Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ପଦରୂପସିଦ୍ଧି

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭ

[କ]

ୱିସୁଦ୍ଧସଦ୍ଧମ୍ମସହସ୍ସଦୀଧିତିଂ ,

ସୁବୁଦ୍ଧସମ୍ବୋଧିଯୁଗନ୍ଧରୋଦିତଂ;

ତିବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତେକଦିୱାକରଂ ଜିନଂ,

ସଧମ୍ମସଙ୍ଘଂ ସିରସା’ଭିୱନ୍ଦିଯ।

[ଖ]

କଚ୍ଚାଯନଞ୍ଚାଚରିଯଂ ନମିତ୍ୱା,

ନିସ୍ସାଯ କଚ୍ଚାଯନୱଣ୍ଣନାଦିଂ;

ବାଲପ୍ପବୋଧତ୍ଥମୁଜୁଂ କରିସ୍ସଂ,

ବ୍ୟତ୍ତଂ ସୁକଣ୍ଡଂ ପଦରୂପସିଦ୍ଧିଂ।

୧। ସନ୍ଧିକଣ୍ଡ

ତତ୍ଥ ଜିନସାସନାଧିଗମସ୍ସ ଅକ୍ଖରକୋସଲ୍ଲମୂଲକତ୍ତା ତଂ ସମ୍ପାଦେତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଅଭିଧେଯ୍ୟପ୍ପଯୋଜନୱାକ୍ୟମିଦମୁଚ୍ଚତେ।

୧।ଅତ୍ଥୋ ଅକ୍ଖରସଞ୍ଞାତୋ।

ଯୋ କୋଚି ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରାଦିଭେଦୋ ୱଚନତ୍ଥୋ, ସୋ ସବ୍ବୋ ଅକ୍ଖରେହେୱ ସଞ୍ଞାଯତେ। ସିଥିଲଧନିତାଦିଅକ୍ଖରୱିପତ୍ତିଯଞ୍ହି ଅତ୍ଥସ୍ସ ଦୁନ୍ନଯତା ହୋତି, ତସ୍ମା ଅକ୍ଖରକୋସଲ୍ଲଂ ବହୂପକାରଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନେସୁ, ଏତ୍ଥ ପଦାନିପି ଅକ୍ଖରସନ୍ନିପାତରୂପତ୍ତା ଅକ୍ଖରେସ୍ୱେୱ ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି।

ତସ୍ମା ଅକ୍ଖରକୋସଲ୍ଲଂ, ସମ୍ପାଦେଯ୍ୟ ହିତତ୍ଥିକୋ;

ଉପଟ୍ଠହଂ ଗରୁଂ ସମ୍ମା, ଉଟ୍ଠାନାଦୀହି ପଞ୍ଚହି।

ସଞ୍ଞାୱିଧାନ

ତତ୍ଥାଦୋ ତାୱ ସନ୍ଧିଲକ୍ଖଣେ ୱୋହାରୱିଞ୍ଞାପନତ୍ଥଂ ସଞ୍ଞାୱିଧାନମାରଭୀଯତେ।

୨।ଅକ୍ଖରାପାଦଯୋ ଏକଚତ୍ତାଲୀସଂ।

ଅକ୍ଖରା ଅପି ଆଦଯୋ ଏକଚତ୍ତାଲୀସଂ, ତେ ଚ ଖୋ ଜିନୱଚନାନୁରୂପା ଅକାରାଦଯୋ ନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତା ଏକଚତ୍ତାଲୀସମତ୍ତା ୱଣ୍ଣା ପଚ୍ଚେକଂ ଅକ୍ଖରା ନାମ ହୋନ୍ତି। ତଂ ଯଥା – ଆ ଇ ଈ ଉ ଊ ଏ ଓ, କ ଖ ଗ ଘ ଙ, ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ, ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ, ତ ଥ ଦ ଧ ନ, ପ ଫ ବ ଭ ମ, ଯ ର ଲୱ ସ ହ ଳ ଅଂ-ଇତି ଅକ୍ଖରା।

ନକ୍ଖରନ୍ତୀତି ଅକ୍ଖରା, ଅ ଆଦି ଯେସଂ ତେ ଆଦଯୋ। ଅକାରାଦୀନମନୁକ୍କମୋ ପନେସ ଠାନାଦିକ୍କମସନ୍ନିସ୍ସିତୋ, ତଥା ହି ଠାନକରଣପ୍ପଯତନେହି ୱଣ୍ଣା ଜାଯନ୍ତେ, ତତ୍ଥ ଛ ଠାନାନି କଣ୍ଠତାଲୁମୁଦ୍ଧଦନ୍ତଓଟ୍ଠନାସିକାୱସେନ।

ତତ୍ଥ – ଅୱଣ୍ଣ କୱଗ୍ଗ ହକାରା କଣ୍ଠଜା।

ଇୱଣ୍ଣ ଚୱଗ୍ଗ ଯକାରା ତାଲୁଜା। ଟୱଗ୍ଗ ରକାର ଳକାରା ମୁଦ୍ଧଜା। ତୱଗ୍ଗ ଲକାର ସକାରା ଦନ୍ତଜା। ଉୱଣ୍ଣ ପୱଗ୍ଗା ଓଟ୍ଠଜା। ଏକାରୋ କଣ୍ଠତାଲୁଜୋ। ଓକାରୋ କଣ୍ଠୋଟ୍ଠଜୋ।

ୱକାରୋ ଦନ୍ତୋଟ୍ଠଜୋ।

ନିଗ୍ଗହୀତଂ ନାସିକଟ୍ଠାନଜଂ।

ଙ ଞ ଣ ନ ମା ସକଟ୍ଠାନଜା, ନାସିକଟ୍ଠାନଜା ଚାତି।

ହକାରଂ ପଞ୍ଚମେହେୱ, ଅନ୍ତଟ୍ଠାହି ଚ ସଂଯୁତଂ;

ଓରସନ୍ତି ୱଦନ୍ତେତ୍ଥ, କଣ୍ଠଜଂ ତଦସଂଯୁତଂ।

କରଣଂ ଜିୱ୍ହାମଜ୍ଝଂ ତାଲୁଜାନଂ, ଜିୱ୍ହୋପଗ୍ଗଂ ମୁଦ୍ଧଜାନଂ, ଜିୱ୍ହଗ୍ଗଂ ଦନ୍ତଜାନଂ, ସେସା ସକଟ୍ଠାନକରଣା।

ପଯତନଂ ସଂୱୁତାଦିକରଣୱିସେସୋ। ସଂୱୁତତ୍ତମକାରସ୍ସ, ୱିୱଟତ୍ତଂ ସେସସରାନଂ ସକାରହକାରାନଞ୍ଚ, ଫୁଟ୍ଠଂ ୱଗ୍ଗାନଂ, ଈସଂଫୁଟ୍ଠଂ ଯରଲୱାନନ୍ତି।

ଏୱଂ ଠାନକରଣପ୍ପଯତନସୁତିକାଲଭିନ୍ନେସୁ ଅକ୍ଖରେସୁ ସରା ନିସ୍ସଯା, ଇତରେ ନିସ୍ସିତା। ତତ୍ଥ –

ନିସ୍ସଯାଦୋ ସରା ୱୁତ୍ତା, ବ୍ୟଞ୍ଜନା ନିସ୍ସିତା ତତୋ;

ୱଗ୍ଗେକଜା ବହୁତ୍ତାଦୋ, ତତୋ ଠାନଲହୁକ୍କମା।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପନ ଠାନାନଂ, ପଟିପାଟିୱସାପି ଚ;

ନିସ୍ସଯାଦିପ୍ପଭେଦେହି, ୱୁତ୍ତୋ ତେସମନୁକ୍କମୋ''ତି।

ଏକେନାଧିକା ଚତ୍ତାଲୀସଂ ଏକଚତ୍ତାଲୀସଂ, ଏତେନ ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦେନ –

ଅଧିକକ୍ଖରୱନ୍ତାନି, ଏକତାଲୀସତୋ ଇତୋ;

ନ ବୁଦ୍ଧୱଚନାନୀତି, ଦୀପେତାଚରିଯାସଭୋ।

ଅପିଗ୍ଗହଣଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତାନଂ ଅପେକ୍ଖାକରଣତ୍ଥଂ।

୩।ତତ୍ଥୋଦନ୍ତାସରା ଅଟ୍ଠ।

ତତ୍ଥ ତେସୁ ଅକ୍ଖରେସୁ ଅକାରାଦୀସୁ ଓକାରନ୍ତା ଅଟ୍ଠ ଅକ୍ଖରା ସରା ନାମ ହୋନ୍ତି। ତଂ ଯଥା – ଅ ଆ ଇ ଈ ଉ ଊ ଏ ଓ-ଇତି ସରା।

ଓ ଅନ୍ତୋ ଯେସଂ ତେ ଓଦନ୍ତା, ଦକାରୋ ସନ୍ଧିଜୋ, ସରନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସରା, ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ସାରେନ୍ତୀତିପି ସରା।

''ତତ୍ଥା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪।ଲହୁମତ୍ତା ତୟୋ ରସ୍ସା।

ତତ୍ଥ ଅଟ୍ଠସୁ ସରେସୁ ଲହୁମତ୍ତା ତୟୋ ସରା ରସ୍ସା ନାମ ହୋନ୍ତି। ତଂ ଯଥା – ଅ ଇ ଉ-ଇତି ରସ୍ସା।

ଲହୁକା ମତ୍ତା ପମାଣଂ ଯେସଂ ତେ ଲହୁମତ୍ତା, ମତ୍ତାସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ଅଚ୍ଛରାସଙ୍ଘାତଅକ୍ଖିନିମୀଲନସଙ୍ଖାତଂ କାଲଂ ୱଦତି, ତାୟ ମତ୍ତାୟ ଏକମତ୍ତା ରସ୍ସା, ଦ୍ୱିମତ୍ତା ଦୀଘା, ଅଡ୍ଢମତ୍ତା ବ୍ୟଞ୍ଜନା। ଲହୁଗ୍ଗହଣଞ୍ଚେତ୍ଥ ଛନ୍ଦସି ଦିୟଡ୍ଢମତ୍ତସ୍ସାପି ଗହଣତ୍ଥଂ। ରସ୍ସକାଲଯୋଗତୋ ରସ୍ସା, ରସ୍ସକାଲୱନ୍ତୋ ୱା ରସ୍ସା।

ସରରସ୍ସଗ୍ଗହଣାନି ଚ ୱତ୍ତନ୍ତେ।

୫।ଅଞ୍ଞେ ଦୀଘା।

ତତ୍ଥ ଅଟ୍ଠସୁ ସରେସୁ ରସ୍ସେହି ଅଞ୍ଞେ ଦ୍ୱିମତ୍ତା ପଞ୍ଚ ସରା ଦୀଘା ନାମ ହୋନ୍ତି। ତଂ ଯଥା – ଆ ଈ ଊ ଏ ଓ-ଇତି ଦୀଘା।

ଅଞ୍ଞଗ୍ଗହଣଂ ଦିୟଡ୍ଢମତ୍ତିକାନମ୍ପି ସଙ୍ଗହଣତ୍ଥଂ। ଦୀଘକାଲେ ନିୟୁତ୍ତା, ତଦ୍ୱନ୍ତୋ ୱା ଦୀଘା। କ୍ୱଚି ସଂଯୋଗପୁବ୍ବା ଏକାରୋକାରା ରସ୍ସା ଇୱ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ଯଥା – ଏତ୍ଥ, ସେୟ୍ୟୋ, ଓଟ୍ଠୋ, ସୋତ୍ଥି। କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ମଂ ଚେ ତ୍ୱଂ ନିଖଣଂ ୱନେ। ପୁତ୍ତୋ ତ୍ୟାହଂ ମହାରାଜ।

୬।ଦୁମ୍ହିଗରୁ।

ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସମୂହୋ ଦୁ, ତସ୍ମିଂ ଦୁମ୍ହି। ସଂଯୋଗଭୂତେ ଅକ୍ଖରେ ପରେ ଯୋ ପୁବ୍ବୋ ରସ୍ସକ୍ଖରୋ, ସୋ ଗରୁସଞ୍ଞୋ ହୋତି। ଯଥା – ଦତ୍ୱା, ହିତ୍ୱା, ଭୁତ୍ୱା।

''ଗରୂ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୭।ଦୀଘୋ ଚ।

ଦୀଘୋ ଚ ସରୋ ଗରୁସଞ୍ଞୋ ହୋତି। ଯଥା – ନାୱା, ନଦୀ, ୱଧୂ, ତ୍ୱେ, ତୟୋ। ଗରୁକତୋ ଅଞ୍ଞୋ ''ଲହୁକୋ''ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୮।ସେସା ବ୍ୟଞ୍ଜନା।

ଠପେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ସରେ ସେସା ଅଡ୍ଢମତ୍ତା ଅକ୍ଖରା କକାରାଦୟୋ ନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତା ତେତ୍ତିଂସ ବ୍ୟଞ୍ଜନା ନାମ ହୋନ୍ତି। ୱୁତ୍ତେହି ଅଞ୍ଞେ ସେସା। ବ୍ୟଞ୍ଜୀୟତି ଏତେହି ଅତ୍ଥୋତି ବ୍ୟଞ୍ଜନା। ତଂ ଯଥା – କ ଖ ଗ ଘ ଙ, ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ, ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ, ତ ଥ ଦ ଧ ନ, ପ ଫ ବ ଭ ମ, ଯ ର ଲୱ ସ ହ ଳଅ ଅଂ-ଇତି ବ୍ୟଞ୍ଜନା। କକାରାଦୀସ୍ୱକାରୋ ଉଚ୍ଚାରଣତ୍ଥୋ।

''ବ୍ୟଞ୍ଜନା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୯।ୱଗ୍ଗା ପଞ୍ଚପଞ୍ଚସୋ ମନ୍ତା।

ତେସଂ ଖୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନଂ କକାରାଦୟୋ ମକାରନ୍ତା ପଞ୍ଚୱୀସତି ବ୍ୟଞ୍ଜନା ପଞ୍ଚପଞ୍ଚୱିଭାଗେନ ୱଗ୍ଗା ନାମ ହୋନ୍ତି। ତଂ ଯଥା – କ ଖ ଗ ଘ ଙ, ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ, ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ, ତ ଥ ଦ ଧ ନ, ପ ଫ ବ ଭ ମ-ଇତି ୱଗ୍ଗା।

ତେ ପନ ପଠମକ୍ଖରୱସେନ କୱଗ୍ଗଚୱଗ୍ଗାଦିୱୋହାରଂ ଗତା, ୱଗ୍ଗୋତି ସମୂହୋ, ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚପଞ୍ଚୱିଭାଗେନାତି ୱା ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ଏତେସମତ୍ଥୀତି ୱା ପଞ୍ଚପଞ୍ଚସୋ, ମୋ ଅନ୍ତୋ ଯେସଂ ତେ ମନ୍ତା।

୧୦।ଅଂଇତି ନିଗ୍ଗହୀତଂ।

ଅକାରୋ ଉଚ୍ଚାରଣତ୍ଥୋ, ଇତିସଦ୍ଦୋ ପନାନନ୍ତରୱୁତ୍ତନିଦସ୍ସନତ୍ଥୋ, ଅଂଇତି ଯଂ ଅକାରତୋ ପରଂ ୱୁତ୍ତଂ ବିନ୍ଦୁ, ତଂ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ନାମ ହୋତି। ରସ୍ସସ୍ସରଂ ନିସ୍ସାଯ ଗଯ୍ହତି, କରଣଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଗଯ୍ହତୀତି ୱା ନିଗ୍ଗହୀତଂ।

କରଣଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱାନ, ମୁଖେନାୱିୱଟେନ ଯଂ;

ୱୁଚ୍ଚତେ ନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତି, ୱୁତ୍ତଂ ବିନ୍ଦୁ ସରାନୁଗଂ।

ଇଧ ଅୱୁତ୍ତାନଂ ପରସମଞ୍ଞାନମ୍ପି ପଯୋଜନେ ସତି ଗହଣତ୍ଥଂ ପରିଭାସମାହ।

୧୧।ପରସମଞ୍ଞା ପଯୋଗେ।

ଯା ଚ ପନ ପରସ୍ମିଂ ସକ୍କତଗନ୍ଥେ, ପରେସଂ ୱା ୱେଯ୍ଯାକରଣାନଂ ସମଞ୍ଞା ଘୋସାଘୋସଲୋପସୱଣ୍ଣସଂଯୋଗଲିଙ୍ଗାଦିକା, ତା ପଯୋଗେ ସତି ଏତ୍ଥାପି ଯୁଜ୍ଜନ୍ତେ।

ପରସ୍ମିଂ, ପରେସଂ ୱା ସମଞ୍ଞା ପରସମଞ୍ଞା, ୱେଯ୍ଯାକରଣେ, ୱେଯ୍ଯାକରଣମଧୀତାନଂ ୱା ସମଞ୍ଞାତ୍ୱତ୍ଥୋ। ପଯୁଜ୍ଜନଂ ପଯୋଗୋ, ୱିନିଯୋଗୋ।

ତତ୍ଥ ୱଗ୍ଗାନଂ ପଠମଦୁତିଯା, ସକାରୋ ଚ ଅଘୋସା। ୱଗ୍ଗାନଂ ତତିଯଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମା, ଯ ର ଲୱ ହ ଳଅ ଚାତି ଏକୱୀସତି ଘୋସା ନାମ।

ଏତ୍ଥ ଚ ୱଗ୍ଗାନଂ ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥା ଧନିତାତିପି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଇତରେ ସିଥିଲାତି। ୱିନାସୋ ଲୋପୋ। ରସ୍ସସ୍ସରା ସକଦୀଘେହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସୱଣ୍ଣା ନାମ, ଯେ ସରୂପାତିପି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସରାନନ୍ତରିତାନି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ସଂଯୋଗୋ। ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୱିଭତ୍ତିୱଜ୍ଜିତମତ୍ଥୱଂ ଲିଙ୍ଗଂ। ୱିଭତ୍ୟନ୍ତଂ ପଦଂ। ଇଚ୍ଚେୱମାଦି।

ଇତି ସଞ୍ଞାୱିଧାନଂ।

ସରସନ୍ଧିୱିଧାନ

ଅଥ ସରସନ୍ଧି ୱୁଚ୍ଚତେ।

ଲୋକ ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲୋ, ପଞ୍ଞା ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ତୀଣି ଇମାନି, ନୋ ହି ଏତଂ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ଓୱାଦୋ, ମାତୁ ଉପଟ୍ଠାନଂ, ସମେତୁ ଆଯସ୍ମା, ଅଭିଭୂ ଆଯତନଂ, ଧନା ମେ ଅତ୍ଥି, ସବ୍ବେ ଏୱ, ତଯୋ ଅସ୍ସୁ ଧମ୍ମା, ଅସନ୍ତୋ ଏତ୍ଥ ନ ଦିସ୍ସନ୍ତି ଇତୀଧ ସରାଦିସଞ୍ଞାଯଂ ସବ୍ବସନ୍ଧିକରଣଟ୍ଠାନେ ବ୍ୟଞ୍ଜନୱିଯୋଜନତ୍ଥଂ ପରିଭାସମାହ।

୧୨।ପୁବ୍ବମଧୋଠିତମସ୍ସରଂ ସରେନ ୱିଯୋଜଯେ।

ସରେନାତି ନିସ୍ସକ୍କେ କରଣୱଚନଂ, ସହଯୋଗେ ୱା, ସନ୍ଧିତବ୍ବେ ସରସହିତଂ ପୁବ୍ବବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଅନତିକ୍କମନ୍ତୋ ଅଧୋଠିତମସ୍ସରଞ୍ଚ କତ୍ୱା ସରତୋ ୱିଯୋଜଯେତି ସରତୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ୱିଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅସ୍ସରଗ୍ଗହଣସାମତ୍ଥିଯେନ ''ବ୍ୟଞ୍ଜନ''ନ୍ତି ଲଦ୍ଧଂ।

୧୩।ସରା ସରେ ଲୋପଂ।

ସରା ଖୋ ସବ୍ବେପି ସରେ ପରେ ଠିତେ ଲୋପଂ ପପ୍ପୋନ୍ତି। ଲୋପୋତି ଅଦସ୍ସନଂ ଅନୁଚ୍ଚାରଣଂ। ଏତ୍ଥ ସରାତି କାରିଯୀନିଦ୍ଦେସୋ। ବହୁୱଚନଂ ପନେତ୍ଥ ଏକେକସ୍ମିଂ ସରେ ପରେ ବହୂନଂ ଲୋପଞ୍ଞାପନତ୍ଥଂ। ସରେତି ନିମିତ୍ତନିଦ୍ଦେସୋ, ନିମିତ୍ତସତ୍ତମୀ ଚାଯଂ, ନିମିତ୍ତୋପାଦାନସାମତ୍ଥିଯତୋ

ୱଣ୍ଣକାଲବ୍ୟୱଧାନେ ସନ୍ଧିକାରିୟଂ ନ ହୋତି। ଲୋପନ୍ତି କାରିୟନିଦ୍ଦେସୋ, ଇଦଂ ପନ ସୁତ୍ତଂ ଉପରି ପରଲୋପୱିଧାନତୋ ପୁବ୍ବଲୋପୱିଧାନନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ସତ୍ତମୀନିଦ୍ଦେସେ ପୁବ୍ବସ୍ସେୱ ୱିଧି, ନ ପରସ୍ସ ୱିଧାନନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

''ଅସ୍ସରଂ, ଅଧୋଠିତ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ, ସିଲିଟ୍ଠକଥନେ ପରିଭାସମାହ।

୧୪।ନୟେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ।

ସରରହିତଂ ଖୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଅଧୋଠିତଂ ପରକ୍ଖରଂ ନୟେ ଯୁତ୍ତେ ଠାନେତି ପରନୟନଂ କାତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଯୁତ୍ତଗ୍ଗହଣଂ ନିଗ୍ଗହୀତନିସେଧନତ୍ଥଂ, ତେନ ''ଅକ୍କୋଚ୍ଛି ମଂ ଅୱଧି ମ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ପରନୟନସନ୍ଦେହୋ ନ ହୋତି।

ଲୋକଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲୋ, ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ତୀଣିମାନି, ନୋହେତଂ, ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦୋ, ମାତୁପଟ୍ଠାନଂ, ସମେତାୟସ୍ମା, ଅଭିଭାୟତନଂ, ଧନା ମତ୍ଥି, ସବ୍ବେୱ, ତୟସ୍ସୁ ଧମ୍ମା, ଅସନ୍ତେତ୍ଥ ନ ଦିସ୍ସନ୍ତି।

ଯସ୍ସ ଇଦାନି, ସଞ୍ଞା ଇତି, ଛାୟା ଇୱ, କଥା ଏୱ କା, ଇତି ଅପି, ଅସ୍ସମଣୀ ଅସି, ଚକ୍ଖୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଅକତଞ୍ଞୂ ଅସି, ଆକାସେ ଇୱ, ତେ ଅପି, ୱନ୍ଦେ ଅହଂ, ସୋ ଅହଂ, ଚତ୍ତାରୋ ଇମେ, ୱସଲୋ ଇତି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଆସି ବୀଜକୋ, ପାତୋ ଏୱାତୀଧ ପୁବ୍ବଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ ''ସରେ''ତି ଅଧିକାରୋ, ଇଧ ପନ ''ଅତ୍ଥୱସା ୱିଭତ୍ତିୱିପରିଣାମୋ''ତି କତ୍ୱା ''ସରୋ, ସରମ୍ହା, ଲୋପ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତମାନେ –

୧୫।ୱା ପରୋ ଅସରୂପା।

ଅସମାନରୂପମ୍ହା ସରମ୍ହା ପରୋ ସରୋ ଲୋପଂ ପପ୍ପୋତି ୱା। ସମାନଂ ରୂପଂ ଅସ୍ସାତି ସରୂପୋ, ନ ସରୂପୋ ଅସରୂପୋ, ଅସୱଣ୍ଣୋ । ୱସ୍ସା ପନ ମରିୟାଦାୟଂ, ଅଭିୱିଧିମ୍ହି ଚ ୱତ୍ତମାନୋ ଆଉପସଗ୍ଗୋ ୱିୟ ୱାସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱିଧା ୱତ୍ତତେ, କତ୍ଥଚି ୱିକପ୍ପେ, କତ୍ଥଚି ଯଥାୱୱତ୍ଥିତରୂପପରିଗ୍ଗହେ, ଇଧ ପନ ପଚ୍ଛିମେ, ତତୋ ନିଚ୍ଚମନିଚ୍ଚମସନ୍ତଞ୍ଚ ୱିଧିମେତ୍ଥ ୱାସଦ୍ଦୋ ଦୀପେତି। ''ନୟେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ''ତି ପରଂ ନେତବ୍ବଂ।

ଯସ୍ସଦାନି ଯସ୍ସ ଇଦାନି, ସଞ୍ଞାତି ସଞ୍ଞା ଇତି, ଛାୟାୱ ଛାୟା ଇୱ, କଥାୱ କା କଥା ଏୱ କା, ଇତୀପି ଇତି ଅପି, ଅସ୍ସମଣୀସି ଅସ୍ସମଣୀ ଅସି। ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟ ମିତି ନିଚ୍ଚଂ। ଅକତଞ୍ଞୂସି ଅକତଞ୍ଞୂ ଅସି, ଆକାସେୱ ଆକାସେ ଇୱ, ତେପି ତେ ଅପି, ୱନ୍ଦେହଂ ୱନ୍ଦେ ଅହଂ, ସୋହଂ ସୋ ଅହଂ, ଚତ୍ତାରୋମେ ଚତ୍ତାରୋ ଇମେ, ୱସଲୋତି ୱସଲୋ ଇତି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋସି ବୀଜକୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଆସି ବୀଜକୋ, ପାତୋୱ ପାତୋ ଏୱ।

ଇଧ ନ ଭୱତି – ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିୟାନି, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସତ୍ତୁତ୍ତମୋ, ଏକୂନୱୀସତି, ଯସ୍ସେତେ, ସୁଗତୋୱାଦୋ, ଦିଟ୍ଠାସୱୋ, ଦିଟ୍ଠୋଘୋ, ଚକ୍ଖାୟତନଂ, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭୱତି ଚ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସାୟ।

ଅୱଣ୍ଣତୋ ସରୋଦାନୀ-ତୀୱେୱାଦିଂ ୱିନା ପରୋ;

ନ ଲୁପ୍ପତଞ୍ଞତୋ ଦୀଘୋ, ଆସେୱାଦିୱିୱଜ୍ଜିତୋ।

ବନ୍ଧୁସ୍ସ ଇୱ, ଉପ ଇକ୍ଖତି, ଉପ ଇତୋ, ଅୱ ଇଚ୍ଚ, ଜିନ ଈରିତଂ, ନ ଉପେତି, ଚନ୍ଦ ଉଦୟୋ, ଯଥା ଉଦକେ ଇତୀଧ ପୁବ୍ବାୱଣ୍ଣସ୍ସରାନଂ ଲୋପେ କତେ ''ପରୋ, ଅସରୂପେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ, ତଥା ''ଇୱଣ୍ଣୋ ଯଂ ନୱା''ତି ଇତୋ ଇୱଣ୍ଣଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ, ''ୱମୋଦୁଦନ୍ତାନ''ନ୍ତି ଇତୋ ଉଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ସୀହଗତିୟା ଇଧାନୁୱତ୍ତେତବ୍ବଂ।

୧୬।କ୍ୱଚାସୱଣ୍ଣଂ ଲୁତ୍ତେ।

ଇୱଣ୍ଣଭୂତୋ, ଉକାରଭୂତୋ ଚ ପରୋ ସରୋ ଅସରୂପେ ପୁବ୍ବସ୍ସରେ ଲୁତ୍ତେ କ୍ୱଚି ଅସୱଣ୍ଣଂ ପପ୍ପୋତି। ନହି ସୱଣ୍ଣା ଏତେସନ୍ତି ଅସୱଣ୍ଣା, ଏକାରୋକାରା, ତତ୍ଥ ଠାନାସନ୍ନୱସେନ ଇୱଣ୍ଣୁକାରାନମେକାରୋକାରା ହୋନ୍ତି।

ବନ୍ଧୁସ୍ସେୱ, ଉପେକ୍ଖତି, ଉପେତୋ, ଅୱେଚ, ଜିନେରିତଂ, ନୋପେତି, ଚନ୍ଦୋଦଯୋ, ଯଥୋଦକେ। କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ତତ୍ରିମେ, ଯସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ମହିଦ୍ଧିକୋ, ସଦ୍ଧୀତିଯୋ, ତେନୁପସଙ୍କମି, ଲୋକୁତ୍ତରୋ। ଲୁତ୍ତେତି କିଂ? ଛ ଇମେ ଧମ୍ମା, ଯଥା ଇଦଂ, କୁସଲସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦା। ଅସରୂପେତି କିଂ? ଚତ୍ତାରିମାନି, ମାତୁପଟ୍ଠାନଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସତିପି ହେଟ୍ଠା ୱାଗ୍ଗହଣେ କ୍ୱଚିକରଣତୋ ଅୱଣ୍ଣେ ଏୱ ଲୁତ୍ତେ ଇଧ ୱୁତ୍ତୱିଧି ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତତୋ ଇଧ ନ ଭୱତି – ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ, ପଞ୍ଚହୁପାଲି, ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଯୋ ମିସ୍ସରୋତି।

ତତ୍ର ଅଯଂ, ବୁଦ୍ଧ ଅନୁସ୍ସତି, ସ ଅତ୍ଥିକା, ପଞ୍ଞ୍ଞୱା ଅସ୍ସ, ତଦା ଅହଂ, ଯାନି ଇଧ ଭୂତାନି, ଗଚ୍ଛାମି ଇତି, ଅତି ଇତୋ, କିକୀ ଇୱ, ବହୁ ଉପକାରଂ, ମଧୁ ଉଦକଂ, ସୁ ଉପଧାରିତଂ, ଯୋପି ଅଯଂ , ଇଦାନି ଅହଂ, ସଚେ ଅଯଂ, ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ଅଯଂ, ଇତର ଇତରେନ, ସଦ୍ଧା ଇଧ ୱିତ୍ତଂ, କମ୍ମ ଉପନିସ୍ସଯୋ, ତଥା ଉପମଂ, ରତ୍ତି ଉପରତୋ, ୱି ଉପସମୋ ଇଚ୍ଚତ୍ର ପୁବ୍ବସ୍ସରାନଂ ଲୋପେ କତେ –

''କ୍ୱଚୀ''ତି ଅଧିକାରୋ, ''ପରୋ, ଲୁତ୍ତେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୭।ଦୀଘଂ।

ସରୋ ଖୋ ପରୋ ପୁବ୍ବସ୍ସରେ ଲୁତ୍ତେ କ୍ୱଚି ଦୀଘଭାୱଂ ପପ୍ପୋତୀତି ଠାନାସନ୍ନୱସେନ ରସ୍ସସ୍ସରାନଂ ସୱଣ୍ଣଦୀଘୋ।

ତତ୍ରାଯଂ, ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି, ସାତ୍ଥିକା, ପଞ୍ଞ୍ଞୱାସ୍ସ, ତଦାହଂ, ଯାନୀଧ ଭୂତାନି, ଗଚ୍ଛାମୀତି, ଅତୀତୋ, କିକୀୱ, ବହୂପକାରଂ, ମଧୂଦକଂ, ସୂପଧାରିତଂ, ଯୋପାଯଂ, ଇଦାନାହଂ, ସଚାଯଂ, ଅପ୍ପସ୍ସୁତାଯଂ, ଇତରୀତରେନ, ସଦ୍ଧୀଧ ୱିତ୍ତଂ, କମ୍ମୂପନିସ୍ସଯୋ, ତଥୂପମଂ, ରତ୍ତୂପରତୋ, ୱୂପସମୋ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଅଚିରଂ ୱତ'ଯଂ କାଯୋ, କିମ୍ପିମାଯ, ତୀଣିମାନି, ପଞ୍ଚସୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ, ତସ୍ସତ୍ଥୋ, ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଲହୁଟ୍ଠାନଂ, ଗଚ୍ଛାମହଂ, ତତ୍ରିଦଂ, ପଞ୍ଚହୁପାଲି, ନତ୍ଥଞ୍ଞଂ। ଲୁତ୍ତେତି କିଂ? ଯଥା ଅଯଂ, ନିମି ଇୱ ରାଜା, କିକୀ ଇୱ, ସୁ ଉପଧାରିତଂ।

ଲୋକସ୍ସ ଇତି, ଦେୱ ଇତି, ୱି ଅତି ପତନ୍ତି, ୱି ଅତି ନାମେନ୍ତି, ସଙ୍ଘାଟି ଅପି, ଜୀୱିତହେତୁ ଅପି, ୱିଜ୍ଜୁ ଇୱ, କିଂସୁ ଇଧ ୱିତ୍ତଂ, ସାଧୁ ଇତି ଇତୀଧ ପରସ୍ସରାନଂ ଲୋପେ କତେ –

''ଲୁତ୍ତେ, ଦୀଘ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୮।ପୁବ୍ବୋ ଚ।

ପୁବ୍ବୋ ସରୋ ପରସ୍ସରେ ଲୁତ୍ତେ କ୍ୱଚିଦୀଘଂ ପପ୍ପୋତି। ଚଗ୍ଗହଣଂ ଲୁତ୍ତଦୀଘଗ୍ଗହଣାନୁକଡ୍ଢନତ୍ଥଂ, ତଂ ''ଚାନୁକଡ୍ଢିତମୁତ୍ତରତ୍ର ନାନୁୱତ୍ତତେ''ତି ଞାପନତ୍ଥଂ।

ଲୋକସ୍ସାତି, ଦେୱାତି, ୱାତିପତନ୍ତି, ୱାତିନାମେନ୍ତି, ସଙ୍ଘାଟୀପି, ଜୀୱିତହେତୂପି, ୱିଜ୍ଜୂୱ, କିଂସୂଧ ୱିତ୍ତଂ, ସାଧୂତି।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଯସ୍ସଦାନି, ଇତିସ୍ସ, ଇଦାନିପି, ତେସୁପି, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କିନ୍ନୁମାୱ।

ଅଧିଗତୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ, ପୁତ୍ତୋ ତେ ଅହଂ, ତେ ଅସ୍ସ ପହୀନା, ପବ୍ବତେ ଅହଂ, ଯେ ଅସ୍ସ ଇତୀଧ ପୁବ୍ବଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

୧୯।ଯମେଦନ୍ତସ୍ସାଦେସୋ।

ଏକାରସ୍ସ ପଦନ୍ତଭୂତସ୍ସ ଠାନେ ସରେ ପରେ କ୍ୱଚି ଯକାରାଦେସୋ ହୋତି। ଅକାରେମେତେଯେସଦାଦିସ୍ସେୱାଯଂ ୱିଧି, ଯନ୍ତି ଯଂ ରୂପଂ, ଏ ଏୱ ଅନ୍ତୋ ଏଦନ୍ତୋ, ଆଦେସିଟ୍ଠାନେ ଆଦିସ୍ସତୀତି ଆଦେସୋ। ''ବ୍ୟଞ୍ଜନେ''ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ''ଦୀଘ''ନ୍ତି ଦୀଘୋ।

ଅଧିଗତୋ ଖୋ ମ୍ୟାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ପୁତ୍ତୋ ତ୍ୟାହଂ, ତ୍ୟାସ୍ସ ପହୀନା, ପବ୍ବତ୍ୟାହଂ, ୟ୍ୟାସ୍ସ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ତେ ନାଗତା, ପୁତ୍ତା ମଞ୍ଚି। ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣଂ କିଂ? ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେନ୍ତୋ, ଦମେନ୍ତୋ ଚିତ୍ତଂ।

ଯାୱତକୋ ଅସ୍ସ କାୟୋ, ତାୱତକୋ ଅସ୍ସ ବ୍ୟାମୋ, କୋ ଅତ୍ଥୋ, ଅଥ ଖୋ ଅସ୍ସ, ଅହଂ ଖୋ ଅଜ୍ଜ, ଯୋ ଅଯଂ, ସୋ ଅସ୍ସ, ସୋ ଏୱ, ଯତୋ ଅଧିକରଣଂ, ଅନୁ ଅଦ୍ଧମାସଂ, ଅନୁ ଏତି, ସୁ ଆଗତଂ, ସୁ ଆକାରୋ, ଦୁ ଆକାରୋ, ଚକ୍ଖୁ ଆପାଥଂ, ବହୁ ଆବାଧୋ, ପାତୁ ଅକାସି, ନ ତୁ ଏୱାତୀଧ –

୨୦।ୱମୋଦୁଦନ୍ତାନଂ।

ଓକାରୁକାରାନଂ ଅନ୍ତଭୂତାନଂ ସରେ ପରେ କ୍ୱଚି ୱକାରାଦେସୋ ହୋତି। କ ଖ ଯ ତସଦ୍ଦାଦିଓକାରସ୍ସେଦଂ ଗହଣଂ।

ଯାୱତକ୍ୱସ୍ସ କାୟୋ, ତାୱତକ୍ୱସ୍ସ ବ୍ୟାମୋ, କ୍ୱତ୍ଥୋ, ଅଥ ଖ୍ୱସ୍ସ, ଅହଂ ଖ୍ୱଜ୍ଜ, ୟ୍ୱାୟଂ, ସ୍ୱସ୍ସ, ସ୍ୱେୱ, ଯତ୍ୱାଧିକରଣଂ, ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସଂ, ଅନ୍ୱେଭି, ସ୍ୱାଗତଂ, ସ୍ୱାକାରୋ, ଦ୍ୱାକାରୋ, ଚକ୍ଖ୍ୱାପାଥଂ, ବହ୍ୱାବାଧୋ, ପାତ୍ୱାକାସି, ନ ତ୍ୱେୱ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? କୋ ଅତ୍ଥୋ, ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରା, ଯୋହଂ, ସୋହଂ, ଚତ୍ତାରୋମେ, ସାଗତଂ, ସାଧାୱୁସୋ, ହୋତୁତି। ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣଂ କିଂ? ସୱନୀୟଂ, ୱିରୱନ୍ତି।

ପଟିସଙ୍ଖାରୱୁତ୍ତି ଅସ୍ସ, ସଙ୍ଖା ୱିତ୍ତି ଅନୁଭୁୟ୍ୟତେ, ୱି ଅଞ୍ଜନଂ, ୱି ଆକତୋ, ନଦୀ ଆସନ୍ନୋ ଇତୀଧ ମଣ୍ଡୂକଗତିୟା ''ଅସରୂପେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୧।ଇୱଣ୍ଣୋ ଯଂ ନୱା।

ପୁବ୍ବୋ ଇୱଣ୍ଣୋ ଅସରୂପେ ସରେ ପରେ ଯକାରଂ ପପ୍ପୋତି ନୱା। ଇ ଏୱ ୱଣ୍ଣୋ ଇୱଣ୍ଣୋ, ନୱାସଦ୍ଦୋ କ୍ୱଚିସଦ୍ଦପରିୟାୟୋ।

ପଟିସଙ୍ଖାରୱୁତ୍ୟସ୍ସ, ସଙ୍ଖା ୱିତ୍ୟାନୁଭୁୟ୍ୟତେ, ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ବ୍ୟାକତୋ, ନଦ୍ୟାସନ୍ନୋ।

ନୱାତି କିଂ? ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି, ତାନି ଅତ୍ତନି, ଗଚ୍ଛାମହଂ, ମୁତ୍ତଚାଗୀ ଅନୁଦ୍ଧତୋ। ଅସରୂପେତି କିଂ? ଇତିହିଦଂ, ଅଗ୍ଗୀୱ, ଅଦ୍ଧୀତି।

ଅତି ଅନ୍ତଂ, ଅତି ଓଦାତା, ପତି ଅୟୋ, ପତି ଆହରତି, ପତି ଏତି, ଇତି ଅସ୍ସ, ଇତି ଏତଂ, ଇତିଆଦି ଇତୀଧ ''ଇୱଣ୍ଣୋ ଯଂ ନୱା''ତି ଯକାରାଦେସେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

୨୨।ସବ୍ବୋ ଚନ୍ତି।

ଅତିପତିଇତୀନଂ ତିସଦ୍ଦସ୍ସେଦଂ ଗହଣଂ।

ସବ୍ବୋ ତିଇଚ୍ଚେସୋ ସଦ୍ଦୋ ସରେ ପରେ କ୍ୱଚି ଚକାରଂ ପପ୍ପୋତି। ତୀତି ନିଦ୍ଦେସତୋ ଅକତଯକାରସ୍ସେୱାୟଂ ୱିଧି, ଇତରଥା କ୍ୱଚିଗ୍ଗହଣସ୍ସ ଚ ''ଅତିସ୍ସ ଚନ୍ତସ୍ସା''ତିସୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ନିରତ୍ଥକତା ସିୟା। ''ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ''ତି ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ , ଅଚ୍ଚୋଦାତା, ପଚ୍ଚୟୋ, ପଚ୍ଚାହରତି, ପଚ୍ଚେତି, ଇଚ୍ଚସ୍ସ, ଇଚ୍ଚେତଂ, ଇଚ୍ଚାଦି।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଇତିସ୍ସ, ଇତି ଆକଙ୍ଖମାନେନ।

''ତେ ନ ୱାଇୱଣ୍ଣେ''ତି ଇତୋ ''ନ ଇୱଣ୍ଣେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୩।ଅତିସ୍ସ ଚନ୍ତସ୍ସ।

ଅତିଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଅନ୍ତଭୂତସ୍ସ ତିସଦ୍ଦସ୍ସ ଇୱଣ୍ଣେ ପରେ ''ସବ୍ବୋ ଚଂ ତୀ''ତି ୱୁତ୍ତରୂପଂ ନ ହୋତି। ଅତିସ୍ସାତି ଅତିଉପସଗ୍ଗାନୁକରଣମେତଂ।

ତେନେୱେତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତିଲୋପାଭାୱୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅନ୍ତସଦ୍ଦୋ ସଦ୍ଦୱିଧିନିସେଧପ୍ପକରଣତୋ ଅତିସଦ୍ଦନ୍ତଭୂତଂ ତିସଦ୍ଦମେୱ ୱଦତି, ନ ଇୱଣ୍ଣନ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ, ଇତରଥା ଇଦଂ ସୁତ୍ତମେୱ ନିରତ୍ଥକଂ ସିୟା।

''ଇୱଣ୍ଣୋ ୟଂ ନୱା''ତୀଧ, ଅସରୂପାଧିକାରତୋ;

ଇୱଣ୍ଣସ୍ସ ସରୂପସ୍ମିଂ, ୟାଦେସୋ ଚ ନ ସମ୍ଭୱେ।

ଚକାରୋ ଅନୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚୟତ୍ଥୋ, ତେନ ଇତିପତୀନମନ୍ତସ୍ସ ଚ ନ ହୋତି। ଅତି ଇସିଗଣୋ ଅତୀସିଗଣୋ, ଏୱଂ ଅତୀତୋ, ଅତୀରିତଂ, ଇତୀତି, ଇତୀଦଂ, ପତୀତୋ।

ଅଭି ଅକ୍ଖାନଂ, ଅଭି ଉଗ୍ଗତୋ, ଅଭି ଓକାସୋ ଇତୀଧ ୟକାରେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

''ସରେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪।ଅବ୍ଭୋ ଅଭି।

ଅଭିଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ସଦ୍ଦସ୍ସ ସରେ ପରେ ଅବ୍ଭାଦେସୋ ହୋତି।

''ଅଭୀ''ତି ପଠମନ୍ତସ୍ସ, ୱୁତ୍ତିୟଂ ଛଟ୍ଠିୟୋଜନଂ;

ଆଦେସାପେକ୍ଖତୋ ୱୁତ୍ତଂ, ''ଅଂମୋ''ତିଆଦିକେ ୱିୟ।

ପୁବ୍ବସ୍ସରଲୋପୋ , ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ, ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ, ଅବ୍ଭୋକାସୋ।

ଅଧି ଅଗମା, ଅଧି ଉପଗତୋ, ଅଧି ଓଗାହେତ୍ୱା ଇତୀଧ

୨୫।ଅଜ୍ଝୋ ଅଧି।

ଅଧିଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ସଦ୍ଦସ୍ସ ସରେ ପରେ ଅଜ୍ଝାଦେସୋ ହୋତି। ଅଜ୍ଝଗମା, ଅଜ୍ଝୁପଗତୋ, ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା।

ଅଭି ଇଚ୍ଛିତଂ, ଅଧି ଈରିତଂ ଇତୀଧ

''ଅବ୍ଭୋ ଅଭି, ଅଜ୍ଝୋ ଅଧୀ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୬।ତେ ନ ୱା ଇୱଣ୍ଣେ।

ତେ ଚ ଖୋ ଅଭିଅଧିଇଚ୍ଚେତେ ଉପସଗ୍ଗା ଇୱଣ୍ଣେ ପରେ ଅବ୍ଭୋ ଅଜ୍ଝୋଇତି ୱୁତ୍ତରୂପା ନ ହୋନ୍ତି ୱା। ସରଲୋପପରନୟନାନି। ଅଭିଚ୍ଛିତଂ, ଅଧୀରିତଂ। ୱାତି କିଂ? ଅବ୍ଭୀରିତଂ, ଅଜ୍ଝିଣମୁତ୍ତୋ, ଅଜ୍ଝିଗ୍ଗୋ।

ଏକମିଧ ଅହନ୍ତୀଧ

୨୭।ଦୋ ଧସ୍ସ ଚ।

ଧେଚ୍ଚେତସ୍ସ ସରେ ପରେ କ୍ୱଚି ଦକାରୋ ହୋତି। ଏକସଦ୍ଦତୋ ପରସ୍ସ ଇଧସ୍ସ ଧକାରସ୍ସେୱାୟଂ, ସରଲୋପଦୀଘା। ଏକମିଦାହଂ। କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଇଧେୱ।

ଚସଦ୍ଦେନ କ୍ୱଚି ସାଧୁସ୍ସ ଧସ୍ସ ହକାରୋ, ଯଥା – ସାହୁ ଦସ୍ସନଂ।

ଯଥା ଏୱ ତଥା ଏୱାତୀଧ

‘‘ନୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ, ‘‘ସରମ୍ହା’’ତି ଚ।

୨୮।ଏୱାଦିସ୍ସରି ପୁବ୍ବୋ ଚ ରସ୍ସୋ।

ଯଥାତଥାଦ୍ୱଯପରସ୍ସେଦଂ ଗହଣଂ। ଦୀଘସରମ୍ହା ପରସ୍ସ ଏୱସଦ୍ଦାଦିଭୂତସ୍ସ ଏକାରସ୍ସ ରିକାରୋ ହୋତି, ପୁବ୍ବୋ ଚ ସରୋ ରସ୍ସୋ ହୋତି ନୱା। ଯଥରିୱ, ତଥରିୱ। ନୱାତି କିଂ? ଯଥେୱ, ତଥେୱ।

ତି ଅନ୍ତଂ,ତି ଅଦ୍ଧଂ, ଅଗ୍ଗି ଅଗାରେ, ସତ୍ତମୀ ଅତ୍ଥେ, ପଞ୍ଚମୀ ଅନ୍ତଂ, ଦୁ ଅଙ୍ଗିକଂ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସନେ, ପୁଥୁ ଆସନେ, ସଯମ୍ଭୂ ଆସନେ ଇତୀଧ ଯୱାଦେସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତେସୁ –

‘‘ସଞ୍ଞା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୯।ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣା ଝଲା।

ଇୱଣ୍ଣୋୱଣ୍ଣଇଚ୍ଚେତେ ଯଥାକ୍କମଂ ଝଲସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି। ୱଣ୍ଣଗ୍ଗହଣଂ ସୱଣ୍ଣଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ।

ଝଲସଞ୍ଞା ପସଞ୍ଞାୱ, ନ ଲିଙ୍ଗନ୍ତଂୱ ନିସ୍ସିତା;

ଆଖ୍ୟାତେ ଲିଙ୍ଗମଜ୍ଝେ ଚ, ଦ୍ୱିଲିଙ୍ଗନ୍ତେ ଚ ଦସ୍ସନା।

୩୦।ଝଲାନମିଯୁୱା ସରେ ୱା।

ଝଲଇଚ୍ଚେତେସଂ ଇଯୁୱଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା ସରେ ପରେ, ସରଲୋପୋ।

ତିଯନ୍ତଂ, ତିଯଦ୍ଧଂ, ଅଗ୍ଗିଯାଗାରେ, ସତ୍ତମିଯତ୍ଥେ, ପଞ୍ଚମିଯନ୍ତଂ, ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ, ଭିକ୍ଖୁୱାସନେ, ପୁଥୁୱାସନେ, ସଯମ୍ଭୁୱାସନେ। ୱାତି କିଂ? ଅଗ୍ଗ୍ୟାଗାରେ, ସତ୍ତମୀଅତ୍ଥେ, ଭିକ୍ଖୁଆସନେ ନିସୀଦତି।

ଗୋ ଅଜିନଂ, ଗୋ ଏଳକଂ ଇତୀଧ

‘‘ଗୋ, ଅୱୋ, ସମାସେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୧।ଓସରେ ଚ।

ଗୋଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଓକାରସ୍ସ ସରେ ପରେ ଅୱାଦେସୋ ହୋତି ସମାସେ। ଗୱାଜିନଂ, ଗୱେଳକଂ। ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ଉୱଣ୍ଣସ୍ସ ଉୱଅୱାଦେସା। ଯଥା – ଭୁୱି, ପସୱୋ।

ପୁଥ ଏୱାତୀଧ

୩୨।ଗୋ ସରେ ପୁଥସ୍ସାଗମୋ କ୍ୱଚି।

ପୁଥଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ନିପାତସ୍ସ ଅନ୍ତେ କ୍ୱଚି ଗକାରାଗମୋ ହୋତି ସରେ ପରେ। ଆଗଚ୍ଛତୀତି ଆଗମୋ, ଅସନ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି ଆଗମୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ସରେ’’ତି ନିମିତ୍ତାସନ୍ନୱସେନ ପୁଥସ୍ସ ଅନ୍ତେତି ଲବ୍ଭତି। ପୁଥଗେୱ, ପୁଥ ଏୱ।

ପା ଏୱାତୀଧ

‘‘ସରେ, ଗୋ, ଆଗମୋ, କ୍ୱଚୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୩।ପାସ୍ସ ଚନ୍ତୋ ରସ୍ସୋ।

ପାଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଅନ୍ତେ ସରେ ପରେ କ୍ୱଚି ଗକାରାଗମୋ ହୋତି, ପାସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଚ ସରୋ ରସ୍ସୋ ହୋତି। ପଗେୱ ୱୁତ୍ତସ୍ସ, ପା ଏୱ।

‘‘ୱା, ସରେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୪।ଯୱ ମ ଦ ନ ତ ର ଲା ଚାଗମା।

ସରେ ପରେ ଯକାରାଦଯୋ ଅଟ୍ଠ ଆଗମା ହୋନ୍ତି ୱା। ଚସଦ୍ଦେନ ଗକାରାଗମୋ ଚ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ।

ତତ୍ଥ ଯକାରାଗମୋ ଯଥାଦିଭୋ ଇକାରେକାରାଦୀସୁ। ଯଥା ଇଦଂ ଯଥଯିଦଂ, ବ୍ୟଞ୍ଜନେତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ରସ୍ସ’’ନ୍ତି ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଯଥା ଇଦଂ ୱା, ଯଥା ଏୱ, ଯଥାଯେୱ, ଯଥେୱ, ଏୱଂ ମାଯିଦଂ, ମାଯେୱଂ, ତଂଯିଦଂ, ତଂଯେୱ, ନଯିଦଂ, ନଯିମସ୍ସ, ନଯିମାନି, ନୱଯିମେ ଧମ୍ମା, ବୁଦ୍ଧାନଂଯେୱ, ସନ୍ତିଯେୱ, ବୋଧିଯାଯେୱ, ସତିଯେୱ, ପଥୱୀଯେୱ, ଧାତୁଯେୱ, ତେସୁଯେୱ, ସୋଯେୱ, ପାଟିଯେକ୍କଂ।

ତଥା ସରେ ୱିପରିଯାଦିତୋ ଚ। ୱି ଅଞ୍ଜନା ୱିଯଞ୍ଜନା, ବ୍ୟଞ୍ଜନା ୱା, ଏୱଂ ୱିଯାକାସି, ବ୍ୟାକାସି। ପରିଅନ୍ତଂ ପରିଯନ୍ତଂ, ଏୱଂ ପରିଯାଦାନଂ, ପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ, ପରିଯେସତି, ପରିଯୋସାନମିତି ନିଚ୍ଚଂ। ନି ଆଯୋଗୋ ନିଯାଯୋଗୋ। ଇଧ ନ ଭୱତି, ପରିକ୍ଖତୋ, ଉପପରିକ୍ଖତି।

ୱକାରୋ ତିସଦ୍ଦାଦିତୋ ଅୱଣ୍ଣୁକାରେସୁ। ତି ଅଙ୍ଗୁଲଂ ତିୱଙ୍ଗୁଲଂ, ଏୱଂ ତିୱଙ୍ଗିକଂ, ଭୂୱାଦଯୋ, ମିଗୀ ଭନ୍ତା ୱୁଦିକ୍ଖତି, ପୱୁଚ୍ଚତି, ପାଗୁଞ୍ଞୱୁଜୁତା।

ମକାରୋ ଲହୁପ୍ପଭୁତିତୋ ସରେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣାଦିମ୍ହି। ଲହୁ ଏସ୍ସତି ଲହୁମେସ୍ସତି, ଏୱଂ ଗରୁମେସ୍ସତି, ଇଧମାହୁ, କେନ ତେ ଇଧ ମିଜ୍ଝତି, ଭଦ୍ରୋ କସାମିୱ, ଆକାସେ ମଭିପୂଜଯି, ଏକମେକସ୍ସ, ଯେନ ମିଧେକଚ୍ଚେ, ଆସତିମେୱ।

ଦକାରୋଉଉପସଗ୍ଗ ସକି କେନଚି କିଞ୍ଚି କିସ୍ମିଞ୍ଚି କୋଚି ସମ୍ମା ଯାୱ ତାୱ ପୁନ ଯ ତେ’ତଉସାଦୀହି। ଉଉପସଗ୍ଗତୋ ନିଚ୍ଚଂ, ଉ ଅଗ୍ଗୋ ଉଦଗ୍ଗୋ, ଏୱଂ ଉଦଯୋ, ଉଦପାଦି, ଉଦାହଟଂ, ଉଦିତୋ, ଉଦୀରିତଂ, ଉଦେତି।

ନିପାତତୋ ଚ, ସକି ଏୱ ସକିଦେୱ, ଏୱଂ ସକଦାଗାମି, ମହାୱୁତ୍ତିସୁତ୍ତେନ ଇକାରସ୍ସ ଅକାରୋ। ତଥା କେନଚିଦେୱ, କିଞ୍ଚିଦେୱ, କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ, କୋଚିଦେୱ, ସମ୍ମା ଅତ୍ଥୋ ସମ୍ମଦତ୍ଥୋ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଏୱଂ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋ, ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତାନଂ, ସମ୍ମଦେୱ, ଯାୱଦତ୍ଥଂ, ଯାୱଦେୱ, ତାୱଦେୱ, ପୁନଦେୱ।

ନାମତୋ, ଯଦତ୍ଥଂ, ତଦତ୍ଥଂ, ଯଦନ୍ତରା, ତଦନ୍ତରା, ତଦଙ୍ଗୱିମୁତ୍ତି, ଏତଦତ୍ଥଂ, ଅତ୍ତଦତ୍ଥଂ, ସଦତ୍ଥପସୁତୋ ସିଯା। ଯତେତତ୍ତସେହି ସମାସେଯେୱ।

ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥଂ, ମନସାଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତାନଂ, ବହୁଦେୱ ରତ୍ତିଂ, ଅହୁଦେୱ ଭଯଂ।

ୱାତି କିଂ? କେନଚି ଅତ୍ଥକାମେନ, ସମ୍ମା ଅଞ୍ଞାଯ, ଯାୱାହଂ, ତାୱାହଂ, ପୁନାପରଂ, ଅତ୍ତତ୍ଥଂ।

ନକାରୋ ଆଯତାଦିମ୍ହି। ଇତୋ ଆଯତି ଇତୋ ନାଯତି, ଚିରଂ ନାଯତି।

ତକାରୋ ଯସ୍ମା ତସ୍ମା ଅଜ୍ଜାଦିତୋ ଇହଗ୍ଗାଦିମ୍ହି। ଯସ୍ମାତିହ, ତସ୍ମାତିହ, ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ।

ରକାରୋ ନି ଦୁପାତୁ ପୁନ ଧୀ ପାତ ଚତୁରାଦିତୋ। ନି ଅନ୍ତରଂ ନିରନ୍ତରଂ, ଏୱଂ ନିରାଲଯୋ, ନିରିନ୍ଧନୋ, ନିରୀହକଂ, ନିରୁତ୍ତରୋ, ନିରୋଜଂ। ଦୁ ଅତିକ୍କମୋ ଦୁରତିକ୍କମୋ, ଦୁରାଗତଂ, ଦୁରୁତ୍ତଂ। ପାତୁରହୋସି, ପାତୁରହେସୁଂ। ପୁନରାଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ପୁନରୁତ୍ତଂ, ପୁନରେୱ, ପୁନରେତି। ଧିରତ୍ଥୁ।

ପାତରାସୋ।

ଚତୁସଦ୍ଦାଦିତୋ, ଚତୁରଙ୍ଗିକଂ, ଚତୁରାରକ୍ଖା, ଚତୁରିଦ୍ଧିପାଦପଟିଲାଭୋ, ଚତୁରୋଘନିତ୍ଥରଣଞ୍ଚଂ। ଭତ୍ତୁରଞ୍ଚେ, ଖୁଦ୍ଦିରେସା, ପଥୱୀଧାତୁରେୱେସା।

ତଥା ସରତୋ ଇୱେୱେସୁ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ। ନକ୍ଖତ୍ତରାଜାରିୱ ତାରକାନଂ, ୱିଜ୍ଜୁରିୱବ୍ଭକୂଟେ, ଆରଗ୍ଗେରିୱ ସାସପୋ, ସାସପୋରିୱ ଆରଗ୍ଗେ, ଉସଭୋରିୱ, ସଦ୍ଭିରେୱ ସମାସେଥ।

ୱାତି କିଂ? ଦ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ, ପାଦ୍ୱାକାସି, ପୁନପି।

ଲକାରୋ ଛସଙ୍ଖ୍ୟାହି। ଲଢଆନମୱିସେସୋ। ଛ ଅଭିଞ୍ଞା ଛଢଅଭିଞ୍ଞା, ଛଢଅଙ୍ଗଂ, ଛଢଆସୀତି, ଛଢଅଂସା, ସଢଆୟତନଂ।

ୱାତି କିଂ? ଛ ଅଭିଞ୍ଞା।

ଇତି ସରସନ୍ଧିୱିଧାନଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗ

ଅଥ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ଅକାରନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗସଦ୍ଦୋ ଅପ୍ପସିଦ୍ଧୋ।

ଆକାରନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ କଞ୍ଞାସଦ୍ଦୋ। ‘‘କଞ୍ଞ’’ଇତି ଠିତେ –

୧୭୬।ଇତ୍ଥିୟମତୋ ଆପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

ଇତ୍ଥିୟଂ ୱତ୍ତମାନା ଅକାରନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ପରୋ ଆପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି।

ପକତ୍ୟତ୍ଥଜୋତକା ଇତ୍ଥି-ପ୍ପଚ୍ଚୟା ସ୍ୟାଦୟୋ ୱିୟ;

ଣାଦୟୋ ପଚ୍ଚୟତ୍ଥସ୍ସ, ସକତ୍ଥସ୍ସାପି ୱାଚକା।

‘‘ସରଲୋପୋ’’ତିଆଦିନା ପୁବ୍ବସ୍ସରେ ଲୁତ୍ତେ, ପରନୟନେ ଚ କତେ ‘‘ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚୟୱିଭତ୍ତିୱଜ୍ଜିତମତ୍ଥୱଂ ଲିଙ୍ଗ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପଚ୍ଚୟନ୍ତସ୍ସାପି ଅଲିଙ୍ଗତ୍ତା ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିୟମସମ୍ପତ୍ତାୟଂ ‘‘ତଦ୍ଧିତସମାସକିତକା ନାମଂ ୱା’ତୱେତୁନାଦୀସୁ ଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ୱଗ୍ଗହଣେନ ଇତ୍ଥିପ୍ପଚ୍ଚୟନ୍ତସ୍ସାପି ନାମବ୍ୟପଦେସୋ। ପୁରେ ୱିୟ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ‘‘ସେସତୋ ଲୋପଂ ଗସିପୀ’’ତି ସିଲୋପୋ। ସା କଞ୍ଞା।

ବହୁୱଚନେ ‘‘ଆଲପନେ ସି ଗସଞ୍ଞୋ’’ତି ଇତୋ ‘‘ସଞ୍ଞୋ’’, ‘‘ତେ ଇତ୍ଥିଖ୍ୟା ପୋ’’ତି ଇତୋ ‘‘ଇତ୍ଥିଖ୍ୟା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୭୭।ଆ ଘୋ।

ଲିଙ୍ଗସ୍ସନ୍ତୋ ଆକାରୋ ୟଦା ଇତ୍ଥିଖ୍ୟୋ, ତଦା ଘସଞ୍ଞୋ ହୋତୀତି ଘସଞ୍ଞାୟଂ ‘‘ଘପତୋ ଚ ୟୋନଂ ଲୋପୋ’’ତି ୱିକପ୍ପେନ ୟୋଲୋପୋ। ତା କଞ୍ଞା କଞ୍ଞାୟୋ।

ଆଲପନେ ‘‘ସଖତୋ ଗସ୍ସେ ୱା’’ତି ଇତୋ ‘‘ଗସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୭୮।ଘତେ ଚ।

ଘତୋ ପରସ୍ସ ଗସ୍ସ ଏକାରୋ ହୋତି, ସରଲୋପାଦି। ଭୋତି କଞ୍ଞେ, ଭୋତିୟୋ କଞ୍ଞା କଞ୍ଞାୟୋ।

ଅଂମ୍ହି ସରଲୋପପକତିଭାୱା କଞ୍ଞଂ, କଞ୍ଞା କଞ୍ଞାୟୋ।

ତତିୟାଦୀସୁ ‘‘ଆଯ ଚତୁତ୍ଥେକୱଚନସ୍ସ ତୁ’’ତି ଇତୋ ‘‘ଆୟୋ, ଏକୱଚନାନ’’ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୭୯।ଘତୋ ନାଦୀନଂ।

ଘସଞ୍ଞତୋ ଲିଙ୍ଗସ୍ସାକାରା ପରେସଂ ନାଦୀନଂ ସ୍ମିଂପରିୟନ୍ତାନଂ ଏକୱଚନାନଂ ୱିଭତ୍ତିଗଣାନଂ ଆୟାଦେସୋ ହୋତି। ସରଲୋପପରନୟନାନି। କଞ୍ଞାଯ, କଞ୍ଞାହି କଞ୍ଞାଭି, କଞ୍ଞାଯ, କଞ୍ଞାନଂ, କଞ୍ଞାଯ, କଞ୍ଞାହି କଞ୍ଞାଭି, କଞ୍ଞାଯ, କଞ୍ଞାନଂ।

ସ୍ମିଂମ୍ହି –

୧୮୦।ଘପତୋ ସ୍ମିଂ ଯଂ ୱା।

ଘପତୋ ପରସ୍ସ ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ଯଂ ହୋତି ୱା, ଅଞ୍ଞତ୍ଥାୟାଦେସୋ। କଞ୍ଞାଯଂ କଞ୍ଞାଯ, କଞ୍ଞାସୁ।

ଏୱମଞ୍ଞେପି –

ସଦ୍ଧା ମେଧା ପଞ୍ଞା ୱିଜ୍ଜା, ଚିନ୍ତା ମନ୍ତା ୱୀଣା ତଣ୍ହା;

ଇଚ୍ଛା ମୁଚ୍ଛା ଏଜା ମାୟା, ମେତ୍ତା ମତ୍ତା ସିକ୍ଖା ଭିକ୍ଖା।

ଜଙ୍ଘା ଗୀୱା ଜିୱ୍ହା ୱାଚା,

ଛାୟା ଆସା ଗଙ୍ଗା ନାୱା;

ଗାଥା ସେନା ଲେଖା ସାଲା,

ମାଲା ୱେଲା ପୂଜା ଖିଡ୍ଡା।

ପିପାସା ୱେଦନା ସଞ୍ଞା, ଚେତନା ତସିଣା ପଜା;

ଦେୱତା ୱଟ୍ଟକା ଗୋଧା, ବଲାକା ପରିସା ସଭା।

ଊକାସେଫାଲିକା ଲଙ୍କା, ସଲାକା ୱାଲିକା ସିଖା;

ୱିସାଖା ୱିସିଖା ସାଖା, ୱଚା ୱଞ୍ଝା ଜଟା ଘଟା।

ଜେଟ୍ଠା ସୋଣ୍ଡା ୱିତଣ୍ଡା ଚ, କରୁଣା ୱନିତା ଲତା;

କଥା ନିଦ୍ଦା ସୁଧା ରାଧା, ୱାସନା ସିଂସପା ପପା।

ପଭା ସୀମା ଖମା ଜାୟା,

ଖତ୍ତିୟା ସକ୍ଖରା ସୁରା;

ଦୋଲା ତୁଲା ସିଲା ଲୀଲା,

ଲାଲେ'ଲା ମେଖଲା କଲା।

ୱଠଅୱା'ଲମ୍ବୁସା ମୂସା, ମଞ୍ଜୂସା ସୁଲସା ଦିସା;

ନାସା କୁଣ୍ହା ଗୁହା ଇହା, ଲସିକା ୱସୁଧାଦୟୋ।

ଅମ୍ମାଦୀନଂ ଆଲପନେୱ ରୂପଭେଦୋ। ଅମ୍ମା, ଅମ୍ମା ଅମ୍ମାୟୋ।

ଗସ୍ସ ''ଘତେ ଚା''ତି ଏକାରେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

୧୮୧।ନ ଅମ୍ମାଦିତୋ।

ଅମ୍ମା ଅନ୍ନାଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ପରସ୍ସ ଗସ୍ସ ଆଲପନେକୱଚନସ୍ସ ନ ଏକାରତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଆକାରୋ ୱା''ତି ରସ୍ସତ୍ତଂ।

ଭୋତି ଅମ୍ମ ଭୋତି ଅମ୍ମା, ଭୋତିୟୋ ଅମ୍ମା ଅମ୍ମାୟୋ। ଏୱଂ ଅନ୍ନା, ଅନ୍ନା ଅନ୍ନାୟୋ, ଭୋତି ଅନ୍ନ ଭୋତି ଅନ୍ନା, ଭୋତିୟୋ ଅନ୍ନା ଅନ୍ନାୟୋ। ଅମ୍ବା , ଅମ୍ବା ଅମ୍ବାୟୋ, ଭୋତି ଅମ୍ବ ଭୋତି ଅମ୍ବା, ଭୋତିୟୋ ଅମ୍ବା ଅମ୍ବାୟୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଆକାରନ୍ତଂ।

ଇକାରନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ ରତ୍ତିସଦ୍ଦୋ;

ତଥେୱ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ସିଲୋପୋ, ରତ୍ତି।

ବହୁୱଚନେ ''ସଞ୍ଜ୍ଞା, ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୮୨।ତେ ଇତ୍ଥିଖ୍ୟା ପୋ।

ଇତ୍ଥିୟା ଆଖ୍ୟା ସଞ୍ଜ୍ଞା ଇତ୍ଥିଖ୍ୟା, ଲିଙ୍ଗସ୍ସନ୍ତା ତେ ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣା ଯଦା ଇତ୍ଥିଖ୍ୟା, ତଦା ପସଞ୍ଜ୍ଞା ହୋନ୍ତୀତି ପସଞ୍ଜ୍ଞାଯଂ ''ଘପତୋ ଚା''ତିଆଦିନା ୟୋଲୋପୋ, ''ୟୋସୁ କତ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଦୀଘୋ। ରତ୍ତୀ ରତ୍ତିୟୋ ରତ୍ତ୍ୟୋ ୱା, ହେ ରତ୍ତି, ହେ ରତ୍ତୀ ହେ ରତ୍ତିୟୋ।

''ଅଂମୋ''ତିଆଦିନା ନିଗ୍ଗହୀତଂ, ରତ୍ତିଂ, ରତ୍ତୀ ରତ୍ତିୟୋ;

ତତିୟାଦୀସୁ ''ଏକୱଚନାନଂ, ନାଦୀନ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୮୩।ପତୋ ଯା।

ପସଞ୍ଜ୍ଞତୋ ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣେହି ପରେସଂ ନାଦୀନମେକୱଚନାନଂ ୱିଭତ୍ତିଗଣାନଂ ଯାଆଦେସୋ ହୋତି। ରତ୍ତିୟା, ରତ୍ତୀହି ରତ୍ତୀଭି ରତ୍ତିହି ରତ୍ତିଭି, ରତ୍ତିୟା, ରତ୍ତୀନଂ ରତ୍ତିନଂ।

ପଞ୍ଚମିଯଂ –

୧୮୪।ଅମା ପତୋ ସ୍ମିଂସ୍ମାନଂ ୱା।

ପୈଚ୍ଚେତସ୍ମା ପରେସଂ ସ୍ମିଂ ସ୍ମାଇଚ୍ଚେତେସଂ ଯଥାକ୍କମଂ ଅଂ ଆଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ , ତେନ ଉୱଣ୍ଣନ୍ତତୋ ନ

ହୋନ୍ତି, ଇଓଣ୍ଣନ୍ତତୋପି ଯଥାପଯୋଗଂ।

''ସରେ, ଯକାରୋ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ, ସୀହମଣ୍ଡୂକଗତୀହି ଯୋୱଚନେକୱଚନଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୧୮୫।ପସଞ୍ଞସ୍ସ ଚ।

ପସଞ୍ଞସ୍ସ ଇଓଣ୍ଣସ୍ସ ଯୋୱଚନେକୱଚନୱିଭତ୍ତୀନମାଦେସେ ସରେ ପରେ ଯକାରୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଯକାରସ୍ସେୱାଧିକାରତୋ ପସଞ୍ଞଗ୍ଗହଣେନ ଇଓଣ୍ଣୋୱ ଗୟ୍ହତି, ଚଗ୍ଗହଣଂ ''ରତ୍ତୋ''ତିଆଦୀସୁ ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ। ରତ୍ୟା ରତ୍ତିଯା, ରତ୍ତୀହି ରତ୍ତୀଭି ରତ୍ତିହି ରତ୍ତିଭି, ରତ୍ତିଯା, ରତ୍ତୀନଂ ରତ୍ତିନଂ। ସ୍ମିଂୱଚନେ ଅମାଦେସଯକାରାଦେସା, ରତ୍ୟଂ। ''ଘପତୋ ସ୍ମିଂ ଯଂ ୱା''ତି ଯଂଆଦେସୋ, ରତ୍ତିଯଂ।

ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ''ଅଂ, ସ୍ମିଂ, ୱା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୮୬।ଆଦିତୋ ଓ ଚ।

ଆଦିଇଚ୍ଚେତସ୍ମା ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ଅଂ ଓଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା। ଚସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞସ୍ମାପି ଆ ଅଂ ଓଆଦେସା। ରତ୍ୟା ରତ୍ତିଂ ରତ୍ତୋ ରତ୍ତିଯା, ରତ୍ତୀସୁ ରତ୍ତିସୁ।

ଏୱମଞ୍ଞାନିପି –

ପତ୍ତି ଯୁତ୍ତି ୱୁତ୍ତି କିତ୍ତି, ମୁତ୍ତି ତିତ୍ତି ଖନ୍ତି କନ୍ତି;

ସନ୍ତି ତନ୍ତି ସିଦ୍ଧି ସୁଦ୍ଧି, ଇଦ୍ଧି ୱୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧି ବୋଧି।

ଭୂମି ଜାତି ପୀତି ସୂତି, ନନ୍ଦି ସନ୍ଧି ସାଣି କୋଟି;

ଦିଟ୍ଠି ୱୁଟ୍ଠି ତୁଟ୍ଠି ଯଟ୍ଠି, ପାଳି ଆଳି ନାଳି କେଳି;

ସତି ମତି ଗତି ଚୁତି, ଧିତି ଯୁୱତି ୱିକତି।

ରତି ରୁଚି ରସ୍ମି ଅସନି ୱସନି ଓସଧି ଅଙ୍ଗୁଲି ଧୂଲି ଦୁନ୍ଦୁଭି ଦୋଣି ଅଟୱି ଛୱି ଆଦୀନି ଇକାରନ୍ତନାମାନି।

ଇକାରନ୍ତଂ।

ଈକାରନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ ଇତ୍ଥୀସଦ୍ଦୋ;

''ଇତ୍ଥ''ଇତୀଧ ''ଇତ୍ଥିଯଂ, ପଚ୍ଚଯୋ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୮୭।ନଦାଦିତୋ ୱା ଈ।

ନଦାଦିତୋ ୱା ଅନଦାଦିତୋ ୱା ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତମାନା ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଈପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ୱାଗ୍ଗହଣମନଦାଦିସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥଂ, ତେନ ପୁଥୁଗୱାଦିତୋ ଚ ଈ।

ସରଲୋପେ ''କ୍ୱଚାସଓଣ୍ଣଂ ଲୁତ୍ତେ''ତି ଅସଓଣ୍ଣେ ସମ୍ପତ୍ତେ ପକତିଭାୱୋ ନାମବ୍ୟପଦେସୋ, ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି। ଇତ୍ଥୀ, ଇତ୍ଥୀ ''ଅଘୋ ରସ୍ସ''ନ୍ତିଆଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଇତ୍ଥିଯୋ। ସମ୍ବୋଧନେ ''ଝଲପା ରସ୍ସ''ନ୍ତି ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଭୋତି ଇତ୍ଥି, ଭୋତିଯୋ ଇତ୍ଥୀ ଇତ୍ଥିଯୋ।

ଦୁତିଯେକୱଚନେ ''ଘପତୋ ସ୍ମିଂ ଯଂ ୱା''ତି ଇତୋ ''ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୮୮।ଅଂ ଯମୀତୋ ପସଞ୍ଞତୋ।

ପସଞ୍ଞତୋ ଇକାରତୋ ପରସ୍ସ ଅଂୱଚନସ୍ସ ଯଂ ହୋତି ୱା। ଇତ୍ଥିଯଂ ଇତ୍ଥିଂ, ଇତ୍ଥୀ ଇତ୍ଥିଯୋ, ଇତ୍ଥିଯା, ଇତ୍ଥୀହି ଇତ୍ଥୀଭି, ଇତ୍ଥିଯା, ଇତ୍ଥୀନଂ, ଇତ୍ଥିଯା, ଇତ୍ଥୀହି ଇତ୍ଥୀଭି, ଇତ୍ଥିଯା, ଇତ୍ଥୀନଂ, ଇତ୍ଥିଯଂ ଇତ୍ଥିଯା, ଇତ୍ଥୀସୁ।

ଏୱଂ ନଦୀ, ନଦୀ। ଯୋଲୋପାଭାୱେ ''ତତୋ ଯୋନମୋ ତୁ''ତି ଏତ୍ଥ ତୁସଦ୍ଦେନ ଯୋନମୋକାରୋ ଚ, ''ପସଞ୍ଞସ୍ସ ଚା''ତି ଇକାରସ୍ସ ଯକାରୋ, ''ଯୱତଂ ତଲନ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଦ୍ଯସ୍ସ ଜକାରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ନଜ୍ଜୋ ସନ୍ଦନ୍ତି, ନଦିଯୋ।

ଏତ୍ଥ ଚେୱଂ ସିଦ୍ଧନ୍ତାନଂ ନଜ୍ଜୋଆଦୀନଂ ୱୁତ୍ତିଯଂ ଆନଉଗ୍ଗହଣାଦିନା ନିପ୍ଫାଦନଂ ଅତ୍ରଜ ସୁଗତାଦୀନଂ ୱିଯ ନିପ୍ଫାଦନୂପାଯନ୍ତରଦସ୍ସନତ୍ଥନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ହେ ନଦି, ହେ ନଦୀ ହେ ନଜ୍ଜୋ ହେ ନଦିଯୋ, ନଦିଯଂ ନଦିଂ, ନଦୀ ନଜ୍ଜୋ ନଦିଯୋ।

ଅମାଦିସ୍ୱେୱ ଆ ପତୋତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କ୍ୱଚି ନାସାନଞ୍ଚାତ୍ତଂ, ତେନ ନ ଜଚ୍ଚା ୱସଲୋ ହୋତି, ପଥବ୍ୟା ଏକରଜ୍ଜେନାତି ଆଦି ଚ ସିଜ୍ଝତି, ପୁରେ ୱିଯ ଯକାରଜକାରାଦେସଦ୍ୱିତ୍ତାନି।

ନଜ୍ଜା କତଂ ନଦିଯା, ନଦୀହି ନଦୀଭି, ନଜ୍ଜା ନଦିଯା, ନଦୀନଂ, ନଜ୍ଜା ନଦିଯା, ନଦୀହି ନଦୀଭି, ନଜ୍ଜା ନଦିଯା, ନଦୀନଂ, ନଜ୍ଜଂ ନଦିଯଂ ନଦିଯା, ନଦୀସୁ।

ଅଞ୍ଞେପି –

ମହୀ ୱେତରଣୀ ୱାପୀ, ପାଟଲୀ କଦଲୀ ଘଟୀ;

ନାରୀ କୁମାରୀ ତରୁଣୀ, ୱାରୁଣୀ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ସଖୀ।

ଗନ୍ଧବ୍ବୀ କିନ୍ନରୀ ନାଗୀ, ଦେୱୀ ଯକ୍ଖୀ ଅଜୀ ମିଗୀ;

ୱାନରୀ ସୂକରୀ ସୀହୀ, ହଂସୀ କାକୀ ଚ କୁକ୍କୁଟୀ –

ଇଚ୍ଚାଦଯୋ ଇତ୍ଥୀସଦ୍ଦସମା।

ତଥେୱ ମାତୁଲସଦ୍ଦତୋ ଈପ୍ପଚ୍ଚଯେ କତେ –

୧୮୯।ମାତୁଲାଦୀନମାନଉମୀକାରେ।

ମାତୁଲ ଅଯ୍ଯକୱରୁଣିଚ୍ଚେୱମାଦୀନମନ୍ତୋ ଆନଉମାପଜ୍ଜତେ ଈକାରେ ପଚ୍ଚଯେ ପରେ, ଅନ୍ତାପେକ୍ଖାଯଂ ଛଟ୍ଠୀ, ସରଲୋପାଦି। ମାତୁଲାନୀ, ଏୱଂ ଅଯ୍ଯକାନୀ, ୱରୁଣାନୀ, ସେସଂ ଇତ୍ଥୀସଦ୍ଦସମଂ।

ଅନଦାଦୀସୁ ପୁଥୁସଦ୍ଦତୋ ଈପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ''ଓ ସରେ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ଉକାରସ୍ସ ଅୱାଦେସୋ। ପୁଥୱୀ, ପୁଥୱିଯୋ। ସଣ୍ଣା ସ୍ମିଂସୁ ପୁଥବ୍ୟା ପୁଥୱିଯା, ପୁଥବ୍ୟା ପୁଥୱିଯା, ପୁଥବ୍ୟଂ ପୁଥୱିଯଂ ପୁଥୱିଯା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଗୋସଦ୍ଦତୋ ''ନଦାଦିତୋ ୱା ଈ''ତି ଈପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ମହାୱୁତ୍ତିନା ୱା ''ଗାୱ ସେ''ତି ଏତ୍ଥ ଗାୱେତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ୱା ଓକାରସ୍ସ ଆୱାଦେସୋ। ଗାୱୀ, ଗାୱୀ ଗାୱିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଇତ୍ଥୀସଦ୍ଦସମଂ।

''ମାନୱ''ଇତୀଧ ''ଇତ୍ଥିଯଂ, ୱା, ଈ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୯୦।ଣୱ ଣିକ ଣେଯ୍ଯ ଣନ୍ତୁହି।

ଣୱ ଣିକ ଣେଯ୍ଯ ଣନ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତେହି ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତମାନେହି ଲିଙ୍ଗେହି ଈପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ୱାଧିକାରୋ କତ୍ଥଚି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥୋ, ସରଲୋପାଦି। ମାନୱୀ,

ଏୱଂ ନାୱିକୀ, ୱେନତେୟ୍ୟୀ, ଗୋତମୀ।

‘‘ଗୁଣୱନ୍ତୁ ଇ’’ଇତୀଧ ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୯୧।ନ୍ତୁସ୍ସ ତମୀକାରେ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ନ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ତକାରୋ ହୋତି ୱା ଈକାରପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ, ଅନ୍ତଞ୍ଚନ୍ତ ସରଲୋପାଦି। ଗୁଣୱତୀ, ଗୁଣୱତୀ ଗୁଣୱତିଯୋ, ଗୁଣୱନ୍ତୀ, ଗୁଣୱନ୍ତୀ ଗୁଣୱନ୍ତିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଇତ୍ଥୀସଦ୍ଦସମଂ।

ଏୱଂ କୁଲୱତୀ, ସୀଲୱତୀ, ଯସୱତୀ, ରୂପୱତୀ, ସତିମତୀ, ଗୋତ୍ତମତୀ।

ମହନ୍ତସଦ୍ଦତୋ ‘‘ନଦାଦିତୋ ୱା ଈ’’ତି ଈପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ନ୍ତୁବ୍ବପଦେସୋ ୱିକପ୍ପେନ ତକାରାଦେସୋ। ମହତୀ ମହନ୍ତୀ।

‘‘ଭୱନ୍ତ ଇ’’ଇତୀଧ ‘‘ଈକାରେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୯୨।ଭୱତୋଭୋତୋ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଭୱନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଭୋତାଦେସୋ ହୋତି ଈକାରେ ଇତ୍ଥିଗତେ ପରେ। ସା ଭୋତୀ, ଭୋତୀ ଭୋତିଯୋ, ହେ ଭୋତି, ହେ ଭୋତୀ ଭୋତିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ଭିକ୍ଖୁ’’ ଇତୀଧ ‘‘ଇତ୍ଥିଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ ‘‘ୱା’’ତି ଚ।

୧୯୩।ପତିଭିକ୍ଖୁରାଜୀକାରନ୍ତେହି ଇନୀ।

ପତି ଭିକ୍ଖୁ ରାଜ ଇଚ୍ଚେତେହି ଈକାରନ୍ତେହି ଚ ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତମାନେହି ଲିଙ୍ଗେହି ଇନୀପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି।

‘‘ସରଲୋପୋ’ମାଦେସ’’ଇଚ୍ଚାଦିସୁତ୍ତେ ତୁଗ୍ଗହଣେନ କ୍ୱଚି ପୁବ୍ବଲୋପସ୍ସ ନିସେଧନତୋ ‘‘ୱା ପରୋ ଅସରୂପା’’ତି ସରଲୋପୋ। ଭିକ୍ଖୁନୀ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଗହପତିସଦ୍ଦତୋ ଇନୀ, ‘‘ଅନ୍ତ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୧୯୪।ପତିସ୍ସିନୀମ୍ହି।

ପତିସଦ୍ଦସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ଇନୀପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ତଥେୱ ପରସରେ ଲୁତ୍ତେ ‘‘ପୁବ୍ବୋ ଚା’’ତି ଦୀଘୋ, ଗହପତାନୀ।

ତଥେୱ ରାଜସଦ୍ଦତୋ ଇନୀ, ସରଲୋପପକତିଭାୱା, ରାଜିନୀ। ଈକାରନ୍ତେସୁ ଦଣ୍ଡୀସଦ୍ଦତୋ ଇନୀ, ସରଲୋପାଦି, ଦଣ୍ଡିନୀ, ଦଣ୍ଡିନୀ ଦଣ୍ଡିନିଯୋ, ଏୱଂ ହତ୍ଥିନୀ, ମେଧାୱିନୀ, ତପସ୍ସିନୀ, ପିଯଭାଣିନୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ପୋକ୍ଖରିନୀ’’ ଇତୀଧ ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ଇକାରନକାରାନଂ ଅକାରଣକାରାଦେସା, ପୋକ୍ଖରଣୀ, ପୋକ୍ଖରଣୀ। ‘‘ତତୋ ଯୋନମୋ ତୂ’’ତି ସୁତ୍ତେ ତୁଗ୍ଗହଣେନ ଯୋନମୋକାରୋ ଚ, ଈକାରସ୍ସ ଯକାରୋ, ‘‘ଯୱତ’’ମିଚ୍ଚାଦିସୁତ୍ତେ କାରଗ୍ଗହଣେନ ଣ୍ୟସ୍ସ ଞକାରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପୋକ୍ଖରଞ୍ଞୋ ପୋକ୍ଖରଣିଯୋ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱାଧିକାରୋ ଅନୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥୋ, ତେନ ୱିଦୂ ଯକ୍ଖାଦିତୋପି ଇନୀ, ପରଚିତ୍ତୱିଦୁନୀ, ସରଲୋପରସ୍ସତ୍ତାନି, ପରଚିତ୍ତୱିଦୁନୀ ପରଚିତ୍ତୱିଦୁନିଯୋ, ଯକ୍ଖିନୀ ଯକ୍ଖିନିଯୋ, ସୀହିନୀ ସୀହିନିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଈକାରନ୍ତଂ।

ଉକାରନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ ଯାଗୁସଦ୍ଦୋ।

ତସ୍ସ ରତ୍ତିସଦ୍ଦସ୍ସେୱ ରୂପନଯୋ। ଅମାଦେସାଦିଅଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ।

ଯାଗୁ, ଯାଗୂ ଯାଗୁଯୋ, ହେ ଯାଗୁ, ହେ ଯାଗୂ ଯାଗୁଯୋ, ଯାଗୁଂ, ଯାଗୂ ଯାଗୁଯୋ, ଯାଗୁଯା, ଯାଗୂହି ଯାଗୂଭି ଯାଗୁହି ଯାଗୁଭି, ଯାଗୁଯା, ଯାଗୂନଂ ଯାଗୁନଂ, ଯାଗୁଯା, ଯାଗୂହି ଯାଗୂଭି ଯାଗୁହି ଯାଗୁଭି, ଯାଗୁଯା, ଯାଗୂନଂ ଯାଗୁନଂ, ଯାଗୁଯଂ ଯାଗୁଯା, ଯାଗୂସୁ ଯାଗୁସୁ।

ଏୱଂ ଧାତୁ ଧେନୁ କାସୁ ଦଦ୍ଦୁ କଚ୍ଛୁ କଣ୍ଡୁ ରଜ୍ଜୁ କରେଣୁ ପିଯଙ୍ଗୁ ସସ୍ସୁଆଦୀନି।

ମାତୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ତସ୍ସ ପିତୁସଦ୍ଦସ୍ସେୱ ରୂପନଯୋ। ''ଆରତ୍ତ''ମିତି ଭାୱନିଦ୍ଦେସେନ ଆରାଦେସାଭାୱେ ''ପତୋ ଯା''ତି ଯାଦେସୋୱ ୱିସେସୋ।

ମାତା, ମାତରୋ, ଭୋତି ମାତ, ଭୋତି ମାତା ଭୋତିଯୋ ମାତରୋ, ମାତରଂ, ମାତରେ ମାତରୋ, ମାତରା ମାତୁଯା ମତ୍ଯା, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଉକାରଲୋପୋ , ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ। ମାତରେହି ମାତରେଭି ମାତୂହି ମାତୂଭି ମାତୁହି ମାତୁଭି, ମାତୁ ମାତୁସ୍ସ ମାତୁଯା, ମାତରାନଂ ମାତାନଂ ମାତୂନଂ ମାତୁନଂ, ମାତରା ମାତୁଯା, ମାତରେହି ମାତରେଭି ମାତୂହି ମାତୂଭି, ମାତୁ ମାତୁସ୍ସ ମାତୁଯା, ମାତରାନଂ ମାତାନଂ ମାତୂନଂ ମାତୁନଂ, ମାତରି, ମାତରେସୁ ମାତୂସୁ ମାତୁସୁ।

ଏୱଂ ଧୀତା, ଧୀତରୋ, ଦୁହିତା, ଦୁହିତରୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଊକାରନ୍ତଂ।

ଊକାରନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ ଜମ୍ବୂସଦ୍ଦୋ।

ଜମ୍ବୂ, ଜମ୍ବୂ ଜମ୍ବୁଯୋ, ହେ ଜମ୍ବୁ, ହେ ଜମ୍ବୂ ଜମ୍ବୁଯୋ, ଜମ୍ବୁଂ, ଜମ୍ବୂ ଜମ୍ବୁଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଇତ୍ଥୀସଦ୍ଦସମଂ।

ଏୱଂ ୱଧୂ ଚ ସରଭୂ, ସରବୂ ସୁତନୂ ଚମୂ;

ୱାମୂରୂ ନାଗନାସୂରୂ, ସମାନି ଖଲୁ ଜମ୍ବୁଯା।

ଊକାରନ୍ତଂ।

ଓକାରନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ ଗୋସଦ୍ଦୋ।

ତସ୍ସ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଗୋସଦ୍ଦସ୍ସେୱ ରୂପନଯୋ।

କଞ୍ଞା ରତ୍ତି ନଦୀ ଇତ୍ଥୀ, ମାତୁଲାନୀ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ;

ଦଣ୍ଡିନୀ ଯାଗୁ ମାତା ଚ, ଜମ୍ବୂ ଗୋତିତ୍ଥିସଙ୍ଗହୋ।

ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗ

ଅଥ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ଅକାରନ୍ତୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ ଚିତ୍ତସଦ୍ଦୋ।

ପୁରେ ୱିଯ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ''ଚିତ୍ତ ସି'' ଇତୀଧ –

''ନପୁଂସକେହି, ଅତୋ ନିଚ୍ଚ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୯୫।ସିଂ।

ସି, ଅଂଇତି ଦ୍ୱିପଦମିଦଂ। ଅକାରନ୍ତେହି ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗେହି ପରସ୍ସ ସିୱଚନସ୍ସ ଅଂ ହୋତି ନିଚ୍ଚଂ। ସରଲୋପପକତିଭାୱାଦି, ଚିତ୍ତଂ।

ବହୁୱଚନେ ''ଯୋନଂ ନି ନପୁଂସକେହୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୯୬।ଅତୋ ନିଚ୍ଚଂ।

ଅକାରନ୍ତେହି ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗେହି ଯୋନଂ ନିଚ୍ଚଂ ନି ହୋତି। ''ସବ୍ବଯୋନୀନମାଏ''ତି ନିସ୍ସ ୱା ଆକାରୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ''ଯୋସୁ କତ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଦୀଘୋ। ଚିତ୍ତା ଚିତ୍ତାନି।

ଯୋନଂ ନିଭାୱେ ଚାଏତ୍ତେ, ସିଦ୍ଧେପି ଅୱିସେସତୋ;

''ଅତୋ ନିଚ୍ଚ''ନ୍ତି ଆରମ୍ଭା, ଆଏତ୍ତଂ କ୍ୱଚିଦେୱିଧ।

ଆଲପନେ ଗଲୋପୋ। ହେ ଚିତ୍ତ, ହେ ଚିତ୍ତା ଚିତ୍ତାନି, ଦୁତିଯାଯଂ ନିସ୍ସ ୱିକପ୍ପେନେକାରୋ। ଚିତ୍ତଂ, ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନି। ସେସଂ ପୁରିସସଦ୍ଦେନ ସମଂ।

ଏୱମଞ୍ଞାନିପି –

ପୁଞ୍ଞ ପାପ ଫଲ ରୂପ ସାଧନଂ,

ସୋତ ଘାନ ସୁଖ ଦୁକ୍ଖ କାରଣଂ;

ଦାନ ସୀଲ ଧନ ଝାନ ଲୋଚନଂ,

ମୂଲ କୂଲ ବଲ ଜାଲମଙ୍ଗଲଂ।

ନଚ୍ଚନ ଲିଙ୍ଗ ମୁଖ'ଙ୍ଗ ଜଲ'ମ୍ବୁଜଂ,

ପୁଲିନ ଧଞ୍ଞ ହିରଞ୍ଞ ପଦା'ମତଂ;

ପଦୁମ ୱଣ୍ଣ ସୁସାନ ୱନା'ଯୁଧଂ,

ହଦଯ ଚୀୱର ୱତ୍ଥ କୁଲି'ନ୍ଦ୍ରିଯଂ।

ନଯନ ୱଦନ ଯାନୋ'ଦାନ ସୋପାନ ପାନଂ,

ଭୱନ ଭୁୱନ ଲୋହା'ଲାତ ତୁଣ୍ଡ'ଣ୍ଡ ପୀଠଂ;

କରଣ ମରଣ ଞାଣା'ରମ୍ମଣା'ରଞ୍ଞ ତାଣଂ,

ଚରଣ ନଗର ତୀରଛତ୍ତ ଛିଦ୍ଦୋ’ଦକାନି –

ଇଚ୍ଚାଦୀନି।

କମ୍ମସଦ୍ଦସ୍ସ ତତିଯେକଵଚନାଦୀସୁ ରୂପଭେଦୋ।

କମ୍ମଂ, କମ୍ମା କମ୍ମାନି, ହେ କମ୍ମ, ହେ କମ୍ମା କମ୍ମାନି, କମ୍ମଂ, କମ୍ମେ କମ୍ମାନି।

‘‘ୱା, ଉ, ନାମ୍ହି, ଚା’’ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୧୯୭।ଅ କମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ଚ।

କମ୍ମସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଉକାର ଅକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା ନାମ୍ହି ଵିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣେନ ଥାମଦ୍ଧାଦୀନମନ୍ତସ୍ସପି ଉତ୍ତଂ। ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ଯୁଵ ମଘଵାନମନ୍ତସ୍ସ ଆ ହୋତି କ୍ୱଚି ନା ସୁଇଚ୍ଚେତେସୁ। କମ୍ମୁନା କମ୍ମନା କମ୍ମେନ ୱା, କମ୍ମେହି କମ୍ମେଭି।

ସସ୍ମାସୁ ‘‘ଉ ନାମ୍ହି ଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ପୁମ କମ୍ମଥାମନ୍ତସ୍ସ ଚୁକାରୋ ୱା ସସ୍ମାସୂତି ଉତ୍ତଂ। କମ୍ମୁନୋ କମ୍ମସ୍ସ, କମ୍ମାନଂ, କମ୍ମୁନା କମ୍ମା କମ୍ମମ୍ହା କମ୍ମସ୍ମା, କମ୍ମେହି କମ୍ମେଭି, କମ୍ମୁନୋ କମ୍ମସ୍ସ, କମ୍ମାନଂ।

ସ୍ମିଂଵଚନେ ‘‘ବ୍ରହ୍ମତୋ ତୁ ସ୍ମିଂନୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ତୁସଦ୍ଦେନ କ୍ୱଚି ନି ହୋତି। କମ୍ମନି କମ୍ମେ କମ୍ମମ୍ହି କମ୍ମସ୍ମିଂ, କମ୍ମେସୁ।

ଏଵଂ ଥାମୁନା ଥାମେନ ଥାମସା ୱା, ଥାମୁନୋ ଥାମସ୍ସ, ଥାମୁନା ଥାମା। ଅଦ୍ଧୁନା, ଅଦ୍ଧୁନୋ ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିମସମଂ।

ଗୁଣଵନ୍ତୁ ସି, ‘‘ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ, ନ୍ତୁସ୍ସ, ସିମ୍ହୀ’’ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୧୯୮।ଅଂ ନପୁଂସକେ।

ନପୁଂସକେ ଵତ୍ତମାନସ୍ସ ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧିନୋ ନ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅଂ ହୋତି ସିମ୍ହି ଵିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଗୁଣଵଂ ଚିତ୍ତଂ।

ଯୋମ୍ହି ‘‘ନ୍ତୁସ୍ସନ୍ତୋ ଯୋସୁ ଚା’’ତି ଅତ୍ତଂ, ଇକାରୋ ଚ। ଗୁଣଵନ୍ତି, ଗୁଣଵନ୍ତାନି, ସେସଂ ଞେଯ୍ୟଂ।

ଗଚ୍ଛନ୍ତ ସି, ‘‘ସିମ୍ହି ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅ’’ମିତି ଅଂ। ଗଚ୍ଛଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଗଚ୍ଛନ୍ତାନି।

ଅକାରନ୍ତଂ।

ଆକାରନ୍ତୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧାସଦ୍ଦୋ।

‘‘ଅସ୍ସଦ୍ଧା’’ଇତି ଠିତେ –

‘‘ସମାସସ୍ସା’’ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ସରୋ ରସ୍ସୋ ନପୁଂସକେ’’ତି ସମାସନ୍ତସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସମାସତ୍ତା ନାମବ୍ୟପଦେସୋ, ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି। ସେସଂ ଚିତ୍ତସମଂ।

ଅସ୍ସଦ୍ଧଂ କୁଲଂ, ଅସ୍ସଦ୍ଧା ଅସ୍ସଦ୍ଧାନି କୁଲାନି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ମୁଖନାସିକାସଦ୍ଦୋ। ତସ୍ସ ଦ୍ୱନ୍ଦେକତ୍ତା ସବ୍ବତ୍ଥେକଵଚନମେଵ। ମୁଖନାସିକଂ, ହେ ମୁଖନାସିକ, ମୁଖନାସିକଂ, ମୁଖନାସିକେନ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଆକାରନ୍ତଂ।

ଇକାରନ୍ତୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ ଅଟ୍ଠିସଦ୍ଦୋ।

ସ୍ୱାଦ୍ଧୁପ୍ପତ୍ତି, ସିଲୋପୋ, ଅଟ୍ଠି।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୯୯।ଯୋନଂ ନି ନପୁଂସକେହି।

ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗେହି ପରେସଂ ସବ୍ବେସଂ ଯୋନଂ ନି ହୋତି ୱା।

ଅଟ୍ଠୀନି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ନିଚ୍ଚଂ ଯୋଲୋପୋ, ଦୀଘୋ ଚ, ଅଟ୍ଠୀ, ତଥା ହେ ଅଟ୍ଠି, ହେ ଅଟ୍ଠୀ ଅଟ୍ଠୀନି, ଅଟ୍ଠିଂ, ଅଟ୍ଠୀ ଅଟ୍ଠୀନି, ଅଟ୍ଠିନା ଇଚ୍ଚାଦି ଅଗ୍ଗିସଦ୍ଦସମଂ।

ଏୱଂ ସତ୍ଥି ଦଧି ୱାରି ଅକ୍ଖି ଅଚ୍ଛି ଅଚ୍ଚି ଇଚ୍ଚାଦୀନି।

ଇକାରନ୍ତଂ।

ଈକାରନ୍ତୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ ସୁଖକାରୀସଦ୍ଦୋ।

‘‘ସୁଖଭାରୀ ସି’’ ଇତୀଧ ଅନପୁଂସକତ୍ତାଭାୱା ସିସ୍ମିମ୍ପି ‘‘ଅଘୋ ରସ୍ସ’’ମିଚ୍ଚାଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସିଲୋପୋ। ସୁଖକାରି ଦାନଂ, ସୁଖକାରୀ ସୁଖକାରୀନି, ହେ ସୁଖକାରି, ହେ ସୁଖକାରୀ ହେ ସୁଖକାରୀନି, ସୁଖକାରିନଂ ସୁଖକାରିଂ, ସୁଖକାରୀ ସୁଖକାରୀନି।

ସେସଂ ଦଣ୍ଡୀସଦ୍ଦସମଂ। ଏୱଂ ସୀଘଯାଯୀଆଦୀନି।

ଈକାରନ୍ତଂ।

ଉକାରନ୍ତୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ ଆଯୁସଦ୍ଦୋ। ତସ୍ସ ଅଟ୍ଠିସଦ୍ଦସ୍ସେୱ ରୂପନଯୋ।

ଆଯୁ, ଆଯୂ ଆଯୂନି, ହେ ଆଯୁ, ହେ ଆଯୂ ହେ ଆଯୂନି, ଆଯୁଂ, ଆଯୂ ଆଯୂନି, ଆଯୁନା ଆଯୁସାତି ମନୋଗଣାଦିତ୍ତା ସିଦ୍ଧଂ। ଆଯୂହି ଆଯୂଭି, ଆଯୁନୋ ଆଯୁସ୍ସ, ଆଯୂନମିଚ୍ଚାଦି।

ଏୱଂ ଚକ୍ଖୁ ୱସୁ ଧନୁ ଦାରୁ ତିପୁ ମଧୁ ହିଙ୍ଗୁ ସିଗ୍ଗୁ ୱତ୍ଥୁ ମତ୍ଥୁ ଜତୁ ଅମ୍ବୁ ଅସ୍ସୁଆଦୀନି।

ଉକାରନ୍ତଂ।

ଊକାରନ୍ତୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ ଗୋତ୍ରଭୂସଦ୍ଦୋ।

ଗୋତ୍ରଭୂ ସି, ନପୁଂସକତ୍ତା ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସିଲୋପୋ। ଗୋତ୍ରଭୁ ଚିତ୍ତଂ, ଗୋତ୍ରଭୂ ଗୋତ୍ରଭୂନି, ହେ ଗୋତ୍ରଭୁ, ହେ ଗୋତ୍ରଭୂ ହେ ଗୋତ୍ରଭୂନି, ଗୋତ୍ରଭୁଂ, ଗୋତ୍ରଭୂ ଗୋତ୍ରଭୂନି, ଗୋତ୍ରଭୁନା ଇଚ୍ଚାଦି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ଅଭିଭୂସଦ୍ଦସମଂ।

ଏୱଂ ଅଭିଭୂ ସଯମ୍ଭୂ ଧମ୍ମଞ୍ଞୂଆଦୀନି।

ଊକାରନ୍ତଂ।

ଓକାରନ୍ତୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ ଚିତ୍ତଗୋସଦ୍ଦୋ।

‘‘ଚିତ୍ତା ଗାୱୋ ଅସ୍ସ କୁଲସ୍ସା’’ତି ଅତ୍ଥେ ବହୁବ୍ବୀହିସମାସେ କତେ ‘‘ସରୋ ରସ୍ସୋ ନପୁଂସକେ’’ତି ଓକାରସ୍ସ ଠାନପ୍ପଯତନାସନ୍ନତ୍ତା ରସ୍ସତ୍ତମୁକାରୋ, ସ୍ୱାଦ୍ଧୁପ୍ପତ୍ତି, ସିଲୋପୋ। ଚିତ୍ତଗୁ କୁଲଂ, ଚିତ୍ତଗୂ ଚିତ୍ତଗୂନି ଇଚ୍ଚାଦି ଆଯୁସଦ୍ଦସମଂ।

ଓକାରନ୍ତଂ।

ଚିତ୍ତଂ କମ୍ମଞ୍ଚ ଅସ୍ସଦ୍ଧ-ମଥଟ୍ଠି ସୁଖକାରି ଚ;

ଆୟୁ ଗୋତ୍ରଭୂ ଧମ୍ମଞ୍ଞୂ, ଚିତ୍ତଗୂତି ନପୁଂସକେ।

ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ସବ୍ବନାମ

ଅଥ ସବ୍ବନାମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ସବ୍ବ, କତର, କତମ, ଉଭୟ, ଇତର, ଅଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତର, ଅଞ୍ଞତମ, ପୁବ୍ବ, ପର, ଅପର, ଦକ୍ଖିଣ, ଉତ୍ତର, ଅଧର, ୟ, ତ, ଏତ, ଇମ, ଅମୁ, କିଂ, ଏକ, ଉଭ, ଦ୍ୱି, ତି, ଚତୁ, ତୁମ୍ହ, ଅମ୍ହ ଇତି ସତ୍ତୱୀସତି ସବ୍ବନାମାନି, ତାନି ସବ୍ବନାମତ୍ତା ତିଲିଙ୍ଗାନି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବସଦ୍ଦୋ ନିରୱସେସତ୍ଥୋ, ସୋ ୟଦା ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୱିସିଟ୍ଠତ୍ଥାଭିଧାୟୀ, ତଦା ରୂପନୟୋ। ପୁରେ ୱିୟ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ''ସୋ''ତି ସିସ୍ସ ଓକାରୋ, ସରଲୋପପରନୟନାନି। ସବ୍ବୋ ଜନୋ।

ବହୁୱଚନେ ''ସବ୍ବ ୟୋ'' ଇତୀଧ ''ପରସମଞ୍ଞା ପୟୋଗେ''ତି ସବ୍ବାଦୀନଂ ସବ୍ବନାମସଞ୍ଞା।

''ୟୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୦୦।ସବ୍ବନାମକାରତେ ପଠମୋ।

ସବ୍ବେସଂ ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକାନଂ ନାମାନି ସବ୍ବନାମାନି, ତେସଂ ସବ୍ବେସଂ ସବ୍ବନାମସଞ୍ଞାନଂ ଲିଙ୍ଗାନଂ ଅକାରତୋ ପରୋ ପଠମୋ ୟୋ ଏତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ। ସବ୍ବେ ପୁରିସା।

ଅକାରତୋତି କିଂ? ସବ୍ବା ଅମ୍ମୂ।

ହେ ସବ୍ବ ସବ୍ବା, ହେ ସବ୍ବେ, ସବ୍ବଂ, ସବ୍ବେ, ସବ୍ବେନ, ସବ୍ବେହି ସବ୍ବେଭି।

ଚତୁତ୍ଥେକୱଚନେ ଆୟାଦେସେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

''ଅତୋ, ଆ ଏ, ସ୍ମାସ୍ମିଂନଂ, ଆୟ ଚତୁତ୍ଥେକୱଚନସ୍ସା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୦୧।ତୟୋନେୱ ଚ ସବ୍ବନାମେହି।

ଅକାରନ୍ତେହି ସବ୍ବନାମେହି ପରେସଂ ସ୍ମା ସ୍ମିଂ ଇଚ୍ଚେତେସଂ, ଚତୁତ୍ଥେକୱଚନସ୍ସ ଚ ଆ ଏ ଆୟିଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ନେୱ ହୋନ୍ତୀତି ଆୟାଦେସାଭାୱୋ। ଚଗ୍ଗହଣଂ କତ୍ଥଚି ପଟିସେଧନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ତେନ ପୁବ୍ବାଦୀହି ସ୍ମା ସ୍ମିଂନଂ ଆ ଏ ଚ ହୋନ୍ତି। ସବ୍ବସ୍ସ।

''ଅକାରୋ, ଏ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୦୨।ସବ୍ବନାମାନଂ ନଂମ୍ହି ଚ।

ସବ୍ବେସଂ ସବ୍ବନାମାନଂ ଅକାରୋ ଏତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି।

‘‘ସବ୍ବନାମତୋ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୦୩।ସବ୍ବତୋ ନଂ ସଂସାନଂ।

ସବ୍ବତୋ ସବ୍ବନାମତୋ ପରସ୍ସ ନଂୱଚନସ୍ସ ସଂ ସାନଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି।

ସବ୍ବେସଂ ସବ୍ବେସାନଂ, ସବ୍ବସ୍ମା ସବ୍ବମ୍ହା, ସବ୍ବେହି ସବ୍ବେଭି, ସବ୍ବସ୍ସ, ସବ୍ବେସଂ ସବ୍ବେସାନଂ, ସବ୍ବସ୍ମିଂ ସବ୍ବମ୍ହି, ସବ୍ବେସୁ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ‘‘ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପ୍ପଚ୍ଚଯୋ’’ତି ଆପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ଅଞ୍ଞଂ କଞ୍ଞାସଦ୍ଦସମଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସ ନଂ ସ୍ମିଂୱଚନେହି। ସବ୍ବା ପଜା, ସବ୍ବା ସବ୍ବାଯୋ, ହେ ସବ୍ବେ, ହେ ସବ୍ବା ସବ୍ବାଯୋ, ସବ୍ବଂ, ସବ୍ବା ସବ୍ବାଯୋ, ସବ୍ବାଯ, ସବ୍ବାହି ସବ୍ବାଭି।

ଚତୁତ୍ଥେକୱଚନେ ‘‘ସବ୍ବନାମତୋ ୱା’’, ସବ୍ବତୋ କୋତି ଇତୋ ‘‘ସବ୍ବତୋ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୦୪।ଘପତୋସ୍ମିଂସାନଂ ସଂସା।

ସବ୍ବତୋ ସବ୍ବନାମତୋ ଘପସଞ୍ଞତୋ ସ୍ମିଂ ସେଇଚ୍ଚେତେସଂ ଯଥାକ୍କମଂ ସଂସାଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା।

‘‘ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ଚା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୦୫।ଘୋ ରସ୍ସଂ।

ଘସଞ୍ଞୋ ଆକାରୋ ରସ୍ସମାପଜ୍ଜତେ ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ୱିଭତ୍ତାଦେସେସୁ ପରେସୁ।

‘‘ସାଗମୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୦୬।ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ଚ।

ସଂ ସାଇଚ୍ଚେତେସୁ ଏକୱଚନଟ୍ଠାନସମ୍ଭୂତେସୁ ୱିଭତ୍ତାଦେସେସୁ ପରେସୁ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସକାରାଗମୋ ହୋତି।

ସବ୍ବସ୍ସା ସବ୍ବାଯ, ସବ୍ବାସଂ ସବ୍ବାସାନଂ, ସବ୍ବାଯ, ସବ୍ବାହି ସବ୍ବାଭି, ସବ୍ବସ୍ସା ସବ୍ବାଯ, ସବ୍ବାସଂ ସବ୍ବାସାନଂ।

ସ୍ମିଂମ୍ହି ‘‘ସବ୍ବନାମତୋ, ଘପତୋ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୦୭।ନେତାହି ସ୍ମିମାଯଯା।

ଏତେହି ସବ୍ବନାମେହି ଘପସଞ୍ଞେହି ପରସ୍ସ ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ନେୱ ଆଯ ଯାଦେସା ହୋନ୍ତୀତି ଆଯାଭାୱୋ। ୱାଧିକାରତୋ କ୍ୱଚି ହୋତି ଦକ୍ଖିଣାଯ ଉତ୍ତରାଯାତି ଆଦି।

ସଂଯମାଦେସା, ସବ୍ବସ୍ସଂ ସବ୍ବାଯଂ, ସବ୍ବାସୁ।

ନପୁଂସକେ ସବ୍ବଂ ଚିତ୍ତଂ, ସବ୍ବାନି, ହେ ସବ୍ବ, ହେ ସବ୍ବାନି, ସବ୍ବଂ, ସବ୍ବାନି। ସେସଂ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ୱିଯ ଞେଯ୍ୟଂ।

ଏୱଂ କତରାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତମସଦ୍ଦପରିଯନ୍ତାନଂ ତୀସୁପି ଲିଙ୍ଗେସୁ ରୂପନଯୋ।

ତତ୍ଥ କତରକତମସଦ୍ଦା ପୁଚ୍ଛନତ୍ଥା।

ଉଭଯସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱିଅୱଯୱସମୁଦାଯୱଚନୋ।

ଇତରସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱିଉପ୍ପତିଯୋଗଵଚନୋ।

ଅଞ୍ଞସଦ୍ଦୋ ଅଧିକତାପରଵଚନୋ।

ଅଞ୍ଞତର ଅଞ୍ଞତମସଦ୍ଦା ଅନିଯମତ୍ଥା।

‘‘ଯୋ, ସବ୍ବନାମକାରତେ ପଠମୋ’’ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୨୦୮।ଦ୍ୱନ୍ଦଟ୍ଠା ଵା।

ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସଟ୍ଠା ସବ୍ବନାମକାରତୋ ପରୋ ପଠମୋ ଯୋ ଏତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ଵା। କତରୋ ଚ କତମୋ ଚାତି କତରକତମେ, କତରକତମା ଵା ଇଚ୍ଚାଦି।

ପୁବ୍ବାଦଯୋ ଦିସାଦିଵଵତ୍ଥାନଵଚନା।

ପୁବ୍ବୋ କାଲୋ। ବହୁଵଚନେ ‘‘ଧାତୁଲିଙ୍ଗେହି ପରା ପଚ୍ଚଯା’’ତି ଏତ୍ଥ ପରାତି ନିଦ୍ଦେସତୋ ପୁବ୍ବାଦୀହି ଯୋଵଚନସ୍ସ ଵିକପ୍ପେନେକାରୋ।

ପୁବ୍ବେ ପୁବ୍ବା, ହେ ପୁବ୍ବ, ହେ ପୁବ୍ବେ ହେ ପୁବ୍ବା, ପୁବ୍ବଂ, ପୁବ୍ବେ, ପୁବ୍ବେନ, ପୁବ୍ବେହି ପୁବ୍ବେଭି, ପୁବ୍ବସ୍ସ, ପୁବ୍ବେସଂ ପୁବ୍ବେସାନଂ। ‘‘ସ୍ମାସ୍ମିଂନଂ ଵା’’ତି ଵିକପ୍ପେନାକାରେକାରା। ପୁବ୍ବା ପୁବ୍ବସ୍ମା ପୁବ୍ବମ୍ହା, ପୁବ୍ବେହି ପୁବ୍ବେଭି, ପୁବ୍ବସ୍ସ, ପୁବ୍ବେସଂ ପୁବ୍ବେସାନଂ, ପୁବ୍ବେ ପୁବ୍ବସ୍ମିଂ ପୁବ୍ବମ୍ହି, ପୁବ୍ବେସୁ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ପୁବ୍ବା ଦିସା, ପୁବ୍ବା ପୁବ୍ବାଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି ସବ୍ବାସଦ୍ଦସମଂ।

ନପୁଂସକେ ପୁବ୍ବଂ ଠାନଂ, ପୁବ୍ବାନି, ହେ ପୁବ୍ବ, ହେ ପୁବ୍ବାନି, ପୁବ୍ବଂ, ପୁବ୍ବାନି, ସେସଂ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସମଂ। ଏଵଂ ପରାପରଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରାଧରସଦ୍ଦା।

‘‘ସବ୍ବନାମତୋ, ଦ୍ୱନ୍ଦଟ୍ଠା’’ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୨୦୯।ନାଞ୍ଞଂ ସବ୍ବନାମିକଂ।

ଦ୍ୱନ୍ଦଟ୍ଠା ସବ୍ବନାମତୋ ପରସ୍ସ ଯୋଵଚନସ୍ସ ଠପେତ୍ୱା ଏତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞଂ ସବ୍ବନାମିକଂ କାରିଯଂ ନ ହୋତୀତି ସଂସାନମାଦେସାଭାଵୋ। ପୁବ୍ବାପରାନଂ, ପୁବ୍ବୁତ୍ତରାନଂ ଅଧରୁତ୍ତରାନଂ, ‘‘ନାଞ୍ଞଂ ସବ୍ବନାମିକ’’ନ୍ତି ଵିନାଧିକାରେନ ଯୋଗେନ ତତିଯାସମାସେପି। ମାସପୁବ୍ବାଯ, ମାସପୁବ୍ବାନଂ।

‘‘ନାଞ୍ଞଂ ସବ୍ବନାମିକ’’ନ୍ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୨୧୦।ବହୁବ୍ବୀହିମ୍ହି ଚ।

ବହୁବ୍ବୀହିମ୍ହି ଚ ସମାସେ ସବ୍ବନାମିକଵିଧାନଂ ନାଞ୍ଞଂ ହୋତି। ପିଯପୁବ୍ବାଯ, ପିଯପୁବ୍ବାନଂ, ପିଯପୁବ୍ବେ।

ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ଦିସତ୍ଥସବ୍ବନାମାନଂ ବହୁବ୍ବୀହିମ୍ହି ସବ୍ବନାମିକଵିଧାନଂଵ ହୋତି।

ଦକ୍ଖିଣସ୍ସା ଚ ପୁବ୍ବସ୍ସା ଚ ଯଦନ୍ତରାଠଅନ୍ତି ଅନ୍ତେ ବହୁବ୍ବୀହି, ଦକ୍ଖିଣପୁବ୍ବସ୍ସଂ, ଦକ୍ଖିଣପୁବ୍ବସ୍ସା, ଏଵଂ ଉତ୍ତରପୁବ୍ବସ୍ସଂ, ଉତ୍ତରପୁବ୍ବସ୍ସା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଯତେତସଦ୍ଦାଦୀନମାଲପନେ ରୂପଂ ନ ସମ୍ଭଵତି। ଯସଦ୍ଦୋ ଅନିଯମତ୍ଥୋ।

ଯୋ ପୁରିସୋ, ଯେ ପୁରିସା, ଯଂ, ଯେ। ଯା କଞ୍ଞା, ଯା ଯାଯୋ, ଯଂ, ଯା ଯାଯୋ। ଯଂ ଚିତ୍ତଂ, ଯାନି, ଯଂ, ଯାନି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ସବ୍ବସଦ୍ଦସମଂ।

ତଏତ ଇମ ଅମୁ କିଂଇଚ୍ଚେତେ ପରମ୍ମୁଖ ସମୀପ ଅଚ୍ଚନ୍ତସମୀପଦୂର ପୁଚ୍ଛନତ୍ଥଵଚନା।

ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ‘‘ତ ସି’’ ଇତୀଧ –

‘‘ଅନପୁଂସକସ୍ସାଯଂ ସିମ୍ହୀତି, ସ’’ମିତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୧୧।ଏତତେସଂ ତୋ।

ଏତ ଚ୍ଚେତେସଂ ଅନପୁଂସକାନଂ ତକାରୋ ସକାରମାପଜ୍ଜତେ ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ସୋ ପୁରିସୋ।

ସବ୍ବନାମଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ, ଇତୋ ତଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୧୨।ତସ୍ସ ୱା ନତ୍ତଂ ସବ୍ବତ୍ଥ।

ତଚ୍ଚେତସ୍ସ ସବ୍ବନାମସ୍ସ ତକାରସ୍ସ ନତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ସବ୍ବତ୍ଥ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ନେ ତେ, ନଂ ତଂ, ନେ ତେ, ନେନ ତେନ, ନେହି ନେଭି ତେହି ତେଭି।

‘‘ସବ୍ବସ୍ସ, ତସ୍ସ ୱା ସବ୍ବତ୍ଥା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୧୩।ସସ୍ମାସ୍ମିଂସଂସାସ୍ୱତ୍ତଂ।

ତଚ୍ଚେତସ୍ସ ସବ୍ବନାମସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ସ ସ୍ମା ସ୍ମିଂ ସଂ ସାଇଚ୍ଚେତେସୁ ୱଚନେସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ଅସ୍ସ ନସ୍ସ ତସ୍ସ, ନେସଂ ତେସଂ ନେସାନଂ ତେସାନଂ।

‘‘ସ୍ମାହିସ୍ମିଂନଂ ମ୍ହାଭିମ୍ହି ୱା’’ତି ଇତୋ ‘‘ସ୍ମାସ୍ମିଂନଂ, ମ୍ହାମ୍ହୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୧୪।ନ ତିମେହି କତାକାରେହି।

ତ ଇମେଚ୍ଚେତେହି କତାକାରେହି ପରେସଂ ସ୍ମାସ୍ମିଂନଂ ମ୍ହା ମ୍ହିଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ନ ହୋନ୍ତି।

ପକତିସନ୍ଧିୱିଧାନ

ଅଥ ସରାନମେୱ ସନ୍ଧିକାରିଯେ ସମ୍ପତ୍ତେ ପକତିଭାୱୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

‘‘ସରା, ପକତୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୫।ସରେ କ୍ୱଚି।

ସରା ଖୋ ସରେ ପରେ କ୍ୱଚି ଛନ୍ଦଭେଦାସୁଖୁଚ୍ଚାରଣଟ୍ଠାନେ, ସନ୍ଧିଚ୍ଛାରହିତଟ୍ଠାନେ ଚ ପକତିରୂପାନି ହୋନ୍ତି, ନ ଲୋପାଦେସୱିକାରମାପଜ୍ଜନ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତ୍ଥ ପକତିଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଆଲପନନ୍ତା ଅନିତିସ୍ମିଂ ଅଚ୍ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ ଅସମାସେ ପଦନ୍ତଦୀଘା ଚ ଇକାରୁକାରା ଚ ନାମପଦନ୍ତାତୀତକ୍ରିଯାଦିମ୍ହାତି ଏୱମାଦି।

ଆଲପନନ୍ତେସୁ ତାୱ – କତମା ଚାନନ୍ଦ ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, କତମା ଚାନନ୍ଦ ଆଦୀନୱସଞ୍ଞା, ସାରିପୁତ୍ତ ଇଧେକଚ୍ଚୋ, ଏହି ସିୱିକ ଉଟ୍ଠେହି, ଉପାସକା ଇଧେକଚ୍ଚୋ, ଭୋତି ଅଯ୍ୟେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରୋଗଂ ତୱ ସୀଲଂ, ସିଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଇମଂ ନାୱଂ, ଭିକ୍ଖୱେ ଏୱଂ ୱଦାମି, ପଞ୍ଚିମେ ଗହପତଯୋ ଆନିସଂସା ଇଚ୍ଚେୱମାଦୀସୁ ପକତିଭାୱୋ, ପୁବ୍ବସ୍ସରଲୋପଯୱାଦେସାଦଯୋ ନ ହୋନ୍ତି।

କ୍ୱଚିଗ୍ଗହଣେନ ଇତିସ୍ମିଂ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ ସନ୍ଧି ହୋତି, ଯଥା – ସକ୍କା ଦେୱୀତି, ନମୋ ତେ ବୁଦ୍ଧ ୱୀରତ୍ଥୁ।

ସରେତି କିଂ? ସାଧୁ ମହାରାଜାତି, ଏୱଂ କିର ଭିକ୍ଖୂତି।

ଅସମାସେ ପଦନ୍ତଦୀଘେସୁ – ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଗାଥା ଅଜ୍ଝଭାସି, ଦେୱା ଆଭସ୍ସରା ଯଥା, ତେୱିଜ୍ଜା ଇଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତା ଚ, ଭଗୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା, ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ, ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି, ଗନ୍ତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ, ଭୂତୱାଦୀ ଅତ୍ଥୱାଦୀ, ଯଂ ଇତ୍ଥୀ ଅରହା ଅସ୍ସ, ସାମାୱତୀ ଆହ, ପାପକାରୀ ଉଭଯତ୍ଥ ତପ୍ପତି, ନଦୀ ଓତ୍ଥରତି, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅପ୍ପିଚ୍ଛା, ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି, ଭିକ୍ଖୁଉଜ୍ଝାଯିଂସୁ, ଭିକ୍ଖୂ ଏୱମାହଂସୁ, ଇମସ୍ମିଂ ଗାମେ ଆରକ୍ଖକା, ସବ୍ବେ ଇମେ, କତମେ ଏକାଦସ, ଗମ୍ଭୀରେ ଓଦକନ୍ତିକେ, ଅପ୍ପମାଦୋ ଅମତପଦଂ, ସଙ୍ଘୋ ଆଗଚ୍ଛତୁ, କୋ ଇମଂ ପଥୱିଂ ୱିଚେସ୍ସତି, ଆଲୋକୋ ଉଦପାଦି, ଏକୋ ଏକାଯ, ଚତ୍ତାରୋ ଓଘା।

ନିପାତେସୁପି – ଅରେ ଅହମ୍ପି, ସଚେ ଇମସ୍ସ କାଯସ୍ସ, ନୋ ଅଭିକ୍କମୋ, ଅହୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ, ଅଥୋ ଅନ୍ତୋ ଚ, ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା, ଅଥୋ ଓଟ୍ଠୱଚିତ୍ତକା, ତତୋ ଆମନ୍ତଯୀ ସତ୍ଥା।

କ୍ୱଚିଗ୍ଗହଣେନ ଅକାର ଇତୀୱେୱେତ୍ତାଦୀସୁ ସନ୍ଧିପି। ଯଥା – ଆଗତତ୍ଥ, ଆଗତମ୍ହା, କତମାସ୍ସୁ ଚତ୍ତାରୋ, ଅପ୍ପସ୍ସୁତାଯଂ ପୁରିସୋ, ଇତ୍ଥୀତି, ଚ ମରୀୱ, ସବ୍ବେୱ, ସ୍ୱେୱ, ଏସେୱ ନଯୋ, ପରିସୁଦ୍ଧେତ୍ଥାଯସ୍ମନ୍ତୋ, ନେତ୍ଥ, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା, ସଚେସ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥୂପମଂ, ଯଥାହ।

ଅସମାସେତି କିଂ? ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, ଅୱିଜ୍ଜୋଘୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଦ୍ରିଯଂ, ଅଭିଭାଯତନଂ, ଭଯତୁପଟ୍ଠାନଂ। ଅଚ୍ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେତି କିଂ? ସଦ୍ଧୀଧ ୱିତ୍ତଂ ପୁରିସସ୍ସ ସେଟ୍ଠଂ, ଯୋ ମିସ୍ସରୋ।

ନାମପଦନ୍ତେକାରୁକାରେସୁ – ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସି, ପୁପ୍ଫାନି ଆହରିଂସୁ, ସନ୍ତୁ ଅଦାସି।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ମନସାକାସି।

୩୬।ସରା ପକତି ବ୍ୟଞ୍ଜନେ।

ସରା ଖୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପରେ ପକତିରୂପା ହୋନ୍ତୀତି ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଦୀଘରସ୍ସଲୋପେହି ୱିକାରାଭାୱୋ। ଯଥା – ଅଚ୍ଚଯୋ, ପଚ୍ଚଯୋ, ଭାସତି ୱା କରୋତି ୱା, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଭାଗ୍ୟୱା, ଭଦ୍ରୋ କସାମିୱ, ଦୀଯତି, ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋ, ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି।

ଇତି ପକତିସନ୍ଧିୱିଧାନଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନସନ୍ଧିୱିଧାନ

ଅଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନସନ୍ଧି ୱୁଚ୍ଚତେ।

‘‘ବ୍ୟଞ୍ଜନେ’’ତି ଅଧିକାରୋ, ‘‘ସରା, କ୍ୱଚୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୭।ଦୀଘଂ।

ସରା ଖୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପରେ କ୍ୱଚି ଦୀଘଂ ପପ୍ପୋନ୍ତୀତି ସୁଖସୁଖୁଚ୍ଚାରଣଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣଟ୍ଠାନେସୁ ଦୀଘୋ।

ତ୍ୱସ୍ସ ପହୀନା ତ୍ୱାସ୍ସ ପହୀନା, ସ୍ୱସ୍ସ ସ୍ୱାସ୍ସ, ମଧୁୱ ମଞ୍ଞତି ବାଲୋ ମଧୁୱା ମଞ୍ଞତୀ ବାଲୋ, ତଥା ଏୱଂ ଗାମେ ମୁନୀ ଚରେ, ଖନ୍ତୀ ପରମଂ ତପୋ ତିତିକ୍ଖା, ନ ମଙ୍କୂ ଭୱିସ୍ସାମି, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ, ଯ୍ୱାହଂ, କାମତୋ ଜାଯତୀ ସୋକୋ, କାମତୋ ଜାଯତୀ ଭଯଂ, ସକ୍କୋ ଉଜୂ ଚ ସୁହୁଜୂ ଚ, ଅନୂପଘାତୋ, ଦୂରକ୍ଖଂ, ଦୂରମଂ, ସୂରକ୍ଖଂ, ଦୂହରତା।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ତ୍ୱଜ୍ଜ, ସ୍ୱସ୍ସ, ପତିଲିଯ୍ୟତି।

ଯିଟ୍ଠଂ ୱା ହୁତଂ ୱା ଲୋକେ, ଯଦି ୱା ସାୱକେ, ପୁଗ୍ଗଲା ଧମ୍ମଦସା ତେ, ଭୋୱାଦୀ ନାମ ସୋ ହୋତି, ଯଥାଭାୱୀ ଗୁଣେନ ସୋ ଇତୀଧ –

ପୁବ୍ବସ୍ମିଂଯେୱାଧିକାରେ –

୩୮ ।ରସ୍ସଂ।

ସରା ଖୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ କ୍ୱଚି ରସ୍ସଂ ପପ୍ପୋନ୍ତୀତି ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ, ଆଗମେ, ସଂଯୋଗେ ଚ ରସ୍ସତ୍ତଂ।

ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ ତାୱ ଯିଟ୍ଠଂୱ ହୁତଂୱ ଲୋକେ, ଯଦିୱ ସାୱକେ, ପୁଗ୍ଗଲ ଧମ୍ମଦସା ତେ, ଭୋୱାଦି ନାମ ସୋ ହୋତି, ଯଥାଭାୱି ଗୁଣେନ ସୋ।

ଆଗମେ ଯଥଯିଦଂ, ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋ।

ସଂଯୋଗେ ପରାକମୋ ପରକ୍କମୋ, ଆସାଦୋ ଅସ୍ସାଦୋ, ଏୱଂ ତଣ୍ହକ୍ଖଯୋ, ଝାନସ୍ସ ଲାଭିମ୍ହି, ୱସିମ୍ହି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯୋ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ମାଯିଦଂ, ମନସା ଦଞ୍ଜ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତାନଂ, ଯଥାକ୍କମଂ, ଆଖ୍ଯାତିକଂ, ଦୀଯ୍ଯତି, ସୂଯ୍ଯତି।

ଏସୋ ଖୋ ବ୍ଯନ୍ତିଂ କାହିତି, ସୋ ଗଚ୍ଛଂ ନ ନିୱତ୍ତତି ଇଚ୍ଚତ୍ର –

ତସ୍ମିଂଯେୱାଧିକାରେ –

୩୯ ।ଲୋପଞ୍ଚତତ୍ରାକାରୋ।

ସରା ଖୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ କ୍ୱଚି ଲୋପଂ ପପ୍ପୋନ୍ତି, ତତ୍ର ଲୁତ୍ତେ ଠାନେ ଅକାରାଗମୋ ଚ ହୋତି। ଏତତସଦ୍ଦନ୍ତୋକାରସ୍ସେୱାଯଂ ଲୋପୋ।

ଏସ ଖୋ ବ୍ଯନ୍ତିଂ କାହିତି, ସ ଗଚ୍ଛଂ ନ ନିୱତ୍ତତି, ଏୱଂ ଏସ ଧମ୍ମୋ, ଏସ ପତ୍ତୋସି, ସ ମୁନି, ସ ସୀଲୱା।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଏସୋ ଧମ୍ମୋ, ସୋ ମୁନି, ସୋ ସୀଲୱା।

ଚସଦ୍ଦେନ ଏତସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ସରେପି କ୍ୱଚି ଲୋପୋ। ଯଥା – ଏସ ଅତ୍ଥୋ, ଏସ ଆଭୋଗୋ, ଏସ ଇଦାନି।

ୱିପରିଣାମେନ ‘‘ସରମ୍ହା, ବ୍ଯଞ୍ଜନସ୍ସା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୦ ।ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ।

ସରମ୍ହା ପରସ୍ସ ବ୍ଯଞ୍ଜନସ୍ସ ଦ୍ୱେଭାୱୋ ହୋତି ଠାନେ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭାୱୋ ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ସୋ ଏୱ ଦ୍ୱେଭାୱୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଠାନଂ ନାମ ରସ୍ସାକାରତୋ ପରଂ ପ ପତି ପଟିକମୁକୁସ କୁଧ କୀ ଗହ ଜୁତ ଞାସି ସୁ ସମ୍ଭୁ ସର ସସାଦୀନମାଦିବ୍ଯଞ୍ଜନାନଂ ଦ୍ୱେଭାୱଂ, ତିକ ତଯ ତିଂସ ୱତାଦୀନମାଦି ଚ, ୱତୁ ୱଟୁଦିସାଦୀନମନ୍ତଞ୍ଚ, ଉ ଦୁ ନି-ଉପସଗ୍ଗ ତ ଚତୁ ଛ ସନ୍ତସଦ୍ଦାଦେସାଦିପରଞ୍ଚ, ଅପଦନ୍ତା ନାକାରଦୀଘତୋ ଯକାରାଦି ଚ,

ଯୱତଂ ତଲନାଦୀନ-ମାଦେସୋ ଚ ସଯାଦିନଂ;

ସହ ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସାଦେସୋ, ସୀସକାରୋ ତପାଦିତୋ।

ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ ଚ – ଘର ଝେ ଧଂସୁ ଭମାଦୀନମାଦି ଚ, ରସ୍ସାକାରତୋ ୱଗ୍ଗାନଂ ଚତୁତ୍ଥଦୁତିଯା ଚ ଇଚ୍ଚେୱମାଦି।

ତତ୍ଥ ପ ପତି ପଟୀସୁ ତାୱ – ଇଧ ପମାଦୋ ଇଧପ୍ପମାଦୋ, ଏୱଂ ଅପ୍ପମାଦୋ, ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସୁପ୍ପସନ୍ନୋ, ସମ୍ମା ପଧାନଂ ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ, ରସ୍ସତ୍ତଂ,

ଅପ୍ପତିଓଭ୍ଭିଯୋ, ଅଧିପତିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତୋ, ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ, ୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ, ସୁପ୍ପଟିପତ୍ତି।

କମାଦିଧାତୂସୁ – ପକ୍କମୋ, ପଟିକ୍କମୋ, ହେତୁକ୍କମୋ, ଆକମତି ଅକ୍କମତି, ଏୱଂ ପରକ୍କମତି, ଯଥାକ୍କମଂ।

ପକ୍କୋସତି, ପଟିକ୍କୋସତି, ଅନୁକ୍କୋସତି, ଆକୋସତି, ଅକ୍କୋସତି।

ଅକ୍କୁଦ୍ଧୋ, ଅତିକ୍କୋଧୋ।

ଧନକ୍କୀତୋ, ୱିକ୍କଯୋ, ଅନୁକ୍କଯୋ।

ପଗ୍ଗହୋ, ୱିଗ୍ଗହୋ, ଅନୁଗ୍ଗହୋ, ନିଗ୍ଗହୋ, ଚନ୍ଦଗ୍ଗହୋ, ଦିଟ୍ଠିଗ୍ଗାହୋ।

ପଜ୍ଜୋତୋ, ୱିଜ୍ଜୋତତି, ଉଜ୍ଜୋତୋ।

କତଞ୍ଞୂ, ୱିଞ୍ଞୂ, ପଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଅନୁଞ୍ଞା, ମନୁଞ୍ଞା, ସମଞ୍ଞା।

ଅୱସ୍ସଯୋ, ନିସ୍ସଯୋ, ସମୁସ୍ସଯୋ।

ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ, ୱିସ୍ସୁତୋ, ବହୁସ୍ସୁତୋ, ଆସୱା ଅସ୍ସୱା।

ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୋ, ୱିସ୍ସମ୍ଭତି।

ଅଙ୍ଗସ୍ସରୋ, ୱିସ୍ସରତି, ଅନୁସ୍ସରତି।

ପସ୍ସସନ୍ତୋ, ୱିସ୍ସସନ୍ତୋ, ମହୁସ୍ସସନ୍ତୋ, ଆସାସୋ ଅସ୍ସାସୋ।

ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ, ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ, ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତୋ, ଉପଦ୍ଦୱୋ, ଉପକ୍କିଲିଟ୍ଠୋ, ମିତ୍ତଦ୍ଦୁ, ଆଯବ୍ବଯୋ, ଉଦବ୍ବହି ଇଚ୍ଚାଦି।

ସରମ୍ହାତି କିଂ? ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସମ୍ପତିଜାତୋ, ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ, ସଙ୍କମନ୍ତୋ, ସଙ୍ଗହୋ।

ଠାନେତି କିଂ? ମା ଚ ପମାଦୋ, ପତିଗଯ୍ହତି, ୱଚୀପକୋପଂ ରକ୍ଖେଯ୍ଯ, ଯେ ପମତ୍ତା ଯଥା ମତା, ମନୋପକୋପଂ ରକ୍ଖେଯ୍ଯ, ଇଧ ମୋଦତି, ପେଚ୍ଚ ମୋଦତି।

ତିକାଦୀସୁ – କୁସଲତ୍ତିକଂ, ପୀତିତ୍ତିକଂ, ହେତୁତ୍ତିକଂ, ୱେଦନାତ୍ତିକଂ, ଲୋକତ୍ତଯଂ, ବୋଧିତ୍ତଯଂ, ୱତ୍ଥୁତ୍ତଯଂ। ଏକତ୍ତିଂସ, ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ, ଚତୁତ୍ତିଂସ। ସୀଲବ୍ବତଂ, ସୁବ୍ବତୋ, ସପ୍ପୀତିକୋ, ସମନ୍ନାଗତୋ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱତୁ ୱଟୁ ଦିସାଦୀନମନ୍ତେ ଯଥା – ୱତ୍ତତି, ୱଟ୍ଟତି, ଦସ୍ସନଂ, ଫସ୍ସୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଉ ଦୁ ନି ଉପସଗ୍ଗାଦିପରେସୁ – ଉକଂସୋ ଉକ୍କଂସୋ। ଦୁକରଂ ଦୁକ୍କରଂ, ନିକଙ୍ଖୋ ନିକ୍କଙ୍ଖୋ।

ଏୱଂ ଉଗ୍ଗତଂ, ଦୁଚ୍ଚରିତଂ, ନିଜ୍ଜଟଂ, ଉଞ୍ଞାତଂ, ଉନ୍ନତି, ଉତ୍ତରୋ, ଦୁକ୍କରୋ, ନିଦ୍ଦରୋ, ଉନ୍ନତୋ, ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ, ଦୁବ୍ବଲୋ, ନିମ୍ମଲୋ, ଉଯ୍ଯୁତ୍ତୋ, ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ଉସ୍ସାହୋ, ଦୁସ୍ସହୋ, ନିସ୍ସାରୋ।

ତଥା ତକ୍କରୋ, ତଜ୍ଜୋ, ତନ୍ନିନ୍ନୋ, ତପ୍ପଭୱୋ, ତମ୍ମଯୋ।

ଚତୁକ୍କଂ, ଚତୁଦ୍ଦିସଂ, ଚତୁପ୍ପାଦୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ, ଚତୁସ୍ସାଲଂ।

ଛନ୍ଦଂ, ଛନ୍ଦୱୁତି, ଛନ୍ଦଦିକା, ଛନ୍ଦସ୍ସାନି।

ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖତୋ, ସଦିଟ୍ଠି, ସପ୍ପୁରିସୋ, ମହଦ୍ଧଲୋ।

ଠାନେତି କିଂ? ନିକାୟୋ, ନିଦାନଂ, ନିୱାସୋ, ନିୱାତୋ, ତତୋ, ଚତୁୱୀସତି, ଛସଟ୍ଠି।

ଯକାରାଦିମ୍ହି – ନୀୟ୍ଯତି, ସୂୟ୍ଯତି, ଅଭିଭୂୟ୍ଯ, ୱିଚେୟ୍ଯ, ୱିନେୟ୍ଯ, ଧେୟ୍ଯଂ, ନେୟ୍ଯଂ, ସେୟ୍ଯୋ, ଜେୟ୍ଯୋ, ୱେୟ୍ଯାକରଣୋ।

ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଏତ୍ତୋ, ଏତ୍ତାୱତା।

ଅନାକାରଗ୍ଗହଣଂ କିଂ? ମାଲାଯ, ଦୋଲାଯ, ସମାଦାଯ।

ଠାନେତି କିଂ? ଉପନୀଯତି, ସୂଯତି, ତୋଯଂ।

ଯୱତମାଦେସେ – ଜାତି ଅନ୍ଧୋ, ୱିପଲି ଆସୋ, ଅନି ଆୟୋ, ଯଦି ଏୱଂ, ଅପି ଏକଚ୍ଚେ, ଅପି ଏକଦା ଇଚ୍ଚତ୍ର, ଇକାରସ୍ସ ''ଇୱଣ୍ଣୋ ଯଂ ନୱା''ତି ଯକାରେ କତେ –

''ସବ୍ବସ୍ସ ସୋ ଦାମ୍ହି ୱା''ତି ଇତୋ ମଣ୍ଡୂକଗତିୟା ୱାତି ୱତ୍ତତେ।

୪୧।ଯୱତଂ ତଲନଦକାରାନଂ ବ୍ଯଞ୍ଜନାନି ଚଲଞଜକାରତ୍ତଂ।

ଯକାରୱନ୍ତାନଂ ତଲନଦକାରାନଂ ସଂଯୋଗବ୍ଯଞ୍ଜନାନି ଯଥାକ୍କମଂ ଚଲଞଜକାରତ୍ତମାପଜ୍ଜନ୍ତେ ୱା।

କାରଗ୍ଗହଣଂ ଯୱତଂ ସକାର କ ଚ ଟ ପୱଗ୍ଗାନଂ ସକାରକଚଟପୱଗ୍ଗାଦେସତ୍ଥଂ, ତଥା ଯୱତଂ ତ ଧ ଣକାରାନଂ ଛ ଝଞକାରାଦେସତ୍ଥଞ୍ଚ, ତତୋ ଯୱତମାଦେସସ୍ସ ଅନେନ ଦ୍ୱିଭାୱୋ।

ଜଚ୍ଚନ୍ଧୋ, ୱିପଲ୍ଲାସୋ, ଅଞ୍ଞାୟୋ, ଯଜ୍ଜେୱଂ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଅପ୍ପେକଦା।

ୱାତି କିଂ? ପଟିସନ୍ଥାରୱୁତ୍ୟସ୍ସ, ବାଲ୍ୟଂ, ଆଲସ୍ୟଂ।

ସରମ୍ହାତି କିଂ? ଅଞ୍ଞାୟୋ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ।

ତପାଦିତୋ ସିମ୍ହି – ତପସ୍ସୀ, ଯସସ୍ସୀ।

ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ – ନପ୍ପଜ୍ଜହେ ୱଣ୍ଣବଲଂ ପୁରାଣଂ, ଉଜ୍ଜୁଗତେସୁ ସେୟ୍ୟୋ, ଗଚ୍ଛନ୍ତି ସୁଗ୍ଗତିନ୍ତି।

ୱଗ୍ଗଚତୁତ୍ଥଦୁତିଯେସୁ ପନ ତସ୍ମିଂଯେୱାଧିକାରେ ''ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

ୱଗ୍ଗଚତୁତ୍ଥଦୁତିଯାନଂ ସଦିସୱସେନ ଦ୍ୱିଭାୱେ ସମ୍ପତ୍ତେ ନିଯମତ୍ଥମାହ।

୪୨।ୱଗ୍ଗେ ଘୋସାଘୋସାନଂ ତତିଯପଠମା।

ସରମ୍ହା ପରଭୂତାନଂ ୱଗ୍ଗେ ଘୋସାଘୋସାନଂ ବ୍ଯଞ୍ଜନାନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ୱଗ୍ଗତତିଯ ପଠମକ୍ଖରା ଦ୍ୱିଭାୱଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଠାନେତି ଠାନାସନ୍ନୱସେନ ତବ୍ୱଗ୍ଗେ ତତିଯପଠମାୱ ହୋନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ସମ୍ପତ୍ତେ ନିଯମତ୍ତା ଘୋସାଘୋସଗ୍ଗହଣେନ ଚତୁତ୍ଥଦୁତିଯାୱ ଅଧିପ୍ପେତା, ଇତରଥା ଅନିଟ୍ଠପ୍ପସଙ୍ଗୋସିୟା। ତେନ ''କତଞ୍ଞୁ, ତନ୍ନୟୋ,

ତମ୍ମଯୋ’’ତିଆଦୀସୁ ୱଗ୍ଗପଞ୍ଚମାନଂ ସତିପି ଘୋସତ୍ତେ ତତିଯପ୍ପସଙ୍ଗୋ ନ ହୋତି, ଠାନାଧିକାରତୋ ୱା।

ଘରାଦୀସୁ ପ ଉ ଦୁ ନିଆଦିପରଚତୁକ୍କେସୁ ତାୱ – ପଘରତି ପଗ୍ଘରତି, ଏୱଂ ଉଗ୍ଘରତି, ଉଗ୍ଘାଟେତି, ଦୁଗ୍ଘୋସୋ, ନିଗ୍ଘୋସୋ, ଏସେୱ ଚଜ୍ଝାନଫଲୋ, ପଠମଜ୍ଝାନଂ, ଅଭିଜ୍ଝାଯତି, ଉଜ୍ଝାଯତି, ୱିଦ୍ଧଂସେତି, ଉଦ୍ଧଂସିତୋ, ଉଦ୍ଧାରୋ, ନିଦ୍ଧାରୋ, ନିଦ୍ଧନୋ, ନିଦ୍ଧୁତୋ, ୱିବ୍ଭନ୍ତୋ, ଉବ୍ଭୂତୋ, ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଂ, ନିବ୍ଭଯଂ, ତବ୍ଭାୱୋ, ଚତୁଦ୍ଧା, ଚଭୁବ୍ଭି, ଛଦ୍ଧା, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ, ସବ୍ଭୂତୋ, ମହଦ୍ଧନୋ, ମହବ୍ଭଯଂ।

ଯୱତ ମାଦେସାଦୀସୁ – ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା, ଆସବ୍ଭଂ, ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ, ବୁଜ୍ଝତି।

ଠାନେତି କିଂ? ସୀଲୱନ୍ତସ୍ସ ଝାଯିନୋ, ଯେ ଝାନପ୍ପସୁତା ଧୀରା, ନିଧାନଂ, ମହାଧନଂ।

ରସ୍ସାକାରତୋପରଂ ୱଗ୍ଗଦୁତିଯେସୁ – ପଞ୍ଚ ଖନ୍ଧା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା, ଏୱଂରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଅକ୍ଖମୋ, ଅଭିକ୍ଖଣଂ, ଅୱିକ୍ଖେପୋ, ଜାତିକ୍ଖେତ୍ତଂ, ଧାତୁକ୍ଖୋଭୋ, ଆଯୁକ୍ଖଯୋ। ସେତଛତ୍ତଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ, ଏୱଂ ସଚ୍ଛନ୍ନଂ, ୱିଚ୍ଛିନ୍ନଂ, ବୋଧିଚ୍ଛାଯା, ଜମ୍ବୁଚ୍ଛାଯା, ସମୁଚ୍ଛେଦୋ। ତତ୍ର ଠିତୋ ତତ୍ରଟ୍ଠିତୋ, ଏୱଂ ଥଲଟ୍ଠଂ, ଜଲଟ୍ଠଂ, ଅଧିଟ୍ଠିତଂ, ନିଟ୍ଠିତଂ, ଚତ୍ତାରିଟ୍ଠାନାନି, ଗରୁଟ୍ଠାନିଯୋ, ସମୁଟ୍ଠିତୋ, ସୁପ୍ପଟ୍ଠାନୋ। ଯସତ୍ଥେରୋ, ଯତ୍ଥ, ତତ୍ଥ, ପତ୍ଥରତି, ୱିତ୍ଥାରୋ, ଅଭିତ୍ଥୁତୋ, ୱିତ୍ଥମ୍ଭିତୋ, ଅନୁତ୍ଥୁନଂ, ଚତୁତ୍ଥୋ, କୁତ୍ଥ। ପପ୍ଫୋଟେତି, ମହପ୍ଫଲଂ, ନିପ୍ଫଲଂ, ୱିପ୍ଫାରୋ, ପରିପ୍ଫୁସେଯ୍ଯ, ମଧୁପ୍ଫାଣିତଂ।

ଆକାରତୋ – ଆଖାତୋ ଆକ୍ଖାତୋ, ଏୱଂ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ, ଆଣାକ୍ଖେତ୍ତଂ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଆଛାଦଯତି, ଆଚ୍ଛାଦଯତି, ଏୱଂ ଆଚ୍ଛିନ୍ଦତି, ନାୱାଟ୍ଠଂ, ଆତ୍ଥରତି, ଆପ୍ଫୋଟେତି।

ସରମ୍ହାତି କିଂ? ସଙ୍ଖାରୋ, ତଙ୍ଖଣେ, ସଞ୍ଛନ୍ନଂ, ତଣ୍ଠାନଂ, ସନ୍ଥୁତୋ, ତମ୍ଫଲଂ।

ଠାନେତି କିଂ? ପୂୱଖଜ୍ଜକଂ, ତସ୍ସ ଛୱିଯାଦୀନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା, ଯଥା ଠିତଂ, କଥଂ, କମ୍ମଫଲଂ।

ନିକମତି, ନିପତ୍ତି, ନିଚଯୋ, ନିଚରତି, ନିତରଣଂ ଇଚ୍ଚତ୍ର – ‘‘ଦୋ ଧସ୍ସ ଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ଚଗ୍ଗହଣସ୍ସ ବହୁଲତ୍ଥତ୍ତା ତେନ ଚଗ୍ଗହଣେନ ଯଥାପଯୋଗଂ ବହୁଧା ଆଦେସୋ ସିଯା।

ଯଥା – ନି ଉପସଗ୍ଗତୋ କମୁ ପଦ ଚି ଚର ତରାନଂ ପଠମସ୍ସ ୱଗ୍ଗଦୁତିଯୋ ଇମିନା ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ନିକ୍ଖମତି, ନିପ୍ଫତ୍ତି, ନିଚ୍ଛଯୋ, ନିଚ୍ଛରତି, ନିତ୍ଥରଣଂ।

ତଥା ବୋ ୱସ୍ସ କୁୱ ଦିୱ ସିୱ ୱଜାଦୀନଂ ଦ୍ୱିରୂପସ୍ସାତି ୱକାରଦ୍ୱଯସ୍ସ ବକାରଦ୍ୱଯଂ, ଯଥା – କୁବ୍ବନ୍ତୋ, ଏୱଂ କୁବ୍ବାନୋ, କୁବ୍ବନ୍ତି, ସଧାତ୍ୱନ୍ତଯାଦେସସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଦିୱତି ଦିବ୍ବତି, ଏୱଂ ଦିବ୍ବନ୍ତୋ, ସିବ୍ବତି, ସିବ୍ବନ୍ତୋ, ପୱଜତି ପବ୍ବଜତି, ପବ୍ବଜନ୍ତୋ, ନିୱାନଂ ନିବ୍ବାନଂ, ନିବ୍ବୁତୋ, ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ଉଦବ୍ବଯଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଲୋ ରସ୍ସ ପରି ତରୁଣାଦୀନଂ କ୍ୱଚି। ପରିପନ୍ନୋ ପଲିପନ୍ନୋ, ଏୱଂ ପଲିବୋଧୋ, ପଲ୍ଲଙ୍କଂ, ତରୁଣୋ ତଲୁନୋ, ମହାସାଲୋ, ମାଲୁତୋ, ସୁଖୁମାଲୋ।

ଟୋ ତସ୍ସ ଦୁକ୍କତାଦୀନଂ କ୍ୱଚି। ଯଥା – ଦୁକ୍କତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ଏୱଂ ସୁକଟଂ, ପହଟୋ, ପତ୍ଥଟୋ, ଉଦ୍ଧଟୋ, ୱିସଟୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

କୋ ତସ୍ସ ନିଯତାଦୀନଂ କ୍ୱଚି। ନିଯତୋ ନିଯକୋ।

ଯୋ ଜସ୍ସ ନିଜାଦିସ୍ସ ୱା, ନିଜଂପୁତ୍ତଂ ନିଯଂପୁତ୍ତଂ।

କୋ ଗସ୍ସ କୁଲୂପଗାଦୀନଂ, କୁଲୂପଗୋ କୁଲୂପକୋ।

ତଥା ଣୋ ନସ୍ସ ପ ପରିଆଦିତୋ। ପନିଧାନଂ ପଣିଧାନଂ, ଏୱଂ ପଣିପାତୋ, ପଣାମୋ, ପଣୀତଂ, ପରିଣତୋ, ପରିଣାମୋ, ନିନ୍ନଯୋ ନିଣ୍ଣଯୋ, ଏୱଂ ଉଣ୍ଣତୋ, ଓଣତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପତିଅଗ୍ଗି, ପତିହଞ୍ଞତି ଇତୀଧ –

୪୩। କ୍ୱଚି ପଟି ପତିସ୍ସ।

ପତିଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ସରେ ୱା ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ୱା ପରେ କ୍ୱଚି ପଟିଆଦେସୋ ହୋତି ପୁବ୍ବସ୍ସରଲୋପୋ। ପଟଗ୍ଗି, ପଟିହଞ୍ଞତି।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ପଚ୍ଚତ୍ତଂ, ପତିଲୀୟତି।

ପୁଥଜ୍ଜନୋ ପୁଥଭୂତଂ ଇଚ୍ଚାଧ "ଅନ୍ତୋ"ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୪। ପୁଥସ୍ସୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ।

ପୁଥଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ସରୋ ଉକାରୋ ହୋତି ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପରେ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ, ପୁଥୁଭୂତଂ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନେତି କିଂ? ପୁଥ ଅୟଂ। "ପୁଥସ୍ସ ଅ ପୁଥ"ଇତି ସମାସେନେୱ ସିଦ୍ଧେ ପୁନ ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣାଧିକାରେନ କ୍ୱଚି ଅପୁଥନ୍ତସ୍ସାପି ଉତ୍ତଂ ସରେ।

ମନୋ ଅଞ୍ଞଂ ମନୁଞ୍ଞଂ, ଏୱଂ ଇମଂ ଏୱୁମଂ, ପରଲୋପୋ, ଇତି ଏୱଂ ଇତ୍ୱେୱଂ, ଉକାରସ୍ସ ୱକାରୋ।

ଅୱକାସୋ, ଅୱନଦ୍ଧୋ, ଅୱୱଦତି, ଅୱସାନମିଚ୍ଚାଧ –

"କ୍ୱଚି ବ୍ୟଞ୍ଜନେ"ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୫। ଓ ଅୱସ୍ସ।

ଅୱଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ଓକାରୋ ହୋତି କ୍ୱଚି ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପରେ। ଓକାସୋ, ଓନଦ୍ଧୋ, ଓୱଦତି, ଓସାନଂ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଅୱସାନଂ, ଅୱସୁସ୍ସତୁ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନେତି କିଂ? ଅୱୟାଗମନଂ, ଅୱେକ୍ଖତି।

ଅୱଗତେ ସୂରିୟେ, ଅୱଗଚ୍ଛତି, ଅୱଗହେତ୍ୱା ଇଚ୍ଚାଧ –

"ଅୱସ୍ସେ"ତି ୱତ୍ତତେ ଓଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୪୬। ତବ୍ବିପରୀତୂପପଦେ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ଚ।

ଅୱସଦ୍ଦସ୍ସ ଉପପଦେ ତିଟ୍ଠମାନସ୍ସ ତସ୍ସୋକାରସ୍ସ ୱିପରୀତୋ ଚ ହୋତି ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପରେ।

ତସ୍ସ ୱିପରୀତୋ ତବ୍ବିପରୀତୋ, ଉପୋଚ୍ଚାରିତଂ ପଦଂ ଉପପଦଂ, ଓକାରୱିପରୀତୋତି ଉକାରସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଚସଦ୍ଦୋ କଣ୍ଠଚି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଉଗ୍ଗତେ ସୂରିୟେ, ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା।

ଅତିପ୍ପଖୋ ତାୱ, ପରସତଂ, ପରସହସ୍ସଂ ଇଚ୍ଚାଧ –

"ଆଗମୋ"ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୭। କ୍ୱଚି ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପରେ କ୍ୱଚି ଓକାରାଗମୋ ହୋତୀତି ଅତିପ୍ପ ପରସଦ୍ଦେହି ଓକାରାଗମୋ "ୟୱମଦ"ଇଚ୍ଚାଦିସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ଅତିପ୍ପତୋ ଗକାରାଗମୋ

ଚ।

ଅତିପ୍ପଗୋ ଖୋ ତାୱ, ପରୋସତଂ, ପରୋସହସ୍ସଂ, ଏତ୍ଥ ‘‘ସରା ସରେ ଲୋପ’’ନ୍ତି ପୁବ୍ବସ୍ସରଲୋପୋ।

ମନମଯଂ, ଅଯମଯଂ ଇତୀଧ ‘‘ମନୋଗଣାଦୀନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୮।ଏତେସମୋ ଲୋପେ।

ଏତେସଂ ମନୋଗଣାଦୀନମନ୍ତୋ ଓତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ କତେ।

ମନୋମଯଂ, ଅଯୋମଯଂ, ଏୱଂ ମନୋସେଟ୍ଠୋ, ଅଯୋପତ୍ତୋ, ତପୋଧନୋ, ତମୋନୁଦୋ, ସିରୋରୁହୋ, ତେଜୋକସିଣଂ, ରଜୋଜଲ୍ଲଂ, ଅହୋରତ୍ତଂ, ରହୋଗତୋ।

ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଆପୋଧାତୁ, ୱାଯୋଧାତୁ।

ସାୀହଗତିଯା ୱାଧିକାରତୋ ଇଧ ନ ଭୱତି, ମନମତ୍ତେନ ମନଚ୍ଛଟ୍ଠାନଂ, ଅଯକପଲ୍ଲଂ, ତମୱିନୋଦନୋ, ମନଆଯତନଂ।

ଇତି ବ୍ଯଞ୍ଜନସନ୍ଧିୱିଧାନଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ନିଗ୍ଗହୀତସନ୍ଧିୱିଧାନ

ଅଥ ନିଗ୍ଗହୀତସନ୍ଧି ୱୁଚ୍ଚତେ।

ତଣ୍ହଂ କରୋ, ରଣଂ ଜହୋ, ସଂ ଠିତୋ, ଜୁତିଂ ଧରୋ, ସଂ ମତୋ ଇତୀଧ ‘‘ନିଗ୍ଗହୀତ’’ନ୍ତି ଅଧିକାରୋ, ‘‘ବ୍ଯଞ୍ଜନେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୯।ୱଗ୍ଗନ୍ତଂ ୱା ୱଗ୍ଗେ।

ୱଗ୍ଗଭୂତେ ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଖୋ ୱଗ୍ଗନ୍ତଂ ୱା ପପ୍ପୋତୀତି ନିମିତ୍ତାନୁସ୍ସରାନଂ ଠାନାସନ୍ନୱସେନ ତବ୍ବଗ୍ଗପଞ୍ଚମୋ ହୋତି। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ତେନ ‘‘ତଣ୍ହଙ୍କରୋ, ରଣଞ୍ଜହୋ, ସଣ୍ଠିତୋ, ଜୁତିନ୍ଧରୋ, ସମ୍ମତୋ’’ତିଆଦୀସୁ ନିଚ୍ଚଂ।

ତଙ୍କରୋତି ତଂ କରୋତି, ତଙ୍ଖଣଂ ତଂଖଣଂ, ସଙ୍ଗହୋ ସଂଗହୋ, ତଙ୍ଘତଂ ତଂ ଘତଂ। ଧମ୍ମଞ୍ଚରେ ଧମ୍ମଂ ଚରେ, ତଞ୍ଛନ୍ନଂ ତଂ ଛନ୍ନଂ, ତଞ୍ଜାତଂ ତଂ ଜାତଂ, ତଞ୍ଝାଣଂ ତଂ ଝାଣଂ। ତଣ୍ଠାନଂ ତଂ ଠାନଂ, ତଣ୍ଡହତି ଭଂ ଡହତି। ତନ୍ତନୋତି ତଂ ତନୋତି, ତନ୍ଥିରଂ ତଂ ଥିରଂ, ତନ୍ଦାନଂ ତଂ ଦାନଂ, ତନ୍ଧନଂ ତଂ ଧନଂ, ତନ୍ନିଜ୍ଜୁତଂ ତଂ ନିଜ୍ଜୁତଂ। ତମ୍ପତ୍ତୋ ତଂ ପତ୍ତୋ, ତମ୍ଫଲଂ ତଂ ଫଲଂ, ତେସମ୍ବୋଧୋ ତେସଂ ବୋଧୋ, ସମ୍ଭୂତୋ ସଂଭୂତୋ, ତମ୍ମିତ୍ତଂ ତଂ ମିତ୍ତଂ। କିଙ୍କତୋ କିଂ କତୋ, ଦାତୁଙ୍ଗତୋ ଦାତୁଂ ଗତୋତି ଏୱମାଦୀସୁ ୱିକପ୍ପେନ।

ଇଧ ନ ଭୱତି, ନ ତଂ କମ୍ମଂ କତଂ ସାଧୁ, ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି।

ସତି ଚୋପରି ୱାଗ୍ଗହଣେ ୱିଚ୍ଛନ୍ତରେ ୱା ଇଧ ୱାଗ୍ଗହଣକରଣମନ୍ତରେନ୍ତରୱିଞ୍ଞାପନତ୍ଥଂ, ତେନ ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ସଂଉପସଗ୍ଗପୁମନ୍ତସ୍ସ ଲେ ଲକାରୋ। ଯଥା – ପଟିସଂଲୀନୋ ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ, ଏୱଂ ପଟିସଲ୍ଲାଣୋ, ସଲ୍ଲକ୍ଖଣା, ସଲ୍ଲେଖୋ, ସଲ୍ଲାପୋ, ପୁଂଲିଙ୍ଗଂ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ।

ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଏୱ, ତଂ ଏୱ, ତଞ୍ହି ତସ୍ସ, ଏୱଞ୍ହି ୱୋ ଇତୀଧ ‘‘ୱା’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୫୦।ଏହେଞ୍ଞଂ।

ଏକାରହକାରେ ପରେ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଖୋ ଞକାରଂ ପପ୍ପୋତି ୱା, ଏକାରେ ଞାଦେସସ୍ସ ଦ୍ୱିଭାୱୋ।

ପଚ୍ଚଉତ୍ତ୍ଞେଓପଚ୍ଚଉଂ ଏଓ, ତଞ୍ଚେଓ ତଂ ଏଓ, ତଞ୍ଛ ତସ୍ସ ତଞ୍ଛ ତସ୍ସ, ଏଓଞ୍ଛ ୱୋ ଏଓଞ୍ଛ ୱୋ।

ୱଓହିତୱିଭାସତ୍ତା ୱାସଦ୍ଦସ୍ସ ଏଓହିନିପାତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ନ ହୋତି, ଯଥା – ଏଓମେତଂ, ଏଓଂ ହୋତି।

ସଂଯୋଗୋ, ସଂଯୋଜନଂ, ସଂଯତୋ, ସଂଯାଚିକାଯ, ଯଂ ଯଦେଓ, ଆନନ୍ତରିକଂ ଯମାହୁ ଇତୀଧ ''ଞ''ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୫୧।ସ ଯେ ଚ।

ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଖୋ ଯକାରେ ପରେ ସହ ଯକାରେନ ଞକାରଂ ପପ୍ପୋତି ୱା, ଞାଦେସସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

ସଞ୍ଞୋଗୋ ସଂଯୋଗୋ, ସଞ୍ଞୋଜନଂ ସଂଯୋଜନଂ, ସଞ୍ଞତୋ ସଂଯତୋ, ସଞ୍ଞାଚିକାଯ ସଂଯାଚିକାଯ, ଯଞ୍ଞଦେଓ ଯଂ ଯଦେଓ, ଆନନ୍ତରିକଞ୍ଞମାହୁ ଆନନ୍ତରିକଂ ଯମାହୁ।

ୱାସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଓହିତୱିଭାସତ୍ତାଓ ସଂପଦନ୍ତତୋ ଚ ସଦ୍ଧନାମଯକାରପରତୋ ଚ ନିଗ୍ଗହୀତା ଅଞ୍ଞତ୍ର ନ ହୋତି। ଯଥା – ଏତଂ ଯୋଜନଂ, ତଂ ଯାନଂ, ସରଣଂ ଯନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ''ସହ ଯେ ଚା''ତି ୱତ୍ତଦ୍ଧେ ''ସ ଯେ ଚା''ତି ୱଚନତୋ ସୁତ୍ତନ୍ତେସୁ ସୁଖୁଚ୍ଚାରଣତ୍ଥମକ୍ଖରଲୋପୋପୀତି ଦଟ୍ଠଦ୍ଧଂ, ତେନ ପଟିସଙ୍ଖାଯ ଯୋନିସୋ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ, ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା, ପରିଯେସନାଯ ପରିଯେସନାତିଆଦି ସିଦ୍ଧଂତି।

ତଂ ଅହଂ ବ୍ରୂମି, ଯଂ ଆହୁ, ଧନଂ ଏଓ, କିଂ ଏତଂ, ନିନ୍ଦିତୁଂ ଅରହତି, ଯଂ ଅନିଚ୍ଚଂ, ତଂ ଅନତ୍ତା, ଏତଂ ଅୱୋଚ, ଏତଂ ଏଓ ଇଚ୍ଚତ୍ର –

୫୨।ମଦା ସରେ।

ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ଖୋ ସରେ ପରେ ମକାରଦକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ୱାସଦ୍ଦାଧିକାରସ୍ସ ୱଓହିତୱିଭାସତ୍ତା ଦକାରୋ ଯତେତସଦ୍ଦତୋ ପରସ୍ସେଓ।

ତମହଂ ବ୍ରୂମି, ଯମାହୁ, ଧନମେଓ, କିମେତଂ, ନିନ୍ଦିତୁମରହତି, ଯଦନିଚ୍ଚଂ, ତଦନତ୍ତା, ଏତଦୱୋଚ, ଏତଦେଓ।

ୱାତି କିଂ? ତଂ ଅହଂ, ଏତଂ ଏଓ, ଅକ୍କୋଚ୍ଛି ମଂ ଅୱଧି ମଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ମଦାତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ବ୍ଯଞ୍ଜନେପି ୱା ମକାରୋ। ତେନ ''ବୁଦ୍ଧମ ସରଣମ ଗଚ୍ଛାମୀ''ତିଆଦି ସିଦ୍ଧଂତି।

ତାସଂ ଅହଂ ସନ୍ତିକେ, ୱିଦୂନଂ ଅଗ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ଅଦାସିଂ ଅହଂ ଇତୀଧ ''ସରେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୩।କ୍ୱଚି ଲୋପଂ।

ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଖୋ ସରେ ପରେ ଲୋପଂ ପପ୍ପୋତି କ୍ୱଚି ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣେ ସୁଖୁଚ୍ଚାରଣଟ୍ଠାନେ। ପୁବ୍ବସ୍ସରଲୋପୋ, ପରସ୍ସ ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ଦୀଘୋ।

ତାସାହଂ ସନ୍ତିକେ, ୱିଦୂନଗ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ଅଦାସାହଂ, ତଥାଗତାହଂ, ଏୱାହଂ, କ୍ୱାହଂ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଏଓମସ୍ସ, କିମହଂ।

ଅରିଯସଚ୍ଚାନଂ ଦସ୍ସନଂ, ଏତଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନଂ, ସଂରତ୍ତୋ, ସଂରାଗୋ, ସଂରମ୍ଭୋ, ଅୱିସଂହାରୋ, ଚିରଂ ପୱାସିଂ, ଗନ୍ତୁଂ କାମୋ, ଗନ୍ତୁଂ ମନୋ ଇତୀଧ ''କ୍ୱଚି ଲୋପ''ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୪।ବ୍ଯଞ୍ଜନେଚ।

ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଖୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ଚ ପରେ ଲୋପଂ ପପ୍ପୋତି କ୍ୱଚି ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣାଦିମ୍ହି। ରକାରହକାରେସୁ ଉପସଗ୍ଗନ୍ତସ୍ସ ଦୀଘୋ।

ଅରିଯସଚ୍ଚାନ ଦସ୍ସନଂ, ଏତଂ ବୁଦ୍ଧାନ ସାସନଂ, ସାରତ୍ତୋ, ସାରାଗୋ, ସାରମ୍ଭୋ, ଅଭିସାହାରୋ, ଚିରପ୍ପଵାସିଂ, ଵିଦ୍ଧଂ, ଗନ୍ତୁକାମୋ, ଗନ୍ତୁମନୋ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

କତଂ ଇତି, କିଂ ଇତି, ଅଭିନନ୍ଦୁଂ ଇତି, ଉତ୍ତତ୍ତଂ ଇଵ, ଚକ୍କଂ ଇଵ, କଲିଂ ଇଦାନି, କିଂ ଇଦାନି, ତ୍ୱଂ ଅସି, ଇଦଂ ଅପି, ଉତ୍ତରିଂ ଅପି, ଦାତୁଂ ଅପି, ସଦିସଂ ଏଵ ଇତୀଧ ''ନିଗ୍ଗହୀତମ୍ହା, ଲୋପ''ନ୍ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୫୫।ପରୋ ଵା ସରୋ।

ନିଗ୍ଗହୀତମ୍ହା ପରୋ ସରୋ ଲୋପଂ ପପ୍ପୋତି ଵା। ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ଵଗ୍ଗନ୍ତତ୍ତଂ।

କତନ୍ତି, କିନ୍ତି, ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି, ଉତ୍ତତ୍ତଂଵ, ଚକ୍କଂଵ, କଲିନ୍ଦାନି, କିନ୍ଦାନି, ତ୍ୱଂସି, ଇଦମ୍ପି, ଉତ୍ତରିମ୍ପି, ଦାତୁମ୍ପି, ସଦିସଂଵ।

ଵାତି କିଂ? କତଂ ଇତି, କିମିତି, ଦାତୁମପି, ସାମଂ ଏଵ।

ଅଯମ୍ପି ଵାସଦ୍ଦସ୍ସ ଵଵତ୍ଥିତଵିଭାସତ୍ତା ଇତୀଵାଦାନିସୀପେଵାଦିତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ନ ହୋତି। ଯଥା – ଅହଂ ଏତ୍ଥ, ଏତଂ ଅହୋସି।

ଏଵଂ ଅସ୍ସ ତେ ଆସଵା, ପୁପ୍ଫଂ ଅସ୍ସା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଇତୀଧ ସରେ ପରେ ଲୁତ୍ତେ ଵିପରିଣାମେନ ''ପରସ୍ମିଂ, ସରେ, ଲୁତ୍ତେ''ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୫୬।ବ୍ଯଞ୍ଜନୋଚ ଵିସଞ୍ଞୋଗୋ।

ନିଗ୍ଗହୀତମ୍ହା ପରସ୍ମିଂ ସରେ ଲୁତ୍ତେ ବ୍ଯଞ୍ଜନୋ ସଞ୍ଞୋଗୋ ଚେ, ଵିସଞ୍ଞୋଗୋଵ ହୋତୀତି ସଂଯୋଗେକଦେସସ୍ସ ପୁରିମବ୍ଯଞ୍ଜନସ୍ସ ଲୋପୋ।

ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ବ୍ଯଞ୍ଜନାନମେକତ୍ର ଠିତି ସଞ୍ଞୋଗୋ, ଇଧ ପନ ସଂଯୁଜ୍ଜତୀତି ସଞ୍ଞୋଗୋ, ପୁରିମୋ ଵଣ୍ଣୋ, ଵିଗତୋ ସଞ୍ଞୋଗୋ ଅସ୍ମାତି ଵିସଞ୍ଞୋଗୋ, ପରୋ।

ଏଵଂ ସ ତେ ଆସଵା, ପୁପ୍ଫଂସା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

ଲୁତ୍ତେତି କିଂ? ଏଵମସ୍ସ।

ଚସଦ୍ଦେନ ତିଣ୍ଣଂ ବ୍ଯଞ୍ଜନାନଂ ସରୂପସଂଯୋଗୋପି ଵିସଞ୍ଞୋଗୋ ହୋତି। ଯଥା – ଅଗ୍ଯାଗାରଂ, ଵୁତ୍ଯସ୍ସ।

ଚକ୍ଖୁ ଉଦପାଦି, ଅଵ ସିରୋ, ଯାଵଚିଧ ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଣୁଥୂଲାନି, ତ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଇଭୀଧ ''ସରେ, ଆଗମୋ, କ୍ୱଚି, ବ୍ଯଞ୍ଜନେ''ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୫୭।ନିଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ।

ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚ ଆଗମୋ ହୋତି ସରେ ଵା ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ଵା କ୍ୱଚି ସୁଖୁଚ୍ଚାରଣଟ୍ଠାନେ। ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ରସ୍ସାନୁଗତତ୍ତା ରସ୍ସେତୋଯେଵାଯଂ।

ଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି, ଅଵଂସିରୋ, ଯାଵଞ୍ଚିଧ ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଣୁଂଥୂଲାନି, ତଂସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ଏଵଂ ତଙ୍ଖଣେ, ତଂସଭାଵୋ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ନ ହି ଏତେହି, ଇଧ ଚେଵ।

ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ତଂ ସାଧୁ, ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା, ଅଗ୍ଗିଂଵ ସନମଂ ଇତୀଧ ଲୋପାଦେସକାରିଯେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ତଦପଵାଦତ୍ଥମାହ।

୫୮।ଅଂବ୍ଯଞ୍ଜନେ ନିଗ୍ଗହୀତଂ।

ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଖୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ ଅଂଇତି ହୋତି।

ଅକାରୋ ଉଚ୍ଚାରଣତ୍ଥୋ, ‘‘ସରଲୋପୋ’’ତିଆଦିନା ପୁବ୍ବସ୍ସରଲୋପୋ ୱା।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ତଂ ସାଧୁ, ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା, ଅଗ୍ଗିଂୱ ସନ୍ଧମଂ।

ଇଧ ଅୱୁତ୍ତୱିସେସାନମ୍ପି ୱୁତ୍ତନଯାତିଦେସତ୍ଥମତିଦେସମାହ।

୫୯।ଅନୁପଦିଟ୍ଠାନଂ ୱୁତ୍ତଯୋଗତୋ।

ଯେ ଇଧ ଅମ୍ହେହି ୱିସେସତୋ ନ ଉପଦିଟ୍ଠା ଉପସଗ୍ଗନିପାତାଦଯୋ, ତେସଂ ୱୁତ୍ତଯୋଗତୋ ୱୁତ୍ତନଯେନ ସରସନ୍ଧାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତନଯାନୁସାରେନ ରୂପସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା।

ତେନ ‘‘ଦୋ ଧସ୍ସ ଚା’’ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ପରିଯାଦୀନଂ ରହନାଦିୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱିପରିଯଯୋ ଯୱାଦୀହି, ଯଥା – ପରିଯୁଦାହାସି ପଯିରୁଦାହାସି, ଅରିଯସ୍ସ ଅଯିରସ୍ସ, ବହ୍ୱାବାଧୋ ବୱ୍ହାବାଧୋ, ନ ଅଭିନେଯ୍ହ ଅନଭିନେଯ୍ହ।

‘‘ତଂ ଇମିନାପି ଜାନାଥା’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପରୋ ୱା ସରୋ’’ତି ସରେ ଲୁତ୍ତେ ‘‘ତଦ୍ରାକାରୋ’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅକାରୋ ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ଦକାରୋ, ତଦମିନାପି ଜାନାଥ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଇତି ନିଗ୍ଗହୀତସନ୍ଧିୱିଧାନଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ସଞ୍ଞାୱିଧାନଂ ସରସନ୍ଧି ସନ୍ଧି,

ନିସେଧନଂ ବ୍ଯଞ୍ଜନସନ୍ଧି ସନ୍ଧି;

ଯୋ ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ଚ ସନ୍ଧିକପ୍ପେ,

ସୁନିଚ୍ଛଯୋ ସୋପି ମଯେତ୍ଥ ୱୁତ୍ତୋ।

ଇତି ରୂପସିଦ୍ଧିଯଂ ସନ୍ଧିକଣ୍ଡୋ

ପଠମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ନାମକଣ୍ଡ

ଅଥ ନାମିକୱିଭତ୍ତ୍ୟାୱତାରୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

ଅତ୍ଥାଭିମୁଖଂ ନମନତୋ, ଅତ୍ତନି ଚତ୍ଥସ୍ସ ନାମନତୋ ନାମଂ, ଦବ୍ବାଭିଧାନଂ।

ତଂ ପନ ଦୁୱିଧଂ ଅନ୍ୱତ୍ଥରୁଳ୍ହୀୱସେନ, ତିୱିଧଂ ପୁମିତ୍ଥିନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୱସେନ। ଯଥା – ରୁକ୍ଖୋ, ମାଲା, ଧନଂ।

ଚତୁବ୍ବିଧଂ ସାମଞ୍ଞଗୁଣକ୍ରିଯାଯଦିଚ୍ଛାୱସେନ, ଯଥା – ରୁକ୍ଖୋ, ନୀଲୋ, ପାଚକୋ, ସିରିୱଡ୍ଢୋତିଆଦି।

ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ଅୱଣ୍ଣିୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣୋକାରନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତପକତିଭେଦେନ।

ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗ

ତତ୍ଥ ପଠମଂ ଅକାରନ୍ତମ୍ହା ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗା ଜାତିନିମିତ୍ତା ପୁରିସସଦ୍ଦା ସ୍ୟାଦିୱିଭତ୍ତିଯୋ ପରା ଯୋଜୀଯନ୍ତେ।

୬୦।ଜିନୱଚନଯୁତ୍ତଞ୍ହି।

ଅଧିକାରୋଯଂ। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ମାରେ ଜିତୱାତି ଜିନୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଜିନସ୍ସ ୱଚନଂ ଜିନୱଚନଂ, ତସ୍ସ ଜିନୱଚନସ୍ସ ଯୁତ୍ତଂ ଜିନୱଚନଯୁତ୍ତଂ, ତେପିଟକସ୍ସ ବୁଦ୍ଧୱଚନସ୍ସ ମାଗଧିକାଯ ସଭାୱନିରୁତ୍ତିଯା ଯୁତ୍ତଂ ଅନୁରୂପମେୱାତି ଇଦଂ ଅଧିକାରତ୍ଥଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ସା ମାଗଧୀ ମୂଲଭାସା, ନରା ଯାଯାଦିକପ୍ପିକା;

ବ୍ରହ୍ମାନୋ ଚ'ସ୍ସୁତାଲାପା, ସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଚାପି ଭାସରେ।

ଅଧିକାରୋ ପନ ତିୱିଧୋ ସୀହଗତିକମଣ୍ଡୂକଗତିକଯଥାନୁପୁବ୍ବିକୱସେନ, ଅଯଂ ପନ ସୀହଗତିକୋ ପୁବ୍ବାପରୱିଲୋକନତୋ, ଯଥାନୁପୁବ୍ବିକୋଯେୱ ୱା।

ସକ୍କତୱିସଦିସଂ କତ୍ୱା ଜିନୱଚନାନୁରୂପୱସେନ ପକତିପ୍ପଚ୍ଚନତ୍ଥଂ ପରିଭାସମାହ।

୬୧।ଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ ନିପଚ୍ଚତେ।

ଲିଙ୍ଗଂପାଟିପଦିକଂ, ଯଥା ଯଥା ଜିନୱଚନଯୁତ୍ତଞ୍ହି ଲିଙ୍ଗଂ, ତଥା ତଥା ଇଧ ଲିଙ୍ଗଂ ନିପଚ୍ଚତେ ଠପୀଯତି। ଚସଦ୍ଦେନ ଧାତୱୋ ଚାତି ଜିନୱଚନାନୁରୂପତୋ ''ପୁରିସ''ଇତି ଲିଙ୍ଗେ ଠପିତେ ତତୋ ତସ୍ସ ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୱିଭତ୍ତିୱଜ୍ଜିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୱତୋ ସଦ୍ଦସ୍ସ ''ପରସମଞ୍ଞା ପଯୋଗେ''ତି ପରିଭାସତୋ ଲିଙ୍ଗସଞ୍ଞାଯଂ –

ଇତୋ ପରଂ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିୱିଧାନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଲିଙ୍ଗଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ।

୬୨।ତତୋ ଚ ୱିଭତ୍ତିଯୋ।

ତତୋ ଜିନୱଚନଯୁତ୍ତେହି ଲିଙ୍ଗେହି ପରା ୱିଭତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତି। ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ତୱେତୁନାଦିପଚ୍ଚଯନ୍ତନିପାତତୋପି। କମ୍ମାଦିୱସେନ, ଏକତ୍ତାଦିୱସେନ ଚ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥଂ ୱିଭଜନ୍ତୀତି ୱିଭତ୍ତିଯୋ।

କା ଚ ପନ ତା ୱିଭତ୍ତିଯୋ? ''ୱିଭତ୍ତିଯୋ''ତି ଅଧିକାରୋ।

୬୩।ସିଯୋ, ଅଂଯୋ, ନାହି, ସନଂ, ସ୍ମାହି, ସନଂ, ସ୍ମିଂସୁ।

ସ୍ୟାଦଯୋ ଦ୍ୱିସତ୍ତ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ନାମ ହୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ ସି, ଯୋ ଇତି ପଠମା, ଅଂ, ଯୋ ଇତି ଦୁତିଯା, ନା, ହି ଇତି ତତିଯା, ସ, ନଂ ଇତି ଚତୁତ୍ଥୀ, ସ୍ମା, ହି ଇତି ପଞ୍ଚମୀ, ସ, ନଂ ଇତି ଛଟ୍ଠୀ, ସ୍ମିଂ, ସୁ ଇତି ସତ୍ତମୀ।

ଇଦଂ ପନ ସଞ୍ଞାଧିକାରପରିଭାସାୱିଧିସୁତ୍ତେସୁ ସଞ୍ଞାସୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ, ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତିଯଂ ‘‘ୱିଭତ୍ତିଇଚ୍ଚନେନ କ୍ୱଚ୍ଚୋ, ଅମ୍ହସ୍ସ ମମଂ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ସେ’’ତି, ଇତରଥା ପୁରିମସୁତ୍ତେନ ଏକଯୋଗୋ କତ୍ତବ୍ବୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପଠମାଦିୱୋହାରୋ, ଏକୱଚନାଦିୱୋହାରୋ ଚ ଅନ୍ୱତ୍ଥୱସେନ, ପରସମଞ୍ଞାୱସେନ ୱା ସିଦ୍ଧୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଏକସ୍ସ ୱଚନଂ ଏକୱଚନଂ, ବହୂନଂ ୱଚନଂ ବହୁୱଚନଂ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୂରଣୀ ଦୁତିଯାତିଆଦି, ଇତରଥା ପୁରିମସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ସଞ୍ଞାକରଣେ ଅପ୍ପକତନିରତ୍ଥକୱିଧିପ୍ପସଙ୍ଗୋ ସିଯା।

‘‘ଜିନୱଚନଯୁତ୍ତଞ୍ହି, ଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ ନିପଚ୍ଚତେ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ଇଧ ପନ ପଦନିପ୍ଫାଦନମ୍ପି ଜିନୱଚନସ୍ସାୱିରୋଧେନାତି ଞାପେତୁଂ ପରିଭାସନ୍ତରମାହ।

୬୪।ତଦନୁପରୋଧେନ।

ଯଥା ଯଥା ତେସଂ ଜିନୱଚନାନଂ ଉପରୋଧୋ ନ ହୋତି, ତଥା ତଥା ଇଧ ଲିଙ୍ଗଂ, ଚସଦ୍ଦେନାଖ୍ୟାତଞ୍ଚ ନିପଚ୍ଚତେ, ନିପ୍ଫାଦୀଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନେୱ ଇଧ ଚ ଆଖ୍ୟାତେ ଚ ଦ୍ୱିୱଚନାଗ୍ଗହଣଂ, ସକ୍କତୱିସଦିସତୋ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିୱିଧାନଞ୍ଚ କତନ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ।

ତତ୍ଥ ଅୱିସେସେନ ସଙ୍ଗସ୍ୟାଦିୱିଭତ୍ତିପ୍ପସଙ୍ଗେ ‘‘ୱତ୍ତିଚ୍ଛାନୁପୁବ୍ବିକା ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ତିଚ୍ଛାୱସା –

୬୫।ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେ ପଠମା।

ଲିଙ୍ଗତ୍ଥାଭିଧାନମତ୍ତେ ପଠମାୱିଭତ୍ତି ହୋତୀତି ପଠମା। ତତ୍ଥାପି ଅନିଯମେନେକୱଚନବହୁୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ‘‘ଏକମ୍ହି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଏକୱଚନ’’ନ୍ତି ପରିଭାସତୋ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥସ୍ସେକତ୍ତୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ପଠମେକୱଚନଂ ସି।

‘‘ଅତୋ ନେନା’’ତି ଇତୋ ‘‘ଅତୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ, ଲିଙ୍ଗଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୬୬।ସୋ।

ସି, ଓଇତି ଦ୍ୱିପଦମିଦଂ। ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଅକାରତୋ ପରସ୍ସ ସିୱଚନସ୍ସ ଓକାରୋ ହୋତି।

ସୁତ୍ତେସୁ ହି ପଠମାନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ କାରିଯିନୋ ଛଟ୍ଠୀୱିପରିଣାମେନ ୱିୱରଣଂ ଆଦେସାପେକ୍ଖନ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସୀତି ୱିଭତ୍ତି ଗଯ୍ହତେ ୱିଭତ୍ତିକାରିଯୱିଧିପ୍ପକରଣତୋ, ‘‘ତତୋ ଚ ୱିଭତ୍ତିଯୋ’’ତି ଇତୋ ୱିଭତ୍ତିଗ୍ଗହଣାନୁୱତ୍ତନତୋ ୱା, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ସ୍ୟାଦୀନଂ କାରିଯୱିଧାନେ ୱିଭତ୍ତିଯେୱାତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ।

‘‘ୱା ପରୋ ଅସରୂପା’’ତି ପରଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ ତଦପୱାଦେନ ପୁବ୍ବଲୋପମାହ।

୬୭।ସରଲୋପୋ’ମାଦେସପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିମ୍ହି ସରଲୋପେ ତୁ ପକତି।

ପୁବ୍ବସ୍ସରସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି ଅଂୱଚନେ, ଆଦେସପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିଭୂତେ ଚ ସରେ ପରେ, ସରଲୋପେ କତେ ତୁ ପରସରସ୍ସ ପକତିଭାୱୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ସରଲୋପେ’’ତି ପୁନଗ୍ଗହଣଂ ଇମିନାୱ କତସରଲୋପନିମିତ୍ତେଯେୱ ପରସ୍ସ ୱିକାରେ ସମ୍ପତ୍ତେ ପକତିଭାୱତ୍ଥଂ। ପରସରସ୍ସ ପକତିଭାୱୱିଧାନସାମତ୍ଥିଯତୋ ଅମାଦେସପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିଭୂତେ ସରେ ପରେତିପି ସିଦ୍ଧଂ।

ତ୍ଯାଦିୱିଭତ୍ତିଯୋ ଚେତ୍ଥ, ପଚ୍ଚଯତ୍ତେନ ଗଯ୍ହରେ;

ଆଦିଗ୍ଗହଣମାଖ୍ଯାତ-କିତକେସ୍ୱାଗମତ୍ଥିଦଂ।

ପଚ୍ଚଯସାହଚରିଯା, ଚାଦେସୋ ପକତୀପରୋ;

ପଦନ୍ତସ୍ସରଲୋପୋ ନ, ତେନ'ବ୍ଭୁହାଦିକେ ପରେ।

ତୁଗ୍ଗହଣଂ ଭିକ୍ଖୁନୀଆଦୀସୁ ସରଲୋପନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ''ନଯେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ''ତି ପରଂ ନେତବ୍ବଂ। ପୁରିସୋ ତିଟ୍ଠତି।

ପୁରିସୋ ଚ ପୁରିସୋ ଚାତି ପୁରିସ ପୁରିସୈତି ୱତ୍ତବ୍ବେ –

୬୮।ସରୂପାନମେକସେସ୍ୱସକିଂ।

ସରୂପାନଂ ସମାନରୂପାନଂ ପଦବ୍ଯଞ୍ଜନାନଂ ମଜ୍ଝେ ଏକୋୱ ସିସ୍ସତେ, ଅଞ୍ଞେ ଲୋପମାପଜ୍ଜନ୍ତେ ଅସକିନ୍ତି ଏକସେସୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ''ସରୂପାନ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତାୱ ସିଦ୍ଧେ ଅସକିମ୍ପଯୋଗେ ପୁନାସକିଂଗହଣଂ ଏକୱିଭତ୍ତିୱିସଯାନମେୱାସକିମ୍ପଯୋଗେ ଏୱାଯନ୍ତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ, ନ ଚ ୱିଚ୍ଛାପଯୋଗେ'ତିପ୍ପସଙ୍ଗୋ। ''ୱଗ୍ଗା ପଞ୍ଚପଞ୍ଚସୋ ମନ୍ତା''ତି ଏତ୍ଥ ''ପଞ୍ଚପଞ୍ଚସୋ''ତି ନିଦ୍ଦେସେନେୱ ୱିଚ୍ଛାପଯୋଗସିଦ୍ଧିଯା ଞାପିତତ୍ତା, ଅଥ ୱା ସହୱଚନିଚ୍ଛାଯ'ମଯ'ମେକସେସୋ।

ଯୋଗୱିଭାଗତୋ ଚେତ୍ଥ, ଏକସେସ୍ୱସକିଂ ଇତି;

ୱିରୂପେକସେସୋ ହୋତି, ୱା ''ପିତୂନ''ନ୍ତିଆଦିସୁ।

ତତ୍ଥେୱ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥସ୍ସ ବହୁତ୍ତୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ''ବହୁମ୍ହି ୱତ୍ତବ୍ବେ ବହୁୱଚନ''ନ୍ତି ପଠମାବହୁୱଚନଂ ଯୋ, ପୁରିସ ଯୋ ଇତୀଧ ''ଅତୋ, ୱା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୬୯।ସବ୍ବଯୋନୀନମାଏ।

ଅକାରନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ପରେସଂ ସବ୍ବେସଂ ପଠମାଯୋନୀନଂ, ଦୁତିଯାଯୋନୀନଞ୍ଚ ଯଯାକ୍କମଂ ଆକାରେକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ୱାତି ଆକାରୋ, ସବ୍ବଗ୍ଗହଣଂ ସବ୍ବାଦେସତ୍ଥଂ, ସରଲୋପାଦି ପୁରିମସଦିସମେୱ, ପୁରିସା ତିଟ୍ଠନ୍ତି।

ୱା ଇଚ୍ଚେୱ ରୂପା ରୂପାନି, ଅଗ୍ଗଯୋ, ମୁନଯୋ।

ୱାସଦ୍ଦୋଯଂ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋ, ତେନ ଚେତ୍ଥ –

ନିଚ୍ଚମେୱ ଚ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ, ଅନିଚ୍ଚଞ୍ଚ ନପୁଂସକେ;

ଅସନ୍ତଂ ୱେ କତତ୍ତେ ତୁ, ୱିଧିଂ ଦୀପେତି ୱାସୁତି।

ତତ୍ଥେୱାଲପନୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ''ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେ ପଠମା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୭୦।ଆଲପନେ ଚ।

ଅଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ଲପନଂ ଆଲପନଂ, ସମ୍ବୋଧନଂ। ତସ୍ମିଂ ଆଲପନତ୍ଥାଧିକେ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥାଭିଧାନମତ୍ତେ ଚ ପଠମାୱିଭତ୍ତି ହୋତି। ପୁରେ ୱିଯ ଏକୱଚନାଦି।

ପୁରିସ ସି ଇଚ୍ଚତ୍ର –

୭୧।ଆଲପନେ ସି ଗସଞ୍ଞୋ।

ଆଲପନତ୍ଥେ ୱିହିତୋ ସି ଗସଞ୍ଞୋ ହୋତୀତି ଗସଞ୍ଞାଯଂ ‘‘ଭୋ ଗେ ତୁ’’ତି ଇତୋ ‘‘ଗେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୭୨।ଅକାରପିତାଦ୍ୟନ୍ତାନମା।

ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧୀ ଅକାରୋ ଚ ପିତୁସତ୍ଥୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନମନ୍ତୋ ଚ ଆକାରତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ଗେ ପରେ।

‘‘ଗେ, ରସ୍ସ’’ମିତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୭୩।ଆକାରୋ ୱା।

ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧୀ ଆକାରୋ ରସ୍ସମାପଜ୍ଜତେ ଗେ ପରେ ୱିକପ୍ପେନ, ଅଦୂରଟ୍ଠସ୍ସାଲପନେୱାଯଂ।

୭୪।ସେସତୋ ଲୋପଂ ଗସିପି।

‘‘ସିଂ, ସୋ, ସ୍ମା ଚ, ସଖତୋ ଗସ୍ସେ ୱା, ଘତେ ଚା’’ତି ଏୱମାଦୀହି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେହି ଅଞ୍ଞୋ ସେସୋ ନାମ, ତତୋ ସେସତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଗସିଇଚ୍ଚେତେ ଲୋପମାପଜ୍ଜନ୍ତେ। ଅପିଗ୍ଗହଣଂ ଦୁତିଯତ୍ଥସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥଂ, ଏତ୍ଥ ଚ ସତିପି ସିଗ୍ଗହଣେ ୱୈତି ୱଚନମେୱ ଞାପକମଞ୍ଞତ୍ଥାପି ସିଗ୍ଗହଣେ ଆଲପନାଗ୍ଗହଣସ୍ସ। କେଚି ଆଲପନାଭିବ୍ୟତ୍ତିଯା ଭୱନ୍ତସଦ୍ଦଂ ୱା ହେସଦ୍ଦଂ ୱା ପଯୁଜ୍ଜନ୍ତେ। ଭୋ ପୁରିସ ତିଟ୍ଠ, ହେ ପୁରିସା ୱା।

ବହୁୱଚନେ ନ ୱିସେସୋ, ଭୱନ୍ତୋ ପୁରିସା ତିଟ୍ଠଥ।

ତତ୍ଥେୱ କମ୍ମତ୍ଥୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ‘‘ୱ,’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୭୫।ଯଂ କରୋତି ତଂ କମ୍ମଂ।

ଯଂ ୱା କରୋତି, ଯଂ ୱା ୱିକରୋତି, ଯଂ ୱା ପାପୁଣାତି, ତଂ କାରକଂ କ୍ରିଯାନିମିତ୍ତଂ କମ୍ମସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

୭୬।କମ୍ମତ୍ଥେ ଦୁତିଯା।

କମ୍ମତ୍ଥେ ଦୁତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି। ପୁରେ ୱିଯ ଦୁତିଯେକୱଚନଂ ଅଂ, ‘‘ସରଲୋପୋ’’ତିଆଦିନା ସରେ ଲୁତ୍ତେ ‘‘ଦୀଘ’’ନ୍ତି ଦୀଘେ ସମ୍ପତ୍ତେ ପକତିଭାୱୋ ଚ, ପୁରିସଂ ପସ୍ସ।

ବହୁୱଚନେ ‘‘ସବ୍ବଯୋନୀନମାଏ’’ତି ଯୋୱଚନସ୍ସେକାରୋ, ପୁରିସେ ପସ୍ସ।

ତତ୍ଥେୱ କତ୍ତୁୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୭୭।ଯୋ କରୋତି ସ କତ୍ତା।

ଯୋ ଅତ୍ତପ୍ପଧାନୋ କ୍ରିଯଂ କରୋତି, ସୋ କତ୍ତୁସଞ୍ଞୋ ହୋତି।

‘‘ତତିଯା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୭୮।କତ୍ତରି ଚ।

କତ୍ତରି ଚ କାରକେ ତତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତୀତି ତତିଯେକୱଚନଂ ନା।

୭୯ ।ଅତୋନେନ।

ଏନାତି ଅୱିଭତ୍ତିକନିଦ୍ଦେସୋ। ଅକାରନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ପରସ୍ସ ନାୱଚନସ୍ସ ଏନାଦେସୋ ହୋତି, ସରଲୋପାଦି, ପୁରିସେନ କତଂ।

ବହୁୱଚନମ୍ହି –

୮୦ ।ସୁହିସ୍ୱକାରୋ ଏ।

ସୁ, ହିଇଚ୍ଚେତେସୁ ୱିଭତ୍ତିରୂପେସୁ ପରେସୁ ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧୀ ଅକାରୋ ଏତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ।

୮୧ ।ସ୍ମାହିସ୍ମିଂନଂ ମ୍ହାଭିମ୍ହି ୱା।

ସବ୍ବତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସ୍ମା ହି ସ୍ମିଂଇଚ୍ଚେତେସଂ ଯଥାକ୍କମଂ ମ୍ହା, ଭି, ମ୍ହିଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ପୁରିସେହି, ପୁରିସେଭି କତଂ।

ତତ୍ଥେୱ କରଣୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୮୨ ।ଯେନ ୱା କଯିରତେ ତଂ କରଣଂ।

ଯେନ ୱା କଯିରତେ, ଯେନ ୱା ପସ୍ସତି, ଯେନ ୱା ସୁଣାତି, ତଂ କାରକଂ କରଣସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

୮୩।କରଣେ ତତିଯା।

କରଣକାରକେ ତତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି, ସେସଂ କତ୍ତୁସମଂ, ଆୱିଟ୍ଟେନ ପୁରିସେନ ସୋ ପୁଞ୍ଞଂ କରୋତି, ପୁରିସେହି, ପୁରିସେଭି।

ତତ୍ଥେୱ ସମ୍ପଦାନୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୮୪ ।ଯସ୍ସଦାତୁକାମୋ ରୋଚତେ ଧାରଯତେ ୱା ତଂ ସମ୍ପଦାନଂ।

ଯସ୍ସ ୱା ଦାତୁକାମୋ, ଯସ୍ସ ୱା ରୋଚତେ, ଯସ୍ସ ୱା ଧାରଯତେ, ତଂ କାରକଂ ସମ୍ପଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

୮୫ ।ସମ୍ପଦାନେ ଚତୁତ୍ଥୀ।

ସମ୍ପଦାନକାରକେ ଚତୁତ୍ଥୀୱିଭତ୍ତି ହୋତୀତି ଚତୁତ୍ଥିଯା ଏକୱଚନଂ ସ।

୮୬ ।ସାଗମୋ ସେ।

ସବ୍ବତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସକାରାଗମୋ ହୋତି ସେ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି ପରେ। ପୁରିସସ୍ସ ଧନଂ ଦଦାତି।

ବହୁୱଚନମ୍ହି "ଦୀଘ"ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୮୭ ।ସୁନଂହିସୁ ଚ।

ସୁ ନଂ ହିଇଚ୍ଚେତେସୁ ପରେସୁ ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଅନ୍ତଭୂତା ସବ୍ବେ ରସ୍ସସରା ଦୀଘମାପଜ୍ଜନ୍ତେ, ଚଗ୍ଗହଣମିକାରୁକାରାନଂ କ୍ୱଚି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ। ପୁରିସାନଂ।

ତତ୍ଥେୱାପାଦାନୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୮୮।ଯସ୍ମା ଦପେତି ଭଯମାଦତ୍ତେ ୱା ତଦପାଦାନଂ।

ଯସ୍ମା ୱା ଅୱଧିଭୂତା ଅପେତି, ଯସ୍ମା ୱା ଭଯଂ, ଯସ୍ମା ୱା ଆଦତ୍ତେ, ତଂ କାରକଂ ଅପାଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

୮୯।ଅପାଦାନେପଞ୍ଚମୀ।

ଅପାଦାନକାରକେ ପଞ୍ଚମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତୀତି ପଞ୍ଚମିଯା ଏକୱଚନଂ ସ୍ମା।

''ଅତୋ, ସବ୍ବେସଂ, ଆ ଏ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୯୦।ସ୍ମାସ୍ମିଂନ ୱା।

ଅକାରନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସବ୍ବେସଂ ସ୍ମା ସ୍ମିଂଇଚ୍ଚେତେସଂ ଯଥାକ୍କମଂ ଆକାରେକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ମ୍ହାଦେସୋ। ପୁରିସା ଅପେତି, ପୁରିସମ୍ହା, ପୁରିସସ୍ମା।

ବହୁୱଚନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ତତିଯାସମଂ, ହିସ୍ସ ଭିଆଦେସୋ ହୋତି। ପୁରିସେହି, ପୁରିସେଭି ଅପେତି।

ତତ୍ଥେୱ ସାମିୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୯୧।ଯସ୍ସ ୱା ପରିଗ୍ଗହୋ ତଂ ସାମି।

ଯସ୍ସ ୱା ପରିଗ୍ଗହୋ, ତଂ ସାମିସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

୯୨।ସାମିସ୍ମିଂ ଛଟ୍ଠୀ।

ସାମିସ୍ମିଂ ଛଟ୍ଠୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି। ଠପେତ୍ୱା ଆଯାଦେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଚତୁତ୍ଥୀଛଟ୍ଠୀନଂ ସମାନଂ ରୂପଂ। ପୁରିସସ୍ସ ଏତଂ ଧନଂ, ପୁରିସାନଂ।

ତତ୍ଥେୱ ଓକାସୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୯୩।ଯୋଧାରୋ ତମୋକାସଂ।

ଯୋ କତ୍ତୁକମ୍ମାନଂ କ୍ରିଯାଯ ଆଧାରୋ, ତଂ କାରକଂ ଓକାସସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

୯୪।ଓକାସେସତ୍ତମୀ।

ଓକାସକାରକେ ସତ୍ତମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତୀତି ସତ୍ତମିଯା ଏକୱଚନଂ ସ୍ମିଂ, ତସ୍ସ ''ସ୍ମାସ୍ମିଂନଂ ୱା''ତି ଏକାରୋ, ମ୍ହିଆଦେସୋ ଚ, ପୁରିସେ ପତିଟ୍ଠିତଂ, ପୁରିସମ୍ହି, ପୁରିସସ୍ମିଂ।

ବହୁୱଚନେ ''ସୁହିସ୍ୱକାରୋ ଏ''ତି ଏକାରୋ, ପୁରିସେସୁ।

ପୁରିସୋ, ପୁରିସା, ଭୋ ପୁରିସ ଭୋ ପୁରିସା ୱା, ଭୱନ୍ତୋ ପୁରିସା, ପୁରିସଂ, ପୁରିସେ, ପୁରିସେନ, ପୁରିସେହି ପୁରିସେଭି, ପୁରିସସ୍ସ, ପୁରିସାନଂ, ପୁରିସା ପୁରିସସ୍ମା ପୁରିସମ୍ହା, ପୁରିସେହି ପୁରିସେଭି, ପୁରିସସ୍ସ, ପୁରିସାନଂ, ପୁରିସେ ପୁରିସସ୍ମିଂ ପୁରିସମ୍ହି, ପୁରିସେସୁ।

ତଥା ସୁଗତୋ, ସୁଗତା, ଭୋ ସୁଗତ ଭୋ ସୁଗତା ୱା, ଭୱନ୍ତୋ ସୁଗତା, ସୁଗତଂ, ସୁଗତେ, ସୁଗତେନ, ସୁଗତେହି ସୁଗତେଭି, ସୁଗତସ୍ସ, ସୁଗତାନଂ, ସୁଗତା ସୁଗତସ୍ମା ସୁଗତମ୍ହା, ସୁଗତେହି ସୁଗତେଭି, ସୁଗତସ୍ସ, ସୁଗତାନଂ, ସୁଗତେ ସୁଗତସ୍ମିଂ ସୁଗତମ୍ହି, ସୁଗତେସୁ।

ଏଓଂ ସୁରା’ସୁର ନରୋ’ରଗ ନାଗ ଯକ୍ଖା,

ଗନ୍ଧବ୍ବ କିନ୍ନର ମନୁସ୍ସ ପିସାଚ ପେତା;

ମାତଙ୍ଗ ଜଙ୍ଗମ ତୁରଙ୍ଗ ୱରାହ ସୀହା,

ବ୍ୟଗ୍ଘ’ଚ୍ଛ କଚ୍ଛପ ତରଚ୍ଛ ମିଗ’ସ୍ସ ସୋଣା।

ଆଲୋକ ଲୋକ ନିଲଯା’ନିଲ ଚାଗ ଯୋଗା, ୱାଯାମ ଗାମ

ନିଗମା’ଗମ ଧମ୍ମ କାମା;

ସଙ୍ଘୋ’ଘ ଘୋସ ପଟିଘା’ସୱ କୋଧ ଲୋଭା,

ସାରମ୍ଭ ଥମ୍ଭ ମଦ ମାନ ପମାଦ ମକ୍ଖା।

ପୁନ୍ନାଗ ପୂଗ ପନସା’ସନ ଚମ୍ପକ’ମ୍ବା,

ହିନ୍ତାଲ ତାଲ ବକୁଲ’ଜ୍ଜୁନ କିଂସୁକା ଚ;

ମନ୍ଦାର କୁନ୍ଦ ପୁଚିମନ୍ଦ କରଞ୍ଜ ରୁକ୍ଖା,

ଞ୍ଜେଯ୍ୟା ମଯୂର ସକୁନଣ୍ଡଜ କୋଞ୍ଚ ହଂସା –

ଇଚ୍ଚାଦଯୋପି।

ମନୋଗଣାଦିସ୍ସ ତୁ ନାସସ୍ମାସ୍ମିଂସୁ ୱିସେସୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପୁରିସସମଂ।

ମନୋ, ମନା, ହେ ମନ ହେ ମନା ୱା, ଭୱନ୍ତୋ ମନା, ମନଂ, ମନେ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୯୫।ମନୋଗଣାଦିତୋ ସ୍ମିଂନାନମିଆ।

ମନୋପଭୁତି ଗଣୋ ମନୋଗଣୋ, ମନୋଗଣାଦିତୋ ସ୍ମିଂ, ନାଇଚ୍ଚେତେସଂ ଯଥାକ୍କମଂ ଇକାରାକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା। ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ବିଲପଦାଦିତୋପି।

‘‘ମନୋଗଣାଦିତୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୯୬।ସ ସରେ ୱାଗମୋ।

ଏତେହେୱ ମନୋଗଣାଦୀହି ସରେ ପରେ ସାଗମୋ ହୋତି ୱା। ମନସା, ମନେନ।

ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ତେନ ‘‘ମନୋ ମନା ମନଂ ମନେ ମନଆଯତନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ନ ହୋତି। ‘‘ମାନସିକଂ, ଚେତସିକ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ନିଚ୍ଚଂ। ମନେହି, ମନେଭି।

‘‘ମନୋଗଣାଦିତୋ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୯୭।ସସ୍ସଚୋ।

ମନୋଗଣାଦିତୋ ପରସ୍ସ ସସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଓକାରୋ ହୋତି ୱା। ସାଗମୋ।

ମନସୋ ମନସ୍ସ, ମନାନଂ, ମନା ମନସ୍ମା ମନମ୍ହା, ମନେହି ମନେଭି, ମନସୋ ମନସ୍ସ, ମନାନଂ, ମନସି ମନେ ମନସ୍ମିଂ ମନମ୍ହି, ମନେସୁ।

ଏୱଂ ୱଚୋ ୱୟୋ ତେଜୋ,

ତପୋ ଚେତୋ ତମୋ ୟସୋ;

ଅୟୋ ପୟୋ ସିରୋ ଛନ୍ଦୋ,

ସରୋ ଉରୋ ରହୋ ଅହୋ –

ଇଚ୍ଚାଦି ମନୋଗଣୋ।

ଗୁଣୱନ୍ତୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ଗୁଣୱନ୍ତୁ ସି ଇତୀଧ –

‘‘ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ, ନ୍ତୁସ୍ସା’’ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୯୮।ଆ ସିମ୍ହି।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ନ୍ତୁପଚ୍ଚୟସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଆଆଦେସୋ ହୋତି ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଗୁଣୱା।

‘‘ୟୋମ୍ହି, ପଠମେ’’ସୀହଗତିୟା ‘‘ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୯୯।ନ୍ତୁସ୍ସ ନ୍ତୋ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ନ୍ତୁପଚ୍ଚୟସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୋଆଦେସୋ ହୋତି ୱା ୟୋମ୍ହି ପଠମେ, ଗୁଣୱନ୍ତୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି।

‘‘ସୁନଂହିସୁ, ଅତ୍ତ’’ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୦୦।ନ୍ତୁସ୍ସନ୍ତୋୟୋସୁ ଚ।

ନ୍ତୁପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଉକାରୋ ଅତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ସୁନଂହି ୟୋଇଚ୍ଚେତେସୁ, ଚଗ୍ଗହଣେନ ଅଞ୍ଞେସୁ ଅଂ ନା ସ୍ମାସ୍ମିଂସୁ ଚ। ଗୁଣୱନ୍ତା, ଛଟ୍ଠିୟା ସିଦ୍ଧେପି ଅନ୍ତାଦେସେ ପୁନ ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣକରଣତୋ ୟୋନଂ ଇକାରୋ ଚ କ୍ୱଚି। ଗୁଣୱନ୍ତି।

‘‘ଅ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୧୦୧।ଅୱଣ୍ଣା ଚ ଗେ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ନ୍ତୁପଚ୍ଚୟସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅଂ ଅୱଣ୍ଣଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଗେ ପରେ।

ଭୋ ଗୁଣୱଂ ଭୋ ଗୁଣୱ ଭୋ ଗୁଣୱା, ଭୱନ୍ତୋ ଗୁଣୱନ୍ତୋ ଗୁଣୱନ୍ତା, ଗୁଣୱନ୍ତଂ, ଗୁଣୱନ୍ତେ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୦୨।ତୋତିତା ସସ୍ମିଂନାସୁ।

ସଙ୍ଖ୍ୟେୱ ନ୍ତୁପଚ୍ଚଯସ୍ସ ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ତୋତି ତାଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା ସସ୍ମିଂନାଇଚ୍ଚେତେସୁ ଯଥାସଙ୍ଖ୍ୟଂ। ଗୁଣୱତା ଗୁଣୱନ୍ତେନ, ଗୁଣୱନ୍ତେହି ଗୁଣୱନ୍ତେଭି।

୧୦୩।ନ୍ତସ୍ସ ସେ ୱା।

ସଙ୍ଖ୍ୟେୱ ନ୍ତୁପଚ୍ଚଯସ୍ସ ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତସ୍ସୈଚ୍ଚଯମାଦେସୋ ହୋତି ୱା ସେ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଗୁଣୱନ୍ତସ୍ସ ଗୁଣୱତୋ।

୧୦୪।ନଂମ୍ହି ତଂ ୱା।

ସଙ୍ଖ୍ୟେୱ ନ୍ତୁପଚ୍ଚଯସ୍ସ ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ତଂଆଦେସୋ ହୋତି ୱା ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଗୁଣୱତଂ ଗୁଣୱନ୍ତାନଂ।

''ଅମ୍ହ ତୁମ୍ହ ନ୍ତୁ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ସ୍ମାୱଚନସ୍ସ ନାତ୍ତପଦେସୋ।

ଗୁଣୱତା ଗୁଣୱନ୍ତା ଗୁଣୱନ୍ତସ୍ମା ଗୁଣୱନ୍ତମ୍ହା, ଗୁଣୱନ୍ତେହି ଗୁଣୱନ୍ତେଭି, ଗୁଣୱନ୍ତସ୍ସ ଗୁଣୱତୋ, ଗୁଣୱତଂ ଗୁଣୱନ୍ତାନଂ, ଗୁଣୱତି ଗୁଣୱନ୍ତେ ଗୁଣୱନ୍ତସ୍ମିଂ ଗୁଣୱନ୍ତମ୍ହୀ, ଗୁଣୱନ୍ତେସୁ।

ଏୱଂ ଗଣୱା କୁଲୱା ବଲୱା ଯସୱା ଧନୱା ସୁତୱା ଭଗୱା ହିମୱା ଫଲୱା ସୀଲୱା ପଞ୍ଞୱା ଇଚ୍ଚାଦଯୋ।

ହିମୱନ୍ତୁସଦ୍ଦତୋ ସିମ୍ହି କତେ –

''ଅତ୍ତଂ, ନ୍ତୁସ୍ସ'ନ୍ତୋ''ତି ଚ ୱତ୍ତମାନେ –

୧୦୫।ସିମ୍ହୀ ୱା।

ନ୍ତୁପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ହିମୱନ୍ତୋ, ହିମୱା, ସେସଂ ସମଂ।

ପୁନ ୱାଗ୍ଗହଣକରଣଂ ହିମୱନ୍ତୁସଦ୍ଦତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅତ୍ତନିସେଧନତ୍ଥଂ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ତେନ ଗୁଣୱନ୍ତାଦୀସୁ ନାତିପ୍ପସଙ୍ଗୋ।

ଏୱଂ ସତିମା ଧିତିମା ଗତିମା ମତିମା ମୁତିମା ମୁତ୍ତିମା ଜୁତିମା ସିରିମା ହିରିମା ଥୁତିମା ରତିମା ଯତିମା ସୁଚିମା କଲିମା ବଲିମା କସିମା ରୁଚିମା ବୁଦ୍ଧିମା ଚକ୍ଖୁମା ବନ୍ଧୁମା ହେତୁମା ସେତୁମା କେତୁମା ରାହୁମା ଭାଣୁମା ଖାଣୁମା ୱିଜ୍ଜୁମା ଇଚ୍ଚାଦଯୋ।

ତତ୍ଥ ସତିମନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁମନ୍ତୁସଦ୍ଦାନଂ ଅଂସେସୁ ରୂପଭେଦୋ। ''ଅତ୍ତଂ, ନ୍ତୁସ୍ସା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୦୬।ସଦ୍ଦସ୍ସ ୱା ଅଂସେସୁ।

ସଙ୍ଖ୍ୟେୱ ନ୍ତୁପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଅତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ଅଂସୈଚ୍ଚେତେସୁ। ଇଧାପି ୱାସଦ୍ଦସ୍ସ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ତା ନାତିପ୍ପସଙ୍ଗୋ । ସତିମଂ ସତିମନ୍ତଂ, ବନ୍ଧୁମଂ ବନ୍ଧୁମନ୍ତଂ, ସତିମସ୍ସ ସତିମତୋ ସତିମନ୍ତସ୍ସ, ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ବନ୍ଧୁମତୋ ବନ୍ଧୁମନ୍ତସ୍ସ, ସେସଂ ସମଂ।

ଗଚ୍ଛନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ, ଗଚ୍ଛନ୍ତ ସି,

''ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୦୭।ସିମ୍ହି ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅଂ।

ଗଚ୍ଛନ୍ତିଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ଅନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତାନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅଂରୂପଂ ଆପଜ୍ଜତେ ୱା ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ସରଲୋପସିଲୋପା, ସୋ ଗଚ୍ଛଂ, ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱା ଗଣ୍ହାତି।

‘‘ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ, ନ୍ତସଦ୍ଦୋ’’ତି ଚ ୱତ୍ତମାନେ –

୧୦୮।ସେସେସୁ ନ୍ତୁୱ।

ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ନ୍ତୁପଚ୍ଚଯୋୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ ସେସେସୁ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ, ଅସ୍ମିମ୍ପି କାରିଯାତିଦେସୋଯଂ। ସେସଂ ଗୁଣୱନ୍ତୁସମଂ।

ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତା, ଭୋ ଗଚ୍ଛଂ ଭୋ ଗଚ୍ଛ ଭୋ ଗଚ୍ଛା, ଭୱନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତା, [ଗଚ୍ଛଂ] ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଗଚ୍ଛନ୍ତେ, ଗଚ୍ଛତା ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ, ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ଗଚ୍ଛନ୍ତେଭି, ଗଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ, ଗଚ୍ଛତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ, ଗଚ୍ଛତା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ମା ଗଚ୍ଛନ୍ତମ୍ହା, ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ଗଚ୍ଛନ୍ତେଭି, ଗଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ, ଗଚ୍ଛତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ, ଗଚ୍ଛତି ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ମିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତମ୍ହି, ଗଚ୍ଛନ୍ତେସୁ।

ଏୱଂ ମହଂ ଚରଂ ତିଟ୍ଠଂ, ଦଦଂ ଭୁଞ୍ଜଂ ସୁଣଂ ପଚଂ;

ଜଯଂ ଜୀରଂ ଚୱଂ ମୀଯଂ, ସରଂ କୁବ୍ବଂ ଜପଂ ୱଜଂ –

ଇଚ୍ଚାଦଯୋ।

ଭୱନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଗ ଯୋ ନା ସୱଚନେସୁ ୱିସେସୋ। ସୋ ଭୱଂ।

‘‘ଭୱତୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୦୯।ଓଭାୱୋ କ୍ୱଚି ଯୋସୁ ୱକାରସ୍ସ।

ଭୱନ୍ତିଚ୍ଚେତସ୍ସ ୱକାରସ୍ସ ଓଭାୱୋ ହୋତି କ୍ୱଚି ଯୋଇଚ୍ଚେତେସୁ। ତେ ଭୋନ୍ତୋ ଭୱନ୍ତୋ ଭୱନ୍ତା।

‘‘ଭୱତୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୧୦।ଭୋ ଗେ ତୁ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଭୱନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଭୋ ହୋତି ଗେ ପରେ। ତୁସଦ୍ଦେନ ଭନ୍ତେ, ଭୋନ୍ତାଦି ଚ, ଗଲୋପୋ, ଭୋ ଭନ୍ତେ ଭୋନ୍ତ ଭୋନ୍ତା, ଭୋନ୍ତୋ ଭୱନ୍ତୋ ଭୱନ୍ତା, ଭୱନ୍ତଂ, ଭୋନ୍ତେ ଭୱନ୍ତେ।

ନାସେସୁ ‘‘ଓଭାୱୋ କ୍ୱଚୀ’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଓଭାୱୋ।

ଭୋତା ଭୱତା ଭୱନ୍ତେନ, ଭୋତୋ ଭୱତୋ ଭୱନ୍ତସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

୧୧୧।ଭଦନ୍ତସ୍ସ ଭଦ୍ଦନ୍ତ ଭନ୍ତେ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଭଦନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଭଦ୍ଦନ୍ତ ଭନ୍ତେଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି କ୍ୱଚି ଗେ ପରେ ଯୋସୁ ଚ। ଭୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତ ଭନ୍ତେ, ଭଦନ୍ତ ଭଦନ୍ତା ୱା ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିସସଦ୍ଦସମଂ।

୧୧୨।ସନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋ ଭେ ବୋ ଚନ୍ତେ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ସନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ସସଦ୍ଦାଦେସୋ ହୋତି ଭକାରେ ପରେ, ଅନ୍ତେ ଚ ବକାରାଗମୋ ହୋତି।

ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ଅଭକାରେପି ସମାସେ କ୍ୱଚି ସକାରାଦେସୋ। ସବ୍ଭି।

ଭେତି କିଂ? ସନ୍ତେହି, ସେସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସଦ୍ଦସମଂ।

ଅତ୍ଥି ରାଜ ବ୍ରହ୍ମ ଅତ୍ତ ସଖସଦ୍ଦାଦୀନଂ ଭେଦୋ, ତଥେୱ ସ୍ମାତ୍ଥୁପ୍ପତ୍ତି, ‘‘ରାଜ ସି’’ଇତି ଠିତେ –

‘‘ବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖରାଜାଦିତୋ’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୧୧୩।ସ୍ମା ଚ।

ବ୍ରହ୍ମ ଅତ୍ତ ସଖ ରାଜୈଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ସିୱଚନସ୍ସ ଆକାରୋ ହୋତି। ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଆତୁମାଦିସଦ୍ଦତୋ ଚ। ସରଲୋପାଦି। ରାଜା ତିଟ୍ଠତି।

୧୧୪।ଯୋନମାନୋ।

ବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖରାଜାଦିତୋ ଯୋନଂ ଆନୋଆଦେସୋ ହୋତି। ରାଜାନୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଭୋ ରାଜ ଭୋ ରାଜା, ଭୱନ୍ତୋ ରାଜାନୋ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୧୫।ବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖରାଜାଦିତୋ ଅମାନଂ।

ବ୍ରହ୍ମାଦୀହି ପରସ୍ସ ଅଂୱଚନସ୍ସ ଆନଂ ହୋତି ୱା। ରାଜାନଂ ପସ୍ସ ରାଜଂ ୱା, ରାଜାନୋ।

‘‘ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ, ରାଜସ୍ସା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୧୬।ନାମ୍ହି ରଞ୍ଞା ୱା।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ରାଜସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ରଞ୍ଞାଆଦେସୋ ହୋତି ୱା ନାମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ରଞ୍ଞା କତଂ ରାଜେନ ୱା।

୧୧୭।ରାଜସ୍ସରାଜୁ ସୁନଂହିସୁ ଚ।

ସବ୍ବସ୍ସ ରାଜସଦ୍ଦସ୍ସ ରାଜୁଆଦେସୋ ହୋତି ସୁ ନଂ ହିଇଚ୍ଚେତେସୁ ୱଚନେସୁ। ଚସଦ୍ଦୋ ୱିକପ୍ପନତ୍ଥୋ, ‘‘ସୁନଂହିସୁ ଚା’’ତି ଦୀଘୋ, ରାଜୂହି ରାଜୂଭି, ରାଜେହି ରାଜେଭି ୱା।

‘‘ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସା’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୧୧୮।ରାଜସ୍ସ ରଞ୍ଞୋରାଜିନୋ ସେ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ରାଜସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ରାଜିନୋଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ସେ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ରଞ୍ଞୋ, ରାଜିନୋ ଦେତି।

‘‘ରାଜସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୧୯।ରଞ୍ଞଂ ନଂ ମ୍ହି ୱା।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ରାଜସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ରଞ୍ଞଂଆଦେସୋ ହୋତି ୱା ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ରଞ୍ଞଂ ରାଜୂନଂ ରାଜାନଂ।

ପଞ୍ଚମିଯଂ –

୧୨୦।ଅମ୍ହତୁମ୍ହନ୍ତୁରାଜବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖସତ୍ଥୁପିତାଦୀହି ସ୍ମା ନାୱ।

ଅମ୍ହତୁମ୍ହନ୍ତୁରାଜବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖସତ୍ଥୁପିତୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ସ୍ମାୱଚନଂ ନାୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବନ୍ତି ସ୍ମାୱଚନସ୍ସ ନାଭାୱାତିଦେସୋ। ଅତିଦେସୋ ପନ ଛବ୍ବିଧୋ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ବ୍ୟପଦେସୋ ନିମିତ୍ତଞ୍ଚ, ତଂରୂପଂ ତଂସଭାୱତା;

ସୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ତଥା କାରି-ଯାତିଦେସୋତି ଛବ୍ବିଧୋ’’ତି।

ତତ୍ରାଯଂ ବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖାଦୀସୁ ପାଠସାମତ୍ଥିଯତୋ ରୂପାତିଦେସୋ। ସେସଂ ତତିଯାସମଂ।

ରଞ୍ଞା ଅପେତି, ରାଜୂହି ରାଜୂଭି, ରାଜେହି ରାଜେଭି, ରଞ୍ଞୋ, ରାଜିନୋ ସନ୍ତକଂ, ରଞ୍ଞଂ ରାଜୂନଂ ରାଜାନଂ।

‘‘ରାଜସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୨୧।ସ୍ମିଂମ୍ହି ରଞ୍ଞେ ରାଜିନି।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ରାଜସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ରଞ୍ଞେରାଜିନିଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ସ୍ମିଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ରଞ୍ଞେ, ରାଜିନି ପତିଟ୍ଠିତଂ, ରାଜୂସୁ ରାଜେସୁ।

ବ୍ରହ୍ମସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ ଗ ନା ସ ସ୍ମିଂସୁ ୱିସେସୋ। ବ୍ରହ୍ମା, ବ୍ରହ୍ମାନୋ।

ଆଲପନେ ଚ ‘‘ଏ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୨୨।ବ୍ରହ୍ମତୋ ଗସ୍ସ ଚ।

ବ୍ରହ୍ମସଦ୍ଦତୋ ଗସ୍ସ ଚ ଏକାରୋ ହୋତି, ଚଗ୍ଗହଣଂ ଏଗ୍ଗହଣାନୁକଡ୍ଢନତ୍ଥଂ, ଭୋ ବ୍ରହ୍ମେ, ଭୱନ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମାନୋ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ବ୍ରହ୍ମଂ, ବ୍ରହ୍ମାନୋ।

ୱିପରିଣାମେନ ‘‘ବ୍ରହ୍ମସ୍ସ, ଅନ୍ତୋ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୨୩।ଉତ୍ତଂ ସନାସୁ।

ବ୍ରହ୍ମସଦ୍ଦସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଉତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ସ ନାଇଚ୍ଚେତେସୁ ୱଚନେସୁ। ଉତ୍ତମିତି ଭାୱନିଦ୍ଦେସୋ କତ୍ଥଚି ଅଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥୋ। ବ୍ରହ୍ମୁନା, ବ୍ରହ୍ମେହି ବ୍ରହ୍ମେଭି।

ସସ୍ମିଂ ଉତ୍ତେ କତେ ‘‘ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣା ଝଲା’’ତି ଲସଞ୍ଞାଯଂ –

୧୨୪।ଝଲତୋସସ୍ସ ନୋ ୱା।

ଝଲସଞ୍ଞେହି ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣେହି ପରସ୍ସ ସୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ୱଚନସ୍ସ ନୋଇଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ବ୍ରହ୍ମସ୍ସ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ବ୍ରହ୍ମୂନଂ ୱା, ଉତ୍ତମିତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥାପି ଉତ୍ତଂ।

ପଞ୍ଚମିଯଂ ନାଭାୱାତିଦେସୋ। ବ୍ରହ୍ମୁନା, ବ୍ରହ୍ମେହି ବ୍ରହ୍ମେଭି, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ବ୍ରହ୍ମସ୍ସ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ବ୍ରହ୍ମୂନଂ ୱା।

୧୨୫।ବ୍ରହ୍ମତୋ ତୁ ସ୍ମିଂ ନି।

ବ୍ରହ୍ମସଦ୍ଦତୋ ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ନି ହୋତି। ତୁସଦ୍ଦେନ କମ୍ମଚମ୍ମମୁଦ୍ଧାଦିତୋ ଚ କ୍ୱଚି। ବ୍ରହ୍ମନି, ବ୍ରହ୍ମେସୁ।

ଅତ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ତତିଯାଦୀସ୍ୱେୱ ୱିସେସୋ।

ଅତ୍ତା, ଅତ୍ତାନୋ, ଭୋ ଅତ୍ତ ଭୋ ଅତ୍ତା, ଭଓନ୍ତୋ ଅତ୍ତାନୋ, ଅତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତଂ, ଅତ୍ତାନୋ।

ନାମ୍ହି "ଅକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ଚା"ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ଅତ୍ତନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ ୱା। ଅତ୍ତନା ଅତ୍ତେନ ୱା।

୧୨୬।ଅତ୍ତନ୍ତୋ ହିସ୍ମିମନତ୍ତଂ।

ଅତ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅନତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ହିସ୍ମିଂ ପରେ। ଅତ୍ତନେହି ଅତ୍ତନେଭି।

"ତତୋ, ଅତ୍ତତୋ"ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୨୭।ସସ୍ସ ନୋ।

ତତୋ ଅତ୍ତସଦ୍ଦତୋ ସସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନୋ ହୋତି। ଅତ୍ତନୋ, ଅତ୍ତାନଂ।

୧୨୮।ସ୍ମାନା।

ତତୋ ଅତ୍ତସଦ୍ଦତୋ ସ୍ମାୱଚନସ୍ସ ନା ହୋତି। ଅତ୍ତନା ଅପେତି।

ନାଭାୱାତିଦେସେନେୱ ସିଦ୍ଧେପି ଉତ୍ତରସୁତ୍ତେନ ଏକଯୋଗମକତ୍ୱା ଭିନ୍ନଯୋଗକରଣଂ ଅତ୍ଥନ୍ତରୱିଞ୍ଞାପନତ୍ଥଂ, ତେନ ଅତ୍ତନ୍ତତକାରସ୍ସ ରକାରୋ ଜକାରେ କ୍ୱଚି। ଅତ୍ରଜୋ ଅତ୍ତଜୋ ୱା। ଅତ୍ତନେହି ଅତ୍ତନେଭି, ଅତ୍ତନୋ, ଅତ୍ତାନଂ।

"ଅତ୍ତତୋ"ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୨୯।ତତୋ ସ୍ମିଂ ନି।

ତତୋ ଅତ୍ତସଦ୍ଦତୋ ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ନି ହୋତି। ଅତ୍ତନି, ଅତ୍ତେସୁ।

ସଖସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ସଖା, ସଖାନୋ।

"ଯୋନ"ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୧୩୦।ସଖତୋ ଚାଯୋନୋ।

ସଖସଦ୍ଦତୋ ଯୋନଂ ଆଯୋ ନୋଆଦେସା ଚ ହୋନ୍ତି। ସଖାଯୋ।

୧୩୧।ସଖନ୍ତସ୍ସି ନୋନାନଂସେସୁ।

ସଖସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଇକାରାଦେସୋ ହୋତି ନୋନାନଂସୈଚ୍ଚେତେସୁ ପରେସୁ। ସଖିନୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି।

ଆଲପନେ ଗସଞ୍ଞାଯଂ –

୧୩୨।ସଖତୋଗସ୍ସେ ୱା।

ସଖତୋ ଗସ୍ସ ଅକାର ଆକାର ଇକାର ଈକାରଏକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି। ୱାସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞସ୍ମାପି କ୍ୱଚି ଏକାରୋ। ଯଥା – ଭଦ୍ଦନ୍ତେ ଇସେ ଇତି।

ଅ ଚ ଆ ଚ ଇ ଚ ଈ ଚ ଏ ଚାତିପି ଏ, ପୁବ୍ବସ୍ସରାନଂ କମେନ ଲୋପୋ।

ଭୋ ସଖ ଭୋ ସଖା ଭୋ ସଖି ଭୋ ସଖୀ ଭୋ ସଖେ, ଭଓନ୍ତୋ ସଖାନୋ ସଖାୟୋ ସଖିନୋ।

''ସଖନ୍ତସ୍ସ, ଆରୋ ଚା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୩୩।ସୁନମଂସୁ ୱା।

ସଖନ୍ତସ୍ସ ଆରୋ ଭୋତି ୱା ସୁନଂ ଅଂଇଚ୍ଚେତେସୁ ପରେସୁ। ସଖାରଂ ସଖାନଂ ସଖଂ, ସଖାନୋ ସଖାୟୋ ସଖିନୋ, ସଖିନା।

''ସଖନ୍ତସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୩୪।ଆରୋ ହିମ୍ହି ୱା।

ସଖନ୍ତସ୍ସ ଆରୋ ହୋତି ୱା ହିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ସଖାରେହି ସଖାରେଭି, ସଖେହି ସଖେଭି।

ଇକାରାଦେସେ ''ଝଲତୋ ସସ୍ସ ନୋ ୱା''ତି ନୋ। ସଖିନୋ ସଖିସ୍ସ, ସଖାରାନଂ ସଖୀନଂ।

ସ୍ମାୱଚନସ୍ସ ନାଭାୱୋ। ସଖିନା, ସଖାରେହି ସଖାରେଭି ସଖେହି ସଖେଭି, ସଖିନୋ ସଖିସ୍ସ, ସଖାରାନଂ ସଖୀନଂ।

''ସଖତୋ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୩୫।ସ୍ମିମେ।

ସଖତୋ ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ଏକାରୋ ହୋତି। ନିଚ୍ଚତ୍ଥୋୟମାରମ୍ଭୋ। ସଖେ, ସଖାରେସୁ ସଖେସୁ।

ଆତୁମସଦ୍ଦସ୍ସ ପଠମାଦୁତିୟାସୁ ଅତ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସେୱ ରୂପନୟୋ। ଆତୁମା, ଆତୁମାନୋ, ଭୋ ଆତୁମ ଭୋ ଆତୁମା, ଭଓନ୍ତୋ ଆତୁମାନୋ, ଆତୁମାନଂ ଆତୁମଂ, ଆତୁମାନୋ, ଆତୁମେନ ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିସସମଂ।

ପୁମସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ପୁମ ସି,

''ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସା''ତି ଅଧିକାରୋ।

୧୩୬।ପୁମନ୍ତସ୍ସା ସିମ୍ହି।

ପୁମସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଆକାରାଦେସୋ ହୋତି ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣେନ ମଘୱଯୁୱାଦୀନମନ୍ତସ୍ସ ଚ। ପୁମା।

''ପୁମନ୍ତସ୍ସା''ତି ଅଧିକାରୋ।

୧୩୭।ୟୋସ୍ୱାନୋ।

ପୁମନ୍ତସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଆନୋଆଦେସୋ ହୋତି ୟୋସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ। ପୁମାନୋ।

୧୩୮।ଅମାଲପନେକୱଚନେ।

ପୁମନ୍ତସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅଂ ହୋତି ଆଲପନେକୱଚନେ ପରେ। ହେ ପୁମଂ, ହେ ପୁମାନୋ, ପୁମଂ, ପୁମାନୋ।

''ଆ, ୱା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୩୯।ଉନାମ୍ହି ଚ।

ପୁମନ୍ତସ୍ସ ଆଉଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା ନାମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଚସଦ୍ଦେନ ପୁମକମ୍ମଥାମନ୍ତସ୍ସ ଚୁ'କାରୋ ୱା ସ୍ମାସୁ। ପୁମାନା ପୁମୁନା ପୁମେନ ୱା।

''ଆନେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୪୦।ହିୱିଭତ୍ତିମ୍ହି ଚ।

ପୁମନ୍ତସ୍ସ ହିୱିଭତ୍ତିମ୍ହି ଚ ଆନେଆଦେସୋ ହୋତି। ୱିଭତ୍ତିଗ୍ଗହଣଂ ସୱିଭତ୍ତିଗ୍ଗହଣନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ। ପୁମାନେହି ପୁମାନେଭି।

ଚସଦ୍ଦେନ ଯୁୱମଘୱାଦୀନମନ୍ତସ୍ସ ୱା ଆନାଦେସୋ ହୋତି ସବ୍ବୱିଭତ୍ତୀସୁ। ''ଉ ନାମ୍ହି ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ପୁମନ୍ତସ୍ସୁକାରୋ ୱା ସ୍ମାସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ। ''ଝଲତୋ ସସ୍ସ ନୋ ୱା''ତି ନୋ। ପୁମୁନୋ ପୁମସ୍ସ, ପୁମାନଂ।

''ସ୍ମା, ନା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୪୧।ଝଲତୋ ଚ।

ଝଲେହିତେହି ସ୍ମାୱଚନସ୍ସ ନା ହୋତି। ଚଗ୍ଗହଣଂ କ୍ୱଚି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ। ପୁମାନା ପୁମୁନା ପୁମା ପୁମସ୍ମା ପୁମମ୍ହା, ପୁମାନେହି ପୁମାନେଭି ପୁମେହି ପୁମେଭି, ପୁମୁନୋ ପୁମସ୍ସ, ପୁମାନଂ।

୧୪୨।ଆନେ ସ୍ମିଂମ୍ହି ୱା।

ପୁମନ୍ତସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଆନେଆଦେସୋ ହୋତି ୱା ସ୍ମିଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ପୁମାନେ ପୁମେ ପୁମସ୍ମିଂ ପୁମମ୍ହି।

୧୪୩।ସୁସ୍ମିମାୱା।

ପୁମନ୍ତସ୍ସ ସୁଇଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ପରେ ଆଆଦେସୋ ହୋତି ୱା। ପୁମାସୁ ପୁମେସୁ।

ଯୁୱାଦୀସୁ ''ଯୁୱ ସି'' ଇତୀଧ –

''ପୁମନ୍ତସ୍ସା ସିମ୍ହୀ''ତି ଏତ୍ଥ ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣେନ ଆକାରୋ, ''ହିୱିଭତ୍ତିମ୍ହି ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ଆନାଦେସୋ ଚ।

ଯୁୱା ଯୁୱାନୋ, ଯୁୱାନା ଯୁୱା, ହେ ଯୁୱ ହେ ଯୁୱା ହେ ଯୁୱାନ ହେ ଯୁୱାନା, ଭୱନ୍ତୋ ଯୁୱାନା, ଯୁୱାନଂ ଯୁୱଂ, ଯୁୱାନେ ଯୁୱେ।

''ଅକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ଯୁୱମଘୱାଦୀନମନ୍ତସ୍ସ ଆ ହୋତି ୱା ନାସୁଇଚ୍ଚେତେସୂତି ଆତ୍ତଂ।

ଯୁୱାନା ଯୁୱେନ ଯୁୱାନେନ ୱା, ଯୁୱାନେହି ଯୁୱାନେଭି ଯୁୱେହି ଯୁୱେଭି, ଯୁୱାନସ୍ସ ଯୁୱସ୍ସ, ଯୁୱାନାନଂ ଯୁୱାନଂ, ଯୁୱାନା ଯୁୱାନସ୍ମା ଯୁୱାନମ୍ହା, ଯୁୱାନେହି ଯୁୱାନେଭି ଯୁୱେହି ଯୁୱେଭି, ଯୁୱାନସ୍ସ ଯୁୱସ୍ସ, ଯୁୱାନାନଂ ଯୁୱାନଂ, ଯୁୱାନେ ଯୁୱାନସ୍ମିଂ ଯୁୱାନମ୍ହି ଯୁୱେ ଯୁୱମ୍ହି ଯୁୱସ୍ମିଂ, ଯୁୱାନେସୁ ଯୁୱାସୁ ଯୁୱେସୁ।

ଏୱଂ ମଘୱା ମଘୱାନୋ, ମଘୱାନା ଇଚ୍ଚାଦି ଯୁୱସଦ୍ଦସମଂ।

ଅକାରନ୍ତଂ।

ଆକାରନ୍ତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ ସାସଦ୍ଦୋ।

ସା ସି, ସିଲୋପୋ, ସା ସୁନଖୋ।

ବହୁୱଚନେ –

୧୪୪।ଅଘୋରସ୍ସମେକୱଚନଯୋସ୍ୱପି ଚ।

ଘସଞ୍ଞକଆକାରୱଜ୍ଜିତୋ ଲିଙ୍ଗସ୍ସନ୍ତୋ ସରୋ ରସ୍ସମାପଜ୍ଜତେ ଏକୱଚନେସୁ ଯୋସୁ ଚ ପରେସୂତି ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଅପିଗ୍ଗହଣଂ ସିମ୍ହି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ। ସେସଂ ନେୟ୍ୟଂ।

ସା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ହେ ସ ହେ ସା, ହେ ସା, ସଂ, ସେ, ସେନ, ସାହି ସାଭି, ସସ୍ସ ସାଯ, ସାନଂ, ସା ସସ୍ମା ସମ୍ହା, ସାହି ସାଭି, ସସ୍ସ, ସାନଂ, ସେ ସସ୍ମିଂ ସମ୍ହି, ସାସୁ।

ଏୱଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖଧମ୍ମା ଗାଣ୍ଡୀୱଧନ୍ୱାପଭୁତଯୋ।

ଆକାରନ୍ତଂ।

ଇକାରନ୍ତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ ଅଗ୍ଗିସଦ୍ଦୋ। ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ଅଗ୍ଗି ସି,

‘‘ଅନ୍ତୋ, ସିମ୍ହି, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୪୫।ଅଗ୍ଗିସ୍ସିନି।

ଅଗ୍ଗିସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଇନି ହୋତି ୱା ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ‘‘ସେସତୋ ଲୋପଂ ଗସିପୀ’’ତି ସିଲୋପୋ। ଅଗ୍ଗିନି ଅଗ୍ଗି।

ବହୁୱଚନେ ‘‘ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣା ଝଲା’’ତି ଝଲସଞ୍ଞାଯଂ –

‘‘ଝଲତୋ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୪୬।ଘପତୋ ଚ ଯୋନଂ ଲୋପୋ।

ଘପସଞ୍ଞେହି ଇତ୍ଥିୱାଚକେହି ଆକାରିୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣେହି, ଝଲସଞ୍ଞେହି ଚ ପରେସଂ ଯୋୱଚନାନଂ ଲୋପୋ ହୋତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସାଯଂ।

୧୪୭।ଯୋସୁକତନିକାରଲୋପେସୁ ଦୀଘଂ।

ଲିଙ୍ଗସ୍ସନ୍ତଭୂତା ସବ୍ବେ ରସ୍ସସରା ଯୋସୁ କତନିକାରଲୋପେସୁ ଦୀଘମାପଜ୍ଜନ୍ତେ। କତା ନିକାରଲୋପା ଯେସଂ ତେ କତନିକାରଲୋପା। ଅଗ୍ଗୀ।

‘‘ପଞ୍ଚାଦୀନମତ୍ତ’’ନ୍ତି ଇତୋ ‘‘ଅତ୍ତ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୧୪୮।ଯୋସ୍ୱକତରସ୍ସୋ ଝୋ।

ଯୋସୁ ପରେସୁ ଅକତରସ୍ସୋ ଝୋ ଅତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ। ଅଗ୍ଗଯୋ।

ଝୋତି କିଂ? ରତ୍ତିଯୋ।

ଆଲପନେପେୱଂ। ହେ ଅଗ୍ଗି, ହେ ଅଗ୍ଗୀ ହେ ଅଗ୍ଗଯୋ।

ଦୁତିଯେକୱଚନେ ପୁବ୍ବସ୍ସରଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

୧୪୯।ଅଂ ମୋ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଝଲପେହି।

ଝଲପେଚ୍ଛେତେହି ପରସ୍ସ ଅଂଓଚନସ୍ସ, ମକାରସ୍ସ ଚ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଆଦେସୋ ହୋତି। ଅଗ୍ଗିଂ।

ଅଗ୍ଗୀ ଅଗ୍ଗୟୋ, ଅଗ୍ଗିନା, ଅଗ୍ଗୀହି ଅଗ୍ଗୀଭି, ''ସୁନଂହିସୁ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଚଗ୍ଗହଣେନ କତ୍ଥଚି ଦୀଘାଭାଓୋ। ଅଗ୍ଗିହି ଅଗ୍ଗିଭି।

''ଝଲତୋ ସସ୍ସ ନୋ ଓା''ତି ନୋ। ଅଗ୍ଗିନୋ ଅଗ୍ଗିସ୍ସ, ଅଗ୍ଗୀନଂ।

''ସ୍ମା ନା''ତି ଓତ୍ତମାନେ ''ଝଲତୋ ଚା''ତି ଓିକପ୍ପେନ ନା। ଅଗ୍ଗିନା ଅଗ୍ଗିସ୍ମା ଅଗ୍ଗିମ୍ହା, ଅଗ୍ଗୀହି ଅଗ୍ଗୀଭି ଅଗ୍ଗିହି ଅଗ୍ଗିଭି, ଅଗ୍ଗିନୋ ଅଗ୍ଗିସ୍ସ, ଅଗ୍ଗୀନଂ ଅଗ୍ଗିନଂ, ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ଅଗ୍ଗିସ୍ମିଂ, ଅଗ୍ଗୀସୁ ଅଗ୍ଗିସୁ।

ଏଓମଞ୍ଞେପି –

ଜୋତି ପାଣି ଗଣ୍ଠି ମୁଟ୍ଠି, କୁଚ୍ଛି ଓତ୍ଥି ସାଲି ଓୀହି;

ବ୍ୟାଧି ଓଧି ବୋଧି ସନ୍ଧି, ରାସି କେସି ସାତି ଦୀପି।

ଇସି ମୁନି ମଣି ଧନି ଯତି ଗିରି ରଓି କଓି,

କପି ଅସି ମସି ନିଧି ଓିଧି ଅହି କିମି ପତି;

ହରି ଅରି ତିମି କଲି ବଲି ଜଲଧି ଗହପତି,

ଉରୁଧିତି ଓରମତି ନିରୁପଧି ଅଧିପତି।

ଅଞ୍ଜଲି ସାରଥି ଅତିଥି ସମାଧି ଉଦଧିପ୍ପଭୁତୟୋ।

ଇକାରନ୍ତଂ।

ଈକାରନ୍ତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ ଦଣ୍ଡୀସଦ୍ଦୋ।

''ଦଣ୍ଡୀ ସି'' ଇତୀଧ –

''ଅଘୋ ରସ୍ସମେକଓଚନଯୋସ୍ୱପି ଚା''ତି ରସ୍ସତ୍ତେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଏତ୍ଥେଓାପିଗ୍ଗହଣେନ ସିସ୍ମିଂ ତଦଭାଓେ ସିଦ୍ଧେ ନିଯମତ୍ଥମାହ।

''ରସ୍ସ''ନ୍ତି ଓତ୍ତମାନେ –

୧୫୦।ନ ସିସ୍ମିମନପୁଂସକାନି।

ସିସ୍ମିଂ ନପୁଂସକଓଜ୍ଜିତାନି ଲିଙ୍ଗାନି ନ ରସ୍ସମାପଜ୍ଜନ୍ତେତି ରସ୍ସତ୍ତାଭାଓୋ, ସିଲୋପୋ। ଦଣ୍ଡୀ ତିଟ୍ଠତି।

ଅନପୁଂସକାନୀତି କିଂ? ସୁଖକାରି ଦାନଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ –

ଓିସଦାଓିସଦାକାର-ଓୋହାରୋଭଯମୁତ୍ତକା;

ପୁମାଦିଜାନନେ ହେତୁ-ଭାୱତୋ ଲିଙ୍ଗମୀରିତା।

ଯୋଲୋପେ ଦଣ୍ଡୀ ତିଟ୍ଠନ୍ତି।

ଇତରତ୍ର ‘‘ଅଘୋ ରସ୍ସ’’ମିଚ୍ଚାଦିନା ରସ୍ସତ୍ତେ କତେ –

‘‘ଝତୋ, କତରସ୍ସା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୫୧।ଯୋନଂନୋ।

ସବ୍ବେସଂ ଯୋନଂ ସାଲପନାନଂ ଝତୋ କତରସ୍ସା ପରେସଂ ନୋଇଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି। ଦଣ୍ଡିନୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି।

କତରସ୍ସାତି କିଂ? ଅଗ୍ଗୟୋ।

ଅଧିକାରଂ ୱିନା ‘‘ଯୋନଂ,

ନୋ’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗତୋ;

କ୍ୱଚି ଅକତରସ୍ସାପି,

ନୋ ସାରମତିନୋ ଯଥା।

ଆଲପନେ ‘‘ଗେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୫୨।ଝଲପା ରସ୍ସଂ।

ଝଲପେଚ୍ଚେତେ ରସ୍ସମାପଜ୍ଜନ୍ତେ ଗେ ପରେ। ଭୋ ଦଣ୍ଡି।

‘‘ଅଘୋ ରସ୍ସ’’ନ୍ତିଆଦିନାୱ ସିଦ୍ଧେପି ରସ୍ସତ୍ତେ ପୁନାରମ୍ଭୋ ନିଯମତ୍ଥୋ, ତେନ ‘‘ଭୋ ଗୋ’’ତିଆଦୀସୁ ନ ଭୱତି। ଦଣ୍ଡୀ ଦଣ୍ଡିନୋ।

ଦୁତିଯାଯଂ ରସ୍ସତ୍ତେ କତେ ‘‘ଅ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ, ‘‘ଘପତୋ ସ୍ମିଂ ଯଂ ୱା’’ତି ଇତୋ ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୫୩।ନଂ ଝତୋ କତରସ୍ସା।

ଝତୋ କତରସ୍ସା ପରସ୍ସ ଅଂୱଚନସ୍ସ ନଂ ହୋତି ୱା। ଦଣ୍ଡିନଂ ଦଣ୍ଡିଂ, ଦଣ୍ଡୀ ଦଣ୍ଡିନୋ, ଦଣ୍ଡିନା, ଦଣ୍ଡୀହି ଦଣ୍ଡୀଭି, ଦଣ୍ଡିନୋ ଦଣ୍ଡିସ୍ସ, ଦଣ୍ଡୀନଂ।

‘‘ଝଲତୋ ଚା’’ତି ନା। ଦଣ୍ଡିନା ଦଣ୍ଡିସ୍ମା ଦଣ୍ଡିମ୍ହା, ଦଣ୍ଡୀହି ଦଣ୍ଡୀଭି, ଦଣ୍ଡିନୋ ଦଣ୍ଡିସ୍ସ, ଦଣ୍ଡୀନଂ।

‘‘ଝତୋ, କତରସ୍ସା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ, ପୁରେ ୱିଯ ‘‘ୱା’’ତି ଚ।

୧୫୪।ସ୍ମିଂନି।

ଝତୋ କତରସ୍ସା ପରସ୍ସ ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ନିଇଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ଦଣ୍ଡିନି ଦଣ୍ଡିସ୍ମିଂ ଦଣ୍ଡିମ୍ହି, ଦଣ୍ଡୀସୁ।

ଏୱମଞ୍ଞାନିପି –

ଧମ୍ମୀ ସଙ୍ଘୀ ଞାଣୀ ହତ୍ଥୀ, ଚକ୍କୀ ପକ୍ଖୀ ଦାଠୀ ରଟ୍ଠୀ;

ଛତ୍ତୀ ମାଲୀ ୱମ୍ମୀ ଯୋଗୀ, ଭାଗୀ ଭୋଗୀ କାମୀ ସାମୀ।

ଧଜୀ ଗଣୀ ସସୀ କୁଟ୍ଠୀ, ଜଟୀ ଯାନୀ ସୁଖୀ ସିଖୀ;

ଦଣ୍ଡୀ ମନ୍ତୀ କରୀ ଚାଗୀ, କୁସଲୀ ମୁସଲୀ ବଲୀ।

ପାପକାରୀ ସତ୍ତୁଘାତୀ, ମାଲ୍ଯକାରୀ ଦୀଘଜୀୱୀ;

ଧମ୍ମଚାରୀ ସୀଘଯାଯୀ, ସୀହନାଦୀ ଭୂମିସାଯୀ –

ଇଚ୍ଚାଦୀନି ଈକାରନ୍ତନାମାନି।

ଗାମଣୀସଦ୍ଦସ୍ସ ତୁ ସତ୍ତମିଯଂ ଭେଦୋ।

ଗାମଣୀ, ଗାମଣୀ ଗାମଣିନୋ, ଭୋ ଗାମଣି, ଭୋନ୍ତୋ ଗାମଣୀ ଭୋନ୍ତୋ ଗାମଣିନୋ, ଗାମଣିନଂ ଗାମଣିଂ, ଗାମଣୀ ଗାମଣିନୋ।

ସେସଂ ଦଣ୍ଡୀସମଂ। ନିଆଦେସାଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ। ଏୱଂ ସେନାନୀ ସୁଧୀପ୍ପଭୁତଯୋ।

ଈକାରନ୍ତଂ।

ଉକାରନ୍ତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ ଭିକ୍ଖୁସଦ୍ଦୋ।

ତଥେୱ ଭିକ୍ଖୁସଦ୍ଦତୋ ସି, ସିଲୋପୋ। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ।

ବହୁୱଚନେ ''ଘପତୋ ଚ ଯୋନଂ ଲୋପୋ''ତି ଯୋଲୋପୋ, ''ଯୋସୁ କତ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଦୀଘୋ। ତେ ଭିକ୍ଖୂ।

ଲୋପାଭାୱେ ''ୱୋ, ଯୋନ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୫୫।ଲତୋୱୋକାରୋ ଚ।

ଲସଞ୍ଞତୋ ପରେସଂ ଯୋୱଚନାନଂ ୱୋକାରାଦେସୋ ହୋତି ୱା। କାରଗ୍ଗହଣେନ ଯୋନଂ ନୋ ଚ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣଂ କତ୍ଥଚି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ। ଅଥ ୱା ଚଗ୍ଗହଣଂ ନୋଗ୍ଗହଣାନୁୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ତେନ ଜନ୍ତୁସଦ୍ଦଞ୍ଞୂଆଦିତୋ ଯୋନଂ ନୋ ଚ ହୋତି। ୱାସଦ୍ଦୋ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋ। ତେନ –

ଭିକ୍ଖୁପ୍ପଭୁତିତୋ ନିଚ୍ଚଂ, ୱୋ ଯୋନଂ ହେତୁଆଦିତୋ;

ୱିଭାସା ନ ଚ ୱୋ ନୋ ଚ, ଅମୁପ୍ପଭୁତିତୋ ଭୱେ।

''ଅତ୍ତଂ, ଅକତରସ୍ସୋ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୫୬।ୱେୱୋସୁ ଲୋ ଚ।

ୱେ ୱୋଇଚ୍ଚେତେସୁ ଚ ପରେସୁ ଅକତରସ୍ସୋ ଲୋ ଅତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ। ଭିକ୍ଖୱୋ, ଭୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଭୱନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ।

ଲୋପାଭାୱେ –

୧୫୭।ଅକତରସ୍ମା ଲତୋ ଯ୍ୱାଲପନସ୍ସ ୱେୱୋ।

ଅକତରସ୍ମା ଲତୋ ପରସ୍ସ ଆଲପନେ ୱିହିତସ୍ସ ଯୋଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ୱେ ୱୋଆଦେସା ହୋନ୍ତି। ଅତ୍ତଂ। ଭୱନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୱୋ। ‘‘ଅଂ ମୋ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଝଲପେହୀ’’ତି ନିଗ୍ଗହୀତଂ।

ଭିକ୍ଖୁଂ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୱୋ, ଭିକ୍ଖୁନା, ଭିକ୍ଖୂହି ଭିକ୍ଖୂଭି ଭିକ୍ଖୁହି ଭିକ୍ଖୁଭି, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନଂ, ଭିକ୍ଖୁନା ଭିକ୍ଖୁସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁମ୍ହା, ଭିକ୍ଖୂହି ଭିକ୍ଖୂଭି ଭିକ୍ଖୁହି ଭିକ୍ଖୁଭି, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନଂ, ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ଭିକ୍ଖୁସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୂସୁ ଭିକ୍ଖୁସୁ।

ଏୱଂ ସେତୁ କେତୁ ରାହୁ ଭାନୁ ପଙ୍ଗୁ ଉଚ୍ଛୁ ୱେଳୁ ମକ୍ଖୁ ସିନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ନେରୁ ମେରୁ ସତ୍ତୁ କାରୁ ହେତୁ ଜନ୍ତୁ ରୁରୁ ପଟୁ ଇଚ୍ଚାଦୟୋ।

ହେତୁଜନ୍ତୁସଦ୍ଦାନଂ ପଠମାଦୁତିୟାସୁ ୱିସେସୋ।

ହେତୁ, ହେତୂ ହେତୱୋ ହେତୁୟୋ, ଭୋ ହେତୁ, ଭୋନ୍ତୋ ହେତୂ ହେତୱେ ହେତୱୋ, ହେତୁଂ, ହେତୂ ହେତୱୋ ହେତୁୟୋ। ସେସଂ ଭିକ୍ଖୁସମଂ।

ଜନ୍ତୁ, ଜନ୍ତୂ ଜନ୍ତୱୋ। କାରଗ୍ଗହଣେନ ୟୋନଂ ନୋ ଚ ହୋତି। ଜନ୍ତୁନୋ ଜନ୍ତୁୟୋ, ଭୋ ଜନ୍ତୁ, ଜନ୍ତୂ ଜନ୍ତୱେ ଜନ୍ତୱୋ, ଜନ୍ତୁଂ, ଜନ୍ତୂ ଜନ୍ତୱୋ ଜନ୍ତୁନୋ ଜନ୍ତୁୟୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସତ୍ଥୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ‘‘ସତ୍ଥୁ ସି’’ଇତୀଧ –

‘‘ଅନ୍ତୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୫୮।ସତ୍ଥୁପିତାଦୀନମା ସିସ୍ମିଂ ସିଲୋପୋ ଚ।

ସତ୍ଥୁ ପିତୁ ମାତୁ ଭାତୁ ଧୀତୁ କତ୍ତୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନମନ୍ତୋ ଆତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ସିସ୍ମିଂ, ସିଲୋପୋ ଚ ହୋତି। ସତ୍ଥା।

‘‘ସତ୍ଥୁ ପିତାଦୀନ’’ନ୍ତି ଅଧିକାରୋ।

୧୫୯।ଅଞ୍ଞେସ୍ୱାରତ୍ତଂ।

ସତ୍ଥୁ ପିତାଦୀନମନ୍ତୋ ସିୱଚନତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ୱଚନେସୁ ଆରତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ। ଆରତ୍ତମିତିଭାୱନିଦ୍ଦେସେନ କତ୍ଥଚି ଅନିୟମଂ ଦସ୍ସେତି।

ଆରଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ।

୧୬୦।ତତୋ ୟୋନମୋ ତୁ।

ତତୋ ଆରାଦେସତୋ ସବ୍ବେସଂ ୟୋନଂ ଓକାରାଦେସୋ ହୋତି।

ତୁଗ୍ଗହଣେନ ଅଞ୍ଞେହିପି ଚତୁତ୍ଥଭନଦୀଗୱାଦୀହି ୟୋନମୋକାରୋ ହୋତି, ସରଲୋପାଦି। ସତ୍ଥାରୋ।

ଆଲପନେ ‘‘ଅକାରପିତାଦ୍ୟନ୍ତାନମା’’ତି ଆତ୍ତଂ। ‘‘ଗେ ରସ୍ସ’’ନ୍ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ଆକାରୋ ୱା’’ତି ୱିକପ୍ପେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ୱଲୋପୋ। ଭୋ ସତ୍ଥ ଭୋ ସତ୍ଥା, ଭୱନ୍ତୋ ସତ୍ଥାରୋ, ସତ୍ଥାରଂ, ସତ୍ଥାରେ ସତ୍ଥାରୋ।

‘‘ତତୋ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୬୧।ନା ଆ।

ତତୋ ଆରାଦେସତୋ ନାୱଚନସ୍ସ ଆକାରାଦେସୋ ହୋତି। ସତ୍ଥାରା, ସତ୍ଥୁନାତି ଆରଉମିତିଭାୱନିଦ୍ଦେସେନ ସିଦ୍ଧଂ। ସତ୍ଥାରେହି ସତ୍ଥାରେଭି।

‘‘ୱା ନଂମ୍ହୀ’’ତି ଇତୋ ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୬୨।ଉସସ୍ମିଂ ସଲୋପୋ ଚ।

ସତ୍ଥୁ ପିତୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନମନ୍ତସ୍ସ ଉତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ସସ୍ମିଂ, ସଲୋପୋ ଚ ହୋତି। ଆରାଦେସାପୱାଦୋୟଂ। ସତ୍ଥୁ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଭାୱନିଦ୍ଦେସେନାରାଭାୱୋ। ସତ୍ଥୁସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ।

‘‘ଆରଉ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୬୩।ୱା ନଂମ୍ହି।

ସତ୍ଥୁ ପିତୁଆଦୀନମନ୍ତୋ ଆରଉମାପଜ୍ଜତେ ୱା ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ସତ୍ଥାରାନଂ।

ଆରାଭାୱେ ‘‘ୱା ନଂମ୍ହୀ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୬୪।ସତ୍ଥୁନତ୍ତଞ୍ଚ।

ସତ୍ଥୁସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ, ପିତାଦୀନମନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି, ପୁନ ସତ୍ଥୁଗ୍ଗହଣଂ ସତ୍ଥୁନୋ ନିଚ୍ଚୱିଧାନତ୍ଥଂ। ସତ୍ଥାନଂ।

‘‘ଅମ୍ହତୁମ୍ହନ୍ତୁରାଜବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖସତ୍ଥୁପିତାଦୀହି ସ୍ମା ନାୱା’’ତି ସ୍ମାୱଚନସ୍ସନାଭାୱୋ। ସତ୍ଥାରା, ସତ୍ଥାରେହି ସତ୍ଥାରେଭି, ସତ୍ଥୁ ସତ୍ଥୁନୋ ସତ୍ଥୁସ୍ସ, ସତ୍ଥାରାନଂ ସତ୍ଥାନଂ।

‘‘ଆରତୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୬୫।ତତୋ ସ୍ମିମି।

ତତୋ ଆରାଦେସତୋ ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ଇକାରାଦେସୋ ହୋତି। ପୁନ ତତୋଗ୍ଗହଣେନ ଅଞ୍ଞସ୍ମାପି ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ଇକାରୋ। ୟଥା – ଭୁୱି, ଦିୱି।

୧୬୬।ଆରୋରସ୍ସମିକାରେ।

ଆରାଦେସୋ ରସ୍ସମାପଜ୍ଜତେ ଇକାରେ ପରେ, ସତ୍ଥରି, ସତ୍ଥାରେସୁ।

ଏୱଂ କତ୍ତା, କତ୍ତାରୋ, ଭୋ କତ୍ତ ଭୋ କତ୍ତା, ଭୱନ୍ତୋ କତ୍ତାରୋ, କତ୍ତାରଂ, କତ୍ତାରେ କତ୍ତାରୋ, କତ୍ତାରା, କତ୍ତାରେହି କତ୍ତାରେଭି। ‘‘ଉ ସସ୍ମିଂ ସଲୋପୋ ଚା’’ତି ଉତ୍ତଂ, ସଲୋପୋ ଚ। କତ୍ତୁ କତ୍ତୁନୋ କତ୍ତୁସ୍ସ, କତ୍ତାରାନଂ କତ୍ତାନଂ କତ୍ତୂନଂ କତ୍ତୁନଂ, କତ୍ତାରା, କତ୍ତାରେହି କତ୍ତାରେଭି, କତ୍ତୁ କତ୍ତୁନୋ କତ୍ତୁସ୍ସ, କତ୍ତାରାନଂ କତ୍ତାନଂ କତ୍ତୂନଂ କତ୍ତୁନଂ, କତ୍ତରି, କତ୍ତାରେସୁ, ଆରାଭାୱେ କତ୍ତୂସୁ କତ୍ତୁସୁ।

ଏୱଂ –

ଭତ୍ତୁ ୱତ୍ତୁ ନେତୁ ସୋତୁ, ଞାତୁ ଜେତୁ ଛେତ୍ତୁ ଭେତ୍ତୁ। ଦାତୁ ଧାତୁ ନତ୍ତୁ ବୋଦ୍ଧୁ, ୱିଜ୍ଜାପେତୁ ଆଦୟୋପି।

‘‘ଉ ସସ୍ମିଂ ସଲୋପୋ ଚା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୬୭।ସକମନ୍ଧାତାଦୀନଞ୍ଚ।

ସକମନ୍ଧାତୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନମନ୍ତୋ ଚ ଉତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ସସ୍ମିଂ, ସଲୋପୋ ଚ, ନିଚ୍ଚଂ ପୁନବ୍ବିଧାନା। ସକମନ୍ଧାତୁ ୱିଯ ଅସ୍ସ ରାଜିନୋ ୱିଭତ୍ତୋ, ସେସଂ ସମଂ। ଏୱଂ ମହାମନ୍ଧାତୁପ୍ପଭୁତଯୋ।

ପିତୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ସିମ୍ହି ଆତ୍ତଂ, ସିଲୋପୋ, ପିତା।

ଯୋମ୍ହି ''ଆରୋ, ରସ୍ସ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୬୮।ପିତାଦୀନମସିମ୍ହି।

ପିତାଦୀନମାରାଦେସୋ ରସ୍ସମାପଜ୍ଜତେ ଅସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ସିସ୍ମିଂ ଆରାଦେସାଭାୱେପି ଅସିମ୍ହୀତି ଅଧିକୱଚନମଞ୍ଞତ୍ରୱିଞ୍ଞାପନତ୍ଥଂ, ତେନ ତୋଆଦିମ୍ହି ପିତାଦୀନମିକାରୋ ଚ। ଯଥା – ପିତିତୋ, ମାତିତୋ, ଭାତିତୋ, ଧୀତିତୋ, ପିତିପକ୍ଖୋ, ମାତିପକ୍ଖୋତି।

ପିତରୋ, ସେସଂ କତ୍ତୁସମଂ। ଭୋ ପିତ ଭୋ ପିତା, ଭୱନ୍ତୋ ପିତରୋ, ପିତରଂ, ପିତରେ ପିତରୋ, ପିତରା ପିତୁନା, ପିତରେହି ପିତରେଭି। ଭାୱନିଦ୍ଦେସେନ ଆରାଦେସାଭାୱେ ପିତୂହି ପିତୂଭି ପିତୁହି ପିତୁଭି, ପିତୁ ପିତୁନୋ ପିତୁସ୍ସ, ପିତରାନଂ ପିତାନଂ ପିତୂନଂ, ଦୀଘାଭାୱେ ପିତୁନଂ ୱା, ପିତରା, ପିତରେହି ପିତରେଭି ପିତୂହି ପିତୂଭି ପିତୁହି ପିତୁଭି, ପିତୁ ପିତୁନୋ ପିତୁସ୍ସ, ପିତରାନଂ ପିତାନଂ ପିତୂନଂ ପିତୁନଂ, ପିତରି, ପିତରେସୁ ପିତୂସୁ ପିତୁସୁ।

ଏୱଂ ଭାତା, ଭାତରୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଊକାରନ୍ତଂ।

ଊକାରନ୍ତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ ଅଭିଭୂସଦ୍ଦୋ।

ତଥେୱ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ସିଲୋପୋ। ସୋ ଅଭିଭୂ, ଯୋଲୋପେ କତେ ତେ ଅଭିଭୂ।

''ଅଘୋ ରସ୍ସ''ନ୍ତିଆଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ, ୱୋକାରୋ। କତରସ୍ସତ୍ତା ଅତ୍ତାଭାୱୋ। ଅଭିଭୁୱୋ, ଭୋ ଅଭିଭୁ, ଭୱନ୍ତୋ ଅଭିଭୂ ଅଭିଭୁୱୋ।

କତରସ୍ସତ୍ତା ୱେଆଦେସୋ ନ ହୋତି। ସେସଂ ଭିକ୍ଖୁସଦ୍ଦସମଂ, ରସ୍ସତ୍ତମେୱ ୱିସେସୋ। ଅଭିଭୁଂ, ଅଭିଭୂ ଅଭିଭୁୱୋ , ଅଭିଭୁନା, ଅଭିଭୂହି ଅଭିଭୂଭି, ଅଭିଭୁନୋ ଅଭିଭୁସ୍ସ, ଅଭିଭୂନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଏୱଂ ସଯମ୍ଭୂ, ୱେସ୍ସଭୂ, ପରାଭିଭୂ, ସହଭୂଆଦଯୋ। ସହଭୂସଦ୍ଦସ୍ସ ଯୋନଂ ନୋଆଦେସୋୱ ୱିସେସୋ। ସହଭୂ, ସହଭୂ ସହଭୁୱୋ ସହଭୁନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ସବ୍ବଞ୍ଞୂସଦ୍ଦସ୍ସ ଯୋସ୍ୱେୱ ୱିସେସୋ। ସୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ତେ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ, ଯୋଲୋପାଭାୱେ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ''ଲତୋ ୱୋକାରୋ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ କାରଗ୍ଗହଣେନ ଯୋନଂ ନୋଆଦେସୋ। ୱାଧିକାରସ୍ସ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ତା ନ ଚ ୱୋକାରୋ। ସବ୍ବଞ୍ଞୁନୋ, ଭୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁ, ଭୋନ୍ତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁନୋ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଏୱଂ ମଗ୍ଗଞ୍ଞୂ ଧମ୍ମଞ୍ଞୂ ଅତ୍ଥଞ୍ଞୂ କାଲଞ୍ଞୂ ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ କତଞ୍ଞୂ ତଥଞ୍ଞୂ ୱିଞ୍ଞୂ ୱିଦୂ ୱେଦଗୂ ପାରଗୂ ଇଚ୍ଚାଦଯୋ।

ଊକାରନ୍ତଂ।

ଏକାରନ୍ତୋ ଅପ୍ପସିଦ୍ଧୋ।

ଓକାରନ୍ତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ ଗୋସଦ୍ଦୋ।

ତତୋ ସ୍ମାଦ୍ଧପ୍ପତ୍ତି, ସିଲୋପୋ, ଗୋ ଗଚ୍ଛତି।

''ଗାୱ ସେ''ତି ଇତୋ ''ଗୋ''ତି ଅଧିକାରୋ, ''ଆୱା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୬୯।ଯୋସୁ ଚ।

ଗୋଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଓକାରସ୍ସ ଆୱାଦେସୋ ହୋତି ଯୋସୁ। ଚସଦ୍ଦେନ ନା ସ୍ମା ସ୍ମିଂସୁଇଚ୍ଚେତେସୁ ଚ। ''ତତୋ ଯୋନମୋ ତୂ''ତି ଏତ୍ଥ ତୁଗ୍ଗହଣେନ ଯୋନମୋକାରୋ, ସରଲୋପାଦି। ଗାୱୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି।

୧୭୦।ଅୱଂମ୍ହିଚ।

ଗୋଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଓକାରସ୍ସ ଆୱ ଅୱୈଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଅଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ସେଦ୍ଦେନ ଯୋ ନା ସ ସ୍ମାସ୍ମିଂସୁଇଚ୍ଚେତେସୁ ଚ ଅୱାଦେସୋ ହୋତି। ଗୱୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ହେ ଗୋ, ହେ ଗାୱୋ ହେ ଗୱୋ।

ଦୁତିଯାଯଂ ''ଅଂମ୍ହୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୭୧।ଆୱସ୍ସୁ ୱା।

ଆୱୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ଗାୱାଦେସସ୍ସ ଅନ୍ତସରସ୍ସ ଉକାରାଦେସୋ ହୋତି ୱା ଅଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଆୱସ୍ସ ଅ ଆୱ, ତସ୍ସ ଆୱସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ। ''ଅଂମୋ''ତିଆଦିନା ନିଗ୍ଗହୀତଂ। ଗାୱୁଂ ଗାୱଂ ଗୱଂ, ଗାୱୋ ଗୱୋ।

''ଗୋଣ, ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୧୭୨।ସୁହିନାସୁ ଚ।

ସୁ ହି ନାଇଚ୍ଚେତେସୁ ସବ୍ବସ୍ସ ଗୋସଦ୍ଦସ୍ସ ଗୋଣାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ଚସଦ୍ଦେନ ସେସେସୁ ଚ। ଗୋଣୋ, ଗୋଣା, ହେ ଗୋଣ ହେ ଗୋଣା, ଗୋଣଂ, ଗୋଣେ, ଗୋଣେନ, ଗୋଣେହି ଗୋଣେଭି, ଗୋଣସ୍ସ।

୧୭୩।ଗୋଣ ନଂମ୍ହି ୱା।

ସବ୍ବସ୍ସ ଗୋସଦ୍ଦସ୍ସ ଗୋଣାଦେସୋ ହୋତି ୱା ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଗୋଣାନଂ, ଗୋଣା ଗୋଣସ୍ମା ଗୋଣମ୍ହା, ଗୋଣେହି ଗୋଣେଭି, ଗୋଣସ୍ସ, ଗୋଣାନଂ, ଗୋଣେ ଗୋଣସ୍ମିଂ ଗୋଣମ୍ହି, ଗୋଣେସୁ।

ଗୋଣାଦେସାଭାୱେ ଗାୱେନ ଗୱେନ, ଗୋହି ଗୋଭି।

୧୭୪।ଗାୱସେ।

''ଗୋ ଆୱ ସେ''ଇତି ତିପଦମିଦଂ। ଗୋସ୍ସ ଓ ଗୋ, ଗୋସଦ୍ଦୋକାରସ୍ସ ଆୱାଦେସୋ ହୋତି ସେ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଗାୱସ୍ସ ଗୱସ୍ସ।

ନଂମ୍ହି ''ଗୋ, ଅୱା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୧୭୫।ତତୋ ନମଂ ପତିମ୍ହାଲୁତ୍ତେ ଚ ସମାସେ।

ତତୋ ଗୋସଦ୍ଦତୋ ପରସ୍ସ ନଂୱଚନସ୍ସ ଅଂଆଦେସୋ ହୋତି, ଗୋସଦ୍ଦୋକାରସ୍ସ ଅୱାଦେସୋ ଚ ପତିମ୍ହି ପରେ ଅଲୁତ୍ତେ ଚ ସମାସେ। ଚସଦ୍ଦେନ ଅସମାସେପି ଅଂ ଅୱାଦେସା। ଗୱଂପତିସ୍ସ ଥେରସ୍ସ, ଗୱଂ।

‘‘ସୁହିନାସୁ ଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ନଂମ୍ହି ଗୁଆଦେସୋ। ‘‘ନୋ ଚ ଦ୍ୱାଦିତୋ ନଂମ୍ହି’’ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ନକାରାଗମୋ ଚ। ଗୁନ୍ନଂଗୋନଂ ୱା।

ଗାୱୋ ଗାୱମ୍ହା ଗାୱସ୍ମା ଗୱା ଗୱମ୍ହା ଗୱସ୍ମା, ଗୋହି ଗୋଭି, ଗାୱସ୍ସ ଗୱସ୍ସ, ଗୱଂ ଗୁନ୍ନଂ ଗୋନଂ, ଗାୱେ ଗାୱମ୍ହି ଗାୱସ୍ମିଂ ଗୱେ ଗୱମ୍ହି ଗୱସ୍ମିଂ, ଗାୱେସୁ ଗୱେସୁ ଗୋସୁ।

ଓକାରନ୍ତଂ।

ପୁରିସୋ ଗୁଣୱା ରାଜା, ସା’ଗ୍ଗି ଦଣ୍ଡୀ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚ;

ସତ୍ଥା’ଭିଭୂ ଚ ସଵଞ୍ଞୂ, ଗୋତି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସଙ୍ଗହୋ।

ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଅସ୍ମା ନସ୍ମା ତସ୍ମା ନମ୍ହା ତମ୍ହା, ନେହି ନେଭି ତେହି ତେଭି, ଅସ୍ସ ନସ୍ସ ତସ୍ସ, ନେସଂ ତେସଂ ନେସାନଂ ତେସାନଂ, ଅସ୍ମିଂ ନସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ନମ୍ହି ତମ୍ହି, ନେସୁ ତେସୁ।

ଇତ୍ଥିୟଂ ‘‘ତା ସି’’ ଇତୀଧ ସାଦେସସିଲୋପା। ସା କଞ୍ଞା, ନତ୍ତଂ। ନା ତା ନାୟୋ ତାୟୋ, ନଂ ତଂ, ନା ତା ନାୟୋ ତାୟୋ, ନାୟ ତାୟ, ନାହି ତାହି ନାଭି ତାଭି।

‘‘ଏତିମାସମୀ’’ତି ଇତୋ ଏତିମାଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ‘‘ତସ୍ସା ୱା’’ତି ଇତୋ ତଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ପଞ୍ଚମିୟନ୍ତୱସେନ ୱତ୍ତତେ ‘‘ୱା’’ତି ଚ।

୨୧୫।ତତୋ ସସ୍ସ ସ୍ସାୟ।

ତତୋ ତା ଏତା ଇମାତୋ ପରସ୍ସ ସସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ସ୍ସାୟାଦେସୋ ହୋତି ୱା।

‘‘ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ଚ, ଇ’’ଇତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୧୬।ତସ୍ସା ୱା।

ତାଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଇତ୍ଥିୟଂ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ଇକାରୋ ହୋତି ୱା ସଂ ସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ୱିଭତ୍ତାଦେସେସୁ। ତିସ୍ସାୟ ତସ୍ସାୟ ଅସ୍ସାୟ ନସ୍ସାୟ ଅସ୍ସା ନସ୍ସା ତିସ୍ସା ତସ୍ସା ନାୟ ତାୟ, ନାସଂ ତାସଂ।

ପଞ୍ଚମୀଛଟ୍ଠୀସୁ ତତିୟାଚତୁତ୍ଥୀସମଂ। ସତ୍ତମିୟଂ ଅସ୍ସଂ ନସ୍ସଂ ତିସ୍ସଂ ତସ୍ସଂ ନାୟଂ ତାୟଂ, ନାସୁ ତାସୁ।

ନପୁଂସକେ ସିମ୍ହିସାଦେସାଭାୱା ନତ୍ତଂ। ନଂ ତଂ, ନାନି ତାନି, ନଂ ତଂ, ନାନି ତାନି, ନେନ ତେନ ଇଚ୍ଚାଦି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସମଂ।

ଏତ ସି, ‘‘ଏତତେସଂ ତୋ’’ତି ସକାରାଦେସୋ। ଏସୋ ପୁରିସୋ, ଏତେ, ଏତଂ, ଏତେ ଇଚ୍ଚାଦି ସଵସଦ୍ଦସମଂ।

ଇତ୍ଥିୟଂ ଏତା ସି, ସାଦେସୋ। ଏସା କଞ୍ଞା, ଏତା ଏତାୟୋ, ଏତଂ, ଏତା ଏତାୟୋ, ଏତାୟ, ଏତାହି ଏତାଭି।

ସ ସ୍ମିଂସୁ ପନ ‘‘ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ଚା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୧୭।ଏତିମାସମି।

ଅନ୍ତାପେକ୍ଖାୟଂ ଛଟ୍ଠୀ, ଏତା ଇମାଇଚ୍ଚେତେସମନ୍ତୋ ସରୋ ଇକାରୋ ହୋତି ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ୱିଭତ୍ତାଦେସେସୁ। ସାଦେସଗତିକତ୍ତା ସ୍ସାୟାଦେସେପି। ଚସଦ୍ଦାଧିକାରତୋ ଅଞ୍ଞେକାସଦ୍ଦାଦୀନମନ୍ତସ୍ସ ଚ।

ଏତିସ୍ସାଯ ଏତିସ୍ସା ଏତାଯ, ଏତାସଂ ଏତାସାନଂ, ଏତାଯ, ଏତାହି ଏତାଭି, ଏତିସ୍ସାଯ ଏତିସ୍ସା ଏତାଯ, ଏତାସଂ ଏତାସାନଂ, ଏତିସ୍ସଂ ଏତାଯଂ, ଏତାସୁ।

ଚସଦ୍ଦତୋ ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଅଞ୍ଞାଯ, ଅଞ୍ଞିସ୍ସଂ ଅଞ୍ଞାଯଂ। ଏକିସ୍ସା ଏକାଯ, ଏକିସ୍ସଂ ଏକାଯଂ। ଇତରିସ୍ସା ଇତରାଯ, ଇତରିସ୍ସଂ ଇତରାଯଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ନପୁଂସକେ ଏତଂ, ଏତାନି, ଏତଂ, ଏତାନି, ସେସଂ ଞେଯ୍ୟଂ।

ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ଇମ ସି –

‘‘ସବ୍ବସ୍ସିମସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୧୮।ଅନପୁଂସକସ୍ସାଯଂ ସିମ୍ହି।

ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅନପୁଂସକସ୍ସ ଅଯଂଆଦେସୋ ହୋତି ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି, ସିଲୋପୋ। ଅଯଂ ପୁରିସୋ, ଇମେ, ଇମଂ, ଇମେ।

୨୧୯।ଅନିମିନାମ୍ହି ଚ।

ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅନ ଇମିଆଦେସା ହୋନ୍ତି ନାମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଅନିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗସ୍ସେୱେତଂ ଗହଣଂ। ଅନେନ ଇମିନା।

‘‘ସୁନଂହିସୂ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୨୦।ସବ୍ବସ୍ସିମସ୍ସେ ୱା।

ସବ୍ବସ୍ସ ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଏକାରୋ ହୋତି ୱା ସୁ ନଂ ହିଇଚ୍ଚେତେସୁ ୱଚନେସୁ।

ଆଦ୍ୟନ୍ତଯନ୍ତାନିଦ୍ଦେସା, ସବ୍ବସ୍ସାତି ଅୱୁତ୍ତତୋ;

ଅନିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗସ୍ସେୱେତ୍ଥ, ଗହଣଞ୍ଚି ଇମସ୍ସିତି।

ଏହି ଏଭି ଇମେହି ଇମେଭି।

‘‘ସବ୍ବସ୍ସ, ୱା, ସବ୍ବତ୍ଥ, ସସ୍ମାସ୍ମିଂସଂସାସ୍ୱତ୍ତ’’ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୨୧।ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ।

ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ସ ସ୍ମା ସ୍ମିଂସଂ ସାଇଚ୍ଚେତେସୁ ୱଚନେସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ ଲିଙ୍ଗେସୁ।

ଅସ୍ସ ଇମସ୍ସ, ଏସଂ ଏସାନଂ ଇମେସଂ ଇମେସାନଂ, ଅସ୍ମା ଇମସ୍ମା ଇମମ୍ହା, ଏହି ଏଭି ଇମେହି ଇମେଭି, ଅସ୍ସ ଇମସ୍ସ, ଏସଂ ଏସାନଂ ଇମେସଂ ଇମେସାନଂ, ଅସ୍ମିଂ ଇମସ୍ମିଂ ଇମମ୍ହି, ଏସୁ ଇମେସୁ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ଇମା ସି, ଅଯମାଦେସସିଲୋପା।

ଅଯଂ କଞ୍ଞା, ଇମା ଇମାଯୋ, ଇମଂ, ଇମା ଇମାଯୋ, ଇମାଯ, ଇମାହି ଇମାଭି। ଚତୁତ୍ଥିଯଂ ଅତ୍ତଂ, ଇକାର- ସ୍ସାଯାଦେସା ଚ, ଅସ୍ସାଯ ଇମିସ୍ସାଯ ଅସ୍ସା ଇମିସ୍ସା ଇମାଯ, ଇମାସଂ ଇମାସାନଂ। ସତ୍ତମିଯଂ ଅସ୍ସଂ ଇମିସ୍ସଂ ଇମିସ୍ସା ୱା, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧିଲୋପା’’ଦିନା ସ୍ମିଂୱଚନସ୍ସ ୱା ସାଦେସୋ। ଇମାଯଂ, ଇମାସୁ। ସେସଂ ଞେଯ୍ୟଂ।

ନପୁଂସକେ ଇମ ସି, ‘‘ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ବ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୨୨।ଇମସ୍ସିଦମଂସିସୁ ନ ପୁଂସକେ।

ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ଇଦଂ ହୋତି ୱା ଅଂ ସିସୁ ପରେସୁ।

ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ୱିରୋଚତି, ଇମଂ, ଇମାନି, ଇଦଂ ପୁପ୍ଫଂ ପସ୍ସସି, ଇମଂ, ଇମାନି, ଅନେନ ଇମିନା, ଏହି ଏଭି ଇମେହି ଇମେଭି ଇଚ୍ଚାଦି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ୱିଯ ଞ୍ଞେଯ୍ଯଂ।

ଅମୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ଅମୁ ସି –

‘‘ୱା, ଅନପୁଂସକସ୍ସ, ସିମ୍ହି’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୨୩।ଅମୁସ୍ସ ମୋ ସଂ।

ଅନପୁଂସକସ୍ସ ଅମୁସଦ୍ଦସ୍ସ ମକାରୋ ସକାରମାପଜ୍ଜତେ ୱା ସିମ୍ହି ପରେ। ଅସୁ ରାଜା।

‘‘ସବ୍ବନାମତୋ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୨୪।ସବ୍ବତୋ କୋ।

ସବ୍ବତୋ ସବ୍ବନାମତୋ ପରୋ କୈଚ୍ଚଯମାଗମୋ ହୋତି ୱା। ପୁନ ସବ୍ବତୋଗ୍ଗହଣେନ ହୀନାଦିତୋପି କୋ। ‘‘ଅମୁସ୍ସ ମୋ ସ’’ନ୍ତି ୱିନାଧିକାରେନ ଯୋଗେନ କକାରେପି ସାଦେସୋ।

ଅସୁକୋ , ଅସୁକା, ଅସୁକଂ। ସାଦେସାଭାୱେ ଅମୁକୋ, ଅମୁକା, ଅମୁକଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ବହୁୱଚନେ ‘‘ଲତୋ ୱୋକାରୋ ଚା’’ତି ସୁତ୍ତେ ଅନୁୱତ୍ତମାନୱାଗ୍ଗହଣେନ ୱୋକାରୋ ନ ହୋତି, ନିଚ୍ଚଂ ଯୋଲୋପୋ, ଦୀଘୋ ଚ।

ଅମୂ ପୁରିସା, ଅମୁଂ, ଅମୂ, ଅମୁନା, ଅମୂହି ଅମୂଭି ଅମୁହି ଅମୁଭି, ଅମୁସ୍ସ। ‘‘ଅମୁସ୍ସାଦୁ’’ନ୍ତି ୱିନାଧିକାରେନ ଯୋଗେନ ଅଦୁଂଆଦେସୋ, ଅଦୁସ୍ସ, ଅମୂସଂ ଅମୂସାନଂ ଅମୁସଂ ଅମୁସାନଂ, ଅମୁସ୍ମା ଅମୁମ୍ହା, ଅମୂହି ଅମୂଭି ଅମୁହି ଅମୁଭି, ଅମୁସ୍ସ ଅଦୁସ୍ସ, ଅମୂସଂ ଅମୂସାନଂ ଅମୁସଂ ଅମୁସାନଂ, ଅମୁସ୍ମିଂ ଅମୁମ୍ହି, ଅମୂସୁ ଅମୁସୁ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ସିମ୍ହି ସାଦେସାଦି।

ଅସୁ କଞ୍ଞା ଅସୁକା ଅମୁକା ୱା, ଅମୂ ଅମୁଯୋ, ଅମୁଂ, ଅମୂ ଅମୁଯୋ, ଅମୁଯା, ଅମୂହି ଅମୂଭି, ଅମୁସ୍ସା ଅମୁଯା, ଅମୂସଂ ଅମୂସାନଂ, ଅମୁଯା, ଅମୂହି ଅମୂଭି, ଅମୁସ୍ସା ଅମୁଯା, ଅମୂସଂ ଅମୂସାନଂ, ଅମୁସ୍ସଂ ଅମୁଯଂ ଅମୁଯା, ଅମୂସୁ।

ନପୁଂସକେ ଅମୁସି। ‘‘ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ’’, ଇମସ୍ସିଦମିଚ୍ଚାଦିତୋ ‘‘ଅଂସିସୁ ନପୁଂସକେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୨୫।ଅମୁସ୍ସାଦୁଂ।

ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅମୁସଦ୍ଦସ୍ସ ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅଦୁଂ ହୋତି ଅଂସିସୁ ପରେସୁ। ଅଦୁଂ ପୁପ୍ଫଂ, ଅମୂ ଅମୂନି, ଅଦୁଂ, ଅମୂ ଅମୂନି, ଅମୁନା ଇଚ୍ଚାଦି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସମଂ।

କିଂସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ‘‘କିଂ ସି’’ ଇତୀଧ –

‘‘କିସ୍ସ କ ୱେ ଚା’’ତି ଇତୋ ‘‘କିସ୍ସ, କ’’ଇତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୨୬।ସେସେସୁ ଚ।

କିମିଚ୍ଚେତସ୍ସ କସଦ୍ଦୋ ଆଦେସୋ ହୋତି ୱପ୍ପଚ୍ଚଯତୋ ସେସେସୁ ୱିଭତ୍ତିଭେଦେସୁ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘କିସ୍ସ କ ୱେ ଚା’’ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ୱପ୍ପଚ୍ଚଯାୱସିଟ୍ଠ ଥମାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯାନଂ ଗହିତତ୍ତା ସେସଗ୍ଗହଣେନ ୱିଭତ୍ତିଯୋୱ ଗଯ୍ହନ୍ତେ। ଚଗ୍ଗହଣଂ କତ୍ଥଚି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ତେନ ‘‘କିସ୍ସ, କିସ୍ମି’’ନ୍ତିଆଦି ଚ ସିଜ୍ଝତି। ‘‘ସୋ’’ତି ସିସ୍ସ ଓ, ସରଲୋପାଦି।

କୋ ଏସୋ, କେ, କଂ, କେ, କେନ, କେହି କେଭି, କସ୍ସ କିସ୍ସ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପାଦି, କେସଂ କେସାନଂ, କସ୍ମା କମ୍ହା, କେହି କେଭି, କସ୍ସ କିସ୍ସ, କେସଂ କେସାନଂ, କସ୍ମିଂ କିସ୍ମିଂ କମ୍ହି କିମ୍ହି, କେସୁ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ‘‘କିଂ ସି’’ଇତୀଧ ‘‘ସେସେସୁ ଚା’’ତି ୱିଭତ୍ତିଯଂ ପରାଯଂ କାଦେସେ କତେ ‘‘ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପ୍ପଚ୍ଚଯୋ’’ତି ମଜ୍ଝେ ଆପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ସିଲୋପୋ।

କା ଏସା କଞ୍ଞା, କା କାଯୋ, କଂ, କା କାଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି ସବ୍ବାସଦ୍ଦସମଂ।

ନପୁଂସକେ କିଂ ସି, ଲୋପୱିଧିସ୍ସ ବଲୱତରତ୍ତା ପଠମଂ ସିଲୋପେ କତେ ପୁନ ୱିଭତ୍ତିପରତ୍ତାଭାୱା, ‘‘ତଦନୁପରୋଧେନା’’ତି ପରିଭାସତୋ ୱା କାଦେସାଭାୱୋ। କିଂ ଏତଂ, କାନି।

ଦୁତିଯେକୱଚନେ ‘‘କ୍ୱଚି ଲୋପ’’ନ୍ତି ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପେ କତେ ‘‘ଅଂମୋ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଝଲପେହୀ’’ତି ନିଗ୍ଗହୀତଂ। କିଂ, କାନି ଇଚ୍ଚାଦି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସମଂ।

ଏକସଦ୍ଦୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାତୁଲ୍ୟାସହାଯଞ୍ଞୱଚନୋ। ଯଦା ସଙ୍ଖ୍ୟାୱଚନୋ, ତଦା ସବ୍ବତ୍ଥେକୱଚନନ୍ତୋୱ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ବହୁୱଚନନ୍ତୋପି। ଏକୋ, ଏକା, ଏକଂ ଇଚ୍ଚାଦି ସବ୍ବତ୍ଥ ସବ୍ବସଦ୍ଦସମଂ। ସଂସାସ୍ୱେୱ ୱିସେସୋ।

ଉଭସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱିସଦ୍ଦପରିଯାଯୋ, ସଦା ବହୁୱଚନନ୍ତୋୱ।

‘‘ଉଭ ଯୋ’’ ଇତୀଧ ‘‘ତତୋ ଯୋନମୋ ତୁ’’ତି ଏତ୍ଥ ତୁଗ୍ଗହଣେନ କ୍ୱଚି ଯୋନମୋକାରୋ। ଉଭୋ ପୁରିସାଉଭେ ୱା, ଉଭୋ ପୁରିସେ ଉଭୋ। ସୁ ହିସୁ ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା କ୍ୱଚି ଏକାରସ୍ସୋକାରୋ। ଉଭୋହି ଉଭୋଭି ଉଭେହି ଉଭେଭି।

୨୨୭।ଉଭାଦିତୋ ନମିନ୍ନଂ।

ଉଭୈଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ନଂୱଚନସ୍ସ ଇନ୍ନଂ ହୋତି।

ଉଭିନ୍ନଂ, ଉଭୋହି ଉଭୋଭି ଉଭେହି ଉଭେଭି, ଉଭିନ୍ନଂ, ଉଭୋସୁ ଉଭେସୁ।

ଦ୍ୱିଆଦଯୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟୱଚନା, ବହୂନଂ ୱାଚିତତ୍ତା ସଦା ବହୁୱଚନନ୍ତାୱ।

‘‘ଦ୍ୱି ଯୋ’’ଇତୀଧ ‘‘ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ, ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକସଙ୍ଖ୍ୟ’’ନ୍ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୨୨୮।ଯୋସୁ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦ୍ୱେ ଚ।

ଦ୍ୱିଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ସଙ୍ଖ୍ୟାସଦ୍ଦସ୍ସ ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଦ୍ୱେଇଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି ଯୋସୁ ପରେସୁ। ଚସଦ୍ଦେନ ଦୁୱେ ଚ, କ୍ୱଚି ଦୁୱି ଚ ନଂମ୍ହି। ବହୁୱଚନୁଚ୍ଚାରଣଂ ଦ୍ୱିସଦ୍ଦତୋ ବହୁୱଚନମେୱ ହୋତୀତି ଞାପନତ୍ଥଂ। ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା, ଦ୍ୱେ ଇତ୍ଥିଯୋ, ଦ୍ୱେ ରୂପାନି, ଦୁୱେ ୱା, ଏୱଂ ଦୁତିଯାଯମ୍ପି, ଦ୍ୱୀହି ଦ୍ୱୀଭି।

ନଂମ୍ହି ଦୀଘେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

୨୨୯।ନୋ ଚ ଦ୍ୱାଦିତୋ ନଂମ୍ହି।

ଦ୍ୱିଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାତୋ ନକାରାଗମୋ ହୋତି ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ଇତ୍ଥିଯଂ ତି ଚ ତୁସଦ୍ଦତୋ ସ୍ସଞ୍ଚାଗମୋ ନଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦୁୱିନ୍ନଂ ୱା, ଦ୍ୱୀହି ଦ୍ୱୀଭି, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦୁୱିନ୍ନଂ, ଦ୍ୱୀସୁ।

ତିସଦ୍ଦସ୍ସ ଭେଦୋ। ‘‘ତି ଯୋ’’ଇତୀଧ

ଯୋଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ

‘‘ଯୋସୂ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୩୦।ତି ଚତୁନ୍ନଂ ତିସ୍ସୋ ଚତସ୍ସୋ ତଯୋଚତ୍ତାରୋତୀଣି ଚତ୍ତାରି।

ତି ଚତୁନ୍ନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକେ ୱତ୍ତମାନାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ତିସ୍ସୋ ଚତସ୍ସୋ ତଯୋ ଚତ୍ତାରୋତୀଣି ଚତ୍ତାରିଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଯୋସୁ ପରେସୁ। ତଯୋ ପୁରିସା, ତଯୋ ପୁରିସେ ପସ୍ସ, ତୀହି ତୀଭି।

‘‘ନ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୨୩୧।ଇଣ୍ଣମିଣ୍ଣନ୍ନଂ ତୀହି ସଙ୍ଖ୍ୟାହି।

ତିଇଚ୍ଚେତସ୍ମା ସଙ୍ଖ୍ୟାସଦ୍ଦା ପରସ୍ସ ନଂୱଚନସ୍ସ ଇଣ୍ଣଂ ଇଣ୍ଣନ୍ନଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି, ସରଲୋପାଦି। ତିଣ୍ଣଂ ତିଣ୍ଣନ୍ନଂ, ତୀହି ତୀଭି, ତିଣ୍ଣଂ ତିଣ୍ଣନ୍ନଂ, ତୀସୁ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ତିସ୍ସୋ ଇତ୍ଥିଯୋ, ତିସ୍ସୋ, ତୀହି ତୀଭି, ନଂମ୍ହି ସ୍ସଞ୍ଚାଗମୋ, ତିସ୍ସନ୍ନଂ, ସ୍ସଂଚ୍ଚୱଧାନତୋ ଇଣ୍ଣାଭାୱୋ, ସେସଂ ସମଂ।

ନପୁଂସକେ ତୀଣି, ତୀଣି। ସେସଂ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସମଂ।

ତଥା ଚତୁସଦ୍ଦସ୍ସପି ଯୋସୁ ‘‘ତିଚତୁନ୍ନ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଯଥାୱୁତ୍ତାଦେସୋ, ‘‘ତତୋ ଯୋନମୋ ତୁ’’ତି ଏତ୍ଥ ତୁସଦ୍ଦେନ କ୍ୱଚି ଓକାରୋ ଚ। ଚତ୍ତାରୋ ଚତୁରୋ ୱା, ଚତ୍ତାରୋ ଚତୁରୋ, ଚତୂହି ଚତୂଭି ଚତୁବ୍ଭି, ଚତୁନ୍ନଂ, ନକାରାଗମୋ। ଚତୂହି ଚତୂଭି ଚତୁବ୍ଭି, ଚତୁନ୍ନଂ, ଚତୂସୁ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ଚତସ୍ସୋ, ଚତସ୍ସୋ, ନଂମ୍ହି ସ୍ସଞ୍ଚାଗମୋ, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ଚତୁରୁକାରସ୍ସ ଅକାରୋ। ଚତସ୍ସନ୍ନଂ। ସେସଂ ସମଂ।

ନପୁଂସକେ ଚତ୍ତାରି, ଚତ୍ତାରି। ସେସଂ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସମଂ।

ତଥା –

ନୀଲାଦିଗୁଣନାମଞ୍ଚ, ବହୁବ୍ବୀହି ଚ ତଦ୍ଧିତଂ;

ସାମଞ୍ଞୱୁତ୍ତିତୀତାଦି-କିତନ୍ତଂ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗିକଂ।

ଏତ୍ଥେଦଂ ୱୁଚ୍ଚତେ –

ଏସେ’ସୋ ଏତମିତି ଚ,

ପସିଦ୍ଧି ଅତ୍ଥେସୁ ଯେସୁ ଲୋକସ୍ସ;

ଥୀପୁନ୍ନପୁଂସକାନିତି,

ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ ତାନି ନାମାନି।

ତିଲିଙ୍ଗଂ ନିଚ୍ଚିତଂ।

ଅଲିଙ୍ଗନାମ

ଅଥାଲିଙ୍ଗେସୁ ନାମେସୁ ତୁମ୍ହମ୍ହସଦ୍ଦା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ତେସଂ ପନାଲିଙ୍ଗତ୍ତା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ ସମାନରୂପଂ। ''ତୁମ୍ହମ୍ହ''ଇତି ଠିତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି।

''ସୱିଭତ୍ତୀନଂ, ତୁମ୍ହମ୍ହାକ''ନ୍ତି ଅଧିକାରୋ।

୨୩୨।ତ୍ୱମହଂ ସିମ୍ହି ଚ।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ତ୍ୱଂଅହଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଚସଦ୍ଦେନ ତୁମ୍ହସ୍ସ ତୁୱଞ୍ଚ ହୋତି। ତ୍ୱଂ ପୁମା, ତ୍ୱଂ ଇତ୍ଥୀ, ତ୍ୱଂ ନପୁଂସକଂ, ତୁୱଂ ସତ୍ଥା ୱା। ଅହଂ ପୁମା, ଅହଂ ଇତ୍ଥୀ, ଅହଂ ନପୁଂସକଂ।

ବହୁୱଚନେ ''ସବ୍ବନାମକାରତେ ପଠମୋ''ତି ଏକାରୋ। ତୁମ୍ହେ ତିଟ୍ଠଥ, ଭିକ୍ଖୋ ଅମ୍ହେ ମହେମସେ।

''ଅମ୍ହସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୩୩।ମୟଂ ଯୋମ୍ହି ପଠମେ।

ସବ୍ବସ୍ସ ଅମ୍ହସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ମୟଂଆଦେସୋ ହୋତି ଯୋମ୍ହି ପଠମେ। ମୟଂ ଗଚ୍ଛାମ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଏକସ୍ମିମ୍ପି ଗାରୱବହୁମାନେନ ବହୁତ୍ତସମାରୋପା ବହୁୱଚନଂ ହୋତି।

''ଅଂମ୍ହୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୩୪।ତୱଂ ମମଞ୍ଚ ନୱା।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ତୱଂ ମମଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ନୱା ଯଥାକ୍କମଂ ଅଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ତୱଂ, ମମଂ ପସ୍ସ।

୨୩୫।ତଂମମଂମ୍ହି।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ତଂ ମଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଯଥାକ୍କମଂ ଅଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ତଂ, ମଂ।

୨୩୬।ତୁମ୍ହସ୍ସ ତୁୱଂ ତ୍ୱମଂମ୍ହି।

ସବ୍ବସ୍ସ ତୁମ୍ହସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ତୁୱଂତ୍ୱଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଅଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ତୁୱଂ ତ୍ୱଂ।

ବହୁୱଚନେ ''ତୁମ୍ହମ୍ହେହି, ଆକ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୩୭।ୱା ଯ୍ୱଷ୍ଠମୋ।

ତୁମ୍ହମ୍ହେହି ପରୋ ଅଷ୍ଠମୋ ଯୋ ଆକଂ ହୋତି ୱା। ତୁମ୍ହାକଂ ପସ୍ସାମି, ତୁମ୍ହେ ପସ୍ସାମି, ଅମ୍ହାକଂ ପସ୍ସସି, ଅମ୍ହେ ପସ୍ସସି।

୨୩୮।ନାମ୍ହି ତଯା ମଯା।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ତଯା ମଯାଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଯଥାକ୍କମଂ ନାମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି।

୨୩୯।ତଯାତଯୀନଂ ତକାରୋ ତ୍ୱତ୍ତଂ ୱା।

ତଯା ତଯିଇଚ୍ଚେତେସଂ ତକାରୋ ତ୍ୱତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ୱା। ତ୍ୱଯା ତଯା, ମଯା, ତୁମ୍ହେହି ତୁମ୍ହେଭି, ଅମ୍ହେହି ଅମ୍ହେଭି।

“ସସ୍ମିଂ, ୱା”ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪୦।ସସ୍ସଂ।

ତୁମ୍ହମ୍ହେହି ସସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅମାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ତୁମ୍ହଂ, ଅମ୍ହଂ ଦୀଯତେ।

୨୪୧।ତୱମମ ସେ।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ତୱମମୈଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ସେ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି, ୱିକପ୍ପେନାଯଂ ୱିଚ୍ଛନ୍ତରସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା।

“ସେ”ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪୨।ତୁଯ୍ହଂ ମଯ୍ହଞ୍ଚ।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ତୁଯ୍ହଂମଯ୍ହଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ଚ ହୋନ୍ତି ସେ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ତୱ, ମମ ତୁଯ୍ହଂ, ମଯ୍ହଂ ୱା ଦୀଯତେ।

୨୪୩।ଅମ୍ହସ୍ସ ମମଂ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ସେ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅମ୍ହସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ମମଂଆଦେସୋ ହୋତି ସେ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ମମଂ ଦୀଯତେ।

“ସସ୍ସ”ନ୍ତି ଇତୋ ସୀହଗତିଯା “ଅ”ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪୪।ତୁମ୍ହମ୍ହେହି ନମାକଂ।

ତୁମ୍ହମ୍ହେହି ପରସ୍ସ ନଂୱଚନସ୍ସ ଆକମିଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି, ଅଞ୍ଚ। “ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ”ତିଆଦିନା ଅମ୍ହସ୍ସ କ୍ୱଚି ଅସ୍ମାଦେସୋ। ତୁମ୍ହଂ ତୁମ୍ହାକଂ, ଅମ୍ହଂ ଅମ୍ହାକଂ ଅସ୍ମାକଂ ୱା।

ପଞ୍ଚମିଯଂ “ଅମ୍ହତୁମ୍ହନ୍ତୁରାଜ”ଇଚ୍ଚାଦିନା ସ୍ମାୱଚନସ୍ସ ନାଭାୱାତିଦେସୋ। ତଯା, ମଯା ଅପେତି, ତୁମ୍ହେହି, ଅମ୍ହେହି ତୁମ୍ହେଭି ଅମ୍ହେଭି, ତୁମ୍ହଂ ଅମ୍ହଂ ତୱ ମମ, ତୁଯ୍ହଂ, ମଯ୍ହଂ ମମଂ ପରିଗ୍ଗହୋ, ତୁମ୍ହଂ ତୁମ୍ହାକଂ, ଅମ୍ହଂ ଅମ୍ହାକଂ ଅସ୍ମାକଂ ଧମ୍ମତା।

“ସ୍ମିଂମ୍ହୀ”ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪୫।ତୁମ୍ହମ୍ହାକଂତଯି ମଯି।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ତଯି ମଯିଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଯଥାକ୍କମଂ ସ୍ମିଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ତକାରସ୍ସ ତ୍ୱତ୍ତଂ। ତ୍ୱଯି ତଯି ମଯି,

ତୁମ୍ହେସୁ ଅମ୍ହେସୁ।

ତେସଂ ଏୱ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ପଦତୋ ପରେସଂ କ୍ୱଚି ଆଦେସନ୍ତରୱିଧାନେ ରୂପଭେଦୋ।

''ନୱା''ତି ଅଧିକାରୋ।

୨୪୬।ପଦତୋ ଦୁତିଯାଚତୁତ୍ଥୀଛଟ୍ଠୀସୁ ୱୋ ନୋ।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ପଦସ୍ମା ପରେସଂ ୱୋ ନୋଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଯଥାକ୍କମଂ ଦୁତିଯାଚତୁତ୍ଥୀଛଟ୍ଠୀସୁ ବହୁୱଚନେସୁ ନୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଏକୱଚନେସୂ''ତି ୱତ୍ତମାନତ୍ତା ''ବହୁୱଚନେସୂ''ତି ଲଦ୍ଧଂ। ପହାଯ ୱୋ ଗମିସ୍ସାମି, ମା ନୋ ଅଜ୍ଜ ୱିକନ୍ତିଂସୁ, ଧମ୍ମଂ ୱୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଦେସିସ୍ସାମି, ସଂୱିଭଜେଥ ନୋ ରଜ୍ଜେନ, ତୁଟ୍ଠୋସ୍ମି ୱୋ ପକତିଯା, ସତ୍ଥା ନୋ ଭଗୱା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ।

ନୱାତି କିଂ? ଭଯଂ ତୁମ୍ହାକ ନୋ ସିଯା, ଏସୋ ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥା।

''ପଦତୋ, ଚତୁତ୍ଥୀଛଟ୍ଠୀସୂ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪୭।ତେମେକୱଚନେସୁ ଚ।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ପଦସ୍ମା ପରେସଂ ତେ ମେଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଯଥାକ୍କମଂ ଚତୁତ୍ଥୀଛଟ୍ଠୀସୁ ଏକୱଚନେସୁ ନୱା। ଦଦାମି ତେ ଗାମୱରାନି ପଞ୍ଚ, ଦଦାହି ମେ ଗାମୱରଂ, ଇଦଂ ତେ ରଟ୍ଠଂ, ଅଯଂ ମେ ପୁତ୍ତୋ।

ନୱାତି କିଂ? ଇଦଂ ଚୀୱରଂ ତୁଯ୍ହଂ ୱିକପ୍ପନତ୍ଥାଯ ଦମ୍ମି, ସୁଣାଥ ୱଚନଂ ମମ।

ନୱାଧିକାରତୋ ଚେତ୍ଥ,

ୱୋ ନୋ ତେ ମେତି ଯେ ଇମେ;

ପାଦାଦୋ ଚ ଚ ୱା ଏୱା-

ଦିଯୋଗେ ଚ ନ ହୋନ୍ତି ତେ।

ଯଥା –

ନ ସୋଚାମି ନ ରୋଦାମି, ତୱ ସୁତ୍ୱାନ ମାଣୱ;

ତୁଯ୍ହଞ୍ଚାପି ମହାରାଜ, ମଯ୍ହଞ୍ଚ ରଟ୍ଠୱଦ୍ଧନ।

ଏୱମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାୱିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଞ୍ଚେୱ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚାତି।

ପଦତୋତି କିଂ? ତୱ ଞାତି, ମମ ଞାତି।

''ତେ ମେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪୮।ନ ଅଂମ୍ହି।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ପଦସ୍ମା ପରେସଂ ତେ ମେଆଦେସା ନ ହୋନ୍ତି ଅଂମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ପସ୍ସେମ୍ମ ତଂ ୱସ୍ସସତଂ ଆରୋଗ୍ଯଂ। ସୋ

ମମବ୍ରୱୀତି।

‘‘ତେମେକୱଚନେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୪୯।ୱା ତତିଯେ ଚ।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ପଦସ୍ମା ପରେସଂ ତେ ମେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା ଯଥାକ୍କମଂ ତତିଯେକୱଚନେ ପରେ । କତଂ ତେ ପାପଂ, କତଂ ତଯା ପାପଂ, କତଂ ମେ ପୁଞ୍ଞଂ, କତଂ ମଯା ପୁଞ୍ଞଂ।

‘‘ୱା, ତତିଯେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୫୦।ବହୁୱଚନେସୁ ୱୋ ନୋ।

ସବ୍ବେସଂ ତୁମ୍ହ ଅମ୍ହସଦ୍ଦାନଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ପଦସ୍ମା ପରେସଂ ୱୋ ନୋଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା ଯଥାକ୍କମଂ ତତିଯାବହୁୱଚନେ ପରେ। କତଂ ୱୋ କମ୍ମଂ, କତଂ ନୋ କମ୍ମଂ।

ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସେନ କ୍ୱଚି ଯୋମ୍ହି ପଠମେ ଚ ୱୋ ନୋ ହୋନ୍ତି। ଗାମଂ ୱୋ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ, ଗାମଂ ନୋ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ।

ତଥା ପଞ୍ଚାଦୀନମଟ୍ଠାରସନ୍ତାନଂ, କତିସଦ୍ଦସ୍ସ ଚାଲିଙ୍ଗତ୍ତା ତିଲିଙ୍ଗେପି ସମାନରୂପଂ, ଅଲିଙ୍ଗତ୍ତା ଏୱ ପଞ୍ଚାଦିତୋ ଇତ୍ଥିପ୍ପଚ୍ଚଯାଭାୱୋ।

‘‘ପଞ୍ଚ ଯୋ’’ଇତୀଧ –

‘‘ଯୋସୁ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦ୍ୱେ ଚା’’ତି ଇତୋ ‘‘ଯୋସୂ’’ତି ୱତ୍ତତେ, ‘‘ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକସଙ୍ଖ୍ୟ’’ନ୍ତି ଚ।

୨୫୧।ପଞ୍ଚାଦୀନମକାରୋ।

ଅନ୍ତାପେକ୍ଖାଯଂ ଛଟ୍ଠୀ, ପଞ୍ଚାଦୀନଂ ଅଟ୍ଠାରସନ୍ତାନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକେ ୱତ୍ତମାନାନମନ୍ତସ୍ସ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅକାରୋ ହୋତି ଯୋସୁ ପରେସୁ। ଆ ଏଆଦେସାପୱାଦୋଯଂ, ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା, ପଞ୍ଚ ଗତିଯୋ, ପଞ୍ଚ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି। ଏୱଂ ଦୁତିଯାଯଞ୍ଚ।

‘‘ସୁନଂହିସୂ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୫୨।ପଞ୍ଚାଦୀନମତ୍ତଂ।

ପଞ୍ଚାଦୀନମଟ୍ଠାରସନ୍ତାନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାନମନ୍ତୋ ଅତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ସୁ ନଂ ହିଇଚ୍ଚେତେସୁ ପରେସୁ। ଏତ୍ତଦୀଘାପୱାଦୋଯଂ। ପଞ୍ଚହି ପଞ୍ଚଭି , ପଞ୍ଚନ୍ନଂ, ପଞ୍ଚହି ପଞ୍ଚଭି, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ, ପଞ୍ଚସୁ। ଏୱଂ ଛ ସ ତ୍ତ ଅଟ୍ଠନୱ ଦସସଦ୍ଦା।

‘‘ଏକଞ୍ଚ ଦସ ଚା’’ତି ଅତ୍ଥେ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସେ, ‘‘ଏକେନ ଅଧିକା ଦସା’’ତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପୁରିସେ ୱା କତେ

‘‘ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୫୩।ଦ୍ୱେକଟ୍ଠାନମାକାରୋ ୱା।

ଦ୍ୱିଏକଅଟ୍ଠଇଚ୍ଚେତେସମନ୍ତୋ ଆକାରୋ ହୋତି ୱା ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ ଉତ୍ତରପଦେ ପରେ। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସାଯଂ। ଏକାଦସ, ଦ୍ୱାଦସ, ଅଟ୍ଠାରସ।

ସଙ୍ଖ୍ୟାନେତି କିମତ୍ଥଂ? ଏକଦନ୍ତୋ, ଦ୍ୱିଦନ୍ତୋ, ଅଟ୍ଠହତ୍ଥୋ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୫୪।ଏକାଦିତୋ ଦସ୍ସ ର ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ।

ଏକାଦିତୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାତୋ ପରସ୍ସ ଦସସ୍ସ ଆଦିସ୍ସ ଦସ୍ସ ରକାରୋ ହୋତି ୱା ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ। ସେସଂ ସମଂ। ଏକାରସ, ଏକାଦସ।

ଦ୍ୱେ ଚ ଦସ ଚ, ଦ୍ୱୀହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ଦ୍ୱିଦସ ଇତୀଧ –

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୫୫।ୱୀସତିଦସେସୁ ବା ଦ୍ୱିସ୍ସ ତୁ।

ୱୀସତି ଦସୈଚ୍ଚେତେସୁ ପରେସୁ ଦ୍ୱିସଦ୍ଦସ୍ସ ବା ହୋତି ୱା। ତୁସଦ୍ଦେନ ତିଂସାୟମ୍ପି। ରକାରୋ, ଆତ୍ତଞ୍ଚ। ବାରସ, ଦ୍ୱାଦସ।

ତୟୋ ଚ ଦସ ଚ, ତୀହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ତେରସ। ଏତ୍ଥ ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ତିସଦ୍ଦସ୍ସ ତେଆଦେସୋ ଆନୱୁତିଯା।

ଚତ୍ତାରୋ ଚ ଦସ ଚ, ଚତୂହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ଚତୁଦ୍ଦସ ଇଚ୍ଚତ୍ର –

‘‘ଗଣନେ, ଦସସ୍ସା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୫୬।ଚତୂପପଦସ୍ସ ଲୋପୋ ତୁତ୍ତରପଦାଦି ଚସ୍ସ ଚୁ ଚୋପି ନୱା।

ଗଣନେ ଦସସ୍ସାଦିମ୍ହି ଠିତସ୍ସ ଚତୁଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଉପପଦସ୍ସ ତୁସଦ୍ଦୋ ଲୋପୋ ହୋତି, ଉତ୍ତରପଦାଦିମ୍ହି ଠିତସ୍ସ ଚତୂପପଦସ୍ସ ଚକାରସ୍ସ ଚୁ ଚୋଆଦେସା ହୋନ୍ତି ନୱା। ଚୁଦ୍ଦସ, ଚୋଦ୍ଦସ, ଚତୁଦ୍ଦସ।

ଅପିଗ୍ଗହଣେନ ଅନୁପପଦସ୍ସାପି ଗଣନେ ପଦାଦିଚକାରସ୍ସ ଲୋପୋ, ଚୁ ଚୋ ହୋନ୍ତି ନୱା। ୟଥା – ତାଲୀସଂ, ଚୁତ୍ତାଲୀସଂ, ଚୋତ୍ତାଲୀସଂ, ଚତ୍ତାଲୀସଂ।

ପଞ୍ଚ ଚ ଦସ ଚ, ପଞ୍ଚହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ଅତ୍ଥେ ପଞ୍ଚଦସ। ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ପଞ୍ଚସଦ୍ଦସ୍ସ ଦସ ୱୀସତୀସୁ କ୍ୱଚି ପନ୍ନପଣ୍ଣଆଦେସା। ପନ୍ନରସ, ପଣ୍ଣରସ।

ଛ ଚ ଦସ ଚ, ଛହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ଅତ୍ଥେ ଛଦସ ଇତୀଧ –

‘‘ଛସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୫୭।ଦସେ ସୋ ନିଚ୍ଚଞ୍ଚ।

ଛୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ସଙ୍ଖ୍ୟାସଦ୍ଦସ୍ସ ନିଚ୍ଚଂ ସୋ ହୋତି ଦସେ ପରେ।

‘‘ସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୫୮।ଲ ଦରାନଂ।

ସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ ଦକାରରକାରାନଂ ଲକାରାଦେସୋ ହୋତି ୱା।

ଲଠଆନମୱିସେସୋ । ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋୟଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ତେନ ‘‘ସୋଢଅସ’’ ଇତି ନିଚ୍ଚଂ, ‘‘ତେଢଅସ, ତେରସ, ଚତ୍ତାଲୀସଂ, ଚତ୍ତାରୀସ’’ମିତି

ୱିଭାସା, ଦସ ପନ୍ନରସାଦୀସୁ ନ ଚ ହୋତି।

ସତ୍ତ ଚ ଦସ ଚ, ସତ୍ତହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ଅତ୍ଥେ ସତ୍ତରସ, ସତ୍ତଦସ।

ଅଟ୍ଠ ଚ ଦସ ଚ, ଅଟ୍ଠହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ଅତ୍ଥେ ଅଟ୍ଠଦସ ଇତୀଧ ଆତ୍ତେ କତେ –

''ୱା, ଦସ୍ସ, ର, ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୫୯।ଅଟ୍ଠାଦିତୋ ଚ।

ଅଟ୍ଠାଦିତୋ ଚ ଦସସଦ୍ଦସ୍ସ ଦକାରସ୍ସ ରକାରୋ ହୋତି ୱା ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ। ଅଟ୍ଠାରସ, ଅଟ୍ଠାଦସ।

ଅଟ୍ଠାଦିତୋତି କିଂ? ଚତୁଦ୍ଦସ।

କତିସଦ୍ଦୋ ବହୁୱଚନନ୍ତୋୱ, ''କତି ଯୋ'' ଇତୀଧ

ନିଚ୍ଚଂ ଯୋଲୋପାଦି, ରସ୍ସତ୍ତଂ, କତି ତିଟ୍ଠନ୍ତି, କତି ପସ୍ସସି, କତିହି କତିଭି, କତିନଂ, କତିହି କତିଭି, କତିନଂ, କତିସୁ।

ଅଲିଙ୍ଗନାମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯୱିଧାନ

ଅଥ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ତେସଂ ପନାଲିଙ୍ଗତ୍ତା, ନିପାତତ୍ତା ଚ ତିଲିଙ୍ଗେ, ୱଚନଦ୍ୱଯେ ଚ ସମାନଂ ରୂପଂ।

ପୁରିସସ୍ମା, ପୁରିସେହି ୱାତି ଅତ୍ଥେ –

୨୬୦।କ୍ୱଚିତୋ ପଞ୍ଚମ୍ୟତ୍ଥେ।

ସବ୍ବସ୍ମା ସୁଦ୍ଧନାମତୋ, ସବ୍ବନାମତୋ ଚ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା କ୍ୱଚି ତୋପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ପଞ୍ଚମ୍ୟତ୍ଥେ।

୨୬୧।ତ୍ୱାଦଯୋ ୱିଭତ୍ତିସଞ୍ଞା।

ତୋଆଦି ଯେସଂ ଦାନିପରିଯନ୍ତାନଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ତେ ହୋନ୍ତି ପଚ୍ଚଯା ତ୍ୱାଦଯୋ, ତେ ପଚ୍ଚଯା ୱିଭତ୍ତିସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି। ତେନ ତଦନ୍ତାନମ୍ପି ୱିଭତ୍ୟନ୍ତପଦତ୍ତଂ ସିଦ୍ଧଂ ହୋତି।

ପୁରିସତୋ, ଏୱଂ ରାଜତୋ ୱା, ଚୋରତୋ ୱା, ଅଗ୍ଗିତୋ ୱା, ଗହପତିତୋ ୱା, ହତ୍ଥିତୋ, ହେତୁତୋ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତୋ, କଞ୍ଞତୋ, ଯୁତ୍ତିତୋ, ଇତ୍ଥିତୋ, ଭିକ୍ଖୁନିତୋ, ଏତ୍ଥ ଚ ''କ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରାନଂ ଦୀଘରସ୍ସାପଚ୍ଚଯେସୁ ଚା''ତି ତୋପଚ୍ଚଯେ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଯାଗୁତୋ, ଜମ୍ବୁତୋ, ଚିତ୍ତତୋ, ଆଯୁତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସବ୍ବନାମତୋ ସବ୍ବସ୍ମା, ସବ୍ବେହୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ସବ୍ବତୋ, ଏୱଂ ଯତୋ, ତତୋ, କତରତୋ, କତମତୋ, ଇତରତୋ, ଅଞ୍ଞତୋ, ଏକତୋ, ଉଭଯତୋ, ପୁବ୍ବତୋ, ପରତୋ, ଅପରତୋ, ଦକ୍ଖିଣତୋ, ଉତ୍ତରତୋ, ଅମୁତୋ।

''କିସ୍ସ, କୁ''ଇତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୬୨।ତ୍ରତୋଥେସୁ ଚ।

କିମିଚ୍ଚେତସ୍ସ କୁ ହୋତି ତ୍ରତୋ ଥୈଚ୍ଚେତେସୁ ଚ ପରେସୁ। କସ୍ମା, କେହୀତି ୱା କୁତୋ।

''ତୋଥେସୂ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୬୩।ସବ୍ବସ୍ସେତସ୍ସାକାରୋୱା।

ସବ୍ବସ୍ସ ଏତସଦ୍ଦସ୍ସ ଅକାରୋ ହୋତି ୱା ତୋଥୈଚ୍ଚେତେସୁ। ଏତସ୍ମା, ଏତେହୀତି ୱା ଅତୋ।

''ସବ୍ବସ୍ସେତସ୍ସା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୬୪।ଏ ତୋଥେସୁ ଚ।

ସବ୍ବସ୍ସ ଏତସଦ୍ଦସ୍ସ ଏକାରୋ ହୋତି ୱା ତୋଥୈଚ୍ଚେତେସୁ। ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଏତ୍ତୋ।

''ସବ୍ବସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୬୫।ଇମସ୍ସି ଥଂଦାନିହତୋଧେସୁ ଚ।

ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଇକାରୋ ହୋତି ଥଂଦାନିହତୋଧୈଚ୍ଚେତେସୁ ଚ। ଇମସ୍ମାତି ଇତୋ।

''କ୍ୱଚି ତୋ''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଆଦିପ୍ପଭୁତୀହି ତୋ ସତ୍ତମିଯତ୍ଥେ। ଅନିଚ୍ଚାଦୀହି ତତିଯତ୍ଥେ ଚ। ଯଥା – ଆଦିମ୍ହିଭି ଅତ୍ଥେ ଆଦିତୋ। ଏୱଂ ମଜ୍ଝତୋ, ଏକତୋ, ପୁରତୋ, ପଚ୍ଛତୋ, ପସ୍ସତୋ, ପିଟ୍ଠିତୋ, ପାଦତୋ, ସୀସତୋ, ଅଗ୍ଗତୋ, ମୂଲତୋ, ପରତୋ ଇଚ୍ଚାଦୟୋ।

ତତିଯତ୍ଥେ ଅନିଚ୍ଚେନାତି ଅନିଚ୍ଚତୋ, ଅନିଚ୍ଚତୋ ସମ୍ମସତି। ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖତୋ, ରୋଗତୋ, ଗଣ୍ଡତୋ ଇଚ୍ଚାଦୟୋ।

''ଅତ୍ଥେ, କ୍ୱଚୀ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୬୬।ତ୍ରଥ ସତ୍ତମିଯା ସବ୍ବନାମେହି।

ସବ୍ବନାମେହି ପରା ତ୍ର ଥୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ଯତ୍ଥେ। ସବ୍ବସ୍ମିଂ, ସବ୍ବେସୁ ଚାତି ସବ୍ବତ୍ର ସବ୍ବତ୍ଥ। ଏୱଂ ଯତ୍ର ଯତ୍ଥ, ତତ୍ର ତତ୍ଥ, ଇତରତ୍ର ଇତରତ୍ଥ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅଞ୍ଞତ୍ଥ, ଉଭଯତ୍ର ଉଭଯତ୍ଥ, ପରତ୍ର ପରତ୍ଥ, କୁତ୍ର କୁତ୍ଥ, ''ତ୍ରତୋଥେସୁ ଚା''ତି କୁତ୍ତଂ। ''କିସ୍ସ କ ୱେ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ କାଦେସୋ। କତ୍ଥ, ଅମୁତ୍ର ଅମୁତ୍ଥ।

''ସବ୍ବସ୍ସେତସ୍ସାକାରୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୬୭।ତ୍ରେ ନିଚ୍ଚଂ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଏତସଦ୍ଦସ୍ସ ଅକାରୋ ହୋତି ନିଚ୍ଚଂ ତ୍ରେ ପରେ। ଅତ୍ର। ''ସବ୍ବସ୍ସେତସ୍ସାକାରୋ ୱା''ତି ଅତ୍ତଂ, ''ଏ ତୋଥେସୁ ଚା''ତି ଏକାରୋ, ଅତ୍ଥ, ଏତ୍ଥ।

''କ୍ୱଚି, ଅତ୍ଥେ, ସତ୍ତମିଯା''ତି ଚ ଅଧିକାରୋ, ସବ୍ବସ୍ମିନ୍ତି ଅତ୍ଥେ –

୨୬୮।ସବ୍ବତୋ ଧି।

ସବ୍ବୈଚ୍ଚେତସ୍ମା ଧିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ଯତ୍ଥେ। ସବ୍ବଧି।

୨୬୯।କିସ୍ମା ୱୋ।

କିମିଚ୍ଚେତସ୍ମା ୱପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ।

୨୭୦।କିସ୍ସ କ ୱେ ଚ।

କିମିଚ୍ଚେତସ୍ସ କସଦ୍ଦୋ ଆଦେସୋ ହୋତି ୱପ୍ପଚ୍ଚଯେପରେ। ଚଗ୍ଗହଣେନ ଥହମାଦିଅୱପ୍ପଚ୍ଚଯେପି। ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା କକାରେ ଅକାରସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ ୱମ୍ହି। କ୍ୱ ଗତୋସି ତ୍ୱଂ।

''କିସ୍ମା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୭୧।ହିଂହଂହିଞ୍ଚନଂ।

କିମିଚ୍ଚେତସ୍ମା ହିଂ ହଂ ହିଞ୍ଚନଂଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ।

''କିସ୍ମା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୭୨।କୁ ହିଂହଂସୁ ଚ।

କିମିଚ୍ଚେତସ୍ସ କୁ ହୋତି ହିଂ ହଂ ଇଚ୍ଚେତେସୁ। ଚଗ୍ଗହଣେନ ହିଞ୍ଚନଂଦାଚନମିଚ୍ଚାଦୀସୁପି। କିସ୍ମିନ୍ତି କୁହିଂ, କୁହଂ, କୁହିଞ୍ଚନଂ, କହଂ କାଦେସୋ।

''ହିଂ ହ''ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୭୩।ତମ୍ହା ଚ।

ତୈଚ୍ଚେତସ୍ମା ଚ ସବ୍ବନାମତୋ ହିଂହଂପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ। ତସ୍ମିନ୍ତି ତହିଂ, ତହଂ।

୨୭୪।ଇମସ୍ମା ହଧା ଚ।

ଇମସଦ୍ଦତୋ ହଧପ୍ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ। ''ଇମସ୍ସି ଥ''ନ୍ତିଆଦିନା ଇକାରୋ। ଇମସ୍ମିନ୍ତି ଇହ, ଇଧ।

୨୭୫।ଯତୋ ହିଂ।

ଯୈଚ୍ଚେତସ୍ମା ସବ୍ବନାମତୋ ହିଂପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ। ଯସ୍ମିନ୍ତି ଯହିଂ।

''କାଲେ''ତି ଅଧିକାରୋଯଂ।

କସ୍ମିଂ କାଲେତି ଅତ୍ଥେ

୨୭୬।କିଂସବ୍ବଞ୍ଞେକଯକୁହିଦା ଦାଚନଂ।

କିଂ ସବ୍ବଅଞ୍ଞଏକଯୈଚ୍ଚେତେହି ସବ୍ବନାମେହି ଦାପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। କୁଇଚ୍ଚେତସ୍ମା ଦାଚନଞ୍ଚ କାଲେ କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ।

''କିସ୍ସ କ ୱେ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ କାଦେସୋ, କଦା।

୨୭୭।ସବ୍ବସ୍ସ ସୋ ଦାମ୍ହି ୱା।

ସବ୍ବେହେତସ୍ମ ସଦ୍ଦସ୍ସ ସସଦାଦେସୋ ହୋତି ୱା ଦାପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ସବ୍ବସ୍ମିଂ କାଲେତି ସଦା, ସବ୍ବଦା।

ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଦା, ଏକଦା, ଯଦା, କସ୍ମିଂ କାଲେତି କୁଦାଚନଂ, ''କୁ ହିଂହଂସୁ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ କୁତ୍ତଂ, ''କୁ''ଇତି ନିପାତନେନ ୱା।

''ଦା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୭୮।ତମ୍ହା ଦାନି ଚ।

ତେହେତସ୍ମା ସବ୍ବନାମତୋ ଦାନିଦାପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କାଲେ କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ। ତସ୍ମିଂ କାଲେତି ତଦାନି, ତଦା।

୨୭୯।ଇମସ୍ମା ରହିଧୁନାଦାନି ଚ।

ଇମସଦ୍ଦତୋ ରହି ଧୁନା ଦାନିଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କାଲେ କ୍ୱଚି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ।

''ସବ୍ବସ୍ସ, ଇମସ୍ସା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୮୦।ଏତରହିମ୍ହି।

ସବ୍ବସ୍ସ ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଏତାଦେସୋ ହୋତି ରହିମ୍ହି ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ଇମସ୍ମିଂ କାଲେତି ଏତରହି।

୨୮୧।ଅ ଧୁନାମ୍ହି ଚ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଅକାରୋ ହୋତି ଧୁନାପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ଅଧୁନା, ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଇକାରୋ। ଇମସ୍ମିଂ କାଲେତି ଇଦାନି।

ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯୱିଧାନଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଓପସଗ୍ଗିକପଦ

ଅଥାଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ୟାୱିଭତ୍ତିଭେଦା ଉପସଗ୍ଗନିପାତା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ପ ପରା ନି ନୀ ଉ ଦୁ ସଂ ୱି ଅୱ ଅନୁ ପରି ଅଧି ଅଭି ପତି ସୁ ଆ ଅତି ଅପି ଅପ ଉପ ଇତି ୱୀସତି ଉପସଗ୍ଗା।

ତତ୍ଥ ପସଦ୍ଦୋ ପକାରା'ଦିକମ୍ମ ପଧାନି'ସ୍ସରିଯ'ନ୍ତୋଭାୱୱିଯୋଗ ତପ୍ପର ଭୁସତ୍ଥ ସମ୍ଭୱତିତ୍ତି ଅନାୱିଲ ପତ୍ଥନାଦୀସୁ। ୱୈତି ଅଯମୁପସଗ୍ଗୋ ଏତେସୁ ପକାରାଦୀସୁ ଅତ୍ଥେସୁ ୱତ୍ତତି, ଯଥା – ପକାରେ ପଞ୍ଞା, ଆଦିକମ୍ମେ ୱିପ୍ପକତଂ, ପଧାନେ ପଣୀତଂ, ପଧାନଂ ପଧାନତ୍ତଂ, ଇସ୍ସରିଯେ ପଭୂ ଅଯଂ ଦେସସ୍ସ, ଅନ୍ତୋଭାୱେ ପକ୍ଖିତ୍ତଂ, ୱିଯୋଗେ ପୱାସୀ, ତପ୍ପରେ ପାଚରିଯୋ, ଭୁସତ୍ଥେ ପୱୁଦ୍ଧକାଯୋ, ସମ୍ଭୱେ ହିମୱତା ଗଙ୍ଗା ପଭୱତି, ତିତ୍ତିଯଂ ପହୂତମନ୍ନଂ, ଅନାୱିଲେ ପସନ୍ନମୁଦକଂ, ପତ୍ଥନେ ପଣିହିତଂ।

ପରାଇତି ପରିହାନି ପରାଜଯ ଗତିୱିକ୍କମା'ମସନାଦୀସୁ। ଯଥା – ପରିହାନିଯଂ ପରାଭୱୋ, ପରାଜଯେ ପରାଜିତୋ, ଗତିଯଂ ପରାଯନଂ। ୱିକ୍କମେ ପରକ୍କମତି, ଆମସନେ ଅଙ୍ଗସ୍ସ ପରାମସନଂ।

ନିଇତି ନିସ୍ସେସ ନିଗ୍ଗତ ନୀହରଣ'ନ୍ତୋପୱେସନା'ଭାୱନିସେଧ ନିକ୍ଖନ୍ତ ପାତୁଭାୱା'ୱଧାରଣ ୱିଭଜନ ଉପମୂ'ପଧାରଣା'ୱସାନଛେକାଦୀସୁ। ନିସ୍ସେସେ ନିରୁତ୍ତି, ନିରୱସେସଂ ଦେତି, ନିଗ୍ଗତେ ନିକ୍କିଲେସୋ, ନିଯ୍ୟାତି, ନୀହରଣେ ନିଦ୍ଧାରଣଂ, ଅନ୍ତୋପୱେସନେ ନିଖାତୋ, ଅଭାୱେ ନିମ୍ମକ୍ଖିକଂ, ନିସେଧେ ନିୱାରେତି, ନିକ୍ଖନ୍ତେ ନିବ୍ବାନୋ, ନିବ୍ବାନଂ, ପାତୁଭାୱେ ନିମ୍ମିତଂ, ଅୱଧାରଣେ ନିଚ୍ଛଯୋ, ୱିଭଜନେ ନିଦ୍ଦେସୋ, ଉପମାଯଂ ନିଦସ୍ସନଂ, ଉପଧାରଣେ ନିସାମନଂ, ଅୱସାନେ ନିଟ୍ଠିତଂ, ଛେକେ ନିପୁଣୋ।

ନୀଇତି ନୀହରଣା'ୱରଣାଦୀସୁ। ନୀହରଣେ ନୀହରତି, ଆୱରଣେ ନୀୱରଣଂ।

ଉଇତି ଉଗ୍ଗତୁ’ଦ୍ଧକମ୍ମ ପଧାନ ୱିଯୋଗ ସମ୍ଭୱ ଅତ୍ଥଲାଭସତ୍ତି ସରୂପକଥନାଦୀସୁ। ଉଗ୍ଗତେ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ଉଦ୍ଧକମ୍ମେ ଆସନା ଉଟ୍ଠିତୋ, ଉକ୍କେପୋ, ପଧାନେ ଉତ୍ତମୋ, ଲୋକୁତ୍ତରୋ, ୱିଯୋଗେ ଉଦ୍ଧାସିତୋ, ସମ୍ଭୱେ ଉବ୍ଭୂତୋ, ଅତ୍ଥଲାଭେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଞାଣଂ, ସତ୍ତିଯଂ ଉସ୍ସହତି ଗନ୍ତୁଂ, ସରୂପକଥନେ ଉଦ୍ଦିସତି ସୁତ୍ତଂ।

ଦୁଇତି ଅସୋଭନା’ଭାୱକୁଚ୍ଛିତା’ସମିଦ୍ଧି କିଚ୍ଛ ୱିରୂପତାଦୀସୁ। ଅସୋଭନେ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ, ଅଭାୱେ ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଂ, କୁଚ୍ଛିତେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅସମିଦ୍ଧିଯଂ ଦୁସ୍ସସ୍ସଂ, କିଚ୍ଛେ ଦୁକ୍କରଂ, ୱିରୂପତାଯଂ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣୋ, ଦୁମ୍ମୁଖୋ।

ସଂଇତି ସମୋଧାନ ସମ୍ମାସମ ସମନ୍ତଭାୱସଙ୍ଗତ ସଙ୍ଖେପଭୁସତ୍ଥ ସହତ୍ଥ ଅପ୍ପତ୍ଥ ପଭୱା’ଭିମୁଖଭାୱ ସଙ୍ଗହ ପିଧାନ ପୁନପ୍ପୁନକରଣ ସମିଦ୍ଧାଦୀସୁ। ସମୋଧାନେ ସନ୍ଧି, ସମ୍ମାସମେସୁ ସମାଧି , ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସମନ୍ତଭାୱେ ସଂକିଣ୍ଣୋ ସମୁଲ୍ଲପନା, ସଙ୍ଗତେ ସଙ୍ଗମୋ, ସଙ୍ଖେପେ ସମାସୋ, ଭୁସତ୍ଥେ ସାରତ୍ତୋ, ସହତ୍ଥେ ସଂୱାସୋ, ଅପ୍ପତ୍ଥେ ସମଗ୍ଘୋ। ପଭୱେ ସମ୍ଭୱୋ, ଅଭିମୁଖଭାୱେ ସମ୍ମୁଖଂ, ସଙ୍ଗହେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ପିଧାନେ ସଂୱୁତଂ, ପୁନପ୍ପୁନକରଣେ ସନ୍ଧାୱତି, ସମିଦ୍ଧିଯଂ ସମ୍ପନ୍ନୋ।

ୱିଇତି ୱିସେସ ୱିୱିଧ ୱିରୁଦ୍ଧ ୱିଗତ ୱିଯୋଗ ୱିରୂପତାଦୀସୁ। ୱିସେସେ ୱିମୁତ୍ତି ୱିସିଟ୍ଠୋ, ୱିୱିଧେ ୱିମତି ୱିଚିତ୍ରଂ, ୱିରୁଦ୍ଧେ ୱିୱାଦୋ, ୱିଗତେ ୱିମଲଂ, ୱିଯୋଗେ ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ୱିରୂପତାଯଂ ୱିରୂପୋ।

ଅୱେତି ଅଧୋଭାଗ ୱିଯୋଗ ପରିଭୱ ଜାନନ ସୁଦ୍ଧି ନିଚ୍ଛଯଦେସ ଥେଯ୍ୟାଦୀସୁ। ଅଧୋଭାଗେ ଅୱକ୍କିଉଚକ୍ଖୁ, ୱିଯୋଗେ ଓମୁକ୍କୋପାହନୋ ଅୱକୋକିଲଂ ୱନଂ, ପରିଭୱେ ଅୱଜାନନଂ ଅୱମଞ୍ଞତି, ଜାନନେ ଅୱଗଚ୍ଛତି, ସୁଦ୍ଧିଯଂ ୱୋଦାନଂ, ନିଚ୍ଛଯେ ଅୱଧାରଣଂ, ଦେସେ ଅୱକାସୋ, ଥେଯ୍ୟେ ଅୱହାରୋ।

ଅନୁଇତି ଅନୁଗତା’ନୁପଚ୍ଛିନ୍ନ ପଚ୍ଛତ୍ଥ ଭୁସତ୍ଥ ସାଦିସ୍ସ ହୀନତତିଯତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣି’ତ୍ଥମ୍ଭୂତକ୍ଖାନ ଭାଗ ୱିଚ୍ଛାଦୀସୁ। ଅନୁଗତେ ଅନ୍ୱେତି, ଅନୁପଚ୍ଛିନ୍ନେ ଅନୁସଯୋ, ପଚ୍ଛାସଦ୍ଦତ୍ଥେ ଅନୁରଥଂ, ଭୁସତ୍ଥେ ଅନୁରତ୍ତୋ, ସାଦିସ୍ସେ ଅନୁରୂପଂ। ହୀନେ ଅନୁସାରିପୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଞୱନ୍ତୋ, ତତିଯତ୍ଥେ ନଦିମନ୍ୱୱସିତା ସେନା, ଲକ୍ଖଣେ ରୁକ୍ଖଂ ଅନୁ ୱିଜ୍ଜୋତତେ ୱିଜ୍ଜୁ, ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତକ୍ଖାନେ ସାଧୁ ଦେୱଦତ୍ତୋ ମାତରଂ ଅନୁ, ଭାଗେ ଯଦେତ୍ଥ ମଂ ଅନୁସିଯା ତଂ ଦୀଯତୁ, ୱିଚ୍ଛାଯଂ ରୁକ୍ଖଂ ରୁକ୍ଖଂ ଅନୁ ୱିଜ୍ଜୋତତେ ଚନ୍ଦୋ।

ପରିଇତି ସମନ୍ତତୋଭାୱ ପରିଚ୍ଛେଦ ୱଜ୍ଜନା’ଲିଙ୍ଗନ ନିୱାସନପୂଜାଭୋଜନା’ୱଜାନନ ଦୋସକ୍ଖାନ ଲକ୍ଖଣାଦୀସୁ। ସମନ୍ତତୋଭାୱେ ପରିୱୁତୋ, ପରିଚ୍ଛେଦେ ପରିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ, ୱଜ୍ଜନେ ପରିହରତି , ଆଲିଙ୍ଗନେ ପରିସ୍ସଜତି, ନିୱାସନେ ୱତ୍ଥଂ ପରିଧସ୍ସତି, ପୂଜାଯଂ ପାରିଚରିଯା, ଭୋଜନେ ଭିକ୍ଖୁଂ ପରିୱିସତି। ଅୱଜାନନେ ପରିଭୱତି, ଦୋସକ୍ଖାନେ ପରିଭାସତି, ଲକ୍ଖଣାଦୀସୁ ରୁକ୍ଖଂ ପରି ୱିଜ୍ଜୋତତେ ୱିଜ୍ଜୁଇଚ୍ଚାଦି।

ଅଧିଇତି ଅଧିକି’ସ୍ସ’ରୂପରିଭାୱା’ଧିଭୱନଜ୍ଝାଯନା’ଧିଟ୍ଠାନନିଚ୍ଛଯପାପୁଣନାଦୀସୁ। ଅଧିକେ ଅଧିସୀଲଂ, ଇସ୍ସରେ ଅଧିପତି, ଅଧି ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତେ ପଞ୍ଚାଲା, ଉପରିଭାୱେ ଅଧିରୋହତି, ପଥୱିଂ ଅଧିସେସ୍ସତି, ଅଧିଭୱନେ ଅଧିଭୱତି, ଅଜ୍ଝାଯନେ ବ୍ଯାକରଣମଧୀତେ, ଅଧିଟ୍ଠାନେ ଭୂମିକମ୍ପାଦିଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି, ନିଚ୍ଛଯେ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ପାପୁଣନେ ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି।

ଅଭିଇତି ଅଭିମୁଖଭାୱ ୱିସିଟ୍ଠା’ଧି କୁ’ଦ୍ଧକମ୍ମ କୁଲ ସାରୁପ୍ପୱନ୍ଦନ ଲକ୍ଖଣି’ତ୍ଥମ୍ଭୂତକ୍ଖାନ ୱିଚ୍ଛାଦୀସୁ। ଅଭିମୁଖଭାୱେ ଅଭିମୁଖୋ ଅଭିକ୍କମତି, ୱିସିଟ୍ଠେ ଅଭିଧମ୍ମୋ, ଅଧିକେ ଅଭିୱସ୍ସତି, ଉଦ୍ଧକମ୍ମେ ଅଭିରୁହତି, କୁଲେ ଅଭିଜାତୋ, ସାରୁପ୍ପେ ଅଭିରୂପୋ, ୱନ୍ଦନେ ଅଭିୱାଦେତି, ଲକ୍ଖଣାଦୀସୁ ପୁରିମସମଂ।

ପତିଇତି ପତିଗତ ପଟିଲୋମପତିନିଧି ପତିଦାନ ନିସେଧନିୱତ୍ତନ ସାଦିସ୍ସ ପତିକରଣା’ଦାନ ପତିବୋଧ ପଟିଚ୍ଚ ଲକ୍ଖଣି’ତ୍ଥମ୍ଭୂତକ୍ଖାନ ଭାଗୱିଚ୍ଛାଦୀସୁ। ପତିଗତେ ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ, ପଟିଲୋମେ ପତିସୋତଂ, ପତିନିଧିମ୍ହି ଆଚରିଯତୋ ପତି ସିସ୍ସୋ, ପତିଦାନେ ତେଲତ୍ଥିକସ୍ସ ଘତଂ ପତି ଦଦାତି, ନିସେଧେ ପଟିସେଧନଂ, ନିୱତ୍ତନେ ପଟିକ୍କମତି, ସାଦିସ୍ସେ ପତିରୂପକଂ, ପତିକରଣେ ପତିକାରୋ, ଆଦାନେ ପତିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ପତିବୋଧେ ପଟିୱେଧୋ, ପଟିଚ୍ଚେ ପଚ୍ଚଯୋ, ଲକ୍ଖଣାଦୀସୁ ପୁରିମସମଂ।

ସୁଇତି ସୋଭନ ସୁଟ୍ଠୁସମ୍ମା ସମିଦ୍ଧି ସୁଖତ୍ଥାଦୀସୁ। ସୋଭନେ ସୁଗନ୍ଧୋ, ସୁଟ୍ଠୁସମ୍ମାଦତ୍ଥେସୁ ସୁଟ୍ଠୁ ଗତୋ ସୁଗତୋ, ସମ୍ମା ଗତୋତିପି ସୁଗତୋ,

ସମିଦ୍ଧିୟଂ ସୁଭିକ୍ଖଂ, ସୁଖତ୍ଥେ ସୁକରୋ।

ଆଇତି ଅଭିମୁଖଭାୱୁ’ଦ୍ଧକମ୍ମ ମରିୟାଦା’ଭିୱିଧି ପତ୍ତି’ଚ୍ଛାପରିସ୍ସଜନ ଆଦିକମ୍ମଗ୍ଗହଣ ନିୱାସ ସମୀପ’ୱ୍ହାନାଦୀସୁ। ଅଭିମୁଖଭାୱେ ଆଗଚ୍ଛତି, ଉଦ୍ଧକମ୍ମେ ଆରୋହତି, ମରିୟାଦାୟଂ ଆପଦ୍ଧତା ଖେତ୍ତଂ, ଅଭିୱିଧିମ୍ହି ଆକୁମାରଂ ୟସୋ କଚ୍ଚାୟନସ୍ସ, ପତ୍ତିୟଂ ଆପତ୍ତିମାପନ୍ନୋ, ଇଚ୍ଛାୟଂ ଆକଙ୍ଖା, ପରିସ୍ସଜନେ ଆଲିଙ୍ଗନଂ, ଆଦିକମ୍ମେ ଆରମ୍ଭୋ, ଗହଣେ ଆଦୀୟତି ଆଲମ୍ବତି, ନିୱାସେ ଆୱସଥୋ, ସମୀପେ ଆସନ୍ନଂ, ଅୱ୍ହାନେ ଆମନ୍ତେସି।

ଅତିଇତି ଅଭିକ୍କମନା’ତିକ୍କନ୍ତା’ତିସୟ ଭୁସତ୍ଥାଦୀସୁ। ଅତିକ୍କମନେ ଅତିରୋଚତି ଅମ୍ହେହି, ଅତୀତୋ, ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ, ଅତିସୟେ ଅତିକୁସଲୋ, ଭୁସତ୍ଥେ ଅତିକ୍କୋଧୋ ଅତିୱୁଦ୍ଧି।

ଅପିଇତି ସମ୍ଭାୱନା’ପେକ୍ଖା ସମୁଚ୍ଚୟ ଗରହ ପଞ୍ହାଦୀସୁ। ସମ୍ଭାୱନାୟଂ ଅପି ଦିବ୍ବେସୁ କାମେସୁ, ମେରୁମ୍ପି ୱିନିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଅପେକ୍ଖାୟଂ ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଅନିୟତୋ, ସମୁଚ୍ଚୟେ ଇତିପି ଅରହଂ, ଅନ୍ତମ୍ପି ଅନ୍ତଗୁଣମ୍ପି ଆଦାୟ, ଗରହେ ଅପି ଅମ୍ହାକଂ ପଣ୍ଡିତକ, ପଞ୍ହେ ଅପି ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖଂ ଲଭିତ୍ଥ।

ଅପେତି ଅପଗତ ଗରହ ୱଜ୍ଜନ ପୂଜା ପଦୁସ୍ସନାଦୀସୁ। ଅପଗତେ ଅପମାନୋ ଅପେତୋ, ଗରହେ ଅପଗବ୍ଭୋ, ୱଜ୍ଜନେ ଅପସାଲାୟ ଆୟନ୍ତି ୱାଣିଜା, ପୂଜାୟଂ ୱୁଦ୍ଧାପଚାୟୀ, ପଦୁସ୍ସନେ ଅପରଜ୍ଝତି।

ଉପେତି ଉପଗମନ ସମୀପୂ’ପପତ୍ତି ସାଦିସ୍ସା’ଧିକୂ’ପରିଭାୱା’ନସନ ଦୋସକ୍ଖାନ ସଞ୍ଞା ପୁବ୍ବକମ୍ମ ପୂଜା ଗୟ୍ହାକାର ଭୁସତ୍ଥାଦୀସୁ। ଉପଗମନେ ନିସିନ୍ନଂ ୱା ଉପନିସୀଦେୟ୍ୟ, ସମୀପେ ଉପନଗରଂ, ଉପପତ୍ତିୟଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି, ଅଥ ୱା ଉପପତ୍ତି ୟୁତ୍ତି, ୟଥା – ଉପପତ୍ତିତୋ ଇକ୍ଖତୀତି ଉପେକ୍ଖା, ସାଦିସ୍ସେ ଉପମାନଂ ଉପମା, ଅଧିକେ ଉପ ଖାରିୟଂ ଦୋଣୋ, ଉପରିଭାୱେ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ, ଅନସନେ ଉପୱାସୋ, ଦୋସକ୍ଖାନେ ପରଂ ଉପପଦତି, ସଞ୍ଞାୟଂ ଉପଧା ଉପସଗ୍ଗୋ, ପୁବ୍ବକମ୍ମେ ଉପକ୍କମୋ ଉପକାରୋ, ପୂଜାୟଂ ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାକୋ, ମାତୁପଟ୍ଠାନଂ, ଗୟ୍ହାକାରେ ସୋଚେୟ୍ୟପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ, ଭୁସତ୍ଥେ ଉପାଦାନଂ, ଉପାୟାସୋ, ଉପନିସ୍ସୟୋତି। ଇତି ଅନେକତ୍ଥା ହି ଉପସଗ୍ଗା।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ଉପସଗ୍ଗ ନିପାତା ଚ, ପଚ୍ଚୟା ଚ ଇମେ ତୟୋ;

ନେକେନେକତ୍ଥୱିସୟା, ଇତି ନେରୁତ୍ତିକାବ୍ରୱୁ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଉପସଗ୍ଗାନଂ ନାମାଖ୍ୟାତୱିସେସକତ୍ତା ଲିଙ୍ଗସଞ୍ଞାୟଂ ଅନିୟମେନ ସ୍ୟାଦିମ୍ହି ସମ୍ପତ୍ତେ ତେସଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାକମ୍ମାଦିଭେଦାଭାୱା ତେହି ପଠମେକୱଚନମେୱ ଭୱତି।

‘‘ଲୋପ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତମାନେ

୨୮୨।ସବ୍ବାସମାୱୁସୋପସଗ୍ଗନିପାତାଦୀହି ଚ।

ଆୱୁସୋସଦ୍ଦତୋ, ଉପସଗ୍ଗନିପାତେହି ଚ ସବ୍ବାସଂ ପରାସଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ଲୋପୋ ହୋତି। ଆଦିସଦ୍ଦେନ କ୍ୱଚି ସୁତ୍ତପଦାଦୀହି ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ଆୱୁସୋତିମସ୍ସ ୱିସୁଂ ଗହଣଂ ସସଙ୍ଖ୍ୟତ୍ତଦୀପନତ୍ଥନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଉପେଚ୍ଚତ୍ଥଂ ସଜନ୍ତୀତି, ଉପସଗ୍ଗା ହି ପାଦୟୋ;

ଚାଦୀ ପଦାଦିମଜ୍ଝନ୍ତେ, ନିପାତା ନିପତନ୍ତିତି।

ପହରଣଂ ପହାରୋ, ଏୱଂ ପରାଭୱୋ, ନିୱାସୋ, ନୀହାରୋ, ଉହାରୋ, ଦୁହାରୋ, ସଂହାରୋ, ୱିହାରୋ, ଅୱହାରୋ, ଅନୁହାରୋ, ପରିହାରୋ, ଅଧିହାରୋ, ଅଭିହାରୋ, ପତିହାରୋ, ସୁହାରୋ, ଆହାରୋ, ଅତିହାରୋ, ଅପିହାରୋ, ଅପହାରୋ , ଉପହାରୋ। ପହରତି, ପରାଭୱତି, ନିୱସତି, ନୀହରତି, ଉଦ୍ଧରତି ଇଚ୍ଚାଦି ୟୋଜେତବ୍ବଂ।

ଧାତ୍ୱତ୍ଥଂ ବାଧତେ କୋଚି, କୋଚି ତମନୁୱତ୍ତତେ;

ତମେୱଞ୍ଞୋ ୱିସେସେତି, ଉପସଗ୍ଗଗତୀ ତିଧା।

ଓପସଗ୍ଗିକପଦଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ନେପାତିକପଦ

ସମୁଚ୍ଚୟୱିକପ୍ପନପଟିସେଧପୂରଣାଦିଅତ୍ଥଂ ଅସତ୍ୱୱାଚକଂ ନେପାତିକଂ ପଦଂ।

ତତ୍ର ଚେତି ସମୁଚ୍ଚୟା'ନ୍ୱାଚୟେ'ତରୀତରଯୋଗସମାହାରା'ୱଧାରଣାଦୀସୁ।

ୱାଇତି ୱିକପ୍ପନୂ'ପମାନ ସମୁଚ୍ଚୟ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସାସୁ।

ନ ନୋ ମା ଅ ଅଲଂ ହଲଂ ଇଚ୍ଚେତେ ପଟିସେଧନତ୍ଥେ।

ଅଲଂ ପରିୟତ୍ତି ଭୂସନେସୁ ଚ।

ପୂରଣତ୍ଥଂ ଦୁୱିଧଂ ଅତ୍ଥପୂରଣଂ ପଦପୂରଣଞ୍ଚ।

ତତ୍ଥ ଅଥ ଖଲୁ ୱତ ୱଥ ଅଥୋ ଅସ୍ସୁ ଯଗ୍ଘେ ହି ଚରହି ନଂ ତଂ ୱା ଚ ତୁୱ ୱୋ ପନ ହୱେ କୀୱ ହ ତତୋ ଯଥା ସୁଦଂ ଖୋ ୱେ ହଂ ଏନଂ ସେୟ୍ୟଥିଦଂ ଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନି ପଦପୂରଣାନି।

ତତ୍ଥ – ଅଥେତି ପଞ୍ହା'ନନ୍ତରିୟା'ଧିକାରାଦୀସୁ ଚ।

ଖଲୁଇତି ପଟିସେଧା'ୱଧାରଣ ପସିଦ୍ଧୀସୁ ଚ।

ୱତେତି ଏକଂସ ଖେଦା'ନୁକମ୍ପସଙ୍କପ୍ପେସୁ ଚ।

ଅଥୋଇତି ଅନ୍ୱାଦେସେ ଚ।

ହିଇତି ହେତୁ ଅୱଧାରଣେସୁ ଚ।

ତୁଇତି ୱିସେସ ହେତୁ ନିୱତ୍ତନାଦୀସୁ ଚ।

ପନେତି ୱିସେସେପି।

ହୱେ, ୱେଇଚ୍ଚେତେ ଏକଂସତ୍ଥେପି।

ହଂଇତି ୱିସାଦ ସମ୍ଭମେସୁପି।

ସେୟ୍ୟଥିଦନ୍ତି ତଂ କତମନ୍ତି ଅତ୍ଥେପି।

ଅତ୍ଥପୂରଣଂ ଦୁୱିଧଂ ୱିଭତ୍ତିୟୁତ୍ତଂ, ଅୱିଭତ୍ତିୟୁତ୍ତଞ୍ଚ।

ଅତ୍ଥି ସକ୍କା ଲବ୍ଭା ଇଚ୍ଚେତେ ପଠମାୟଂ।

ଆୱୁସୋ ଅମ୍ଭୋ ହମ୍ଭୋ ରେ ଅରେ ହରେ ଚ୍ଚେଇଚ୍ଚେତେ ଆମନ୍ତନେ।

ଦିୱା ଭିମ୍ଭୋ ନମୋ ଇଚ୍ଚେତେ ପଠମାଯଂ, ଦୁତିଯାଯଞ୍ଚ।

ସଯଂ ସାମଂ ସଂ ସମ୍ମା କିନ୍ତି ଇଚ୍ଚେତେ ତତିଯତ୍ଥେ, ସୋତୋ ଧାପଚ୍ଚଯନ୍ତା ଚ। ସୁତ୍ତସୋ ପଦସୋ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ଏକଧା ଦ୍ୱିଧା ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୱେ ତୁଂପଚ୍ଚଯନ୍ତା ଚତୁତ୍ଥିଯା, କାତୱେ ଦାତୱେ କାତୁଂ କାରେତୁଂ ଦାତୁଂ ଦାପେତୁଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସୋ ତୋପଚ୍ଚଯନ୍ତା ପଞ୍ଚମିଯତ୍ଥେ, ଦୀଘସୋ ଓରସୋ ରାଜତୋ ୱା ଚୋରତୋ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୋ ସତ୍ତମ୍ଯତ୍ଥେପି, ତ୍ରଥାଦିପଚ୍ଚଯନ୍ତା ଚ। ଏକତୋ ପୁରତୋ ପଚ୍ଛତୋ ପସ୍ସତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ପାଦତୋ ସୀସତୋ ଅଗ୍ଗତୋ ମୂଲତୋ ଯତ୍ର ଯତ୍ଥ ଯହିଂ ତତ୍ର ତତ୍ଥ ତହିଂ ତହଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସମନ୍ତା ସାମନ୍ତା ପରିତୋ ଅଭିତୋ ସମନ୍ତତୋ ଏକଜ୍ଝଂ ଏକମନ୍ତଂ ହେଟ୍ଠା ଉପରି ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିଯଂସମ୍ମୁଖାପରମ୍ମୁଖା ଆୱି ରହୋ ତିରୋ ଉଚ୍ଚଂ ନୀଚଂ ଅନ୍ତୋ ଅନ୍ତରା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବହିଦ୍ଧା ବାହିରା ବାହିରଂ ବହି ଓରଂ ପାରଂ ଆରା ଆରକା ପଚ୍ଛା ପୁରେ ହୁରଂ ପେଚ୍ଚ ଇଚ୍ଚେତେ ସତ୍ତମିଯା।

ସମ୍ପତି ଆଯତି ଅଜ୍ଜ ଅପରଜ୍ଜୁ ପରଜ୍ଜ ସୁୱେ ସ୍ୱେ ପରସୁୱେ ହିୟ୍ୟୋ ପରେ ସଜ୍ଜୁ ସାଯଂ ପାତୋ କାଲଂ କଲ୍ଲଂ ଦିୱା ନତ୍ତଂ ନିଚ୍ଚଂ ସତତଂ ଅଭିଣ୍ହଂ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ମୁହୁଂ ମୁହୁତ୍ତଂ ଭୂତପୁବ୍ବଂ ପୁରା ଯଦା ତଦା କଦା ଇଚ୍ଚାଦଯୋ କାଲସତ୍ତମିଯା। ଇତି ୱିଭତ୍ତିଯୁତ୍ତାନି।

ଅୱିଭତ୍ତିଯୁତ୍ତେସୁ ଚ ଅପ୍ପେୱ ଅପ୍ପେୱନାମ ନୁ ଇଚ୍ଚେତେ ସଂସଯତ୍ଥେ।

ଅଦ୍ଧା ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ତଗ୍ଘ ଜାତୁ କାମଂ ସସକ୍କଂଇଚ୍ଚେତେ ଏକଂସତ୍ଥେ।

ଏୱୈତି ଅୱଧାରଣେ।

କଚ୍ଚିନୁ'କିନ୍ନୁନନୁକଥଂ କିଂସୁ କିଂଇଚ୍ଚେତେ ପୁଚ୍ଛନତ୍ଥେ।

ଏୱଂ ଇତି ଇତ୍ଥଂ ଇଚ୍ଚେତେ ନିଦସ୍ସନେ।

ଇତି ହେତୁ ୱାକ୍ଯପରିସମତ୍ତୀସୁ ଚ।

ଯାୱ ତାୱ ଯାୱତା ତାୱତା କିତ୍ତାୱତା ଏତ୍ତାୱତା କୀୱ ଇଚ୍ଚେତେ ପରିଚ୍ଛେଦନତ୍ଥେ।

ଏୱଂ ସାହୁ ଲହୁ ଓପାଯିକଂ ପତିରୂପଂ ଆମ ସାଧୁ ଇତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନତ୍ଥେ।

ଯଥା ତଥା ଯଥେୱ ତଥେୱ ଏୱଂ ଏୱମେୱ ଏୱମେୱଂ ଏୱମ୍ପି ଯଥାପି ସେୟ୍ଯଥାପି ସେୟ୍ଯଥାପିନାମ ୱିଯ ଇୱ ଯଥରିୱ ତଥରିୱ ଯଥାନାମ ତଥାନାମ ଯଥାହି ତଥାହି ଯଥାଚତଥାଚ ଇଚ୍ଚେତେ ପଟିଭାଗତ୍ଥେ।

ଯଥାଇତି ଯୋଗ୍ଗତା ୱିଚ୍ଛା ପଦତ୍ଥାନତିୱତ୍ତିନିଦସ୍ସନେସୁ ଚ।

ଏୱଂଇତି ଉପଦେସ ପଞ୍ହାଦୀସୁ ଚ।

କିଞ୍ଚାପିଇତି ଅନୁଗ୍ଗହତ୍ଥେ।

ଅହୋଇତି ଗରହ ପସଂସନ ପତ୍ଥନେସୁ ଚ।

ନାମୈତି ଗରହ ପସଂସନ ସଞ୍ଜ୍ଞା ପଞ୍ହେସୁ ଚ।

ସାଧୁଇତି ପସଂସନ ଯାଚନେସୁ ଚ।

ଇଙ୍ଘ ହନ୍ଦ ଇଚ୍ଚେତେ ଚୋଦନତ୍ଥେ।

ସାଧୁ ସୁଟ୍ଠୁ ଏୱମେତନ୍ତି ଅନୁମୋଦନେ।

କିରୈତି ଅନୁସ୍ସୱଣ ଅସ୍ସଦ୍ଧେୟ୍ୟେସୁ।

ନୂନୈତି ଅନୁମାନା’ନୁସ୍ସରଣ ପରିୱିତକ୍କନେସୁ।

କସ୍ମାଇତି କାରଣପୁଚ୍ଛନେ।

ଯସ୍ମା ତସ୍ମା ତଥାହି ତେନ ଇଚ୍ଚେତେ କାରଣଚ୍ଛେଦନତ୍ଥେ।

ସହ ସଦ୍ଧିଂ ସମଂ ଅମାଇତି ସମକ୍ରିୟାଯଂ।

ୱିନା ରିତେଇତି ୱିପ୍ପଯୋଗେ।

ନାନା ପୁଥୁ ବହୁପ୍ପକାରେ।

ପୁଥୁ ୱିସୁଂ ଅସଙ୍ଘାତେ ଚ।

ଦୁଟ୍ଠୁ କୁ ଜିଗୁଚ୍ଛାଯଂ।

ପୁନ ଅପ୍ପଠମେ।

କଥଞ୍ଚି କିଚ୍ଛତ୍ଥେ ଚ।

ଧା କ୍ଖତ୍ତୁଂ ସକିଞ୍ଚ ସଙ୍ଖ୍ୟାୱିଭାଗେ।

ଈସକଂ ଅପ୍ପତ୍ଥେ।

ସଣିକଂ ମନ୍ଦତ୍ଥେ।

ଖିପ୍ପଂ ଅରଂ ଲହୁ ଆସୁଂ ତୁଣ୍ଣଂ ଅଚିରଂ ସୀଘତ୍ଥେ।

ଚିରଂ ଚିରସ୍ସଂ ଦୀଘକାଲେ।

ଚେ ଯଦି ସଙ୍କାୱଟ୍ଠାନେ।

ଧୁୱଂ ଥିରାୱଧାରଣେସୁ।

ହା ୱିସାଦେ।

ତୁଣ୍ହୀ ଅଭାସନେ।

ସଚ୍ଛି ପଚ୍ଚକ୍ଖେ।

ମୁସା ମିଚ୍ଛା ଅଲିକଂ ଅସଚ୍ଚେ।

ସୁଓତ୍ଥି ଆସୀସତ୍ଥେ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୁନ ତ୍ୱାନ ତ୍ୱାପଚ୍ଚଯନ୍ତା ଉସ୍ସୁକ୍କନତ୍ଥେ ଭଓନ୍ତି।

ଯଥା – ପସ୍ସିତୁନ ପସ୍ସିଯ ପସ୍ସିତ୍ୱାନ ପସ୍ସିତ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱାନଦସ୍ସେତ୍ୱା ଦାତୁନ ଦତ୍ୱାନ ଦତ୍ୱା ଉପାଦାଯ ଦାପେତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ୱିଚେଯ୍ଯ ୱିନେଯ୍ଯ ନିହଚ୍ଚ ସମେଚ୍ଚ ଅପେଚ୍ଚ ଉପେଚ୍ଚ ଆରବ୍ଭ ଆଗମ୍ମ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଏଓଂ ନାମାଖ୍ୟାତୋପସଗ୍ଗୱିନିମୁତ୍ତଂ ଯଦବ୍ବଯଲକ୍ଖଣଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ ନିପାତପଦନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ମୁତ୍ତଂ ପଦତ୍ତଯା ଯସ୍ମା, ତସ୍ମା ନିପତତ୍ଯନ୍ତରା;

ନେପାତିକନ୍ତି ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଯଂ ଅବ୍ବଯ ସଲକ୍ଖଣ''ନ୍ତି।

ନେପାତିକପଦଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ, ନପୁଂସକମଥାପରଂ;

ତିଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ ଅଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ, ନାମିକଂ ପଞ୍ଚଧା ଠିତଂ।

ଇତି ପଦରୂପସିଦ୍ଧିଯଂ ନାମକଣ୍ଡୋ ଦୁତିଯୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। କାରକକଣ୍ଡ

ଅଥ ୱିଭତ୍ତୀନମତ୍ଥଭେଦା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ତତ୍ଥ ଏକମ୍ପି ଅତ୍ଥଂ କମ୍ମାଦିୱସେନ, ଏକତ୍ତାଦିୱସେନ ଚ ୱିଭଜନ୍ତୀତି ୱିଭତ୍ତିୟୋ, ସ୍ୟାଦୟୋ। ତା ପନ ପଠମାଦିଭେଦେନ ସତ୍ତୱିଧା।

ତତ୍ଥ କସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ପଠମା?

୨୮୩।ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେ ପଠମା।

ଲିଙ୍ଗତ୍ଥାଭିଧାନମତ୍ତେ ପଠମାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଲୀନଂ ଅଙ୍ଗନ୍ତି ଲିଙ୍ଗଂ, ଅପାକଟୋ ଅୱୟୱୋ, ପୁରିସୋତିଆଦୀନଞ୍ହି ପକତିପ୍ପଚ୍ଚୟାଦିୱିଭାଗକପ୍ପନାୟ ନିପ୍ଫାଦିତାନଂ ସଦ୍ଦପ୍ପତିରୂପକାନଂ ନାମିକପଦାନଂ ପଠମଂ ଠପେତଙ୍ଗଂ ପକତିରୂପଂ ଅପାକଟତ୍ତା, ଅୱୟୱତ୍ତା ଚ ଲିଙ୍ଗନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ୱିସଦାୱିସଦୋଭୟରହିତାକାରୱୋହାରସଙ୍ଖାତେନ ତିୱିଧଲିଙ୍ଗେନ ସହିତତ୍ଥସ୍ସ, ତବ୍ବିନିମୁତ୍ତସ୍ସୁପସଗ୍ଗାଦୀନମତ୍ଥସ୍ସ ଚ ଲୀନସ୍ସ ଗମନତୋ, ଲିଙ୍ଗନତୋ ୱା ଲିଙ୍ଗନ୍ତି ଅନ୍ୱତ୍ଥନାମୱସେନ ୱା ''ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚୟୱିଭତ୍ତିୱଜ୍ଜିତମତ୍ଥୱଂ ଲିଙ୍ଗ''ନ୍ତି ୱଚନତୋ ପରସମଞ୍ଞାୱସେନ ୱା ଲିଙ୍ଗନ୍ତି ଇଧ ପାଟିପଦିକାପରନାମଧେୟ୍ୟଂ ସ୍ୟାଦିୱିଭତ୍ୟନ୍ତପଦପକତିରୂପମେୱ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଲିଙ୍ଗସ୍ସତ୍ଥୋ ନାମ ପବନ୍ଧୱିସେସାକାରେନ ପୱତ୍ତମାନେ ରୂପାଦୟୋ ଉପାଦାୟ ପଞ୍ଞାପୀୟମାନୋ ତଦଞ୍ଞାନଞ୍ଞଭାୱେନ ଅନିବ୍ବଚନୀୟୋ ସମୂହସନ୍ତାନାଦିଭେଦୋ ଉପାଦାପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତୋ ଘଟପଟାଦିୱୋହାରତ୍ଥୋ ଚ ପଥୱୀଧାତୁଫସ୍ସାଦୀନଂ ସଭାୱଧମ୍ମାନଂ କାଲଦେସାଦିଭେଦଭିନ୍ନାନଂ ୱିଜାତିୟୱିନିୱତ୍ତୋ ସଜାତିୟସାଧାରଣୋ ୟଥାସଙ୍କେତମାରୋପସିଦ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତୋ କକ୍ଖଳଅତ୍ତଫୁସନାଦିସାମଞ୍ଞାକାରୋ ଚ।

ସୋ ପନ କମ୍ମାଦିସଂସଟ୍ଠୋ, ସୁଦ୍ଧୋ ଚାତି ଦୁୱିଧୋ। ତତ୍ଥ କମ୍ମାଦୀସୁ ଦୁତିୟାଦୀନଂ ୱିଧୀୟମାନତ୍ତା କମ୍ମାଦିସଂସଗ୍ଗରହିତୋ ଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ୟାପରିମାଣୟୁତ୍ତୋ, ତବ୍ବିନିମୁତ୍ତୁପସଗ୍ଗାଦିପଦତ୍ଥଭୂତୋ ଚ ସୁଦ୍ଧୋ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ଇଧ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥୋ ନାମ।

ୟୋ ପନ ଆଖ୍ୟାତକିତକତଦ୍ଧିତସମାସେହି ୱୁତ୍ତୋ କମ୍ମାଦିସଂସଟ୍ଠୋ ଅତ୍ଥୋ, ସୋପି ଦୁତିୟାଦୀନଂ ପୁନ ଅତ୍ତନା ୱତ୍ତବ୍ବସ୍ସ ଅତ୍ଥୱିସେସସ୍ସାଭାୱେନ ଅୱିସୟତ୍ତା, ଲିଙ୍ଗତ୍ଥମତ୍ତସ୍ସ ସମ୍ଭୱତୋ ଚ ପଠମାୟେୱ ୱିସୟୋ।

ହୋତି ଚେତ୍ଥ –

ପଠମାୱୁପସଗ୍ଗତ୍ଥେ, କେସଞ୍ଚତ୍ଥେ ନିପାତସଦ୍ଦାନଂ;

ଲିଙ୍ଗାଦିକେ ଚ ସୁଦ୍ଧେ-ଭିହିତେ କମ୍ମାଦିଅତ୍ଥେପି।

ସଲିଙ୍ଗେ ତାୱ – ଏସୋ ପୁରିସୋ, ଏତେ ପୁରିସା, ଏସା କଞ୍ଞା, ଏତା କଞ୍ଞାୟୋ, ଏତଂ ଚିତ୍ତଂ, ଏତାନି ଚିତ୍ତାନି।

ସସଙ୍ଖ୍ୟେ – ଏକୋ ଦ୍ୱେ।

ସପରିମାଣେ – ଦୋଣୋ ଖାରୀ ଆଳ୍ହକଂ।

ଲିଙ୍ଗାଦିୱିନିମୁତ୍ତେ ସତ୍ତାମତ୍ତେ – ଚ ୱା ହ ଅହଂ ଅତ୍ଥି ସକ୍କାଲବ୍ଭା ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେ ପଠମା’’ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ଆଲପନେ ଚା’’ତି ଆଲପନତ୍ଥେ ଚ ପଠମା, ଅଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ଲପନଂ ଆଲପନଂ, ଆମନ୍ତନଂ ଅୱ୍ହାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଆମନ୍ତନଂ ନାମ ପରେଓ ଲଦ୍ଧସରୂପସ୍ସ ସଦ୍ଦେନ ଅଭିମୁଖୀକରଣଂ, କତାଭିମୁଖୋ ପନ ‘‘ଗଚ୍ଛା’’ତିଆଦିନା ନୟେନ କ୍ରିୟାୟ ଯୋଜୀୟତି, ତସ୍ମା ଆମନ୍ତନସମୟେ କ୍ରିୟାଯୋଗାଭାୱତୋ ଇଦଂ କାରକୱୋହାରଂ ନ ଲଭତି।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ

‘‘ସଦ୍ଦେନାଭିମୁଖୀକାରୋ, ୱିଜ୍ଜମାନସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ;

ଆମନ୍ତନଂ ୱିଧାତବ୍ବେ, ନତ୍ଥି ‘ରାଜା ଭୱେ’ତିଦ’’ନ୍ତି।

ଭୋ ପୁରିସ ଏହି, ଭୋ ପୁରିସା ୱା, ଭୱନ୍ତୋ ପୁରିସା ଏଥ।

କସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ଦୁତିୟା?

୨୮୪।କମ୍ମତ୍ଥେ ଦୁତିୟା।

କମ୍ମତ୍ଥେ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଦୁତିୟାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ଅନଭିହିତେ ଏୱାୟଂ, ‘‘କମ୍ମନି ଦୁତିୟାୟଂ ତ୍ତୋ’’ତି ୱଚନଞ୍ଚେତ୍ଥ ଞାପକଂ।

କିଂ କମ୍ମଂ?

‘‘ଯେନ ୱା କୟିରତେ ତଂ କରଣ’’ନ୍ତି ଇତୋ ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୮୫।ଯଂ କରୋତି ତଂ କମ୍ମଂ।

ଯଂ ୱା କରୋତି, ଯଂ ୱା ୱିକରୋତି, ଯଂ ୱା ପାପୁଣାତି, ତଂ କାରକଂ କମ୍ମସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

ଇଧ ଲିଙ୍ଗକାଲୱଚନମତନ୍ତଂ। କରୀୟତୀତି କମ୍ମଂ। ତତ୍ଥ କାରକଂ, ସାଧକଂ କ୍ରିୟାନିପ୍ଫତ୍ତିୟା କାରଣମୂତତେ, ତଂ ପନ କାରକଂ ଛବ୍ବିଧଂ କମ୍ମଂ କତ୍ତା କରଣଂ ସମ୍ପଦାନମପାଦାନମୋକାସୋ ଚାତି। ତତ୍ଥ ସଭାୱତୋ, ପରିକପ୍ପତୋ ୱା କମ୍ମାଦିମ୍ହି ସତିଯେୱ କ୍ରିୟାଭାୱତୋ କମ୍ମାଦୀନଂ ଛନ୍ନମ୍ପି କାରକୱୋହାରୋ ସିଦ୍ଧୋୱ ହୋତି।

ତଂ ପନ କମ୍ମଂ ତିୱିଧଂ ନିବ୍ବତ୍ତନୀୟଂ ୱିକରଣୀୟଂ ପାପଣୀୟଞ୍ଚାତି। ଯଥା – ମାତା ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାୟତି, ଆହାରୋ ସୁଖଂ ଜନୟତି। ଘଟଂ କରୋତି ଦେୱଦତ୍ତୋ, କଟ୍ଠମଙ୍ଗାରଂ କରୋତି, ସୁୱଣ୍ଣଂ କେୟୂରଂ, କଟକଂ ୱା କରୋତି, ୱୀହୟୋ ଲୁନାତି। ଦେୱଦତ୍ତୋ ନିୱେସନଂ ପୱିସତି, ଆଦିଚ୍ଚଂ ପସ୍ସତି, ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ପଣ୍ଡିତେ ପୟିରୁପାସତି।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ

‘‘ନିବ୍ବତ୍ତିୱିକତିପ୍ପତ୍ତି-ଭେଦେନ ତିୱିଧଂ ମତଂ;

କତ୍ତୁ କ୍ରିୟାଭିଗମ୍ମଂ ତଂ, ସୁଖଙ୍ଗାରଂ ନିୱେସନ’’ନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ଇଚ୍ଛିତାନିଚ୍ଛିତକଥିତାକଥିତାଦିଭେଦମନପେକ୍ଖିତ୍ୱା ସବ୍ବସଙ୍ଗାହକୱସେନ ‘‘ଯଂ କରୋତି ତଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଅତ୍ଥନ୍ତରୱିକପ୍ପନୱାଧିକାରତୋ ଚ ସବ୍ବତ୍ଥ ଇମିନାୱ କମ୍ମସଞ୍ଞା ହୋତି।

ତତ୍ଥ ଅନିଚ୍ଛିତକମ୍ମଂ ଯଥା – କଣ୍ଟକଂ ମଦ୍ଦତି, ୱିସଂ ଗିଲତି, ଗାମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଉପଗଚ୍ଛତି।

ଅକଥିତକମ୍ମଂ ଯଥା – ଯଞ୍ଞଦତ୍ତଂ କମ୍ବଲଂ ଯାଚତେ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ। ଏତ୍ଥ ହି ''କମ୍ବଲ''ମିତି କଥିତକମ୍ମଂ ଦ୍ୱିକମ୍ମିକାଯ ଯାଚନକ୍ରିଯାଯ ପଧ୍ଭମିଚ୍ଛିତତରତ୍ତା। ''ଯଞ୍ଞଦତ୍ତ''ମିତି ଅପ୍ପଧାନତ୍ତା ଅକଥିତକମ୍ମଂ। ତଥା ସମିଦ୍ଧଂ ଧନଂ ଭିକ୍ଖତେ, ଅଜଂ ଗାମଂ ନଯତି, ପରାଭୱନ୍ତଂ ପୁରିସଂ, ମଯଂ ପୁଚ୍ଛାମ ଗୋତମଂ, ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦୱୋଚ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅଭିହିତକମ୍ମେ ପନ ନ ହୋତି, ଯଥା – କଟୋ କରୀଯତେ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ସୁଗତେନ ଦେସିତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଞ୍ଞଦତ୍ତୋ କମ୍ବଲଂ ଯାଚୀଯତେ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ଦୁତିଯା''ତି ଅଧିକାରୋ।

୨୮୬।ଗତି ବୁଦ୍ଧି ଭୁଜ ପଠ ହର କର ସଯାଦୀନଂ କାରିତେ ୱା।

ଗମୁ ସପ୍ପ ଗତିମ୍ହି, ବୁଧ ବୋଧନେ, ବୁଧ ଅୱଗମନେ ୱା, ଭୁଜ ପାଲନବ୍ଯୱହରଣେସୁ, ପଠ ବ୍ଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ହର ହରଣେ, କର କରଣେ, ସି ସଯେ ଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ଧାତୂନଂ ପଯୋଗେ କାରିତେ ସତି ପଯୋଜ୍ଜକକତ୍ତୁଭୂତେ କମ୍ମନି ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଦୁତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି ୱା। ନିଚ୍ଚସମ୍ପତ୍ତେ ୱିକପ୍ପତ୍ଥୋଯଂ, ତେନ ତସ୍ସ ପକ୍ଖେ ତତିଯା ହୋତି।

ଯୋ କୋଚି ପୁରିସୋ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛତି, ତମଞ୍ଞୋ ପଯୋଜଯତି। ପୁରିସୋ ପୁରିସଂ ଗାମଂ ଗମଯତି, ପୁରିସେନ ୱା ଗାମଂ ଗମଯତି। ଏୱଂ ସିସ୍ସଂ ଧମ୍ମଂ ବୋଧେତି ଆଚରିଯୋ, ମାତା ପୁତ୍ତଂ ଭୋଜନଂ ଭୋଜଯତି, ସିସ୍ସଂ ଧମ୍ମଂ ପାଠେତି ଆଚରିଯୋ, ପୁରିସୋ ପୁରିସଂ ଭାରଂ ହାରେତି, ତଥା ପୁରିସୋ ପୁରିସଂ କମ୍ମଂ କାରଯତି, ପୁରିସେନ ୱା କମ୍ମଂ କାରାପଯତି, ପୁରିସୋ ପୁରିସଂ ସଯାପଯତି। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ କାରିତେ କତ୍ତୁକମ୍ମନି ଦୁତିଯା।

କାରିତେତି କିଂ? ପୁରିସୋ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛତି।

ଅଭିହିତେ ନ ଭୱତି, ପୁରିସେନ ପୁରିସୋ ଗାମଂ ଗମୀଯତେ, ସିସ୍ସୋ ଧମ୍ମଂ ବୋଧୀଯତେ ଇଚ୍ଚାଦି।

୨୮୭।କାଲଦ୍ଧାନମଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ।

ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ ନିରନ୍ତରଂ ସଂଯୋଗୋଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗୋ। କାଲଦ୍ଧାନଂ ଦବ୍ବଗୁଣକ୍ରିଯାହି ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ତେହି କାଲଦ୍ଧାନୱାଚୀହି ଲିଙ୍ଗେହି ଦୁତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କାଲେ ତାୱ – ସତ୍ତାହଂ ଗୱପାନଂ, ମାସଂ ମଂସୋଦନଂ, ସରଦଂ ରମଣୀଯା ନଦୀ, ସବ୍ବକାଲଂ ରମଣୀଯଂ ନନ୍ଦନଂ, ମାସଂ ସଜ୍ଝାଯତି, ତଯୋ ମାସେ ଅଭିଧମ୍ମଂ ଦେସେସି।

ଅଦ୍ଧାନେ – ଯୋଜନଂ ୱନରାଜି, ଯୋଜନଂ ଦୀଘୋ ପବ୍ବତୋ, କୋସଂ ସଜ୍ଝାଯତି।

ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେତି କିଂ? ମାସେ ମାସେ ଭୁଞ୍ଜତି, ଯୋଜନେ ଯୋଜନେ ୱିହାରଂ ପତିଟ୍ଠାପେସି।

୨୮୮।କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯଯୁତ୍ତେ।

କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯେହି ନିପାତୋପସଗ୍ଗେହି ଯୁତ୍ତେ ଯୋଗେ ସତି ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଦୁତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କମ୍ମଂ ପୱଚନୀଯଂ ଯେସଂ ତେ କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯା, ପରସମଞ୍ଞାୱସେନ ୱା ଅନ୍ୱାଦଯୋ କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯା।

ତତ୍ଥ ଅନୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଲକ୍ଖଣେ, ସହତ୍ଥେ, ହୀନେ ଚ କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯସଞ୍ଞା ୱୁତ୍ତା। ଯଥା – ପବ୍ବଜିତମନୁ ପବ୍ବଜିଂସୁ, ନଦିମନ୍ୱୱସିତା ବାରାଣସୀ, ନଦିଯା ସହ ଅୱବଦ୍ଧାତି ଅତ୍ଥୋ, ଅନୁ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଞୱା।

ଲକ୍ଖଣାଦୀସୁ ‘‘ଲକ୍ଖଣି’ଢ୍ଥମ୍ଭୂତକ୍ଖାନଭାଗ ୱିଚ୍ଛାସୁ ପତି ପରି ଅନୱୋ’’ତି ପତି ପରି ଅନୂନଂ କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯସଞ୍ଞା ଢ୍ହୋତି।

ଲକ୍ଖଣେ ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନଂ ପତି ଦିଵା ଭକ୍ଖା ପାତୁଭୱେଯ୍ୟୁଂ, ରୁକ୍ଖଂ ପତି ୱିଜ୍ଜୋତତେ ଚନ୍ଦୋ, ରୁକ୍ଖଂ ପରି, ରୁକ୍ଖଂ ଅନୁ।

ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତକ୍ଖାନେ ସାଧୁ ଦେୱଦତ୍ତୋ ମାତରଂ ପତି, ମାତରଂ ପରି, ମାତରଂ ଅନୁ।

ଭାଗେ ଯଦେତ୍ଥ ମଂ ପତି ସିଯା, ମଂ ପରି, ମଂ ଅନୁ, ତଂ ଦୀଯତୁ।

ୱିଚ୍ଛାଯୋଗେ ଅତ୍ଥମତ୍ଥଂ ପତି ସଦ୍ଦୋ ନିୱିସତି, ରୁକ୍ଖଂ ରୁକ୍ଖଂ ପତି ୱିଜ୍ଜୋତତେ ଚନ୍ଦୋ, ରୁକ୍ଖଂ ରୁକ୍ଖଂ ପରି, ରୁକ୍ଖଂ ରୁକ୍ଖଂ ଅନୁ।

‘‘ଅଭିରଭାଗେ’’ତି ଅଭିସ୍ସ ଭାଗୱଜ୍ଜିତେସୁ ଲକ୍ଖଣାଦୀସୁ କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯସଞ୍ଞା ଢ୍ହୋତି। ତଂ ଖୋ ପନ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଏୱଂ କଲ୍ଯାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ, ସାଧୁ ଦେୱଦତ୍ତୋ ମାତରଂ ଅଭି।

ନିପାତେ ଧି ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ହନ୍ତାର ମିଚ୍ଚେୱମାଦି।

୨୮୯।କ୍ୱଚି ଦୁତିଯା ଛଟ୍ଠୀନମତ୍ଥେ।

ଛଟ୍ଠୀନଂ ଅତ୍ଥେ କ୍ୱଚି ଦୁତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି। ଅନ୍ତରାଅଭିତୋ ପରିତୋ ପତି ପଟିଭାତିଯୋଗେ ଅଯଂ। ଅନ୍ତରା ଚ ରାଜଗହଂ ଅନ୍ତରା ଚ ନାଳନ୍ଦଂ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନୋ, ରାଜଗହସ୍ସ ଚ ନାଳନ୍ଦାଯ ଚ ମଜ୍ଝେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିତୋ ଗାମଂ ୱସତି, ପରିତୋ ଗାମଂ ୱସତି, ନଦିଂ ନେରଞ୍ଜରଂ ପତି, ନେରଞ୍ଜରାଯ ନଦିଯା ସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ। ପଟିଭନ୍ତୁ ତଂ ଚୁନ୍ଦ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା, ଉପମା ମଂ ପଟିଭାତି, ଉପମା ମଯ୍ହଂ ଉପଟ୍ଠହତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘କ୍ୱଚି ଦୁତିଯା, ଅତ୍ଥେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୨୯୦।ତତିଯାସତ୍ତମୀନଞ୍ଚ।

ତତିଯାସତ୍ତମୀନମତ୍ଥେ ଚ କ୍ୱଚି ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଦୁତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ତତିଯତ୍ଥେ ସଚେ ମଂ ନାଲପିସ୍ସତି, ତ୍ୱଞ୍ଚ ମଂ ନାଭିଭାସସି, ୱିନା ସଦ୍ଧମ୍ମଂ କୁତୋ ସୁଖଂ, ଉପାଯମନ୍ତରେନ ନ ଅତ୍ଥସିଦ୍ଧି।

ସତ୍ତମିଯତ୍ଥେ– କାଲେ, ଉପାନ୍ୱଜ୍ଝାୱସସ୍ସ ପଯୋଗେ, ଅଧିସିଟ୍ଠାୱସାନଂ ପଯୋଗେ, ତପ୍ପାନଚାରେ ଚ ଦୁତିଯା।

କାଲେ ତାୱ – ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା, ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା। ଇମଂ ରତ୍ତିଂ ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ।

ଉପାଦିପୁବ୍ବସ୍ସ ୱସଧାତୁସ୍ସ ପଯୋଗେ – ଗାମଂ ଉପୱସତି, ଗାମଂ ଅନୁୱସତି, ୱିହାରଂ ଅଧିୱସତି, ଗାମଂ ଆୱସତି, ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି। ତଥା ପଥୱିଂ ଅଧିସେସ୍ସତି, ଗାମଂ ଅଧିତିଟ୍ଠତି, ଗାମଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି।

ତପ୍ପାନଚାରେସୁ – ନଦିଂ ପିୱତି, ଗାମଂ ଚରତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ତତିଯା?

୨୯୧।କରଣେ ତତିଯା।

କରଣକାରକେ ତତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କିଂ କରଣଂ?

୨୯୨।ଯେନ ୱା କୟିରତେ ତଂ କରଣଂ।

ଯେନ ୱା କତ୍ତା ଉପକରଣଭୂତେନ ୱତ୍ଥୁନା କ୍ରିୟଂ ଅନ୍ତ୍ୱୱଧାନେନ କରୋତି, ଯେନ ୱା ୱିକରୋତି, ଯେନ ୱା ପାପୁଣାତି, ତଂ କାରକଂ କରଣସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

କରୀୟତେ ଅନେନାତି କରଣଂ, ଏତ୍ଥ ଚ ସତିପି ସଵ୍ଵକାରକାନଂ କ୍ରିୟାସାଧକତ୍ତେ ''ଯେନ ୱା କୟିରତେ''ତି ୱିସେସେତ୍ୱା ୱଚନଂ କତ୍ତୂପକରଣଭୂତେସୁ କାରକେସୁ ସାଧକତମସ୍ସେୱ ଗହଣତ୍ଥଂ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ

''ଯସ୍ସ ସଵ୍ଵୱିସେସେନ, କ୍ରିୟାସଂସିଦ୍ଧିହେତୁତା;

ସମ୍ଭାୱୀୟତି ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କରଣଂ ନାମ କାରକ''ନ୍ତି।

ତଂ ପନ ଦୁୱିଧଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକ ବାହିରୱସେନ।

ଯଥା – ହତ୍ଥେନ କମ୍ମଂ କରୋତି, ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ପସ୍ସତି, ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଜାନାତି, ଦତ୍ତେନ ୱୀହୟୋ ଲୁନାତି, ଅଗ୍ଗିନା କୁଟିଂ ଝାପେତି।

''ତତିୟା''ତି ଅଧିକାରୋ।

୨୯୩।କତ୍ତରି ଚ।

କତ୍ତରି ଚ କାରକେ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ତତିୟାୱିଭତ୍ତି ହୋତି। ଚଗ୍ଗହଣେନ ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତଲକ୍ଖଣେ, କ୍ରିୟାପୱଗ୍ଗେ, ପୁଵ୍ଵସଦିସସମୂନତ୍ଥ କଲହ ନିପୁଣ ମିସ୍ସକ ସଖିଲତ୍ଥାଦିୟୋଗେ, କାଲଦ୍ଧାନେସୁ, ପଚ୍ଚତ୍ତକମ୍ମତ୍ଥପଞ୍ଚମିୟତ୍ଥାଦୀସୁ ଚ ତତିୟା।

କୋ ଚ କତ୍ତା?

୨୯୪।ଯୋ କରୋତି ସ କତ୍ତା।

ଯୋ କ୍ରିୟଂ ଅତ୍ତପ୍ପଧାନୋ ହୁତ୍ୱା କରୋତି, ସୋ କତ୍ତୁସଞ୍ଞୋ ହୋତି।

ସୋ ତିୱିଧୋ ସୁଦ୍ଧକତ୍ତା ହେତୁକତ୍ତା କମ୍ମକତ୍ତାତି। ତତ୍ଥ ଯୋ ସୟମେୱ କ୍ରିୟଂ କରୋତି, ସୋ ସୁଦ୍ଧକତ୍ତା। ଯୋ ଅଞ୍ଞଂ କାତୁଂ ସମତ୍ଥଂ ଅକରୋନ୍ତଂ କମ୍ମଂ ନିୟୋଜେତି, ସୋ ହେତୁକତ୍ତା, ଯଥା – ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ, ତମଞ୍ଞୋ ପୟୋଜେତି ''ଗମୟତି ଦେୱଦତ୍ତ''ନ୍ତି।

ଯଂ ପନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛତି ଦେୱଦତ୍ତୋ, ତମଞ୍ଞୋ ପୟୋଜୟତି ''ଗମୟତି ଦେୱଦତ୍ତ''ନ୍ତି ହେତ୍ୱତ୍ଥନିଦସ୍ସନଂ, ତମ୍ପି ସାମତ୍ଥିୟଦସ୍ସନୱସେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତଵ୍ଵଂ। ଅଞ୍ଞଥା ଯଦି ସୟମେୱ ଗଚ୍ଛତି, କିଂ ତତ୍ଥ ପୟୋଜକବ୍ୟାପାରେନ ଅକରୋନ୍ତଂ ବଲେନ କାରୟତି, ପାସାଣଂ ଉଟ୍ଠାପୟତୀତିଆଦିକଞ୍ଚ ନ ସିଜ୍ଝେୟ୍ୟ।

ଏତ୍ଥ ପନ

''କତ୍ତା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୨୯୩।ଯୋ କାରେତି ସ ହେତୁ।

ଯୋ କତ୍ତାରଂ କାରେତି, ସୋ ହେତୁସଞ୍ଞୋ ହୋତି, କତ୍ତା ଚାତି ହେତୁକତ୍ତୁସଞ୍ଞା।

ଯୋ ପନ ପରସ୍ସ କ୍ରିୟଂ ପଟିଚ୍ଚ କମ୍ମଭୂତୋପି ସୁକରତ୍ତା ସୟମେୱ ସିଜ୍ଝନ୍ତୋ ୱିୟ ହୋତି, ସୋ କମ୍ମକତ୍ତା ନାମ, ଯଥା – ସୟଂ କରୀୟତେ କଟୋ, ସୟମେୱ ପଚ୍ଚତେ ଓଦନୋତି।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ

‘‘ଅତ୍ତପ୍ପଧାନୋ କିରିୟଂ, ଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତି କାରକୋ;

ଅପ୍ପୟୁତ୍ତୋ ପୟୁତ୍ତୋ ୱା, ସ କତ୍ତାତି ପୱୁଚ୍ଚତି।

ହେତୁକତ୍ତାତି କଥିତୋ,

କତ୍ତୁନୋ ଯୋ ପଯୋଜକୋ;

କମ୍ମକତ୍ତାତି ସୁକରୋ,

କମ୍ମଭୂତୋ କଥୀୟତେ’’ତି।

ନନୁ ଚ ‘‘ସଂଯୋଗୋ ଜାୟତେ’’ତିଆଦୀସୁ କଥଂ ପୁରେ ଅସତୋ ଜନନକ୍ରିୟାୟ କତ୍ତୁଭାୱୋସିୟାତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ଲୋକସଙ୍କେତସିଦ୍ଧୋ ହି ସଦ୍ଦପ୍ପଯୋଗୋ, ଅୱିଜ୍ଜମାନମ୍ପି ହି ଲୋକୋ ସଦ୍ଦାଭିଧେୟ୍ୟତାୟ ୱିଜ୍ଜମାନଂ ୱିୟ ଗହେତ୍ୱା ୱୋହରତି , ୱିକପ୍ପବୁଦ୍ଧିଗହିତାକାରୋଯେୱ ହି ସଦ୍ଦେନାଭିଧୀୟତେ, ନ ତୁ ୱତ୍ଥୁସଭାୱୋ, ଅଞ୍ଞଥା ସୁତମୟଞାଣେନପି ପଚ୍ଚକ୍ଖେନ ୱିୟ ୱତ୍ଥୁସଭାୱସଚ୍ଛିକରଣପ୍ପସଙ୍ଗୋ ଚ ମୁସାୱାଦ କୁଦିଟ୍ଠିୱାଦାଦୀନମଭାୱପ୍ପସଙ୍ଗୋ ଚ ସିୟା, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧିପରିକପ୍ପିତପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନପି ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତି ହୋତୀତି ଅସତୋ ସଂଯୋଗାଦିସ୍ସପି ହୋତେୱ ଜନନକ୍ରିୟାୟ କତ୍ତୁକାରକତାତି।

ଯଥାହ

‘‘ୱୋହାରୱିସୟୋ ସଦ୍ଦୋ, ନେକନ୍ତପରମତ୍ଥିକୋ;

ବୁଦ୍ଧିସଙ୍କପ୍ପିତୋ ଅତ୍ଥୋ, ତସ୍ସତ୍ଥୋତି ପୱୁଚ୍ଚତି।

ବୁଦ୍ଧିୟା ଗହିତତ୍ତା ହି, ସଂଯୋଗୋ ଜାୟତେ ଇତି;

ସଂଯୋଗୋ ୱିଜ୍ଜମାନୋୱ, କତ୍ତା ଭୱତି ଜାତିୟା’’ତି।

ତତ୍ର ତତିୟା ଜିନେନ ଦେସିତୋ ଧମ୍ମୋ, ବୁଦ୍ଧେନ ଜିତୋ ମାରୋ, ଅହିନା ଦଟ୍ଠୋ ନରୋ, ବୁଦ୍ଧେନ ବୋଧିତୋ ଲୋକୋ, ସଦ୍ଧେହି କାରିତୋ ୱିହାରୋ।

ଅଭିହିତେ ନ ଭୱତି। କଟଂ କରୋତି ଦେୱଦତ୍ତୋ, କାରେତି ୱା।

ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତସ୍ସ ଲକ୍ଖଣେ – ସା ଭିନ୍ନେନ ସୀସେନ ପଗ୍ଘରନ୍ତେନ ଲୋହିତେନ ପଟିୱିସ୍ସକାନଂ ଉଜ୍ଝାପେସି, ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେନ ପତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞଂ ନୱଂ ପତ୍ତଂ ଚେତାପେୟ୍ୟ, ତିଦଣ୍ଡକେନ ପରିବ୍ବାଜକମଦ୍ଦକ୍ଖି।

ଅପୱଗ୍ଗେ – ଏକାହେନେୱ ବାରାଣସିଂ ପାୟାସି, ନୱହି ମାସେହି ୱିହାରଂ ନିଟ୍ଠାପେସି, ଯୋଜନେନ ଅଧୀତଂ ବ୍ୟାକରଣଂ, କ୍ରିୟାପୱଗ୍ଗୋତି କ୍ରିୟାୟ ଆସୁଂ ପରିନିଟ୍ଠାପନଂ।

ପୁବ୍ବାଦିଯୋଗେ– ମାସେନ ପୁବ୍ବୋ, ପିତରା ସଦିସୋ, ମାତରା ସମୋ, କହାପଣେନ ଊନୋ, ଧନେନ ୱିକଲୋ, ଅସିନା କଲହୋ, ଆଚାରେନ

ନିପୁଣୋ, ୱାଚାୟ ନିପୁଣୋ, ଗୁଳଏନ ମିସ୍ସକଂ, ତିଲେନ ମିସ୍ସକଂ, ୱାଚାୟ ସଖିଲୋ, ମଣିନା ଅଡ୍ଢୋ, ଧନେନ ଅଡ୍ଢୋ, ପିତରା ତୁଲ୍ଲୋ।

କାଲଦ୍ଧାନେସୁ – ମାସେନ ଭୁଞ୍ଜତି, ଯୋଜନେନ ଗଚ୍ଛତି।

ପଚ୍ଚତ୍ତେ – ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ସମ୍ମନ୍ନତି।

କମ୍ମତ୍ଥେ – ତିଲେହି ଖେତ୍ତେ ୱପତି।

ପଞ୍ଚମିୟତ୍ଥେ – ସୁମୁତ୍ତା ମୟଂ ତେନ ମହାସମଣେନ।

୨୯୬।ସହାଦିଯୋଗେ ଚ।

ସହ ସଦ୍ଧିଂ ସମଂ ନାନା ୱିନା ଅଲଂ କିମିଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଯୋଗେ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ତତିୟାୱିଭତ୍ତି ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ସହତ୍ଥେପି।

ତତ୍ଥ ସହସଦ୍ଦେନ ଯୋଗୋ କ୍ରିୟା ଗୁଣ ଦବ୍ବ ସମୱାୟେ ସମ୍ଭୱତି। ଯଥା – ୱିତକ୍କେନ ସହ ୱତ୍ତତି, ପୁତ୍ତେନ ସହ ଥୂଲୋ, ଅନ୍ତେୱାସିକସଦ୍ଧିୱିହାରିକେହି ସହ ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟାନଂ ଲାଭୋ, ନିସୀଦି ଭଗୱା ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ, ସହସ୍ସେନ ସମଂ ମିତା, ସବ୍ବେହି ମେ ପିୟେହି ମନାପେହି ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋ, ସଙ୍ଘୋ ୱିନାପି ଗଗ୍ଗେନ ଉପୋସଥଂ କରେୟ୍ୟ, ଅଲଂ ତେ ଇଧ ୱାସେନ, କିଂ ମେ ଏକେନ ତିଣ୍ଣେନ, ପୁରିସେନ ଥାମଦସ୍ସିନା, କିଂ ତେ ଜଟାହି ଦୁମ୍ମେଧ, କିଂ ତେ ଅଜିନସାଟିୟା।

ସହତ୍ଥେ– ଦେୱଦତ୍ତୋ ରାଜଗହଂ ପାୱିସି କୋକାଲିକେନ ପଚ୍ଛାସମଣେନ, ଦୁକ୍ଖୋ ବାଲେହି ସଂୱାସୋ।

୨୯୭।ହେତ୍ୱତ୍ଥେ ଚ।

ଯୋଗଗ୍ଗହଣମିହାନୁୱତ୍ତତେ, ହେତ୍ୱତ୍ଥେ, ହେତ୍ୱତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ ଚ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ତତିୟାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କିସ୍ମିଞ୍ଚି ଫଲେ ଦିଟ୍ଠସାମତ୍ଥିୟଂ କାରଣଂ ହେତୁ, ସୋୟେୱ ଅତ୍ଥୋ, ତସ୍ମିଂ ହେତ୍ୱତ୍ଥେ, ଅନ୍ନେନ ୱସତି, ଧମ୍ମେନ ୱସତି, ୱିଜ୍ଜାୟ ୱସତି।

ନ ଜଚ୍ଚାୱସଲୋ ହୋତି,

ନ ଜଚ୍ଚା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

କମ୍ମୁନା ୱସଲୋ ହୋତି,

କମ୍ମୁନା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

ଦାନେନ ଭୋଗୱା, ଆଚାରେନ କୁଲୀ।

କେନ ପାଣି କାମଦଦୋ, କେନ ପାଣି ମଧୁସ୍ସୱୋ;

କେନ ତେ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟେନ, ପୁଞ୍ଞଂ ପାଣିମ୍ହି ଇଜ୍ଝତି।

ହେତ୍ୱତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ – କେନ ନିମିତ୍ତେନ, କେନ ପଯୋଜନେନ, କେନଟ୍ଠେନ, କେନ ହେତୁନା ୱସତି।

୨୯୮।ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ ଚ।

ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ ଚ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ତତିୟାୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କାଲଦ୍ଧାନଦିସାଦେସାଦୀସୁ ଚାୟଂ। ତେନ ସମଯେନ, ତେନ କାଲେନ, କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱଣଂ, ସୋ ୱୋ ମମଚ୍ଚଯେନ ସଦ୍ଧା, ମାସେନ ଭୁଞ୍ଜତି, ଯୋଜନେନ ଧାୱତି। ପୁରତ୍ଥିମେନ ଧତରଟ୍ଠୋ, ଦକ୍ଖିଣେନ ୱିରୂଳ୍ହକୋ, ପଚ୍ଛିମେନ ୱିରୂପକ୍ଖୋ, ଉତ୍ତରେନ କସିୱନ୍ତୋ ଜନୋଘମପରେନ ଚ, ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି ଇଚ୍ଚାଦି।

୨୯୯।ଯେନଙ୍ଗୱିକାରୋ।

ଯେନ ବ୍ଯାଧିମତା ଅଙ୍ଗେନ ଅଙ୍ଗିନୋ ୱିକାରୋ ଲକ୍ଖୀଯତେ, ତତ୍ଥ ତତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଙ୍ଗମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଅଙ୍ଗଂ, ସରୀରଂ। ଅକ୍ଖିନା କାଣୋ, ହତ୍ଥେନ କୁଣୀ, ପାଦେନ ଖଞ୍ଜୋ, ପିଟ୍ଠିଯା ଖୁଜ୍ଜୋ।

୩୦୦।ୱିସେସନେ ଚ।

ୱିସେସୀଯତି ୱିସେସିତଙ୍ଗ ଅନେନାତି ୱିସେସନଂ, ଗୋତ୍ତାଦି। ତସ୍ମିଂ ଗୋତ୍ତନାମଜାତିସିପ୍ପୱଯୋଗୁଣସଙ୍ଖାତେ ୱିସେସନତ୍ଥେ ତତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ପକତିଆଦୀହି ଚ। ଗୋତ୍ତେନ ଗୋତମୋ ନାଥୋ।

ସାରିପୁତ୍ତୋତି ନାମେନ, ୱିସ୍ସୁତୋ ପଞ୍ଞୱା ଚ ସୋ;

ଜାତିଯା ଖତ୍ତିଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ଲୋକେ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ।

ତଦହୁ ପବ୍ବଜିତୋ ସନ୍ତୋ, ଜାତିଯା ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋ;

ସୋପି ମଂ ଅନୁସାସେଯ୍ଯ, ସମ୍ପଟିଚ୍ଛାମି ମତ୍ଥକେ।

ସିପ୍ପେନ ନଳକାରୋ ସୋ, ଏକୂନତିଂସୋ ୱଯସା, ୱିଜ୍ଜାଯ ସାଧୁ, ପଞ୍ଞାଯ ସାଧୁ, ତପସା ଉତ୍ତମୋ, ସୁୱଣ୍ଣେନ ଅଭିରୂପୋ।

ପକତିଆଦୀସୁ – ପକତିଯା ଅଭିରୂପୋ, ଯେଭୁଯ୍ଯେନ ମତ୍ତିକା, ସମେନ ଧାୱତି, ୱିସମେନ ଧାୱତି, ଦ୍ୱିଦୋଣେନ ଧଞ୍ଞଂ କିଣାତି, ସହସ୍ସେନ ଅସ୍ସକେ କିଣାତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ଚତୁତ୍ଥୀ?

୩୦୧।ସମ୍ପଦାନେଚତୁତ୍ଥୀ।

ସମ୍ପଦାନକାରକେ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଚତୁତ୍ଥୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କିଞ୍ଚ ସମ୍ପଦାନଂ?

୩୦୨।ଯସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ ରୋଚତେ ଧାରଯତେ ୱା ତଂ ସମ୍ପଦାନଂ।

ଯସ୍ସ ୱା ଦାତୁକାମୋ, ଯସ୍ସ ୱା ରୋଚତେ, ଯସ୍ସ ୱା ଧାରଯତେ, ତଂ କାରକଂ ସମ୍ପଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି। ସମ୍ମା ପଦୀଯତେ ଅସ୍ସାତି ସମ୍ପଦାନଂ, ପଟିଗ୍ଗାହକୋ।

ତଂ ପନ ତିୱିଧଂ ଦିଯ୍ଯମାନସ୍ସାନିୱାରଣଜ୍ଝେସନାନୁମତିୱସେନ। ଯଥା – ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁପ୍ଫଂ ଯଜତି, ବୋଧିରୁକ୍ଖସ୍ସ ଜଲଂ ଦଦାତି। ଅଜ୍ଝେସନେ – ଯାଚକାନଂ ଧନଂ ଦଦାତି। ଅନୁମତିଯଂ – ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦାନଂ ଦେତି।

ଯଥାହ

‘‘ଅନିରାକରଣାରାଧ-ନାବ୍ଭନୁଞ୍ଞୱସେନ ହି;

ସମ୍ପଦାନଂ ତିଧା ୱୁତ୍ତଂ, ରୁକ୍ଖ ଯାଚକ ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି।

ଦାତୁକାମୋତି କିଂ? ରଞ୍ଞୋ ଦଣ୍ଡଂ ଦଦାତି।

ରୋଚନାଦୀସୁ ପନ – ସମଣସ୍ସ ରୋଚତେ ସଚ୍ଚଂ, ମାୟସ୍ମନ୍ତାନମ୍ପି ସଙ୍ଘଭେଦୋ ରୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଯସ୍ସାୟସ୍ମତୋ ଖମତି, ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରୟତେ ୟଞ୍ଞଦତ୍ତୋ।

‘‘ସମ୍ପଦାନଂ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୦୩।ସିଲାଘ ହନୁ ଠା ସପ ଧାର ପିହ କୁଧ ଦୁହି ସ୍ସାସୂୟ ରାଧିକ୍ଖ ପଚ୍ଚାସୁଣ ଅନୁପତିଗିଣପୁବ୍ବକତ୍ତାରୋଚନତ୍ଥତଦତ୍ଥ ତୁମତ୍ଥାଲମତ୍ଥ ମଞ୍ଞାନାଦରପ୍ପାଣିନି ଗତ୍ୟତ୍ଥକମ୍ମନି ଆସିସତ୍ଥ ସମ୍ମୁତି ଭିୟ୍ୟସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେସୁ ଚ।

ଚତୁପ୍ପଦମିଦଂ । ସିଲାଘ କତ୍ଥନେ, ହନୁ ଅପନୟନେ, ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି, ସପ ଅକ୍କୋସେ, ଧର ଧାରଣେ, ପିହ ଇଚ୍ଛାୟଂ ଇଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ପୟୋଗେ, କୁଧ କୋପେ, ଦୁହ ଜିଘଂସାୟଂ, ଇସ୍ସ ଇସ୍ସାୟଂ, ଉସୂୟ ଦୋସାୱିକରଣେ ଇଚ୍ଚେତେସଂ ତଦତ୍ଥୱାଚୀନଞ୍ଚ ଧାତୂନଂ ପୟୋଗେ ଚ ରାଧ ହିଂସାସଂରାଧେସୁ, ଇକ୍ଖ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁତି ଇମେସଂ ପୟୋଗେ ଚ ପତି ଆପୁବ୍ବସ୍ସ ସୁ ସୱଣେତି ଇମସ୍ସ ଚ ଅନୁପତିପୁବ୍ବସ୍ସ ଗେସଦ୍ଦେତି ଇମସ୍ସ ଚ ପୁବ୍ବକତ୍ତା ଚ ଆରୋଚନତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ, ତଦତ୍ଥେ, ତୁମତ୍ଥେ, ଅଲମତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ ଚ ମଞ୍ଞତିପ୍ପୟୋଗେ ଅନାଦରେ ଅପ୍ପାଣିନି ଚ ଗତ୍ୟତ୍ଥାନଂ କମ୍ମନି ଚ ଆସିସତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ ଚ ସମ୍ମୁତି ଭିୟ୍ୟପ୍ପୟୋଗେସୁ ଚ ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ ଚାତି ତଂ କମ୍ମାଦିକାରକଂ ସମ୍ପଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ପହିଣତିକପ୍ପତି ପହୋତି ଉପମାଞ୍ଜଲିକରଣ ଫାସୁ ଅତ୍ଥସେୟ୍ୟପ୍ପଭୁତିୟୋଗେ ଚ ପୁରେ ୱିୟ ଚତୁତ୍ଥୀ।

ସିଲାଘାଦିପ୍ପୟୋଗେ ତାୱ – ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିଲାଘତେ। ଉପଜ୍ଝାୟସ୍ସ ସିଲାଘତେ, ଥୋମେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ହନୁତେ ମୟ୍ହମେୱ, ହନୁତେ ତୁୟ୍ହମେୱ, ଅପଲପତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉପତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ସକ୍ୟପୁତ୍ତାନଂ ୱଡ୍ଢକୀ, ଏତ୍ଥ ଚ ଉପଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଉପଗମନଂ। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜମାନସ୍ସ ପାନୀୟେନ ୱା ୱିଧୂପନେନ ୱା ଉପତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ।

ତୁୟ୍ହଂ ସପତେ, ମୟ୍ହଂ ସପତେ, ଏତ୍ଥ ଚ ସପନଂ ନାମ ସଚ୍ଚକରଣଂ।

ଧାରୟତିପ୍ପୟୋଗେ ଧନିକୋୟେୱ ସମ୍ପଦାନଂ, ସୁୱଣ୍ଣଂ ତେ ଧାରୟତେ, ଇଣଂ ଧାରୟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ମୟଂ ନାଗଂ ଧାରୟାମ।

ପିହପ୍ପୟୋଗେ ଇଚ୍ଛିତୋୟେୱ, ଦେୱାପି ତସ୍ସ ପିହୟନ୍ତି ତାଦିନୋ, ଦେୱାପି ତେସଂ ପିହୟନ୍ତି, ସମ୍ବୁଦ୍ଧାନଂ ସତୀମତଂ, ପତ୍ଥେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

କୋଧାଦିଅତ୍ଥାନଂ ପୟୋଗେ ୟଂ ପତି କୋପୋ, ତସ୍ସ କୁଜ୍ଝ ମହାୱୀର, ୟଦିହଂ ତସ୍ସ କୁପ୍ପେୟ୍ୟଂ।

ଦୁହୟତି ଦିସାନଂ ମେଘୋ, ୟୋ ମିତ୍ତାନଂ ନ ଦୁବ୍ଭତି।

ତିତ୍ଥିୟା ଇସ୍ସନ୍ତି ସମଣାନଂ।

ଦୁଜ୍ଜନା ଗୁଣୱନ୍ତାନଂ ଉସୂୟନ୍ତି, କା ଉସୂୟା ୱିଜାନତଂ।

ରାଧିକ୍ଖପ୍ପୟୋଗେ ୟସ୍ସ ୱିପୁଚ୍ଛନଂ କମ୍ମୱିଖ୍ୟାପନତ୍ଥଂ, ୱାଧିକାରତୋ ଦୁତିୟା ଚ। ଆରାଧୋ ମେ ରଞ୍ଞୋ, ରଞ୍ଞୋ ଅପରଜ୍ଝତି, ରାଜାନଂ ୱା ଅପରଜ୍ଝତି, କ୍ୟାହଂ ଅୟ୍ୟାନଂ ଅପରଜ୍ଝାମି, କ୍ୟାହଂ ଅୟ୍ୟେ ଅପରଜ୍ଝାମି ୱା।

ଆୟସ୍ମତୋ ଉପାଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ ଉପତିସ୍ସୋ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ୱା।

ପଚ୍ଚାସୁଣ ଅନୁପତିଗିଣାନଂ ପୁବ୍ବକତ୍ତା ଚ ସୁଣୋତିସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ପଚ୍ଚାୟୋଗେ, ଗିଣସ୍ସ ଚ ଅନୁପତିୟୋଗେ ପୁବ୍ବସ୍ସ କମ୍ମୁନୋ ୟୋ କତ୍ତା, ସୋ

ସମ୍ପଦାନସଞ୍ଞୋ ହୋତି। ଯଥା – ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦଵୋଚ, ଏତ୍ଥ ''ଭିକ୍ଖୂ''ତି ଅକଥିତକମ୍ମଂ, ''ଏତ''ନ୍ତି କଥିତକମ୍ମଂ, ପୁବ୍ବସ୍ସ ଵଚନକମ୍ମସ୍ସ କତ୍ତା ଭଗଵା। ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ, ଆସୁଣନ୍ତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ, ତଥା ଭିକ୍ଖୁ ଜନଂ ଧମ୍ମଂ ସାଵେତି, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଜନୋ ଅନୁଗିଣାତି, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଜନୋ ପତିଗିଣାତି, ସାଧୁକାରଦାନାଦିନା ତଂ ଉସ୍ସାହଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଯୋ ଵଦେତି ସ କତ୍ତାତି, ଵୁତ୍ତଂ କମ୍ମନ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି;

ଯୋ ପଟିଗ୍ଗାହକୋ ତସ୍ସ, ସମ୍ପଦାନଂ ଵିଜାନିଯାତି।

ଆରୋଚନତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ ଯସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ତଂ ସମ୍ପଦାନଂ। ଆରୋଚଯାମି ଵୋ ଭିକ୍ଖଵେ, ପଟିଵେଦଯାମି ଵୋ ଭିକ୍ଖଵେ, ଆମନ୍ତଯାମି ତେ ମହାରାଜ, ଆମନ୍ତ ଖୋ ତଂ ଗଚ୍ଛାମାତି ଵା। ଏତ୍ଥ ଚ ଆରୋଚନସଦ୍ଦସ୍ସ କଥନପ୍ପକାରତ୍ଥତ୍ତା ଦେସନତ୍ଥାଦିପ୍ପଯୋଗେପି ଚତୁତ୍ଥୀ। ଧମ୍ମଂ ଵୋ ଦେସେସ୍ସାମି, ଦେସେତୁ ଭନ୍ତେ ଭଗଵା ଧମ୍ମଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଯଥା ନୋ ଭଗଵା ବ୍ଯାକରେଯ୍ଯ, ନିରୁତ୍ତିଂ ତେ ପଵକ୍ଖାମି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଦତ୍ଥେ ସମ୍ପଦାନସଞ୍ଞା, ଚତୁତ୍ଥୀ ଚ।

''ଅତୋ, ଵା''ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୩୦୪।ଆଯ ଚତୁତ୍ଥେକଵଚନସ୍ସ ତୁ।

ଅକାରନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ପରସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥେକଵଚନସ୍ସ ଆଯାଦେସୋ ହୋତି ଵା, ସରଲୋପାଦି।

ବୁଦ୍ଧସ୍ସତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମସ୍ସତ୍ଥାଯ ସଙ୍ଘସ୍ସତ୍ଥାଯ ଜୀଵିତଂ ପରିଚ୍ଚଜାମି, ପିଣ୍ଡପାତଂ ପଟିସେଵାମି ନେଵ ଦଵାଯ ନ ମଦାଯ ନ ମଣ୍ଡନାଯ ନ ଵିଭୂସନାଯ, ଊନସ୍ସ ପାରିପୂରିଯା, ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂଵତ୍ତତି।

ତୁମତ୍ଥେ – ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ, ଲୋକମନୁକମ୍ପିତୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ଫାସୁଵିହାରାଯ।

ଅଲଂସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥା ଅରହପଟିକ୍ଖେପା। ଅରହତ୍ଥେ – ଅଲଂ ମେ ରଜ୍ଜଂ, ଅଲଂ ଭିକ୍ଖୁ ପତ୍ତସ୍ସ, ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ନାଲଂ ଦାରଭରଣାଯ, ଅଲଂ ମଲ୍ଲୋ ମଲ୍ଲସ୍ସ, ଅରହତି ମଲ୍ଲୋ ମଲ୍ଲସ୍ସ।

ପଟିକ୍ଖେପେ– ଅଲଂ ତେ ଇଧ ଵାସେନ, ଅଲଂ ମେ ହିରଞ୍ଞସୁଵଣ୍ଣେନ, କିଂ ମେ ଏକେନ ତିଣ୍ଣେନ, କିଂ ତେ ଜଟାହି ଦୁମ୍ମେଧ, କିଂ ତେତ୍ଥ ଚତୁମଟ୍ଟସ୍ସ।

ମଞ୍ଞତିପ୍ପଯୋଗେ ଅନାଦରେ ଅପ୍ପାଣିନି କମ୍ମନିଯେଵ – କଟ୍ଠସ୍ସ ତୁଵଂ ମଞ୍ଞେ, କଳିଙ୍ଗରସ୍ସ ତୁଵଂ ମଞ୍ଞେ, ଜୀଵିତଂ ତିଣାଯପି ନ ମଞ୍ଞମାନୋ।

ଅନାଦରେତି କିଂ? ସୁଵଣ୍ଣଂ ତଂ ମଞ୍ଞେ। ଅପ୍ପାଣିନୀତି କିଂ? ଗଦ୍ରଭଂ ତୁଵଂ ମଞ୍ଞେ।

ଗତ୍ଯତ୍ଥକମ୍ମନି ଵାଧିକାରତୋ ଦୁତିଯା ଚ। ଅପ୍ପୋ ସଗ୍ଗାଯ ଗଚ୍ଛତି, ଅପ୍ପୋ ସଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛତି, ନିବ୍ବାନାଯ ଵଜନ୍ତିଯା, ମୂଲାଯ ପଟିକସ୍ସେଯ୍ଯ, ମୂଲଂ ପଟିକସ୍ସେଯ୍ଯ।

ଆସୀସନତ୍ଥେ ଆଯୁଭଦ୍ଦକୁସଲାଦିଯୋଗେଯେଵ, ଆଯସ୍ମତୋ ଦୀଘାଯୁ ହୋତୁ, ''ତୋତିତା ସସ୍ମିଂନାସୂ''ତି ନ୍ତୁସ୍ସ ସଵିଭତ୍ତିସ୍ସ ତୋ ଆଦେସୋ। ଭଦ୍ଦଂ ଭଵତୋ ହୋତୁ, କୁସଲଂ ଭଵତୋ ହୋତୁ, ଅନାମଯଂ ଭଵତୋ ହୋତୁ, ସୁଖଂ ଭଵତୋ ହୋତୁ, ଅତ୍ଥଂ ଭଵତୋ ହୋତୁ, ହିତଂ ଭଵତୋ ହୋତୁ, ସ୍ଵାଗତଂ ଭଵତୋ ହୋତୁ, ସୋତ୍ଥି ହୋତୁ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ।

ସମ୍ମୁତିପ୍ପଯୋଗେ – ସାଧୁ ସମ୍ମୁତି ମେ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଦସ୍ସନାଯ।

ଭିଯ୍ଯପ୍ପଯୋଗେ ଭିଯ୍ଯୋସୋ ମତ୍ତାଯ।

ସତ୍ତମିଯତ୍ଥେ ଆଓିକରଣ ପାତୁଭଓନାଦିଯୋଗେ – ତୁଯ୍ହଞ୍ଚସ୍ସ ଆଓିକରୋମି, ତସ୍ସ ମେ ସକ୍କୋ ପାତୁରହୋସି।

ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ପହିଣାଦିକ୍ରିଯାଯୋଗେ, ଫାସୁଆଦିନାମପଯୋଗେ ଚ – ତସ୍ସ ପହିଣେଯ୍ଯ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦୂତଂ ପାହେସି, କପ୍ପତି ସମଣାନଂ ଆଯୋଗୋ, ଏକସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତିଣ୍ଣଂ ପହୋତି, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି, ଅଞ୍ଜଲିଂ ତେ ପଗ୍ଗଣ୍ହାମି। ତଥା ତସ୍ସ ଫାସୁ ହୋତି, ଲୋକସ୍ସତ୍ଥୋ, ମଣିନା ମେ ଅତ୍ଥୋ, ସେଯ୍ୟୋ ମେ ଅତ୍ଥୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ଚତୁତ୍ଥୀ’’ତି ଓତ୍ତତେ।

୩୦୫।ନମୋଯୋଗାଦୀସ୍ୱପି ଚ।

ନମୋସଦ୍ଦଯୋଗେ, ସୋତ୍ଥିସ୍ୱାଗତାଦୀହି ଚ ଯୋଗେ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଚତୁତ୍ଥୀଓିଭତ୍ତି ହୋତି। ନମୋ ତେ ବୁଦ୍ଧ ଓୀରତ୍ଥୁ, ନମୋ କରୋହି ନାଗସ୍ସ, ନମତ୍ଥୁ ବୁଦ୍ଧାନଂ, ନମତ୍ଥୁ ବୋଧିଯା, ସୋତ୍ଥି ପଜାନଂ, ସ୍ୱାଗତଂ ତେ ମହାରାଜ, ଅଥୋ ତେ ଅଦୁରାଗତଂ।

‘‘କାଲେ, ଭଓିସ୍ସତୀ’’ତି ଚ ଓତ୍ତତେ।

୩୦୬।ଭାଓଓାଚିମ୍ହି ଚତୁତ୍ଥୀ।

ଭାଓଓାଚିମ୍ହି ଚତୁତ୍ଥୀଓିଭତ୍ତି ହୋତି ଭଓିସ୍ସତିକାଲେ। ଭଓନଂ ଭାଓୋ। ପଚିସ୍ସତେ, ପଚନଂ ଓା ପାକୋ, ପାକାଯ ଓଜତି, ପଚିତୁଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏଓଂ ଭୋଗାଯ ଓଜତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ପଞ୍ଚମୀ?

୩୦୭।ଅପାଦାନେ ପଞ୍ଚମୀ।

କିମପାଦାନଂ?

୩୦୮।ଯସ୍ମାଦପେତିଭଯମାଦତ୍ତେ ଓା ତଦପାଦାନଂ।

ଯସ୍ମା ଓା ଅଓଧିତୋ ଅପେତି, ଯସ୍ମା ଓା ଭଯହେତୁତୋ ଭଯଂ ଭଓତି, ଯସ୍ମା ଓା ଅକ୍ଖାତାରା ଓିଜ୍ଜଂ ଆଦଦାତି, ତଂ କାରକଂ ଅପାଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି। ଅପନେତ୍ୱା ଇତୋ ଆଦଦାତୀତି ଅପାଦାନଂ।

ତଂ ପନ ତିଓିଧଂ ଓିସଯଭେଦେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଓିସଯଂ, ଉପାତ୍ତଓିସଯଂ, ଅନୁମେଯ୍ୟଓିସଯଞ୍ଚାତି।

ଅପାଦାନସଞ୍ଞାଓିସଯସ୍ସ କ୍ରିଯାଓିସେସସ୍ସ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଓିସଯଂ। ଯଥା – ଗାମା ଅପେନ୍ତି ମୁନଯୋ, ନଗରା ନିଗ୍ଗତୋ ରାଜା।

ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ପାପା ଚିତ୍ତଂ ନିଓାରଯେ, ପାପା ନିଓାରେନ୍ତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ଯଦିପି କାଯସଂଯୋଗପୁବ୍ବକାପଗମନଂ ନତ୍ଥି, ତଥାପି ଚିତ୍ତସଂଯୋଗପୁବ୍ବକସ୍ସ ଅପଗମନସ୍ସ ସମ୍ଭଓତୋ ଇମିନା ଚ ଅପାଦାନସଞ୍ଞା।

ଯତ୍ଥ ପନ ଅପଗମନକ୍ରିଯଂ ଉପାତ୍ତଂ ଅଜ୍ଝାହଟଂ ଓିସଯଂ କତ୍ୱା ପଓତ୍ତତି, ତଂ ଉପାତ୍ତଓିସଯଂ। ଯଥା – ଓଲାହକା ଓିଜ୍ଜୋତତେ ଓିଜ୍ଜୁ, କୁସୂଲତୋ ପଚତୀତି। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ଓଲାହକା ନିକ୍ଖମ୍ମ, କୁସୂଲତୋ ଅପନେତ୍ୱା’’ତି ଚ ପୁବ୍ବକ୍ରିଯା ଅଜ୍ଝାହରୀଯତି।

ଅନୁମେଯ୍ୟଓିସଯଂ ଯଥା – ମାଥୁରା ପାଟଲିପୁତ୍ତକେହି ଅଭିରୂପା। ଏତ୍ଥ ହି କେନଚି ଗୁଣେନ ଉକ୍କଂସୀଯନ୍ତୀତି ଅନୁମେଯ୍ୟୋଓ କ୍ରିଯାଓିସେସୋ। ଇଧ ପନ ଦୂରନ୍ତିକାଦିସୁତ୍ତେ ଓିଭତ୍ତଗ୍ଗହଣେନ ଅପାଦାନସଞ୍ଞା।

ଓୁତ୍ତଞ୍ଚ

‘‘ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୱିସଯଂ କିଞ୍ଚି, ଉପାତ୍ତୱିସଯଂ ତଥା;

ଅନୁମେଯ୍ୟୱିସଯଞ୍ଚାତି, ଅପାଦାନଂ ତିଧା ମତ’’ନ୍ତି।

ତଦେୱ ଚଲାଚଲୱସେନ ଦୁୱିଧମ୍ପି ହୋତି।

ଚଲଂ ଯଥା – ଧାୱତା ହତ୍ଥିମ୍ହା ପତିତୋ ଅଙ୍କୁସଧାରୀ।

ଅଚଲଂ ଯଥା – ପବ୍ବତା ଓତରନ୍ତି ୱନଚରା।

ଭଯହେତୁମ୍ହି – ଚୋରା ଭଯଂ ଜାଯତି, ତଣ୍ହାଯ ଜାଯତୀ ଭଯଂ, ପାପତୋ ଉତ୍ତସତି, ଅକ୍ଖାତରି – ଉପଜ୍ଝାଯା ସିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହାତି, ଆଚରିଯମ୍ହା ଅଧୀତେ, ଆଚରିଯତୋ ସୁଣାତି।

‘‘ଅପାଦାନ’’ନ୍ତି ଅଧିକାରୋ।

୩୦୯।ଧାତୁନାମାନମୁପସଗ୍ଗଯୋଗାଦୀସ୍ୱପି ଚ।

ଧାତୱୋ ଚ ନାମାନି ଚ ଧାତୁନାମାନି, ତେସଂ ଅୱିହିତଲକ୍ଖଣାନଂ ଧାତୁନାମାନଂ ପଯୋଗେ, ଉପସଗ୍ଗଯୋଗେ ଚ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ନିପାତଯୋଗେ ଚ ତଂଯୁତ୍ତଂ କାରକଂ ଅପାଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

ଧାତୁପ୍ପଯୋଗେ ତାୱ – ପରାଜିଯୋଗେ ଯୋ ଅସଯ୍ହୋ, ପଭୂଯୋଗେ ପଭୱୋ, ଜନିଯୋଗେ ଜାଯମାନସ୍ସ ପକତି ଚ। ଯଥା – ବୁଦ୍ଧସ୍ମା ପରାଜେନ୍ତି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା। ହିମୱତା ପଭୱନ୍ତି ପଞ୍ଚ ମହାନଦିଯୋ, ଅନୱତତ୍ତମ୍ହା ମହାସରା ପଭୱନ୍ତି, ଅଚିରୱତିଯା ପଭୱନ୍ତି କୁନ୍ନଦିଯୋ। କାମତୋ ଜାଯତୀ ସୋକୋ, ଯସ୍ମା ସୋ ଜାଯତେ ଗିନି, ଉରସ୍ମା ଜାତୋ ପୁତ୍ତୋ, କମ୍ମତୋ ଜାତଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ।

ନାମପ୍ପଯୋଗେ ଅଞ୍ଞତ୍ଥିତରାଦୀହି ଯୁତ୍ତେ – ନାଞ୍ଞତ୍ର ଦୁକ୍ଖା ସମ୍ଭୋତି, ନାଞ୍ଞଂ ଦୁକ୍ଖା ନିରୁଜ୍ଝତି, ତତୋ ଅଞ୍ଞେନ କମ୍ମେନ, ତତୋ ଇତରଂ, ଉଭତୋ ସୁଜାତୋ ପୁତ୍ତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଉପସଗ୍ଗଯୁତ୍ତେସୁଅପପରୀହି ୱଜ୍ଜନତ୍ଥେହି ଯୋଗେ, ମରିଯାଦାଭିୱିଧିଅତ୍ଥେ ଆଯୋଗେ ପତିନା ପତିନିଧିପତିଦାନତ୍ଥେନ ଯୋଗେ ଚ। ଯଥା – ଅପସାଲାଯ ଆଯନ୍ତି ୱାଣିଜା, ସାଲଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ପରିପବ୍ବତା ଦେୱୋ ୱସ୍ସତି, ପବ୍ବତଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମରିଯାଦାଯଂ – ଆପବ୍ବତା ଖେତ୍ତଂ। ଅଭିୱିଧିମ୍ହି – ଆବ୍ରହ୍ମଲୋକା ସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଅଭିବ୍ୟାପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପତିନିଧିମ୍ହି – ବୁଦ୍ଧସ୍ମା ପତି ସାରିପୁତ୍ତୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଆଲପତି ତେମାସଂ। ପତିଦାନେ – ଘତମସ୍ସ ତେଲସ୍ମା ପତି ଦଦାତି, କନକମସ୍ସ ହିରଞ୍ଞସ୍ମା ପତି ଦଦାତି।

ନିପାତଯୁତ୍ତେସୁ ରିତେ ନାନା ୱିନାଦୀହି ଯୋଗେ – ରିତେ ସଦ୍ଧମ୍ମା କୁତୋ ସୁଖଂ ଲଭତି। ତେ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାକୁଲା ପବ୍ବଜିତା। ୱିନା ସଦ୍ଧମ୍ମା ନତ୍ଥଞ୍ଞୋ କୋଚି ନାଥୋ ଲୋକେ ୱିଜ୍ଜତି। ଅରିଯେହି ପୁଥଗେୱାଯଂ ଜନୋ, ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛତି।

ଅପିଗ୍ଗହଣେନ କମ୍ମାପାଦାନକାରକମଜ୍ଝେପି ପଞ୍ଚମୀ କାଲଦ୍ଧାନେହି, ପକ୍ଖସ୍ମା ୱିଜ୍ଝତି ମିଗଂ ଲୁଦ୍ଦକୋ, ଇତୋ ପକ୍ଖସ୍ମା ମିଗଂ ୱିଜ୍ଝତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱଂ ମାସସ୍ମା ଭୁଞ୍ଜତି ଭୋଜନଂ, କୋସା ୱିଜ୍ଝତି କୁଞ୍ଜରଂ।

ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ପଭୁତ୍ୟାଦିଅତ୍ଥେ, ତଦତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ ଚ – ଯତୋହଂ ଭଗିନି ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ଜାତୋ, ଯତୋ ସରାମି ଅତ୍ତାନଂ, ଯତୋ ପତ୍ତୋସ୍ମି ୱିଞ୍ଞୁତଂ, ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ, ଯତୋ ପଭୁତି, ଯତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଇଚ୍ଚାଦି।

୩୧୦।ରକ୍ଖଣତ୍ଥାନମିଚ୍ଛିତଂ।

ରକ୍ଖଣତ୍ଥାନଂ ଧାତୂନଂ ପଯୋଗେ ଯଂ ଇଚ୍ଛିତଂ, ତଂ କାରକଂ ଅପାଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି, ଚକାରାଧିକାରତୋ ଅନିଚ୍ଛିତଞ୍ଚ। ରକ୍ଖଣଞ୍ଚେତ୍ଥ ନିୱାରଣଂ, ତାଯନଞ୍ଚ। କାକେ ରକ୍ଖନ୍ତି ତଣ୍ଡୁଲା, ଯୱା ପଟିସେଧେନ୍ତି ଗାୱୋ।

ଅନିଚ୍ଛିତଂ ଯଥା – ପାପା ଚିତ୍ତଂ ନିୱାରଯେ, ପାପାନିୱାରେନ୍ତି, ରାଜତୋ ୱା ଚୋରତୋ ୱା ଅଗ୍ଗିତୋ ୱା ଉଦକତୋ ୱା ନାନାଭଯତୋ ୱା ନାନାରୋଗତୋ ୱା ନାନାଉପଦ୍ଦୱତୋ ୱା ଆରକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୁ।

''ଇଚ୍ଛିତ''ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୩୧୧ ।ଯେନ ୱା'ଦସ୍ସନଂ।

ଯେନ ଅଦସ୍ସନମିଚ୍ଛିତଂ ଅନ୍ତରଧାଯନ୍ତେନ, ତଂ କାରକଂ ଅପାଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି ୱା, ଅନ୍ତରଧାନେୱାଯଂ। ଉପଜ୍ଝାଯା ଅନ୍ତରଧାଯତି ସିସ୍ସୋ, ନିଲୀଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମାତାପିତୂହି ଅନ୍ତରଧାଯତି ପୁତ୍ତୋ।

ୱାତି କିଂ? ଜେତୱନେ ଅନ୍ତରହିତୋ। ଯେନାତି କିଂ? ଯକ୍ଖୋ ତତ୍ଥେୱ ଅନ୍ତରଧାଯତି।

୩୧୨ ।ଦୂରନ୍ତିକଦ୍ଧକାଲନିମ୍ମାନତ୍ୱାଲୋପଦିସାଯୋଗୱିଭତ୍ତାରପ୍ପଯୋଗ ସୁଦ୍ଧପ୍ପମୋଚନ ହେତୁ ୱିୱିତ୍ତପ୍ପମାଣ ପୁବ୍ବଯୋଗ ବନ୍ଧନ ଗୁଣୱଚନ ପଞ୍ହ କଥନଥୋକାକତ୍ତୂସୁ ଚ।

ଦୂରତ୍ଥେ, ଅନ୍ତିକତ୍ଥେ, ଅଦ୍ଧନିମ୍ମାନେ, କାଲନିମ୍ମାନେ, ତ୍ୱାଲୋପେ, ଦିସାଯୋଗେ, ୱିଭତ୍ତେ, ଆରତିପ୍ପଯୋଗେ, ସୁଦ୍ଧତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ, ପମୋଚନତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ, ହେତ୍ୱତ୍ଥେ, ୱିୱିତ୍ତତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ, ପମାଣତ୍ଥେ, ପୁବ୍ବଯୋଗେ, ବନ୍ଧନତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ, ଗୁଣୱଚନେ , ପଞ୍ହେ, କଥନେ, ଥୋକତ୍ଥେ, ଅକତ୍ତରି ଚ ଯଦୱଧିଭୂତଂ, ହେତୁକମ୍ମାଦିଭୂତଞ୍ଚ, ତଂ କାରକଂ ଅପାଦାନସଞ୍ଞଂ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ଯଥାଯୋଗଂ ଦୁତିଯା, ତତିଯା, ଛଟ୍ଠୀ ଚ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଦୂରନ୍ତିକଞ୍ଚ ଦୂରନ୍ତିକତ୍ଥଞ୍ଚାତି ଦୂରନ୍ତିକନ୍ତି ସରୂପେକସେସଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ତେନ ଦୂରନ୍ତିକତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ, ତଦତ୍ଥେ ଚ ଅପାଦାନସଞ୍ଞୋ ହୋତି।

ଦୂରତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ ତାୱ – କୀୱଦୂରୋ ଇତୋ ନଳକାରଗାମୋ, ତତୋ ହୱେ ଦୂରତରଂ ୱଦନ୍ତି, ଗାମତୋ ନାତିଦୂରେ। ଆରକା ତେ ମୋଘପୁରିସା ଇମସ୍ମା ଧମ୍ମୱିନଯା, ଆରକା ତେହି ଭଗୱା। ଦୂରତ୍ଥେ – ଦୂରତୋୱ ନମସ୍ସନ୍ତି, ଅଦ୍ଦସ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ।

ଅନ୍ତିକତ୍ଥପ୍ପଯୋଗେ – ଅନ୍ତିକଂ ଗାମା, ଆସନ୍ନଂ ଗାମା, ସମୀପଂ ଗାମା, ଗାମସ୍ସ ସମୀପନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯା, ତତିଯା ଚ, ଦୂରଂ ଗାମଂ ଆଗତୋ, ଦୂରେନ ଗାମେନ ଆଗତୋ, ଦୂରତୋ ଗାମା ଆଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୂରଂ ଗାମେନ ୱା। ଅନ୍ତିକଂ ଗାମଂ ଆଗତୋ, ଅନ୍ତିକଂ ଗାମେନ ୱା, ଆସନ୍ନଂ ଗାମଂ, ଆସନ୍ନଂ ଗାମେନ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅଦ୍ଧକାଲନିମ୍ମାନେ ନିମ୍ମାନଂ ନାମ ପରିମାଣଂ, ତସ୍ମିଂ ଗମ୍ଯମାନେ – ଇତୋ ମଥୁରାଯ ଚତୂସୁ ଯୋଜନେସୁ ସଙ୍କସ୍ସଂ, ରାଜଗହତୋ ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସଯୋଜନମତ୍ଥକେ ସାୱତ୍ଥି।

କାଲନିମ୍ମାନେ – ଇତୋ ଏକନୱୁତିକପ୍ପମତ୍ଥକେ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଲୋକେ ଉଦପାଦି, ଇତୋ ୱସ୍ସସହସ୍ସଚ୍ଚଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି।

ତ୍ୱାପଚ୍ଚଯନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ନାମ ତଦତ୍ଥସମ୍ଭୱେପି ଅୱିଜ୍ଜମାନତା, ତସ୍ମିଂ ତ୍ୱାଲୋପେ କମ୍ମାଧିକରଣେସୁ – ପାସାଦା ସଙ୍କମେଯ୍ଯ, ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ସଙ୍କମେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ । ତଥା ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧା ସଙ୍କମେଯ୍ଯ, ଅଭିଧମ୍ମା ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଭିଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ୱା, ଅଭିଧମ୍ମା କଥଯନ୍ତି, ଅଭିଧମ୍ମଂ ପଠିତ୍ୱା ୱା, ଆସନା ୱୁଟ୍ଠହେଯ୍ଯ, ଆସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ୱା।

ଦିସତ୍ଥୱାଚୀହି ଯୋଗେ, ଦିସତ୍ଥେ ଚ – ଇତୋ ସା ପୁରିମା ଦିସା, ଇତୋ ସା ଦକ୍ଖିଣା ଦିସା, ଇତୋ ସା ପଚ୍ଛିମା ଦିସା, ଇତୋ ସା ଉତ୍ତରା ଦିସା, ଅୱୀଚିତୋ ଉପରିଭୱଗ୍ଗୋ, ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା, ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା ଇଚ୍ଚାଦି। ଦିସତ୍ଥେ – ପୁରତ୍ଥିମତୋ ଦକ୍ଖିଣତୋତିଆଦି। ଏତ୍ଥ ପନ ସତ୍ତମିଯତ୍ଥେ ତୋପଚ୍ଚଯୋପି ଭୱିସ୍ସତି।

ୱିଭତ୍ତଂ ନାମ ସଯଂ ୱିଭତ୍ତସ୍ସେୱ ତଦଞ୍ଞତୋ ଗୁଣେନ ୱିଭଜନଂ, ତସ୍ମିଂ ୱିଭତ୍ତେ – ଯତୋ ପଣୀତତରୋ ୱା ୱିସିଟ୍ଠତରୋ ୱା ନତ୍ଥି, ଅତ୍ତଦନ୍ତୋ

ତତୋ ୱରଂ। କିଞ୍ଚାପି ଦାନତୋ ସୀଲମେୱ ୱରଂ, ତତୋ ମୟା ସୁତା ଅସ୍ସୁତମେୱ ବହୁତରଂ, ସୀଲମେୱ ସୁତା ସେୟ୍ୟୋ। ଛଟ୍ଠୀ ଚ, ଛନ୍ନୱୁତୀନଂ ପାସଣ୍ଡାନଂ ପୱରଂ ୟଦିଦଂ ସୁଗତୱିନୟୋ।

ଆରତିପ୍ପୟୋଗୋ ନାମ ୱିରମଣତ୍ଥସଦ୍ଦପ୍ପୟୋଗୋ। ତତ୍ଥ – ଅସଦ୍ଧମ୍ମା ଆରତି, ୱିରତି ପାପା, ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ, ଅପ୍ପଟିୱିରତୋ ମୁସାୱାଦା।

ସୁଦ୍ଧତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ – ଲୋଭନୀୟେହି ଧମ୍ମେହି ସୁଦ୍ଧୋ ଅସଂସଟ୍ଠୋ, ମାତିତୋ ଚ ପିତିତୋ ଚ ସୁଦ୍ଧୋ ଅନୁପକ୍କୁଟ୍ଠୋ ଅଗରହିତୋ।

ପମୋଚନତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ– ପରିମୁତ୍ତୋ ଦୁକ୍ଖସ୍ମାତି ୱଦାମି, ମୁତ୍ତୋ ମାରବନ୍ଧନା, ନ ତେ ମୁଚ୍ଚନ୍ତି ମଚ୍ଚୁନା, ମୁତ୍ତୋହଂ ସବ୍ବପାସେହି।

ହେତ୍ୱତ୍ଥେ, ସରୂପେକସେସସ୍ସ ଗହିତତ୍ତା ହେତ୍ୱତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ ଚ ସବ୍ବନାମତୋ – କସ୍ମା ନୁ ତୁମ୍ହଂ ଦହରା ନ ମୀୟରେ, କସ୍ମା ଇଧେୱ ମରଣଂ ଭୱିସ୍ସତି, କସ୍ମା ହେତୁନା, ୟସ୍ମା ଚ କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତି, ୟସ୍ମା ତିହ ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ମା ତିହ ଭିକ୍ଖୱେ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋସ୍ମି ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୟସ୍ମା କାରଣା, ତସ୍ମା କାରଣା, କିଂ କାରଣା। ଦୁତିୟା, ଛଟ୍ଠୀ ଚ, କିଂ କାରଣଂ, ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ, କିସ୍ସ ତୁମ୍ହେ କିଲମଥ।

କେନ ହେତୁନା, କେନ କାରଣେନ, ୟେନ ମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା, ତେନ ନିମିତ୍ତେନ, ତେନ ୱୁତ୍ତମିଚ୍ଚାଦୀସୁ ‘‘ହେତ୍ୱତ୍ଥେ ଚା’’ତି ତତିୟା।

ୱିୱିତ୍ତଂ ନାମ ୱିୱେଚନଂ, ତଦତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ – ୱିୱିତ୍ତୋ ପାପକା ଧମ୍ମା, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି, ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି।

ପମାଣତ୍ଥେ ତତିୟା ଚ, ଆୟାମତୋ ଚ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଚ ୟୋଜନଂ, ଗମ୍ଭୀରତୋ ଚ ପୁଥୁଲତୋ ଚ ୟୋଜନଂ ଚନ୍ଦଭାଗାୟ ପରିମାଣଂ, ପରିକ୍ଖେପତୋ ନୱୟୋଜନସତପରିମାଣୋ ମଜ୍ଝିମପଦେସୋ।

ଦୀଘସୋ ନୱ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିୟା ପମାଣିକା କାରେତବ୍ବା।

ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ସ୍ମାହିସ୍ମିଂନ’’ମିଚ୍ଚାଦିତୋ ‘‘ସ୍ମା’’ତି ଚ ‘‘ସୋ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତମାନେ

୩୧୩।ଦୀଘୋରେହି।

ଦୀଘ ଓରେହିଚ୍ଚେତେହି ସ୍ମାୱଚନସ୍ସ ସୋଆଦେସୋ ହୋତି ୱା।

ଦୀଘସୋ, ଦୀଘମ୍ହା ୱା, [ଓରସୋ, ଓରମ୍ହା ୱା] ତତିୟା ଚ, ୟୋଜନଂ ଆୟାମେନ, ୟୋଜନଂ ୱିତ୍ଥାରେନ, ୟୋଜନଂ ଉବ୍ବେଧେନ ସାସପରାସି।

ପଠମତ୍ଥୱାଚକେନ ପୁବ୍ବସଦ୍ଦେନ ୟୋଗୋ ପୁବ୍ବୟୋଗୋ, ଏତ୍ଥ ଚ ପୁବ୍ବଗ୍ଗହଣଂ ଅଦିସତ୍ଥୱୁତ୍ତିନୋ ପୁବ୍ବାଦିଗ୍ଗହଣସ୍ସୁପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ତେନ ପରାଦିୟୋଗେପି। ୟଥା – ପୁବ୍ବେୱ ମେ ଭିକ୍ଖୱେ ସମ୍ବୋଧା, ଇତୋ ପୁବ୍ବେନାହୋସି, ତତୋ ପରଂ ପଚ୍ଚନ୍ତିମା ଜନପଦା, ଧାତୁଲିଙ୍ଗେହି ପରା ପଚ୍ଚୟା, ତତୋ ଅପରେନ ସମୟେନ, ତତୋ ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଇଚ୍ଚାଦି।

ବନ୍ଧନତ୍ଥପ୍ପୟୋଗେ ବନ୍ଧନହେତୁମ୍ହି ଇଣେ ପଞ୍ଚମୀ, ତତିୟା ଚ ହୋତି, ସତସ୍ମା ବଦ୍ଧୋ ନରୋ ରଞ୍ଞା, ସତେନ ୱା ବଦ୍ଧୋ ନରୋ।

ଫଲସାଧନହେତୁଭୂତସ୍ସ ଗୁଣସ୍ସ ୱଚନଂ ଗୁଣୱଚନଂ, ତସ୍ମିଂ ଗୁଣୱଚନେ ପଞ୍ଚମୀ, ତତିୟା ଚ, ଇସ୍ସରିୟା ଜନଂ ରକ୍ଖତି ରାଜା, ଇସ୍ସରିୟେନ ୱା, ସୀଲତୋ ନଂ ପସଂସନ୍ତି, ସୀଲେନ ୱା, ପଞ୍ଞାୟ ୱିମୁତ୍ତିମନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପଞ୍ହକଥନେସୁ – କୁତୋସି ତ୍ୱଂ, କୁତୋ ଭୱଂ, ପାଟଲିପୁତ୍ତତୋ। ଏତ୍ଥ ଚ କଥନଂ ନାମ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ।

ଥୋକତ୍ଥେ ଅସତ୍ୱୱଚନେ କରଣେ ତତିୟା ଚ, ଥୋକା ମୁଚ୍ଚତି, ଥୋକେନ ମୁଚ୍ଚତି ୱା, ଅପ୍ପମତ୍ତକା ମୁଚ୍ଚତି, ଅପ୍ପମତ୍ତକେନ ୱା, କିଚ୍ଛା ମୁଚ୍ଚତି, କିଚ୍ଛେନ ୱା।

ଅକତ୍ତରିଅକାରକେ ଞାପକହେତୁମ୍ହି – କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ଉସ୍ସନ୍ନତ୍ତା ୱିପୁଲତ୍ତା ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣ, ନ ତାୱିଦଂ ନାମରୂପଂ ଅହେତୁକଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ସବ୍ବଦା ସବ୍ବେସଞ୍ଚ ଏକସଦିସଭାୱାପତ୍ତିତୋ।

ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱତୋ ନିଚ୍ଚା, ଉଦୟବ୍ବୟପୀଳନା;

ଦୁକ୍ଖା ଅୱସୱତ୍ତିତ୍ତା, ଅନତ୍ତାତି ତିଲକ୍ଖଣଂ।

''ପଞ୍ଚମୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୧୪।କାରଣତ୍ଥେ ଚ।

କରୋତି ଅତ୍ତନୋ ଫଲନ୍ତି କାରଣଂ, କାରକହେତୁ [ଜନକହେତୁ], ତସ୍ମିଂ କାରଣତ୍ଥେ ଚ ପଞ୍ଚମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି, ୱିକପ୍ପେନାୟଂ, ହେତ୍ୱତ୍ଥେ ତତିୟାୟ ଚ ୱିହିତତ୍ତା, ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିୱେଧା ଚତୁନ୍ନଂ ଅରିୟସଚ୍ଚାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ଅଦସ୍ସନା ଏୱମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାୱିତଂ ସଂସରିତଂ, ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରା, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଅୱିଜ୍ଜାୟ ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ଇଚ୍ଚାଦି।

କସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ଛଟ୍ଠୀ?

୩୧୫।ସାମିସ୍ମିଂ ଛଟ୍ଠୀ।

କୋ ଚ ସାମୀ?

୩୧୬।ଯସ୍ସ ୱା ପରିଗ୍ଗହୋ ତଂ ସାମୀ।

ପରିଗ୍ଗୟ୍ହତୀତି ପରିଗ୍ଗହୋ, ଯୋ ଯସ୍ସ ପରିଗ୍ଗହୋ ଆୟତ୍ତୋ ସମ୍ବନ୍ଧୀ, ତଂ ପତି ସୋ ଅତ୍ଥୋ ସାମିସଞ୍ଞୋ ହୋତି। ୱାଗ୍ଗହଣେନ ସାମିତବ୍ବ ରୁଜାଦିଯୋଗେପି।

ଏତ୍ଥ ଚ କ୍ରିୟାଭିସମ୍ବନ୍ଧାଭାୱା ନ କାରକତା ସମ୍ଭୱତି। ସାମିଭାୱୋ ହି କ୍ରିୟାକାରକଭାୱସ୍ସ ଫଲଭାୱେନ ଗହିତୋ, ତଥା ହି ''ରଞ୍ଞୋ ପୁରିସୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଯସ୍ମା ରାଜା ଦଦାତି, ପୁରିସୋ ଚ ପତିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ତସ୍ମା ''ରାଜପୁରିସୋ''ତି ୱିଞ୍ଞାୟତି। ଏୱଂ ଯୋ ଯସ୍ସ ଆୟତ୍ତୋ ସେୱକାଦିଭାୱେନ ୱା ଭଣ୍ଡଭାୱେନ ୱା ସମୀପ ସମୂହାୱୟୱୱିକାର କାରିୟଅୱତ୍ଥା ଜାତି ଗୁଣ କ୍ରିୟାଦିୱସେନ ୱା, ତସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସାପି ସୋ ସମ୍ବନ୍ଧାଧାରଭୂତୋ ୱିସେସନଟ୍ଠାନୀ ଆଗମୀୱସେନ ତିୱିଧୋପି ଅତ୍ଥୋ ସାମୀ ନାମାତି ଗହେତବ୍ବୋ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ

''କ୍ରିୟାକାରକସଞ୍ଜାତୋ,

ଅସ୍ସେଦଂ ଭାୱହେତୁକୋ;

ସମ୍ବନ୍ଧୋ ନାମ ସୋ ଅତ୍ଥୋ,

ତତ୍ଥ ଛଟ୍ଠୀ ୱିଧୀୟତେ।

ପାରତନ୍ତ୍ୟଞ୍ହି ସମ୍ବନ୍ଧୋ,

ତତ୍ଥ ଛଟ୍ଠୀ ଭୱେତିତୋ;

ଉପାଧିଟ୍ଠାନା ଗମିତୋ,

ନ ୱିସେସ୍ସାଦିତୋ ତିତୋ’’ତି।

ୱିସେସନତୋ ତାୱ – ରଞ୍ଞୋ ପୁରିସୋତି, ଏତ୍ଥ ଚ ରାଜା ପୁରିସଂ ଅଞ୍ଞସାମିତୋ ୱିସେସେତି ନିୱତ୍ତେତୀତି ୱିସେସନଂ, ପୁରିସୋ ତେନ ୱିସେସୀଯତୀତି ୱିସେସିତବ୍ବୋ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱିସେସିତବ୍ବଯୋଗେ ୱିସେସନତୋୱ ଛଟ୍ଠୀ।

ଭଣ୍ଡେନ ସମ୍ବନ୍ଧେ – ପହୂତଂ ମେ ଧନଂ ସକ୍କ, ଏତସ୍ସ ପଟିୱୀସୋ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପତ୍ତଚୀୱରଂ।

ସମୀପସମ୍ବନ୍ଧେ – ଅମ୍ବୱନସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ, ନିବ୍ବାନସ୍ସେୱ ସନ୍ତିକେ।

ସମୂହସମ୍ବନ୍ଧେ– ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ରାସି, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମୂହୋ।

ଅୱଯୱସମ୍ବନ୍ଧେ – ମନୁସ୍ସସ୍ସେୱ ତେ ସୀସଂ, ରୁକ୍ଖସ୍ସ ସାଖା।

ୱିକାରସମ୍ବନ୍ଧେ – ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱିକତି, ଭଟ୍ଠଧଞ୍ଞାନଂ ସତ୍ତୁ।

କାରିଯସମ୍ବନ୍ଧେ – ଯୱସ୍ସ ଅଙ୍କୁରୋ, ମେଘସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ, ପୁତ୍ତାପି ତସ୍ସ ବହୱୋ, କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ।

ଅୱତ୍ଥାସମ୍ବନ୍ଧେ – ଖନ୍ଧାନଂ ପାତୁଭାୱୋ, ଖନ୍ଧାନଂ ଜରା, ଖନ୍ଧାନଂ ଭେଦୋ।

ଜାତିସମ୍ବନ୍ଧେ – ମନୁସ୍ସସ୍ସ ଭାୱୋ, ମନୁସ୍ସାନଂ ଜାତି।

ଗୁଣସମ୍ବନ୍ଧେ – ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱଣ୍ଣୋ, ୱଣ୍ଣୋ ନ ଖୀଯେଥ ତଥାଗତସ୍ସ, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଗୁଣଘୋସୋ, ପୁପ୍ଫାନଂ ଗନ୍ଧୋ, ଫଲାନଂ ରସୋ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ଫୁସନା, ସିପ୍ପିକାନଂ ସତଂ ନତ୍ଥି, ତିଲାନଂ ମୁଟ୍ଠି, ତେସଂ ସମାଯୋଗୋ, ସନ୍ଧିନୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ, ତଥାଗତସ୍ସ ପଞ୍ଞାପାରମିଂ ଆରବ୍ଭ, ପୁବ୍ବଚରିଯଂ ୱା, ସୁଖଂ ତେ, ଦୁକ୍ଖଂ ତେ, ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି, ପଞ୍ଞାଯ ପଟୁଭାୱୋ, ରୂପସ୍ସ ଲହୁତା, ରୂପସ୍ସ ମୁଦୁତା, ରୂପସ୍ସ ଉପଚଯୋ।

କ୍ରିଯାସମ୍ବନ୍ଧେ – ପାଦସ୍ସ ଉକ୍ଖିପନଂ, ପାଦସ୍ସ ଅୱକ୍ଖେପନଂ ୱା, ହତ୍ଥସ୍ସ ସମିଞ୍ଜନଂ, ପାଦାନଂ ପସାରଣଂ, ଧାତୂନଂ ଗମନଂ, ଧାତୂନଂଯେୱ ଠାନଂ, ନିସଜ୍ଜା, ସଯନଂ ୱା। ତଥା ତସ୍ସ ନାମଗୋତ୍ତାଦି, ତସ୍ସ କାରଣଂ, ତସ୍ସ ମାତାପିତରୋ, ତସ୍ସ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି, ତସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ, ନଗରସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣତୋ, ୱସ୍ସାନଂ ତତିଯେ ମାସେ, ନ ତସ୍ସ ଉପମା, କୁୱେରସ୍ସ ବଲି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଠାନିତୋ– ଯମେଦନ୍ତସ୍ସାଦେସୋ, ଓ ଅୱସ୍ସ।

ଆଗମିତୋ – ବୁଥସ୍ସାଗମୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସାମିଯୋଗେ – ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ, ମିଗାନଂ ରାଜା।

ତଦ୍ଧ ରୁଜାଦିଯୋଗେ – ମହାସେନାପତୀନଂ ଉଚ୍ଛାପେତବ୍ବଂ ୱିକନ୍ଦିତବ୍ବଂ ୱିରୱିତବ୍ବଂ, ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ରୁଜତି, ତସ୍ସ ରୋଗୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ରଜକସ୍ସ ୱତ୍ଥଂ ଦଦାତି, ମୁସାୱାଦସ୍ସ ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘କ୍ୱଚି, ତତିଯାସତ୍ତମୀନ’’ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୧୭।ଛଟ୍ଠୀ ଚ।

ତତିଯାସତ୍ତମୀନମତ୍ଥେ କ୍ୱଚି ଛଟ୍ଠୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ଯଜସ୍ସ କରଣେ – ପୁପ୍ଫସ୍ସ ବୁଦ୍ଧଂ ଯଜତି, ପୁପ୍ଫେନ ୱା, ଘତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିଂ ଜୁହୋତି।

ସୁହିତତ୍ଥଯୋଗେ – ପତ୍ତଂ ଓଦନସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା, ଓଦନେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମମେୱ କାଯଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି, ପୂରଂ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ, ପୂରତି ବାଲୋ ପାପସ୍ସ।

ତୁଲ୍ୟତ୍ଥକିମଲମାଦିଯୋଗେ – ପିତୁସ୍ସ ତୁଲ୍ୟୋ, ପିତରା ୱା ତୁଲ୍ୟୋ, ମାତୁ ସଦିସୋ, ମାତରା ସଦିସୋ ୱା, କିଂ ତସ୍ସ ଚ ତୁଟ୍ଟସ୍ସ, କିଂ ତେନ ତୁଟ୍ଟେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଲଂ ତସ୍ସ ଚ ତୁଟ୍ଟସ୍ସ।

କତ୍ତରି କିତପ୍ପଚ୍ଚଯଯୋଗେ – ସୋଭନା କଚ୍ଚାଯନସ୍ସ କତି, କଚ୍ଚାଯନେନ ୱା, ରଞ୍ଞୋ ସମ୍ମତୋ, ରଞ୍ଞା ୱା, ଏୱଂ ରଞ୍ଞୋ ପୂଜିତୋ, ରଞ୍ଞୋ ସକ୍କତୋ, ରଞ୍ଞୋ ଅପଚିତୋ, ରଞ୍ଞୋ ମାନିତୋ, ଅମତଂ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୱେ ଅପରିଭୁତ୍ତଂ, ଯେସଂ କାଯଗତାସତି ଅପରିଭୁତ୍ତା ଇଚ୍ଚାଦି।

ସତ୍ତମିଯତ୍ଥେ କୁସଲାଦିଯୋଗେ – କୁସଲା ନଚ୍ଚଗୀତସ୍ସ ସିକ୍ଖିତା ଚାତୁରିତ୍ଥିଯୋ, କୁସଲୋ ତ୍ୱଂ ରଥସ୍ସ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନଂ, କୁସଲୋ ମଗ୍ଗସ୍ସ, କୁସଲୋ ଅମଗ୍ଗସ୍ସ, ସନ୍ତି ହି ଭନ୍ତେ ଉଠଆରା ଯକ୍ଖା ଭଗୱତୋ ପସନ୍ନା, ଦିୱସସ୍ସ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଦିୱସେ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା, ମାସସ୍ସ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

''କ୍ୱଚି, ଛଟ୍ଠୀ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୧୮।ଦୁତିଯାପଞ୍ଚମୀନଞ୍ଚ।

ଦୁତିଯାପଞ୍ଚମୀନମତ୍ଥେ ଚ କ୍ୱଚି ଛଟ୍ଠୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ଦୁତିଯତ୍ଥେ କମ୍ମନି କିତକଯୋଗେ – ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ, ସହସା କମ୍ମସ୍ସ କତ୍ତାରୋ, ଅମତସ୍ସ ଦାତା, ଭିନ୍ନାନଂ ସନ୍ଧାତା, ସହିତାନଂ ଅନୁପ୍ପଦାତା, ବୋଧେତା ପଜାଯ, କମ୍ମସ୍ସ କାରକୋ ନତ୍ଥି, ୱିପାକସ୍ସ ଚ ୱେଦକୋ, ଅୱିସଂୱାଦକୋ ଲୋକସ୍ସ, ପାପାନଂ ଅକରଣଂ ସୁଖଂ, ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ, ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅରଜକେନ ୱତ୍ଥାନଂ ରାଗୋ, ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅଗୋପାଲକେନ ଗାୱୀନଂ ଦୋହୋ।

ତଥା ସରିଚ୍ଛାଦୀନଂ କମ୍ମନି – ମାତୁ ସରତି, ମାତରଂ ସରତି, ନ ତେସଂ କୋଚି ସରତି, ସତ୍ତାନଂ କମ୍ମପ୍ପଚ୍ଚଯା, ପୁତ୍ତସ୍ସ ଇଚ୍ଛତି, ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛତି।

କରୋତିସ୍ସପତିଯତନେ ଚ – ପତିଯତନଂ ଅଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଉଦକସ୍ସ ପତିକୁରୁତେ, ଉଦକଂ ପତିକୁରୁତେ, କଣ୍ଡସ୍ସ ପତିକୁରୁତେ, କଣ୍ଡଂ ପତିକୁରୁତେ।

ପଞ୍ଚମିଯତ୍ଥେ ପରିହାନିଭଯତ୍ଥଯୋଗେ – ଅସ୍ସୱନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ତସ୍ସ ସୁଖସ୍ସ ଭାଯାମି, ସବ୍ବେ ତସନ୍ତି ଦଣ୍ଡସ୍ସ, ସବ୍ବେ ଭାଯନ୍ତି ମଚ୍ଚୁନୋ, ଭୀତୋ ଚତୁନ୍ନଂ ଆସିୱିସାନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଗମ୍ଭୀରଞ୍ଚ କଥଂ କତ୍ୱା, କାଲେନ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ ଭାସିତା ହୋତି, ପରେସଂ ପୁଞ୍ଞାନି ଅନୁମୋଦିତା, ବୁଦ୍ଧିତା ସଚ୍ଚାନି, କଟଂ କାରକୋ, ପସୱୋ ଘାତକୋ।

ତଥା ନ ନିଟ୍ଠାଦୀସୁ ଚ – ସୁଖକାମୀ ୱିହାରଂ କତୋ, ରଥଂ କତୱନ୍ତୋ, ରଥଂ କତାୱୀ, କଟଂ କତ୍ୱା, କଟଂ କରୋନ୍ତୋ, କଟଂ କରାନୋ, କଟଂ କୁରୁମାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

କସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ସତ୍ତମୀ?

୩୧୯।ଓକାସେ ସତ୍ତମୀ।

ଓକାସକାରକେ ସତ୍ତମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କୋ ଚ ଓକାସୋ?

୩୨୦।ଯୋଧାରୋ ତମୋକାସଂ।

ଆଧାରୀଯତି ଅସ୍ମିନ୍ତି ଆଧାରୋ, ଅଧିକରଣଂ। କତ୍ତୁକମ୍ମସମୱେତାନଂ ନିସଜ୍ଜପଚନାଦିକ୍ରିଯାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ଯୋ ଆଧାରୋ, ତଂ କାରକଂ ଓକାସସଞ୍ଞଂ ହୋତି।

କଟେ ନିସୀଦତି ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଥାଲିଯଂ ଓଦନଂ ପଚତି। ଏତ୍ଥ ହି ଦେୱଦତ୍ତତଣ୍ଡୁଲାନଂ କତ୍ତୁକମ୍ମାନଂ ଧାରଣତୋ ତଂସମୱେତଂ ଆସନପଚନସଙ୍ଖାତଂ କ୍ରିଯଂ ଧାରେତି ନାମ।

ସୋ ପନାଯମୋକାସୋ ଚତୁବ୍ବିଧୋ ବ୍ଯାପିକୋ ଓପସିଲେସିକୋ ସାମୀପିକୋ ୱେସଯିକୋତି।

ତତ୍ଥ ବ୍ଯାପିକୋ ନାମ ଯତ୍ଥ ସକଲୋପି ଆଧାରଭୂତୋ ଅତ୍ଥୋ ଆଧେଯ୍ଯେନ ପତ୍ଥଟୋ ହୋତି, ଯସ୍ମିଞ୍ଚ ଆଧେଯ୍ଯଭୂତଂ କିଞ୍ଚି ବ୍ଯାପେତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ତଂ ଯଥା – ତିଲେସୁ ତେଲଂ ଅତ୍ଥି, ଖୀଲେସୁ ଜଲଂ, ଦଧିମ୍ହି ସପ୍ପୀତି।

ଓପସିଲେସିକୋ ନାମ ପଚ୍ଚେକସିଦ୍ଧାନଂ ଭାୱାନଂ ଯତ୍ଥ ଉପସିଲେସେନ ଉପଗମୋ ହୋତି, ଯସ୍ମିଞ୍ଚ ଆଧେଯ୍ଯୋ ଉପସିଲିସ୍ସତି ଅଲ୍ଲୀଯିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ତଂ ଯଥା – ଆସନେ ନିସିନ୍ନୋ ସଙ୍ଘୋ, ଥାଲିଯଂ ଓଦନଂ ପଚତି, ଘଟେସୁ ଉଦକଂ ଅତ୍ଥି, ଦୂରେ ଠିତୋ, ସମୀପେ ଠିତୋତି।

ସାମୀପିକୋ ନାମ ଯତ୍ଥ ସମୀପେ ସମୀପିୱୋହାରଂ କତ୍ୱା ତଦାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିତାଦୀପନତ୍ଥଂ ଆଧାରଭାୱୋ ୱିକପ୍ପୀଯତି, ତଂ ଯଥା – ଗଙ୍ଗାଯଂ ଘୋସୋ ୱସତି, ଗଙ୍ଗାଯ ସମୀପେ ୱଜୋ ୱସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ, ସାୱତ୍ଥିଯା ସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱେସଯିକୋ ନାମ ଯତ୍ଥ ଅଞ୍ଞତ୍ଥାଭାୱୱସେନ, ଦେସନ୍ତରାୱଚ୍ଛେଦୱସେନ ୱା ଆଧାରଭାୱୋ ପରିକପ୍ପୋ, ତଂ ଯଥା – ଆକାସେ ସକୁଣା ପକ୍କନ୍ତି, ଭୂମୀସୁ ମନୁସ୍ସା ଚରନ୍ତି, ଜଲେସୁ ମଚ୍ଛା, ପାଦେସୁ ପତିତୋ, ପାପସ୍ମିଂ ରମତୀ ମନୋ, ପସନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧସାସନେ, ପଞ୍ଞାଯ ସାଧୁ, ୱିନଯେ ନିପୁଣୋ, ମାତରି ସାଧୁ, ପିତରି ନିପୁଣୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସବ୍ବୋପି ଚାଯମାଧାରୋ ପଧାନୱସେନ ୱା ପରିକପ୍ପିତୱସେନ ୱା କ୍ରିଯାଯ ପତିଟ୍ଠା ଭୱତୀତି ଓକାସୋତ୍ୱେୱ ୱୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚେତଂ

‘‘କିରିଯା କତ୍ତୁକମ୍ମାନଂ,

ଯତ୍ଥ ହୋତି ପତିଟ୍ଠିତା;

‘ଓକାସୋ’ତି ପୱୁତ୍ତୋ ସୋ,

ଚତୁଧା ବ୍ଯାପିକାଦିତୋ।

ବ୍ଯାପିକୋ ତିଲଖୀରାଦି,

କଟୋ ଓପସିଲେସିକୋ;

ସାମୀପିକୋ ତୁ ଗଙ୍ଗାଦି,

ଆକାସୋ ୱିସଯୋ ମତୋ’’ତି।

‘‘ଛଟ୍ଠୀ, ସତ୍ତମୀ’’ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୩୨୧।ସାମିସ୍ସରାଧିପତିଦାଯାଦସକ୍ଖୀପତିଭୂପସୂତକୁସଲେହି ଚ।

ସାମୀ ଇସ୍ସର ଅଧିପତି ଦାଯାଦ ସକ୍ଖିପତିଭୂ ପସୂତ କୁସଲେହିଚେତେହି ଯୋଗେ ଛଟ୍ଠୀଵିଭତ୍ତି ହୋତି, ସତ୍ତମୀ ଚ। ଉଭଯତ୍ଥଂ ଵଚନଂ।

ଗଵଂ ସାମି, ଗୋସୁ ସାମି, ଗଵଂ ଇସ୍ସରୋ, ଗୋସୁ ଇସ୍ସରୋ, ଗଵଂ ଅଧିପତି, ଗୋସୁ ଅଧିପତି, ଗଵଂ ଦାଯାଦୋ, ଗୋସୁ ଦାଯାଦୋ, ଗଵଂ ସକ୍ଖି, ଗୋସୁ ସକ୍ଖି, ଗଵଂ ପତିଭୂ, ଗୋସୁ ପତିଭୂ, ଗଵଂ ପସୂତୋ, ଗୋସୁ ପସୂତୋ, ଗଵଂ କୁସଲୋ, ଗୋସୁ କୁସଲୋ।

୩୨୨।ନିଦ୍ଧାରଣେ ଚ।

ନୀହରିତ୍ଵା ଧାରଣଂ ନିଦ୍ଧାରଣଂ, ଜାତି ଗୁଣ କ୍ରିଯା ନାମେହି ସମୁଦାଯତୋ ଏକଦେସସ୍ସ ପୁଥକ୍କରଣଂ, ତସ୍ମିଂ ନିଦ୍ଧାରଣତ୍ଥେ ଗମ୍ଯମାନେ ତତୋ ସମୁଦାଯଵାଚିଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଛଟ୍ଠୀଵିଭତ୍ତି ହୋତି, ସତ୍ତମୀ ଚ।

ମନୁସ୍ସାନଂ ଖତ୍ତିଯୋ ସୂରତମୋ, ମନୁସ୍ସେସୁ ଖତ୍ତିଯୋ ସୂରତମୋ, କଣ୍ହା ଗାଵୀନଂ ସମ୍ପନ୍ନଖୀରତମା, କଣ୍ହା ଗାଵୀସୁ ସମ୍ପନ୍ନଖୀରତମା, ଅଦ୍ଧିକାନଂ ଧାଵନ୍ତୋ ସୀଘତମୋ, ଅଦ୍ଧିକେସୁ ଧାଵନ୍ତୋ ସୀଘତମୋ, ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଅରହତଂ ଅଞ୍ଞତରୋ ଅହୋସି, ଅରହନ୍ତେସୁ ଵା ଇଚ୍ଚାଦି।

୩୨୩।ଅନାଦରେ ଚ।

ଅନାଦରେ ଗମ୍ଯମାନେ ଭାଵଵତା ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଛଟ୍ଠୀଵିଭତ୍ତି ହୋତି, ସତ୍ତମୀ ଚ। ଅକାମକାନଂ ମାତାପିତୂନଂ ରୁଦନ୍ତାନଂ ପବ୍ବଜି, ମାତାପିତୂସୁ ରୁଦନ୍ତେସୁ ପବ୍ବଜି।

ଆକୋଟଯନ୍ତୋ ସୋ ନେତି,

ସିଵିରାଜସ୍ସ ପେକ୍ଖତୋ;

ମଚ୍ଚୁ ଗଚ୍ଛତି ଆଦାଯ,

ପେକ୍ଖମାନେ ମହାଜନେ।

୩୨୪।କମ୍ମକରଣନିମିତ୍ତତ୍ଥେସୁ ସତ୍ତମୀ।

କମ୍ମକରଣନିମିତ୍ତେହିଚେତେସ୍ଵତ୍ଥେସୁ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସତ୍ତମୀଵିଭତ୍ତି ହୋତି।

କମ୍ମତ୍ଥେ – ଭିକ୍ଖୂସୁ ଅଭିଵାଦେନ୍ତି, ମୁଦ୍ଧନି ଚୁମ୍ବିତ୍ଵା, ପୁରିସସ୍ସ ବାହାସୁ ଗହେତ୍ଵା।

କରଣତ୍ଥେ – ହତ୍ଥେସୁ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତି, ପତ୍ତେସୁ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତି, ପଥେସୁ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ସୋପି ମଂ ଅନୁସାସେଯ୍ଯ, ସମ୍ପଟିଚ୍ଛାମି ମତ୍ଥକେ।

ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ– ଦୀପି ଚମ୍ମେସୁ ହଞ୍ଞତେ, କୁଞ୍ଜରୋ ଦନ୍ତେସୁ ହଞ୍ଞତେ, ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ଵଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାଵୀ, ସମ୍ପଜାନମୁସାଵାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ମୁସାଵାଦନିମିତ୍ତଂ ମୁସାଵାଦପଚ୍ଚଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ସତ୍ତମୀ’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୩୨୫।ସମ୍ପଦାନେ ଚ।

ସମ୍ପଦାନତ୍ଥେ ଚ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସତ୍ତମୀଵିଭତ୍ତି ହୋତି। ସଙ୍ଘେ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ, ସଙ୍ଘେ ଗୋତମି ଦେହି, ସଙ୍ଘେ ତେ ଦିନ୍ନେ ଅହଞ୍ଚେଵ ପୂଜିତୋ ଭଵିସ୍ସାମି।

ଯା ପଲାଲମଯଂ ମାଲଂ, ନାରୀ ଦତ୍ଵାନ ଚେତିଯେ;

ଅଲଙ୍କ କଞ୍ଚନମୟଂ, ମାଲଂ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗିକଞ୍ଚ ସା।

୩୨୬।ପଞ୍ଚମ୍ୟତ୍ଥେ ଚ।

ପଞ୍ଚମ୍ୟତ୍ଥେ ଚ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସତ୍ତମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି। କଦଲୀସୁ ଗଜେ ରକ୍ଖନ୍ତି।

୩୨୭।କାଲଭାୱେସୁ ଚ।

କାଲୋ ନାମ ନିମେସ ଖଣ ଲୟ ମୁହୁତ୍ତ ପୁଵଣ୍ହାଦିକୋ, ଭାୱୋ ନାମ କ୍ରିଯା, ସା ଚେତ୍ଥ କ୍ରିଯନ୍ତରୂପଲକ୍ଖଣାୱ ଅଧିପ୍ପେତା, ତସ୍ମିଂ କାଲତ୍ଥେ ଚ ଭାୱଲକ୍ଖଣେ ଭାୱତ୍ଥେ ଚ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସତ୍ତମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

କାଲେ – ପୁଵଣ୍ହସମଯେ ଗତୋ, ସାଯନ୍ହସମଯେ ଆଗତୋ, ଅକାଲେ ୱସ୍ସତି ତସ୍ସ, କାଲେ ତସ୍ସ ନ ୱସ୍ସତି, ଫୁସ୍ସମାସମ୍ହା ତୀସୁ ମାସେସୁ ୱେସାଖମାସୋ, ଇତୋ ସତସହସ୍ସମ୍ହି, କପ୍ପେ ଉପ୍ପଜ୍ଜି ଚକ୍ଖୁମା।

ଭାୱେନଭାୱଲକ୍ଖଣେ– ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେସୁ ଭୋଜୀଯମାନେସୁ ଗତୋ, ଭୁତ୍ତେସୁ ଆଗତୋ, ଗୋସୁ ଦୁୟ୍ହମାନାସୁ ଗତୋ, ଦୁଦ୍ଧାସୁ ଆଗତୋ, ଜାଯମାନେ ଖୋ ସାରିପୁତ୍ତ ବୋଧିସତ୍ତେ ଅଯଂ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁ ସଂକମ୍ପି ସମ୍ପକମ୍ପି ସମ୍ପୱେଧି।

ପାସାଣା ସକ୍ଖରା ଚେୱ, କଠଲା ଖାଣୁକଣ୍ଟକା;

ସଵେ ମଗ୍ଗା ୱିୱଜ୍ଜେନ୍ତି, ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଲୋକନାଯକେ।

ଇମସ୍ମିଂ ସତି ଇଦଂ ହୋତି ଇଚ୍ଚାଦି।

୩୨୮।ଉପାଜ୍ଝାଧିକିସ୍ସରୱଚନେ।

ଦ୍ୱିପଦମିଦଂ। ଅଧିକତ୍ଥେ, ଇସ୍ସରତ୍ଥେ ଚ ୱତ୍ତମାନେହି ଉପଅଧିଇଚ୍ଚେତେହି ଯୋଗେ ଅଧିକିସ୍ସରୱଚନେ ଗମ୍ୟମାନେ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ସତ୍ତମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ଅଧିକୱଚନେ – ଉପ ଖାରିଯଂ ଦୋଣୋ, ଖାରିଯା ଦୋଣୋ ଅଧିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ଉପ ନିକ୍ଖେ କହାପଣଂ, ଅଧି ଦେୱେସୁ ବୁଦ୍ଧୋ, ସମ୍ମୁତିଉପପତ୍ତିୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱସଙ୍ଖାତେହି ତିୱିଧେହିପି ଦେୱେହି ସଵଞ୍ଞୂ ବୁଦ୍ଧୋୱ ଅଧିକୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇସ୍ସରୱଚନେ – ଅଧି ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତେ ପଞ୍ଚାଲା, ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତିସ୍ସରା ପଞ୍ଚାଲାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୨୯।ମଣ୍ଡିତୁସ୍ସୁକ୍କେସୁ ତତିଯା ଚ।

ମଣ୍ଡିତୌସ୍ସୁକ୍କିଚ୍ଚେତେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଗମ୍ୟମାନେସୁ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ତତିଯାୱିଭତ୍ତି ହୋତି, ସତ୍ତମୀ ଚ। ମଣ୍ଡିତସଦ୍ଦୋ ପନେତ୍ଥ ପସନ୍ନତ୍ଥୱାଚକୋ, ଉସ୍ସୁକ୍କସଦ୍ଦୋ ସଈହତ୍ଥୋ। ଞାଣେନ ପସନ୍ନୋ, ଞାଣସ୍ମିଂ ପସନ୍ନୋ, ଞାଣେନ ଉସ୍ସୁକ୍କୋ, ଞାଣସ୍ମିଂ ଉସ୍ସୁକ୍କୋ ସପ୍ପୁରିସୋ।

କାରକଂ ଛଵିଧଂ ସଞ୍ଞା-ୱସା ଛଵୀସତୀୱିଧଂ;

ପଭେଦା ସତ୍ତଧା କମ୍ମଂ, କତ୍ତା ପଞ୍ଚୱିଧୋ ଭୱେ।

କରଣଂ ଦୁୱିଧଂ ହୋତି, ସମ୍ପଦାନଂ ତିଧା ମତଂ;

ଅପାଦାନଂ ପଞ୍ଚୱିଧଂ, ଆଧାରୋ ତୁ ଚତୁଵିଧୋ।

ୱିଭତ୍ତିଯୋ ପନ ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନାଦିୱସେନ ଅଟ୍ଠୱିଧା ଭୱନ୍ତି। ଯଥାହ

‘‘ପଚ୍ଚତ୍ତମୁପଯୋଗଞ୍ଚ, କରଣଂ ସମ୍ପଦାନିଯଂ;

ନିସ୍ସକ୍କଂ ସାମିୱଚନଂ, ଭୁମ୍ମାଲପନମଟ୍ଠମ’’ନ୍ତି।

ଇତି ପଦରୂପସିଦ୍ଧିଯଂ କାରକକଣ୍ଡୋ

ତତିଯୋ।

୪। ସମାସକଣ୍ଡ

ଅଥ ନାମମେୱ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସମ୍ବନ୍ଧୀନଂ ସମାସୋତି ନାମନିସ୍ସିତତ୍ତା, ସଯଞ୍ଚ ନାମିକତ୍ତା ନାମାନନ୍ତରଂ ସମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

ସୋ ଚ ସଞ୍ଞାୱସେନ ଛବ୍ବିଧୋ ଅବ୍ଯଯୀଭାୱୋ କମ୍ମଧାରଯୋ ଦିଗୁ ତପ୍ପୁରିସୋ ବହୁବ୍ବୀହି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ ଚାତି।

ଅବ୍ଯଯୀଭାୱସମାସ

ତତ୍ର ପଠମଂ ଅବ୍ଯଯୀଭାୱସମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତେ;

ସୋ ଚ ନିଚ୍ଚସମାସୋତି ଅସ୍ସପଦୱିଗ୍ଗହୋ।

“ଉପନଗରଂ”ଇତୀଧ – ଉପସଦ୍ଦତୋ ପଠମେକୱଚନଂ ସି, ତସ୍ସ ଉପସଗ୍ଗପରତ୍ତା “ସବ୍ବାସମାୱୁସୋପସଗ୍ଗନିପାତାଦୀହି ଚା”ତି ଲୋପୋ, ନଗରସଦ୍ଦତୋ ଛଟ୍ଠେକୱଚନଂ ସ, ନଗରସ୍ସ ସମୀପନ୍ତି ଅଞ୍ଞପଦେନ ୱିଗ୍ଗହେ –

“ନାମାନଂ ସମାସୋ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋ”ତି ସମାସୱିଧାନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱତ୍ତତେ।

୩୩୦ ।ଉପସଗ୍ଗନିପାତପୁବ୍ବକୋ ଅବ୍ଯଯୀଭାୱୋ।

ଉପସଗ୍ଗପୁବ୍ବକୋ, ନିପାତପୁବ୍ବକୋ ଚ ନାମିକୋ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋ ତେହେୱ ଅତ୍ତପୁବ୍ବକେହି ଉପସଗ୍ଗନିପାତେହି ସହ ନିଚ୍ଚଂ ସମସୀଯତେ, ସୋ ଚ ସମାସୋ ଅବ୍ଯଯୀଭାୱସଞ୍ଞୋ ହୋତି। ଇଧ ଅବ୍ଯଯୀଭାୱାଦିସଞ୍ଞାୱିଧାଯକସୁତ୍ତାନେୱ ୱା ସଞ୍ଞାୱିଧାନମୁଖେନ ସମାସୱିଧାଯକାନୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବାନି।

ତତ୍ଥ ଅବ୍ଯଯମିତି ଉପସଗ୍ଗନିପାତାନଂ ସଞ୍ଞା, ଲିଙ୍ଗୱଚନଭେଦେପି ବ୍ଯଯରହିତତ୍ତା, ଅବ୍ଯଯାନଂ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭାୱଯତୀତି ଅବ୍ଯଯୀଭାୱୋ ଅବ୍ଯଯତ୍ଥପୁବ୍ବଙ୍ଗମତ୍ତା, ଅନବ୍ଯଯଂ ଅବ୍ଯଯଂ ଭୱତୀତି ୱା ଅବ୍ଯଯୀଭାୱୋ। ପୁବ୍ବପଦତ୍ଥପ୍ପଧାନୋ ହି ଅବ୍ଯଯୀଭାୱୋ, ଏତ୍ଥ ଚ “ଉପସଗ୍ଗନିପାତପୁବ୍ବକୋ”ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉପସଗ୍ଗନିପାତାନମେୱ ପୁବ୍ବନିପାତୋ।

୩୩୧ ।ନାମାନଂ ସମାସୋ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋ।

ତେସଂ ନାମାନଂ ପଯୁଜ୍ଜମାନପଦତ୍ଥାନଂ ଯୋ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋ, ସୋ ସମାସସଞ୍ଞୋ ହୋତି, ତଦଞ୍ଞଂ ୱାକ୍ଯମିତି ରୁଠହଂ।

ନାମାନି ସ୍ଯାଦିୱିଭତ୍ଯନ୍ତାନି, ସମସ୍ସତେତି ସମାସୋ, ସଙ୍ଖିପିଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି

“ସମାସୋ ପଦସଙ୍ଖେପୋ, ପଦପ୍ପଚ୍ଚଯସଂହିତଂ;

ତଦ୍ଧିତଂ ନାମ ହୋତେୱଂ, ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯଂ ତେସମନ୍ତର”ନ୍ତି।

ଦୁୱିଧଞ୍ଚସ୍ସ ସମସନଂ ସଦ୍ଦସମସନମତ୍ଥସମସନଞ୍ଚ, ତଦୁଭଯମ୍ପି ଲୁତ୍ତସମାସେ ପରିପୁଣ୍ଣମେୱ ଲବ୍ଭତି। ଅଲୁତ୍ତସମାସେ ପନ ଅତ୍ଥସମସନମେୱ ୱିଭତ୍ତିଲୋପାଭାୱତୋ, ତଥାପି ୱା ଏକପଦତ୍ତୂପଗମନତୋ ଦୁୱିଧମ୍ପି ଲବ୍ଭତେୱ। ଦ୍ୱେ ହି ସମାସସ୍ସ ପଯୋଜନାନି ଏକପଦତ୍ତମେକୱିଭତ୍ତିତ୍ତଞ୍ଚାତି।

ଯୁତ୍ତୋ ଅତ୍ଥୋ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋ, ଅଥ ୱା ଯୁତ୍ତୋ ସଙ୍ଗତୋ, ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱା ଅତ୍ଥୋ ଯସ୍ସ ସୋଯଂ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋ, ଏତେନ ସଙ୍ଗତତ୍ଥେନ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୱଚନେନ ଭିନ୍ନତ୍ଥାନଂ ଏକତ୍ଥୀଭାୱୋ ସମାସଲକ୍ଖଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ “ନାମାନ”ନ୍ତି ୱଚନେନ “ଦେୱଦତ୍ତୋ ପଚତୀ”ତିଆଦୀସୁ ଆଖ୍ଯାତେନ ସମାସୋ ନ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତି। ସମ୍ବନ୍ଧତ୍ଥେନ ପନ ଯୁତ୍ତତ୍ଥଗ୍ଗହଣେନ “ଭଟୋ ରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସା”ତିଆଦୀସୁ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞାନପେକ୍ଖେସୁ,

‘‘ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ କଣ୍ହା ଦନ୍ତା’’ତିଆଦୀସୁ ଚ ଅଞ୍ଞସାପେକ୍ଖେସୁ ଅଯୁତ୍ତତ୍ଥତାଯ ସମାସୋ ନ ହୋତୀତି ଦୀପେତି।

‘‘ଅତ୍ଥୱସା ୱିଭତ୍ତିୱିପରିଣାମୋ’’ତି ୱିପରିଣାମେନ ‘‘ଯୁତ୍ତତ୍ଥାନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୩୨।ତେସଂ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ଲୋପା ଚ।

ଇଧ ପଦନ୍ତରେନ ୱା ତଦ୍ଧିତପ୍ପଚ୍ଚଯେହି ୱା ଆଯାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯେହି ୱା ଏକତ୍ଥୀଭୂତା ଯୁତ୍ତତ୍ଥା ନାମ, ତେନ ‘‘ତେସଂ ଯୁତ୍ତତ୍ଥାନଂ ସମାସାନଂ, ତଦ୍ଧିତାଯାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତାନଞ୍ଚ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ଲୋପନୀଯା ହୋନ୍ତୀ’’ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାସଗ୍ଗହଣାଧିକାରେ ପନ ସତି ତେସଂଗହଣେନ ୱା ତଦ୍ଧିତାଯାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ। ଚଗ୍ଗହଣଂ ‘‘ପଭଙ୍କରୋ’’ତିଆଦୀସୁ ଲୋପନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ।

ୱିପରିଣାମେନ ‘‘ଲୁତ୍ତାସୁ, ୱିଭତ୍ତୀସୂ’’ତି ୱତ୍ତତେ, ଯୁତ୍ତତ୍ଥଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୩୩୩।ପକତି ଚସ୍ସ ସରନ୍ତସ୍ସ।

ଲୁତ୍ତାସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ ସରନ୍ତସ୍ସ ଅସ୍ସ ଯୁତ୍ତତ୍ଥଭୂତସ୍ସ ତିୱିଧସ୍ସପି ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ପକତିଭାୱୋ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦେନ କିଂସମୁଦଯ ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତାଦୀସୁ ନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତସ୍ସପି। ନିମିତ୍ତାଭାୱେ ନେମିତ୍ତକାଭାୱସ୍ସ ଇଧ ଅନିଚ୍ଛିତତ୍ତା ଅଯମତିଦେସୋ।

ସକତ୍ଥୱିରହେନିଧ ସମାସସ୍ସ ଚ ଲିଙ୍ଗଭାୱାଭାୱା ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିଯମସମ୍ଭୱାଯଂ ନାମବ୍ୟପଦେସାତିଦେସମାହ।

୩୩୪।ତଦ୍ଧିତସମାସକିତକା ନାମଂୱା’ତୱେତୁନାଦୀସୁ ଚ।

ତଦ୍ଧିତନ୍ତା , କିତନ୍ତା, ସମାସା ଚ ନାମମିୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବା ତୱେତୁନ ତ୍ୱାନ ତ୍ୱାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା। ଚଗ୍ଗହଣଂ କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯଆଈଇନୀଇତ୍ଥିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତାଦିସ୍ସପି ନାମବ୍ୟପଦେସତ୍ଥଂ। ଇଧ ସମାସଗ୍ଗହଣଂ ଅତ୍ଥୱତଂ ସମୁଦାଯାନଂ ନାମବ୍ୟପଦେସୋ ସମାସସ୍ସେୱାତି ନିଯମତ୍ଥନ୍ତି ଅପରେ।

‘‘ଅବ୍ୟଯୀଭାୱୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୩୫।ସୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ।

ସୋ ଅବ୍ୟଯୀଭାୱସମାସୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ହି ସତିପି ଲିଙ୍ଗାତିଦେସେ ‘‘ଅଧିପଞ୍ଞ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ‘‘ଅଧିଞାଣଂ’’ନ୍ତିଆଦି ରୂପପ୍ପସଙ୍ଗୋ ନ ହୋତି ସଦ୍ଦନ୍ତରତ୍ତା, ‘‘ତିପଞ୍ଞ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱିଯାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ନ ଚାଯଂ ଅତିଦେସୋ, ସୁତ୍ତେ ଅତିଦେସଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଇୱସଦ୍ଦସ୍ସ ଅଦସ୍ସନତୋ। ପୁରେ ୱିଯ ସ୍ୱାଦୁପ୍ପତ୍ତି।

‘‘କ୍ୱଚୀ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୩୬।ଅଂ ୱିଭତ୍ତୀନମକାରନ୍ତା ଅବ୍ୟଯୀଭାୱା।

ତସ୍ମା ଅକାରନ୍ତା ଅବ୍ୟଯୀଭାୱା ପରାସଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ କ୍ୱଚି ଅଂ ହୋତି, ସେସଂ ନେଯ୍ୟଂ।

ତଂ ଉପନଗରଂ, ନଗରସ୍ସ ସମୀପଂ ତିଟ୍ଠତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତାନି ଉପନଗରଂ, ଆଲପନେପେୱଂ, ତଂ ଉପନଗରଂ ପସ୍ସ, ତାନି ଉପନଗରଂ।

ନ ପଞ୍ଚମ୍ୟାଯମମ୍ହାୱୋ, କ୍ୱଚୀତି ଅଧିକାରତୋ;

ତତିଯାସତ୍ତମୀଛଟ୍ଠୀ-ନନ୍ତୁ ହୋତି ୱିକପ୍ପତୋ।

ତେନ ଉପନଗରଂ କତଂ, ଉପନଗରେନ ୱା, ତେହି ଉପନଗରଂ, ଉପନଗରେହି ୱା, ତସ୍ସ ଉପନଗରଂ ଦେହି, ତେସଂ ଉପନଗରଂ, ଉପନଗରା ଆନଯ, ଉପନଗରମ୍ହା ଉପନଗରସ୍ମା, ଉପନଗରେହି, ଉପନଗରଂ ସନ୍ତକଂ, ଉପନଗରସ୍ସ ୱା, ତେସଂ ଉପନଗରଂ, ଉପନଗରାନଂ ୱା ,

ଉପନଗରଂ ନିଧେହି, ଉପନଗରମ୍ହି ଉପନଗରସ୍ମିଂ, ଉପନଗରଂ ଉପନଗରେସୁ ୱା। ଏୱଂ ଉପକୁମ୍ଭଂ।

ଅଭାୱେ – ଦରଥାନଂ ଅଭାୱୋ ନିଦ୍ଦରଥଂ, ନିମ୍ମସକଂ।

ପଚ୍ଛାଅତ୍ଥେ – ରଥସ୍ସ ପଚ୍ଛା ଅନୁରଥଂ, ଅନୁୱାତଂ।

ଯୋଗ୍ଗତାୟଂ – ଯଥାସରୂପଂ, ଅନୁରୂପଂ, ରୂପଯୋଗ୍ଗନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱିଚ୍ଛାୟଂ – ଅଦ୍ଧାନମଦ୍ଧାନଂ ପତି ପଚ୍ଚଦ୍ଧଂ, ଅଦ୍ଧମାସଂ ଅଦ୍ଧମାସଂ ଅନୁ ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସଂ।

ଅନୁପୁବ୍ବିୟଂ – ଜେଟ୍ଠାନଂ ଅନୁପୁବ୍ବୋ ଅନୁଜେଟ୍ଠଂ।

ପଟିଲୋମେ – ସୋତସ୍ସ ପଟିଲୋମଂ ପଟିସୋତଂ, ପଟିପଥଂ, ପତିୱାତଂ, ଅଦ୍ଧାନଂ ଅଧିକିଚ୍ଚ ପୱତ୍ତା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ।

ପରିୟାଦାଭିୱିଧୀସୁ ଆପାଣକୋଟିୟା ଆପାଣକୋଟିକଂ, ''କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତଗତାନମକାରନ୍ତୋ''ତି କପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଆକୁମାରେହି ଯସୋ କଚ୍ଚାୟନସ୍ସ ଆକୁମାରଂ।

ସମିଦ୍ଧିୟଂ – ଭିକ୍ଖାୟ ସମିଦ୍ଧୀତି ଅତ୍ଥେ ସମାସେୱ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତେ ଚ କତେ –

''ସମାସସ୍ସ, ଅନ୍ତୋ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୩୭।ସରୋ ରସ୍ସୋ ନପୁଂସକେ।

ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ସମାସସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ସରୋ ରସ୍ସୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅବ୍ୟୟୀଭାୱଗ୍ଗହଣଂ ନାନୁୱତ୍ତେତବ୍ବଂ, ତେନ ଦିଗୁଦ୍ୱନ୍ଦବହୁବ୍ବୀହୀସୁପି ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ସମାସନ୍ତସ୍ସରସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ ସିଦ୍ଧଂ ହୋତି। ''ଅଂ ୱିଭତ୍ତୀନ''ମିଚ୍ଚାଦିନା ଅମାଦେସୋ, ସୁଭିକ୍ଖଂ। ଗଙ୍ଗାୟ ସମୀପେ ୱତ୍ତତୀତି ଉପଗଙ୍ଗଂ, ମଣିକାୟ ସମୀପଂ ଉପମଣିକଂ।

ଇତ୍ଥୀସୁ ଅମିକିଚ୍ଚାତି ଅତ୍ଥେ ସମାସନପୁଂସକରସ୍ସତ୍ତାଦୀସୁ କତେସୁ –

''ଅବ୍ୟୟୀଭାୱା, ୱିଭତ୍ତୀନ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୩୮।ଅଞ୍ଞସ୍ମା ଲୋପୋ ଚ।

ଅକାରନ୍ତତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମା ଅବ୍ୟୟୀଭାୱସମାସା ପରାସଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ଲୋପୋ ଚ ହୋତି। ଅଧିତ୍ଥି, ଇତ୍ଥୀସୁ ଅଧିକିଚ୍ଚ କଥା ପୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିତ୍ଥି ପସ୍ସ, ଅଧିତ୍ଥି କତଂ ଇଚ୍ଚାଦି, ଏୱଂ ଅଧିକୁମାରି, ୱଧୁୟା ସମୀପଂ ଉପୱଧୁ, ଗୁନ୍ନଂ ସମୀପଂ ଉପଗୁ, ଓକାରସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ ଉକାରୋ। ଏୱଂ ଉପସଗ୍ଗପୁବ୍ବକୋ।

ନିପାତପୁବ୍ବକୋ ଯଥା – ୱୁଡ୍ଢାନଂ ପଟିପାଟି, ଯେ ଯେ ୱୁଡ୍ଢା ୱା ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ, ପଦତ୍ଥାନତିକ୍କମେ – ଯଥାକ୍କମଂ, ଯଥାସତ୍ତି, ଯଥାବଲଂ କରୋତି, ବଲମନତିକ୍କମିତ୍ୱା କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଜୀୱସ୍ସ ଯତ୍ତକୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ଯାୱଜୀୱଂ, ଯାୱତାୟୁକଂ, କପ୍ପଚ୍ଚୟୋ। ଯତ୍ତକେନ ଅତ୍ଥୋ ଯାୱଦତ୍ଥଂ, ପବ୍ବତସ୍ସ ପରଭାଗୋ ତିରୋପବ୍ବତଂ, ତିରୋପାକାରଂ, ତିରୋକୁଟ୍ଟଂ, ପାସାଦସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅନ୍ତୋପାସାଦଂ, ଅନ୍ତୋନଗରଂ, ଅନ୍ତୋୱସ୍ସଂ, ନଗରସ୍ସ ବହି ବହିନଗରଂ, ପାସାଦସ୍ସ ଉପରି ଉପରିପାସାଦଂ, ଉପରିମଞ୍ଚଂ, ମଞ୍ଚସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ହେଟ୍ଠାମଞ୍ଚଂ, ହେଟ୍ଠାପାସାଦଂ, ଭତ୍ତସ୍ସ ପୁରେ ପୁରେଭତ୍ତଂ, ଏୱଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ।

ସାକଲ୍ୟତ୍ଥେ – ସହ ମକ୍ଖିକାୟ ସମକ୍ଖିକଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ନ କିଞ୍ଚି ପରିୱଜ୍ଜେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ସହସଦ୍ଦସ୍ସ ସାଦେସୋ। ଗଙ୍ଗାୟ ଓରଂ ଓରଗଙ୍ଗମିଚ୍ଚାଦି।

ଅବ୍ୟଯୀଭାୱସମାସୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

କମ୍ମଧାରଯସମାସ

ଅଥ କମ୍ମଧାରଯସମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

ସୋ ଚ ନୱୱିଧୋ ୱିସେସନପୁବ୍ବପଦୋ ୱିସେସନୁତ୍ତରପଦୋ ୱିସେସନୋଭଯପଦୋ ଉପମାନୁତ୍ତରପଦୋ ସମ୍ଭାୱନାପୁବ୍ବପଦୋ ଅୱଧାରଣପୁବ୍ବପଦୋ ନନିପାତପୁବ୍ବପଦୋ କୁପୁବ୍ବପଦୋ ପାଦିପୁବ୍ବପଦୋ ଚାତି।

ତତ୍ଥ ୱିସେସନପୁବ୍ବପଦୋ ତାୱ – ''ମହନ୍ତ ପୁରିସ''ଇତୀଧ ଉଭଯତ୍ଥ ପଠମେକୱଚନଂ ସି, ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣଭାୱପ୍ପସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଚସଦ୍ଦ ତସଦ୍ଦପ୍ପଯୋଗୋ, ମହନ୍ତୋ ଚ ସୋ ପୁରିସୋ ଚାତି ୱିଗ୍ଗହେ –

ଇତୋ ପରଂ ''ୱିଭାସା ରୁକ୍ଖତିଣ''ଇଚ୍ଚାଦିତୋ ''ୱିଭାସା''ତି ସମାସୱିଧାନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱତ୍ତତେ।

୩୩୯।ଦ୍ୱିପଦେ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ କମ୍ମଧାରଯୋ।

ଦ୍ୱେ ପଦାନି ନାମିକାନି ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣାନି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞେନ ସହ ୱିଭାସା ସମସ୍ୟନ୍ତେ, ତସ୍ମିଂ ଦ୍ୱିପଦେ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ସତି ସୋ ସମାସୋ କମ୍ମଧାରଯସଞ୍ଞୋ ଚ ହୋତି।

ଦ୍ୱେ ପଦାନି ଦ୍ୱିପଦଂ, ତୁଲ୍ୟଂ ସମାନଂ ଅଧିକରଣଂ ଅତ୍ଥୋ ଯସ୍ସ ପଦଦ୍ୱଯସ୍ସ ତଂ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣଂ, ତସ୍ମିଂ ଦ୍ୱିପଦେ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ। ଭିନ୍ନପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଦାନଂ ୱିସେସନୱିସେସିତବ୍ବଭାୱେନ ଏକସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ପୱତ୍ତି ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣତା। କମ୍ମମିୱ ଦ୍ୱଯଂ ଧାରଯତୀତି କମ୍ମଧାରଯୋ। ଯଥା ହି କମ୍ମଂ କ୍ରିଯଞ୍ଚ ପଯୋଜନଞ୍ଚ ଦ୍ୱଯଂ ଧାରଯତି, କମ୍ମେ ସତି କ୍ରିଯାଯ, ପଯୋଜନସ୍ସ ଚ ସମ୍ଭୱତୋ, ତଥା ଅଯଂ ସମାସୋ ଏକସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ଦ୍ୱେ ନାମାନି ଧାରଯତି, ତସ୍ମିଂ ସମାସେ ସତି ଏକତ୍ଥଜୋତକସ୍ସ ନାମଦ୍ୱଯସ୍ସ ସମ୍ଭୱତୋ।

ପୁରେ ୱିଯ ସମାସସଞ୍ଞାୱିଭତ୍ତିଲୋପପକତିଭାୱା, ସମାସେନେୱ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣଭାୱସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ''ତି ଚସଦ୍ଦ ତସଦ୍ଦାନମପ୍ପଯୋଗୋ।

୩୪୦।ମହତଂ ମହା ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ପଦେ।

ମହନ୍ତ ସଦ୍ଦସ୍ସ ମହା ହୋତି ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ଉତ୍ତରପଦେ ପରେ। ମହତନ୍ତି ବହୁୱଚନଗ୍ଗହଣେନ କ୍ୱଚି ମହଆଦେସୋ ଚ, ଏତ୍ଥ ଚ ୱିସେସନସ୍ସ ପୁବ୍ବନିପାତୋ ୱିସେସନଭୂତସ୍ସ ପୁବ୍ବପଦସ୍ସ ମହାଦେସୱିଧାନତୋୱ ୱିଞ୍ଞାଯତି।

''କମ୍ମଧାରଯୋ, ଦିଗୂ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୪୧।ଉଭେ ତପ୍ପୁରିସା।

ଉଭେ କମ୍ମଧାରଯଦିଗୁସମାସା ତପ୍ପୁରିସସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି।

ତସ୍ସ ପୁରିସୋ ତପ୍ପୁରିସୋ, ତପ୍ପୁରିସସଦିସତ୍ତା ଅଯମ୍ପି ସମାସୋ ଅନ୍ୱତ୍ଥସଞ୍ଞାଯ ତପ୍ପୁରିସୋତି ୱୁତ୍ତୋ। ଯଥା ହି ତପ୍ପୁରିସସଦ୍ଦୋ ଗୁଣମତିୱତ୍ତୋ, ତଥା ଅଯଂ ସମାସୋପି। ଉତ୍ତରପଦତ୍ଥପ୍ପଧାନୋ ହି ତପ୍ପୁରିସୋତି। ତତୋ ନାମବ୍ୟପଦେସୋ ସ୍ୱାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି। ଅଯଂ ପନ ତପ୍ପୁରିସୋ ଅଭିଧେଯ୍ୟୱଚନୋ, ପରଲିଙ୍ଗୋ ଚ।

ମହାପୁରିସୋ, ମହାପୁରିସା ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିସସଦ୍ଦସମଂ, ଏୱଂ ମହାୱୀରୋ, ମହାମୁନି, ମହନ୍ତଞ୍ଚ ତଂ ବଲଞ୍ଚାତି ମହାବଲଂ, ମହବ୍ଭଯଂ, ମହଆଦେସୋ। ସନ୍ତୋ ଚ ସୋ ପୁରିସୋ ଚାତି ସପ୍ପୁରିସୋ, ''ସନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋ ଭେ ବୋ ଚନ୍ତେ''ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ସନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ସମାସେ ଅଭକାରେପି ସାଦେସୋ,

ତଥା ପୁବ୍ବପୁରିସୋ, ପରପୁରିସୋ, ପଠମପୁରିସୋ, ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ, ଉତ୍ତମପୁରିସୋ, ଦନ୍ତପୁରିସୋ, ପରମପୁରିସୋ, ୱୀରପୁରିସୋ, ସେତହତ୍ଥୀ, କଣ୍ହସପ୍ପୋ, ନୀଲୁପ୍ପଲଂ, ଲୋହିତଚନ୍ଦନଂ।

କ୍ୱଚି ୱିଭାସାଧିକାରତୋ ନ ଭୱତି, ଯଥା – ପୁଣ୍ଣୋ ମନ୍ତାନିପୁତ୍ତୋ, ଚିତ୍ତୋ ଗହପତି, ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜାତି।

ପୁମା ଚ ସୋ କୋକିଲୋ ଚାତି ଅତ୍ଥେ ସମାସେ କତେ –

‘‘ଲୋପ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୪୨।ପୁମସ୍ସ ଲିଙ୍ଗାଦୀସୁ ସମାସେସୁ।

ପୁମଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅକାରୋ ଲୋପମାପଜ୍ଜତେ ଲିଙ୍ଗାଦୀସୁ ପରପଦେସୁ ସମାସେସୁ, ‘‘ଅଂମୋ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଝଲପେହୀ’’ତି ମକାରସ୍ସ ନିଗ୍ଗହୀତଂ। ପୁଙ୍କୋକିଲୋ। ଏୱଂ ପୁନ୍ନାଗୋ।

ଖତ୍ତିଯା ଚ ସା କଞ୍ଞା ଚାତି ୱିଗ୍ଗହେ ସମାସେ କତେ –

‘‘ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ, ପଦେ, ଇତ୍ଥିଯଂ ଭାସିତପୁମିତ୍ଥୀ ପୁମାୱ ଚେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୪୩।କମ୍ମଧାରଯସଞ୍ଞେ ଚ।

କମ୍ମଧାରଯସଞ୍ଞେ ଚ ସମାସେ ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତମାନେ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ଉତ୍ତରପଦେ ପରେ ପୁବ୍ବଭୂତୋ ଇତ୍ଥିୱାଚକୋ ସଦ୍ଦୋ ପୁବ୍ବେ ଭାସିତପୁମା ଚେ, ସୋ ପୁମା ଇୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ପୁବ୍ବପଦେ ଇତ୍ଥିପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ନିୱତ୍ତି ହୋତି।

ଖତ୍ତିଯକଞ୍ଞା, ଖତ୍ତିଯକଞ୍ଞାଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି। ଏୱଂ ରତ୍ତଲତା, ଦୁତିଯଭିକ୍ଖା, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଚ ସା ଦାରିକା ଚାତି ବ୍ରାହ୍ମଣଦାରିକା, ନାଗମାଣୱିକା।

ପୁବ୍ବପଦସ୍ସେୱାଯଂ ପୁମ୍ଭାୱାତିଦେସୋ, ତେନ ‘‘ଖତ୍ତିଯକୁମାରୀ କୁମାରସମଣୀ ତରୁଣବ୍ରାହ୍ମଣୀ’’ତିଆଦୀସୁ ଉତ୍ତରପଦେସୁ ଇତ୍ଥିପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ନ ନିୱତ୍ତି ହୋତି।

ଇତ୍ଥିଯମିଚ୍ଚେୱ କିଂ? କୁମାରୀରତନଂ, ସମଣୀପଦୁମଂ।

ଭାସିତପୁମାତି କିଂ? ଗଙ୍ଗାନଦୀ, ତଣ୍ହାନଦୀ, ପଥୱୀଧାତୁ। ‘‘ନନ୍ଦାପୋକ୍ଖରଣୀ, ନନ୍ଦାଦେୱୀ’’ତିଆଦୀସୁ ପନ ସଞ୍ଞାସଦ୍ଦତ୍ତା ନ ହୋତି।

ତଥା ପୁରତ୍ଥିମୋ ଚ ସୋ କାଯୋ ଚାତି ପୁରତ୍ଥିମକାଯୋ, ଏତ୍ଥ ଚ କାଯେକଦେସୋ କାଯସଦ୍ଦୋ। ଏୱଂ ପଚ୍ଛିମକାଯୋ, ହେଟ୍ଠିମକାଯୋ, ଉପରିମକାଯୋ, ସବ୍ବକାଯୋ, ପୁରାଣୱିହାରୋ, ନୱାୱାସୋ, କତରନିକାଯୋ, କତମନିକାଯୋ, ହେତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଅବହୁଲଂ ବହୁଲଂ କତନ୍ତି ବହୁଲୀକତଂ, ଜୀୱିତପ୍ପଧାନଂ ନୱକଂ ଜୀୱିତନୱକଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱିସେସନୁତ୍ତରପଦେ ଜିନୱଚନାନୁପରୋଧତୋ ଥେରାଚରିଯପଣ୍ଡିତାଦି ୱିସେସନଂ ପରଞ୍ଚ ଭୱତି। ଯଥା – ସାରିପୁତ୍ତୋ ଚ ସୋ ଥେରୋ ଚାତି ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ। ଏୱଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ, ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରୋ, ବୁଦ୍ଧଘୋସାଚରିଯୋ, ଧମ୍ମପାଲାଚରିଯୋ, ଆଚରିଯଗୁତ୍ତିଲୋତି ୱା, ମହୋସଧୋ ଚ ସୋ ପଣ୍ଡିତୋ ଚାତି ମହୋସଧପଣ୍ଡିତୋ। ଏୱଂ ୱିଧୁରପଣ୍ଡିତୋ, ୱତ୍ଥୁୱିସେସୋ।

ୱିସେସନୋଭଯପଦୋ ଯଥା – ସୀତଞ୍ଚ ତଂ ଉଣ୍ହଞ୍ଚାତି ସୀତୁଣ୍ହଂ, ସିନିଦ୍ଧୋ ଚ ସୋ ଉଣ୍ହୋ ଚାତି ସିନିଦ୍ଧୁଣ୍ହୋ, ମାସୋ। ଖଞ୍ଜୋ ଚ ସୋ ଖୁଜ୍ଜୋ ଚାତି ଖଞ୍ଜଖୁଜ୍ଜୋ। ଏୱଂ ଅନ୍ଧବଧିରୋ, କତାକତଂ, ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦଂ, ଉଚ୍ଚାୱଚଂ, ଛିନ୍ନଭିନ୍ନଂ, ସିତ୍ତସମ୍ମଟ୍ଠଂ, ଗତପଚ୍ଚାଗତଂ।

ଉପମାନୁତ୍ତରପଦେ ଅଭିଧାନାନୁରୋଧତୋ ଉପମାନଭୂତଂ ୱିସେସନଂ ପରଂ ଭୱତି। ଯଥା – ସୀହୋ ୱିଯ ସୀହୋ, ମୁନି ଚ ସୋ ସୀହୋ ଚାତି ମୁନିସୀହୋ। ଏୱଂ ମୁନିୱସଭୋ, ମୁନିପୁଙ୍ଗୱୋ, ବୁଦ୍ଧନାଗୋ, ବୁଦ୍ଧାଦିଚ୍ଚୋ, ରଂସି ୱିଯ ରଂସି, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ଚ ସୋ ରଂସି ଚାତି ସଦ୍ଧମ୍ମରଂସି। ଏୱଂ

ୱିନଯସାଗରୋ, ପୁଣ୍ଡରୀକମିୱ ପୁଣ୍ଡରୀକୋ, ସମଣୋ ଚ ସୋ ପୁଣ୍ଡରୀକୋ ଚାତି ସମଣପୁଣ୍ଡରୀକୋ, ସମଣପଦୁମୋ। ଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ଚନ୍ଦୋ, ମୁଖଞ୍ଚ ତଂ ଚନ୍ଦୋ ଚାତି ମୁଖଚନ୍ଦୋ। ଏୱଂ ମୁଖପଦୁମଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସମ୍ଭାୱନାପୁବ୍ବପଦୋ ଯଥା – ଧମ୍ମୋ ଇତି ବୁଦ୍ଧି ଧମ୍ମବୁଦ୍ଧି। ଏୱଂ ଧମ୍ମସଞ୍ଞା, ଧମ୍ମସଙ୍ଖାତୋ, ଧମ୍ମସମ୍ମତୋ, ପାଣସଞ୍ଞିତା, ଅସୁଭସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ଧାତୁସଞ୍ଞା, ଧୀତୁସଞ୍ଞା, ଅତ୍ତସଞ୍ଞା, ଅହିସଞ୍ଞା, ଅତ୍ତଦିଟ୍ଠି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅୱଧାରଣପୁବ୍ବପଦୋ ଯଥା – ଗୁଣୋ ଏୱ ଧନଂ ଗୁଣଧନଂ। ଏୱଂ ସଦ୍ଧାଧନଂ, ସୀଲଧନଂ, ପଞ୍ଞାଧନଂ, ଚକ୍ଖୁ ଏୱ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଏୱଂ ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ଚକ୍ଖୁଦ୍ୱାରଂ, ରୂପାରମ୍ମଣମିଚ୍ଚାଦି।

ନନିପାତପୁବ୍ବପଦୋ ଯଥା – ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋତି ଅତ୍ଥେ କମ୍ମଧାରଯସମାସେ, ୱିଭତ୍ତିଲୋପାଦିମ୍ହି ଚ କତେ –

''ଉଭେ ତପ୍ପୁରିସା''ତି ତପ୍ପୁରିସସଞ୍ଞା।

୩୪୪।ଅତ୍ତଂ ନସ୍ସ ତପ୍ପୁରିସେ।

ନସ୍ସ ନିପାତପଦସ୍ସ ତପ୍ପୁରିସେ ଉତ୍ତରପଦେ ପରେ ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅତ୍ତଂ ହୋତି। ତପ୍ପୁରିସେକଦେସତ୍ତା ତପ୍ପୁରିସୋ, ଅବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

ନ ନିସେଧୋ ସତୋ ଯୁତ୍ତୋ,

ଦେସାଦିନିଯମଂ ୱିନା;

ଅସତୋ ଚାଫଲୋ ତସ୍ମା,

କଥମବ୍ରାହ୍ମଣୋତି ଚେ?

ନିସେଧତ୍ଥାନୁୱାଦେନ, ପଟିସେଧୱିଧି କ୍ୱଚି;

ପରସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଞାଣତ୍ତା-ଖ୍ୟାପନାଯୋପପଜ୍ଜତେ।

ଦୁୱିଧୋ ଚସ୍ସତ୍ଥୋ ପସଜ୍ଜପ୍ପଟିସେଧପରିଯୁଦାସୱସେନ।

ତତ୍ଥ ଯୋ ''ଅସୂରିଯପସ୍ସା ରାଜଦାରା''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ଉତ୍ତରପଦତ୍ଥସ୍ସ ସବ୍ବଥା ଅଭାୱଂ ଦୀପେତି, ସୋ ପସଜ୍ଜପ୍ପଟିସେଧୱାଚୀ ନାମ। ଯୋ ପନ ''ଅବ୍ରାହ୍ମଣ ଅମନୁସ୍ସା''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ଉତ୍ତରପଦତ୍ଥଂ ପରିଯୁଦାସିତ୍ୱା ତଂସଦିସେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି କାରିଯଂ ପଟିପାଦଯତି, ସୋ ପରିଯୁଦାସୱାଚୀ ନାମ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ

''ପସଜ୍ଜପ୍ପଟିସେଧସ୍ସ, ଲକ୍ଖଣଂ ୱତ୍ଥୁନତ୍ଥିତା;

ୱତ୍ଥୁତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱୁତ୍ତି, ପରିଯୁଦାସଲକ୍ଖଣ''ନ୍ତି।

ନନ୍ୱେୱଂ ସନ୍ତେପି ''ଅବ୍ରାହ୍ମଣୋ''ତିଆଦୀସୁ କଥମୁତ୍ତରପଦତ୍ଥପ୍ପଧାନତା ସିଯାତି?

ୱୁଚ୍ଚତେ – ବ୍ରାହ୍ମଣାଦିସଦ୍ଦାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାଦିଅତ୍ଥସ୍ସେୱ ତଂସଦିସାଦିଅତ୍ଥସ୍ସାପି ୱାଚକତ୍ତା, ବ୍ରାହ୍ମଣାଦିସଦ୍ଦା ହି କେୱଲାବ୍ରାହ୍ମଣାଦିଅତ୍ଥେସ୍ୱେୱ ପାକଟା, ଭୂସଦ୍ଦୋ ୱିଯସତ୍ତାଯଂ, ଯଦା ତେ ପନ ଅଞ୍ଞେନ ସଦିସାଦିୱାଚକେନ ନୈତି ନିପାତେନ ଯୁଜ୍ଜନ୍ତି, ତଦା ତଂସଦିସତଦଞ୍ଞତବ୍ବିରୁଦ୍ଧତଦଭାୱେସୁପି ୱତ୍ତନ୍ତି, ଭୂସଦ୍ଦୋ ୱିଯ ଅନ୍ୱଭିଯାଦିଯୋଗେ ଅନୁଭୱନଅଭିଭୱନାଦୀସୁ, ତସ୍ମା ଉତ୍ତରପଦତ୍ଥଜୋତକୋଯେୱେତ୍ଥ ନୈତି ନିପାତୋତି ନ ଦୋସୋ, ତେନ ଅବ୍ରାହ୍ମଣୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣସଦିସୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଅମନୁସ୍ସୋ, ଅସ୍ସମଣୋ।

ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ – ନ ବ୍ଯାକତା ଅବ୍ଯାକତା, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା, ଅପରିଯାପନ୍ନା।

ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ଥେ – ନ କୁସଲା ଅକୁସଲା, କୁସଲପଟିପକ୍ଖାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଅଲୋଭୋ, ଅମିତ୍ତୋ।

ପସଜ୍ଜପ୍ପଟିସେଧେ – ନ କତ୍ୱା ଅକତ୍ୱା, ଅକାତୁନ ପୁଞ୍ଞଂ ଅକରୋନ୍ତୋ।

‘‘ନସ୍ସ, ତପ୍ପୁରିସେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୪୫।ସରେଅନ।

ନୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ପଦସ୍ସ ତପ୍ପୁରିସେ ଉତ୍ତରପଦେ ଅନ ହୋତି ସରେ ପରେ।

ନ ଅସ୍ସୋ ଅନସ୍ସୋ, ନ ଅରିଯୋ ଅନରିଯୋ। ଏୱଂ ଅନିସ୍ସରୋ, ଅନିଟ୍ଠୋ, ଅନୁପୱାଦୋ, ନ ଆଦାଯ ଅନାଦାଯ, ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

କୁପୁବ୍ବପଦୋ ଯଥା – କୁଚ୍ଛିତମନ୍ନନ୍ତି ନିଚ୍ଚସମାସତ୍ତା ଅଞ୍ଞପଦେନ ୱିଗ୍ଗହୋ, କମ୍ମଧାରଯସମାସେ କତେ –

‘‘ତପ୍ପୁରିସେ, ସରେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୪୬।କଦଦ କୁସ୍ସ।

କୁଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ନିପାତସ୍ସ ତପ୍ପୁରିସେ ଉତ୍ତରପଦେ କଦ ହୋତି ସରେ ପରେ। କଦନ୍ନଂ। ଏୱଂ କଦସନଂ।

ସରେତି କିଂ? କୁଦାରା, କୁପୁତ୍ତା, କୁଦାସା, କୁଦିଟ୍ଠି।

‘‘କୁସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୪୭।କାପ୍ପତ୍ଥେସୁ ଚ।

କୁଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଅପ୍ପତ୍ଥେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ କା ହୋତି ତପ୍ପୁରିସେ ଉତ୍ତରପଦେ ପରେ। ବହୁୱଚନୁଚ୍ଚାରଣତୋ କୁଚ୍ଛିତତ୍ଥେ ଚ କ୍ୱଚି ତପ୍ପୁରିସେ। ଅପ୍ପକଂ ଲୱଣଂ କାଲୱଣଂ। ଏୱଂ କାପୁପ୍ଫଂ, କୁଚ୍ଛିତୋ ପୁରିସୋ କାପୁରିସୋ, କୁପୁରିସୋ ୱା।

ପାଦିପୁବ୍ବପଦୋ ଚ ନିଚ୍ଚସମାସୋୱ, ପଧାନଂ ୱଚନଂ ପାୱଚନଂ, ଭୁସଂ ୱଦ୍ଧଂ ପୱଦ୍ଧଂ, ସରୀରଂ, ସମଂ, ସମ୍ମା ୱା ଆଧାନଂ ସମାଧାନଂ, ୱିୱିଧା ମତି ୱିମତି, ୱିୱିଧୋ କପ୍ପୋ ୱିକପ୍ପୋ, ୱିସିଟ୍ଠୋ ୱା କପ୍ପୋ ୱିକପ୍ପୋ, ଅଧିକୋ ଦେୱୋ ଅତିଦେୱୋ। ଏୱଂ ଅଧିଦେୱୋ, ଅଧିସୀଲଂ, ସୁନ୍ଦରୋ ଗନ୍ଧୋ ସୁଗନ୍ଧୋ, କୁଚ୍ଛିତୋ ଗନ୍ଧୋ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ, ସୋଭନଂ କତଂ ସୁକତଂ, ଅସୋଭନଂ କତଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଯେ ଇଧ ଅୱିହିତଲକ୍ଖଣା ନାମନିପାତୋପସଗ୍ଗା, ତେସଂ ‘‘ନାମାନଂ ସମାସୋ’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ସମାସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଯଥା – ଅପୁନଗେଯ୍ୟା ଗାଥା, ଅଚନ୍ଦମୁଲ୍ଲୋକିକାନି ମୁଖାନି, ଅସ୍ସଦ୍ଧଭୋଜୀ, ଅଲୱଣଭୋଜୀତିଆଦୀସୁ ଅଯୁତ୍ତତ୍ଥତ୍ତା ନାଞ୍ଞେନ ସମାସୋ।

ତଥା ଦିଟ୍ଠୋ ପୁବ୍ବନ୍ତି ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ତଥାଗତଂ। ଏୱଂ ସୁତପୁବ୍ବୋ ଧମ୍ମଂ, ଗତପୁବ୍ବୋ ମଗ୍ଗଂ, କମ୍ମନି ଦିଟ୍ଠା ପୁବ୍ବନ୍ତି ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବା ଦେୱା ତେନ। ଏୱଂ ସୁତପୁବ୍ବା ଧମ୍ମା, ଗତପୁବ୍ବା ଦିସା, ପହାରୋ, ପରାଭୱୋ, ୱିହାରୋ, ଆହାରୋ, ଉପହାରୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମଧାରଯସମାସୋ।

ଦିଗୁସମାସ

ଅଥ ଦିଗୁସମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

ତୟୋ ଲୋକା ସମାହଟା ଚିତ୍ତେନ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତା, ତିଣ୍ଣଂ ଲୋକାନଂ ସମାହାରୋତି ୱା ଅତ୍ଥେ –

''ନାମାନଂ ସମାସୋ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋ''ତି ୱତ୍ତମାନେ ''ଦ୍ୱିପଦେ''ତିଆଦିନା କମ୍ମଧାରୟସମାସୋ, ତତୋ ସମାସସଞ୍ଞାୟଂ, ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ, ପକତିଭାୱେ ଚ କତେ –

''କମ୍ମଧାରୟୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୪୮।ସଙ୍ଖ୍ୟାପୁବ୍ବୋଦିଗୁ।

ସଙ୍ଖ୍ୟାପୁବ୍ବୋ କମ୍ମଧାରୟସମାସୋ ଦିଗୁସଞ୍ଞୋ ହୋତି।

ଦ୍ୱେ ଗାୱୋ ଦିଗୁ, ଦିଗୁସଦିସତ୍ତା ଅୟମ୍ପି ସମାସୋ ଦିଗୂତି ୱୁତ୍ତୋ। ଅଥ ୱା ସଙ୍ଖ୍ୟାପୁବ୍ବତ୍ତନପୁଂସକେକତ୍ତସଙ୍ଖାତେହି ଦ୍ୱୀହି ଲକ୍ଖଣେହି ଗତୋ ଅୱଗତୋତି ଦିଗୂତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଦ୍ୱୀହି ୱା ଲକ୍ଖଣେହି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ଦିଗୁ। ଏତ୍ଥ ଚ ''ସଙ୍ଖ୍ୟାପୁବ୍ବୋ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସଙ୍ଖ୍ୟାସଦ୍ଦସ୍ସେୱ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ''ଉଭେ ତପ୍ପୁରିସା''ତି ତପ୍ପୁରିସସଞ୍ଞା।

''ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୪୯।ଦିଗୁସ୍ସେକତ୍ତଂ।

ଦିଗୁସ୍ସ ସମାସସ୍ସ ଏକତ୍ତଂ ହୋତି, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ।

ସମାହାରଦିଗୁସ୍ସେତଂ ଗହଣଂ, ତତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ଥେକୱଚନମେୱ ହୋତି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପନ ବହୁୱଚନମ୍ପି, ନାମବ୍ୟପଦେସସ୍ସାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି ଅମାଦେସାଦି।

ତିଲୋକଂ, ହେ ତିଲୋକ, ତିଲୋକଂ, ତିଲୋକେନ, ତିଲୋକସ୍ସ, ତିଲୋକା ତିଲୋକସ୍ମା ତିଲୋକମ୍ହା, ତିଲୋକସ୍ସ, ତିଲୋକେ ତିଲୋକମ୍ହି ତିଲୋକସ୍ମିଂ।

ଏୱଂ ତୟୋ ଦଣ୍ଡା ତିଦଣ୍ଡଂ, ତୀଣି ମଲାନି ସମାହଟାନି, ତିଣ୍ଣଂ ମଲାନଂ ସମାହାରୋତି ୱା ତିମଲଂ, ତିଲକ୍ଖଣଂ, ଚତୁସ୍ସଚ୍ଚଂ, ଚତସ୍ସୋ ଦିସା ଚତୁଦ୍ଦିସଂ, ''ସରୋ ରସ୍ସୋ ନପୁଂସକେ''ତି ରସ୍ସତ୍ତଂ, ପଞ୍ଚସିକ୍ଖାପଦଂ, ସଳାୟତନଂ, ସତ୍ତାହଂ, ଅଟ୍ଠସୀଲଂ, ନୱଲୋକୁତ୍ତରଂ, ଦସସୀଲଂ, ସତୟୋଜନଂ।

ତଥା – ଦ୍ୱେ ରତ୍ତିୟୋ ଦ୍ୱିରତ୍ତଂ, ତିସ୍ସୋ ରତ୍ତିୟୋ ତିରତ୍ତଂ, ଦ୍ୱେ ଅଙ୍ଗୁଲିୟୋ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ, ସତ୍ତ ଗୋଦାୱରିୟୋ, ତାସଂ ସମାହାରୋତି ୱା ସତ୍ତଗୋଦାୱରଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ରତ୍ତି ଅଙ୍ଗୁଲି ଗୋଦାୱରୀନମନ୍ତସ୍ସ –

୩୫୦।କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତଗତାନମକାରନ୍ତୋ।

ରାଜାଦିଗଣସ୍ସେତଂ ଗହଣଂ, ତେନ ସମାସନ୍ତଗତାନଂ ରାଜାଦୀନଂ ନାମାନଂ ଅନ୍ତୋ କ୍ୱଚି ଅକାରୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାରଗ୍ଗହଣେନ ବହୁବ୍ବୀହାଦିମ୍ହି ସମାସନ୍ତେ କ୍ୱଚି କପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ସୁରଭି ସୁ ଦୁ ପୂତୀହି ଗନ୍ଧନ୍ତସ୍ସିକାରୋ ଚ।

ଅଥ ୱା ଅ ଚ କୋ ଚ ଅକା, ରକାରୋ ପଦସନ୍ଧିକରୋ, ତେନ କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତଗତାନମନ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଅ କ ଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ପଞ୍ଚ ଗାୱୋ ସମାହଟାତି ଅତ୍ଥେ ସମାସାଦିଂ କତ୍ୱା ସମାସନ୍ତେ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟେ, ''ଓ ସରେ ଚା''ତି ଅୱାଦେସେ ଚ କତେ ''ପଞ୍ଚଗୱ''ନ୍ତିଆଦି ଚ ସିଜ୍ଝତି। ''ଦ୍ୱିରତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ପନ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟେ କତେ ପୁବ୍ବସରସ୍ସ ''ସରଲୋପୋ''ତିଆଦିନା ଲୋପୋ।

ଅସମାହାରଦିଗୁ ଯଥା – ଏକୋ ଚ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚାତି ଏକପୁଗ୍ଗଲୋ। ଏୱଂ ଏକଧମ୍ମୋ, ଏକପୁତ୍ତୋ, ତଯୋ ଭୱା ତିଭୱା, ଚତସ୍ସୋ ଦିସା ଚତୁଦ୍ଦିସା, ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଆନି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦିଗୁସମାସୋ।

ତପ୍ପୁରିସସମାସ

ଅଥ ତପ୍ପୁରିସସମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

ସୋ ପନ ଦୁତିଯାଦୀସୁ ଛସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ ଭାୱତୋ ଛବ୍ବିଧୋ। ତତ୍ଥ ଦୁତିଯାତପ୍ପୁରିସୋ ଗତନିସ୍ସିତାତୀତାତିକ୍କନ୍ତପ୍ପତ୍ତାପନ୍ନାଦୀହି ଭୱତି।

ସରଣଂ ଗତୋତି ୱିଗ୍ଗହେ –

''ତପ୍ପୁରିସୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୫୧।ଅମାଦଯୋପରପଦେଭି।

ଅମାଦିୱିଭତ୍ୟନ୍ତାନି ଯୁତ୍ତତ୍ଥାନି ପୁବ୍ବପଦାନି ନାମେହି ପରପଦେଭି ସହ ୱିଭାସା ସମସ୍ୟନ୍ତେ, ସୋ ସମାସୋ ତପ୍ପୁରିସସଞ୍ଞୋ ହୋତି। ଅଯଞ୍ଚ ତପ୍ପୁରିସୋ ଅଭିଧେଯ୍ୟୱଚନଲିଙ୍ଗୋ।

ଗତାଦିସଦ୍ଦା କିତନ୍ତତ୍ତା ତିଲିଙ୍ଗା, ୱିଭତ୍ତିଲୋପାଦି ସବ୍ବଂ ପୁବ୍ବସମଂ। ସୋ ସରଣଗତୋ, ତେ ସରଣଗତା। ସା ସରଣଗତା, ତା ସରଣଗତାଯୋ। ତଂ କୁଲଂ ସରଣଗତଂ, ତାନି କୁଲାନି ସରଣଗତାନି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଏୱଂ ଅରଞ୍ଞଗତୋ, ଭୂମିଗତୋ, ଧମ୍ମଂ ନିସ୍ସିତୋ ଧମ୍ମନିସ୍ସିତୋ, ଅତ୍ଥନିସ୍ସିତୋ, ଭୱଂ ଅତୀତୋ ଭୱାତୀତୋ, କାଲାତୀତୋ, ପମାଣଂ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ। ଲୋକାତିକ୍କନ୍ତଂ, ସୁଖଂ ପତ୍ତୋ ସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ, ଦୁକ୍ଖପ୍ପତ୍ତୋ, ସୋତଂ ଆପନ୍ନୋ ସୋତାପନ୍ନୋ, ନିରୋଧସମାପନ୍ନୋ, ରଥଂ ଆରୁଳ୍ହୋ ରଥାରୁଳ୍ହୋ, ସବ୍ବରତ୍ତିଂ ସୋଭନୋ ସବ୍ବରତ୍ତିସୋଭନୋ, ମୁହୁତ୍ତସୁଖଂ।

ଉପପଦସମାସେ ପନ ୱୁତ୍ତିଯେୱ ତସ୍ସ ନିଚ୍ଚତ୍ତା। ଯଥା – କମ୍ମଂ କରୋତୀତି କମ୍ମକାରୋ, କୁମ୍ଭକାରୋ, ଅତ୍ଥଂ କାମେତୀତି ଅତ୍ଥକାମୋ, ଧମ୍ମକାମୋ, ଧମ୍ମଂ ଧାରେତୀତି ଧମ୍ମଧରୋ, ୱିନଯଧରୋ, ସଚ୍ଚଂ ୱଦିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ସଚ୍ଚୱାଦୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୱନ୍ତୁମାନନ୍ତାଦିକିତନ୍ତେହି ୱାକ୍ୟମେୱ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସାଧିକାରତୋ। ଯଥା – ଓଦନଂ ଭୁତ୍ତୱା, ଧମ୍ମଂ ସୁଣମାନୋ, ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ, କଟଂ କରାନୋ, ଅନଭିଧାନତୋ ୱା, ଅଭିଧାନଲକ୍ଖଣା ହି ତଦ୍ଧିତସମାସକିତକାତି।

ଦୁତିଯାତପ୍ପୁରିସୋ।

ତତିଯା କିତକ ପୁବ୍ବ ସଦିସ ସମୂନତ୍ଥ କଲହ ନିପୁଣ ମିସ୍ସସଖିଲାଦୀହି।

ବୁଦ୍ଧେନ ଭାସିତୋ ବୁଦ୍ଧଭାସିତୋ, ଧମ୍ମୋ। ଏୱଂ ଜିନଦେସିତୋ, ସତ୍ଥାରା ୱଣ୍ଣିତୋ ସତ୍ଥୁୱଣ୍ଣିତୋ, ୱିଞ୍ଞୂହି ଗରହିତୋ ୱିଞ୍ଞୁଗରହିତୋ, ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥୋ, ଇସ୍ସରକତଂ, ସଯଂକତଂ, ସୁକେହି ଆହଟଂ ସୁକାହଟଂ, ରଞ୍ଞା ହତୋ ରାଜହତୋ, ରୋଗପୀଳିତୋ, ଅଗ୍ଗିଦଡ୍ଢୋ, ସପ୍ପଦଟ୍ଠୋ, ସଲ୍ଲେନ ୱିଦ୍ଧୋ ସଲ୍ଲୱିଦ୍ଧୋ, ଇଚ୍ଛାଯ ଅପକତୋ ଇଚ୍ଛାପକତୋ, ସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସୁଖସହଗତଂ, ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ମିତ୍ତସଂସଗ୍ଗୋ, ପିଯୱିପ୍ପଯୋଗୋ, ଜାତିତ୍ଥଦ୍ଧୋ, ଗୁଣହୀନୋ, ଗୁଣୱୁଡ୍ଢୋ, ଚତୁୱଗ୍ଗକରଣୀଯଂ, ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକତ୍ତବ୍ବଂ, କାକେହି ପେଯ୍ୟା କାକପେଯ୍ୟା, ନଦୀ।

କ୍ୱଚି ୱୁତ୍ତିଯେୱ, ଉରେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଉରଗୋ, ପାଦେନ ପିୱତୀତି ପାଦପୋ। କ୍ୱଚି ୱାକ୍ୟମେୱ, ପରସୁନା ଛିନ୍ନୱା, କାକେହି ପାତବ୍ବା, ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା।

ପୁତ୍ତାଦିଯୋଗେ – ମାସେନ ପୁବ୍ବୋ ମାସପୁବ୍ବୋ। ଏୱଂ ମାତୁସଦିସୋ, ପିତୁସମୋ, ଏକୂନୱୀସତି, ସୀଲୱିକଲୋ, ଅସିକଲହୋ, ୱାଚାନିପୁଣୋ, ଯାୱକାଲିକସଂମିସ୍ସଂ, ୱାଚାସଖିଲୋ, ସତ୍ଥାରା ସଦିସୋ ସତ୍ଥୁକପ୍ପୋ, ପୁଞ୍ଞେନ ଅତ୍ଥିକୋ ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକୋ, ଗୁଣାଧିକୋ, ଗୁଳେନ ସଂସଟ୍ଠୋ ଓଦନୋ ଗୁଳୋଦନୋ, ଖୀରୋଦନୋ, ଅସ୍ସେନ ଯୁତ୍ତୋ ରଥୋ ଅସ୍ସରଥୋ, ମଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ, ଜମ୍ବୁଯା ପଞ୍ଞାତୋ ଲକ୍ଖିତୋ ଦୀପୋ ଜମ୍ବୁଦୀପୋ, ଏକେନ ଅଧିକା ଦସ ଏକାଦସ, ଜାତିଯା ଅନ୍ଧୋ ଜଚ୍ଚନ୍ଧୋ, ପକତିଯା ମେଧାୱୀ ପକତିମେଧାୱୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତତିଯାତପ୍ପୁରିସୋ।

ଚତୁତ୍ଥୀ ତଦତ୍ଥଅତ୍ଥହିତଦେଯ୍ୟାଦୀହି।

ତଦତ୍ଥେ – କଥିନସ୍ସ ଦୁସ୍ସଂ କଥିନଦୁସ୍ସଂ, କଥିନଚୀୱରତ୍ଥାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଚୀୱରଦୁସ୍ସଂ, ଚୀୱରମୂଲ୍ଲଂ, ଯାଗୁଯା ଅତ୍ଥାଯ ତଣ୍ଡୁଲା ଯାଗୁତଣ୍ଡୁଲା, ଭତ୍ତତଣ୍ଡୁଲା, ସଙ୍ଘସ୍ସତ୍ଥାଯ ଭତ୍ତଂ ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ, ଆଗନ୍ତୁକାନମତ୍ଥାଯ ଭତ୍ତଂ ଆଗନ୍ତୁକଭତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଗମିକଭତ୍ତଂ, ପାସାଦାଯ ଦବ୍ବଂ ପାସାଦଦବ୍ବଂ।

ଅତ୍ଥେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସତ୍ଥାଯ ୱିହାରୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତ୍ଥୋ ୱିହାରୋ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତ୍ଥା ଯାଗୁ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତ୍ଥଂ ଚୀୱରଂ। ଯଦତ୍ଥାଯ ଯଦତ୍ଥୋ, ଯଦତ୍ଥା, ଯଦତ୍ଥଂ। ଏୱଂ ତଦତ୍ଥୋ, ତଦତ୍ଥା। ତଦତ୍ଥଂ। ଏତଦତ୍ଥୋ ୱାଯାମୋ, ଏତଦତ୍ଥା କଥା, ଏତଦତ୍ଥଂ ସୋତାୱଧାନଂ। କିମତ୍ଥଂ, ଅତ୍ତତ୍ଥଂ, ପରତ୍ଥଂ, ୱିନଯୋ ସଂୱରତ୍ଥାଯ, ସୁଖଂ ସମାଧତ୍ଥାଯ, ନିବ୍ବିଦା ୱିରାଗତ୍ଥାଯ, ୱିରାଗୋ ୱିମୁତ୍ତତ୍ଥାଯ। ତଥା ଲୋକସ୍ସ ହିତୋ ଲୋକହିତୋ, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦେଯ୍ୟଂ ବୁଦ୍ଧଦେଯ୍ୟଂ, ପୁପ୍ଫଂ। ସଙ୍ଘଦେଯ୍ୟଂ, ଚୀୱରଂ। ଇଧ ନ ଭୱତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାତବ୍ବଂ, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାତୁଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚତୁତ୍ଥୀତପ୍ପୁରିସୋ।

ପଞ୍ଚମୀ ଅପଗମନ ଭଯ ୱିରତି ମୋଚନତ୍ଥାଦୀହି।

ମେଥୁନସ୍ମା ଅପେତୋ ମେଥୁନାପେତୋ। ଏୱଂ ପଲାପାପଗତୋ, ନଗରନିଗ୍ଗତୋ, ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ। ଗାମତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଂ ଗାମନିକ୍ଖନ୍ତଂ, ରୁକ୍ଖଗ୍ଗା ପତିତୋ ରୁକ୍ଖଗ୍ଗପତିତୋ, ସାସନଚୁତୋ, ଆପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠାନଂ, ଧରଣିତଲୁଗ୍ଗତୋ, ସବ୍ବଭୱେହି ନିସ୍ସଟୋ ସବ୍ବଭୱନିସ୍ସଟୋ।

ଭଯତ୍ଥାଦିଯୋଗେ ଯଥା – ରାଜତୋ ଭଯଂ ରାଜଭଯଂ, ଚୋରେହି ଭଯଂ ଚୋରଭଯଂ, ଅମନୁସ୍ସେହି ଭଯଂ ଅମନୁସ୍ସଭଯଂ, ଅଗ୍ଗିତୋ ଭଯଂ ଅଗ୍ଗିଭଯଂ। ପାପତୋ ଭୀତୋ ପାପଭୀତୋ , ପାପଭୀରୁକୋ, ଅକତ୍ତବ୍ବତୋ ୱିରତି ଅକତ୍ତବ୍ବୱିରତି। ଏୱଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତୱିରତି, ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତୱିରତି, ବନ୍ଧନା ମୁତ୍ତୋ ବନ୍ଧନମୁତ୍ତୋ, ୱନମୁତ୍ତୋ, ବନ୍ଧନମୋକ୍ଖୋ, କମ୍ମତୋ ସମୁଟ୍ଠିତଂ କମ୍ମସମୁଟ୍ଠିତଂ, ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠଂ, ଓମକୋମକଂ।

କ୍ୱଚି ୱୁତ୍ତିଯେୱ, କମ୍ମତୋ ଜାତଂ କମ୍ମଜଂ। ଏୱଂ ଚିତ୍ତଜଂ, ଉତୁଜଂ, ଆହାରଜଂ। ଇଧ ନ ଭୱତି, ପାସାଦା ପତିତୋ।

ପଞ୍ଚମୀତପ୍ପୁରିସୋ।

ଛଟ୍ଠୀ ରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ ରାଜପୁତ୍ତୋ। ଏୱଂ ରାଜପୁରିସୋ, ଆଚରିଯପୂଜକୋ, ବୁଦ୍ଧସାୱକୋ, ବୁଦ୍ଧରୂପଂ, ଜିନୱଚନଂ, ସମୁଦ୍ଦଘୋସୋ, ଧଞ୍ଞାନଂ ରାସି ଧଞ୍ଞରାସି, ପୁପ୍ଫଗନ୍ଧୋ, ଫଲରସୋ, କାଯସ୍ସ ଲହୁତା କାଯଲହୁତା, ମରଣସ୍ସତି, ରୁକ୍ଖମୂଲଂ, ଅଯସ୍ସ ପତ୍ତୋ ଅଯୋପତ୍ତୋ, ଏୱଂ ସୁୱଣ୍ଣକଟାହଂ, ପାନୀଯଥାଲକଂ, ସପ୍ପିକୁମ୍ଭୋ।

''ଦେୱାନଂ ରାଜା''ତି ଅତ୍ଥେ ସମାସାଦିମ୍ହି କତେ ''କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତଗତାନମକାରନ୍ତୋ''ତି ଅକାରୋ, ତତୋ ''ସ୍ୟା ଚା''ତି ଆତ୍ତଂ ନ ଭୱତି। ଦେୱରାଜୋ, ଦେୱରାଜା, ଦେୱରାଜଂ, ଦେୱରାଜେ ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିସସଦ୍ଦସମଂ। ଅତ୍ତାଭାୱେ ସୋ ଦେୱରାଜା, ତେ ଦେୱରାଜାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି ରାଜସଦ୍ଦସମଂ। ତଥା ଦେୱାନଂ ସଖା ଦେୱସଖୋ, ଦେୱସଖା, ସୋ ଦେୱସଖା, ତେ ଦେୱସଖାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପୁମସ୍ସ ଲିଙ୍ଗଂ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ। ଏୱଂ ପୁମ୍ଭାୱୋ, ପୁମନ୍ତଲୋପାଦି।

ହତ୍ଥିପଦଂ, ଇତ୍ଥିରୂପଂ, ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ, ଜମ୍ବୁସାଖା, ଏତ୍ଥ ଚ ''କ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରାନ''ନ୍ତିଆଦିନା ମଜ୍ଝେ ଈକାରୂକାରାନଂ ରସ୍ସତ୍ତଂ।

ୱିଭାସାଧିକାରତୋ କ୍ୱଚି ୱାକ୍ୟମେୱ, ସହସା କମ୍ମସ୍ସ କତ୍ତାରୋ, ଭିନ୍ନାନଂ ସନ୍ଧାତା, କମ୍ମସ୍ସ ତତିୟୋ ଭାଗୋ, ୟା ଚ ପକ୍ଖସ୍ସ ଅଟ୍ଠମୀ, ମନୁସ୍ସାନଂ ଖତ୍ତିୟୋ ସୂରତମୋ।

ୟୁତ୍ତଟ୍ଠୋ ଇଚ୍ଚେୱ? ''ଭଟୋ ରଞ୍ଞୋ ପୁରିସୋ ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସା''ତି ଏତ୍ଥ ''ଭଟସମ୍ବନ୍ଧେ ଛଟ୍ଠୀ''ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞାନପେକ୍ଖତାୟ ଅୟୁତ୍ତତ୍ଥଭାୱତୋ ସମାସୋ ନ ଭୱତି, ''କୋସଲସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ''ତିଆଦୀସୁ ପନ ସାପେକ୍ଖତାୟ ଅସମତ୍ଥତ୍ତା ନ ଭୱତି, ସମ୍ବନ୍ଧୀସଦ୍ଦାନଂ ପନ ନିଚ୍ଚଂ ସାପେକ୍ଖତ୍ତେପି ଗମକତ୍ତା ସମାସୋ, ୟଥା – ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ଗୁରୁକୁଲଂ, ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋତିଆଦି।

ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସୋ।

ସତ୍ତମୀ ରୂପେ ସଞ୍ଞା ରୂପସଞ୍ଞା, ଏୱଂ ରୂପସଞ୍ଚେତନା, ସଂସାରଦୁକ୍ଖଂ, ଚକ୍ଖୁମ୍ହି ସନ୍ନିସ୍ସିତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଧମ୍ମେ ରତୋ ଧମ୍ମରତୋ, ଧମ୍ମାଭିରତି, ଧମ୍ମରୁଚି, ଧମ୍ମଗାରୱୋ, ଧମ୍ମେସୁ ନିରୁତ୍ତି ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତି, ଦାନାଧିମୁତ୍ତି, ଭୱନ୍ତରକତଂ, ଦସ୍ସନେ ଅସ୍ସାଦୋ ଦସ୍ସନସ୍ସାଦୋ, ଅରଞ୍ଞେ ୱାସୋ ଅରଞ୍ଞୱାସୋ, ୱିକାଲେ ଭୋଜନଂ ୱିକାଲଭୋଜନଂ, କାଲେ ୱସ୍ସଂ କାଲୱସ୍ସଂ, ୱନେ ପୁପ୍ଫଂ ୱନପୁପ୍ଫଂ। ଏୱଂ ୱନମହିସୋ, ଗାମସୂକରୋ, ସମୁଦ୍ଦମଚ୍ଛୋ, ଆୱାଟକଚ୍ଛପୋ, ଆୱାଟମଣ୍ଡୂକୋ, କୂପମଣ୍ଡୂକୋ, ତିତ୍ଥନାୱା, ଇତ୍ଥୀସୁ ଧୁତ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ ଛାୟାୟ ସୁକ୍ଖୋ ଛାୟାସୁକ୍ଖୋ, ଅଙ୍ଗାରପକ୍କଂ, ଚାରକବଦ୍ଧୋ।

ଇଧ ୱୁତ୍ତିୟେୱ, ୟଥା – ୱନେ ଚରତୀତି ୱନଚରୋ, କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ସୟତୀତି କୁଚ୍ଛିସୟୋ, ଥଲେ ତିଟ୍ଠତୀତି ଥଲଟ୍ଠୋ। ଏୱଂ ଜଲଟ୍ଠୋ, ପଦ୍ଦତଟ୍ଠୋ, ମଗ୍ଗଟ୍ଠୋ, ପଙ୍କେ ଜାତଂ ପଙ୍କଜଂ, ସିରେ ରୁହତୀତି ସିରୋରୁହଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଇଧ ନ ଭୱତି, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତା, ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା, ଆସନେ ନିସିନ୍ନୋ, ଆସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ।

ସତ୍ତମୀତପ୍ପୁରିସୋ।

''ତଦନୁପରୋଧେନା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୟଥାଭିଧାନଂ ତପ୍ପୁରିସେ କ୍ୱଚି ଅଚ୍ଚନ୍ତାଦୀସୁ ଅମାଦିୱିଭତ୍ୟନ୍ତଂ ପୁବ୍ବପଦଂ ପରଂ ସମ୍ଭୱତି।

ୟଥା – ଅନ୍ତଂ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ, ଅଚ୍ଚନ୍ତାନି, ୱେଲଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ଅତିୱେଲୋ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଏୱଂ ମାଲଂ ଅତୀତୋ ଅତିମାଲୋ, ପତ୍ତଜୀୱିକୋ, ଆପନ୍ନଜୀୱିକୋ, ଅକ୍ଖଂ ପତିଗତଂ ନିସ୍ସିତନ୍ତି ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ ଦସ୍ସନଂ, ପଚ୍ଚକ୍ଖୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, ପଚ୍ଚକ୍ଖା ବୁଦ୍ଧି, ଅତ୍ଥଂ ଅନୁଗତଂ ଅନ୍ୱତ୍ଥଂ, କୋକିଲାୟ ଅୱକୁଟ୍ଠଂ ଅୱକୋକିଲଂ ୱନଂ, ପରିଚ୍ଚତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱମୟୂରଂ, ଅଜ୍ଝୟନାୟ ପରିଗିଲାନୋ ପରିୟଜ୍ଝୟନୋ, କମ୍ମସ୍ସ ଅଲଂ ସମତ୍ଥୋତି ଅଲଂକମ୍ମୋ, ୱଚନାୟ ଅଲନ୍ତି ଅଲଂୱଚନୋ, ୱାନତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଂ ନିବ୍ବାନଂ, କିଲେସେହି ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ନିକ୍କିଲେସୋ, ନିରଙ୍ଗଣୋ, କୋସମ୍ବିୟା ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ନିକ୍କୋସମ୍ବୀ, ୱନତୋ ନିଗ୍ଗତୋ ନିବ୍ବନୋ, ଆଚରିୟତୋ ପରୋ ପାଚରିୟୋ। ଏୱଂ ପପ୍ପୁତ୍ତକୋ, ପରହିଯ୍ୟୋ, ଗଙ୍ଗାୟ ଉପରି ଉପରିଗଙ୍ଗଂ। ଏୱଂ ହେଟ୍ଠାନଦୀ, ଅନ୍ତୋସମାପତ୍ତି, ହଂସାନଂ ରାଜା ରାଜହଂସୋ, ହଂସରାଜା ୱା, ମାସସ୍ସ ଅଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଧମାସଂ, ମାସଦ୍ଧଂ ୱା, ଆମଲକସ୍ସ ଅଦ୍ଧଂ ଅଦ୍ଧାମଲକଂ, ଆମଲକଦ୍ଧଂ ୱା, କହାପଣସ୍ସ ଅଡ୍ଢଂ ଅଡ୍ଢକହାପଣଂ, ଅଡ୍ଢମାସକଂ, ରତ୍ତିୟା ଅଡ୍ଢଂ ଅଡ୍ଢରତ୍ତଂ, ରତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବଂ ପୁବ୍ବରତ୍ତଂ, ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଛା ପଚ୍ଛାରତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ''କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତଗତାନମକାରନ୍ତୋ''ତି ରତ୍ତିସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ, ଅହସ୍ସ ପୁବ୍ବଂ ପୁବ୍ବଣ୍ହୋ। ଏୱଂ ସାୟଣ୍ହୋ, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଅହସ୍ସ ଅଣ୍ହାଦେସୋ।

ଅମାଦିପରତପ୍ପୁରିସୋ।

କ୍ୱଚି ତପ୍ପୁରିସେ ''ପଭଙ୍କରା''ଦୀସୁ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ ନ ଭୱତି।

ୟଥା – ପଭଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥେ ''ଅମାଦୟୋ ପରପଦେଭୀ''ତି ସମାସୋ, ''ନାମାନଂ ସମାସୋ ୟୁତ୍ତଟ୍ଠୋ''ତି ସମାସସଞ୍ଞା, ତତୋ ''ତେସଂ ୱିଭତ୍ତିୟୋ ଲୋପା ଚା''ତି ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ ତତ୍ଥେୱ ଚଗ୍ଗହଣେନ ପୁବ୍ବପଦେ ୱିଭତ୍ତିଲୋପାଭାୱୋ। ସେସଂ ସମଂ। ପଭଙ୍କରୋ, ଅମତଂ ଦଦାତୀତି ଅମତନ୍ଦଦୋ, ରଣଂ ଜହାତୀତି ରଣଞ୍ଜହୋ, ଜୁତିଂ ଧାରେତୀତି ଜୁତିନ୍ଧରୋ, ତଥା ସହସାକତଂ, ପରସ୍ସପଦଂ। ଅତ୍ତନୋପଦଂ, ଭୟତୋ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଭୟତୂପଟ୍ଠାନଂ, ପରତୋଘୋସୋ, ଗୱଂପତିତ୍ଥେରୋ, ମନସିକାରୋ, ପୁବ୍ବେନିୱାସୋ, ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତି, ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ, ଅନ୍ତେୱାସୀ, ଅନ୍ତେୱାସିକୋ, ଜନେସୁତୋ, ଉରସିଲୋମୋ, କଣ୍ଠେକାଳଓ, ସରସିଜମିଚ୍ଚାଦି।

ଅଲୋପତପ୍ପୁରିସୋ।

ତପ୍ପୁରିସସମାସୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ବହୁବ୍ବୀହିସମାସ

ଅଥ ବହୁବ୍ବୀହିସମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

ସୋ ଚ ନୱୱିଧୋ ଦ୍ୱିପଦୋ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣୋ, ଦ୍ୱିପଦୋ ଭିନ୍ନାଧିକରଣୋ, ତିପଦୋ ନନିପାତପୁବ୍ବପଦୋ, ସହପୁବ୍ବପଦୋ ଉପମାନପୁବ୍ବପଦୋ ସଙ୍ଖ୍ୟୋଭୟପଦୋ ଦିସନ୍ତରାଳଅତ୍ଥୋ ବ୍ୟତିହାରଲକ୍ଖଣୋ ଚାତି।

ତତ୍ଥ ଦ୍ୱିପଦୋ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣୋ ବହୁବ୍ବୀହି କମ୍ମାଦୀସୁ ଛସୁ ୱିଭତ୍ତ୍ୟତ୍ଥେସୁ ଭୱତି।

ତତ୍ଥ ଦୁତିୟତ୍ଥେ ତାୱ – ''ଆଗତା ସମଣା ଇମଂ ସଙ୍ଘାରାମ''ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୫୨।ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥେସୁ ବହୁବ୍ବୀହି।

ସମସ୍ସମାନପଦତୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ପଠମଦୁତିୟାଦିୱିଭତ୍ୟନ୍ତାନଂ ପଦାନମତ୍ଥେସୁ ଯୁତ୍ତତ୍ଥାନି ନାମାନି ୱିଭାସା ସମସ୍ସନ୍ତେ, ସୋ ସମାସୋ ବହୁବ୍ବୀହିସଞ୍ଞୋ ଚ ହୋତି।

ବହୱୋ ୱୀହୟୋ ଯସ୍ସ ସୋ ବହୁବ୍ବୀହି, ବହୁବ୍ବୀହିସଦିସତ୍ତା ଅୟମ୍ପିସମାସୋ ଅନ୍ୱତ୍ଥସଞ୍ଞାୱସେନ ବହୁବ୍ବୀହୀତି ୱୁତ୍ତୋ, ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥପ୍ପଧାନୋ ହି ବହୁବ୍ବୀହି।

ଦୁୱିଧୋ ଚାୟଂ ବହୁବ୍ବୀହି ତଗ୍ଗୁଣସଂୱିଞ୍ଞାଣାତଗ୍ଗୁଣସଂୱିଞ୍ଞାଣୱସେନ, ତେସୁ ଯତ୍ଥ ୱିସେସନଭୂତୋ ଅତ୍ଥୋ ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥଗ୍ଗହଣେନ ଗୟ୍ହତି, ସୋ ତଗ୍ଗୁଣସଂୱିଞ୍ଞାଣୋ, ଯଥା – ଲମ୍ବକଣ୍ଣମାନୟାତି।

ଯତ୍ଥ ପନ ନ ଗୟ୍ହତି, ସୋ ଅତଗ୍ଗୁଣସଂୱିଞ୍ଞାଣୋ, ଯଥା – ବହୁଧନମାନୟାତି।

ଇଧ ବହୁବ୍ବୀହିସଦ୍ଦେ ୱିୟ ୱିସେସନସ୍ସ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ସେସଂ ପୁବ୍ବସମଂ।

ଆଗତସମଣୋ ସଙ୍ଘାରାମୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଆଗତସଦ୍ଦୋ, ସମଣସଦ୍ଦୋ ଚ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥେ ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ଦୁତିୟାୱିଭତ୍ୟତ୍ଥଭୂତେ ସଙ୍ଘାରାମସଙ୍ଖାତେ ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ତଦତ୍ଥଜୋତନତ୍ଥମେୱ ତଦନନ୍ତରଂ ''ସଙ୍ଘାରାମୋ''ତି ପଦନ୍ତରଂ ପୟୁଜ୍ଜତି, ତତୋ ସମାସେନେୱ କମ୍ମତ୍ଥସ୍ସ ଅଭିହିତତ୍ତା ପୁନ ଦୁତିୟା ନ ହୋତି। ଇଦଂସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ ଅପ୍ପୟୋଗୋ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ବହୁବ୍ବୀହି ଚାୟଂ ଅଭିଧେୟ୍ୟଲିଙ୍ଗୱଚନୋ।

ତଥା ଆଗତସମଣା ସାୱତ୍ଥି, ଆଗତସମଣଂ ଜେତୱନଂ, ପଟିପନ୍ନା ଅଦ୍ଧିକା ଯଂ ପଥଂ ସୋୟଂ ପଟିପନ୍ନଦ୍ଧିକୋ ପଥୋ , ଅଭିରୁଳ୍ହା ୱାଣିଜା ଯଂ ନାୱଂ ସା ଅଭିରୁଳ୍ହୱାଣିଜା ନାୱା। ଏୱଂ କମ୍ମତ୍ଥେ ବହୁବ୍ବୀହି।

ତତିୟତ୍ଥେ ବହୁବ୍ବୀହି ଯଥା – ଜିତାନି ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ଯେନ ସମଣେନ ସୋୟଂ ଜିତିନ୍ଦ୍ରିୟୋ ସମଣୋ। ଏୱଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋ, ପତ୍ତଧମ୍ମୋ, କତକିଚ୍ଚୋ, ଜିତା ମାରା ଅନେନାତି ଜିତମାରୋ ଭଗୱା, ପଟିୱିଦ୍ଧସବ୍ବଧମ୍ମୋ।

ଚତୁତ୍ଥିୟତ୍ଥେ ବହୁବ୍ବୀହି ଯଥା – ଦିନ୍ନୋ ସୁଙ୍କୋ ଯସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ସୋୟଂ ଦିନ୍ନସୁଙ୍କୋ ରାଜା, ଉପନୀତଂ ଭୋଜନଂ ଅସ୍ସ ସମଣସ୍ସାତି ଉପନୀତଭୋଜନୋ ସମଣୋ, ଉପହଟୋ ବଲି ଅସ୍ସାତି ଉପହଟବଲି ଯକ୍ଖୋ।

ପଞ୍ଚମିୟତ୍ଥେ ବହୁବ୍ବୀହି ଯଥା – ନିଗ୍ଗତା ଜନା ଅସ୍ମା ଗାମା ସୋୟଂ ନିଗ୍ଗତଜନୋ ଗାମୋ, ନିଗ୍ଗତୋ ଅୟୋ ଅସ୍ମାତି ନିରୟୋ, ନିଗ୍ଗତା କିଲେସା

ଏତସ୍ମାତି ନିକ୍କିଲେସୋ, ଅପେତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅସ୍ମାତି ଅପେତୱିଞ୍ଞାଣୋ ମତକାଯୋ, ଅପଗତଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅସ୍ମାତି ଅପଗତଭଯଭେରୱୋ ଅରହା।

ଛଟ୍ଠିଯତ୍ଥେ ବହୁବ୍ବୀହି ଯଥା – ଛିନ୍ନା ହତ୍ଥା ଯସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସୋଯଂ ଛିନ୍ନହତ୍ଥୋ ପୁରିସୋ। ଏୱଂ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ, ଖୀଣାସୱୋ, ୱୀତୋ ରାଗୋ ଅସ୍ସାତି ୱୀତରାଗୋ, ଦ୍ୱେ ପଦାନି ଅସ୍ସାତି ଦ୍ୱିପଦୋ, ଦ୍ୱିହତ୍ଥୋ ପଟୋ, ତେୱିଜ୍ଜୋ, ଚତୁପ୍ପଦୋ, ପଞ୍ଚ ଚକ୍ଖୂନି ଅସ୍ସାତି ପଞ୍ଚଚକ୍ଖୁ ଭଗୱା, ଛଳଭିଞ୍ଞୋ, ରସ୍ସତ୍ତଂ, ନୱଙ୍ଗଂ ସତ୍ଥୁସାସନଂ, ଦସବଲୋ, ଅନନ୍ତଞାଣୋ, ତୀଣି ଦସ ପରିମାଣମେତେସନ୍ତି ତିଦସା ଦେୱା, ସମାସନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ, ଇଧ ପରିମାଣସଦ୍ଦସ୍ସ ସନ୍ନିଧାନତୋ ଦସସଦ୍ଦୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ ୱତ୍ତତେ, ଅଯଂ ପଚ୍ଚଯୋ ଏତେସନ୍ତି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା, କୋ ପଭୱୋ ଅସ୍ସାତି କିଂପଭୱୋ ଅଯଂ କାଯୋ, ୱିଗତଂ ମଲମସ୍ସାତି ୱିମଲୋ, ସୁନ୍ଦରୋ ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସାତି ସୁଗନ୍ଧଂ ଚନ୍ଦନଂ। ଏୱଂ ସୁସୀଲୋ, ସୁମୁଖୋ, କୁଚ୍ଛିତୋ ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସାତି ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂ କୁଣପଂ, ଦୁଟ୍ଠୁ ମନୋ ଅସ୍ସାତି ଦୁମ୍ମନୋ। ଏୱଂ ଦୁସ୍ସୀଲୋ, ଦୁମ୍ମୁଖୋ, ତପୋ ଏୱ ଧନଂ ଅସ୍ସାତି ତପୋଧନୋ, ଖନ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ବଲଂ ଅସ୍ସାତି ଖନ୍ତିବଲୋ, ଇନ୍ଦୋତି ନାମଂ ଏତସ୍ସାତି ଇନ୍ଦନାମୋ।

ଛନ୍ଦଜାତାଦୀସୁ ୱିସେସନୱିସେସିତବ୍ବାନଂ ଯଥିଚ୍ଛିତତ୍ତା ଉଭଯଂ ପୁବ୍ବଂ ନିପତତି, ଯଥା – ଛନ୍ଦୋ ଜାତୋ ଅସ୍ସାତି ଛନ୍ଦଜାତୋ, ଜାତୋ ଛନ୍ଦୋ ଅସ୍ସାତିପି ଜାତଛନ୍ଦୋ। ଏୱଂ ସଞ୍ଜାତପୀତିସୋମନସ୍ସୋ, ପୀତିସୋମନସ୍ସସଞ୍ଜାତୋ, ମାସଜାତୋ, ଜାତମାସୋ, ଛିନ୍ନହତ୍ଥୋ, ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନୋ।

''ଦୀଘା ଜଙ୍ଘାଯସ୍ସା''ତି ୱିଗ୍ଗହେ ସମାସାଦିମ୍ହି କତେ –

''ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ, ପଦେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୫୩।ଇତ୍ଥିଯଂ ଭାସିତପୁମିତ୍ଥୀ ପୁମାୱ ଚେ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତମାନେ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ପଦେ ପରେ ପୁବ୍ବେ ଭାସିତପୁମା ଇତ୍ଥିୱାଚକୋ ସଦ୍ଦୋ ଅତ୍ଥି ଚେ, ସୋ ପୁମା ଇୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ପୁବ୍ବପଦେ ଇତ୍ଥିପ୍ପଚ୍ଚଯାଭାୱୋ, ବହୁବ୍ବୀହିୱିସଯୋଯଂ, ଉପରି ''କମ୍ମଧାରଯସଞ୍ଞେ ଚା''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା।

୩୫୪।କ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରାନଂ ଦୀଘରସ୍ସାପଚ୍ଚଯେସୁ ଚ।

କ୍ୱଚି ତଦ୍ଧିତସମାସନାମୋପସଗ୍ଗାଦୀସୁ ପଦେସୁ ଆଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରଭୂତାନଂ ସରାନଂ ଜିନୱଚନାନୁପରୋଧେନ ଦୀଘରସ୍ସା ହୋନ୍ତି ପଚ୍ଚଯେସୁ, ଅପଚ୍ଚଯେସୁ ପରେସୁ, ଅପରଭୂତେସୁ ଚ।

ତତ୍ଥ

ଦୀଘତ୍ତଂ ପାକଟାନୂପ- ଘାତାଦୋ ମଧୁୱାଦିସୁ;

ରସ୍ସତ୍ତଂ ଅଜ୍ଜୱେ ଇତ୍ଥି- ରୂପାଦୋ ଚ କ, ତାଦିସୂତି।

ବହୁବ୍ବୀହିସମାସେ ସତି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ଉତ୍ତରପଦନ୍ତସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଦୀଘଜଙ୍ଘୋ ପୁରିସୋ, ତଥା ପହୂତା ଜିୱ୍ହା ଅସ୍ସାତି ପହୂତଜିୱ୍ହୋ ଭଗୱା। ମହତୀ ପଞ୍ଞା ଅସ୍ସାତି ମହାପଞ୍ଞୋ। ''ମହତଂ ମହା ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ପଦେ''ତି ମହାଦେସୋ।

ଇତ୍ଥିଯମିତି କିଂ? ଖମାଧନୋ। ଭାସିତପୁମାତି କିଂ? ସଦ୍ଧାଧୁରୋ, ସଦ୍ଧାପକତିକୋ, ପଞ୍ଞାପକତିକୋ, ପଞ୍ଞାୱିସୁଦ୍ଧିକୋ, ଏତ୍ଥ ଚ ''କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତଗତାନମକାରନ୍ତୋ''ତି କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ଇଚ୍ଚେୱ? ସମଣିଭତ୍ତିକୋ, କୁମାରିଭତ୍ତିକୋ, କୁମାରିଭତ୍ତି।

ପୁବ୍ବପଦସ୍ସେୱାଯଂ ପୁମ୍ଭାୱାତିଦେସୋ, ତେନ ଇଧ ନ ଭୱତି। ବହୁଦାସିକୋ ପୁରିସୋ। ବହୁକୁମାରିକଂ କୁଲଂ।

''ଗାଣ୍ଡିୱୋ ଧନୁ ଅସ୍ସା''ତି ୱିଗ୍ଗହେ ସମାସାଦିମ୍ହି କତେ –

୩୫୫।ଧନୁମ୍ହା ଚ।

ତିପଦମିଦଂ। କ୍ୱଚିସମାସନ୍ତଗତା ଧନୁସଦ୍ଦା ଆପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ଧମ୍ମାଦିତୋ ଚ, ‘‘ୱମୋଦୁଦନ୍ତାନ’’ନ୍ତି ୱକାରୋ, ଗାଣ୍ଡିୱଧନ୍ୱା। ଏୱଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖଧମ୍ମା।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ସହସ୍ସଥାମଧନୁ, ପଚ୍ଚକ୍ଖଧମ୍ମୋ, ୱିଦିତଧମ୍ମୋ।

ନାନାଦୁମପତିତପୁପ୍ଫୱାସିତସାନୁ ଇଚ୍ଚତ୍ର – ନାନପ୍ପକାରା ଦୁମା ନାନାଦୁମା, ନାନାଦୁମେହି ପତିତାନି ନାନାଦୁମପତିତାନି, ନାନାଦୁମପତିତାନି ଚ ତାନି ପୁପ୍ଫାନି ଚାତି ନାନାଦୁମପତିତପୁପ୍ଫାନି, ତେହି ୱାସିତା ନାନାଦୁମପତିତପୁପ୍ଫୱାସିତା, ନାନାଦୁମପତିତପୁପ୍ଫୱାସିତା ସାନୂ ଯସ୍ସ ପବ୍ବତସ୍ସ ସୋଯଂ ନାନାଦୁମପତିତପୁପ୍ଫୱାସିତସାନୁ ପବ୍ବତୋ। ଅଯଂ ପନ କମ୍ମଧାରଯତପ୍ପୁରିସଗବ୍ଭୋ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣବହୁବ୍ବୀହି।

ତଥା ବ୍ୟାଲମ୍ବୋ ଅମ୍ବୁଧରୋ ବ୍ୟାଲମ୍ବମ୍ବୁଧରୋ, ତସ୍ସ ବିନ୍ଦୂନି ବ୍ୟାଲମ୍ବମ୍ବୁଧରବିନ୍ଦୂନି, ତେହି ଚୁମ୍ବିତୋ ବ୍ୟାଲମ୍ବମ୍ବୁଧରବିନ୍ଦୁଚୁମ୍ବିତୋ, ତାଦିସୋ କୂଟୋ ଯସ୍ସ ସୋଯଂ ବ୍ୟାଲମ୍ବମ୍ବୁଧରବିନ୍ଦୁଚୁମ୍ବିତକୂଟୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସତ୍ତମିଯତ୍ଥେ ବହୁବ୍ବୀହି ଯଥା – ସମ୍ପନ୍ନାନି ସସ୍ସାନି ଯସ୍ମିଂ ଜନପଦେ ସୋଯଂ ସମ୍ପନ୍ନସସ୍ସୋ ଜନପଦୋ, ସୁଲଭୋ ପିଣ୍ଡୋ ଇମସ୍ମିନ୍ତି ସୁଲଭପିଣ୍ଡୋ ଦେସୋ। ଆକିଣ୍ଣା ମନୁସ୍ସା ଯସ୍ସଂ ରାଜଧାନିଯଂ ସା ଆକିଣ୍ଣମନୁସ୍ସା ରାଜଧାନୀ, ବହୱୋ ତାପସା ଏତସ୍ମିନ୍ତି ବହୁତାପସୋ ଅସ୍ସମୋ, ଉପଚିତଂ ମଂସଲୋହିତଂ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଉପଚିତମଂସଲୋହିତଂ ସରୀରଂ, ବହୱୋ ସାମିନୋ ଅସ୍ମିନ୍ତି ବହୁସ୍ସାମିକଂ ନଗରଂ।

‘‘ବହୂ ନଦିଯୋ ଅସ୍ମି’’ନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ସମାସାଦିମ୍ହି କତେ –

ସମାସନ୍ତଗ୍ଗହଣଂ, କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୫୬।ନଦିମ୍ହା ଚ।

ସମାସନ୍ତଗତା ନଦିମ୍ହା କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ତୁଅନ୍ତା ଚ। ନିଚ୍ଚତ୍ଥଂ ୱଚନଂ। ନଦୀତି ଚେତ୍ଥ ଇତ୍ଥିୱାଚକାନଂ ଈକାରୂକାରାନଂ ପରସମଞ୍ଞା, ତତୋ ‘‘କ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରାନ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନଦିସଞ୍ଞସ୍ସ କପ୍ପଚ୍ଚଯେ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ବହୁନଦିକୋ ଜନପଦୋ। ଏୱଂ ବହୁଜମ୍ବୁକଂ ୱନଂ। ବହୁନାରିକୋତି ଛଟ୍ଠୀବହୁବ୍ବୀହିନା ସିଦ୍ଧଂ। ବହୱୋ କତ୍ତାରୋ ଅସ୍ମିଂ, ଅସ୍ସାତି ୱା ବହୁକତ୍ତୁକୋ ଦେସୋ। ଏୱଂ ବହୁଭତ୍ତୁକୋ।

ଭିନ୍ନାଧିକରଣୋ ଯଥା – ଏକରତ୍ତିଂ ୱାସୋ ଅସ୍ସାତି ଏକରତ୍ତିୱାସୋ, ସମାନେନ ଜନେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱାସୋ ଅସ୍ସାତି ସମାନୱାସୋ ପୁରିସୋ। ଉଭତୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ, ଛତ୍ତଂ ପାଣିମ୍ହି ଅସ୍ସାତି ଛତ୍ତପାଣି ପୁରିସୋ। ଏୱଂ ଦଣ୍ଡପାଣି, ସତ୍ଥପାଣି, ୱଜିରପାଣି, ଖଗ୍ଗହତ୍ଥୋ, ସତ୍ଥହତ୍ଥୋ, ଦାନେ ଅଜ୍ଝାସଯୋ ଅସ୍ସାତି ଦାନଜ୍ଝାସଯୋ, ଦାନାଧିମୁତ୍ତିକୋ, ବୁଦ୍ଧଭତ୍ତିକୋ, ସଦ୍ଧମ୍ମଗାରୱୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତିପଦୋ ଯଥା – ପରକ୍କମେନାଧିଗତା ସମ୍ପଦା ଯେହି ତେ ଭୱନ୍ତି ପରକ୍କମାଧିଗତସମ୍ପଦା ମହାପୁରିସା। ଏୱଂ ଧମ୍ମାଧିଗତଭୋଗା, ୱଣୀତୋ ପତ୍ତୋ ପାଣି ଯେନ ସୋଯଂ ୱଣୀତପତ୍ତପାଣି, ସୀହସ୍ସ ପୁବ୍ବଦ୍ଧଂ ୱିଯ କାଯୋ ଅସ୍ସାତି ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋ, ମତ୍ତା ବହୱୋ ମାତଙ୍ଗା ଅସ୍ମିନ୍ତି ମତ୍ତବହୁମାତଙ୍ଗଂ ୱନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ନନିପାତପୁବ୍ବପଦୋ ଯଥା – ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ସମୋତି ଅସମୋ ଭଗୱା। ଇଧ ‘‘ଅତ୍ତଂ ନସ୍ସ ତପ୍ପୁରିସେ’’ତି ସୁତ୍ତେ ‘‘ଅତ୍ତଂ ନସ୍ସା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ନସ୍ସ ଅତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ, ଅପୁତ୍ତକୋ, ଅହେତୁକୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତ’’ଇଚ୍ଚାଦିନା କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ନତ୍ଥି ସଂୱାସୋ ଏତେସନ୍ତି ଅସଂୱାସା, ନ ୱିଜ୍ଜତେ ୱୁଟ୍ଠି ଏତ୍ଥାତି ଅୱୁଟ୍ଠିକୋ ଜନପଦୋ, ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ୱିହାରୋ, ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ଉତ୍ତରୋତି ଅନୁତ୍ତରୋ, ‘‘ସରେ ଅନ’’ତି ଅନ, ତପ୍ପୁରିସଗ୍ଗହଣମୁପଲକ୍ଖଣଂ, ଅଥୱା ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ନସ୍ସ ଅନ। ଏୱଂ ନତ୍ଥି ଅନ୍ତୋ ଅସ୍ସାତି ଅନନ୍ତଂ, ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଆସୱା ଏତେସନ୍ତି ଅନାସୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ପଠମାଯତ୍ଥେ ସହପୁବ୍ବପଦୋ ଯଥା – ସହ ହେତୁନା ଯୋ ୱତ୍ତତେତି ସହେତୁକୋ, ସହେତୁ ୱା, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ସହସଦ୍ଦସ୍ସ ସାଦେସୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତ’’ଇଚ୍ଚାଦିନା କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ, ସହ ପୀତିଯା ଇମେ ୱତ୍ତନ୍ତୀତି ସପ୍ପୀତିକା। ଏୱଂ ସହ ପଚ୍ଚଯେହି ୱତ୍ତନ୍ତୀତି ସପ୍ପଚ୍ଚଯା, ସକିଲେସୋ, ସୌପାଦାନୋ, ସପରିୱାରୋ, ସହ ମୂଲେନ ଉଦ୍ଧତୋ ସମୂଲୁଦ୍ଧତୋ ରୁକ୍ଖୋ।

ଉପମାନପୁବ୍ବପଦୋ ପଠମାଯଦ୍ଧେ ତାୱ – ଉପମାନୋପମେଯ୍ୟଭାୱସ୍ସସିଦ୍ଧତ୍ତଂ ଇୱସଦ୍ଦପ୍ପଯୋଗୋ, କାଯବ୍ଯାମାନଂ ସମପ୍ପମାଣତାଯ ନିଗ୍ରୋଧୋ ଇୱ ପରିମଣ୍ଡଲୋ ଯୋ ରାଜକୁମାରୋ ସୋଯଂନିଗ୍ରୋଧପରିମଣ୍ଡଲୋ ରାଜକୁମାରୋ। ''ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ''ତି ଇୱସଦ୍ଦସ୍ସ ଅପ୍ପଯୋଗୋ, ସଙ୍ଖୋ ୱିଯ ପଣ୍ଡରୋ ଅଯନ୍ତି ସଙ୍ଖପଣ୍ଡରୋ, କାକୋ ୱିଯ ସୂରୋ ଅଯନ୍ତି କାକସୂରୋ, ଚକ୍ଖୁ ଇୱ ଭୂତୋ ଅଯଂ ପରମତ୍ଥଦସ୍ସନତୋତି ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଭଗୱା। ଏୱଂ ଅତ୍ଥଭୂତୋ। ଧମ୍ମଭୂତୋ, ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ, ଅନ୍ଧୋ ୱିଯ ଭୂତୋ ଅଯନ୍ତି ଅନ୍ଧଭୂତୋ ବାଲୋ। ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜମିୱ ଭୂତା ଅଯନ୍ତି ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜଭୂତା କୁଦିଟ୍ଠି। ତନ୍ତାକୁଲକମିୱ ଜାତା ଅଯନ୍ତି ତନ୍ତାକୁଲକଜାତା।

ଛଟ୍ଠିଯଦ୍ଧେ – ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ୱିଯ ୱଣ୍ଣୋ ଯସ୍ସ ସୋଯଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ଭଗୱା। ଉତ୍ତରପଦଲୋପୋ, ନାଗସ୍ସ ୱିଯ ଅସ୍ସ ଗତୀତି ନାଗଗତି। ଏୱଂ ସୀହଗତି, ନାଗୱିକ୍କମୋ, ସୀହୱିକ୍କମୋ, ସୀହହନୁ, ଏଣିସ୍ସ ୱିଯ ଅସ୍ସ ଜଙ୍ଘାତି ଏଣିଜଙ୍ଘୋ, ସୀହସ୍ସ ପୁବ୍ବଦ୍ଧଂ ୱିଯ ଅସ୍ସ କାଯୋତି ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ୱିଯ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ସରୋ ଅସ୍ସାତି ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋ।

ୱାସଦ୍ଦତ୍ଥେସଙ୍ଖ୍ୟୋଭଯପଦୋ ଯଥା – ଦ୍ୱେ ୱା ତଯୋ ୱା ପତ୍ତା ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତା, ''ଦ୍ୱେକଟ୍ଠାନମାକାରୋ ୱା''ତି ଦ୍ୱିସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଆତ୍ତଂ, ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଦ୍ୱୀହଂ ୱା ତୀହଂ ୱା ଦ୍ୱୀହତୀହଂ, ଛ ୱା ପଞ୍ଚ ୱା ୱାଚା ଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚା। ଏୱଂ ସତ୍ତଟ୍ଠମାସା, ଏକଯୋଜନଦ୍ୱିଯୋଜନାନି।

ଦିସନ୍ତରାଳଅତ୍ଥୋ ଯଥା – ପୁବ୍ବସ୍ସା ଚ ଦକ୍ଖିଣସ୍ସା ଚ ଦିସାଯ ଯଦନ୍ତରାଳଅଂ ସାଯଂ ପୁବ୍ବଦକ୍ଖିଣା ୱିଦିସା। ଏତ୍ଥ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣପଦପରତ୍ତାଭାୱା ନ ପୁମ୍ଭାୱାତିଦେସୋ, ''କ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରାନ''ନ୍ତିଆଦିନା ଦିସନ୍ତରାଳଅତ୍ଥେ ପୁବ୍ବପଦସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଏୱଂ ପୁବ୍ବୁତ୍ତରା, ଅପରଦକ୍ଖିଣା, ପଚ୍ଛିମୁତ୍ତରା। ଯଦା ପନ ଦକ୍ଖିଣା ଚ ସା ପୁବ୍ବା ଚାତି କମ୍ମଧାରଯସମାସୋ ହୋତି, ତଦା ପୁମ୍ଭାୱାତିଦେସୋ ଉତ୍ତରପଦତ୍ଥପ୍ପଧାନତ୍ତା, ସବ୍ବନାମିକୱିଧାନମ୍ପି ନିଚ୍ଚଂ ଭୱତିଯେୱ, ଯଥା – ଦକ୍ଖିଣପୁବ୍ବସ୍ସା, ଦକ୍ଖିଣପୁବ୍ବସ୍ସମିତି।

ବ୍ଯତିହାରଲକ୍ଖଣୋ ଯଥା – କେସେସୁ ଚ କେସେସୁ ଚ ଗହେତ୍ୱା ଇଦଂ ଯୁଦ୍ଧଂ ପୱତ୍ତତୀତି କେସାକେସି, ଦଣ୍ଡେହି ଚ ଦଣ୍ଡେହି ଚ ପହରିତ୍ୱା ଇଦଂ ଯୁଦ୍ଧଂ ପୱତ୍ତତୀତି ଦଣ୍ଡାଦଣ୍ଡି, ''କ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରାନ''ନ୍ତିଆଦିନା ମଜ୍ଝେଦୀଘୋ, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଅନ୍ତସ୍ସିକାରୋ।

ପଠମାୱିଭତ୍ତ୍ୟତ୍ଥବହୁବ୍ବୀହି।

ବହୁବ୍ବୀହିସମାସୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସ

ଅଥ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତେ।

ସୋ ଚ ଦୁୱିଧୋ ଇତରୀତରଯୋଗ ସମାହାରତ୍ଥଭେଦେନ।

ତତ୍ଥ ଇତରୀତରଯୋଗେ ତାୱ – ''ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ''ଇତୀଧ ଉଭଯତ୍ଥାପି ପଠମେକୱଚନଂ, ସମୁଚ୍ଚଯଜୋତନତ୍ଥଂ ଚସଦ୍ଦପ୍ପଯୋଗୋ ଚ।

''ସାରିପୁତ୍ତୋ ଚ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଚା''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୫୭।ନାମାନଂ ସମୁଚ୍ଚଯୋ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ।

ନାନାନାମାନମେୱ ଏକୱିଭତ୍ତିକାନଂ ଯୁତ୍ତତ୍ଥାନଂ ଯୋ ସମୁଚ୍ଚଯୋ, ସୋ ୱିଭାସା ସମାସୋ ଭୱତି, ଦ୍ୱନ୍ଦସଞ୍ଞୋ ଚ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସମୁଚ୍ଚଯୋ ନାମ ସମ୍ପିଣ୍ଡନଂ, ସୋ ପନ ଅତ୍ଥୱସେନ କେୱଲସମୁଚ୍ଚଯୋ ଅନ୍ୱାଚଯୋ ଇତରୀତରଯୋଗୋ ସମାହାରୋ ଚାତି ଚତୁବ୍ବିଧୋ।

ତତ୍ଥ କେୱଲସମୁଚ୍ଚଯେ, ଅନ୍ୱାଚଯେ ଚ ସମାସୋ ନ ଭୱତି, କ୍ରିଯାସାପେକ୍ଖତାଯ ନାମାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଅଯୁତ୍ତତ୍ଥଭାୱତୋ, ଯଥା – ଚୀୱରଂ ପିଣ୍ଡପାତଞ୍ଚ ପଚ୍ଚଯଂ ସଯନାସନଂ ଅଦାସି, ଦାନଞ୍ଚ ଦେହି, ସୀଲଞ୍ଚ ରକ୍ଖାହି। ଇତରୀତରଯୋଗେ, ସମାହାରେ ଚ ସମାସୋ ଭୱତି, ତତ୍ଥ ନାମାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଯୁତ୍ତତ୍ଥଭାୱତୋ।

ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ପଦାନି ଦ୍ୱନ୍ଦା, ଦ୍ୱନ୍ଦଟ୍ଠା ୱା ଦ୍ୱନ୍ଦା, ଦ୍ୱନ୍ଦସଦିସତ୍ତା ଅଯଂ ସମାସୋପି ଅନ୍ୱତ୍ଥସଞ୍ଞାଯ ଦ୍ୱନ୍ଦୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଉଭଯପଦତ୍ଥପ୍ପଧାନୋ ହି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ।

ନନୁ ଚ ଉଭଯପଦତ୍ଥପ୍ପଧାନତ୍ତେ ସତି ଦ୍ୱନ୍ଦେ କଥମେକତ୍ଥୀଭାୱୋ ସିଯାତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ସଦିସାଦିଅତ୍ଥେପି ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିସମ୍ଭୱେନଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଦାନଂ ଏକକ୍ଖଣେଯେୱ ଅତ୍ଥଦ୍ୱଯଦୀପକତ୍ତା ନ ୱିରୋଧୋ, ତଞ୍ଚ ଦ୍ୱନ୍ଦୱିସଯମେୱ, ତେସମତ୍ଥଦ୍ୱଯଦୀପକତ୍ତା। ଯଥା ହି ଭୂସଦ୍ଦୋ ଅନୁଭୱଅଭିଭୱାଦିକେ ଅତ୍ଥେ ଅନ୍ୱଭିଆଦିଉପସଗ୍ଗସହିତୋୱ ଦୀପେତି, ନ କେୱଲୋ, ଏୱଂ ‘‘ଗୱସ୍ସକ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଗୱାଦୀନଂ ଅସ୍ସାଦିସଦ୍ଦନ୍ତରସହିତାନମେୱ ଅତ୍ଥଦ୍ୱଯଦୀପନଂ, ନ କେୱଲାନନ୍ତି ତଞ୍ଚ ଦ୍ୱନ୍ଦୱିସଯମେୱ, ନ ସଙ୍ଖ୍ୟାତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ। ଅଥ ୱା ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଯଥାୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯଦୀପକତ୍ତା ଅତ୍ଥି ଦ୍ୱନ୍ଦେପେକତ୍ଥିତାତି ନ କୋଚି ୱିରୋଧୋ, ତତୋ ସମାସସଞ୍ଞାୱିଭତ୍ତିଲୋପାଦି ୱୁତ୍ତନଯମେୱ, ସମାସେନେୱ ଚତ୍ଥସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ’’ତି ଚସଦ୍ଦସ୍ସ ଅପ୍ପଯୋଗୋ।

ଇଧ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଅଚ୍ଚିତତରଂ ପୁବ୍ବଂ ନିପତତି, ପରସ୍ସେୱ ଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ। ଇତରୀତରଯୋଗସ୍ସ ଅୱଯୱପ୍ପଧାନତ୍ତା ସଙ୍ଖ୍ୟା ବହୁୱଚନମେୱ।

ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେହି ଇଚ୍ଚାଦି, ସମଣୋ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଚ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା। ଏୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା, ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣା, ଦେୱମନୁସ୍ସା, ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା, ମାତା ଚ ପିତା ଚ ମାତାପିତରୋ, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ଦ୍ୱନ୍ଦେ ମାତୁଆଦିପୁବ୍ବପଦୁକାରସ୍ସ ଆକାରୋ। ଏୱଂ ପିତାପୁତ୍ତା।

‘‘ଜାଯା ଚ ପତି ଚାତି ଜାଯାପତି’’ଇତୀଧ –

‘‘କ୍ୱଚୀ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୫୮।ଜାଯାଯ ତୁଦଂ ଜାନି ପତିମ୍ହି।

ଜାଯାସଦ୍ଦସ୍ସ ତୁଦଂ ଜାନିଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ପତିସଦ୍ଦେ ପରେ କ୍ୱଚି। ତୁଦଂପତି, ଜାନିପତି, ଜଯମ୍ପତିକା। ଏତ୍ଥ ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ‘‘କ୍ୱଚା’’ଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ।

କ୍ୱଚି ଅପ୍ପସରଂ ପୁବ୍ବଂ ନିପତତି, ଯଥା – ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୂରିଯୋ ଚ ଚନ୍ଦସୂରିଯା, ନିଗମା ଚ ଜନପଦା ଚ ନିଗମଜନପଦା, ସୁରା ଚ ଅସୁରା ଚ ଗରୁଳା ଚ ମନୁଜା ଚ ଭୁଜଗା ଚ ଗନ୍ଧବ୍ବା ଚ ସୁରାସୁରଗରୁଳମନୁଜଭୁଜଗଗନ୍ଧବ୍ବା।

କ୍ୱଚି ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣନ୍ତାନଂ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ଯଥା – ଅଗ୍ଗି ଚ ଧୂମୋ ଚ ଅଗ୍ଗିଧୂମା। ଏୱଂ ଗତିବୁଦ୍ଧିଭୁଜପଠହରକରସଯା, ଧାତୱୋ ଚ ଲିଙ୍ଗାନି ଚ ଧାତୁଲିଙ୍ଗାନି।

କ୍ୱଚି ସରାଦିଅକାରନ୍ତାନଂ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ଯଥା – ଅତ୍ଥୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ ଅତ୍ଥଧମ୍ମା। ଏୱଂ ଅତ୍ଥସଦ୍ଦା, ସଦ୍ଦତ୍ଥା ୱା।

ସମାହାରେ ପନ – ‘‘ଚକ୍ଖୁ ଚ ସୋତଞ୍ଚା’’ତି ଅତ୍ଥେ ‘‘ନାମାନଂ ସମୁଚ୍ଚଯୋ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ’’ତି ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସଂ କତ୍ୱା ୱିଭତ୍ତିଲୋପାଦିମ୍ହି କତେ –

‘‘ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗଂ, ଏକତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୫୯।ତଥା ଦ୍ୱନ୍ଦେ ପାଣି ତୂରିଯ ଯୋଗ୍ଗ ସେନଙ୍ଗ ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକ ୱିୱିଧ ୱିରୁଦ୍ଧ ୱିସଭାଗତ୍ଥାଦୀନଞ୍ଚ।

ଯଥା ଦିଗୁସମାସେ, ତଥା ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦସମାସେପି ପାଣି ତୂରିଯ ଯୋଗ୍ଗ ସେନଙ୍ଗତ୍ଥାନଂ, ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକୱିୱିଧ ୱିରୁଦ୍ଧୱିସଭାଗତ୍ଥେଚ୍ଚେୱମାଦୀନଞ୍ଚ ଏକତ୍ତଂ ହୋତି, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ।

ପାଣିନୋ ଚ ତୂରିଯାନି ଚ ଯୋଗ୍ଗାନି ଚ ସେନା ଚାତି ପାଣିତୂରିଯ ଯୋଗ୍ଗସେନା, ତାସମଙ୍ଗାନି ପାଣିତୂରିଯଯୋଗ୍ଗସେନଙ୍ଗାନି, ଦ୍ୱନ୍ଦତୋ ପରତ୍ତା ଅଙ୍ଗସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକମଭିସମ୍ବଜ୍ଝତେ। ଖୁଦ୍ଦା ଚ ତେ ଜନ୍ତୁକା ଚେତି ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକା, ୱିୱିଧେନାକାରେନ ୱିରୁଦ୍ଧା ୱିୱିଧୱିରୁଦ୍ଧା, ନିଚ୍ଚୱିରୋଧିନୋ। ସମାନୋ ଭାଗୋ ଯେସଂ ତେ ସଭାଗା, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ସମାନସ୍ସ ସଆଦେସୋ, ୱିୱିଧା ଚ ତେ ଲକ୍ଖଣତୋ ସଭାଗା ଚ କିଞ୍ଚତୋତି ୱିସଭାଗା।

ପାଣିତୂରିଯଯୋଗ୍ଗସେନଙ୍ଗାନି ଚ ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକା ଚ ୱିୱିଧୱିରୁଦ୍ଧା ଚ ୱିସଭାଗା ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ଇଧ ବହୁତ୍ତା ପୁବ୍ବନିପାତସ୍ସ ଅନିଯମୋ, ତେ ଅତ୍ଥା ଯେସଂ ତେ ପାଣିତୂରିଯଯୋଗ୍ଗସେନଙ୍ଗଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକୱିୱିଧୱିରୁଦ୍ଧୱିସଭାଗତ୍ଥା, ତେ ଆଦଯୋ ଯେସଂ ତେ ତଦାଦଯୋ।

ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞଲିଙ୍ଗୱିସେସିତ ସଙ୍ଖ୍ୟାପରିମାଣତ୍ଥ ପଚନଚଣ୍ଡାଲତ୍ଥ ଦିସତ୍ଥାଦୀନଞ୍ଚ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଏକତ୍ତଂ, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ, ଇତି ପାଣ୍ୟଙ୍ଗତ୍ଥଭାୱତୋ ଚକ୍ଖୁସୋତସଦ୍ଦାନଂ ଇମିନା ଏକତ୍ତଂ, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ କତ୍ୱା ସମାସତ୍ତା ନାମବ୍ୟପଦେସେ କତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି ଅମାଦେସାଦି।

ଚକ୍ଖୁସୋତଂ, ହେ ଚକ୍ଖୁସୋତ, ଚକ୍ଖୁସୋତଂ, ଚକ୍ଖୁସୋତେନ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥେକୱଚନମେୱ। ମୁଖଞ୍ଚ ନାସିକା ଚ ମୁଖନାସିକଂ, ''ସରୋ ରସ୍ସୋ ନପୁଂସକେ''ତି ଅନ୍ତସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ହନୁ ଚ ଗୀୱା ଚ ହନୁଗୀୱଂ। ଏୱଂ କଣ୍ଣନାସଂ, ପାଣିପାଦଂ, ଛୱିମଂସଲୋହିତଂ। ହତ୍ଥପାଦା ମଂସଲୋହିତାନୀତିଆଦୀନଂ ପନ ଇତରୀତରଯୋଗେନ ସିଦ୍ଧଂ। ଏୱଂ ପାଣ୍ୟଙ୍ଗତ୍ଥେ।

ତୂରିଯଙ୍ଗତ୍ଥେ ଗୀତଞ୍ଚ ୱାଦିତଞ୍ଚ ଗୀତୱାଦିତଂ, ସମ୍ମଞ୍ଚ ତାଳଞ୍ଚ ସମ୍ମତାଳଂ, ସମ୍ମନ୍ତି କଂସତାଳଂ। ତାଳନ୍ତି ହତ୍ଥତାଳଂ। ସଙ୍ଖୋ ଚ ପଣୱୋ ଚ ଡିଣ୍ଡିମୋ ଚ, ସଙ୍ଖା ଚ ପଣୱା ଚ ଡଂଣ୍ଡିମା ଚାତି ୱା ସଙ୍ଖପଣୱଡିଣ୍ଡିମଂ, ପଣୱାଦଯୋ ଦ୍ୱେପି ଭେରିୱିସେସୋ।

ଯୋଗ୍ଗଙ୍ଗତ୍ଥେ ଯଥା – ଫାଲୋ ଚ ପାଚନଞ୍ଚ ଫାଲପାଚନଂ, ଯୁଗଞ୍ଚ ନଙ୍ଗଲଞ୍ଚ ଯୁଗନଙ୍ଗଲଂ।

ସେନଙ୍ଗତ୍ଥେ ହତ୍ଥିନୋ ଚ ଅସ୍ସା ଚ ହତ୍ଥିଅସ୍ସଂ, ରଥା ଚ ପତ୍ତିକା ଚ ରଥପତ୍ତିକଂ, ଅସି ଚ ଚମ୍ମଞ୍ଚ ଅସିଚମ୍ମଂ, ଚମ୍ମନ୍ତି ସରୱାରଣଫଲକଂ। ଧନୁ ଚ କଲାପୋ ଚ ଧନୁକଲାପଂ, କଲାପୋତି ତୂଣୀରଂ।

ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକତ୍ଥେ ଡଂସା ଚ ମକସା ଚ ଡଂସମକସଂ। ଏୱଂ କୁନ୍ଥକିପିଲ୍ଲିକଂ, କୀଟପଟଙ୍ଗଂ, କୀଟସରୀସପଂ। ତତ୍ଥ କୁନ୍ଥା ସୁଖୁମକିପିଲ୍ଲିକା, କୀଟା କପାଲପିଟ୍ଠିକପାଣା।

ୱିୱିଧୱିରୁଦ୍ଧତ୍ଥେ ଅହି ଚ ନକୁଲୋ ଚ, ଅହୀ ଚ ନକୁଲା ଚାତି ୱା ଅହିନକୁଲଂ। ଏୱଂ ବିଳାରମୂସିକଂ, ଅନ୍ତସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ, କାକୋଲୂକଂ, ସପ୍ପମଣ୍ଡୂକଂ, ଗରୁଳସପ୍ପଂ।

ୱିସଭାଗତ୍ଥେ ସୀଲଞ୍ଚ ପଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ସୀଲପଞ୍ଞାଣଂ, ସମଥୋ ଚ ୱିପସ୍ସନା ଚ ସମଥୱିପସ୍ସନଂ। ଏୱଂ ନାମରୂପଂ, ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ। ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ, ଲୋଭମୋହଂ, ଦୋସମୋହଂ, ଅହିରିକାନୋତ୍ତପ୍ପଂ, ଥିନମିଦ୍ଧଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚମିଚ୍ଚାଦି। ''ଅଂମୋ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଝଲପେହୀ''ତି ଏତ୍ଥ ''ଅଂମୋ''ତି ନିଦ୍ଦେସଦସ୍ସନତୋ କତ୍ଥଚି ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ନ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ତେନ ଆଧିପଚ୍ଚପରିୱାରୋ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧି ପଟିସନ୍ଧିପ୍ପୱତ୍ତିଯନ୍ତିଆଦି ସିଜ୍ଝତି।

ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞଲିଙ୍ଗୱିସେସିତାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଦାସୀ ଚ ଦାସୋ ଚ ଦାସିଦାସଂ, ''କ୍ୱଚାଦୀ''ତିଆଦିନା ମଜ୍ଝେ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଇତ୍ଥିପୁମଂ, ପତ୍ତଚୀୱରଂ, ସାଖାପଲାସମିଚ୍ଚାଦି।

ସଙ୍ଖ୍ୟାପରିମାଣତ୍ଥାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଏକକଞ୍ଚ ଦୁକଞ୍ଚ ଏକକଦୁକଂ, ସଙ୍ଖ୍ୟାଦ୍ୱନ୍ଦେ ଅପ୍ପସଙ୍ଖ୍ୟା ପୁବ୍ବଂ ନିପତତି। ଏୱଂ ଦୁକତିକଂ, ତିକଚତୁକ୍କଂ, ଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଂ, ଦୀଘୋ ଚ ମଜ୍ଝିମୋ ଚ ଦୀଘମଜ୍ଝିମଂ।

ପଚନଚଣ୍ଡାଲତ୍ଥାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଓରବ୍ଭିକା ଚ ସୂକରିକା ଚ ଓରବ୍ଭିକସୂକରିକଂ। ଏୱଂ ସାକୁଣିକମାଗୱିକଂ, ସପାକୋ ଚ ଚଣ୍ଡାଲୋ ଚ ସପାକଚଣ୍ଡାଲଂ, ପୁକ୍କୁସଛୱଡାହକଂ, ୱେନରଥକାରଂ। ତତ୍ଥ ୱେନା ତଚ୍ଛକା, ରଥକାରା ଚମ୍ମକାରା।

ଦିସତ୍ଥାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ପୁବ୍ବା ଚ ଅପରା ଚାତି ଅତ୍ଥେ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସଂ, ୱିଭତ୍ତିଲୋପଞ୍ଚ କତ୍ୱା ଇଧାଦିଗ୍ଗହଣେନ ଏକତ୍ତେ, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତେ ଚ କତେ ''ସରୋ ରସ୍ସୋ ନପୁଂସକେ''ତି ରସ୍ସତ୍ତଂ, ପୁବ୍ବାପରଂ , ହେ ପୁବ୍ବାପର, ପୁବ୍ବାପରଂ, ପୁବ୍ବାପରେନ, ପୁବ୍ବାପରସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି। ଏୱଂ ପୁରତ୍ଥିମପଚ୍ଛିମଂ, ଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରଂ, ଅଧରୁତ୍ତରଂ।

''ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗଂ, ଏକତ୍ତଂ, ଦ୍ୱନ୍ଦେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୬୦।ୱିଭାସା ରୁକ୍ଖ ତିଣ ପସୁ ଧନ ଧଞ୍ଞ ଜନପଦାଦୀନଞ୍ଚ।

ରୁକ୍ଖ ତିଣ ପସୁ ଧନ ଧଞ୍ଞ ଜନପଦାଦୀନମେକତ୍ତଂ, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ ୱିଭାସା ହୋତି ଦ୍ୱନ୍ଦେ ସମାସେ। ଏକତ୍ତାଭାୱେ ବହୁୱଚନଂ, ପରସ୍ସେୱ ଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ।

ତତ୍ଥ ରୁକ୍ଖାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଅସ୍ସତ୍ଥା ଚ କପିତ୍ଥା ଚାତି ଅତ୍ଥେ ସମାହାରେ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସାଦିମ୍ହି କତେ ଇମିନା ୱିକପ୍ପେନେକତ୍ତଂ, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ। ଅସ୍ସତ୍ଥକପିତ୍ଥଂ, ଅସ୍ସତ୍ଥକପିତ୍ଥା ୱା। ଏୱଂ ଅମ୍ବପନସଂ, ଅମ୍ବପନସା ୱା, ଖଦିରପଲାସଂ, ଖଦିରପଲାସା ୱା, ଧୱସ୍ସକଣ୍ଣକଂ, ଧୱସ୍ସକଣ୍ଣକା ୱା।

ତିଣାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଉସୀରାନି ଚ ବୀରଣାନି ଚ ଉସୀରବୀରଣଂ, ଉସୀରବୀରଣାନି ୱା। ଏୱଂ ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜଂ, ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜା ୱା, କାସକୁସଂ, କାସକୁସା ୱା।

ପସୂନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଅଜା ଚ ଏଳକା ଚ ଅଜେଳକଂ, ଅଜେଳକା ୱା, ହତ୍ଥୀ ଚ ଗାୱୋ ଚ ଅସ୍ସା ଚ ୱଳୱା ଚ ହତ୍ଥିଗୱସ୍ସୱଳୱଂ, ହତ୍ଥିଗୱସ୍ସୱଳୱା ୱା, ''କ୍ୱଚା''ତିଆଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ, ''ଓସରେ ଚା''ତି ଅୱାଦେସୋ ଚ, ଗୋମହିଂସଂ, ଗୋମହିଂସା ୱା, ଏଣେଯ୍ୟୱରାହଂ, ଏଣେଯ୍ୟୱରାହା ୱା, ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘତରଚ୍ଛଂ, ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘତରଚ୍ଛା ୱା।

ଧନାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ହିରଞ୍ଞଞ୍ଚ ସୁୱଣ୍ଣଞ୍ଚ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣଂ, ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣାନି ୱା। ଏୱଂ ଜାତରୂପରଜତଂ, ଜାତରୂପରଜତାନି ୱା, ମଣିମୁତ୍ତସଙ୍ଖୱେଳୁରିଯଂ, ମଣିମୁତ୍ତସଙ୍ଖୱେଳୁରିଯା ୱା।

ଧଞ୍ଞାନଂଦ୍ୱନ୍ଦେ ସାଲୀ ଚ ଯୱା ଚ ସାଲିଯୱଂ, ସାଲିଯୱା ୱା। ଏୱଂ ତିଲମୁଗ୍ଗମାସଂ, ତିଲମୁଗ୍ଗମାସା ୱା।

ଜନପଦାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ କାସୀ ଚ କୋସଲା ଚ କାସିକୋସଲଂ, କାସିକୋସଲା ୱା, ୱଜ୍ଜୀ ଚ ମଲ୍ଲା ଚ ୱଜ୍ଜିମଲ୍ଲଂ, ୱଜ୍ଜିମଲ୍ଲା ୱା, ଅଙ୍ଗା ଚ ମଗଧା ଚ ଅଙ୍ଗମଗଧଂ, ଅଙ୍ଗମଗଧା ୱା।

ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞପ୍ପଟିପକ୍ଖଧମ୍ମାନଂ, ସକୁଣଦ୍ୱାନଞ୍ଚ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ୱିଭାସା ଏକତ୍ତଂ ହୋତି, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ। କୁସଲଞ୍ଚ ଅକୁସଲଞ୍ଚ କୁସଲାକୁସଲଂ, କୁସଲାକୁସଲା ୱା, ଏୱଂ ସାୱଜ୍ଜାନୱଜ୍ଜଂ, ସାୱଜ୍ଜାନୱଜ୍ଜା ୱା, ହୀନପ୍ପଣୀତଂ, ହୀନପ୍ପଣୀତା ୱା, କଣ୍ହସୁକ୍କଂ, କଣ୍ହସୁକ୍କା ୱା, ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ, ସୁଖଦୁକ୍ଖାନି ୱା, ପଟିଘାନୁନଯଂ, ପଟିଘାନୁନଯା ୱା, ଛାଯାତପଂ, ଛାଯାତପା ୱା, ଆଲୋକନ୍ଧକାରଂ, ଆଲୋକନ୍ଧକାରା ୱା, ରତ୍ତି ଚ ଦିୱା ଚ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ, ରତ୍ତିନ୍ଦିୱା ୱା, ଅହଞ୍ଚ ରତ୍ତି ଚ ଅହୋରତ୍ତଂ, ଅହୋରତ୍ତା ୱା, ''କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଆକାରିକାରାନମତ୍ତଂ।

ସକୁଣାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ହଂସା ଚ ବକା ଚ ହଂସବକଂ, ହଂସବକା ୱା। ଏୱଂ କାରଣ୍ଡୱଚକ୍କୱାକଂ, କାରଣ୍ଡୱଚକ୍କୱାକା ୱା, ମଯୂରକୋଞ୍ଚଂ, ମଯୂରକୋଞ୍ଚା ୱା, ସୁକସାଲିକଂ, ସୁକସାଲିକା ୱା।

ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦୋ।

ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଚେତ୍ଥ –

ଅଚ୍ଚିତପ୍ପସରଂ ପୁବ୍ବଂ, ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣକଂ କ୍ୱଚି;

ଦ୍ୱନ୍ଦେ ସରାଦ୍ୟକାରନ୍ତଂ, ବହୂସ୍ୱନିଯମୋ ଭୱେ।

ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ପୁବ୍ବୁତ୍ତରୁଭଯଞ୍ଞତ୍ଥ-ପ୍ପଧାନତ୍ତା ଚତୁବ୍ବିଧୋ;

ସମାସୋଯଂ ଦିଗୁ କମ୍ମ-ଧାରଯେହି ଚ ଛବ୍ବିଧୋ।

ଦୁୱିଧୋ ଅବ୍ୟଯୀଭାୱୋ, ନୱଧା କମ୍ମଧାରଯୋ;

ଦିଗୁ ଦୁଧା ତପ୍ପୁରିସୋ, ଅଟ୍ଠଧା ନୱଧା ଭୱେ;

ବହୁବ୍ବୀହି ଦ୍ୱିଧା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ସମାସୋ ଚତୁରଟ୍ଠଧାତି।

ଇତି ପଦରୂପସିଦ୍ଧିୟଂ ସମାସକଣ୍ଡୋ

ଚତୁତ୍ଥୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ତଦ୍ଧିତକଣ୍ଡ

ଅପଚ୍ଚତଦ୍ଧିତ

ଅଥ ନାମତୋ ଏୱ ୱିଭତ୍ତ୍ୟନ୍ତା ଅପଚ୍ଚାଦିଅତ୍ଥୱିସେସେ ତଦ୍ଧିତୁପ୍ପତ୍ତୀତି ନାମତୋ ପରଂ ତଦ୍ଧିତୱିଧାନମାରଭୀଯତେ।

ତତ୍ଥ ତସ୍ମା ତିୱିଧଲିଙ୍ଗତୋ ପରଂ ହୁତ୍ୱା ହିତା ସହିତାତି ତଦ୍ଧିତା, ଣାଦିପଚ୍ଚଯାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ, ତେସଂ ୱା ନାମିକାନଂ ହିତା ଉପକାରା ତଦ୍ଧିତାତି ଅନ୍ୱତ୍ଥଭୂତପରସମଞ୍ଞାୱସେନାପି ଣାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯାୱ ତଦ୍ଧିତା ନାମ।

''ୱସିଟ୍ଠସ୍ସ ଅପଚ୍ଚ''ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

''ଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ ନିପଚ୍ଚତେ''ତି ଇତୋ ଲିଙ୍ଗଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ।

୩୬୧।ୱା ଣ'ପଚ୍ଚେ।

ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱିକପ୍ପେନ ''ତସ୍ସ ଅପଚ୍ଚ''ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ।

ସୋ ଚ –

୩୬୨।ଧାତୁଲିଙ୍ଗେହି ପରା ପଚ୍ଚଯା।

ଧାତୂହି, ଲିଙ୍ଗେହି ଚ ପଚ୍ଚଯା ପରାୱ ହୋନ୍ତୀତି ପରିଭାସତୋ ଅପଚ୍ଚତ୍ଥସମ୍ବନ୍ଧିଲିଙ୍ଗତୋ ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତାଯେୱ ପରୋ ହୋତି। ପଟିଚ୍ଚ ଏତସ୍ମା ଅତ୍ଥୋ ଏତୀତି ପଚ୍ଚଯୋ, ପତୀଯନ୍ତି ଅନେନ ଅତ୍ଥାତି ୱା ପଚ୍ଚଯୋ, ''ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ''ତି ଅପଚ୍ଚସଦ୍ଦସ୍ସ ଅପ୍ପଯୋଗୋ, ''ତେସଂ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ଲୋପା ଚେ''ତି ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ ଚ।

୩୬୩।ତେସଂଣୋ ଲୋପଂ।

ତେସଂ ତଦ୍ଧିତପ୍ପଚ୍ଚଯାନଂ ଣାନୁବନ୍ଧାନଂ ଣକାରୋ ଲୋପମାପଜ୍ଜତେ।

୩୬୪।ୱୁଦ୍ଧାଦିସରସ୍ସ ୱାସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ସଣେ ଚ।

ଆଦିସରସ୍ସ ୱା ଆଦିବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସ ୱା ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି ସଣକାରପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ସଂଯୋଗୋ ଅନ୍ତୋ ଅସ୍ସାତି ସଂଯୋଗନ୍ତୋ, ତଦଞ୍ଞୋ ଅସଂଯୋଗନ୍ତୋ। ଅଥ ୱା ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ତଦା ଚ ପକତିଭୂତେ ଲିଙ୍ଗେ ସରାନମାଦିସରସ୍ସ ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି ସଣକାରେ ତଦ୍ଧିତପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେତି ଅତ୍ଥୋ।

ତେନ –

ୱାସିଟ୍ଠାଦୀସୁ ନିଚ୍ଚାଯଂ, ଅନିଚ୍ଚୋଢଉମ୍ମିକାଦିସୁ;

ନ ୱୁଦ୍ଧି ନୀଲପୀତାଦୋ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତୋ।

ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣମୱଧାରଣତ୍ଥଂ।

ତସ୍ସା ୱୁଦ୍ଧିଯା ଅନିଯମପ୍ପସଙ୍ଗେ ନିଯମତ୍ଥଂ ପରିଭାସମାହ।

୩୬୫।ଅଯୁୱଣ୍ଣାନଞ୍ଚାଯୋ ୱୁଦ୍ଧୀ।

ତେସଂ ଅକାରୈୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣାନମେୱ ଯଥାକ୍କମଂ ଆ ଏଓଇଚ୍ଚେତେ ୱୁଦ୍ଧିଯୋ ହୋନ୍ତି। ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣମୱୁଦ୍ଧିସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥଂ, ଅୱଧାରଣତ୍ଥଂ ୱା। ଇ ଚ ଉ ଚ ଯୁ, ଯୁ ଏୱ ୱଣ୍ଣା ଯୁୱଣ୍ଣା, ଅ ଚ ଯୁୱଣ୍ଣା ଚ ଅଯୁୱଣ୍ଣା। ଆ ଚ ଏ ଚ ଓ ଚ ଆଯୋ। ପୁନ ୱୁଦ୍ଧିଗ୍ଗହଣଂ ''ନେଗମଜାନପଦା''ତିଆଦୀସୁ ଉତ୍ତରପଦୱୁଦ୍ଧିଭାୱତ୍ଥଂ, ଏତ୍ଥ ଚ ''ଅଯୁୱଣ୍ଣାନ''ନ୍ତି ଠାନନିଯମୱଚନଂ ଆଯୋନଂ ୱୁଦ୍ଧିଭାୱପ୍ପସଙ୍ଗନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ।

ଯଥା ହି କତୱୁଦ୍ଧୀନଂ, ପୁନ ୱୁଦ୍ଧି ନ ହୋତିହ;

ତଥା ସଭାୱୱୁଦ୍ଧୀନଂ, ଆଯୋନଂ ପୁନ ୱୁଦ୍ଧି ନ।

ତତୋ ଅକାରସ୍ସ ଆକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି, ''ସରଲୋପୋମାଦେସପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିମ୍ହି ସରଲୋପେ ତୁ ପକତୀ''ତି ସରଲୋପପକତିଭାୱା, ''ନଯେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ''ତି ପରନଯନଂ କତ୍ୱା ତଦ୍ଧିତତ୍ତା ''ତଦ୍ଧିତସମାସ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ନାମବ୍ୟପଦେସେ କତେ ପୁରେ ୱିଯ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି।

ୱାସିଟ୍ଠୋ, ୱସିଟ୍ଠସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ୱା, ୱାସିଟ୍ଠା ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିସସଦ୍ଦସମଂ। ତସ୍ସ ନତ୍ତୁପନତ୍ତାଦଯୋପି ତଦୁପଚାରତୋ ୱାସିଟ୍ଠାଯେୱ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଗୋତ୍ତତଦ୍ଧିତେ ପଠମପ୍ପକତିତୋଯେୱ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି।

ଇତ୍ଥିଯଂ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତତ୍ତା ''ଣୱ ଣିକ ଣେଯ୍ୟ ଣ ନ୍ତୁହୀ''ତି ୱାସିଟ୍ଠସଦ୍ଦତୋ ଇପଚ୍ଚଯୋ। ସରଲୋପାଦିଂ କତ୍ୱା ଇତ୍ଥିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତତ୍ତା ''ତଦ୍ଧିତସମାସ''ଇଚ୍ଚାଦିସୁତ୍ତେ ଚଗ୍ଗହଣେନ ନାମବ୍ୟପଦେସେ କତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ୱାସିଟ୍ଠୀ କଞ୍ଞା, ୱାସିଟ୍ଠୀ, ୱାସିଟ୍ଠିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଇତ୍ଥିସଦ୍ଦସମଂ।

ନପୁଂସକେ ୱାସିଟ୍ଠଂ ଅପଚ୍ଚଂ, ୱାସିଟ୍ଠାନି ଅପଚ୍ଚାନି ଇଚ୍ଚାଦି ଚିତ୍ତସଦ୍ଦସମଂ। ଏୱଂ ଉପରିପି ତଦ୍ଧିତନ୍ତସ୍ସ ତିଲିଙ୍ଗତା ୱେଦିତବ୍ବା।

ଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଭାରଦ୍ୱାଜୋ, ୱେସାମିତ୍ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ୱେସାମିତ୍ତୋ, ଗୋତମସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଗୋତମୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଯୁୱଣ୍ଣତ୍ତାଭାୱା ଆକାରାଦୀନଂ ନ ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି। ୱସୁଦେୱସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ୱାସୁଦେୱୋ, ବଲଦେୱୋ। ''ଚିତ୍ତକୋ''ତିଆଦୀସୁ ପନ ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ୱୁଦ୍ଧି ନ ଭୱତି।

''ୱଚ୍ଛସ୍ସ ଅପଚ୍ଚ''ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ ଣମ୍ହି ସମ୍ପତ୍ତେ ''ୱା ଣ'ପଚ୍ଚେ''ତି ଇତୋ ୱାତି ତଦ୍ଧିତୱିଧାନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱତ୍ତତେ, ତେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱାକ୍ୟୱୁତ୍ତିଯୋ ଭୱନ୍ତି। ''ଅପଚ୍ଚେ''ତି ପଦଂ ଯାୱ ସଂସଟ୍ଠଗ୍ଗହଣାୱ ୱତ୍ତତେ।

୩୬୬।ଣାଯନଣାନ ୱଚ୍ଛାଦିତୋ।

ୱଚ୍ଛ କଚ୍ଚିଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତତୋ ଗୋତ୍ତଗଣତୋ ଣାଯନ ଣାନଇଚ୍ଚତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ୱା ''ତସ୍ସାପଚ୍ଚ''ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଣକାରାନୁବନ୍ଧୋ ୱୁଦ୍ଧତ୍ଥୋ, ସେସଂ ପୁବ୍ବସମଂ, ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ୱୁଦ୍ଧିଅଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ।

ୱଚ୍ଛାଯନୋ ୱଚ୍ଛାନୋ ୱଚ୍ଛସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ୱା। ଏୱଂ କଚ୍ଚସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ କଚ୍ଚାଯନୋ କଚ୍ଚାନୋ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାଯନୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ। ଏୱଂ ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସାଯନୋ ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସାନୋ, କଣ୍ହାଯନୋ କଣ୍ହାନୋ, ସାକଟାଯନୋ ସାକଟାନୋ, ମୁଞ୍ଜାଯନୋ ମୁଞ୍ଜାନୋ, କୁଞ୍ଜାଯନୋ କୁଞ୍ଜାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି। ଆକତିଗଣୋ'ଯଂ।

''କତ୍ତିକାଯ ଅପଚ୍ଚ''ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୬୭।ଣେଯ୍ୟୋ କତ୍ତିକାଦୀହି।

ଆଦିସଦ୍ଦୋଯଂ ପକାରେ ୱତ୍ତତେ। କତ୍ତିକା ୱିନତାରୋହିଣୀଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତମାନେହି ଲିଙ୍ଗେହି ଣେଯ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା ''ତସ୍ସାପଚ୍ଚ''ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ।

ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ ''ପକତି ଚସ୍ସ ସରନ୍ତସ୍ସା''ତି ପକତିଭାୱୋ। କତ୍ତିକେଯ୍ୟୋ, କତ୍ତିକାଯ ପୁତ୍ତୋ ୱା। ଏୱଂ ୱିନତାଯ ଅପଚ୍ଚଂ ୱେନତେଯ୍ୟୋ,

ଇକାରସ୍ସେକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି, ରୋହିଣିଯା ପୁତ୍ତୋ ରୋହିଣେଯ୍ୟୋ, ଗଙ୍ଗାଯ ଅପଚ୍ଚଂ ଗଙ୍ଗେଯ୍ୟୋ, ଭଗିନିଯା ପୁତ୍ତୋ ଭାଗିନେଯ୍ୟୋ, ନଦିଯାପୁତ୍ତୋ ନାଦେଯ୍ୟୋ। ଏୱଂ ଅନ୍ତେଯ୍ୟୋ, ଆହେଯ୍ୟୋ, କାମେଯ୍ୟୋ। ସୁଚିଯା ଅପଚ୍ଚଂ ସୋଚେଯ୍ୟୋ, ଏତ୍ଥ ଉକାରସ୍ସୋକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି, ବାଲାଯ ଅପଚ୍ଚଂ ବାଲେଯ୍ୟୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ଦକ୍ଖସ୍ସାପଚ୍ଚ''ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ ଣମ୍ହି ସମ୍ପତ୍ତେ –

୩୬୮।ଅତୋ ଣି ୱା।

ଅକାରନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ଣିପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା ''ତସ୍ସାପଚ୍ଚ''ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ଦକ୍ଖି, ଦକ୍ଖୀ, ଦକ୍ଖଯୋ, ଦୋଣସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ଦୋଣି। ଏୱଂ ୱାସୱି, ସକ୍ୟପୁତ୍ତି, ନାଟପୁତ୍ତି, ଦାସପୁତ୍ତି, ଦାସରଥି। ୱାରୁଣି, କଣ୍ଡି, ବାଲଦେୱି, ପାୱକି, ଜିନଦତ୍ତସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ଜେନଦତ୍ତି, ସୁଦ୍ଧୋଦନି, ଅନୁରୁଦ୍ଧି ଇଚ୍ଚାଦି।

ପୁନ ୱାଗ୍ଗହଣେନ ଅପଚ୍ଚତ୍ଥେ ଣିକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଅଦିତିଆଦିତୋ ଣ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ଯଥା – ସକ୍ୟପୁତ୍ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତିକୋ, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା କକାରସ୍ସ ଯକାରୋ, ସକ୍ୟପୁତ୍ତିଯୋ। ଏୱଂ ନାଟପୁତ୍ତିକୋ, ଜେନଦତ୍ତିକୋ, ୱିମାତୁଯା ପୁତ୍ତୋ ୱେମାତିକୋ।

''ଅଦିତିଯା ପୁତ୍ତୋ''ତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ୱୁଦ୍ଧି ଚ।

୩୬୯।ଅୱଣ୍ଣୋ ଯେ ଲୋପଞ୍ଚ।

ଅୱଣ୍ଣୋ ତଦ୍ଧିତଭୂତେ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ ଲୋପମାପଜ୍ଜତେ। ଚସଦ୍ଦେନ ଇୱଣ୍ଣୋପୀତି ଇକାରଲୋପୋ, ''ଯୱତଂ ତଲନଦକାରାନଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଚ ଲ ଞ ଜକାରତ୍ତ''ନ୍ତି ତ୍ୟକାରସଂଯୋଗସ୍ସ ଚକାରୋ, ''ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ''ତି ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଆଦିଚ୍ଚୋ। ଏୱଂ ଦିତିଯା ପୁତ୍ତୋ ଦେଚ୍ଚୋ।

''କୁଣ୍ଡନିଯା ପୁତ୍ତୋ''ତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯେ କତେ –

''କ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରେସୂ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୭୦।ତେସୁୱୁଦ୍ଧିଲୋପାଗମୱିକାରୱିପରୀତାଦେସା ଚ।

ତେସୁ ଆଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରେସୁ ଅୱିହିତଲକ୍ଖଣେସୁ ଜିନୱଚନାନୁପରୋଧେନ କ୍ୱଚି ୱୁଦ୍ଧି ଲୋପ ଆଗମ ୱିକାର ୱିପରୀତଆଦେସା ହୋନ୍ତୀତି ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତେପି ଆଦିୱୁଦ୍ଧି, ଇକାରଲୋପେ ନ୍ୟସ୍ସଞ୍ଞାଦେସୋ, କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ, କୁରୁନୋ ପୁତ୍ତୋ କୋରବ୍ୟୋ, ଏତ୍ଥାପି ତେନେୱ ଉକାରସ୍ସ ଅୱାଦେସୋ, ଭାତୁନୋ ପୁତ୍ତୋ ଭାତବ୍ୟୋ।

''ଉପଗୁସ୍ସ ଅପଚ୍ଚ''ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୭୧।ଣୱୋପଗ୍ୱାଦୀହି।

ଉପଗୁ ମନୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଉକାରନ୍ତେହି ଗୋତ୍ତଗଣେହି ଣୱପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା ''ତସ୍ସାପଚ୍ଚ''ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ଆଦିସଦ୍ଦସ୍ସ ଚେତ୍ଥ ପକାରୱାଚକତ୍ତା ଉକାରନ୍ତତୋଯେୱାଯଂ। ଓପଗୱୋ, ଓପଗୱୀ, ଓପଗୱଂ, ମନୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ମାନୱୋ, ''ମାନୁସୋ''ତି ଣପ୍ପଚ୍ଚଯେ, ସାଗମେ ଚ କତେ ରୂପଂ, ଭଗ୍ଗୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ଭଗ୍ଗୱୋ, ପଣ୍ଡୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ପଣ୍ଡୱୋ, ଉପୱିନ୍ଦୁସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ଓପୱିନ୍ଦୱୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ୱିଧୱାଯ ଅପଚ୍ଚ''ନ୍ତି ଅତ୍ଥେ –

୩୭୨।ଣେର ୱିଧୱାଦିତୋ।

ୱିଧୱାଦିତୋ ଣେରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା ଅପଚ୍ଚତ୍ଥେ। ୱିଗତୋ ଧୱୋ ପତି ଏତିସ୍ସାତି ୱିଧୱା, ୱେଧୱେରୋ, ବନ୍ଧୁକିଯା ଅଭିସାରିଣିଯା ପୁତ୍ତୋ ବନ୍ଧୁକେରୋ, ସମଣସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ପୁତ୍ତଟ୍ଠାନିଯତ୍ତାତି ସାମଣେରୋ, ନାଳିକେରୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅପଚ୍ଚତଦ୍ଧିତଂ।

ସଂସଟ୍ଠାଦିଅନେକତ୍ଥତଦ୍ଧିତ

‘‘ତିଲେନ ସଂସଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୭୩।ଯେନ ୱା ସଂସଟ୍ଠଂ ତରତି ଚରତି ୱହତି ଣିକୋ।

ଯେନ ୱା ସଂସଟ୍ଠଂ, ଯେନ ୱା ତରତି, ଯେନ ୱା ଚରତି, ଯେନ ୱା ୱହତି, ତତୋ ତତିଯନ୍ତତୋ ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ତେସୁ ସଂସଟ୍ଠାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଣିକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା। ତେଲିକଂ ଭୋଜନଂ, ତିଲେନ ଅଭିସଙ୍ଖତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତେଲିକୀ ଯାଗୁ। ଗୁଳେନ ସଂସଟ୍ଠଂ ଏଗାଳିକଂ। ଏୱଂ ଘାତିକଂ, ଦାଧିକଂ, ମାରିଚିକଂ, ଲୋଣିକଂ।

ନାୱାଯ ତରତୀତି ନାୱିକୋ, ଉଳୁମ୍ପେନ ତରତୀତି ଓଳୁମ୍ପିକୋ, ୱୁଦ୍ଧିଅଭାୱପକ୍ଖେ ଉଳୁମ୍ପିକୋ। ଏୱଂ କୁଲ୍ଲିକୋ, ଗୋପୁଚ୍ଛିକୋ। ସକଟେନ ଚରତୀତି ସାକଟିକୋ। ଏୱଂ ପାଦିକୋ, ଦଣ୍ଡିକୋ, ଧମ୍ମେନ ଚରତି ପୱତ୍ତତୀତି ଧମ୍ମିକୋ। ସୀସେନ ୱହତୀତି ସୀସିକୋ, ୱାଗ୍ଗହଣେନ ଇକାରସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି ନ ହୋତି। ଏୱଂ ଅଂସିକୋ, ଖନ୍ଧିକୋ, ହତ୍ଥିକୋ, ଅଙ୍ଗୁଲିକୋ।

ପୁନ ୱାଗ୍ଗହଣେନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥେସୁପି ଣିକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ପରଦାରଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପାରଦାରିକୋ, ପଥଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପଥିକୋ।

‘‘ୱିନଯମଧୀତେ, ଅୱେଚ୍ଚାଧୀତେ’’ତି ୱା ୱିଗ୍ଗହେ –

‘‘ଣିକୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୭୪।ତମଧୀତେ ତେନକତାଦିସନ୍ନିଧାନନିଯୋଗସିପ୍ପଭଣ୍ଡଜୀୱିକତ୍ଥେସୁ ଚ।

ଚତୁପ୍ପଦମିଦଂ। ତମଧୀତେତି ଅତ୍ଥେ, ତେନ କତାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଚ ତମ୍ହି ସନ୍ନିଧାନୋ, ତତ୍ଥ ନିଯୁତ୍ତୋ, ତମସ୍ସ ସିପ୍ପଂ, ତମସ୍ସ ଭଣ୍ଡଂ , ତମସ୍ସ ଜୀୱିକା ଇଚ୍ଚେତେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଚ ଦୁତିଯାଦିୱିଭତ୍ୟନ୍ତେହି ଲିଙ୍ଗେହି ଣିକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା। ୱେନଯିକୋ। ଏୱଂ ସୁତ୍ତନ୍ତିକୋ, ଆଭିଧମ୍ମିକୋ।

‘‘ବ୍ଯାକରଣମଧୀତେ’’ତି ଅତ୍ଥେ ଣିକପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିମ୍ହି କତେ –

‘‘ୱୁଦ୍ଧାଦିସରସ୍ସ ୱାସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ସଣେ ଚା’’ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୩୭୫।ମାଯୂନମାଗମୋ ଠାନେ।

ଇ ଉଇଚ୍ଚେଭେସଂ ଆଦିସରାନଂ ଅସଂଯୋଗନ୍ତାନଂ ମା ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି ସଣେ, ତତ୍ରେୱ ୱୁଦ୍ଧି ଆଗମୋ ହୋତି ଚ ଠାନେତି ଏକାରୱୁଦ୍ଧାଗମୋ।

‘‘ଠାନେ’’ତି ୱଚନା ଚେତ୍ଥ, ଯୂନମାଦେସଭୂତତୋ;

ଯୱେହି ପୁବ୍ବେୱ ଏଓ-ୱୁଦ୍ଧିଯୋ ହୋନ୍ତି ଆଗମା।

ଯକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିଭାୱୋ।

ୱେଯ୍ୟାକରଣିକୋ, ନ୍ଯାଯମଧୀତେତି ନେଯ୍ୟାଯିକୋ। ଏୱଂ ତକ୍କିକୋ, ୱେଦିକୋ, ନେମିତ୍ତିକୋ, କାଯେନ କତୋ ପଯୋଗୋ କାଯିକୋ, କାଯେନ କତଂ କମ୍ମଂ କାଯିକଂ, ୱଚସା କତଂ କମ୍ମଂ ୱାଚସିକଂ। ଏୱଂ ମାନସିକଂ, ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ସସରେ ୱାଗମୋ’’ତି ସୁତ୍ତେ ୱୱତ୍ଥିତୱାସଦ୍ଦେନ ପଚ୍ଚଯେ ପରେପି ସାଗମୋ, ଥେରେହି କତା ସଙ୍ଗୀତି ଥେରିକା। ଏୱଂ ପଞ୍ଚସତିକା, ସତ୍ତସତିକା, ଏତ୍ଥ ‘‘ଣୱଣିକା’’ଦିସୁତ୍ତେ ଅନୁୱତ୍ତିତୱାଗ୍ଗହଣେନ ଇପଚ୍ଚଯୋ ନ ହୋତି।

ସନ୍ନିଧାନଟ୍ଠେ ସରୀରେ ସନ୍ନିଧାନା ୱେଦନା ସାରୀରିକା, ସାରୀରିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ। ଏୱଂ ମାନସିକା, ମାନସିକଂ।

ନିଯୁତ୍ତଟ୍ଠେ ଦ୍ୱାରେ ନିଯୁତ୍ତୋ ଦୋୱାରିକୋ, ଏତ୍ଥ ''ମାଯୂନମାଗମୋ ଠାନେ''ତି ୱକାରତୋ ପୁବ୍ବେଓକାରାଗମୋ। ଏୱଂ ଭଣ୍ଡାଗାରିକୋ, ନାଗରିକୋ, ନୱକମ୍ମିକୋ, ୱନକମ୍ମିକୋ, ଆଦିକମ୍ମିକୋ, ଓଦରିକୋ, ରଥିକୋ, ପଥିକୋ, ଉପାଯେ ନିଯୁତ୍ତୋ ଓପାଯିକୋ, ଚେତସି ନିଯୁତ୍ତା ଚେତସିକା।

ସିପ୍ପଟ୍ଠେ ୱୀଣାୱାଦନଂ ୱୀଣା, ୱୀଣା ଅସ୍ସ ସିପ୍ପଂ ୱେଣିକୋ। ଏୱଂ ପାଣୱିକୋ, ମୋଦିଙ୍ଗିକୋ, ୱଂସିକୋ।

ଭଣ୍ଡଟ୍ଠେ ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସ ଭଣ୍ଡନ୍ତି ଗନ୍ଧିକୋ। ଏୱଂ ତେଲିକୋ, ଗୋଳିକୋ, ପୂୱିକୋ, ପଣ୍ଣିକୋ, ତମ୍ବୂଲିକୋ, ଲୋଣିକୋ।

ଜୀୱିକଟ୍ଠେ ଉରବ୍ଭଂ ହନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱତି, ଉରବ୍ଭମସ୍ସ ଜୀୱିକାତି ୱା ଓରବ୍ଭିକୋ। ଏୱଂ ମାଗୱିକୋ, ଏତ୍ଥ ୱକାରାଗମୋ। ସୂକରିକୋ, ସାକୁଣିକୋ, ମଚ୍ଛିକୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ତେନ କତାଦୀ''ତି ଏତ୍ଥ ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ତେନ ହତଂ, ତେନ ବଦ୍ଧଂ, ତେନ କୀତଂ, ତେନ ଦିବ୍ବତି, ସୋ ଅସ୍ସ ଆୱୁଧୋ, ସୋ ଅସ୍ସ ଆବାଧୋ, ତତ୍ଥ ପସନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ, ତମସ୍ସ ପରିମାଣଂ, ତସ୍ସ ରାସି, ତଂ ଅରହତି, ତମସ୍ସ ସୀଲଂ, ତତ୍ଥ ଜାତୋ, ତତ୍ଥ ୱସତି, ତତ୍ର ୱିଦିତୋ, ତଦତ୍ଥାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ତତୋ ଆଗତୋ, ତତୋ ସମ୍ଭୂତୋ, ତଦସ୍ସ ପଯୋଜନନ୍ତି ଏୱମାଦିଅତ୍ଥେ ଚ ଣିକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଯଥା – ଜାଲେନ ହତୋ, ହନତୀତି ୱା ଜାଲିକୋ। ଏୱଂ ବାଳିସିକୋ, ୱାକରିକୋ, ସୁତ୍ତେନ ବଦ୍ଧୋ ସୁତ୍ତିକୋ, ୱରତ୍ତାଯ ବଦ୍ଧୋ ୱାରତ୍ତିକୋ ନାଗୋ।

ୱତ୍ଥେନ କୀତଂ ଭଣ୍ଡଂ ୱତ୍ଥିକଂ। ଏୱଂ କୁମ୍ଭିକଂ, ଫାଲିକଂ, ସୋୱଣ୍ଣିକଂ, ସାତିକଂ। ଅକ୍ଖେନ ଦିବ୍ବତୀତି ଅକ୍ଖିକୋ। ଏୱଂ ସାଲାକିକୋ, ତିନ୍ଦୁକିକୋ, ଅମ୍ବଫଲିକୋ। ଚାପୋ ଅସ୍ସ ଆୱୁଧୋତି ଚାପିକୋ। ଏୱଂ ତୋମରିକୋ, ମୁଗ୍ଗରିକୋ, ମୋସଲିକୋ।

ୱାତୋ ଅସ୍ସ ଆବାଧୋତି ୱାତିକୋ। ଏୱଂ ସେମ୍ହିକୋ, ପିତ୍ତିକୋ।

ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧିକୋ। ଏୱଂ ଧମ୍ମିକୋ, ସଙ୍ଘିକୋ। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତକୋ ବୁଦ୍ଧିକୋ। ଏୱଂ ଧମ୍ମିକୋ, ସଙ୍ଘିକୋ ୱିହାରୋ, ସଙ୍ଘିକା ଭୂମି, ସଙ୍ଘିକଂ ଚୀୱରଂ, ପୁଗ୍ଗଲିକଂ।

କୁମ୍ଭୋ ଅସ୍ସ ପରିମାଣନ୍ତି କୁମ୍ଭିକଂ। ଏୱଂ ଖାରିକଂ, ଦୋଣିକଂ। କୁମ୍ଭସ୍ସ ରାସି କୁମ୍ଭିକୋ। କୁମ୍ଭଂ ଅରହତୀତି କୁମ୍ଭିକୋ। ଏୱଂ ଦୋଣିକୋ, ଅଟ୍ଠମାସିକୋ, କହାପଣିକୋ, ଆସୀତିକା ଗାଥା, ନାୱୁତିକା, ସାତିକଂ, ସାହସ୍ସିକଂ। ସନ୍ଦିଟ୍ଠମରହତୀତି ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ''ଏହି ପସ୍ସା''ତି ଇମଂ ୱିଧିଂ ଅରହତୀତି ଏହିପସ୍ସିକୋ।

ସୀଲଟ୍ଠେ ପଂସୁକୂଲଧାରଣଂ ପଂସୁକୂଲଂ, ତଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ପଂସୁକୂଲିକୋ। ଏୱଂ ତେଚୀୱରିକୋ, ଏକାସନେ ଭୋଜନସୀଲୋ ଏକାସନିକୋ, ରୁକ୍ଖମୂଲେ ୱସନସୀଲୋ ରୁକ୍ଖମୂଲିକୋ, ତଥା ଆରଞ୍ଞିକୋ, ସୋସାନିକୋ।

ଜାତଟ୍ଠେ ଅପାଯେ ଜାତୋ ଆପାଯିକୋ। ଏୱଂ ନେରଯିକୋ, ସାମୁଦ୍ଦିକୋ ମଚ୍ଛୋ, ୱସ୍ସେସୁ ଜାତୋ ୱସ୍ସିକୋ, ୱସ୍ସିକା, ୱସ୍ସିକଂ ପୁପ୍ଫଂ, ସାରଦିକୋ, ହେମନ୍ତିକୋ, ୱାସନ୍ତିକୋ, ଚାତୁଦ୍ଦସିକୋ, ରାଜଗହେ ଜାତୋ, ରାଜଗହେ ୱସତୀତି ୱା ରାଜଗହିକୋ ଜନୋ, ମଗଧେସୁ ଜାତୋ, ୱସତୀତି ୱା ମାଗଧିକୋ, ମାଗଧିକା, ମାଗଧିକଂ, ସାୱତ୍ଥିଯଂ ଜାତୋ, ୱସତୀତି ୱା ସାୱତ୍ଥିକୋ, କାପିଲୱତ୍ଥିକୋ, ୱେସାଲିକୋ।

ଲୋକେ ୱିଦିତୋ ଲୋକିକୋ, ଲୋକାଯ ସଂୱତ୍ତତୀତିପି ଲୋକିକୋ। ତଥା ମାତିତୋ ଆଗତଂ ମାତିକଂ, ପିତିତୋ ଆଗତଂ ପେତ୍ତିକଂ ନାମଂ।

ସମ୍ଭୂତଟ୍ଠେ ମାତିତୋ ସମ୍ଭୂତଂ ମତ୍ତିକଂ। ଏୱଂ ପେତ୍ତିକଂ। ଉପଧିତସ୍ସ ପଯୋଜନଂ ଓପଧିକଂ।

ସକଟ୍ଠେପି ଅସଙ୍ଖାରୋଯେୱ ଅସଙ୍ଖାରିକଂ। ଏୱଂ ସସଙ୍ଖାରିକଂ, ନାମମେୱ ନାମିକଂ। ଏୱଂ ଆଖ୍ୟାତିକଂ, ଓପସଗ୍ଗିକଂ, ନେପାତିକଂ, ଚତୁମହାରାଜେ ଭତ୍ତି ଏତେସନ୍ତି ଚାତୁମହାରାଜିକା। ଏୱଂ ଅଞ୍ଞତ୍ଥେପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

''କସାୱେନ ରତ୍ତ''ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୭୬।ଣ ରାଗା ତେନରତ୍ତଂ ତସ୍ସେଦମଞ୍ଞତ୍ଥେସු ଚ।

ରାଗତ୍ଥୱାଚକା ଲିଙ୍ଗମ୍ହା ‘‘ତେନ ରତ୍ତ’’ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ, ‘‘ତସ୍ସେ’’ତି ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତତୋ ‘‘ଇଦ’’ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ଚ ଅଞ୍ଞତ୍ଥେସୁ ଚ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା।

କାସାୱଂ ୱତ୍ଥଂ। ଏୱଂ କାସାଯଂ, କୁସୁମ୍ଭେନ ରତ୍ତଂ କୋସୁମ୍ଭଂ, ହଲିଦ୍ଦିଯା ରତ୍ତଂ ହାଲିଦ୍ଦଂ, ପତ୍ତଙ୍ଗଂ, ମଞ୍ଜିଟ୍ଠଂ, କୁଙ୍କୁମଂ, ନୀଲେନ ରତ୍ତଂ ନୀଲଂ। ଏୱଂ ପୀତଂ।

ଇଦମତ୍ଥେ ମହିଂସସ୍ସ ଇଦଂ ମାହିଂସଂ ମଂସଂ, ଦଧି ସପ୍ପି ଚମ୍ମାଦିକଂ ୱା, ସୂକରସ୍ସ ଇଦଂ ସୂକରଂ, କଚ୍ଚାଯନସ୍ସ ଇଦଂ କଚ୍ଚାଯନଂ ବ୍ଯାକରଣଂ। ଏୱଂ ସୋଗତଂ ସାସନଂ।

‘‘ଇସିସ୍ସ ଇଦ’’ନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯେ କତେ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି ସମ୍ପତ୍ତେ –

‘‘ସଣେ, ଯୂନମାଗମୋ ଠାନେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୭୭।ଆୱଞ୍ଚ।

ଇ ଉଇଚ୍ଚେତେସଂ ଆଦିସରାନଂ ଆୱଞ୍ଚ ହୋତି ସଣକାରପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ, ଚସଦ୍ଦେନ ରିକାରାଗମୋ ଚ ଠାନେତି ଇକାରସ୍ସ ଆୱଂ।

ଠାନାଧିକାରତୋ ଆୱଂ, ଇସୂସଭୌଜାଦିନଂ;

ଇସିସ୍ସ ତୁ ରିକାରାଗ-ମୋ ଚାୱାନନ୍ତରେ ଭୱେ।

ଆରିସ୍ସଂ, ଉସଭସ୍ସ ଇଦଂ ଆସଭଂ ଠାନଂ, ଆସଭୀ ୱାଚା।

ଅଞ୍ଞତ୍ଥଗ୍ଗହଣେନ ପନ ଅୱିଦୂରଭୱୋ, ତତ୍ର ଭୱୋ, ତତ୍ର ଜାତୋ, ତତୋ ଆଗତୋ, ସୋ ଅସ୍ସ ନିୱାସୋ, ତସ୍ସ ଇସ୍ସରୋ, କତ୍ତିକାଦୀହି ନିଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ, ସାସ୍ସ ଦେୱତା, ତମଧୀତେ, ତସ୍ସ ୱିସଯୋ ଦେସୋ, ତସ୍ମିଂ ଦେସେ ଅତ୍ଥି, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ, ତଂ ଅରହତି, ତସ୍ସ ୱିକାରୋ, ତମସ୍ସ ପରିମାଣନ୍ତି ଇଚ୍ଚେୱମାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଚ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ଯଥା – ୱିଦିସାଯ ଅୱିଦୂରେ ଭୱୋ ୱେଦିସୋ ଗାମୋ, ଉଦୁମ୍ବରସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଭୱଂ ଓଦୁମ୍ବରଂ ୱିମାନଂ।

ଭୱତ୍ଥେ ମନସି ଭୱଂ ମାନସଂ ସୁଖଂ, ସାଗମୋ। ସରେ ଭୱୋ ସାରସୋ ସକୁଣୋ, ସାରସୀ ସକୁଣୀ, ସାରସଂ ପୁପ୍ଫଂ , ଉରସି ଭୱୋ ଓରସୋ ପୁତ୍ତୋ, ଉରସି ସଂୱଡ୍ଢିତତ୍ତା, ମିତ୍ତେ ଭୱା ମେତ୍ତା, ମେତ୍ତୀ ୱା, ପୁରେ ଭୱା ପୋରୀ ୱାଚା।

ଜାତାଦୀସୁ ପାୱୁସେ ଜାତୋ ପାୱୁସୋ ମେଘୋ, ପାୱୁସା ରତ୍ତି, ପାୱୁସଂ ଅବ୍ଭଂ, ସରଦେ ଜାତୋ ସାରଦୋ ମାସୋ, ସାରଦା ରତ୍ତି, ସାରଦଂ ପୁପ୍ଫଂ। ଏୱଂ ସିସିରୋ, ହେମନ୍ତୋ, ୱସନ୍ତୋ, ୱିମ୍ହୋ, ମଥୁରାଯଂ ଜାତୋ ମାଥୁରୋ ଜନୋ, ମାଥୁରା ଗଣିକା, ମାଥୁରଂ ୱତ୍ଥଂ। ମଥୁରାଯ ଆଗତୋ ମାଥୁରୋ, ମଥୁରା ଅସ୍ସ ନିୱାସୋତି ମାଥୁରୋ, ମଥୁରାଯ ଇସ୍ସରୋ ମାଥୁରୋ ରାଜା। ‘‘ସଙ୍ଖତୋ କୋ’’ତି ଏତ୍ଥ ପୁନ ସଙ୍ଖତୋଗ୍ଗହଣେନ ତଦ୍ଧିତତୋପି କ୍ୱଚି ସସରକକାରାଗମୋ, ମାଥୁରକୋ ୱା, ରାଜଗହେ ଜାତୋ, ରାଜଗହା ଆଗତୋ, ରାଜଗହୋ ଅସ୍ସ ନିୱାସୋତି ୱା, ରାଜଗହସ୍ସ ଇସ୍ସରୋତି ୱା ରାଜଗହୋ, ରାଜଗହକୋ ୱା। ଏୱଂ ସାଗଲୋ, ସାଗଲକୋ ୱା, ପାଟଲିପୁତ୍ତୋ, ପାଟଲିପୁତ୍ତକୋ ୱା, ୱେସାଲିଯଂ ଜାତୋତିଆଦିଅତ୍ଥେ ୱେସାଲୋ, ୱେସାଲକୋ ୱା, କୁସିନାରେ ଜାତୋ କୋସିନାରୋ, କୋସିନାରକୋ ୱା। ଏୱଂ ସାକେତୋ, ସାକେତକୋ ୱା, କୋସମ୍ବୋ, କୋସମ୍ବକୋ ୱା, ଇନ୍ଦପତ୍ତୋ, ଇନ୍ଦପତ୍ତକୋ ୱା, କପିଲ୍ଲୋ, କପିଲ୍ଲକୋ ୱା, ଭାରୁକଚ୍ଛୋ, ଭାରୁକଚ୍ଛକୋ ୱା, ନଗରେ ଜାତୋ, ନଗରା ଆଗତୋ, ନଗରେ ୱସତୀତି ୱା ନାଗରୋ, ନାଗରକୋ ୱା। ଏୱଂ ଜାନପଦୋ।

ଜନପଦନାମେସୁ ପନ ସଙ୍ଖତ୍ଥ ବହୁୱଚନମେୱ ଭୱତି। ଯଥା – ଅଙ୍ଗେସୁ ଜାତୋ, ଅଙ୍ଗେହି ଆଗତୋ, ଅଙ୍ଗା ଅସ୍ସ ନିୱାସୋ, ଅଙ୍ଗାନଂ ଇସ୍ସରୋ ୱା

ଅଙ୍ଗୋ, ଅଙ୍ଗକୋ ୱା, ମାଗଧୋ, ମାଗଧକୋ ୱା, କୋସଲୋ, କୋସଲକୋ ୱା , ୱେଦେହୋ, ୱେଦେହକୋ ୱା, କମ୍ବୋଜୋ, କମ୍ବୋଜକୋ ୱା, ଗନ୍ଧାରୋ, ଗନ୍ଧାରକୋ ୱା, ସୋୱୀରୋ, ସୋୱୀରକୋ ୱା, ସିନ୍ଧୱୋ, ସିନ୍ଧୱକୋ ୱା, ଅସ୍ସକୋ, କାଲିଙ୍ଗୋ, ପଞ୍ଚାଲୋ, ସକ୍କୋ, ତଥା ସୁରଟ୍ଠେ ଜାତୋ, ସୁରଟ୍ଠସ୍ସ ଇସ୍ସରୋ ୱା ସୋରଟ୍ଠୋ, ସୋରଟ୍ଠକୋ ୱା। ଏୱଂ ମହାରଟ୍ଠୋ, ମହାରଟ୍ଠକୋ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ନକ୍ଖତ୍ତଯୋଗେ କତ୍ତିକାଯ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦଯୁତ୍ତାଯ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ କତ୍ତିକୋ, ମଗସିରେନ ଚନ୍ଦଯୁତ୍ତେନ ନକ୍ଖତ୍ତେନ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ମାଗସିରୋ। ଏୱଂ ଫୁସ୍ସେନ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ଫୁସ୍ସୋ, ମଘାଯ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ମାଘୋ, ଫଗ୍ଗୁନିଯା ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ଫଗ୍ଗୁନୋ, ଚିତ୍ତାଯ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ଚିତ୍ତୋ, ୱିସାଖାଯ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ୱେସାଖୋ, ଜେଟ୍ଠାଯ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ଜେଟ୍ଠୋ, ଉତ୍ତରାସାଳ୍ହାଯ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ଆସାଳ୍ହୋ, ଆସାଳ୍ହୀ ୱା, ସୱଣେନ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ସାୱଣୋ, ସାୱଣୀ। ଭଦ୍ଦେନ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ଭଦ୍ଦୋ, ଅସ୍ସଯୁଜେନ ଯୁତ୍ତୋ ମାସୋ ଅସ୍ସଯୁଜୋ, ବୁଦ୍ଧୋ ଅସ୍ସ ଦେୱତାତି ବୁଦ୍ଧୋ। ଏୱଂ ସୋଗତୋ, ମାହିନ୍ଦୋ, ଯାମୋ, ସୋମୋ।

ବ୍ଯାକରଣଂ ଅଧିଚ୍ଚାଧୀତେ ୱେୟ୍ଯାକରଣୋ। ଏୱଂ ମୋହୁତ୍ତୋ, ନେମିତ୍ତୋ, ଅଙ୍ଗୱିଜ୍ଜୋ, ୱତ୍ଥୁୱିଜ୍ଜୋ। ୱସାତୀନଂ ୱିସଯୋ ଦେସୋ ୱାସାତୋ, ଉଦୁମ୍ବରା ଅସ୍ମିଂ ପଦେସେ ସନ୍ତୀତି ଓଦୁମ୍ବରୋ ଦେସୋ।

ସହସ୍ସେନ ନିବ୍ବତ୍ତା ସାହସ୍ସୀ ପରିଖା, ପଯସା ନିବ୍ବତ୍ତଂ ପାଯାସଂ, ସହସ୍ସଂ ଅରହତୀତି ସାହସ୍ସୀ ଗାଥା, ଅଯସୋ ୱିକାରୋ ଆଯସୋ। ଏୱଂ ସୋୱଣ୍ଣୋ, ପୁରିସୋ ପରିମାଣମସ୍ସାତି ପୋରିସଂ ଉଦକଂ।

ଚଗ୍ଗହଣେନ ତତ୍ଥ ଜାତୋ, ତତ୍ଥ ୱସତି, ତସ୍ସ ହିତଂ, ତଂ ଅରହତୀତିଆଦୀସୁ ଣେୟ୍ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ବାରାଣସିଯଂ ଜାତୋ, ୱସତୀତି ୱା ବାରାଣସେୟ୍ଯକୋ, ପୁରେ ୱିଯ କକାରାଗମୋ। ଏୱଂ ଚମ୍ପେୟ୍ଯକୋ, ସାଗଲେୟ୍ଯକୋ, ମିଥିଲେୟ୍ଯକୋ ଜନୋ, ଗଙ୍ଗେୟ୍ଯୋ ମଚ୍ଛୋ, ସିଲାଯ ଜାତଂ ସେଲେୟ୍ଯକଂ, କୁଲେ ଜାତୋ କୋଲେୟ୍ଯକୋ ସୁନଖୋ, ୱନେ ଜାତଂ ୱାନେୟ୍ଯଂ ପୁପ୍ଫଂ। ଏୱଂ ପବ୍ବତେୟ୍ଯୋ ମାନୁସୋ, ପବ୍ବତେୟ୍ଯା ନଦୀ, ପବ୍ବତେୟ୍ଯଂ ଓସଧଂ, ପଥସ୍ସ ହିତଂ ପାଥେୟ୍ଯଂ, ସପତିସ୍ସ ହିତଂ ସାପତେୟ୍ଯଂ ଧନଂ, ପଦୀପେୟ୍ଯଂ ତେଲଂ, ମାତୁ ହିତଂ ମତ୍ତେୟ୍ଯଂ। ଏୱଂ ପେତ୍ତେୟ୍ଯଂ। ଦକ୍ଖିଣମରହତୀତି ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

୩୭୮ ।ଜାତାଦୀନମିମିଯା ଚ।

ଜାତଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ସଦ୍ଦାନଂ ଅନ୍ତେ ଇମ ଇଯଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ୱା।

ପଚ୍ଛା ଜାତୋ ପଚ୍ଛିମୋ, ପଚ୍ଛିମା ଜନତା, ପଚ୍ଛିମଂ ଚିତ୍ତଂ, ଅନ୍ତେ ଜାତୋ ଅନ୍ତିମୋ, ଅନ୍ତିମା, ଅନ୍ତିମଂ। ଏୱଂ ମଜ୍ଝିମୋ, ପୁରିମୋ, ଉପରିମୋ, ହେଟ୍ଠିମୋ, ପଚ୍ଚନ୍ତିମୋ, ଗୋପ୍ଫିମୋ, ଗନ୍ଥିମୋ।

ତଥା ଇଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ମନୁସ୍ସଜାତିଯା ଜାତୋ ମନୁସ୍ସଜାତିଯୋ, ମନୁସ୍ସଜାତିଯା, ମନୁସ୍ସଜାତିଯଂ। ଏୱଂ ଅସ୍ସଜାତିଯୋ, ହତ୍ଥିଜାତିଯୋ, ବୋଧିସତ୍ତଜାତିଯୋ, ଦବ୍ବଜାତିଯୋ, ସମାନଜାତିଯୋ, ଲୋକିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ତତ୍ଥ ନିଯୁତ୍ତୋ, ତଦସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ଭୱୋତିଆଦୀସ୍ୱପି ଇମ ଇଯପ୍ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି, ଚସଦ୍ଦେନ ଇକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ଅନ୍ତେ ନିଯୁତ୍ତୋ ଅନ୍ତିମୋ, ଅନ୍ତିଯୋ, ଅନ୍ତିକୋ, ପୁତ୍ତୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀତି ପୁତ୍ତିମୋ, ପୁତ୍ତିଯୋ, ୱୁତ୍ତିକୋ, କପ୍ପୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି କପ୍ପିଯୋ, ଜଟା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଜଟିଯୋ, ହାନଭାଗୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ହାନଭାଗିଯୋ। ଏୱଂ ଠିତିଭାଗିଯୋ, ବୋଧିସ୍ସ ପକ୍ଖେ ଭୱା ବୋଧିପକ୍ଖିଯା, ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗେ ଭୱା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା। ଏୱଂ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା, ଉଦରିଯଂ, ଅତ୍ତନୋ ଇଦନ୍ତି ଅତ୍ତନିଯଂ, ନକାରାଗମୋ।

ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ କିଯ ଯଣ୍ୱପ୍ପଚ୍ଚଯା ଚ। ଜାତିଯା ନିଯୁତ୍ତୋ ଜାତିକିଯୋ। ଏୱଂ ଅନ୍ଧକିଯୋ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧେ ନିଯୁତ୍ତୋ ଜଚ୍ଚନ୍ଧକିଯୋ। ସସ୍ସ ଅଯନ୍ତି ସକିଯୋ। ଏୱଂ ପରକିଯୋ।

ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ସାଧୁହିତଭୱଜାତାଦିଅତ୍ଥେସ୍ୱୁ ଯଥା – କମ୍ମନି ସାଧୁ କମ୍ମଞ୍ଞଂ। ସଭାଯଂ ସାଧୁ ସବ୍ଭଂ, ‘‘ଯୱତଂ ତଲନା’’ଦିନା ଭକାରାଦି। ଏୱଂ ମେଧାଯ ହିତଂ ମେଜ୍ଝଂ ଘଟଂ। ପାଦାନଂ ହିତଂ ପଜ୍ଜଂ ତେଲଂ, ରଥସ୍ସ ହିତା ରଚ୍ଛା, ଗାମେ ଭୱୋ ଗମ୍ମୋ , ଗୱେ ଭୱଂ ଗବ୍ୟଂ, ‘‘ଓସରେ ଚା’’ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେପି ଅୱାଦେସୋ। କଣ୍ଠମ୍ହି ଭୱଂ କଣ୍ଠ୍ୟଂ, ଦିୱି ଭୱା ଦିବ୍ବା, ଧନତୋ ଜାତଂ ଧଞ୍ଞଂ, ଧନାଯ ସଂୱତ୍ତତୀତି ଧଞ୍ଞଂ।

ଣ୍ୱପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ପରିସାଯଂ ସାଧୁ ପାରିସଜ୍ଜୋ, ଦକାରାଗମୋ, ସମଣାନଂ ହିତା ସାମଞ୍ଜା ଜନା, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ହିତା ବ୍ରାହ୍ମଞ୍ଜା, ଅରୂପେ ଭୱା ଆରୁପ୍ପା ଇଚ୍ଚାଦି।

''ରାଜପୁତ୍ତାନଂ ସମୂହୋ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୭୯।ସମୂହତ୍ଥେ କଣଣା।

ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତତୋ ''ତେସଂ ସମୂହୋ''ତି ଅତ୍ଥେ କଣଣୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ରାଜପୁତ୍ତକୋ, ରାଜପୁତ୍ତକଂ ୱା, ରାଜପୁତ୍ତୋ। ଏୱଂ ମାନୁସ୍ସକୋ, ମାନୁସ୍ସୋ, ମାଥୁରକୋ, ମାଥୁରୋ, ପୋରିସକୋ, ପୋରିସୋ, ୱୁଦ୍ଧାନଂ ସମୂହୋ ୱୁଦ୍ଧକୋ, ୱୁଦ୍ଧୋ। ଏୱଂ ମାଯୂରକୋ, ମାଯୂରୋ, କାପୋତୋ, କୋକିଲୋ, ମାହିଂସକୋ, ମାହିଂସୋ, ଓଟ୍ଟକୋ, ଓରବ୍ଭକୋ, ଅଟ୍ଟନଂ ସମୂହୋ ଅଟ୍ଟକୋ, ରାଜାନଂ ସମୂହୋ ରାଜକୋ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମୂହୋ ଭିକ୍ଖୋ, ସିକ୍ଖାନଂ ସମୂହୋ ସିକ୍ଖୋ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସମୂହୋ ଦ୍ୱଯଂ, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଇକାରସ୍ସ ଅଯାଦେସୋ। ଏୱଂ ତିଣ୍ଣଂ ସମୂହୋ ତଯଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ସମୂହତ୍ଥେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୮୦।ଗାମଜନବନ୍ଧୁସହାଯାଦୀହି ତା।

ଗାମଜନବନ୍ଧୁସହାଯୈଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ତାପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ସମୂହତ୍ଥେ। ଗାମାନଂ ସମୂହୋ ଗାମତା। ଏୱଂ ଜନତା, ବନ୍ଧୁତା, ସହାଯତା, ନାଗରତା। ''ତା''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ସକତ୍ଥେପି ଦେୱୋଯେୱ ଦେୱତା, ତାପଚ୍ଚଯନ୍ତସ୍ସ ନିଚ୍ଚମିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତା।

୩୮୧।ତଦସ୍ସ ଠାନମିଯୋ ଚ।

''ତଦସ୍ସ ଠାନ''ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତତୋ ଇଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ମଦନସ୍ସ ଠାନଂ ମଦନିଯୋ, ମଦନିଯା, ମଦନିଯଂ, ବନ୍ଧନସ୍ସ ଠାନଂ ବନ୍ଧନିଯଂ। ଏୱଂ ମୁଚ୍ଛନିଯଂ। ରଜନିଯଂ, ଗମନିଯଂ, ଦସ୍ସନିଯଂ, ଉପାଦାନିଯଂ, ପସାଦନିଯଂ। ଚସଦ୍ଦେନ ହିତାଦିଅତ୍ଥେପି ଉପାଦାନାନଂ ହିତା ଉପାଦାନିଯା ଇଚ୍ଚାଦି।

୩୮୨।ଉପମତ୍ଥାଯିତତ୍ତଂ।

ଉପମତ୍ଥେ ଉପମାୱାଚିଲିଙ୍ଗତୋ ଆଯିତତ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଧୂମୋ ୱିଯ ଦିସ୍ସତୀତି ଧୂମାଯିତତ୍ତଂ। ଏୱଂ ତିମିରାଯିତତ୍ତଂ।

''ତଦସ୍ସ ଠାନ''ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୩୮୩।ତନ୍ନିସ୍ସିତତ୍ଥେ ଲୋ।

''ତନ୍ନିସ୍ସିତ''ନ୍ତି ଅତ୍ଥେ, ''ତଦସ୍ସଠାନ''ନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଚ ଲପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଦୁଟ୍ଠୁ ନିସ୍ସିତଂ, ଦୁଟ୍ଠୁ ଠାନଂ ୱା ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ୱାଚା, ଲସ୍ସ ଦ୍ୱିଭାୱୋ। ଏୱଂ ୱେଦଲ୍ଲଂ।

''ଅଭିଜ୍ଝା ଅସ୍ସ ପକତି, ଅଭିଜ୍ଝା ଅସ୍ସ ବହୁଲା''ତି ୱା ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୮୪।ଆଲୁ ତବ୍ବହୁଲେ।

ପଠମାୱିଭତ୍ତ୍ୟନ୍ତତୋ ଆଲୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ''ତଦସ୍ସ ବହୁଲ''ମିଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ, ଅଭିଜ୍ଝାଲୂ, ଅଭିଜ୍ଝାଲୱୋ। ଏୱଂ ସୀତାଲୁ, ଧଜାଲୁ, ଦଯାଲୁ। ''ସବ୍ବତୋ କୋ''ତି ଏତ୍ଥ ପୁନ ସବ୍ବତୋଗ୍ଗହଣେନ କକାରାଗମୋ, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁକୋ, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁକା, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁକଂ। ଏୱଂ ସୀତାଲୁକୋ, ଦଯାଲୁକୋ, ତଥା ହୀନୋୱ ହୀନକୋ। ଏୱଂ ପୋତକୋ, କୁମାରକୋ, ମାଣୱକୋ, ମୁଦୁକୋ, ଉଜୁକୋ, ଅପ୍ପମତ୍ତକଂ, ଓରମତ୍ତକଂ, ସୀଲମତ୍ତକଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ଯଦନୁପପନ୍ନା ନିପାତନା ସିଜ୍ଝନ୍ତୀ’’ତି ଇମିନା ପଟିଭାଗକୁଚ୍ଛିତସଞ୍ଞାନୁକମ୍ପାଦିଅତ୍ଥେସୁ କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ପଟିଭାଗତ୍ଥେ ହତ୍ଥିନୋ ଇଓ ହତ୍ଥିକା। ଏୱଂ ଅସ୍ସକା। କୁଚ୍ଛିତତ୍ଥେ କୁଚ୍ଛିତୋ ସମଣୋ ସମଣକୋ। ଏୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣକୋ, ମୁଣ୍ଡକୋ, ପଣ୍ଡିତକୋ, ୱେୟ୍ୟାକରଣକୋ। ସଞ୍ଞାଯଂ କତକୋ, ଭଟକୋ। ଅନୁକମ୍ପାଯଂ ପୁତ୍ତକୋ।

ତଥା କିଂଯତେତତୋ ପରିମାଣତ୍ଥେ ଉକଓନ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯା। କିଂ ପରିମାଣମସ୍ସାତି କିତ୍ତକଂ। ଏୱଂ ଯତ୍ତକଂ, ତତ୍ତକଂ, ଏତ୍ତକଂ। ୱନ୍ତୁମ୍ହି ଆତ୍ତଞ୍ଚ, ଯଂ ପରିମାଣମସ୍ସାତି ଯାୱା, ଯାୱନ୍ତୋ , ଗୁଣୱନ୍ତୁସମଂ। ଏୱଂ ତାୱା, ତାୱନ୍ତୋ। ଏତାୱା, ଏତାୱନ୍ତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ସୁୱଣ୍ଣେନ ପକତ’’ନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୮୫।ତପ୍ପକତିୱଚନେ ମଯୋ।

ତପ୍ପକତିୱଚନତ୍ଥେ ମଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ପକରୀଯତୀତି ପକତି, ତେନ ପକତି ତପ୍ପକତି, ତପ୍ପକତିଯା ୱଚନଂ କଥନଂ ତପ୍ପକତିୱଚନଂ। ସୁୱଣ୍ଣମଯୋ ରଥୋ, ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ୱା, ସୁୱଣ୍ଣମଯା ଭାଜନୱିକତି, ସୁୱଣ୍ଣମଯଂ ଭାଜନଂ। ଏୱଂ ରୂପିଯମଯଂ, ରଜତମଯଂ, ଜତୁମଯଂ, ଦାରୁମଯଂ, ମତ୍ତିକାମଯଂ, ଇଦ୍ଧିଯା ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଇଦ୍ଧିମଯଂ।

ମନତୋ ନିପ୍ଫନ୍ନା ମନୋମଯା, ଅଯସାପକତଂ ଅଯୋମଯଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ମନୋଗଣାଦୀନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୩୮୬।ଏତେସମୋ ଲୋପେ।

ଏତେସଂ ମନୋଗଣାଦୀନଂ ଅନ୍ତୋ ଓତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ କତେତି ଓକାରୋ।

ଗୱେନ ପକତଂ କରୀସଂ, ଗୋତୋ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି ୱା ଗୋମଯଂ। ‘‘ମଯୋ’’ତିଯୋଗୱିଭାଗେନ ସକତ୍ଥେପି ଦାନମେୱ ଦାନମଯଂ, ସୀଲମଯଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସଂସଟ୍ଠାଦିଅନେକତ୍ଥତଦ୍ଧିତଂ।

ଭାୱତଦ୍ଧିତ

‘‘ଅଲସସ୍ସ ଭାୱୋ’’ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୮୭।ଣ୍ୟତ୍ତତା ଭାୱେ ତୁ।

ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତତୋ ଣ୍ୟତ୍ତତାଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ‘‘ତସ୍ସ ଭାୱୋ’’ ଇଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ, ତୁସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ତ୍ତନଣେୟ୍ୟାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯା ଚ। ଭୱନ୍ତି ଏତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧିସଦ୍ଦା ଇତି ଭାୱୋ, ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ – ‘‘ଯସ୍ସ ଗୁଣସ୍ସ ହି ଭାୱା ଦବ୍ବେ ସଦ୍ଦନିୱେସୋ ତଦଭିଧାନେଣ୍ୟତ୍ତତାଦଯୋ’’ତି। ଣ୍ୟତ୍ତତ୍ତନନ୍ତାନଂ ନିଚ୍ଚଂ ନପୁଂସକତ୍ତଂ, ତାପଚ୍ଚଯନ୍ତସ୍ସ ସଭାୱତୋ ନିଚ୍ଚମିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତା। ଣ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯୋଯଂ ଗୁଣୱଚନେ ବ୍ରାହ୍ମଣାଦୀହି, ତତ୍ଥ ‘‘ଅୱଣ୍ଣୋ ଯେ ଲୋପଞ୍ଚା’’ତି ଅୱଣ୍ଣଲୋପୋ, ଆଦିୱୁଦ୍ଧି।

ଆଲସ୍ୟଂ। ଏୱଂ ଆରୋଗ୍ୟଂ, ଉଦଗ୍ଗସ୍ସ ଭାୱୋ ଓଦଗ୍ୟଂ, ସଖିନୋ ଭାୱୋ ସଖ୍ୟଂ, ଅଣଣସ୍ସ ଭାୱୋ ଆଣଣ୍ୟଂ, ୱିଧୱାଯ ଭାୱୋ ୱେଧବ୍ୟଂ, ଦୁବ୍ବଲସ୍ସ ଭାୱୋ ଦୁବ୍ବଲ୍ୟଂ, ଚପଲସ୍ସ ଭାୱୋ ଚାପଲ୍ୟଂ।

ୱିଯତ୍ତସ୍ସ ଭାୱୋ ୱେୟ୍ୟତ୍ତିଯଂ, ମଚ୍ଛରସ୍ସ ଭାୱୋ ମଚ୍ଛରିଯଂ। ଏୱଂ ଇସ୍ସରିଯଂ, ଆଲସିଯଂ, ମୁଣ୍ଡିଯଂ, ମୂଳ୍ହିଯଂ। ଏତ୍ଥ ‘‘ୱେୟ୍ୟତ୍ତିଯ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ଯମ୍ହି ଇକାରାଗମୋ।

‘‘ପଣ୍ଡିତସ୍ସ ଭାୱୋ ପଣ୍ଡିଚ୍ଚ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ‘‘ଯୱତଂ ତଲନଦକାରାନଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଚଲଞଜକାରତ୍ତ’’ନ୍ତି ତ୍ୟକାରସଂଯୋଗାଦୀନଂ ଚଲଞଜକାରାଦେସା , ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ, ବହୁସ୍ସୁତସ୍ସ ଭାୱୋ ବାହୁସ୍ସଚ୍ଚଂ, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ଉକାରସ୍ସ ଅକାରୋ, ଏୱଂ ପୋରୋହିଚ୍ଚଂ, ଅଧିପତିସ୍ସ ଭାୱୋ ଆଧିପଚ୍ଚଂ,

ମୁଟ୍ଟସ୍ସତିସ୍ସ ଭାୱୋ ମୁଟ୍ଟସ୍ସଚ୍ଚଂ, ଇଓଣ୍ଡଲୋପୋ। କୁସଲସ୍ସ ଭାୱୋ କୋସଲ୍ଲଂ। ଏୱଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ, ସମାନାନଂ ଭାୱୋ ସାମଞ୍ଞଂ, ଗିଲାନସ୍ସ ଭାୱୋ ଗେଲଞ୍ଞଂ, ''ଦ୍ୱଚାଦିମଜ୍ଝୁତ୍ତରା''ଦିସୁତ୍ତେନ ସଂଯୋଗେ ପରେ ରସ୍ସତ୍ତଂ।

ସୁହଦସ୍ସ ଭାୱୋସୋହଜ୍ଜଂ। ଏୱଂ ୱେସାରଜ୍ଜଂ, କୁସୀଦସ୍ସଭାୱୋକୋସଜ୍ଜଂ, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଈକାରସ୍ସ ଅକାରୋ। ତଥା ''ପୁରିସସ୍ସ ଭାୱୋ ପୋରିସ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ''ଯୱତଂ ତଲନା''ଦିସୁତ୍ତେ କାରଗ୍ଗହଣେନ ଯୱତଂ ସକାରକଚଟପୱଗ୍ଗାନଂ ସକାରକଚଟପୱଗ୍ଗାଦେସା। ସୁମନସ୍ସ ଭାୱୋ ସୋମନସ୍ସଂ। ଏୱଂ ଦୋମନସ୍ସଂ, ସୋୱଚସ୍ସଂ, ଦୋୱଚସ୍ସଂ, ଏତ୍ଥ ସକାରାଗମୋ। ତଥା ନିପକସ୍ସ ଭାୱୋ ନେପକ୍କଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଆଧିକ୍କଂ, ଦୁଭଗସ୍ସ ଭାୱୋ ଦୋଭଗ୍ଗଂ, ୱାଣିଜସ୍ସ ଭାୱୋ ୱାଣିଜ୍ଜଂ, ରାଜିନୋ ଭାୱୋ ରଜ୍ଜଂ, ''ଦ୍ୱଚା''ଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ। ସରୂପସ୍ସ ଭାୱୋ ସାରୁପ୍ପଂ। ଏୱଂ ଓପମ୍ମଂ, ସୋଖୁମ୍ମଂ।

ତଥସ୍ସ ଭାୱୋ ତଚ୍ଛଂ, ଦୁମ୍ମେଧସ୍ସ ଭାୱୋ ଦୁମ୍ମେଜ୍ଝଂ, ସମଣସ୍ସ ଭାୱୋ ସାମଞ୍ଞଂ। ଏୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଞ୍ଞଂ, ନିପୁଣସ୍ସ ଭାୱୋ ନେପୁଞ୍ଞଂ। ''ତଚ୍ଛ''ନ୍ତିଆଦୀସୁପି କାରଗ୍ଗହଣେନେୱ ଯୱତଂ ଥଧଣକାରାନଂ ଛଝଞକାରାଦେସା।

ତ୍ତତାପଚ୍ଚଯେସୁ – ପଂସୁକୂଲିକସ୍ସ ଭାୱୋ ପଂସୁକୂଲିକତ୍ତଂ, ପଂସୁକୂଲିକତା। ଏୱଂ ତେଚୀୱରିକତ୍ତଂ, ତେଚୀୱରିକତା, ଓଦରିକତ୍ତଂ, ଓଦରିକତା, ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ, ମନୁସ୍ସତା ଜାତି, ନୀଲତ୍ତଂ, ନୀଲତା ଗୁଣୋ, ଯାଚକତ୍ତଂ, ଯାଚକତା କ୍ରିଯା, ଦଣ୍ଡିତ୍ତଂ, ଦଣ୍ଡିତା ଦବ୍ବଂ, ସଚ୍ଚୱାଦିତା, ପାରମିତା, କତଞ୍ଞୁତା, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତା, ''ଦ୍ୱଚା''ଦିନା ତାପଚ୍ଚଯେ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଅପ୍ପିଚ୍ଛତା, ଅସଂସଗ୍ଗତା, ଭସ୍ସାରାମତା, ନିଦ୍ଦାରାମତା, ଲହୁତା ଇଚ୍ଚାଦି।

ତ୍ତନପଚ୍ଚଯେ – ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ ଭାୱୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନତ୍ତନଂ, ୱେଦନତ୍ତନଂ, ଜାଯତ୍ତନଂ।

ଣେଯ୍ୟେ – ସୁଚିସ୍ସ ଭାୱୋ ସୋଚେଯ୍ୟଂ। ଏୱଂ ଆଧିପଭେଯ୍ୟଂ, କୱିସ୍ସ ଭାୱୋକାୱେଯ୍ୟଂ, ଥେନସ୍ସ ଭାୱୋ ଥେଯ୍ୟଂ, ମହାୱୁତ୍ତିନା ନକାରସ୍ସ ଲୋପୋ।

''ଣ୍ୟତ୍ତତା''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କମ୍ମନି, ସକତ୍ଥେ ଚ ଣ୍ୟାଦଯୋ, ୱୀରାନଂ ଭାୱୋ, କମ୍ମଂ ୱା ୱୀରିଯଂ, ପରିଭଟସ୍ସ କମ୍ମଂ ପାରିଭଟ୍ଟଂ, ପାରିଭଟ୍ଟସ୍ସ ଭାୱୋ ପାରିଭଟ୍ଟତା। ଏୱଂ ସୋୱଚସ୍ସତା, ଭିସଗ୍ଗସ୍ସ କମ୍ମଂ ଭେସଜ୍ଜଂ, ବ୍ୟାୱଟସ୍ସ କମ୍ମଂ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ, ସଠସ୍ସ ଭାୱୋ, କମ୍ମଂ ୱା ସାଠେଯ୍ୟଂ।

ସକତ୍ଥେ ପନ – ଯଥାଭୂତମେୱ ଯଥାଭୁଚ୍ଚଂ, କରୁଣାଯେୱ କାରୁଞ୍ଞଂ, ପତ୍ତକାଲମେୱ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଆକାସାନନ୍ତମେୱ ଆକାସାନଞ୍ଚଂ, କାଯପାଗୁଞ୍ଞମେୱ କାଯପାଗୁଞ୍ଞତା ଇଚ୍ଚାଦି।

''ୱିସମସ୍ସ ଭାୱୋ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

''ତ୍ତତା, ଭାୱେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୮୮।ଣ ୱିସମାଦୀହି।

ୱିସମିଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତେହି ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ତ୍ତ ତା ଚ ''ତସ୍ସ ଭାୱୋ'' ଇଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ଆକତିଗଣୋଯଂ। ୱେସମଂ, ୱିସମତ୍ତଂ, ୱିସମତା। ସୁଚିସ୍ସ ଭାୱୋ ସୋଚଂ, ସୁଚିତ୍ତଂ, ସୁଚିତା, ଗରୁନୋ ଭାୱୋ ଗାରୱୋ, ଆଦିୱୁଦ୍ଧି, ''ଓ ସରେ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ଉକାରସ୍ସ ଚ ଅୱାଦେସୋ। ପଟୁନୋ ଭାୱୋ ପାଟୱଂ, ପଟୁତ୍ତଂ, ପଟୁତା।

ଉଜୁନୋ ଭାୱୋ ଅଜ୍ଜୱଂ, ମୁଦୁନୋ ଭାୱୋ ମଦ୍ଦୱଂ ଇଚ୍ଚତ୍ର ''ଆତ୍ତଞ୍ଚା''ତି ଣମ୍ହି ଇକାରୁକାରାନଂ ଆତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ସଂଯୋଗେ ଆଦିରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ। ଉଜୁତା, ମୁଦୁତା। ଏୱଂ ଇସିସ୍ସ ଭାୱୋ ଆରିସ୍ସଂ, ଆସଭଂ, କୁମାରସ୍ସ ଭାୱୋକୋମାରଂ, ଯୁୱସ୍ସ ଭାୱୋ ଯୋବ୍ବନଂ, ମହାୱୁତ୍ତିନା ନକାରାଗମୋ, ପରମାନଂ ଭାୱୋ, କମ୍ମଂ ୱା ପାରମୀ ଦାନାଦିକ୍ରିଯା, ''ଣୱଣିକା''ଦିସୁତ୍ତେନ ଈପଚ୍ଚଯୋ, ସମଗ୍ଗାନଂ ଭାୱୋ ସାମଗ୍ଗୀ।

୩୮୯।ରମଣୀଯାଦିତୋ କଣ।

ରମଣୀଯେଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ କଣପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ତ୍ତ ତା ଚ ଭାୱତ୍ଥେ। ରମଣୀଯସ୍ସ ଭାୱୋ ରାମଣୀଯକଂ, ରମଣୀଯତ୍ତଂ, ରମଣୀଯତା । ଏୱଂ ମାନୁଞ୍ଞକଂ, ମନୁଞ୍ଞତ୍ତଂ, ମନୁଞ୍ଞତା, ପିଯରୂପକଂ, ପିଯରୂପତ୍ତଂ, ପିଯରୂପତା, କଲ୍ୟାଣକଂ, କଲ୍ୟାଣତ୍ତଂ, କଲ୍ୟାଣତା, ଚୋରକଂ, ଚୋରିକା ୱା,

ଚୋରତ୍ତଂ, ଚୋରତା, ଅଦ୍ଧକଂ, ଅଦ୍ଧତ୍ତଂ, ଅଦ୍ଧତା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭାୱତଦ୍ଧିତଂ।

ୱିସେସତଦ୍ଧିତ

''ସବ୍ବେ ଇମେ ପାପା ଅଯମିମେସଂ ୱିସେସେନ ପାପୋ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୯୦।ୱିସେସେ ତରତମିସିକିୟିଟ୍ଠା।

ୱିସେସତ୍ଥେ ତର ତମ ଇସିକ ଇୟ ଇଟ୍ଠ‌ଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି। ପାପତରୋ, ପାପତରା, ପାପତରଂ। ତତୋପି ଅଧିକୋ ପାପତମୋ, ପାପତମା, ପାପତମଂ। ପାପିସିକୋ, ପାପିସିକା, ପାପିସିକଂ। ପାପିୟୋ, ପାପିୟା, ପାପିୟଂ। ପାପିଟ୍ଠୋ, ପାପିଟ୍ଠା, ପାପିଟ୍ଠଂ। ଅତିସୟେନ ପାପିଟ୍ଠୋ, ପାପିଟ୍ଠତରୋ। ଏୱଂ ପଟୁତରୋ, ପଟୁତମୋ, ପଟିସିକୋ, ପଟିୟୋ, ପଟିଟ୍ଠୋ। ସବ୍ବେସଂ ଅତିସୟେନ ୱରୋ ୱରତରୋ, ୱରତମୋ, ୱରିସିକୋ, ୱରିୟୋ, ୱରିଟ୍ଠୋ। ଏୱଂ ପଣୀତତରୋ, ପଣୀତତମୋ।

''ସବ୍ବେ ଇମେ ୱୁଦ୍ଧା ଅଯମିମେସଂ ୱିସେସେନ ୱୁଦ୍ଧୋ''ତି ଅତ୍ଥେ ଇୟିଟ୍ଠପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି।

୩୯୧।ୱୁଦ୍ଧସ୍ସଜୋ ଇୟିଟ୍ଠେସୁ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ୱୁଦ୍ଧସଦ୍ଦସ୍ସ ଜୋ ହୋତି ଇୟ ଇଟ୍ଠଇଚ୍ଚେତେସୁ ପଚ୍ଚୟେସୁ। ଜେୟ୍ୟୋ, ଜେଟ୍ଠୋ, ଏତ୍ଥ ଚ ''ସରଲୋପାଦି''ସୁତ୍ତେ ତୁଗ୍ଗହଣେନ ଲୋପମକତ୍ୱା ''ସରା ସରେ ଲୋପ''ନ୍ତି ପୁବ୍ବସରେ ଲୁତ୍ତେ ''କ୍ୱଚାସୱଣ୍ଣଂ ଲୁତ୍ତେ''ତି ଏକାରୋ।

''ଇୟିଟ୍ଠେସୂ''ତି ଅଧିକାରୋ, ''ଜୋ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୩୯୨।ପସତ୍ଥସ୍ସ ସୋ ଚ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ପସତ୍ଥସଦ୍ଦସ୍ସ ସାଦେସୋ ହୋତି, ଜୋ ଚ ଇୟିଟ୍ଠେସୁ। ଅୟଞ୍ଚ ପସତ୍ଥୋ ଅୟଞ୍ଚ ପସତ୍ଥୋ ସବ୍ବେ ଇମେ ପସତ୍ଥା ଅୟମିମେସଂ ୱିସେସେନ ପସତ୍ଥୋତି ସେୟ୍ୟୋ, ସେଟ୍ଠୋ, ଜେୟ୍ୟୋ, ଜେଟ୍ଠୋ।

୩୯୩।ଅନ୍ତିକସ୍ସ ନେଦୋ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଅନ୍ତିକସଦ୍ଦସ୍ସ ନେଦାଦେସୋ ହୋତି ଇୟିଟ୍ଠେସୁ। ୱିସେସେନ ଅନ୍ତିକୋତି ନେଦିୟୋ, ନେଦିଟ୍ଠୋ।

୩୯୪।ବାଳ୍ହସ୍ସ ସାଧୋ।

ସବ୍ବସ୍ସେୱ ବାଳ୍ହସଦ୍ଦସ୍ସ ସାଧାଦେସୋ ହୋତି ଇୟିଟ୍ଠେସୁ। ୱିସେସେନ ବାଳ୍ହୋତି ସାଧିୟୋ, ସାଧିଟ୍ଠୋ।

୩୯୫।ଅପ୍ପସ୍ସ କଣ।

ସବ୍ବସ୍ସ ଅପ୍ପସଦ୍ଦସ୍ସ କଣ ହୋତି ଇୟିଟ୍ଠେସୁ। ୱିସେସେନ ଅପ୍ପୋତି କଣିୟୋ, କଣିଟ୍ଠୋ।

''ୱିସେସେନ ଯୁୱା''ତି ଅତ୍ଥେ ''କଣ''ଇତି ୱତ୍ତତେ।

୩୯୬।ଯୁୱାନଞ୍ଚ।

ସବ୍ବସ୍ସ ଯୁୱସଦ୍ଦସ୍ସ କଣ ହୋତି ଇୟିଟ୍ଠେସୁ। ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଣକାରସ୍ସ ନକାରୋ। କନିୟୋ, କନିଟ୍ଠୋ।

୩୯୭।ୱନ୍ତୁ ମନ୍ତୁ ୱୀନଞ୍ଚ ଲୋପୋ।

ୱନ୍ତୁମନ୍ତୁୱୀ ଇଚ୍ଚେତେସଂ ପଚ୍ଚୟାନଂ ଲୋପୋ ହୋତି ଇୟିଟ୍ଠେସୁ। ସବ୍ବେ ଇମେ ଗୁଣୱନ୍ତୋ ଅୟମିମେସଂ ୱିସେସେନ ଗୁଣୱାତି ଗୁଣିୟୋ, ଗୁଣିଟ୍ଠୋ, ୱିସେସେନ ସତିମାତି ସତିୟୋ, ସତିଟ୍ଠୋ, ୱିସେସେନ ମେଧାୱୀତି ମେଧିୟୋ, ମେଧିଟ୍ଠୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱିସେସତଦ୍ଧିତଂ।

ଅସ୍ସତ୍ଥିତଦ୍ଧିତ

''ମେଧା ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୩୯୮।ତଦସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱୀ ଚ।

ପଠମାୱିଭତ୍ୟନ୍ତା ''ତଦସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତି'' ଇଚ୍ଚେତେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ୱୀପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। ମେଧାମାୟା ସଦ୍ଦେହି ଚାୟଂ। ମେଧାୱୀ, ମେଧାୱିନୋ। ଇତ୍ଥିୟଂ ଈକାରନ୍ତତ୍ତା ''ପତିଭିକ୍ଖୁରାଜୀକାରନ୍ତେହି ଇନୀ''ତି ଇନୀ, ମେଧାୱିନୀ, ମେଧାୱିନିୟୋ। ନପୁଂସକେ ମେଧାୱି କୁଲଂ। ଏୱଂ ମାୟାୱୀ, ମାୟାୱିନୀ, ମାୟାୱି ଚିତ୍ତଂ।

ଚଗ୍ଗହଣେନ ସୋ ଇ ଲୱ ଆଲାଦିପ୍ପଚ୍ଚୟା ଚ। ଯଥା – ସୁମେଧା ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀତି ସୁମେଧସୋ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଲୋମସୋ। ପିଚ୍ଛଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀତି ପିଚ୍ଛିଲୋ। ଏୱଂ ଫେନିଲୋ, ତୁଣ୍ଡିଲୋ, ଜଟିଲୋ। କେସା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି କେସୱୋ, ୱାଚାଲୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ତପୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

''ତଦସ୍ସତ୍ଥୀ''ତି ଅଧିକାରୋ।

୩୯୯।ତପାଦିତୋ ସୀ।

ତପଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ସୀପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି ''ତଦସ୍ସତ୍ଥି'' ଇଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ସସ୍ସ ଦ୍ୱିଭାୱୋ। ତପସ୍ସୀ, ତପସ୍ସିନୋ, ତପସ୍ସିନୀ, ତପସ୍ସି। ଏୱଂ ତେଜସ୍ସୀ, ଯସସ୍ସୀ, ମନସ୍ସୀ, ପୟସ୍ସୀ।

''ଦଣ୍ଡୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୪୦୦।ଦଣ୍ଡାଦିତୋ ଇକଈ।

ଆଦିସଦ୍ଦୋୟଂ ପକାରତ୍ଥୋ, ଦଣ୍ଡଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଅୱଣ୍ଣନ୍ତା ଇକ ଈ ଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି ''ତଦସ୍ସତ୍ଥି'' ଇଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ଦଣ୍ଡିକୋ, ଦଣ୍ଡୀ, ଦଣ୍ଡିନୋ, ଦଣ୍ଡିନୀ। ଏୱଂ ମାଲିକୋ, ମାଲୀ, ମାଲିନୀ, ଛତ୍ତିକୋ, ଛତ୍ତୀ, ରୂପିକୋ, ରୂପୀ, କେସିକୋ, କେସୀ, ସଙ୍ଘୀ, ଞାଣୀ, ହତ୍ଥୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

୪୦୧।ମଧ୍ୱାଦିତୋ ରୋ।

ମଧୁଆଦିତୋ ରପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି ''ତଦସ୍ସତ୍ଥୀ''ତି ଅତ୍ଥେ। ମଧୁ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀତି ମଧୁରୋ ଗୁଳୋ, ମଧୁରା ସକ୍ଖରା, ମଧୁରଂ ଖୀରଂ, କୁଞ୍ଜା ହନୂ ଏତସ୍ସ ସନ୍ତୀତି କୁଞ୍ଜରୋ, ସଙ୍ଖସ୍ମିଂ ୱତ୍ତବ୍ବେ ମୁଖମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ମୁଖରୋ, ସୁସି ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସୁସିରୋ। ଏୱଂ ରୁଚିରୋ, ନଗରୋ।

''ଗୁଣୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୪୦୨।ଗୁଣାଦିତୋୱନ୍ତୁ।

ଗୁଣୈଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ୱନ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ''ତଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୀ''ତି ଅତ୍ଥେ। ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ, ନାମବ୍ଯପଦେସେ ଚ କତେ ସ୍ଯାଦ୍ଯୁପ୍ପତ୍ତି। ଗୁଣୱନ୍ତୁ ସି, ''ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ, ନ୍ତୁସ୍ସା''ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ''ଆ ସିମ୍ହି''ତି ଆତ୍ତଂ, ଗୁଣୱା ପୁରିସୋ, ସେସଂ ଞେଯ୍ଯଂ। ଏୱଂ ଗଣୱା, କୁଲୱା ଇଚ୍ଚାଦଯୋ। ଇତ୍ଥିଯଂ ''ଣୱ ଣିକ ଣେଯ୍ଯଣନ୍ତୁହୀ''ତି ଈପଚ୍ଚଯୋ, ''ୱା''ତି ୱତ୍ତମାନେ ''ନ୍ତୁସ୍ସ ତମୀକାରେ''ତି ତକାରୋ, ଗୁଣୱତୀ, ଗୁଣୱନ୍ତୀ ଇଚ୍ଚାଦି। ନପୁଂସକେ ''ଅଂ ନପୁଂସକେ''ତି ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସ ଅମାଦେସୋ, ଗୁଣୱଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ସତି ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

''ତଦସ୍ସତ୍ଥୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୦୩।ସତ୍ୟାଦୀହି ମନ୍ତୁ।

ସତିଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଅୱଣ୍ଣନ୍ତରହିତେହି ପଠମାୱିଭତ୍ଯନ୍ତେହି ଲିଙ୍ଗେହି ମନ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ''ତଦସ୍ସତ୍ଥୀ''ତି ଅତ୍ଥେ। ସେସଂ ଗୁଣୱନ୍ତୁସମଂ। ସତିମା, ସତିମତୀ, ସତିମନ୍ତୀ, ସତିମଂ। ଏୱଂ ଧିତିମା, ଗତିମା ଇଚ୍ଚାଦଯୋ।

ତଥା ''ଆଯୁ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଆଯୁ ମନ୍ତୁ''ଇଚ୍ଚତ୍ର –

୪୦୪।ଆଯୁସ୍ସୁକାରାସମନ୍ତୁମ୍ହି।

ଆଯୁସ୍ସ ଉକାରୋ ଅସ ହୋତି ମନ୍ତୁମ୍ହୀତି ଅସାଦେସୋ। ଆଯସ୍ମା, ସେସଂ ସମଂ। ଗାୱୋ ଅସ୍ସ ସନ୍ତୀତି ଗୋମା, ଗୋମନ୍ତୋ, ଗୋମତୀ, ଗୋମନ୍ତୀ, ଗୋମଂ କୁଲଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ସଦ୍ଧା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୪୦୫।ସଦ୍ଧାଦିତୋ ଣ।

ସଦ୍ଧା ପଞ୍ଞାଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ''ତଦସ୍ସତ୍ଥି''ଇଚ୍ଚେତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ। ସଦ୍ଧୋ ପୁରିସୋ, ସଦ୍ଧା କଞ୍ଞା, ସଦ୍ଧଂ କୁଲଂ। ଏୱଂ ପଞ୍ଞୋ, ଅମଚ୍ଛରୋ, ତଥା ବୁଦ୍ଧଂ, ବୁଦ୍ଧି ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ବୁଦ୍ଧୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅସ୍ସତ୍ଥିତଦ୍ଧିତଂ।

ସଙ୍ଖ୍ଯାତଦ୍ଧିତ

''ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପୂରଣୋ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୪୦୬।ସଙ୍ଖ୍ଯାପୂରଣେ ମୋ।

ପୂରଯତି ସଙ୍ଖ୍ଯା ଅନେନାତି ପୂରଣୋ, ସଙ୍ଖ୍ଯାଯ ପୂରଣୋ ସଙ୍ଖ୍ଯାପୂରଣୋ, ତସ୍ମିଂ ସଙ୍ଖ୍ଯାପୂରଣତ୍ଥେ ଛଟ୍ଠିଯନ୍ତତୋ ମପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ପଞ୍ଚମୋ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପୂରଣୀ ପଞ୍ଚମୀ, ''ନଦାଦିତୋ ୱା ଈ''ତି ଈପଚ୍ଚଯୋ। ''ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ''ତି ଆପଚ୍ଚଯୋ, ପଞ୍ଚମା ୱୀରିଯପାରମୀ, ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ। ଏୱଂ ସତ୍ତମୋ, ସତ୍ତମୀ, ସତ୍ତମା, ସତ୍ତମଂ, ଅଟ୍ଠମୋ, ଅଟ୍ଠମୀ, ଅଟ୍ଠମା, ଅଟ୍ଠମଂ, ନୱମୋ , ନୱମୀ, ନୱମା, ନୱମଂ, ଦସମୋ, ଦସମୀ, ଦସମା, ଦସମଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ସଙ୍ଖ୍ଯାପୂରଣେ''ତି ଅଧିକାରୋ।

୪୦୭।ଚତୁଚ୍ଛେହି ଥଠା।

ଚତୁଛେିକେତେହି ଥଠେିକେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ସଙ୍ଖ୍ୟାପୂରଣତ୍ଥେ। ଚତୁନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ଚତୁତ୍ଥୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଚତୁତ୍ଥୀ, ଚତୁତ୍ଥା, ଚତୁତ୍ଥଂ, ଛନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ଛଟ୍ଠୋ, ଛଟ୍ଠୀ, ଛଟ୍ଠା, ଛଟ୍ଠଂ, ଛଟ୍ଠୋ ଏୱ ଛଟ୍ଠମୋ।

ଛାହଂ, ଛଠଆୟତନଂ ଇଚ୍ଚତ୍ର –

୪୦୮।ସ ଛସ୍ସ ୱା।

ଛସ୍ସ ସକାରାଦେସୋ ହୋତି ୱା ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ। ଛାହମସ୍ସ ଜୀୱିତଂ ସାହଂ, ଛାହଂ ୱା, ସଠଆୟତନଂ।

''ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୂରଣୋ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୪୦୯।ଦ୍ୱିତୀହି ତିୟୋ।

ଦ୍ୱିତିଇଚ୍ଚେତେହି ତିୟପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି ସଙ୍ଖ୍ୟାପୂରଣତ୍ଥେ। ୱିପରିଣାମେନ ''ଦ୍ୱି ତିଣ୍ଣ''ନ୍ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୪୧୦।ତିୟେ ଦୁତାପି ଚ।

ଦ୍ୱିତିଇଚ୍ଚେତେସଂ ଦୁତୈିକାଦେସା ହୋନ୍ତି ତିୟପ୍ପଚ୍ଚୟେ ପରେ। ଦୁତିୟୋ ପୁରିସୋ, ଦୁତିୟା, ଦୁତିୟଂ। ଏୱଂ ତିଣ୍ଣଂ ପୂରଣୋ ତତିୟୋ, ତତିୟା, ତତିୟଂ। ଅପିଗ୍ଗହଣେନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥାପି ଦ୍ୱିସଦ୍ଦସ୍ସ ଦୁଆଦେସୋ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ଦି ଚ। ଦ୍ୱେ ରତ୍ତିୟୋ ଦୁରତ୍ତଂ, ଦୁୱିଧଂ, ଦୁୱଙ୍ଗଂ, ଦିରତ୍ତଂ, ଦିଗୁଣଂ, ଦିଗୁ।

୪୧୧।ତେସମଡ୍ଢୂପପଦେନ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢଦିୱଡ୍ଢଦିୟଡ୍ଢଡ୍ଢତିୟା।

ତେସଂ ଚତୁତ୍ଥଦୁତିୟତତିୟାନଂ ଅଡ୍ଢୂପପଦାନଂ ଅଡ୍ଢୂପପଦେନ ସହ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢଦିୱଡ୍ଢଦିୟଡ୍ଢଅଡ୍ଢତିୟାଦେସା ହୋନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ –

ଅଡ୍ଢୂପପଦପାଦାନ-ସାମତ୍ଥା ଅଡ୍ଢପୁବ୍ବକା;

ତେସଂସଦ୍ଦେନ ଗୟ୍ହନ୍ତେ, ଚତୁତ୍ଥଦୁତିୟାଦୟୋ।

ଅଡ୍ଢେନ ଚତୁତ୍ଥୋ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢୋ, ଅଡ୍ଢେନ ଦୁତିୟୋ ଦିୱଡ୍ଢୋ, ଦିୟଡ୍ଢୋ, ଅଡ୍ଢେନ ତତିୟୋ ଅଡ୍ଢତିୟୋ।

''ଏକଞ୍ଚ ଦସ ଚା''ତି ଅତ୍ଥେ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସେ, ''ଏକେନ ଅଧିକା ଦସା''ତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପୁରିସସମାସେ ୱା କତେ ''ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ''ତି ୱତ୍ତମାନେ ''ଦ୍ୱେକଟ୍ଠାନମାକାରୋ ୱା''ତି ଆତ୍ତଂ। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋୟଂ ୱାସଦ୍ଦୋ।

ତେନ ଚେତ୍ଥ –

ଦ୍ୱେକଟ୍ଠାନଂ ଦସେ ନିଚ୍ଚଂ, ଦ୍ୱିସ୍ସା'ନୱୁତିୟା ନୱା;

ଇତରେସ'ମସନ୍ତଞ୍ଚ, ଆତ୍ତଂ ଦୀପେତି ୱାସୁତି।

''ଏକାଦିତୋ ଦସର ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ''ତି ରତ୍ତଂ।

ରାଦେସୋ ୱଣ୍ଣମତ୍ତତ୍ତା, ୱଣ୍ଣମତ୍ତପ୍ପସଙ୍ଗିପି;

ସିୟା ଦସସ୍ସ ଦସ୍ସେୱ, ନିମିତ୍ତାସନ୍ନଭାୱତୋ।

ତତୋ ବହୁୱଚନଂ ଯୋ, ‘‘ପଞ୍ଚାଦୀନମକାରୋ’’ତି ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ। ଏକାରସ, ଏକାଦସ, ଲିଙ୍ଗତ୍ତଯେପି ସମାନଂ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୧୨।ଏକାଦିତୋଦସସ୍ସୀ।

ଏକାଦିତୋ ପରସ୍ସ ଦସସ୍ସ ଅନ୍ତେ ଈପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ୱା ପୂରଣତ୍ଥେ।

ଦସସ୍ସ ପଚ୍ଚଯାଯୋଗା, ଲଦ୍ଧମନ୍ତେତି ଅତ୍ଥତୋ;

ତଦନ୍ତସ୍ସ ସଭାୱେନ, ଇତ୍ଥିଯଂଯେୱ ସମ୍ଭୱୋ।

ଏକାଦସନ୍ନଂ ପୂରଣୀ ଏକାଦସୀ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଏକାଦସମୋ, ଏକାଦସମଂ।

ଦ୍ୱେ ଚ ଦସ ଚ, ଦ୍ୱୀହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ‘‘ଦ୍ୱି ଦସ’’ଇଚ୍ଚତ୍ର ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

‘‘ୱୀସତି ଦସେସୁ ବା ଦ୍ୱିସ୍ସ ତୁ’’ତି ବାଦେସୋ, ଦସ୍ସ ରାଦେସୋ। ବାରସ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଆତ୍ତଂ, ଦ୍ୱାଦସ। ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ବାରସମୋ, ଦ୍ୱାଦସମୋ, ଦ୍ୱାଦସୀ।

ତଯୋ ଚ ଦସ ଚ, ତୀହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ତେରସ, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧି ଲୋପା’’ଦିନା ତିସ୍ସ ତେଆଦସୋ ଆନୱୁତିଯା, ତେରସମୋ, ତେରସୀ।

ଚତ୍ତାରୋ ଚ ଦସ ଚ, ଚତୂହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ଚତୁଦ୍ଦସ ଇଚ୍ଚତ୍ର ‘‘ଗଣନେ ଦସସ୍ସା’’ତି ଚ ୱତ୍ତମାନେ ‘‘ଚତୂପପଦସ୍ସ ଲୋପୋ ତୁତ୍ତରପଦାଦି ଚସ୍ସ ଚୁଚୋପି ନୱା’’ତି ତୁଲୋପୋ, ଚୁଚୋ ଚ। ଚୁଦ୍ଦସ, ଚୋଦ୍ଦସ, ଚତୁଦ୍ଦସ। ଚୁଦ୍ଦସମୋ, ଚତୁଦ୍ଦସମୋ, ଚକୁଦ୍ଦସୀ, ଚାତୁଦ୍ଦସୀ ୱା।

ପଞ୍ଚ ଚ ଦସ ଚ, ପଞ୍ଚହି ୱା ଅଧିକା ଦସାତି ପଞ୍ଚଦସ, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧି ଲୋପା’’ଦିନା ପଞ୍ଚସଦ୍ଦସ୍ସ ଦସ ୱୀସେସୁ ପନ୍ନପଣ୍ଣଆଦେସାପି, ‘‘ଅଟ୍ଠାଦିତୋ ଚା’’ତି ରତ୍ତଂ। ପନ୍ନରସ, ପଞ୍ଚଦସ। ପନ୍ନରସମୋ, ପଞ୍ଚଦସମୋ, ପନ୍ନରସୀ, ପଞ୍ଚଦସୀ।

‘‘ଛ ଚ ଦସ ଚ, ଛହି ୱା ଅଧିକା ଦସା’’ତି ସମାସେ କତେ ‘‘ଛସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତମାନେ ‘‘ଦସେ ସୋ ନିଚ୍ଚଞ୍ଚା’’ତି ସୋ, ‘‘ସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ, ‘‘ଲ ଦରାନ’’ନ୍ତି ଲତ୍ତଂ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ।

ଛଓ ନିଚ୍ଚଂ ସୋଳଅସେ ଦସ୍ସ, ଚତ୍ତାଲୀସେ ଚ ତେରସେ;

ଅଞ୍ଞତ୍ର ନ ଚ ହୋତାଯଂ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତୋ।

ଲଳଆନମୱିସେସୋ କ୍ୱଚି, ସୋଳଅସ। ତେଳଅସ, ଚତ୍ତାଲୀସଂ, ଚତ୍ତାରୀସଂ। ସୋଳଅସମୋ, ସୋଳଅସୀ।

‘‘ୱା, ଦସର ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ’’ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ଅଟ୍ଠାଦିତୋ ଚା’’ତି ରତ୍ତଂ। ଅଟ୍ଠାରସ, ଅଟ୍ଠାଦସ, ଆତ୍ତଂ। ଅଟ୍ଠାରସନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ଅଟ୍ଠାରସମୋ, ଅଟ୍ଠାଦସମୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତରସ, ସତ୍ତଦସ। ସତ୍ତରସମୋ, ସତ୍ତଦସମୋ।

ଅଟ୍ଠାଦିତୋତି କିମତ୍ଥଂ? ଚତୁଦ୍ଦସ।

ଏକେନ ଊନା ୱୀସତୀତି ତପ୍ପୁରିସୋ, ଏକୂନୱୀସତି। ଏକୂନୱୀସତାଦଯୋ ଆନୱୁତିଯା ଏକୱଚନନ୍ତା, ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗା ଚ ଦଟ୍ଠବ୍ବା, ତେ ଚ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେ ଚ ୱତ୍ତନ୍ତେ, ଯଦା ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ ୱତ୍ତନ୍ତେ, ତଦା ଭିକ୍ଖୂନମେକୂନୱୀସତି ତିଟ୍ଠତି, ଭୋତି ଭିକ୍ଖୂନମେକୂନୱୀସତି ତିଟ୍ଠତୁ, ଭିକ୍ଖୂନମେକୂନୱୀସତିଂ ପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୂନମେକୂନୱୀସତିଯା କତଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟେ ପନ ଏକୂନୱୀସତି ଭିକ୍ଖୱୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଏକୂନୱୀସତି ଭିକ୍ଖୱୋ ତିଟ୍ଠଥ, ଏକୂନୱୀସତିଂ ଭିକ୍ଖୂ ପସ୍ସ, ଏକୂନୱୀସତିୟା ଭିକ୍ଖୂହି କତଂ ଇଚ୍ଚାଦି। ଏୱଂ ୱୀସତାଦୀସୁପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଏକୂନୱୀସତିୟା ପୂରଣୋ ଏକୂନୱୀସତିମୋ।

ଦସ ଚ ଦସ ଚାତି ଅତ୍ଥେ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସଂ କତ୍ୱା ''ଦସଦସା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ''ସରୂପାନମେକସେସ୍ୱସକି''ନ୍ତି ଏକସେସେ କତେ ଦସସଦ୍ଦତୋ ପଠମାବହୁୱଚନଂ ଯୋ। ''ଦସ ଯୋ''ଇତୀଧ –

୪୧୩।ଗଣନେ ଦସସ୍ସ ଦ୍ୱିତି ଚତୁ ପଞ୍ଚ ଛ ସତ୍ତ ଅଟ୍ଠନୱକାନଂ ୱୀତି ଚତ୍ତାର ପଞ୍ଞ୍ଚା ଛ ସତ୍ତାସ ନୱା ଯୋସୁ ଯୋନଞ୍ଚୀ ସମାସଂ ଠିରି ତୀତୁତି।

ଗଣନେ ଦସସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧୀନଂ ଦ୍ୱିକ ତିକ ଚତୁକ୍କ ପଞ୍ଚକ ଛକ୍କସତ୍ତକ ଅଟ୍ଠକ ନୱକାନଂ କତେକସେସାନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ୱୀତି ଚତ୍ତାର ପଞ୍ଞ୍ଚା ଛ ସତ୍ତ ଅସ ନୱ ଇଚ୍ଚାଦେସା ହୋନ୍ତି ଯୋସୁ ପରେସୁ, ଯୋନଞ୍ଚ ଇସଂ ଆସଂ ଠି ରିତି ଈତି ଉତିଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତୀତି ଦ୍ୱିଦସତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ ଦସସ୍ସ ୱୀଆଦେସୋ ହୋତି, ଯୋୱଚନସ୍ସ ଇସଞ୍ଚ, ସରଲୋପାଦି।

''ସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ, ୱା, ଅନ୍ତେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୧୪।ତି ଚ।

ତାସଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାନମନ୍ତେ ତିକାରାଗମୋ ହୋତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋୟଂ ୱାସଦ୍ଦୋ।

ୱିଭାସା ୱୀସ ତିଂସାନ-ମନ୍ତେ ହୋତି ତିଆଗମୋ;

ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ନ ଚ ହୋତେୱ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତୋ।

''ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ଚା''ତି ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ, ପୁନ ତଦ୍ଧିତତ୍ତା ନାମବ୍ୟପଦେସେ ସ୍ୟାଦୁପ୍ପତ୍ତି। ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱୀସତି, ୱୀସଂ ୱା, ୱୀସତି ଭିକ୍ଖୂ, ୱୀସଂ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ୱୀସତିମୋ। ତଥା ଏକୱୀସତି କୁସଲଚିତ୍ତାନି, ଏକୱୀସଂ ୱା। ଏକୱୀସତିମୋ। ବାୱୀସତି, ବାୱୀସଂ ୱା। ବାୱୀସତିମୋ। ଦ୍ୱାୱୀସତି, ଦ୍ୱାୱୀସଂ ୱା। ଦ୍ୱାୱୀସତିମୋ। ତେୱୀସତି, ତେୱୀସଂ ୱା। ତେୱୀସତିମୋ। ଚତୁୱୀସତି, ଚତୁୱୀସଂ ୱା। ଚତୁୱୀସତିମୋ। ପଣ୍ଣୱୀସତି, ପଣ୍ଣୱୀସଂ ୱା। ପଣ୍ଣୱୀସତିମୋ। ପଞ୍ଚୱୀସତି, ପଞ୍ଚୱୀସଂ ୱା। ପଞ୍ଚୱୀସତିମୋ। ଛବ୍ବୀସତି , ଛବ୍ବୀସଂ ୱା। ଛବ୍ବୀସତିମୋ। ସତ୍ତୱୀସତି, ସତ୍ତୱୀସଂ ୱା। ସତ୍ତୱୀସତିମୋ। ଅଟ୍ଠୱୀସତି, ଅଟ୍ଠୱୀସଂ ୱା। ଅଟ୍ଠୱୀସତିମୋ। ଏକୂନତିଂସତି, ଏକୂନତିଂସଂୱା। ଏକୂନତିଂସତିମୋ।

ଦସ ଚ ଦସ ଚ ଦସ ଚାତି ''ଦସ ଦସ ଦସା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଏକସେସେ କତେ ''ଗଣନେ ଦସସ୍ସା''ତିଆଦିନା ତିଇସମାଦେସା, ''କ୍ୱଚା''ଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ, ସେସଂ ୱୀସତିସମଂ। ତିଂସତି, ତିଂସଂ, ତିଂସ ୱସ୍ସାନି, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ, ତିଂସଂ, ତିଂସାୟ ଇଚ୍ଚାଦି। ଏକତିଂସତି, ଏକତିଂସଂ ୱା, ବାତ୍ତିଂସଂ, ଦ୍ୱତ୍ତିଂସଂ, ତେତ୍ତିଂସଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚତୁଦସତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ କତେକସେସସ୍ସ ଦସସ୍ସ ଚତ୍ତାର, ଯୋୱଚନସ୍ସ ଈସଂ, ଚତ୍ତାଲୀସଂ, ''ଲ ଦରାନ''ନ୍ତି ରସ୍ସ ଲତ୍ତଂ, ତାଲୀସଂ ୱା। ଚତ୍ତାଲୀସତିମୋ। ଏକଚତ୍ତାଲୀସଂ, ଦ୍ୱାଚତ୍ତାଲୀସଂ, ଦ୍ୱିଚତ୍ତାଲୀସଂ, ତେଚତ୍ତାଲୀସଂ, ତିଚତ୍ତାଲୀସଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପଞ୍ଚଦସତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ ଦସସ୍ସ ପଞ୍ଞ୍ଚା, ଯୋୱଚନସ୍ସ ଆସଞ୍ଚ। ପଞ୍ଞ୍ଚାସଂ, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧି ଲୋପା''ଦିନା ପଣ୍ଣାଦେସୋ, ପଣ୍ଣାସଂ ୱା। ଏକପଞ୍ଞ୍ଚାସଂ, ଦ୍ୱେପଞ୍ଞ୍ଚାସଂ, ଦ୍ୱିପଞ୍ଞ୍ଚାସଂ।

ଛଦସତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ ଦସସ୍ସ ଛ, ଯୋୱଚନସ୍ସ ଠିଆଦେସୋ, ''ସ ଛସ୍ସ ୱା''ତି ସକାରାଦେସୋ, ସଟ୍ଠି, ଦ୍ୱାସଟ୍ଠି, ଦ୍ୱେସଟ୍ଠି, ଦ୍ୱିସଟ୍ଠି, ତେସଟ୍ଠି, ତିସଟ୍ଠି।

ସତ୍ତଦସତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ ଦସସ୍ସ ସତ୍ତ, ଯୋୱଚନସ୍ସ ରି, ତି ଚ। ସତ୍ତରି, ସତ୍ତତି, ଦ୍ୱାସତ୍ତରି, ଦ୍ୱାସତ୍ତତି, ଦ୍ୱିସତ୍ତରି, ଦିସତ୍ତତି, ତେସତ୍ତତି, ତିସତ୍ତତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅଟ୍ଠଦସତ୍ଥୱାଚକସ୍ସ ଦସସ୍ସ ଅସ, ଯୋୱଚନସ୍ସ ଈତିଆଦେସୋ ଚ। ଅସୀତି, ଏକାସୀତି, ଦ୍ୱେଅସୀତି, ତେଅସୀତି, ଚତୁରାସୀତି, ''କ୍ୱଚା''ଦିନା ଦୀଘୋ।

ନୱଦସକ୍ଖୱାଚକସ୍ସ ଦସସ୍ସ ନୱ, ଯୋୱଚନସ୍ସ ଉତି ଚ, ନୱୁତି, ଦ୍ୱାନୱୁତି, ଦ୍ୱେନୱୁତି, ଦ୍ୱିନୱୁତି, ତେନୱୁତି, ତିନୱୁତି, ଚତୁନୱୁତି, ଛନ୍ନୱୁତିୟା, ଛନ୍ନୱୁତୀନଂ ପାସଣ୍ଡାନଂ।

''ଗଣନେ, ଦସସ୍ସା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୧୫।ଦସଦସକଂ ସତଂ ଦସକାନଂ ସତଂ ସହସ୍ସଞ୍ଚ ଯୋମ୍ହି।

ଗଣନେ ପରିୟାପନ୍ନସ୍ସ ଦସଦସକକ୍ଖୱାଚକସ୍ସ ଦସସଦ୍ଦସ୍ସ ସତଂ ହୋତି, ସତଦସକକ୍ଖୱାଚକସ୍ସ ଦସସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ହୋତି ଯୋମ୍ହି। ଇମିନା ନିପାତନେନ ଯୋଲୋପୋ, ତଦ୍ଧିତତ୍ତା ପୁନ ନାମବ୍ୟପଦେସେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ଲୋପୋ, ''ସି''ନ୍ତି ଅମାଦେସୋ, ଯୋଜନାନଂ ସତଂ, ସହସ୍ସଂ। ସତଂ ନପୁଂସକମେକୱଚନନ୍ତଞ୍ଚ, ତଥା ସହସ୍ସଂ, ୱଗ୍ଗଭେଦେ ସବ୍ବତ୍ଥ ବହୁୱଚନମ୍ପି ଭୱତି। ଦ୍ୱେ ୱୀସତିଯୋ। ଏୱଂ ତିଂସାଦୀସୁପି, ଦ୍ୱେ ସତାନି, ବହୂନି ସତାନି, ଦ୍ୱେ ସହସ୍ସାନି, ବହୂନି ସହସ୍ସାନି।

ସତସ୍ସ ଦ୍ୱିକନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସଂ କତ୍ୱା ''ସତଂ ଦ୍ୱିକ''ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ''ଦ୍ୱିକାଦୀନଂ ତଦୁତ୍ତରପଦାନଞ୍ଚ ନିପଚ୍ଚନ୍ତେ''ତି ୱୁତ୍ତିୟଂ ୱଚନତୋ ଇମିନା ନିପାତନେନ ଉତ୍ତରପଦସ୍ସ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, କକାରଲୋପୋ ଚ ହୋତି। ଦ୍ୱିସତଂ। ଏୱଂ ସତସ୍ସ ତିକଂ ତିସତଂ, ତଥା ଚତୁସତଂ, ପଞ୍ଚସତଂ, ଛସତଂ, ସତ୍ତସତଂ, ଅଟ୍ଠସତଂ, ନୱସତଂ, ଦସସତଂ ସହସ୍ସଂ ହୋତି। ଅଥ ୱା ଦ୍ୱେ ସତାନି ଦ୍ୱିସତନ୍ତି ଦିଗୁସମାସୋ। ଏୱଂ ତିସତଂ, ଚତୁସତଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

୪୧୬।ଯାୱ ତଦୁତ୍ତରି ଦସଗୁଣିତଞ୍ଚ।

ଯାୱ ତାସଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାନମୁତ୍ତରି, ତାୱ ଦସଗୁଣିତଞ୍ଚ କାତବ୍ବଂ, ଏତ୍ଥ ଦକାରୋ ସନ୍ଧିଜୋ। ଯଥା – ଦସସ୍ସ ଗଣନସ୍ସ ଦସଗୁଣିତଂ ସତଂ ହୋତି, ସତସ୍ସ ଦସଗୁଣିତଂ ସହସ୍ସଂ, ସହସ୍ସସ୍ସ ଦସଗୁଣିତଂ ଦସସହସ୍ସଂ, ଇଦଂ ନହୁତନ୍ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି, ଦସସହସ୍ସସ୍ସ ଦସଗୁଣିତଂ ସତସହସ୍ସଂ, ତଂ ଲକ୍ଖନ୍ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି, ସତସହସ୍ସସ୍ସ ଦସଗୁଣିତଂ ଦସସତସହସ୍ସଂ।

''ଯଦନୁପପନ୍ନା ନିପାତନା ସିଜ୍ଝନ୍ତୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୧୭।ସକନାମେହି।

ଯାସଂ ପନ ସଙ୍ଖ୍ୟାନଂ ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନାମଧେୟ୍ୟାନଂ ଯାନି ରୂପାନି, ତାନି ସକେହି ନାମେହି ନିପଚ୍ଚନ୍ତେ। ସତସହସ୍ସାନଂ ସତଂ କୋଟି, ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗା, ଏକୱଚନନ୍ତା ଚ, ୱଗ୍ଗଭେଦେ ବହୁୱଚନଞ୍ଚ ଭୱତି, କୋଟିସତସହସ୍ସାନଂ ସତଂ ପକୋଟି, ପକୋଟିସତସହସ୍ସାନଂ ସତଂ କୋଟିପ୍ପକୋଟି। ଏୱଂ ନହୁତଂ, ନିନ୍ନହୁତଂ, ଅକ୍ଖୋଭିନୀ, ବିନ୍ଦୁ, ଅବ୍ବୁଦଂ, ନିରବ୍ବୁଦଂ, ଅହହଂ, ଅବବଂ, ଅଟଟଂ, ସୋଗନ୍ଧିକଂ, ଉପ୍ପଲଂ, କୁମୁଦଂ, ପୁଣ୍ଡରୀକଂ, ପଦୁମଂ, କଥାନଂ, ମହାକଥାନଂ, ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟନ୍ତି।

ଇଚ୍ଚେୱଂ ଠାନତୋ ଠାନଂ, ସତଲକ୍ଖଗୁଣଂ ମତଂ;

କୋଟିପ୍ପଭୁତିନଂ ୱୀସ-ସଙ୍ଖ୍ୟାନଞ୍ଚ ଯଥାକ୍କମଂ।

''ଦ୍ୱେ ପରିମାଣାନି ଏତସ୍ସା''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୪୧୮।ଦ୍ୱାଦିତୋ କୋନେକତ୍ଥେ ଚ।

ଦ୍ୱିଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଗଣନତୋ କପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି ଅନେକତ୍ଥେ। ଦ୍ୱିକୋ ରାସି ଦ୍ୱିକଂ। ଏୱଂ ତିକଂ, ଚତୁକ୍କଂ, ପଞ୍ଚକଂ, ଛକ୍କଂ, ସତ୍ତକଂ, ଅଟ୍ଠକଂ, ନୱକଂ, ଦସକଂ, ପଣ୍ଣାସକଂ, ସତକଂ, ସହସ୍ସକଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସଙ୍ଖ୍ୟାତଦ୍ଧିତଂ।

ଅବ୍ୟଯତଦ୍ଧିତ

''ଏକସ୍ମିଂ ୱାରେ ଭୁଞ୍ଜତି, ଦ୍ୱିୱାରେ ଭୁଞ୍ଜତୀ''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

୪୧୯।ଏକାଦିତୋ ସକିସ୍ସ କ୍ଖତ୍ତୁଂ।

ଏକଦ୍ୱିତିଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଗଣନତୋ ସକିସ୍ସ ଠାନେ ୱାରଥ୍ଥେ କ୍ଖତ୍ତୁଂପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଏକକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ''ସଵ୍ୱାସମାୱୁସୋ''ତିଆଦିନା ସିଲୋପୋ। ଏୱଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ପଞ୍ଚକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଅଟ୍ଠକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ନୱକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ସତକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ସହସ୍ସକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ବହୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ, କତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ।

''ଏକେନ ୱିଭାଗେନା''ତି ୱିଗ୍ଗହେ –

ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ସଙ୍ଖ୍ୟାଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ।

୪୨୦।ୱିଭାଗେ ଧା ଚ।

ୱିଭାଗଥ୍ଥେ ଏକାଦିସଙ୍ଖ୍ୟାତୋ ଧାପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦେନ ଏକଦ୍ୱିତୋ ଜ୍ଝ ଚ, ସୁତ୍ତାଦିତୋ ସୋ ଚ। ଏକଧା। ଦ୍ୱୀହି ୱିଭାଗେହି ଦ୍ୱିଧା, ଦୁଧା ୱା, ଦ୍ୱେଧା। ତୀହି ୱିଭାଗେହି ତିଧା, ତେଧା ୱା, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଇକାରସ୍ସେକାରୋ। ଏୱଂ ଚତୁଧା, ପଞ୍ଚଧା, ଛଧା, ସତ୍ତଧା, ଅଟ୍ଠଧା, ନୱଧା, ଦସଧା, ସତଧା, ସହସ୍ସଧା, କତିଧା, ବହୁଧା।

ଜ୍ଝପଚ୍ଚଯେ ଏକଧା କରୋତୀତି ଏକଜ୍ଝଂ। ଏୱଂ ଦ୍ୱେଜ୍ଝଂ।

ସୋପଚ୍ଚଯେ ସୁତ୍ତେନ ୱିଭାଗେନ ସୁତ୍ତସୋ। ଏୱଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ, ପଦସୋ, ଅଥ୍ଥସୋ, ବହୁସୋ, ସଵ୍ୱାକାରେନ ସଵ୍ୱସୋ , ଉପାଯସୋ, ହେତୁସୋ, ଠାନସୋ, ଯୋନିସୋ।

୪୨୧।ସଵ୍ୱନାମେହି ପକାରୱଚନେ ତୁ ଥା।

ସଵ୍ୱନାମେହି ପକାରୱଚନଥ୍ଥେ ଥାପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ତୁସଦ୍ଦେନ ଥତ୍ତାପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ସାମଞ୍ଞସ୍ସ ଭେଦକୋ ୱିସେସୋ ପକାରୋ, ତସ୍ସାଭିଧାନେତି ଅଥ୍ଥୋ, ସୋ ପକାରୋ ତଥା, ତଂ ପକାରଂ ତଥା, ତେନ ପକାରେନ ତଥା, ଯେନ ପକାରେନ ଯଥା। ଏୱଂ ସଵ୍ୱଥା, ଅଞ୍ଞଥା, ଇତରଥା, ଉଭଯଥା, ଥତ୍ତାପଚ୍ଚଯେ ତେନ ପକାରେନ ତଥତ୍ତା। ଏୱଂ ଯଥତ୍ତା, ଅଞ୍ଞଥତ୍ତା।

କୋ ପକାରୋତି ଅଥ୍ଥେ –

୪୨୨।କିମିମେହି ଥଂ।

କିଂଇମଇଚ୍ଚେତେହି ଥଂପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ପକାରୱଚନଥ୍ଥେ। ''କିସ୍ସ କ ୱେ ଚା''ତି ଏଥ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ କିସ୍ସ କାଦେସୋ। କଥଂ, କଂ ପକାରଂ କଥଂ, କେନ ପକାରେନ କଥଂ, ଅଯଂ ପକାରୋ ଇଥ୍ଥଂ, ଇମଂ ପକାରଂ ଇଥ୍ଥଂ। ଅନେନ ପକାରେନ ଇଥ୍ଥଂ, ''ଇମସ୍ସି ଥଂ ଦାନିହ ତୋ ଧେସୁ ଚା''ତି ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଇକାରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଏଥ୍ଥ ହି କ୍ଖତ୍ତୁଂ ଆଦିଥଂପରିଯୋସାନପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତାନଂ ଅବ୍ୟଯତଦ୍ଧିତତ୍ତା ନାମବ୍ୟପଦେସଂ କତ୍ୱା ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି କତେ ''ସଵ୍ୱାସମାୱୁସୋ''ତିଆଦିନା ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ, ''କ୍ୱଚି ତୋ ପଞ୍ଚମ୍ୟଥ୍ଥେ''ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତତୋଆଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତା ଚ ଇଧେୱ ଅବ୍ୟଯତଦ୍ଧିତେ ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି।

୪୨୩।ଯଦନୁପପନ୍ନାନିପାତନା ସିଜ୍ଝନ୍ତି।

ଯେ ସଦ୍ଦା ଲକ୍ଖଣେନ ଅନୁପପନ୍ନା ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଲକ୍ଖଣା ଅକ୍ଖରାଦିତୋ, ନାମୋପସଗ୍ଗନିପାତତୋ ୱା ସମାସତଦ୍ଧିତାଦିତୋ ୱା, ତେ ନିପାତନା ସିଜ୍ଝନ୍ତି।

ତଦ୍ଧିତତୋ ତାୱ –

ଇମସ୍ମା ଜ ସିଯା କାଲେ, ସମାନାପରତୋ ଜ୍ଜୁ ଚ;

ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ’କାରୋ ଚ, ସମାନସ୍ସ ଚ ସୋ ସିଯା।

ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ, ଇମସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ୱା ଅଜ୍ଜ, ସମାନେ କାଲେ ସଜ୍ଜୁ, ଅପରସ୍ମିଂଦିୱସେ ଅପରଜ୍ଜୁ। ନିପାତେହି ଭୱତ୍ଥେ ତନପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ଅଜ୍ଜ ଭୱଂ ଅଜ୍ଜତନଂ, ଅଜ୍ଜ ଭୱା ଅଜ୍ଜତନୀ, ସ୍ୱେ ଭୱଂ ସ୍ୱାତନଂ। ଏୱଂ ପୁରାତନଂ, ହିଯ୍ୟୋ ଭୱଂ ହିଯ୍ୟତ୍ତନଂ, ହିଯ୍ୟୋ ଭୱା ହିଯ୍ୟତ୍ତନୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅବ୍ଯଯତଦ୍ଧିତଂ।

ସାମଞ୍ଞଵୁତ୍ତିଭାୱତ୍ଥା-ବ୍ଯଯତୋ ତଦ୍ଧିତଂ ତିଧା;

ତତ୍ରାଦି ଚତୁଧାପଚ୍ଚା-ନେକତ୍ଥସ୍ସତ୍ଥିସଙ୍ଖ୍ଯାତୋ।

ଇତି ପଦରୂପସିଦ୍ଧିଯଂ ତଦ୍ଧିତକଣ୍ଡୋ

ପଞ୍ଚମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୬। ଆଖ୍ୟାତକଣ୍ଡ

ଭୂୱାଦିଗଣ

ୱିଭତ୍ତିୱିଧାନ

ଅଥ ଆଖ୍ୟାତୱିଭତ୍ତିୟୋ କ୍ରିୟାୱାଚୀହି ଧାତୂହି ପରା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ତତ୍ଥ କ୍ରିୟଂ ଆଚିକ୍ଖତୀତି ଆଖ୍ୟାତଂ, କ୍ରିୟାପଦଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ''କାଲକାରକପୁରିସପରିଦୀପକଂ କ୍ରିୟାଲକ୍ଖଣମାଖ୍ୟାତିକ''ନ୍ତି। ତତ୍ଥ କାଲୋତି ଅତୀତାଦୟୋ, କାରକମିତି କମ୍ମକତ୍ତୁଭାୱା, ପୁରିସାତି ପଠମମଜ୍ଝିମୁତ୍ତମା, କ୍ରିୟାତି ଗମନପଚନାଦିକୋ ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ, କ୍ରିୟାଲକ୍ଖଣଂ ସଞ୍ଜାଣଂ ଏତସ୍ସାତି କ୍ରିୟାଲକ୍ଖଣଂ, ଅଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ।

ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ –

''ୟଂ ତିକାଲଂ ତିପୁରିସଂ, କ୍ରିୟାୱାଚି ତିକାରକଂ;

ଅତିଲିଙ୍ଗଂ ଦ୍ୱିୱଚନଂ, ତଦାଖ୍ୟାତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି।

କାଲାଦିୱସେନ ଧାତ୍ୱତ୍ଥଂ ୱିଭଜନ୍ତୀତି ୱିଭତ୍ତିୟୋ, ତ୍ୟାଦୟୋ, ତା ପନ ୱତ୍ତମାନା ପଞ୍ଚମୀ ସତ୍ତମୀ ପରୋକ୍ଖାହିୟ୍ୟତ୍ତନୀ ଅଜ୍ଜତନୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ କାଲାତିପତ୍ତି ଚାତି ଅଟ୍ଠୱିଧା ଭୱନ୍ତି।

କ୍ରିୟଂ ଧାରେନ୍ତୀତି ଧାତୱୋ, ଭୂୱାଦୟୋ, ଖାଦିଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚୟନ୍ତା ଚ, ତେ ପନ ଅତ୍ଥୱସା ଦ୍ୱିଧା ଭୱନ୍ତି ସକମ୍ମକା, ଅକମ୍ମକା ଚାତି। ତତ୍ର ସକମ୍ମକା ୟେ ଧାତୱୋକମ୍ମାପେକ୍ଖଂ କ୍ରିୟଂ ୱଦନ୍ତି, ୟଥା – କଟଂ କରୋତି, ଗାମଂ ଗଚ୍ଛତି, ଓଦନଂ ପଚତୀତିଆଦୟୋ, ଅକମ୍ମକା ୟେ କମ୍ମନିରପେକ୍ଖଂ କ୍ରିୟଂ ୱଦନ୍ତି, ୟଥା – ଅଚ୍ଛତି, ସେତି, ତିଟ୍ଠତୀତିଆଦୟୋ।

ତେ ପନ ସତ୍ତୱିଧା ଭୱନ୍ତି ୱିକରଣପ୍ପଚ୍ଚୟଭେଦେନ, କଥଂ? ଅୱିକରଣା ଭୂୱାଦୟୋ। ନିଗ୍ଗହୀତପୁବ୍ବକଅୱିକରଣା ରୁଧାଦୟୋ, ୟୱିକରଣା ଦିୱାଦୟୋ, ଣୁଣା ଉଣାୱିକରଣା ସ୍ୱାଦୟୋ, ନାପ୍ପଣ୍ହାୱିକରଣା କିୟାଦୟୋ, ଓୟିରୱିକରଣା ତନାଦୟୋ, ସକତ୍ଥେ ଣେ ଣୟନ୍ତା ଚୁରାଦୟୋତି।

ତତ୍ଥ ପଠମଂ ଅୱିକରଣେସୁ ଭୂୱାଦୀସୁ ଧାତୂସୁ ପଠମଭୂତା ଅକମ୍ମକା ଭୂଇଚ୍ଚେତସ୍ମା ଧାତୁତୋ ତ୍ୟାଦୟୋ ପରା ୟୋଜୀୟନ୍ତେ।

ଭୂସତ୍ତାୟଂ, ''ଭୂ''ଇଚ୍ଚୟଂ ଧାତୁ ସତ୍ତାୟମତ୍ଥେ ୱତ୍ତତେ, କ୍ରିୟାସାମଞ୍ଞଭୂତେ ଭୱନେ ୱତ୍ତତେତି ଅତ୍ଥୋ।

''ଭୂ''ଇତି ଠିତେ –

୪୨୪।ଭୂୱାଦୟୋ ଧାତୱୋ।

ଭୂଇଚ୍ଚେୱମାଦୟୋ ୟେ କ୍ରିୟାୱାଚିନୋ ସଦ୍ଦଗଣା, ତେ ଧାତୁସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି। ଭୂ ଆଦି ୟେସଂ ତେ ଭୂୱାଦୟୋ, ଅଥ ୱା ଭୂୱା ଆଦୀ ପକାରା ୟେସଂ ତେ ଭୂୱାଦୟୋ।

ଭୂୱାଦୀସୁ ୱକାରୋୟଂ, ଞେୟ୍ୟୋ ଆଗମସନ୍ଧିଜୋ;

ଭୂୱାପ୍ପକାରା ୱା ଧାତୂ, ସକମ୍ମାକମ୍ମକତ୍ଥତୋ।

''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିତୋ ''କ୍ୱଚୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୨୫।ଧାତୁସ୍ସନ୍ତୋ ଲୋପୋନେକସ୍ସରସ୍ସ।

ଅନେକସ୍ସରସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତୋ କ୍ଵଚି ଲୋପୋ ହୋତି।

କ୍ଵଚିଗ୍ଗହଣଂ ‘‘ମହୀଯତି ସମଥୋ’’ତିଆଦୀସୁ ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ଇତି ଅନେକସ୍ସରତ୍ତାଭାୱା ଇଧ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ ନ ହୋତି।

ତତୋ ଧାତ୍ୱାଧିକାରୱିହିତାନେକପ୍ପଚ୍ଚଯପ୍ପସଙ୍ଗେ ‘‘ୱତ୍ତିଚ୍ଛାନୁପୁବ୍ବିକା ସଦ୍ଦପ୍ପଟିପତ୍ତୀ’’ତି କତ୍ୱା ୱତ୍ତମାନୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୪୨୬।ୱତ୍ତମାନା ତିଅନ୍ତି, ସିଥ, ମିମ, ତେଅନ୍ତେ, ସେୱ୍ହେ, ଏମ୍ହେ।

ତ୍ୟାଦଯୋ ଦ୍ୱାଦସ ୱତ୍ତମାନାସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତୀତି ତ୍ୟାଦୀନଂ ୱତ୍ତମାନତ୍ତୱିସଯତ୍ତା ୱତ୍ତମାନାସଞ୍ଞା।

୪୨୭।କାଲେ।

ଅଯମଧିକାରୋ।

ଇତୋ ପରଂ ତ୍ୟାଦିୱିଭତ୍ତିୱିଧାନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱତ୍ତତେ।

୪୨୮।ୱତ୍ତମାନା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେ।

ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେ କାଲେ ଗମ୍ଯମାନେ ୱତ୍ତମାନାୱିଭତ୍ତି ହୋତି, କାଲୋତି ଚେତ୍ଥ କ୍ରିଯା, କରଣଂ କାରୋ, ରକାରସ୍ସ ଲକାରୋ, କାଲୋ।

ତଥ୍ୟା –

କ୍ରିଯାଯ ଗମ୍ଯମାନାଯ, ୱିଭତ୍ତୀନଂ ୱିଧାନତୋ;

ଧାତୂହେୱ ଭୱନ୍ତୀତି, ସିଦ୍ଧଂ ତ୍ୟାଦିୱିଭତ୍ତିଯୋ।

ଇଧ ପନ କାଲସ୍ସ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାଣତ୍ତିପରିକପ୍ପକାଲାତିପତ୍ତିୱସେନ ଛଧା ଭିନ୍ନତ୍ତା ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେ’’ତି ୱିସେସେତି। ତଂ ତଂ କାରଣଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ, ପଟିଲଦ୍ଧସଭାୱୋ, ନ ତାୱ ଅତୀତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସମୀପେପି, ତବ୍ବୋହାରୂପଚାରତୋ;

ୱତ୍ତମାନା ଅତୀତେପି, ତଂକାଲୱଚନିଚ୍ଛଯାତି।

ତସ୍ମିଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେ ୱତ୍ତମାନାୱିଭତ୍ତିଂ କତ୍ୱା, ତସ୍ସା ଠାନାନିଯମେ ‘‘ଧାତୁଲିଙ୍ଗେହି ପରା ପଚ୍ଚଯା’’ତି ପରିଭାସତୋ ଧାତୁତୋ ପରଂ ୱତ୍ତମାନପ୍ପଚ୍ଚଯେ କତ୍ୱା, ତେସମନିଯମପ୍ପସଙ୍ଗେସତି ‘‘ୱତ୍ତିଚ୍ଛାନୁପୁବ୍ବିକା ସଦ୍ଦପ୍ପଟିପତ୍ତୀ’’ତି ପରସ୍ସପଦୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ –

୪୨୯।ଅଥ ପୁବ୍ବାନି ୱିଭତ୍ତୀନଂ ଛ ପରସ୍ସପଦାନି।

ଅଥ ତଦ୍ଧିତାନନ୍ତରଂ ୱୁଚ୍ଚମାନାନଂ ସବ୍ବାସଂ ୱତ୍ତମାନାଦୀନଂ ଅଟ୍ଠୱିଧାନଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ଯାନି ଯାନି ପୁବ୍ବକାନି ଛ ପଦାନି, ତାନି ତାନି ଅତ୍ଥତୋ ଅଟ୍ଠଚତ୍ତାଲୀସମତ୍ତାନି ପରସ୍ସପଦସଞ୍ଞାନି ହୋନ୍ତୀତିଆଦିମ୍ହି ଛନ୍ନଂ ପରସ୍ସପଦସଞ୍ଞା, ପରସ୍ସତ୍ଥାନି ପଦାନି ପରସ୍ସପଦାନି, ତବ୍ବାହୁଲ୍ଲତୋ ତବ୍ବୋହାରୋ।

‘‘ଧାତୂହି ଣେ ଣଯ’’ଇଚ୍ଚାଦିତୋ ‘‘ଧାତୂହୀ’’ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୪୩୦।କତ୍ତରି ପରସ୍ସପଦଂ।

କତ୍ତରିକାରକେ ଅଭିଧେୟ୍ୟେ ସବ୍ବଧାତୂହି ପରସ୍ସପଦଂ ହୋତୀତି ପରସ୍ସପଦଂ କତ୍ୱା, ତସ୍ସାପ୍ପନିଯମପ୍ପସଙ୍ଗେ ୱତ୍ତିଚ୍ଛାୱସା –

ୱିପରିଣାମେନ ‘‘ପରସ୍ସପଦାନଂ, ଅତ୍ତନୋପଦାନ’’ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୩୧।ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ପଠମମଜ୍ଝିମୁତ୍ତମପୁରିସା।

ତାସଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ପରସ୍ସପଦାନ’ମତ୍ତନୋପଦାନଞ୍ଚ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ୱଚନାନି ଯଥାକ୍କମଂ ପଠମମଜ୍ଝିମୁତ୍ତମପୁରିସସଞ୍ଞାନି ହୋନ୍ତି। ତଂ ଯଥା? ତି ଅନ୍ତିଇତି ପଠମପୁରିସା, ସି ଥୈତି ମଜ୍ଝିମପୁରିସା, ମି ମୈତି ଉତ୍ତମପୁରିସା। ଅତ୍ତନୋପଦେସୁପି ତେ ଅନ୍ତେଇତି ପଠମପୁରିସା, ସେ ୱ୍ହେଇତି ମଜ୍ଝିମପୁରିସା, ଏ ମ୍ହେଇତି ଉତ୍ତମପୁରିସା। ଏୱଂ ସେସାସୁ ସତ୍ତସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁପି ଯୋଜେତବ୍ବନ୍ତି । ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଭତ୍ତିୱସେନ ଛନ୍ନୱୁତିୱିଧେ ଆଖ୍ୟାତପଦେ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ପଠମମଜ୍ଝିମୌତ୍ତମପୁରିସା ହୋନ୍ତୀତି ୱତ୍ତମାନପରସ୍ସପଦାଦିମ୍ହି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଠମପୁରିସସଞ୍ଞା।

୪୩୨।ନାମମ୍ହି ପଯୁଜ୍ଜମାନେପିତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେ ପଠମୋ।

ତୁମ୍ହାମ୍ହସଦ୍ଦୱଜ୍ଜିତେ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣଭୂତେ ସାଧକୱାଚକେ ନାମମ୍ହି ପଯୁଜ୍ଜମାନେପି ଅପ୍ପଯୁଜ୍ଜମାନେପି ଧାତୂହି ପଠମପୁରିସୋ ହୋତୀତି ପଠମପୁରିସଂ କତ୍ୱା, ତସ୍ସାପ୍ପନିଯମପ୍ପସଙ୍ଗେ କ୍ରିଯାସାଧକସ୍ସ କତ୍ତୁନୋ ଏକତ୍ତେ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛିତେ ‘‘ଏକମ୍ହି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଏକୱଚନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତମାନପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ତି।

‘‘ପରୋ, ପଚ୍ଚଯୋ, ଧାତୂ’’ତି ଚ ଅଧିକାରୋ, ‘‘ଯଥା କତ୍ତରି ଚା’’ତି ଇତୋ ‘‘କତ୍ତରୀ’’ତି ୱିକରଣପ୍ପଚ୍ଚଯୱିଧାନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱତ୍ତତେ।

୪୩୩।ଭୂୱାଦିତୋ ଅ।

ଭୂଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଧାତୁଗଣତୋ ପରୋ ଅପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି କତ୍ତରି ୱିହିତେସୁ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ପରେସୁ। ସବ୍ବଧାତୁକମ୍ହିଯେୱାଯମିସ୍ସତେ।

‘‘ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ, ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୩୪।ଅଞ୍ଞେସୁ ଚ।

କାରିତତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ଅସଂଯୋଗନ୍ତାନଂ ଧାତୂନଂ ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି। ଚଗ୍ଗହଣେନ ଣୁପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସାପି ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ଘଟାଦୀନଂ ୱା’’ତି ଇତୋ ୱାସଦ୍ଦୋ ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବୋ, ସୋ ଚ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋ। ତେନ –

ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣନ୍ତାନଞ୍ଚ, ଲହୂପନ୍ତାନ ଧାତୁନଂ;

ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣାନମେୱ, ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି ପରସ୍ସ ନ।

ଯୁୱଣ୍ଣାନମ୍ପି ଯ ଣୁ ଣା-ନାନିଟ୍ଠାଦୀସୁ ୱୁଦ୍ଧି ନ;

ତୁଦାଦିସ୍ସାୱିକରଣେ, ନ ଛେତ୍ୱାଦୀସୁ ୱା ସିଯା।

ତସ୍ସାପ୍ପନିଯମପ୍ପସଙ୍ଗେ – ‘‘ଅଯୁୱଣ୍ଣାନଞ୍ଚାଯୋ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତି ପରିଭାସତୋ ଊକାରସ୍ସୋକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି।

ୱିପରିଣାମେନ ‘‘ଧାତୂନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୩୫।ଓ ଅୱ ସରେ।

ଓକାରସ୍ସ ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ସରେ ପରେ ଅୱାଦେସୋ ହୋତି। ‘‘ସରଲୋପୋ ମାଦେସ’’ଇଚ୍ଚାଦିନା ସରଲୋପାଦିମ୍ହି କତେ ‘‘ନୟେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ’’ତି ପରନଯନଂ କାତବ୍ବଂ।

ସୋ ପୁରିସୋ ସାଧୁ ଭୱତି, ସା କଞ୍ଞା ସାଧୁ ଭୱତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ସାଧୁ ଭୱତି।

ଏତ୍ଥ ହି –

କତ୍ତୁନୋଭିହିତତ୍ତାୱ, ଆଖ୍ୟାତେନ ନ କତ୍ତରି;

ତତିୟା ପଠମା ହୋତି, ଲିଙ୍ଗତ୍ଥଂ ପନପେକ୍ଖିୟ।

ସତିପି କ୍ରିୟାୟେକତ୍ତେ କତ୍ତୁନଂ ବହୁତ୍ତା ‘‘ବହୁମ୍ହି ୱତ୍ତଙ୍କେ ବହୁୱଚନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତମାନପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସବହୁୱଚନଂ ଅନ୍ତି, ପୁରେ ୱିୟ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସା, ସରଲୋପାଦି। ତେ ପୁରିସା ଭୱନ୍ତି, ଅପ୍ପୟୁଜ୍ଜମାନେପି ଭୱତି, ଭୱନ୍ତି।

‘‘ପୟୁଜ୍ଜମାନେପି, ତୁଲ୍ଲାଧିକରଣେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୩୬।ତୁମ୍ହେ ମଜ୍ଝିମୋ।

ତୁଲ୍ଲାଧିକରଣଭୂତେ ତୁମ୍ହସଦ୍ଦେ ପୟୁଜ୍ଜମାନେପି ଅପ୍ପୟୁଜ୍ଜମାନେପି ଧାତୂହି ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ ହୋତୀତି ୱତ୍ତମାନପରସ୍ସପଦମଜ୍ଝିମପୁରିସେକୱଚନଂସି, ସେସଂ ପୁରିମସମଂ। ତ୍ୱଂ ଭୱସି, ତୁମ୍ହେ ଭୱଥ, ଅପ୍ପୟୁଜ୍ଜମାନେପି ଭୱସି, ଭୱଥ।

ତୁଲ୍ଲାଧିକରଣେତି କିମତ୍ଥଂ? ତୟା ପଚ୍ଚତେ ଓଦନୋ।

ତସ୍ମିଂୟେୱାଧିକାରେ –

୪୩୭।ଅମ୍ହେ ଉତ୍ତମୋ।

ତୁଲ୍ଲାଧିକରଣଭୂତେ ଅମ୍ହସଦ୍ଦେ ପୟୁଜ୍ଜମାନେପି ଅପ୍ପୟୁଜ୍ଜମାନେପି ଧାତୂହି ଉତ୍ତମପୁରିସୋ ହୋତୀତି ୱତ୍ତମାନପରସ୍ସପଦୌତ୍ତମପୁରିସେକୱଚନଂ ମି, ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସା।

୪୩୮।ଅକାରୋ ଦୀଘଂ ହିମିମେସୁ।

ଅକାରୋ ଦୀଘମାପଜ୍ଜତେ ହିମିମୈଚ୍ଚେତାସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ। ଅହଂ ଭୱାମି, ମୟଂ ଭୱାମ। ଭୱାମି, ଭୱାମ।

‘‘ୱିଭତ୍ତୀନଂ, ଛା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୩୯।ପରାଣ୍ୟତ୍ତନୋପଦାନି।

ସବ୍ବାସଂ ୱତ୍ତମାନାନଂ ଅଟ୍ଠୱିଧାନଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ଯାନି ଯାନି ପରାନି ଛ ପଦାନି, ତାନି ତାନି ଅତ୍ତନୋପଦସଞ୍ଞାନି ହୋନ୍ତୀତି ତେଆଦୀନଂ ଅତ୍ତନୋପଦସଞ୍ଞା।

‘‘ଧାତୂହି, ଅତ୍ତନୋପଦାନୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୪୦।କତ୍ତରି ଚ।

କତ୍ତରି ଚ କାରକେ ଅଭିଧେୟ୍ୟେ ଧାତୂହି ଅତ୍ତନୋପଦାନି ହୋନ୍ତି। ଚଗ୍ଗହଣଂ କତ୍ଥଚି ନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ସେସଂ ପରସ୍ସପଦେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଭୱତେ, ଭୱନ୍ତେ, ଭୱସେ, ଭୱୱ୍ହେ, ଭୱେ, ଭୱାମ୍ହେ।

ପଚ ପାକେ, ଧାତୁସଞ୍ଞାଯଂ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ତ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣାନମଭାୱା ୱୁଦ୍ଧିଅଭାୱୋୱେତ୍ଥ ୱିସେସୋ। ସୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଓଦନଂ ପଚତି, ପଚନ୍ତି, ପଚସି , ପଚଥ, ପଚାମି, ପଚାମ, ସୋ ଓଦନଂ ପଚତେ, ତେ ପଚନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ପଚସେ, ତୁମ୍ହେ ପଚୱ୍ହେ, ଅହଂ ପଚେ, ମଯଂ ପଚାମ୍ହେ।

ପଠମପୁରିସାଦୀନମେକତ୍ଥପ୍ପୱତ୍ତିପ୍ପସଙ୍ଗେ ପରିଭାସମାହ –

୪୪୧।ସବ୍ବେସମେକାଭିଧାନେ ପରୋ ପୁରିସୋ।

ସବ୍ବେସଂ ପଠମମଜ୍ଝିମାନଂ, ପଠମୁତ୍ତମାନଂ, ମଜ୍ଝିମୁତ୍ତମାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱା ପୁରିସାନଂ ଏକତୋଭିଧାନେ କାତବ୍ବେ ପରୋ ପୁରିସୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଏକକାଲାନମେୱାଭିଧାନେ ଚାଯଂ। ସୋ ଚ ପଚତି, ତ୍ୱଞ୍ଚ ପଚସୀତି ପରିଯାଯପ୍ପସଙ୍ଗେ ତୁମ୍ହେ ପଚଥାତି ଭୱତି। ଏୱଂ ସୋ ଚ ପଚତି, ଅହଞ୍ଚ ପଚାମୀତି ମଯଂ ପଚାମ, ତଥା ତ୍ୱଞ୍ଚ ପଚସି, ଅହଞ୍ଚ ପଚାମି, ମଯଂ ପଚାମ, ସୋ ଚ ପଚତି, ତ୍ୱଞ୍ଚ ପଚସି, ଅହଞ୍ଚ ପଚାମି, ମଯଂ ପଚାମ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଏକାଭିଧାନେତି କିମତ୍ଥଂ? ‘‘ସୋ ଚ ପଚତି, ତ୍ୱଞ୍ଚ ପଚିସ୍ସସି, ଅହଂ ପଚିଂ’’ ଏତ୍ଥ ଭିନ୍ନକାଲତ୍ତା ‘‘ମଯଂ ପଚିମ୍ହା’’ତି ନ ଭୱତି।

ଗମୁ ସପ୍ପ ଗତିମ୍ହି, ପୁରେ ୱିଯ ଧାତୁସଞ୍ଞାଯଂ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ।

କତ୍ତରି ତ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି।

୪୪୨।ଗମିସ୍ସନ୍ତୋ ଚ୍ଛୋ ୱା ସବ୍ବାସୁ।

ଗମୁଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସନ୍ତୋ ମକାରୋ ଚ୍ଛୋ ହୋତି ୱା ସବ୍ବାସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ, ସବ୍ବଗ୍ଗହଣେନ ମାନନ୍ତ ଯ କାରିତପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ଚ। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ତେନାଯଂ –

ୱିଧିଂ ନିଚ୍ଚଞ୍ଚ ୱାସଦ୍ଦୋ, ମାନ’ନ୍ତେସୁ ତୁ କତ୍ତରି;

ଦୀପେତାନିଚ୍ଚମଞ୍ଞତ୍ଥ, ପରୋକ୍ଖାଯମସନ୍ତକଂ।

ଅପ୍ପଚ୍ଚଯପରନଯନାନି , ସୋ ପୁରିସୋ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛତି, ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଗରୁପୁବ୍ବରସ୍ସତୋ ପରସ୍ସ ପଠମପୁରିସବହୁୱଚନସ୍ସ ରେ ୱା ହୋତି, ଗଚ୍ଛରେ। ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛସି, ତୁମ୍ହେ ଗଚ୍ଛଥ। ଅହଂ ଗଚ୍ଛାମି, ମଯଂ ଗଚ୍ଛାମ।

ଚ୍ଛାଦେସାଭାୱେ ‘‘ଲୋପଞ୍ଚେତ୍ତମକାରୋ’’ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଏକାରୋ। ଗମେତି, ଗମେନ୍ତି, ସରଲୋପୋ। ଗମେସି, ଗମେଥ। ଗମେମି, ଗମେମ।

ଅତ୍ତନୋପଦେପି ସୋ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛତେ, ଗଚ୍ଛନ୍ତେ, ଗଚ୍ଛରେ। ଗଚ୍ଛସେ, ଗଚ୍ଛୱ୍ହେ। ଗଚ୍ଛେ, ଗଚ୍ଛାମ୍ହେ।

‘‘କୁତୋ ନୁ ତ୍ୱଂ ଆଗଚ୍ଛସି, ରାଜଗହତୋ ଆଗଚ୍ଛାମୀ’’ତିଆଦୀସୁ ପନ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସମୀପେ ୱତ୍ତମାନୱଚନଂ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୪୩।ଗମିସ୍ସ ଘମ୍ମଂ।

ଗମୁଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ ଘମ୍ମାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ଘମ୍ମତି, ଘମ୍ମନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭାୱକମ୍ମେସୁ ପନ –

୪୪୪।ଅତ୍ତନୋପଦାନି ଭାୱେ ଚ କମ୍ମନି।

ଭାୱେ ଚ କମ୍ମନି ଚ କାରକେ ଅଭିଧେୟ୍ୟେ ଅତ୍ତନୋପଦାନି ହୋନ୍ତି, ଚସଦ୍ଦେନ କମ୍ମକତ୍ତରିପି। ଭୱନଂ ଭାୱୋ, ସୋ ଚ କାରକନ୍ତରେନ ଅସଂସଟ୍ଠୋ କେୱଲୋ ଭୱନଲୱନାଦିକୋ ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ। କରୀୟତୀତି କମ୍ମଂ। ଅକମ୍ମକାପି ଧାତୱୋ ସୋପସଗ୍ଗା ସକମ୍ମକାପି ଭୱନ୍ତି, ତସ୍ମା କମ୍ମନି ଅନୁପୁବ୍ବା ଭୂଧାତୁତୋ ୱତ୍ତମାନତ୍ତନୋପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ତେ।

''ଧାତୂହି ଣେ ଣୟ''ଇଚ୍ଚାଦିତୋ ''ଧାତୂହୀ''ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୪୪୫।ଭାୱକମ୍ମେସୁ ୟୋ।

ସବ୍ବଧାତୂହି ପରୋ ଭାୱକମ୍ମେସୁ ୟପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। ଅତ୍ତନୋପଦୱିସୟେୱାୟମିସ୍ସତେ, ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଅନୁୱତ୍ତିତୱାଗ୍ଗହଣେନ ୟପ୍ପଚ୍ଚୟେ ୱୁଦ୍ଧି ନ ଭୱତି, ଅନୁଭୂୟତେ ସୁଖଂ ଦେୱଦତ୍ତେନ।

ଆଖ୍ୟାତେନ ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା, ତତିୟା ହୋତି କତ୍ତରି;

କମ୍ମସ୍ସାଭିହିତତ୍ତା ନ, ଦୁତିୟା ପଠମାୱିଧା।

ଅନୁଭୂୟନ୍ତେ ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ତୟା। ଅନୁଭୂୟସେ ତ୍ୱଂ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ଅନୁଭୂୟୱ୍ହେ ତୁମ୍ହେ। ଅହଂ ଅନୁଭୂୟେ ତୟା, ମୟଂ ଅନୁଭୂୟାମ୍ହେ।

''କ୍ୱଚି ଧାତୁ''ଇଚ୍ଚାଦିତୋ ''କ୍ୱଚୀ''ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୪୪୬।ଅତ୍ତନୋପଦାନି ପରସ୍ସପଦତ୍ତଂ।

ଅତ୍ତନୋପଦାନି କ୍ୱଚି ପରସ୍ସପଦତ୍ତମାପଜ୍ଜନ୍ତେ, ଅକତ୍ତରିଯେୱେତଂ। ୟକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅନୁଭୂୟ୍ୟତି ମୟା ସୁଖଂ, ଅନୁଭୂୟ୍ୟତେ ୱା, ଅନୁଭୂୟ୍ୟନ୍ତି। ଅନୁଭୂୟ୍ୟସି, ଅନୁଭୂୟ୍ୟଥ। ଅନୁଭୂୟ୍ୟାମି, ଅନୁଭୂୟ୍ୟାମ। ଦ୍ୱିତ୍ତାଭାୱେ – ଅନୁଭୂୟତି, ଅନୁଭୂୟନ୍ତି।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ? ଅନୁଭୂୟତେ।

ଭାୱେ ଅଦବ୍ବୱୁତ୍ତିନୋ ଭାୱସ୍ସେକତ୍ତା ଏକୱଚନମେୱ, ତଞ୍ଚ ପଠମପୁରିସସ୍ସେୱ, ଭୂୟତେ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ଦେୱଦତ୍ତେନ ସମ୍ପତି ଭୱନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଚଧାତୁତୋ କମ୍ମନି ଅତ୍ତନୋପଦେ ୟପ୍ପଚ୍ଚୟେ ଚ କତେ –

ୱିପରିଣାମେନ ''ୟସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୪୪୭।ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୟକାରୱକାରତ୍ତଂ ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ।

ତସ୍ସ ଭାୱକମ୍ମୱିସୟସ୍ସ ୟପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୟକାରୱକାରତ୍ତଂ ହୋତି ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ସହ ୟଥାସମ୍ଭୱଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଇୱଣ୍ଣାଗମୋ ୱା''ତି ଇତୋ ସୀହଗତିୟା ୱାସଦ୍ଦୋ ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବୋ, ସୋ ଚ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋ। ତେନ –

ଚୱଗ୍ଗୋ ଚ ତ ୱଗ୍ଗାନଂ, ଧାତ୍ୱନ୍ତାନଂ ୟୱତ୍ତନଂ;

ରୱାନଞ୍ଚ ସୟପ୍ପଚ୍ଚ-ୟାନଂ ହୋତି ୟଥାକ୍କମନ୍ତି।

ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗାଦିତ୍ତା ଚକାରେ କତେ ''ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ''ତି ଚକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପଚ୍ଚତେ ଓଦନୋ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଗରୁପୁବ୍ବରସ୍ସତୋ ପରସ୍ସ ପଠମପୁରିସବହୁୱଚନସ୍ସ କ୍ୱଚି ରେ ହୋତି। ପଚ୍ଚରେ, ପଚ୍ଚନ୍ତେ। ପଚ୍ଚସେ, ପଚ୍ଚୱ୍ହେ। ପଚ୍ଚେ, ପଚ୍ଚାମ୍ହେ।

ପରସ୍ସପଦାଦେସେ ପଚ୍ଚତି, ପଚ୍ଚନ୍ତି। ପଚ୍ଚସି, ପଚ୍ଚଥ। ପଚ୍ଚାମି, ପଚ୍ଚାମ। ତଥା କମ୍ମକତ୍ତରି ପଚ୍ଚତେ ଓଦନୋ ସଯମେୱ, ପଚ୍ଚନ୍ତେ। ପଚ୍ଚତି, ପଚ୍ଚନ୍ତି ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଗମିତୋ କମ୍ମନି ଅତ୍ତନୋପଦେ, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଚ କତେ –

''ଧାତୂହି, ତସ୍ମିଂ, ଯେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୪୮।ଇୱଣ୍ଣାଗମୋ ୱା।

ସବ୍ବେହି ଧାତୂହି ତସ୍ମିଂ ଭାୱକମ୍ମୱିସଯେ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ ଇୱଣ୍ଣାଗମୋ ହୋତି ୱାତି ଈକାରାଗମୋ। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ଛାଦେସୋ, ଗଚ୍ଛୀଯତେ ଗାମୋ ଦେୱଦତ୍ତେନ , ଗଚ୍ଛୀଯନ୍ତେ। ଗଚ୍ଛୀଯସେ, ଗଚ୍ଛୀଯୱ୍ହେ। ଗଚ୍ଛୀଯେ, ଗଚ୍ଛୀଯାମ୍ହେ।

ଛାଦେସାଭାୱେ –

''ଧାତୂହି, ଯୋ, ୱା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୪୯।ପୁବ୍ବରୂପଞ୍ଚ।

ହେଟ୍ଠାନୁତ୍ତେହି ପରସ୍ସେୱେଦଂ, ତେନ କଟପୱଗ୍ଗଯକାରଲସନ୍ତେହେୱ ଧାତୂହି ପରୋ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ପୁବ୍ବରୂପମାପଜ୍ଜତେ ୱାତି ମକାରା ପରସ୍ସ ଯକାରସ୍ସ ମକାରୋ। ଗମ୍ମତେ, ଗମୀଯତେ, ଗମ୍ମନ୍ତେ, ଗମୀଯନ୍ତେ। ଗମ୍ମସେ, ଗମୀଯସେ, ଗମ୍ମୱ୍ହେ, ଗମୀଯୱ୍ହେ। ଗମ୍ମେ, ଗମୀଯେ, ଗମ୍ମାମ୍ହେ, ଗମୀଯାମ୍ହେ।

ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ – ଗଚ୍ଛୀୟତି, ଗଚ୍ଛୀୟନ୍ତି। ଗଚ୍ଛୀଯତି, ଗଚ୍ଛୀଯନ୍ତି ୱା। ଗମ୍ମତି, ଗମ୍ମନ୍ତି। ଗମୀଯତି, ଗମୀଯନ୍ତି। ଇକାରାଗମେ ଗମିୟତି, ଗମିୟନ୍ତି। ତଥା ଘମ୍ମୀଯତି, ଘମ୍ମୀଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱତ୍ତମାନାୱିଭତ୍ତି।

୪୫୦।ପଞ୍ଚମୀ ତୁ ଅନ୍ତୁ, ହି ଥ, ମି ମ, ତଂ ଅନ୍ତଂ, ସ୍ସୁୱ୍ହୋ, ଏ ଆମସେ।

ଦ୍ୱାଦଯୋ ଦ୍ୱାଦସ ପଞ୍ଚମୀସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି।

୪୫୧।ଆଣତ୍ଯାସିଟ୍ଠେନୁତ୍ତକାଲେ ପଞ୍ଚମୀ।

ଆଣତ୍ଥେ ଚ ଆସୀସତ୍ଥେ ଅନୁତ୍ତକାଲେ ପଞ୍ଚମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ସତିପି କାଲାଧିକାରେ ପୁନ କାଲଗ୍ଗହଣେନ ୱିଧିନିମନ୍ତନାଜ୍ଝେସନାନୁମତିପତ୍ଥନାପତ୍ତକାଲାଦୀସୁ ଚ ପଞ୍ଚମୀ। ଆଣାପନମାଣତ୍ତି, ଆସୀସନମାସିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ଇଟ୍ଠସ୍ସ ଅସମ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ଥନଂ, ତସ୍ମିଂ ଆଣତ୍ଯାସିଟ୍ଠେ। ଅନୁ ସମୀପେ ଉତ୍ତକାଲୋ ଅନୁତ୍ତକାଲୋ, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନକାଲୋତି ଅତ୍ଥୋ, ନ ଉତ୍ତକାଲୋତି ୱା ଅନୁତ୍ତକାଲୋ, ତସ୍ମିଂ ଅନୁତ୍ତକାଲେ, କାଲମନାମସିଦ୍ଧା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତ୍ଥ ଆସୀସନତ୍ଥେ ଭୂଧାତୁତୋ ପଞ୍ଚମୀପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ତୁ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସା। ସୋ ସୁଖୀ ଭୱତୁ, ତେ ସୁଖିତା ଭୱନ୍ତୁ।

ୱିପରିଣାମେନ ''ଅକାରତୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୫୨।ହିଲୋପଂ ୱା।

ଅକାରତୋ ପରୋ ହିୱିଭତ୍ତି ଲୋପମାପଜ୍ଜତେ ୱା। ତ୍ୱଂ ସୁଖୀ ଭୱ, ଭୱାହି ୱା, ହିମ୍ହି ଦୀଘୋ। ତୁମ୍ହେ ସୁଖିତା ଭୱଥ। ଅହଂ ସୁଖୀ ଭୱାମି, ମଯଂ ସୁଖିନୋ ଭୱାମ।

ଅତ୍ତନୋପଦେ ସୋ ସୁଖୀ ଭୱତଂ, ତେ ସୁଖିତା ଭୱନ୍ତଂ। ତ୍ୱଂ ସୁଖୀ ଭୱସ୍ସୁ, ତୁମ୍ହେ ସୁଖିତା ଭୱୱ୍ହୋ। ଅହଂ ସୁଖୀ ଭୱେ, ମଯଂ ସୁଖିତା ଭୱାମସେ।

କମ୍ମନି ଅନୁଭୂଯତଂ ତଯା, ଅନୁଭୂଯନ୍ତଂ। ଅନୁଭୂଯସ୍ସୁ, ଅନୁଭୂଯୱ୍ହୋ। ଅନୁଭୂଯେ, ଅନୁଭୂଯାମସେ। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅନୁଭୂଯ୍ଯତୁ, ଅନୁଭୂଯ୍ଯନ୍ତୁ। ଅନୁଭୂଯତୁ, ଅନୁଭୂଯନ୍ତୁ ୱା, ଅନୁଭୂଯ୍ଯାହି ଇଚ୍ଚାଦି। ଭାୱେ ଭୂଯତଂ।

ଆଣତ୍ତିଯଂ କତ୍ତରି ଦେୱଦତ୍ତୋ ଦାନି ଓଦନଂ ପଚତୁ, ପଚନ୍ତୁ। ପଚ, ପଚାହି, ପଚଥ। ପଚାମି, ପଚାମ। ପଚତଂ, ପଚନ୍ତଂ। ପଚସ୍ସୁ, ପଚୱ୍ହୋ। ପଚେ, ପଚାମସେ।

କମ୍ମନି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯଚୱଗ୍ଗାଦି, ପଚ୍ଚତଂ ଓଦନୋ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ପଚ୍ଚନ୍ତଂ। ପଚ୍ଚସ୍ସୁ, ପଚ୍ଚୱ୍ହୋ। ପଚ୍ଚେ, ପଚ୍ଚାମସେ। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ପଚ୍ଚତୁ, ପଚ୍ଚନ୍ତୁ। ପଚ୍ଚ, ପଚ୍ଚାହି, ପଚ୍ଚଥ। ପଚ୍ଚାମି, ପଚ୍ଚାମ।

ତଥା ସୋ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛତୁ, ଗଚ୍ଛନ୍ତୁ। ଗଚ୍ଛ, ଗଚ୍ଛାହି, ଗଚ୍ଛଥ। ଗଚ୍ଛାମି, ଗଚ୍ଛାମ। ଗମେତୁ, ଗମେନ୍ତୁ। ଗମ, ଗମାହି, ଗମେଥ। ଗମେମି, ଗମେମ। ଗଚ୍ଛତଂ, ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଗଚ୍ଛସ୍ସୁ, ଗଚ୍ଛୱ୍ହୋ। ଗଚ୍ଛେ, ଗଚ୍ଛାମସେ। ଘମ୍ମାଦେସେ ଘମ୍ମତୁ, ଘମ୍ମନ୍ତୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମନି ଗଚ୍ଛୀଯତଂ, ଗଚ୍ଛୀଯତୁ, ଗମୀଯତଂ, ଗମୀଯତୁ, ଗମ୍ମତଂ, ଗମ୍ମତୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱିଧିମ୍ହି ଇଧ ପବ୍ବତୋ ହୋତୁ, ଅଯଂ ପାସାଦୋ ସୁୱଣ୍ଣମଯୋ ହୋତୂତିଆଦି।

ନିମନ୍ତନେ ଅଧିୱାସେତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ଭଗୱା ଭୋଜନଂ, ଇଧ ନିସୀଦତୁ ଭୱଂ।

ଅଜ୍ଝେସନେ ଦେସେତୁ ଭନ୍ତେ ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ।

ଅନୁମତିଯଂ ପୁଚ୍ଛତୁ ଭୱଂ ପଞ୍ହଂ, ପୱିସତୁ ଭୱଂ, ଏତ୍ଥ ନିସୀଦତୁ।

ପତ୍ଥନା ଯାଚନା, ଦଦାହି ମେ ଗାମୱରାନି ପଞ୍ଚ, ଏକଂ ମେ ନଯନଂ ଦେହି।

ପତ୍ତକାଲେ ସମ୍ପତ୍ତୋ ତେ କାଲୋ କଟକରଣେ, କଟଂ କରୋତୁ ଭୱଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପଞ୍ଚମୀୱିଭତ୍ତି।

୪୫୩।ସତ୍ତମୀ ଏଯ୍ଯ ଏଯ୍ଯୁଂ, ଏଯ୍ଯାସି ଏଯ୍ଯାଥ, ଏଯ୍ଯାମିଏଯ୍ଯାମ, ଏଥ ଏରଂ, ଏଥୋ ଏଯ୍ଯାୱ୍ହୋ, ଏଯ୍ଯଂଏଯ୍ଯାମ୍ହେ।

ଏଯ୍ଯାଦଯୋ ଦ୍ୱାଦସ ସତ୍ତମୀସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି।

''ଅନୁତ୍ତକାଲେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୫୪।ଅନୁମତିପରିକପ୍ପତ୍ଥେସୁସତ୍ତମୀ।

ଅନୁମତ୍ୟତ୍ଥେ ଚ ପରିକପ୍ପତ୍ଥେ ଚ ଅନୁତ୍ତକାଲେ ସତ୍ତମୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ଅତ୍ଥଗ୍ଗହଣେନ ୱିଧିନିମନ୍ତନାଦୀସୁ ଚ ସତ୍ତମୀ। କତ୍ତୁମିଚ୍ଛତୋ ପରସ୍ସ ଅନୁଜାନନଂ ଅନୁମତି, ପରିକପ୍ପନଂ ପରିକପ୍ପୋ, ''ଯଦି ନାମ ଭୱେଯ୍ଯା''ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖଣଂ ନିରୂପନଂ, ହେତୁକ୍ରିଯାଯ ସମ୍ଭୱେ ଫଲକ୍ରିଯାଯ ସମ୍ଭୱପରିକପ୍ପୋ ଚ।

ତଞ୍ଚ ପରିକପ୍ପେ ସତ୍ତମୀପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ଏୟ୍ୟ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୱୁଦ୍ଧାଦି ପୁରିମସମଂ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୁ ୱିଭତ୍ତୀ’’ତିଆଦିନା ଏୟ୍ୟ ଏୟ୍ୟାସି ଏୟ୍ୟାମି ଏୟ୍ୟଂଇଚ୍ଚେତେସଂ ୱିକପ୍ପେନ ଏକାରାଦେସୋ। ସୋ ଦାନି କିଂ ନୁ ଖୋ ଭୱେ, ଯଦି ସୋ ପଠମୱଯେ ପବ୍ବଜେୟ୍ୟ, ଅରହା ଭୱେୟ୍ୟ, ସଚେ ସଙ୍ଖାରା ନିଚ୍ଚା ଭୱେୟ୍ୟୁଂ, ନ ନିରୁଜ୍ଝେୟ୍ୟୁଂ। ଯଦି ତ୍ୱଂ ଭୱେୟ୍ୟାସି, ତୁମ୍ହେ ଭୱେୟ୍ୟାଥ। କଥମହଂ ଦେୱୋ ଭୱେୟ୍ୟାମି, କିଂ ନୁ ଖୋ ମଯଂ ଭୱେୟ୍ୟାମ। ତଥା ଭୱେଥ, ଭୱେରଂ। ଭୱେଥୋ, ଭୱେୟ୍ୟାୱ୍ହୋ।

ପତ୍ଥନେ ତୁ ଅହଂ ସୁଖୀ ଭୱେ, ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱେୟ୍ୟଂ, ଭୱେୟ୍ୟାମ୍ହେ।

କମ୍ମନି ସୁଖଂ ତଯା ଅନୁଭୂଯେଥ, ଅନୁଭୂଯେରଂ। ଅନୁଭୂଯେଥୋ, ଅନୁଭୂଯେୟ୍ୟାୱ୍ହୋ। ଅନୁଭୂଯେ, ଅନୁଭୂଯେୟ୍ୟଂ, ଅନୁଭୂଯେୟ୍ୟାମ୍ହେ। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅନୁଭୂଯେୟ୍ୟ, ଅନୁଭୂଯେୟ୍ୟୁଂ। ଅନୁଭୂଯେୟ୍ୟାସି ଇଚ୍ଚାଦି। ଭାୱେ ଭୂଯେଥ।

ୱିଧିମ୍ହି ସୋ ଓଦନଂ ପଚେ, ପଚେୟ୍ୟ, ପଚେୟ୍ୟୁଂ। ତ୍ୱଂ ପଚେ, ପଚେୟ୍ୟାସି, ତୁମ୍ହେ ପଚେୟ୍ୟାଥ। ଅହଂ ପଚେ, ପଚେୟ୍ୟାମି, ମଯଂ ପଚେୟ୍ୟାମ। ପଚେଥ, ପଚେରଂ। ପଚେଥୋ, ପଚେୟ୍ୟାୱ୍ହୋ। ପଚେ, ପଚେୟ୍ୟଂ, ପଚେୟ୍ୟାମ୍ହେ।

କମ୍ମନି ପଚ୍ଚେଥ, ପଚ୍ଚେରଂ। ପଚ୍ଚେଥୋ, ପଚ୍ଚେୟ୍ୟାୱ୍ହୋ। ପଚ୍ଚେ, ପଚ୍ଚେୟ୍ୟଂ, ପଚ୍ଚେୟ୍ୟାମ୍ହେ। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ପଚ୍ଚେ, ପଚ୍ଚେୟ୍ୟ, ପଚ୍ଚେୟ୍ୟୁଂ। ପଚ୍ଚେୟ୍ୟାସି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅନୁମତିଯଂ ସୋ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛେ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଏୟ୍ୟୁସ୍ସ ଉଂ ୱା, ଗଚ୍ଛୁଂ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ। ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛେ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାସି, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ। ଗଚ୍ଛେ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାମି, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ। ଗମେ, ଗମେୟ୍ୟ, ଗମୁଂ, ଗମେୟ୍ୟୁଂ। ଗମେ, ଗମେୟ୍ୟାସି, ଗମେୟ୍ୟାଥ। ଗମେ, ଗମେୟ୍ୟାମି, ଗମେୟ୍ୟାମ। ଗଚ୍ଛେଥ, ଗଚ୍ଛେରଂ। ଗଚ୍ଛେଥୋ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାୱ୍ହୋ। ଗଚ୍ଛେ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ୍ହେ। ଗମେଥ, ଗମେରଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମନି ଗଚ୍ଛୀଯେଥ, ଗମୀଯେଥ, ଗଚ୍ଛୀଯେରଂ, ଗମୀଯେରଂ ଇଚ୍ଚାଦି। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଗଚ୍ଛୀଯେୟ୍ୟ, ଗମୀଯେୟ୍ୟ, ଗମ୍ମେୟ୍ୟ, ଗମ୍ମେୟ୍ୟୁଂ ଇଚ୍ଚାଦି। ତଥା ଘମ୍ମେ, ଘମ୍ମେୟ୍ୟ, ଘମ୍ମେୟ୍ୟୁଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସତ୍ତମୀୱିଭତ୍ତି।

ପଞ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାଣତ୍ତିପରିକପ୍ପକାଲିକୱିଭତ୍ତିନଯୋ।

୪୫୫।ହିୟ୍ୟତ୍ତନୀ ଆ ଊ, ଓ ତ୍ଥ, ଅଂ ମ୍ହା, ତ୍ଥ ତ୍ଥୁଂ, ସେ ୱ୍ହଂ, ଇଂ ମ୍ହସେ।

ଆଆଦଯୋ ଦ୍ୱାଦସ ହିୟ୍ୟତ୍ତନୀସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି।

‘‘ଅପ୍ପଚ୍ଚକ୍ଖେ, ଅତୀତେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୫୬।ହିଯ୍ୟୋପଭୁତି ପଚ୍ଚକ୍ଖେ ହିୟ୍ୟତ୍ତନୀ।

ହିଯ୍ୟୋପଭୁତି ଅତୀତେ କାଲେ ପଚ୍ଚକ୍ଖେ ୱା ଅପ୍ପଚ୍ଚକ୍ଖେ ୱା ହିୟ୍ୟତ୍ତନୀୱିଭତ୍ତି ହୋତୀତି ହିୟ୍ୟତ୍ତନୀପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ଆ।

‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୁ’’ଇଚ୍ଚାଦିତୋ ‘‘କ୍ୱଚି, ଧାତୂନ’’ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୫୭।ଅକାରାଗମୋହିୟ୍ୟତ୍ତନୀ ଅଜ୍ଜତନୀକାଲାତିପତ୍ତୀସୁ।

କ୍ୱଚି ଧାତୂନମାଦିମ୍ହି ଅକାରାଗମୋ ହୋତି ହିୟ୍ୟତ୍ତନୀଅଜ୍ଜତନୀକାଲାତିପତ୍ତିଇଚ୍ଚେତାସୁ ତୀସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ। କଥମଯମକାରାଗମୋ ଧାତ୍ୱାଦିମ୍ହୀତି ଚେ?

ସତିସ୍ସରେପି ଧାତ୍ୱନ୍ତେ, ପୁନକାରାଗମସ୍ସିଧ;

ନିରନ୍ତରା ପଯୋଗାନୁ ରୋଧା ଧାତ୍ୱାଦିତୋ ଅଯଂ।

ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସସରଲୋପାଦି ୱୁତ୍ତନଯମେୱ।

ଅଭୱା, ଅଭୱୂ। ଅଭୱୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଓକାରସ୍ସ ଅଆଦେସୋ ୱା, ଅଭୱ, ଅଭୱତ୍ଥ। ଅଭୱଂ, ଅଭୱମ୍ହା। ଅଭୱତ୍ଥ, ଅଭୱତ୍ଥୁଂ। ଅଭୱସେ, ଅଭୱୱ୍ହଂ। ଅଭୱିଂ, ଅଭୱମ୍ହସେ।

କମ୍ମନି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ତଯା ସୁଖମନ୍ୱଭୂଯତ୍ଥ, ଅକାରାଗମାଭାୱେ ଅନୁଭୂଯତ୍ଥ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ହସ୍ସ ଥାଦେସୋ, ଅନ୍ୱଭୂଯଥ, ଅନୁଭୂଯଥ, ଅନ୍ୱଭୂଯତ୍ଥୁଂ, ଅନୁଭୂଯତ୍ଥୁଂ। ଅନ୍ୱଭୂଯସେ, ଅନୁଭୂଯସେ, ଅନ୍ୱଭୂଯୱ୍ହଂ, ଅନୁଭୂଯୱ୍ହଂ। ଅନ୍ୱଭୂଯିଂ, ଅନୁଭୂଯିଂ, ଅନ୍ୱଭୂଯମ୍ହସେ, ଅନୁଭୂଯମ୍ହସେ। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅନ୍ୱଭୂଯା, ଅନୁଭୂଯା ଇଚ୍ଚାଦି। ଭାୱେ ଅନ୍ୱଭୂଯତ୍ଥ।

ତଥା ସୋ ଓଦନଂ ଅପଚା, ପଚା, ଅପଚୂ, ପଚୂ। ଅପଚୋ, ପଚୋ, ଅପଚତ୍ଥ, ପଚତ୍ଥ। ଅପଚଂ, ପଚଂ, ଅପଚମ୍ହା, ପଚମ୍ହା। ଅପଚତ୍ଥ, ପଚତ୍ଥ, ଅପଚତ୍ଥୁ, ପଚତ୍ଥୁଂ। ଅପଚସେ, ପଚସେ, ଅପଚୱ୍ହଂ, ପଚୱ୍ହଂ। ଅପଚିଂ, ପଚିଂ, ଅପଚମ୍ହସେ, ପଚମ୍ହସେ।

କମ୍ମନି ଅପଚ୍ଚଥ, ଅପଚ୍ଚତ୍ଥ, ଅପଚ୍ଚତ୍ଥୁଂ। ଅପଚ୍ଚସେ, ଅପଚ୍ଚୱ୍ହଂ। ଅପଚ୍ଚିଂ, ଅପଚ୍ଚମ୍ହସେ। ଅପଚ୍ଚା, ଅପଚ୍ଚୂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ଅଗଚ୍ଛା, ଅଗଚ୍ଛୂ। ଅଗଚ୍ଛୋ, ଅଗଚ୍ଛ, ଅଗଚ୍ଛତ୍ଥ। ଅଗଚ୍ଛଂ, ଅଗଚ୍ଛମ୍ହା। ଅଗଚ୍ଛତ୍ଥ, ଅଗଚ୍ଛତ୍ଥୁଂ। ଅଗଚ୍ଛସେ, ଅଗଚ୍ଛୱ୍ହଂ। ଅଗଚ୍ଛିଂ, ଅଗଚ୍ଛମ୍ହସେ। ଅଗମା, ଅଗମୂ। ଅଗମୋ, ଅଗମ, ଅଗମତ୍ଥ। ଅଗମଂ, ଅଗମମ୍ହା। ଅଗମତ୍ଥ, ଅଗମତ୍ଥୁଂ। ଅଗମସେ, ଅଗମୱ୍ହଂ। ଅଗମିଂ, ଅଗମମ୍ହସେ।

କମ୍ମନି ଅଗଚ୍ଛୀଯତ୍ଥ, ଗଚ୍ଛୀଯତ୍ଥ, ଅଗମୀଯତ୍ଥ, ଗମୀଯତ୍ଥ, ଅଗଚ୍ଛୀଯତ୍ଥୁଂ, ଗଚ୍ଛୀଯତ୍ଥୁଂ, ଅଗମୀଯତ୍ଥୁଂ, ଗମୀଯତ୍ଥୁଂ ଇଚ୍ଚାଦି। ତଥା ଅଘମ୍ମା, ଅଘମ୍ମୂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହିଯ୍ୟତ୍ତନୀୱିଭତ୍ତି।

୪୫୮।ହିଯ୍ୟତ୍ତନୀ ସତ୍ତମୀ ପଞ୍ଚମୀ ୱତ୍ତମାନା ସବ୍ବଧାତୁକଂ।

ହିଯ୍ୟତ୍ତନାଦଯୋ ଚତସ୍ସୋ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ସବ୍ବଧାତୁକସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତୀତି ହିଯ୍ୟତ୍ତନାଦୀନଂ ସବ୍ବଧାତୁକସଞ୍ଞତ୍ତା ''ଇକାରାଗମୋ ଅସବ୍ବଧାତୁକମ୍ହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ଇକାରାଗମୋ ନ ଭୱତି।

ସବ୍ବଧାତୁକଂ।

୪୫୯।ପରୋକ୍ଖା ଅ ଉ, ଏ ତ୍ଥ, ଅଂ ମ୍ହ, ତ୍ଥ ରେ, ଥୋ ୱ୍ହୋ, ଇଂ ମ୍ହେ।

ଅଆଦଯୋ ଦ୍ୱାଦସ ପରୋକ୍ଖାସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି। ଅକ୍ଖାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରଂ ପରୋକ୍ଖା, ତଦ୍ଦୀପକତ୍ତା ଅଯଂ ୱିଭତ୍ତି ପରୋକ୍ଖାତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୪୬୦।ଅପଚ୍ଚକ୍ଖେପରୋକ୍ଖାତୀତେ।

ଅପଚ୍ଚକ୍ଖେ ୱତ୍ତୁନୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାୱିସଯଭୂତେ ଅତୀତେ କାଲେ ପରୋକ୍ଖାୱିଭତ୍ତି ହୋତି। ଅତିକ୍କମ୍ମ ଇତୋତି ଅତୀତୋ, ହୁତ୍ୱା ଅତିକ୍କନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନ ପରୋକ୍ଖାପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ଅ। ''ଭୂ ଅ''ଇତୀଧ –

ୱିପରିଣାମେନ ''ଧାତୂନ''ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୬୧।କ୍ୱଚାଦିୱଣ୍ଣାନମେକସ୍ସରାନଂ ଦ୍ୱେଭାୱୋ।

ଧାତୂନମାଦିଭୂତାନଂ ୱଣ୍ଣାନମେକସ୍ସରାନଂ କ୍ୱଚି ଦ୍ୱେଭାୱୋ ହୋତି। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ କ୍ୱଚିସଦ୍ଦୋ, ତେନ –

ଖ ଛ ସେସୁ ପରୋକ୍ଖାଯଂ, ଦ୍ୱେଭାୱୋ ସବ୍ବଧାତୁନଂ;

ଅପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଜୁହୋତ୍ଯାଦି-ସ୍ୱପି କିଚ୍ଚାଦିକେ କ୍ୱଚି।

‘‘ଭୂ ଭୂ ଅ’’ଇତୀଧ –

୪୬୨।ପୁବ୍ବୋବ୍ଭାସୋ।

ଦ୍ୱେଭୂତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଯୋ ପୁବ୍ବୋ ଅୱଯୱୋ, ସୋ ଅବ୍ଭାସସଞ୍ଞୋ ହୋତୀତି ଅବ୍ଭାସସଞ୍ଞା।

ଅବ୍ଭାସଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ।

୪୬୩।ଅନ୍ତସ୍ସିୱଣ୍ଣାକାରୋ ୱା।

ଅବ୍ଭାସସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ଇୱଣ୍ଣୋ ହୋତି ୱା, ଅକାରୋ ଚ। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ତେନ –

ଖ ଛ ସେସୁ ଅୱଣ୍ଣସ୍ସ,

ଇକାରୋ ସଗୁପୁସ୍ସ ଈ;

ୱାସ୍ସ ଭୂସ୍ସ ପରୋକ୍ଖାଯଂ,

ଅକାରୋ ନାପରସ୍ସିମେତି।

ଉକାରସ୍ସ ଅକାରୋ।

୪୬୪।ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥାନଂ ପଠମତତିଯା।

ଅବ୍ଭାସଗତାନଂ ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥାନଂ ୱଗ୍ଗବ୍ଯଞ୍ଜନାନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ପଠମତତିଯା ହୋନ୍ତୀତି ଭକାରସ୍ସ ବକାରୋ।

୪୬୫।ବ୍ରୂଭୂନମାହଭୂୱା ପରୋକ୍ଖାଯଂ।

ବ୍ରୂଭୂଇଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ଆହଭୂୱଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ପରୋକ୍ଖାୱିଭତ୍ତିଯନ୍ତି ଭୂସଦ୍ଦସ୍ସ ଭୂୱଆଦେସୋ, ‘‘ସରଲୋପୋମାଦେସପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିମ୍ହି’’ତିଆଦିନା ସରଲୋପାଦି, ସୋ କିର ରାଜା ବଭୂୱ, ତେ କିର ବଭୂୱୁ। ତ୍ୱଂ କିର ବଭୂୱେ।

‘‘ଧାତୂହୀ’’ତି ୱତ୍ତତେ, ସୀହଗତିଯା କ୍ୱଚିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୪୬୬।ଇକାରାଗମୋ ଅସବ୍ବଧାତୁକମ୍ହି।

ସବ୍ବସ୍ମିଂ ଅସବ୍ବଧାତୁକମ୍ହି ପରେ କ୍ୱଚି ଧାତୂହି ପରୋ ଇକାରାଗମୋ ହୋତି।

ଅସବ୍ବଧାତୁକେ ବ୍ଯଞ୍ଜ-ନାଦିମ୍ହେ ୱାଯମାଗମୋ;

କ୍ୱଚାଧିକାରତୋ ବ୍ଯଞ୍ଜ-ନାଦୋପି କ୍ୱଚି ନୋ ସିଯା।

ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ନ ସବ୍ବଧାତୁକଂ ଅସବ୍ବଧାତୁକ’’ମିତି କତ୍ୱା ‘‘ହିଯ୍ଯତ୍ତନୀ ସତ୍ତମୀ ପଞ୍ଚମୀ ୱତ୍ତମାନା ସବ୍ବଧାତୁକ’’ନ୍ତି ହିଯ୍ଯତ୍ତନୀଆଦୀନଂ ସବ୍ବଧାତୁକସଞ୍ଞାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଦଞ୍ଞା ଚତସ୍ସୋ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ଅସବ୍ବଧାତୁକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ତୁମ୍ହେ କିର ବଭୂୱିତ୍ଥ। ଅହଂ କିର ବଭୂୱଂ, ମଯଂ କିର ବଭୂୱିମ୍ହ। ଅଉନୋପଦେ ସୋ ବଭୂୱିତ୍ଥ, ବଭୂୱିରେ। ବଭୂୱିତ୍ଥୋ, ବଭୂୱିୱ୍ହୋ। ବଭୂୱିଂ, ବଭୂୱିମ୍ହେ।

କତ୍ଥଚି ଅଉନୋପଦେ ଈକାରାଗମଯପ୍ପଚ୍ଚଯିକାରାଗମା, ଅନୁବଭୂୱୀଯିତ୍ଥ, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଅସବ୍ବଧାତୁକମ୍ହି ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଲୋପେ କତେ ଇଓଣ୍ଣାଗମୋ ନ ଭୱତି, ତଯା କିର ଅନୁବଭୂୱିତ୍ଥ, ଅନୁବଭୂୱିରେ ଇଚ୍ଚାଦି। ଭାୱେ ବଭୂୱୀଯିତ୍ଥ, ବଭୂୱିତ୍ଥ ୱା।

ତଥା ପପଚ, ପପଚୁ। ପପଚେ, ପପଚିତ୍ଥ। ପପଚଂ, ପପଚିମ୍ହ। ପପଚିତ୍ଥ, ପପଚିରେ। ପପଚିତ୍ଥୋ, ପପଚିୱ୍ହୋ। ପପଚିଂ, ପପଚିମ୍ହେ।

କତ୍ଥଚି ପପଚ୍ଚିତ୍ଥ, ପପଚ୍ଚିରେ ଇଚ୍ଚାଦି। ତଥା ଅପଚ୍ଚ, ଅପଚ୍ଚୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଗମିମ୍ହି ''କ୍ୱଚାଦିୱଣ୍ଣାନ''ନ୍ତିଆଦିନା ଦ୍ୱେଭାୱୋ, ''ପୁବ୍ବୋବ୍ଭାସୋ''ତି ଅବ୍ଭାସସଞ୍ଞା।

''ଅବ୍ଭାସେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୬୭।କୱଗ୍ଗସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୋ।

ଅବ୍ଭାସେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ କୱଗ୍ଗସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୋ ହୋତୀତି ୱକାରସ୍ସ ଜକାରୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଅନବ୍ଭାସସ୍ସ ପଠମପୁରିସେକୱଚନମ୍ହି ଦୀଘୋ। ସୋ ଗାମଂ ଜଗାମ କିର, ଜଗମ ୱା, ଜଗମୁ। ଜଗମେ, ଜଗମିତ୍ଥ। ଜଗମଂ, ଜଗମିମ୍ହ। ଜଗମିତ୍ଥ, ଜଗମିରେ। ଜଗମିତ୍ଥୋ, ଜଗମିୱ୍ହୋ। ଜଗମିଂ, ଜଗମିମ୍ହେ।

କତ୍ଥଚି ଜଗମୀଯିତ୍ଥ, ଜଗମିତ୍ଥ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ପରୋକ୍ଖାୱିଭତ୍ତି।

୪୬୮।ଅଜ୍ଜତନୀ ଈ ଉଂ, ଓ ତ୍ଥ, ଇଂ ମ୍ହା, ଆ ଊ, ସେ ୱ୍ହଂ, ଅଂ ମ୍ହେ।

ଈଆଦଯୋ ଦ୍ୱାଦସ ଅଜ୍ଜତନୀସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତି। ଅଜ୍ଜ ଭୱୋ ଅଜ୍ଜତନୋ, ତଦ୍ଦୀପକତ୍ତା ଅଯଂ ୱିଭତ୍ତି ଅଜ୍ଜତନୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

''ଅପଚ୍ଚକ୍ଖେ, ଅତୀତେ, ପଚ୍ଚକ୍ଖେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୬୯।ସମୀପେଜ୍ଜତନୀ।

ସମୀପେ ସମୀପତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଜ୍ଜପ୍ପଭୁତି ଅତୀତେ କାଲେ ପଚ୍ଚକ୍ଖେ ଚ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖେ ଚ ଅଜ୍ଜତନୀୱିଭତ୍ତି ହୋତୀତି ଅଜ୍ଜତନୀପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ଈ।

ପୁରେ ୱିଯ ଅକାରାଗମୋ, ୱୁଦ୍ଧାଦି ଚ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୁୱିଭତ୍ତୀ''ତିଆଦିନା ଈମ୍ହାଦିୱିଭତ୍ତୀନଂ କ୍ୱଚି ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଓଆଅୱଚନାନଂ ଇତ୍ଥଅମାଦେସା ଚ, ସରଲୋପାଦି, ସୋ ଅଭୱି, ଅଭୱୀ ୱା, ଅକାରାଗମାଭାୱେ ଭୱି।

ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ''ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୭୦।ସବ୍ବତୋ ଉଂ ଇଂସୁ।

ସବ୍ବେହି ଧାତୂହି ଉଂୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଇଂସ୍ୱାଦେସୋ ହୋତି ୱା।

ତେ ଅଭୱିଂସୁ, ଭୱିଂସୁ ୱା, ଅଭୱୁଂ, ଭୱୁଂ ୱା। ତ୍ୱଂ ଅଭୱି, ଭୱି ୱା, ଅଭୱୋ, ଭୱୋ ୱା, ତୁମ୍ହେ ଅଭୱିତ୍ଥ, ଭୱିତ୍ଥ ୱା, ଇକାରାଗମୋ। ଅହଂ ଅଭୱିଂ,

ଭୱିଂ ୱା, ମଯଂ ଅଭୱିମ୍ହ, ଭୱିମ୍ହ ୱା, ଅଭୱିମ୍ହା, ଭୱିମ୍ହା ୱା। ସୋ ଅଭୱିତ୍ଥ, ଭୱିତ୍ଥ ୱା, ଅଭୱା, ଭୱା ୱା, ଅଭୱୂ, ଭୱୂ ୱା। ଅଭୱିସେ, ଭୱିସେ ୱା, ଅଭୱିୱ୍ହଂ, ଭୱିୱ୍ହଂ ୱା। ଅଭୱଂ , ଭୱଂ ୱା, ଅଭୱ, ଭୱ ୱା, ଅଭୱିମ୍ହେ, ଭୱିମ୍ହେ ୱା।

କମ୍ମନି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପେ ୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସାଦି, ସୁଖଂ ତଯା ଅନୁଭୱିତ୍ଥ, ଅନ୍ୱଭୂଯିତ୍ଥ, ଅନୁଭୂଯିତ୍ଥ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ତଯା ଅନ୍ୱଭୂଯି, ଅନୁଭୂଯି, ଅନ୍ୱଭୂଯୀ, ଅନୁଭୂଯୀ ୱା, ଅନ୍ୱଭୂଯିଂସୁ, ଅନୁଭୂଯିଂସୁ, ଅନ୍ୱଭୂଯୁଂ, ଅନୁଭୂଯୁଂ। ତ୍ୱଂ ଅନ୍ୱଭୂଯି, ଅନୁଭୂଯି, ତୁମ୍ହେ ଅନ୍ୱଭୂଯିତ୍ଥ, ଅନୁଭୂଯିତ୍ଥ। ଅହଂ ଅନ୍ୱଭୂଯିଂ, ଅନୁଭୂଯିଂ, ମଯଂ ଅନ୍ୱଭୂଯିମ୍ହ, ଅନୁଭୂଯିମ୍ହ, ଅନ୍ୱଭୂଯିମ୍ହା, ଅନୁଭୂଯିମ୍ହା ୱା। ଭାୱେ ଅଭୱିତ୍ଥ, ଅଭୂଯିତ୍ଥ ତଯା।

ସୋ ଅପଚି, ପଚି, ଅପଚୀ, ପଚୀ ୱା, ତେ ଅପଚିଂସୁ, ପଚିଂସୁ, ଅପଚୁଂ, ପଚୁଂ। ତ୍ୱଂ ଅପଚି, ପଚି, ଅପଚୋ, ପଚୋ ୱା, ତୁମ୍ହେ ଅପଚିତ୍ଥ, ପଚିତ୍ଥ। ଅହଂ ଅପଚିଂ, ପଚିଂ, ମଯଂ ଅପଚିମ୍ହ, ପଚିମ୍ହ, ଅପଚିମ୍ହା, ପଚିମ୍ହା ୱା। ସୋ ଅପଚିତ୍ଥ, ପଚିତ୍ଥ, ଅପଚା, ପଚା ୱା, ଅପଚୂ, ପଚୂ। ଅପଚିସେ, ଅପଚିୱ୍ହଂ। ଅପଚଂ, ପଚଂ, ଅପଚ, ପଚ ୱା, ଅପଚିମ୍ହେ, ପଚିମ୍ହେ।

କମ୍ମନି ଅପଚ୍ଚିତ୍ଥ, ପଚ୍ଚିତ୍ଥ ଇଚ୍ଚାଦି। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅପଚ୍ଚି, ପଚ୍ଚି, ଅପଚ୍ଚୀ, ପଚ୍ଚୀ ୱା, ଅପଚ୍ଚିଂସୁ, ପଚ୍ଚିଂସୁ, ଅପଚ୍ଚୁଂ, ପଚ୍ଚୁଂ। ଅପଚ୍ଚି, ପଚ୍ଚି, ଅପଚ୍ଚୋ, ପଚ୍ଚୋ ୱା, ଅପଚ୍ଚିତ୍ଥ, ପଚ୍ଚିତ୍ଥ। ଅପଚ୍ଚିଂ, ପଚ୍ଚିଂ, ଅପଚ୍ଚିମ୍ହ, ପଚ୍ଚିମ୍ହ, ଅପଚ୍ଚିମ୍ହା, ପଚ୍ଚିମ୍ହା ୱା।

ସୋ ଗାମଂ ଅଗଚ୍ଛୀ, ଗଚ୍ଛୀ, ଅଗଚ୍ଛି, ଗଚ୍ଛି ୱା, ତେ ଅଗଚ୍ଛିଂସୁ, ଗଚ୍ଛିଂସୁ, ଅଗଚ୍ଛୁଂ, ଗଚ୍ଛୁଂ। ତ୍ୱଂ ଅଗଚ୍ଛି, ଗଚ୍ଛି, ଅଗଚ୍ଛୋ, ଗଚ୍ଛୋ ୱା, ତୁମ୍ହେ ଅଗଚ୍ଛିତ୍ଥ, ଗଚ୍ଛିତ୍ଥ। ଅହଂ ଅଗଚ୍ଛିଂ, ଗଚ୍ଛିଂ, ମଯଂ ଅଗଚ୍ଛିମ୍ହ, ଗଚ୍ଛିମ୍ହ, ଅଗଚ୍ଛିମ୍ହା, ଗଚ୍ଛିମ୍ହା ୱା।

''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ଗମିସ୍ସ ଛସ୍ସ କ୍ୱଚି ଞ୍ଛାଦେସୋ, ଅଗଞ୍ଛି, ଗଞ୍ଛି, ଅଗଞ୍ଛୀ, ଗଞ୍ଛୀ ୱା, ତେ ଅଗଞ୍ଛିଂସୁ , ଗଞ୍ଛିଂସୁ, ଅଗଞ୍ଛୁଂ, ଗଞ୍ଛୁଂ। ତ୍ୱଂ ଅଗଞ୍ଛି, ଗଞ୍ଛି, ଅଗଞ୍ଛୋ, ଗଞ୍ଛୋ ୱା, ତୁମ୍ହେ ଅଗଞ୍ଛିତ୍ଥ, ଗଞ୍ଛିତ୍ଥ। ଅହଂ ଅଗଞ୍ଛିଂ, ଗଞ୍ଛିଂ, ମଯଂ ଅଗଞ୍ଛିମ୍ହ, ଗଞ୍ଛିମ୍ହ, ଅଗଞ୍ଛିମ୍ହା, ଗଞ୍ଛିମ୍ହା ୱା।

ଛାଦେସାଭାୱେ ସୋ ଅଗମି, ଗମି, ଅଗମୀ, ଗମୀ ୱା, ''କରସ୍ସ କାସତ୍ତମଜ୍ଜତନିମ୍ହୀ''ତି ଏତ୍ଥ ଭାୱନିଦ୍ଦେସେନ, ''ସତ୍ତମଜ୍ଜତନିମ୍ହୀ''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ୱା ସାଗମେ ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ବ୍ୟଞ୍ଜନତୋ ଆକାରାଗମୋ, ଅଗମାସି, ଉଂୱଚନସ୍ସ କ୍ୱଚି ଅଂସ୍ୱାଦେସୋ, ଉଚାଗମୋ ତ୍ୱମ୍ହେସୁ କ୍ୱଚି, ଅଗମିଂସୁ, ଗମିଂସୁ, ଅଗମଂସୁ, ଗମଂସୁ, ଅଗମୁଂ, ଗମୁଂ, ତ୍ୱଂ ଅଗମି, ଗମି, ଅଗମୋ, ଗମୋ ୱା, ଅଗମିତ୍ଥ, ଗମିତ୍ଥ, ଅଗମୁତ୍ଥ, ଗମୁତ୍ଥ। ଅହଂ ଅଗମିଂ, ଗମିଂ, ଅଗମିମ୍ହ, ଗମିମ୍ହ, ଅଗମୁମ୍ହ, ଗମୁମ୍ହ, ଅଗମିମ୍ହା, ଗମିମ୍ହା ୱା।

''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଗମିସ୍ସ ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ଗାଦେସୋ ଚ, ସୋ ଅଜ୍ଝଗା, ପରଲୋପୋ, ତେ ଅଜ୍ଝଗୁଂ। ତ୍ୱଂ ଅଜ୍ଝଗୋ, ତୁମ୍ହେ ଅଜ୍ଝଗୁତ୍ଥ। ଅହଂ ଅଜ୍ଝଗିଂ, ମଯଂ ଅଜ୍ଝଗୁମ୍ହା।

ଅତ୍ତନୋପଦେ ସୋ ଅଗଚ୍ଛିତ୍ଥ, ଗଚ୍ଛିତ୍ଥ, ଅଗଞ୍ଛିତ୍ଥ, ଗଞ୍ଛିତ୍ଥ ଇଚ୍ଚାଦି। ଛାଦେସାଭାୱେ ସୋ ଅଗମିତ୍ଥ, ଗମିତ୍ଥ, ଅଗମା, ଗମା, ତେ ଅଗମୂ, ଗମୂ, ଅଜ୍ଝଗୂ, ଅଗୂ। ତ୍ୱଂ ଅଗମିସେ, ଗମିସେ, ଅଗମିୱ୍ହଂ, ଗମିୱ୍ହଂ। ଅହଂ ଅଗମଂ, ଗମଂ, ଅଗମ, ଗମ, ଅଜ୍ଝଗଂ ୱା, ଅଗମିମ୍ହେ, ଗମିମ୍ହେ।

କମ୍ମେ ଗାମୋ ଅଗଚ୍ଛୀଯିତ୍ଥ ତେନ, ଗଚ୍ଛୀଯିତ୍ଥ, ଅଗଞ୍ଛିଯିତ୍ଥ, ଗଞ୍ଛିଯିତ୍ଥ, ଅଗମୀଯିତ୍ଥ, ଗମୀଯିତ୍ଥ, ଅଗମିତ୍ଥ, ଗମିତ୍ଥ ଇଚ୍ଚାଦି। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅଗଚ୍ଛୀଯି, ଗଚ୍ଛୀଯି ୱା, ଅଗମୀଯି, ଗମୀଯି ୱା, ଅଗଚ୍ଛୀଯୁଂ, ଅଗମୀଯୁଂ ୱା। ତଥା ଅଘମ୍ମୀଯି, ଅଘମ୍ମୀଯିଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ହିଯ୍ୟତ୍ତନୀ, ଅଜ୍ଜତନୀ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୭୧ ।ମାଯୋଗେ ସବ୍ବକାଲେ ଚ।

ଯଦାମାଯୋଗୋ, ତଦା ହିଯ୍ୟତ୍ତନଜ୍ଜତନୀୱିଭତ୍ତିଯୋ ସବ୍ବକାଲେପି ହୋନ୍ତି, ଚସଦ୍ଦେନ ପଞ୍ଚମୀ ଚ। ମା ଭୱତି, ମା ଭୱା, ମା ଭୱିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ହିଯ୍ୟତ୍ତନଜ୍ଜତନୀପଞ୍ଚମୀ ୱିଭତ୍ତିଯୋ, ସେସଂ ନେଯ୍ୟଂ, ସୋ ମା ଭୱା, ମା ଭୱୀ, ମା ତେ ଭୱନ୍ତ୍ୱନ୍ତରାଯା। ମା ପଚା, ମା ପଚୀ, ମା ପଚତୁ। ମା ଗଚ୍ଛା, ମା ଗଚ୍ଛୀ, ମା ଗଚ୍ଛତୁ। ମା କଞ୍ଚି ପାପମାଗମା, ମା ଅଗମି, ମା ଗମା, ମା ଗମୀ, ମା ଗମେତୁ। ତ୍ୱଂ ମା ଗଚ୍ଛୋ, ମା ଗଚ୍ଛି, ମା ଗଚ୍ଛାହି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅତୀତକାଲିକୱିଭତ୍ତି।

୪୭୨।ଭଓିସ୍ସନ୍ତୀ ସ୍ସତି ସ୍ସନ୍ତି, ସ୍ସସି ସ୍ସଥ, ସ୍ସାମିସ୍ସାମ, ସ୍ସତେ ସ୍ସନ୍ତେ, ସ୍ସସେ ସ୍ସୱ୍ହେ, ସ୍ସଂସ୍ସାମ୍ହେ।

ସ୍ସତ୍ୟାଦୀନଂ ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ ୱଚନାନଂ ଭଓିସ୍ସନ୍ତୀସଞ୍ଞା ହୋତି। ଭଓିସ୍ସତୀତି ଭଓିସ୍ସନ୍ତୋ, ତଂକାଲଦୀପକତ୍ତା ଅଯଂ ୱିଭତ୍ତି ଭଓିସ୍ସନ୍ତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୪୭୩।ଅନାଗତେ ଭଓିସ୍ସନ୍ତୀ।

ଅନାଗତେ କାଲେ ଭଓିସ୍ସନ୍ତୀୱିଭତ୍ତି ହୋତି।

ଅତୀତେପି ଭଓିସ୍ସନ୍ତୀ, ତଂକାଲୱଚନିଚ୍ଛଯା;

‘‘ଅନେକଜାତିସଂସାରଂ, ସନ୍ଧାୱିସ୍ସ’’ନ୍ତିଆଦିସୁ।

ନ ଆଗତୋ ଅନାଗତୋ, ପଚ୍ଚଯସାମଗ୍ଗିଯଂ ସତି ଆଯତିଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନାରହୋତି ଅତ୍ଥୋ, ଇକାରାଗମୋ, ୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସା, ସରଲୋପାଦି ଚ।

ଭଓିସ୍ସତି, ଭଓିସ୍ସନ୍ତି। ଭଓିସ୍ସସି, ଭଓିସ୍ସଥ। ଭଓିସ୍ସାମି, ଭଓିସ୍ସାମ। ଭଓିସ୍ସତେ, ଭଓିସ୍ସନ୍ତେ। ଭଓିସ୍ସସେ, ଭଓିସ୍ସୱ୍ହେ। ଭଓିସ୍ସଂ, ଭଓିସ୍ସାମ୍ହେ।

କମ୍ମେ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପୋ, ସୁଖଂ ତଯା ଅନୁଭଓିସ୍ସତେ, ଅନୁଭଓିସ୍ସନ୍ତେ। ଅନୁଭଓିସ୍ସସେ, ଅନୁଭଓିସ୍ସୱ୍ହେ। ଅନୁଭଓିସ୍ସଂ, ଅନୁଭଓିସ୍ସାମ୍ହେ। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅନୁଭଓିସ୍ସତି ଦେୱଦତ୍ତେନ, ଅନୁଭଓିସ୍ସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି। ଭାୱେ ଭଓିସ୍ସତେ ତେନ, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପାଭାୱେ ଅନୁଭୂଯିସ୍ସତେ, ଅନୁଭୂଯିସ୍ସନ୍ତେ ଇଚ୍ଚାଦି। ଭାୱେ ଭୂଯିସ୍ସତେ।

ତଥା ପଚିସ୍ସତି, ପଚିସ୍ସନ୍ତି। ପଚିସ୍ସସି, ପଚିସ୍ସଥ। ପଚିସ୍ସାମି, ପଚିସ୍ସାମ। ପଚିସ୍ସତେ, ପଚିସ୍ସନ୍ତେ। ପଚିସ୍ସସେ, ପଚିସ୍ସୱ୍ହେ। ପଚିସ୍ସଂ, ପଚିସ୍ସାମ୍ହେ।

କମ୍ମେ ପଚ୍ଚିସ୍ସତେ ଓଦନୋ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ପଚ୍ଚିସ୍ସନ୍ତେ ଇଚ୍ଚାଦି। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ପଚ୍ଚିସ୍ସତି, ପଚ୍ଚିସ୍ସନ୍ତି। ପଚ୍ଚିସ୍ସସି, ପଚ୍ଚିସ୍ସଥ। ପଚ୍ଚିସ୍ସାମି, ପଚ୍ଚିସ୍ସାମ।

ଗଚ୍ଛିସ୍ସତି, ଗଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତି। ଗଚ୍ଛିସ୍ସସି, ଗଚ୍ଛିସ୍ସଥ। ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମ। ଗଚ୍ଛିସ୍ସତେ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତେ। ଗଚ୍ଛିସ୍ସସେ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସୱ୍ହେ। ଗଚ୍ଛିସ୍ସଂ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମ୍ହେ। ସୋ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସତି, ଗମିସ୍ସନ୍ତି। ଗମିସ୍ସସି, ଗମିସ୍ସଥ। ଗମିସ୍ସାମି, ଗମିସ୍ସାମ ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମେ ଗଚ୍ଛୀଯିସ୍ସତେ, ଗଚ୍ଛୀଯିସ୍ସନ୍ତେ। ଗଚ୍ଛୀଯିସ୍ସତି, ଗଚ୍ଛୀଯିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଗମୀଯିସ୍ସତେ, ଗମୀଯିସ୍ସନ୍ତେ। ଗମୀଯିସ୍ସତି, ଗମୀଯିସ୍ସନ୍ତି ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ଯପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପେ ଗମିସ୍ସତେ , ଗମିସ୍ସନ୍ତେ। ଗମିସ୍ସତି, ଗମିସ୍ସନ୍ତି ୱା। ତଥା ଘମ୍ମିସ୍ସତି, ଘମ୍ମିସ୍ସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭଓିସ୍ସନ୍ତୀୱିଭତ୍ତି।

୪୮୪।କାଲାତିପତ୍ତି ସ୍ସା ସ୍ସଂସୁ, ସ୍ସେ ସ୍ସଥ, ସ୍ସଂସ୍ସାମ୍ହା, ସ୍ସଥ ସ୍ସିସୁ, ସ୍ସସେ ସ୍ସୱ୍ହେ, ସ୍ସିଂସ୍ସାମ୍ହସେ।

ସ୍ସାଦୀନଂ ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ କାଲାତିପତ୍ତିସଞ୍ଞା ହୋତି। କାଲସ୍ସ ଅତିପତନଂ କାଲାତିପତ୍ତି, ସା ପନ ୱିରୁଦ୍ଧପଚ୍ଚଯୂପନିପାତତୋ, କାରଣୱେକଲ୍ଲତୋ ୱା କ୍ରିଯାଯ ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତି, ତଦ୍ଦୀପକତ୍ତା ଅଯଂ ୱିଭତ୍ତି କାଲାତିପତ୍ତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୪୭୫।କ୍ରିଯାତିପନ୍ନେତୀତେ କାଲାତିପତ୍ତି।

କ୍ରିଯାତିପନ୍ନମତ୍ତେ ଅତୀତେ କାଲେ କାଲାତିପତ୍ତିୱିଭତ୍ତି ହୋତି। କ୍ରିଯାଯ ଅତିପତନଂ କ୍ରିଯାତିପନ୍ନଂ, ତଂ ପନ ସାଧକସତ୍ତିୱିରହେନ କ୍ରିଯାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତାନୁପ୍ପତ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ କିଞ୍ଚାପି ନ କ୍ରିଯା ଅତୀତସଦ୍ଦେନ ୱୋହରିତବ୍ବା, ତଥାପି ତକ୍କିରିଯୁପ୍ପତ୍ତିପ୍ପଟିବନ୍ଧକକ୍ରିଯାଯ କାଲଭେଦେନ ଅତୀତୱୋହାରୋ ଲବ୍ଭତେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

କାଲାତିପତ୍ତିପରସ୍ସପଦପଠମପୁରିସେକୱଚନଂ ସ୍ସା, ଅକାରିକାରାଗମା, ୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସା ଚ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ସ୍ସା ସ୍ସାମ୍ହାୱିଭତ୍ତୀନଂ କ୍ୱଚି ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସ୍ସେୱଚନସ୍ସ ଚ ଅତ୍ତଂ।

ସୋ ଚେ ପଠମଓ୍ୱେ ପଦ୍ଦଙ୍ଗ ଅଲଭିସ୍ସ, ଅରହା ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସ, ଭଓ୍ୱିସ୍ସ, ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସା, ଭଓ୍ୱିସ୍ସାଓ୍ୱା, ତେ ଚେ ତଂ ଅଲଭିସ୍ସଂସୁ, ଅରହନ୍ତୋ ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସଂସୁ, ଭଓ୍ୱିସ୍ସଂସୁ। ଏଓ୍ୱଂ ତ୍ୱଂ ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସ, ଭଓ୍ୱିସ୍ସ, ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସେ ଓ୍ୱା, ତୁମ୍ହେ ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସଥ, ଭଓ୍ୱିସ୍ସଥ। ଅହଂ ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସଂ, ଭଓ୍ୱିସ୍ସଂ, ମଯଂ ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସମ୍ହ, ଭଓ୍ୱିସ୍ସମ୍ହ, ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସାମ୍ହା, ଭଓ୍ୱିସ୍ସାମ୍ହା ଓ୍ୱା। ସୋ ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସଥ, ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସିସୁ। ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସସେ, ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସୱ୍ହେ। ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସିଂ, ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସାମ୍ହସେ।

କମ୍ମେ ଅନ୍ୱଭଓ୍ୱିସ୍ସଥ, ଅନ୍ୱଭଓ୍ୱିସ୍ସିସୁ। ଅନ୍ୱଭୂଯିସ୍ସଥ ଓ୍ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅନ୍ୱଭଓ୍ୱିସ୍ସ, ଅନ୍ୱଭଓ୍ୱିସ୍ସଂସୁ। ଅନ୍ୱଭୂଯିସ୍ସ ଓ୍ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ଭାଓ୍ୱେ ଅଭଓ୍ୱିସ୍ସଥ ଦେଓ୍ୱଦତ୍ତେନ, ଅଭୂଯିସ୍ସଥ।

ତଥା ସୋ ଚେ ତଂ ଧନଂ ଅଲଭିସ୍ସ, ଓଦନଂ ଅପଚିସ୍ସ, ପଚିସ୍ସ, ଅପଚିସ୍ସା, ପଚିସ୍ସା ଓ୍ୱା, ଅପଚିସ୍ସଂସୁ, ପଚିସ୍ସଂସୁ। ଅପଚିସ୍ସ, ପଚିସ୍ସ, ଅପଚିସ୍ସେ, ପଚିସ୍ସେ ଓ୍ୱା, ଅପଚିସ୍ସଥ, ପଚିସ୍ସଥ। ଅପଚିସ୍ସଂ, ପଚିସ୍ସଂ, ଅପଚିସ୍ସମ୍ହ, ପଚିସ୍ସମ୍ହ, ଅପଚିସ୍ସାମ୍ହା, ପଚିସ୍ସାମ୍ହା ଓ୍ୱା। ଅପଚିସ୍ସଥ, ପଚିସ୍ସଥ, ଅପଚିସ୍ସିସୁ, ପଚିସ୍ସିସୁ। ଅପଚିସ୍ସସେ, ପଚିସ୍ସସେ, ଅପଚିସ୍ସୱ୍ହେ, ପଚିସ୍ସୱ୍ହେ। ଅପଚିସ୍ସିଂ, ପଚିସ୍ସିଂ, ଅପଚିସ୍ସାମ୍ହସେ, ପଚିସ୍ସାମ୍ହସେ।

କମ୍ମେ ଅପଚିସ୍ସଥ ଓଦନୋ ଦେଓ୍ୱଦତ୍ତେନ, ଅପଚିସ୍ସିସୁ। ଯପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପାଭାଓ୍ୱେ ଅପଚୀଯିସ୍ସଥ ଇଚ୍ଚାଦି। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ଅପଚ୍ଚିସ୍ସ ତେନ, ପଚ୍ଚିସ୍ସ, ଅପଚ୍ଚିସ୍ସା, ପଚ୍ଚିସ୍ସା ଓ୍ୱା, ଅପଚ୍ଚିସ୍ସଂସୁ, ପଚ୍ଚିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସୋ ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସ, ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସା, ଗଚ୍ଛିସ୍ସାଓ୍ୱା, ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସଂସୁ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସଂସୁ। ତ୍ୱଂ ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସ, ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସେ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସେ ଓ୍ୱା, ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସଥ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସଥ। ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସଂ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସଂ, ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସମ୍ହ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସମ୍ହ, ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସାମ୍ହା, ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମ୍ହା ଓ୍ୱା। ଅଗମିସ୍ସ, ଗମିସ୍ସ, ଅଗମିସ୍ସା, ଗମିସ୍ସା ଓ୍ୱା, ଅଗମିସ୍ସଂସୁ, ଗମିସ୍ସଂସୁ। ଅଗମିସ୍ସ, ଗମିସ୍ସ, ଅଗମିସ୍ସେ ଓ୍ୱା, ଅଗମିସ୍ସଥ, ଗମିସ୍ସଥ। ଅଗମିସ୍ସଂ , ଗମିସ୍ସଂ, ଅଗମିସ୍ସମ୍ହ, ଗମିସ୍ସମ୍ହ, ଅଗମିସ୍ସାମ୍ହା, ଗମିସ୍ସାମ୍ହା ଓ୍ୱା। ଅଗଚ୍ଛିସ୍ସଥ, ଗଚ୍ଛିସ୍ସଥ ଓ୍ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମେ ଅଗଚ୍ଛୀଯିସ୍ସଥ, ଅଗମୀଯିସ୍ସଥ, ଅଗଚ୍ଛୀଯିସ୍ସ, ଅଗମୀଯିସ୍ସେଚ୍ଚାଦି। ତଥା ଅଘମ୍ମିସ୍ସା, ଅଘମ୍ମିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

କାଲାତିପତ୍ତିଓ୍ୱିଭତ୍ତି।

ପଞ୍ଚମୀ ସତ୍ତମୀ ଓ୍ୱତ୍ତ-ମାନା ସମ୍ପତିନାଗତେ;

ଭଓ୍ୱିସ୍ସନ୍ତୀ ପରୋକ୍ଖାଦୀ, ଚତସ୍ସୋତୀତକାଲିକା।

ଛକାଲିକଓ୍ୱିଭତ୍ତିଓ୍ୱିଧାନଂ।

ଓ୍ୱିକରଣଓ୍ୱିଧାନ

ଇସୁ ଇଚ୍ଛାକନ୍ତୀସୁ, ପୁରେ ଓ୍ୱିଯ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ତ୍ୱାଦ୍ଦୁତ୍ତି, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ।

''ଧାତୂନ''ନ୍ତି ଓ୍ୱତ୍ତମାନେ –

୪୭୬।ଇସୁଯମୂନମନ୍ତୋ ଚ୍ଛୋ ଓ୍ୱା।

ଇସୁଯମୁଇଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ଅନ୍ତୋ ଚ୍ଛୋ ହୋତି ଓ୍ୱା। ଓ୍ୱଓ୍ୱତ୍ଥିତଓ୍ୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ଓ୍ୱାସଦ୍ଦୋ, ''ଅନ୍ତୋ ଚ୍ଛୋ ଓ୍ୱା''ତି ଯୋଗଓ୍ୱିଭାଗେନ ଆସସ୍ସପି। ସୋ ସଗ୍ଗଂ ଇଚ୍ଛତି, ଇଚ୍ଛନ୍ତି। ଇଚ୍ଛସି, ଇଚ୍ଛଥ। ଇଚ୍ଛାମି, ଇଚ୍ଛାମ। ଚ୍ଛାଦେସାଭାଓ୍ୱେ ଅସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ଓ୍ୱୁଦ୍ଧି, ଏସତି, ଏସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମେ ଅତ୍ତନୋପଦସ୍ସ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପରସ୍ସପଦତ୍ତମେଓ୍ୱ ପଯୋଜୀଯତି, ତେନ ଚେତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋପଦେ ରୂପାନି ସଙ୍ଖିପିସ୍ସାମ। ସୋ ଇଚ୍ଛୀଯତି, ଏସୀଯତି, ଇସ୍ସତେ, ଇସ୍ସତି, ଯକାରସ୍ସ ପୁବ୍ବରୂପତ୍ତଂ। ତଥା ଇଚ୍ଛତୁ, ଏସତୁ। ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ଏସେଯ୍ୟ। ପରୋକ୍ଖାହିଯ୍ୟତ୍ତନୀସୁ ପନ ରୂପାନି ସଦ୍ଦତ୍ଥ ପଯୋଗମନୁଗମ୍ମ ପଯୋଜେତବ୍ବାନି, ଇଚ୍ଛି, ଏସି। ଇଚ୍ଛିସ୍ସତି, ଏସିସ୍ସତି। ଇଚ୍ଛିସ୍ସା, ଏସିସ୍ସା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଯମୁ ଉପରମେ, ନିପୁବ୍ବୋ, ଚ୍ଛାଦେସୋ ଚ। ନିଯଚ୍ଛତି, ନିଯଚ୍ଛନ୍ତି। ନିଯମତି, ନିଯମନ୍ତି। ସଂପୁବ୍ବୋ ''ସଯେ ଚା''ତି ଞତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ସଞ୍ଞମତି,

ସଞ୍ଜଞ୍ଜମନ୍ତି।

କମ୍ମେ ନିଯଚ୍ଛୀଯତି, ନିଯମୀଯତି, ନିଯମ୍ମତି, ସଞ୍ଜଞ୍ଜମୀଯତି ୱା। ତଥା ନିଯଚ୍ଛତୁ, ସଞ୍ଜଞ୍ଜମତୁ। ନିଯଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ସଞ୍ଜଞ୍ଜମେଯ୍ଯ। ନିଯଚ୍ଛୀ, ସଞ୍ଜଞ୍ଜମୀ। ନିଯଚ୍ଛିସ୍ସତି, ସଞ୍ଜଞ୍ଜମିସ୍ସତି। ନିଯଚ୍ଛିସ୍ସ, ସଞ୍ଜଞ୍ଜମିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଆସ ଉପୱେସନେ, ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଛାଦେସୋ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଅଚ୍ଛତି, ଅଚ୍ଛନ୍ତି। ଅଚ୍ଛସି, ଅଚ୍ଛଥ। ଅଚ୍ଛାମି, ଅଚ୍ଛାମ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ଉପପୁବ୍ବୋ ଉପାସତି, ଉପାସନ୍ତି। ଅଚ୍ଛୀଯତି, ଉପାସୀଯତି। ଅଚ୍ଛତୁ, ଉପାସତୁ। ଅଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଉପାସେଯ୍ଯ। ଅଚ୍ଛୀ, ଉପାସୀ। ଅଚ୍ଛିସ୍ସତି, ଉପାସିସ୍ସତି। ଅଚ୍ଛିସ୍ସ, ଉପାସିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଲଭ ଲାଭେ, ଲଭତି, ଲଭନ୍ତି। ଲଭସି, ଲଭଥ। ଲଭାମି, ଲଭାମ। ଲଭତେ, ଲଭନ୍ତେ। ଲଭସେ, ଲଭୱ୍ହେ। ଲଭେ, ଲଭାମ୍ହେ।

କମ୍ମେ ଯକାରସ୍ସ ପୁବ୍ବରୂପତ୍ତେ କତେ "ଙ୍କଚି ଧାତୂ"ତିଆଦିନା ପୁରିମଭକାରସ୍ସ ବକାରୋ, ଲବ୍ଭତେ, ଲବ୍ଭନ୍ତେ। ଲବ୍ଭତି, ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଲବ୍ଭତଂ, ଲବ୍ଭତୁ। ଲବ୍ଭେ, ଲବ୍ଭେଯ୍ଯ।

ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି "ୱା, ଅନ୍ତଲୋପୋ"ତି ଚ ୱତ୍ତମାନେ –

୪୭୭।ଲଭସ୍ମା ଈ ଇଂନଂ ଥଥଂ।

ଲଭିଚ୍ଚେତସ୍ମା ଧାତୁତୋ ପରେସଂ ଈଇଂନଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ଥ ଥଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ଅଲତ୍ଥ, ଅଲଭି, ଲଭି, ଅଲଭିଂସୁ, ଲଭିଂସୁ। ଅଲଭୋ, ଲଭୋ, ଅଲଭି, ଲଭି, ଅଲଭିତ୍ଥ, ଲଭିତ୍ଥ। ଅଲତ୍ଥଂ, ଅଲଭିଂ, ଲଭିଂ, ଅଲଭିମ୍ହ, ଲଭିମ୍ହ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭୱିସ୍ସନ୍ତିମ୍ହି "କରସ୍ସ ସପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ କାହୋ"ତି ଏତ୍ଥ ସପ୍ପଚ୍ଚଯଗ୍ଗହଣେନ ୱଚ ମୁଚ ଭୁଜାଦିତୋ ସ୍ସସ୍ସଖାଦେସୋ, ୱସ ଛିଦ ଲଭାଦିତୋ ଛାଦେସୋ ଚ ୱା ହୋତୀତି ସ୍ସସ୍ସ ଛାଦେସୋ, "ବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତସ୍ସ ଚୋ ଛପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ଚା"ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଚକାରୋ, ଲଚ୍ଛତି, ଲଚ୍ଛନ୍ତି। ଲଚ୍ଛସି, ଲଚ୍ଛଥ। ଲଚ୍ଛାମି, ଲଚ୍ଛାମ। ଛାଦେସାଭାୱେ ଲଭିସ୍ସତି, ଲଭିସ୍ସନ୍ତି। ଲଭିସ୍ସସି, ଲଭିସ୍ସଥ। ଲଭିସ୍ସାମି, ଲଭିସ୍ସାମ ଇଚ୍ଚାଦି। ଅଲଭିସ୍ସ, ଅଲଭିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱଚ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ୱଚତି, ୱଚନ୍ତି। ୱଚସି, ୱଚଥ। ୱଚାମି, ୱଚାମ।

କମ୍ମେ ଅତ୍ତନୋପଦେ, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଚ କତେ –

୪୭୮।ୱଚ ୱସ ୱହାଦୀନମୁକାରୋ ୱସ୍ସ ଯେ।

ୱଚ ୱସ ୱହିଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ଧାତୂନଂ ୱକାରସ୍ସ ଉକାରୋ ହୋତି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ, ଆଦିସଦ୍ଦେନ ୱଦ୍ଧସ୍ସ ଚ। "ୱସ୍ସ ଅ ୱ"ଇତି ସମାସେନ ଦୁତିଯଞ୍ଚେତ୍ଥ ୱଗ୍ଗହଣଂ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବଂ, ତେନ ଅକାରସ୍ସପି ଉକାରୋ ହୋତି, ପୁରିମପକ୍ଖେ ପରଲୋପୋ। "ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗ"ଇଚ୍ଚାଦିନା ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଯକାରସ୍ସ ଚକାରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଉଚ୍ଚତେ, ଉଚ୍ଚନ୍ତେ। ୱୁଚ୍ଚତେ, ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ୱୁଚ୍ଚତି, ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ତଥା ୱଚତୁ, ୱୁଚ୍ଚତୁ। ୱଚେଯ୍ଯ, ୱୁଚ୍ଚେଯ୍ଯ। ଅୱଚା, ଅୱଚ୍ଚା, ଅୱଚୂ, ଅୱଚ୍ଚୁ। ଅୱଚ, ଅୱଚୋ, ଅୱଚୁତ୍ଥ। ଅୱଚ, ଅୱଚଂ, ଅୱଚମ୍ହା। ଅୱଚୁତ୍ଥ ଇଚ୍ଚାଦି।

୪୭୯।ୱଚସ୍ସଜ୍ଜତନିମ୍ହିମକାରୋ ଓ।

ୱଚିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅକାରୋ ଓତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି। ଅୱୋଚି, ଅୱୋଚୁଂ। ଅୱୋଚୋ, ଅୱୋଚୁତ୍ଥ। ଅୱୋଚିଂ, ଅୱୋଚୁମ୍ହ, ଉକାରାଗମୋ। ଅୱୋଚ, ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଅୱୋଚୁ ଇଚ୍ଚାଦି। ଅୱୁଚ୍ଚିତ୍ଥ।

ଭୱିସ୍ସନ୍ତିମ୍ହି ସପ୍ପଚ୍ଚଯଗ୍ଗହଣେନ ସ୍ସସ୍ସ ଖାଦେସୋ, "ବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତସ୍ସା"ତି ୱତ୍ତମାନେ "କୋ ଖେ ଚା"ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ କାଦେସୋ, ୱକ୍ଖତି, ୱକ୍ଖନ୍ତି। ୱକ୍ଖସି, ୱକ୍ଖଥ। ୱକ୍ଖାମି, ୱକ୍ଖାମ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱସ ନିୱାସେ, ୱସତି, ୱସନ୍ତି।

କମ୍ମେ ଉତ୍ତଂ, ପୁବ୍ବରୂପତ୍ତଞ୍ଚ ୱୁସ୍ସତି, ୱୁସ୍ସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି। ୱସତୁ। ୱସେୟ୍ୟ। ଅୱସି, ୱସି।

ଭୱିସ୍ସନ୍ତିଯଂ ସ୍ସସ୍ସ ଚ୍ଛାଦେସୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଚକାରୋ ଚ, ୱଚ୍ଛତି, ୱଚ୍ଛନ୍ତି। ୱଚ୍ଛସି, ୱଚ୍ଛଥ। ୱଚ୍ଛାମି, ୱଚ୍ଛାମ। ୱସିସ୍ସତି, ୱସିସ୍ସନ୍ତି। ଅୱସିସ୍ସ, ଅୱସିସ୍ସଂସୁ।

ତଥା ରୁଦ ଅସ୍ସୁୱିମୋଚନେ, ରୋଦତି, ରୁଚ୍ଛତି। ରୋଦିସ୍ସତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଆପୁବ୍ବୋ ଦ୍ୱିଉରସ୍ସତ୍ତାନି, ଅସ୍ସଜ୍ଜଯୱୁଦ୍ଧିଯୋ ଚ। ଅକ୍କୋସତି। ଅକ୍କୋସତୁ। ଅକ୍କୋସେୟ୍ୟ।

''ଅନ୍ତଲୋପୋ''ତି ୱତ୍ତତେ, ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ''ୱା''ତି ଚ।

୪୮୦।କୁସସ୍ମା ଦୀ ଛି।

କୁସ ଇଚ୍ଚେତସ୍ମା ଧାତୁତୋ ଈୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଛିଆଦେସୋ ହୋତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ଅକ୍କୋଚ୍ଛି ମଂ, ଅକ୍କୋସି ୱା। ଅକ୍କୋସିସ୍ସତି। ଅକ୍କୋସିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱହ ପାପୁଣନେ, ୱହତି, ୱହନ୍ତି।

କମ୍ମେ ଅତ୍ତନୋପଦେ, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଚ କତେ –

''ଯେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୮୧।ହ ୱିପରିଯଯୋ ଲୋ ୱା।

ହକାରସ୍ସ ୱିପରିଯଯୋ ହୋତି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଚ ଲକାରୋ ହୋତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ତେନ ''ଗୟ୍ହତୀ''ତିଆଦୀସୁ ଲତ୍ତଂ ନ ହୋତି, ନିମିତ୍ତଭୂତସ୍ସ ଯକାରସ୍ସେୱେତଂ ଲତ୍ତଂ, ''ୱଚୱସ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଉତ୍ତଂ। ୱୁୟ୍ହତି, ୱୁଲ୍ହତି, ୱୁୟ୍ହନ୍ତି। ୱହତୁ, ୱୁୟ୍ହତୁ। ୱହେୟ୍ୟ, ୱୁୟ୍ହେୟ୍ୟ। ଅୱହୀ, ଅୱୁୟ୍ହିତ୍ଥ, ଅୱହିତ୍ଥ। ଅୱହିସ୍ସତି, ୱୁୟ୍ହିସ୍ସତି। ଅୱହିସ୍ସ, ଅୱୁୟ୍ହିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି।

୪୮୨।ଜରମରାନଂ ଜୀରଜୀୟ୍ୟମୀୟ୍ୟା ୱା।

ଜରମର ଇଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ଜୀରଜୀୟ୍ୟମୀୟ୍ୟାଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ସରଲୋପାଦି। ଜୀରତି, ଜୀରନ୍ତି। ଜୀୟ୍ୟତି, ଜୀୟ୍ୟନ୍ତି। ''କ୍ୱଚା''ଦିସୁତ୍ତେନ ଏକଯକାରସ୍ସ କ୍ୱଚି ଲୋପୋ ହୋତି। ଜୀଯତି, ଜୀଯନ୍ତି।

କମ୍ମେ ଜୀରୀଯତି, ଜୀରୀଯନ୍ତି। ଜୀଯିୟ୍ୟତି, ଜୀଯିୟ୍ୟନ୍ତି। ଜୀରତୁ, ଜୀୟ୍ୟତୁ। ଜୀରେୟ୍ୟ, ଜୀୟ୍ୟେୟ୍ୟ। ଅଜୀରୀ, ଜୀରୀ, ଜୀୟ୍ୟୀ। ଜୀରିସ୍ସତି, ଜୀୟ୍ୟିସ୍ସତି। ଅଜୀରିସ୍ସ, ଅଜୀୟ୍ୟିସ୍ସ।

ମର ପାଣଚାଗେ, ମୀୟ୍ୟାଦେସୋ, ମୀୟ୍ୟତି, ମୀୟ୍ୟନ୍ତି। ମୀଯତି, ମୀଯନ୍ତି ୱା। ମରତି, ମରନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦିସ ପେକ୍ଖଣେ।

୪୮୩।ଦିସସ୍ସପସ୍ସ ଦିସ୍ସ ଦକ୍ଖା ୱା।

ଦିସଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ପସ୍ସ ଦିସ୍ସ ଦକ୍ଖଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ତେନ ଦିସ୍ସାଦେସୋ କମ୍ମନି ସବ୍ବଧାତୁକେ ଏୱ। ପସ୍ସତି, ପସ୍ସନ୍ତି। ଦକ୍ଖତି, ଦକ୍ଖନ୍ତି।

କମ୍ମନି ଯକାରଲୋପୋ, ଦିସ୍ସତେ, ଦିସ୍ସନ୍ତେ। ଦିସ୍ସତି, ଦିସ୍ସନ୍ତି। ୱିପସ୍ସୀଯତି, ଦକ୍ଖୀଯତି। ପସ୍ସତୁ, ଦକ୍ଖତୁ, ଦିସ୍ସତୁ। ପସ୍ସେୟ୍ୟ, ଦକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଦିସ୍ସେୟ୍ୟ।

ହିସ୍ସୱନିଯଂ ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଧାତୁଇକାରସ୍ସ ଅତ୍ତଂ, ଅଦ୍ଦସା, ଅଦ୍ଦସ। କଥ୍ଥଚି ଅଦିସ୍ସ।

ତଥା ଅପସ୍ସି, ପସ୍ସି, ଅପସ୍ସିଂସୁ, ପସ୍ସିଂସୁ। ଅପସ୍ସି, ପସ୍ସି, ଅପସ୍ସିତ୍ଥ, ପସ୍ସିତ୍ଥ। ଅପସ୍ସିଂ, ପସ୍ସିଂ, ଅପସ୍ସିମ୍ହ, ପସ୍ସିମ୍ହ। ଅଦ୍ଦସି, ଦସି, ଅଦ୍ଦସଂସୁ, ଦସଂସୁ। କଥ୍ଥଚି ଅଦିସ୍ସଂସୁ। ଅଦ୍ଦକ୍ଖି, ଅଦ୍ଦକ୍ଖିଂସୁ।

ପସ୍ସିସ୍ସତି, ପସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି। ‘‘ଭୱିସ୍ସନ୍ତିମ୍ହି ସ୍ସସ୍ସ ଚା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ସ୍ସସ୍ସ ଲୋପୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ, ଦକ୍ଖିତି, ଦକ୍ଖିନ୍ତି। ଲୋପାଭାୱେ ଦକ୍ଖିସ୍ସତି, ଦକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି। ଅପସ୍ସିସ୍ସ, ଅଦକ୍ଖିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସଦ ୱିସରଣଗତ୍ୟାୱସାନେସୁ।

‘‘ସଙ୍ଖ୍ୟା’’ତି ୱତ୍ତତେ, ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ‘‘କ୍ୱଚୀ’’ତି ଚ।

୪୮୪।ସଦସ୍ସ ସୀଦତ୍ତଂ।

ସଦିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସୀଦାଦେସୋ ହୋତି ସଙ୍ଖ୍ୟ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ କ୍ୱଚି। ସେସଂ ନେଯ୍ୟଂ। ନିସୀଦତି, ନିସୀଦନ୍ତି। ଭାୱେ ନିସଜ୍ଜତେ, ଇଧ କ୍ୱଚାଧିକାରେନ ସୀଦା-ଦେସୋ ନ ଭୱତି। ନିସୀଦତୁ। ନିସୀଦେ। ନିସୀଦି। ନିସୀଦିସ୍ସତି। ନିସୀଦିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଯଜ ଦେୱପୂଜାସଙ୍ଗତିକରଣଦାନେସୁ। ଯଜତି, ଯଜନ୍ତି।

କଥ୍ଥଚି ‘‘ଯମ୍ହୀ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୮୫।ଯଜସ୍ସାଦିସ୍ସି।

ଯଜିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଆଦିସ୍ସ ଯକାରସ୍ସ ଇକାରାଦେସୋ ହୋତି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ, ସରଲୋପୋ। ଇଜ୍ଜତେ ମଯା ବୁଦ୍ଧୋ। ତଥା ଯଜତୁ, ଇଜ୍ଜତଂ। ଯଜେ, ଇଜ୍ଜେଥ। ଯଜି, ଇଜ୍ଜିତ୍ଥ। ଯଜିସ୍ସତି, ଇଜ୍ଜିସ୍ସତେ। ଯଜିସ୍ସ, ଇଜ୍ଜିସ୍ସଥ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ତ୍ୱାଦୁପ୍ପତ୍ତି, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୮୬।ୱଦସ୍ସ ୱଜ୍ଜଂ।

ୱଦିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସଙ୍ଖସ୍ସ ୱଜ୍ଜାଦେସୋ ହୋତି ୱା ସଙ୍ଖାସୁ ୱିଭତ୍ତୀସୁ। ୱିଭତ୍ତ୍ୟାଧିକାରତ୍ତା ଚେତ୍ଥ ସଙ୍ଖାସୂତି ଅତ୍ଥତୋ ସିଦ୍ଧଂ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୮୭।ଲୋପଞ୍ଚେତ୍ତମକାରୋ।

ଭୂୱାଦିତୋ ପରୋ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଏତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ, ଲୋପଞ୍ଚ ୱା। ୱିକରଣକାରିଯୱିଧିପ୍ପକରଣତୋ ଚେତ୍ଥ ଅକାରୋତି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଗଯ୍ହତି।

ଭୂୱାଦିତୋ ଜୁହୋତ୍ୟାଦି-ତୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ପରୋ;

ଲୋପମାପଜ୍ଜତେ ନାଞ୍ଞୋ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତୋତି।

ଅପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଏକାରୋ, ସରଲୋପାଦି, ୱଜ୍ଜେତି, ୱଦେତି, ୱଦତି, ଅନ୍ତିମ୍ହି –

୪୮୮। କ୍ୱଚିଧାତୁୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯାନଂ ଦୀଘୱିପରୀତାଦେସଲୋପାଗମା ଚ।

ଇଧ ଧାତ୍ୱାଧିକାରେ ଆଖ୍ୟାତେ, କିତକେ ଚ ଅୱିହିତଲକ୍ଖଣେସୁ ପଯୋଗେସୁ କ୍ୱଚି ଧାତୂନଂ, ତ୍ୟାଦିୱିଭତ୍ତୀନଂ, ଧାତୁୱିହିତପ୍ପଚ୍ଚଯାନଞ୍ଚ ଦୀଘତଢିପରୀତଆଦେସଲୋପାଗମୈଚ୍ଛେତାନି କାରିଯାନି ଜିନୱଚନାନୁରୂପତୋ ଭୱନ୍ତି। ତତ୍ଥ –

ନାମ୍ହି ରସ୍ସୋ କିଯାଦୀନଂ, ସଂଯୋଗେ ଚଞ୍ଜଧାତୁନଂ;

ଆଯୂନଂ ୱା ୱିଭତ୍ତୀନଂ, ମ୍ହା, ସ୍ମାନ୍ତସ୍ସ ଚ ରସ୍ସତା।

ଗମିତୋ ଛସ୍ସ ଙ୍ଛୋ ୱାସ୍ସ, ଗମିସ୍ସଜତନିମ୍ହି ଗା;

ଉଚାଗମୋ ୱା ହମ୍ଭେସ୍ସୁ, ଧାତୂନଂ ଯମ୍ହି ଦୀଘତା।

ଏଯ୍ୟେଯ୍ୟାସେଯ୍ୟାମେଉଞ୍ଚ, ୱା ସ୍ସେସ୍ସେଉଞ୍ଚ ପାପୁଣେ;

ଓକାରା ଅଉମିଉଞ୍ଚ, ଆହ୍ୱା ପପ୍ପୋନ୍ତି ୱା ହଥୋ।

ତଥା ବ୍ରୂତୋତି ଅନ୍ତୀନଂ, ଔ ୱାହ ଚ ଧାତୁଯା;

ପରୋକ୍ଖାଯ ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି, ଅନବ୍ଭାସସ୍ସ ଦୀଘତା।

ସଂଯୋଗନ୍ତୋ ଅକାରେତ୍ଥ, ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯାଦି ତୁ;

ଲୋପ ମାପଜ୍ଜତେ ନିଚ୍ଚ-ମେକାରୋକାରତୋ ପରୋତି।

ଏକାରତୋ ପରସ୍ସ ଅନ୍ତିଅକାରସ୍ସ ଲୋପୋ, ୱଜ୍ଜେନ୍ତି, ୱଦେନ୍ତି, ୱଦନ୍ତି। ୱଜ୍ଜେସି, ୱଦେସି, ୱଦସି, ୱଜ୍ଜେଥ, ୱଦେଥ, ୱଦଥ। ୱଜ୍ଜେମି, ୱଜ୍ଜାମି, ୱଦେମି, ୱଦାମି, ୱଜ୍ଜେମ, ୱଦେମ, ୱଜ୍ଜାମ, ୱଦାମ।

କମ୍ମନି ୱଜ୍ଜୀଯତି, ୱଜ୍ଜୀଯନ୍ତି। ୱଜ୍ଜତି, ୱଜ୍ଜନ୍ତି। ୱଦୀଯତି ୱା। ୱଜ୍ଜେତୁ, ୱଦେତୁ, ୱଦତୁ। ୱଜ୍ଜେ, ୱଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ୱଦେ, ୱଦେଯ୍ୟ, ୱଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ, ୱଦେଯ୍ୟୁଂ। ୱଜ୍ଜେଯ୍ୟାସି, ୱଜ୍ଜେସି, ୱଦେଯ୍ୟାସି। ଅୱଦି, ୱଦି, ୱଦିଂସୁ। ୱଦିସ୍ସତି, ୱଦିସ୍ସନ୍ତି। ଅୱଦିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

କମୁ ପଦୱିକ୍ଖେପେ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯେ କତେ ''କ୍ୱଚାଦିୱଣ୍ଣାନମେକସ୍ସରାନଂ ଦ୍ୱେଭାୱୋ''ତି ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, କୱଗ୍ଗସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୋ।

ଅବ୍ଭାସଗ୍ଗହଣମନ୍ତଗ୍ଗହଣଂ, ୱାଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୮୯। ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚ।

ଅବ୍ଭାସନ୍ତେ ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚାଗମୋ ହୋତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ତେନ କମାଦୀନମେୱେତଂ। ଚଙ୍କମତି, ଚଙ୍କମନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି। କମତି, କମନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚଲ କମ୍ପନେ, ଚଞ୍ଚଲତି, ଚଲତି।

ଚଲ ଦଲନେ, ଦଦ୍ଦଲ୍ଲତି।

ଝେଚିନ୍ତାଯଂ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯେ ''ଓ, ସରେ, ଏ''ତି ଚ ଅଧିକିଚ୍ଚ ''ତେ ଆୱାଯା''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅକାରିତେପି ଏକାରସ୍ସ ଆଯାଦେସୋ, ଝାଯତି, ଝାଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି, ୱିସେସୱିଧାନଂ।

ଅୱୁଦ୍ଧିକଭୂୱାଦିନୟୋ।

ତୁଦ ବ୍ଯଥନେ, ତ୍ୟାଦୁପ୍ପତ୍ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ‘‘ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା’’ତି ଏତ୍ଥାନୁୱତ୍ତିତ ୱାଗ୍ଗହଣେନ ତୁଦାଦୀନଂ ୱୁଦ୍ଧିଅଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ, ତୁଦତି, ତୁଦନ୍ତି। ତୁଦସି, ତୁଦଥ। ତୁଦାମି, ତୁଦାମ।

କମ୍ମେ ‘‘ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗ’’ଇଚ୍ଚାଦିନା ସଦକାରସ୍ସ ଯପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଜକାରୋ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ତୁଜ୍ଜତେ, ତୁଜ୍ଜନ୍ତେ। ତୁଜ୍ଜତି, ତୁଜ୍ଜନ୍ତି, ତୁଜ୍ଜରେ ୱା। ତଥା ତୁଦତୁ, ତୁଦନ୍ତୁ। ତୁଦେ, ତୁଦେୟ୍ୟ, ତୁଦେୟ୍ୟୁଂ। ଅତୁଦି, ତୁଦିଂସୁ। ଅତୁଦି, ଅତୁଦିତ୍ଥ। ଅତୁଦିଂ, ଅତୁଦିମ୍ହା। ଅତୁଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଅତୁଜ୍ଜି। ତୁଦିସ୍ସତି। ଅତୁଦିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱିସ ପୱେସନେ ପପୁବ୍ବୋ, ସୋ ଗାମଂ ପୱିସତି, ପୱିସନ୍ତି। ପୱିସସି, ପୱିସଥ। ପୱିସାମି, ପୱିସାମ।

କମ୍ମେ ପୱିସିୟ୍ୟତେ, ପୱିସିୟ୍ୟନ୍ତେ। ପୱିସିୟ୍ୟତି, ପୱିସିୟ୍ୟନ୍ତି। ପୱିସ୍ସତେ ୱା। ତଥା ପୱିସତୁ, ପୱିସନ୍ତୁ। ପୱିସେୟ୍ୟ। ପାୱିସି, ପୱିସି, ପାୱେକ୍ଖି ପଥୱିଂ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ୱିସସ୍ସ ୱେକ୍ଖାଦେସୋ ଚ। ପାୱିସିଂସୁ, ପୱିସିଂସୁ।

କମ୍ମେ ପାୱିସୀୟିତ୍ଥ, ପୱିସୀୟିତ୍ଥ, ପାୱିସୀୟି, ପୱିସୀୟି। ପୱିସିସ୍ସତି, ପୱିସିସ୍ସନ୍ତି। ପୱିସୀୟିସ୍ସତେ, ପୱିସିସ୍ସତେ। ପାୱିସିସ୍ସା। ପାୱିସୀୟିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ନୁଦ ଖେପେ, ନୁଦତି, ନୁଦନ୍ତି।

ଦିସ ଅତିସଜ୍ଜନେ, ଉଦ୍ଦିସତି, ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି।

ଲିଖ ଲେଖନେ, ଲିଖତି, ଲିଖନ୍ତି।

ଫୁସ ସମ୍ଫସ୍ସେ, ଫୁସତି, ଫୁସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୁଦାଦିନୟୋ।

ହୂ, ଭୂ ସତ୍ତାୟଂ, ତ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି ‘‘ଭୂୱାଦିତୋ ଅ’’ଇତି ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ‘‘ୱା’’ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ଲୋପଞ୍ଚେତ୍ତମକାରୋ’’ତି ଭୂୱାଦିତୋ ପରସ୍ସ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଲୋପୋ, ‘‘ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା’’ତି ୱୁଦ୍ଧି। ସୋ ହୋତି, ତେ ହୋନ୍ତି, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ପରସରସ୍ସ ଲୋପୋ। ହୋସି, ହୋଥ। ହୋମି, ହୋମ। ଭାୱେ ହୂୟତେ।

ତଥା ହୋତୁ, ହୋନ୍ତୁ। ହୋହି, ଅନକାରପରତ୍ତା ହିଲୋପୋ ନ ଭୱତି, ହୋଥ। ହୋମି, ହୋମ। ଭାୱେ ହୂୟତଂ।

ସତ୍ତମିୟଂ ସରଲୋପାଦି, ହେୟ୍ୟ, ହେୟ୍ୟୁଂ। ହେୟ୍ୟାସି, ହେୟ୍ୟାଥ। ହେୟ୍ୟାମି, ହେୟ୍ୟାମ। ହେୟ୍ୟଂ ୱା। ଭାୱେ ହୂୟେଥ।

ହିୟ୍ୟତ୍ତନିୟଂଅପ୍ପଚ୍ଚୟଲୋପେ ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ହୂଧାତୁସ୍ସ ଊକାରସ୍ସ ଉୱାଦେସୋ। ଅହୁୱା, ଅହୁୱୁ, ଅହୁୱୂ। ଅହୁୱ, ଅହୁୱୋ, ଅହୁୱତ୍ଥ। ଅହୁୱଂ, ଅହୁୱମ୍ହା। ଅହୁୱତ୍ଥ, ଅହୁୱତ୍ଥୁଂ। ଅହୁୱସେ, ଅହୁୱୱ୍ହଂ। ଅହୁୱିଂ, ଅହୁୱମ୍ହସେ। ଭାୱେ ଅହୂୟତ୍ଥ।

ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ହୂତୋ ଈୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଲୋପୋ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସୋ ଅହୁ, ଲୋପାଭାୱେ ‘‘କରସ୍ସ କାସତ୍ତମଜ୍ଜତନିମ୍ହୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସତ୍ତମଜ୍ଜତନିମ୍ହୀ’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ସାଗମୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ଅହୋସି, ଅହେସୁଂ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଓକାରସ୍ସେକାରୋ। ଅହଵୁଂ ୱା। ଅହୋସି, ଅହୋସିତ୍ଥ। ଅହୋସିଂ, ଅହୁଂ, ପରସରସ୍ସ ଲୋପୋ, ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ, ଅହୋସିମ୍ହ, ଅହୁମ୍ହ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଭାୱେ ଅହୂୟିତ୍ଥ।

‘‘ହି ଲୋପଂ ୱା’’ତି ଇତୋ ‘‘ଲୋପୋ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୯୦। ହୋତିସ୍ସରେ’ହୋହେ ଭୱିସ୍ସନ୍ତିମ୍ହି ସ୍ସସ୍ସ ଚ।

ହୂଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସରୋ ଏହ ଓହ ଏତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ଭୱିସ୍ସନ୍ତିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି, ସ୍ସସ୍ସ ଚ ଲୋପୋ ହୋତି ୱା। ଇକାରାଗମୋ, ସରଲୋପାଦି।

ହେହିତି, ହେହିନ୍ତି। ହେହିସି, ହେହିଥ। ହେହାମି, ହେହାମ। ଲୋପାଭାୱେ – ହେହିସ୍ସତି, ହେହିସ୍ସନ୍ତି। ହେହିସ୍ସସି, ହେହିସ୍ସଥ। ହେହିସ୍ସାମି, ହେହିସ୍ସାମ। ଓହାଦେସେ – ହୋହିତି, ହୋହିନ୍ତି। ହୋହିସି, ହୋହିଥ। ହୋହାମି, ହୋହାମ। ତଥା ହୋହିସ୍ସତି, ହୋହିସ୍ସନ୍ତି। ହୋହିସ୍ସସି, ହୋହିସ୍ସଥ। ହୋହିସ୍ସାମି, ହୋହିସ୍ସାମ। ଏକାରାଦେସେ – ହେତି, ହେନ୍ତି। ହେସି, ହେଥ। ହେମି , ହେମ। ହେସ୍ସତି, ହେସ୍ସନ୍ତି। ହେସ୍ସସି, ହେସ୍ସଥ। ହେସ୍ସାମି, ହେସ୍ସାମ। ଭାୱେ ହୂୟିସ୍ସତେ।

କାଲାତିପତ୍ତିୟଂ ଅହୱିସ୍ସ, ଅହୱିସ୍ସଂସୁ। ଅହୂୟିସ୍ସଥ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହୂ, ଭୂ ସତ୍ତାୟଂ, ଭୂ ଇତୀଧ ଅନୁପୁବ୍ବୋ, ତ୍ୱାନ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଲୋପୱୁଦ୍ଧିୟୋ, ଅନୁଭୋତି, ଅନୁଭୋନ୍ତି। ଅନୁଭୋସି, ଅନୁଭୋଥ। ଅନୁଭୋମି, ଅନୁଭୋମ।

କମ୍ମେ ଅନୁଭୂୟତି, ଅନୁଭୂୟନ୍ତି। ତଥା ଅନୁଭୋତୁ, ଅନୁଭୋନ୍ତୁ। ଅନୁଭୋହି, ଅନୁଭୋଥ। ଅନୁଭୋମି, ଅନୁଭୋମ। ଅନୁଭୂୟତୁ, ଅନୁଭୂୟନ୍ତୁ। ଅନୁଭୱେ, ଅନୁଭୱେୟ୍ୟ। ଅନୁଭୂୟେୟ୍ୟ। ଅନୁଭୋସି, ଅନୁଭୱି। ଅନୁଭୋସ୍ସତି, ଅନୁଭୋସ୍ସନ୍ତି। ଅନୁଭୋସ୍ସସି, ଅନୁଭୋସ୍ସଥ। ଅନୁଭୋସ୍ସାମି, ଅନୁଭୋସ୍ସାମ। ଅନୁଭୱିସ୍ସତି ୱା। ଅନୁଭୋସ୍ସ, ଅନୁଭୱିସ୍ସ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ସୀ ସୟେ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟଲୋପୋ, ୱୁଦ୍ଧି ଚ, ସେତି, ସେନ୍ତି। ସେସି, ସେଥ। ସେମି, ସେମ। ସେତେ, ସେନ୍ତେ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅପ୍ପଚ୍ଚୟଲୋପାଭାୱେ –

''ସରେ''ତି ୱତ୍ତତେ, ଧାତୁଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୪୯୧।ଏ ଅୟ।

ଏକାରସ୍ସ ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ସରେ ପରେ ଅୟାଦେସୋ ହୋତି, ସରଲୋପାଦି। ସୟତି, ସୟନ୍ତି। ସୟସି, ସୟଥ। ସୟାମି, ସୟାମ।

କମ୍ମେଅତିପୁବ୍ବୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତ୍ୱା''ଦିନା ୟମ୍ହି ରସ୍ସସରସ୍ସ ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଦୀଘୋ, ଅତିସୀୟତେ, ଅତିସୀୟନ୍ତେ। ଅତିସୀୟତି, ଅତିସୀୟନ୍ତି। ଭାୱେ ସୀୟତେ।

ତଥା ସେତୁ, ସେନ୍ତୁ। ସେହି, ସେଥ। ସେମି, ସେମ। ସୟତୁ, ସୟନ୍ତୁ। ସୟ, ସୟାହି, ସୟଥ। ସୟାମି, ସୟାମ। ସୟତଂ, ସୟନ୍ତଂ। ସୟସ୍ସୁ, ସୟୱ୍ହୋ। ସୟେ, ସୟାମସେ। ଅତିସୀୟତଂ, ଅତିସୀୟନ୍ତଂ। ଅତିସୀୟତୁ, ଅତିସୀୟନ୍ତୁ। ଭାୱେ ସୀୟତଂ।

ସୟେ, ସୟେୟ୍ୟ, ସୟେୟ୍ୟୁଂ। ଅତିସୀୟେୟ୍ୟ। ଭାୱେ ସୀୟେଥ।

ଅସୟି, ସୟି, ଅସୟିଂସୁ, ସୟିଂସୁ, ଅସୟୁଂ। ସାଗମେ ଅତିସେସି, ଅତିସେସୁଂ। କମ୍ମେ ଅଚ୍ଚସୀୟିତ୍ଥ, ଅଚ୍ଚସୀୟି, ଅତିସୀୟି। ଭାୱେ ସୀୟିତ୍ଥ।

ସୟିସ୍ସତି, ସୟିସ୍ସନ୍ତି। ଇକାରାଗମାଭାୱେ ସେସ୍ସତି, ସେସ୍ସନ୍ତି। କମ୍ମେ ଅତିସୀୟିସ୍ସଥ, ଅତିସୀୟିସ୍ସତି। ଭାୱେ ସୀୟିସ୍ସତେ।

ଅସୟିସ୍ସା, ଅସୟିସ୍ସଂସୁ। କମ୍ମେ ଅଚ୍ଚସୀୟିସ୍ସଥ ଇଚ୍ଚାଦି।

ନୀ ପାପୁଣନେ, ଦ୍ୱିକମ୍ମକୋୟଂ, ଅଜଂ ଗାମଂ ନେତି, ନେନ୍ତି। ନେସି, ନେଥ। ନେମି, ନେମ। ଲୋପାଭାୱେ ନୟତି, ନୟନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି। କମ୍ମେ ନୀୟତେ ଗାମଂ ଅଜୋ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ନୀୟରେ, ନୀୟନ୍ତେ। ନୀୟତି, ନୀୟନ୍ତି।

ତଥା ନେତୁ, ନୟତୁ। ନୀୟତଂ, ନୀୟନ୍ତଂ। ନୟେ, ନୟେୟ୍ୟ। ନୀୟେଥ, ନୀୟେୟ୍ୟ। ଅନୟି, ନୟି, ଅନୟିଂସୁ, ନୟିଂସୁ। ୱିନେସି, ୱିନେସୁଂ। ଅନୀୟିତ୍ଥ, ନୀୟିତ୍ଥ। ନୟିସ୍ସତି , ନେସ୍ସତି। ନୟିସ୍ସତେ, ନୀୟିସ୍ସତେ, ନୀୟିସ୍ସତି। ଅନୟିସ୍ସ, ଅନୀୟିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି, ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୯୨।ଠା ତିଟ୍ଠୋ।

ଠାଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ତିଟ୍ଠାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପୋ। ତିଟ୍ଠତି, ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଠାତି, ଠନ୍ତି। ଲୋପାଭାୱେ ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଠାତୋ ହକାରାଗମୋ ଚ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସଂପୁବ୍ବୋ ସଣ୍ଠହତି, ସଣ୍ଠହନ୍ତି। ଏତ୍ତେ ଅଧିଟ୍ଠେତି, ଅଧିଟ୍ଠେନ୍ତି।

କମ୍ମେ –

୪୯୩।ଯମ୍ହି ଦାଧା ମା ଠା ହା ପା ମହ ମଥାଦୀନମୀ।

ଭାୱକମ୍ମୱିସଯେ ଯମ୍ହି ପଚ୍ଚଯେ ପରେ ଦା ଧା ମା ଠା ହାପା ମହ ମଥ ଇଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ଧାତୂନଂ ଅନ୍ତୋ ଈକାରମାପଜ୍ଜତେ, ନିଚ୍ଚତ୍ଥୋଯମାରମ୍ଭୋ। ଉପଟ୍ଠୀଯତି, ଉପଟ୍ଠୀଯନ୍ତି। ହକାରାଗମେ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଈକାରାଗମୋ ଚ, ପତିଟ୍ଠହୀଯତି, ପତିଟ୍ଠହୀଯନ୍ତି। ଭାୱେ ଠୀଯତେ।

ତଥା ତିଟ୍ଠତୁ, ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ। ଠାତୁ, ଠନ୍ତୁ। ସଣ୍ଠହତୁ, ସଣ୍ଠହନ୍ତୁ। ତିଟ୍ଠେ, ତିଟ୍ଠେଯ୍ଯ। ସଣ୍ଠେ, ସଣ୍ଠେଯ୍ଯ, ସଣ୍ଠେଯ୍ଯୁଂ। ସଣ୍ଠହେ, ସଣ୍ଠହେଯ୍ଯୁଂ। ଅଟ୍ଠାସି, ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସଣ୍ଠହି, ସଣ୍ଠହିଂସୁ। ପକିଟ୍ଠିସ୍ସତି, ପତିଟ୍ଠିସ୍ସନ୍ତି। ଠସ୍ସତି, ଠସ୍ସନ୍ତି। ପତିଟ୍ଠହିସ୍ସତି, ପତିଟ୍ଠହିସ୍ସନ୍ତି। ପତିଟ୍ଠିସ୍ସ, ପତିଟ୍ଠିସ୍ସଂସୁ। ପତିଟ୍ଠହିସ୍ସ, ପତିଟ୍ଠହିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପା ପାନେ, ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୯୪।ପାପିବୋ।

ପାଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ପିବାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ।

ପିବତି। ପିବତୁ। ପିବେଯ୍ଯ। ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତ୍ୱା’’ଦିନା ବକାରସ୍ସ ୱକାରୋ, ପିୱତି, ପିୱନ୍ତି। ପାତି, ପାନ୍ତି, ପନ୍ତି ୱା। ପୀଯତେ, ପୀଯନ୍ତେ। ପୀଯତି, ପୀଯନ୍ତି। ପିୱତୁ। ପିୱେଯ୍ଯ। ଅପାଯି, ପିୱି। ପିୱିସ୍ସତି। ଅପିୱିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅସ ଭୁୱି, ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପୋ, ଅସ ଇତୀଧ –

‘‘ଅସସ୍ମା, ଅନ୍ତଲୋପୋ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୪୯୫।ତିସ୍ସ ତ୍ଥିତ୍ତଂ।

ଅସୈଚ୍ଚେତସ୍ମା ଧାତୁମ୍ହା ପରସ୍ସ ତିସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ତ୍ଥିତ୍ତଂ ହୋତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ଅତ୍ଥି।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୯୬।ସବ୍ବତ୍ଥାସସ୍ସାଦି ଲୋପୋ ଚ।

ସବ୍ବତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ଚ ଅସୈଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ଆଦିସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି ୱା, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ସନ୍ତି।

‘‘ଅସସ୍ମା, ଅନ୍ତଲୋପୋ’’ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୪୯୭।ସିମ୍ହି ଚ।

ଅସଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତଲୋପୋ ହୋତି ସିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି ଚ। ତ୍ୱଂ ଅସି।

୪୯୮। ଥସ୍ସ ହଊଂ।

ଅସେଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରସ୍ସ ଥସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ହଊଂ ହୋତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ତୁମ୍ହେ ଅତ୍ଥ।

''ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୪୯୯। ଅସସ୍ମା ମିମାନଂ ମ୍ହିମ୍ହାନ୍ତଲୋପୋ ଚ।

ଅସେଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରାସଂ ମି ମେଚ୍ଚେତାସଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ମ୍ହିମ୍ହେଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ଅମ୍ହି, ଅମ୍ହ। ଅସ୍ମି, ଅସ୍ମ।

୫୦୦। ତୁସ୍ସ ଥୁଊଂ।

ଅସେଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରସ୍ସ ତୁସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଥୁଊଂ ହୋତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ଅତ୍ଥୁ। ଅସସ୍ସାଦିଲୋପୋ ଚ, ସନ୍ତୁ। ଆହି, ଅତ୍ଥ। ଅସ୍ମି, ଅସ୍ମ।

ସତ୍ତମିଯଂ ଅସସ୍ସାଦିଲୋପୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଅସତୋ ଏଯ୍ୟଏଯ୍ୟୁଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ଇଯାଇଯୁଞ୍ଚ ହୋନ୍ତି। ସିଯା, ସିଯୁଂ।

ଲୋପାଭାୱେ ''କ୍ୱଚି ଧାତ୍ୱା''ଦିନା ଅସତୋ ଏଯ୍ୟାଦୀନଂ ସଧାତ୍ୱନ୍ତାନଂ ସ୍ସ ସ୍ସୁ ସ୍ସ ସ୍ସଥ ସ୍ସଂ ସ୍ସାମଆଦେସା ହୋନ୍ତି।

ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ, ଅସ୍ସୁ। ଅସ୍ସ, ଅସ୍ସଥ। ଅସ୍ସଂ, ଅସ୍ସାମ।

ଅଜ୍ଜତନିଯଂ ଅକାରାଗମୋ, ଦୀଘୋ ଚ, ଆସି, ଆସିଂସୁ, ଆସୁଂ। ଆସି, ଆସିତ୍ଥ। ଆସିଂ, ଆସିମ୍ହ।

''ୱା , ଅସସ୍ସା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୦୧। ଅସବ୍ବଧାତୁକେ ଭୂ।

ଅସସ୍ସେୱ ଧାତୁସ୍ସ ଭୂଆଦେସୋ ହୋତି ୱା ଅସବ୍ବଧାତୁକେ। ଭୱିସ୍ସତି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି। ଅଭୱିସ୍ସ, ଅଭୱିସ୍ସଂସୁ।

ୱାତି କିମତ୍ଥଂ? ଆସୁଂ।

ବ୍ରୂ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଦ୍ୱାଦ୍ଦ୍ଵତ୍ତି, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପୋ ଚ।

''କ୍ୱଚୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୦୨। ବ୍ରୂତୋ ଇ ତିମ୍ହି।

ବ୍ରୂଇଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରୋ ଈକାରାଗମୋ ହୋତି ତିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି କ୍ୱଚି, ୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସା, ସରଲୋପାଦି। ବ୍ରୱୀତି, ବ୍ରୂତି, ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ସୁତ୍ତାନୁୱତ୍ତିତୱାଗ୍ଗହଣେନ ବ୍ରୂଧାତୁସ୍ସ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ୱୁଦ୍ଧି ନ ହୋତି, ବହୁୱଚନେ ''ଝଲାନମିଯୁୱା ସରେ ୱା''ତି ଉକାରସ୍ସ ସରେ ଉୱାଦେସୋ, ବ୍ରୁୱନ୍ତି। ''କ୍ୱଚି ଧାତ୍ୱା''ଦିନା ବ୍ରୂତୋ ତିଅନ୍ତୀନଂ ୱା ଅ ଉ ଆଦେସା ବ୍ରୂସ୍ସ ଆହାଦେସୋ ଚ।

ଆହ, ଆହୁ। ବ୍ରୂସି, ବ୍ରୂଥ। ବ୍ରୂମି, ବ୍ରୂମ। ବ୍ରୂତେ, ବ୍ରୁୱନ୍ତେ। ବ୍ରୂସେ, ବ୍ରୁୱହ୍ୱେ। ବ୍ରୁୱେ, ବ୍ରୂମ୍ହେ। ବ୍ରୂତୁ, ବ୍ରୁୱନ୍ତୁ। ବ୍ରୂହି, ବ୍ରୂଥ। ବ୍ରୂମି, ବ୍ରୂମ। ବ୍ରୂତଂ, ବ୍ରୁୱନ୍ତଂ। ବ୍ରୂୱେ, ବ୍ରୂୱେଯ୍ୟ, ବ୍ରୂୱେଯ୍ୟୁଂ। ବ୍ରୂୱେଯ୍ୟାସି, ବ୍ରୂୱେଯ୍ୟାଥ। ବ୍ରୂୱେଯ୍ୟାମି, ବ୍ରୂୱେଯ୍ୟାମ। ବ୍ରୂୱେଥ, ବ୍ରୂୱେରଂ। ଅବ୍ରୁୱା, ଅବ୍ରୁୱୂ।

ପରୋକ୍ଖାଯଂ ''ବ୍ରୂଭୂନମାହଭୂୱା ପରୋକ୍ଖାଯ''ନ୍ତି ବ୍ରୂଧାତୁସ୍ସ ଆହଆଦେସୋ, ସରଲୋପାଦି, ସୁପିନେ କିର ମାହ, ତେନାହୁ ପୋରାଣା, ଆହଂସୁ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅଜ୍ଜତନିୟଂ ଅବ୍ରୱି, ଅବ୍ରୁୱି, ଅବ୍ରୱୁଂ। ବ୍ରୱିସ୍ସତି। ଅବ୍ରୱିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହନ ହିଂସାଗତୀସୁ, ତିମ୍ହି କ୍ୱଚି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପୋ, ହନ୍ତି, ହନତି, ହନନ୍ତି। ହନସି, ହନଥ। ହନାମି, ହନାମ।

କମ୍ମେ ''ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ହଞ୍ଞତେ, ହଞ୍ଞନ୍ତେ, ହଞ୍ଞରେ। ହଞ୍ଞତି, ହଞ୍ଞନ୍ତି। ହନତୁ, ହନନ୍ତୁ। ହନେୟ୍ୟ।

''ହନସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୦୩।ୱଧୋ ୱା ସବ୍ବତ୍ଥ।

ହନିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ୱଧାଦେସୋ ହୋତି ୱା ସବ୍ବତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ୱଧେତି। ୱଧୀଯତି। ୱଧେତୁ। ୱଧୀଯତୁ। ୱଧେୟ୍ୟ। ଅୱଧି, ଅୱଧିଂସୁ। ଅହନି, ଅହନିଂସୁ। ୱଧିସ୍ସତି, ହନିସ୍ସତି। ଖାଦେସେ ପଟିହଙ୍ଖାମି, ପଟିହନିସ୍ସାମି। ଅୱଧିସ୍ସ, ଅହନିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହୂୱାଦିନଯୋ।

ହୁ ଦାନାଦନହବ୍ୟପ୍ପଦାନେସୁ, ତ୍ୱାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ, ''କ୍ୱଚାଦିୱଣ୍ଣାନମେକସ୍ସରାନଂ ଦ୍ୱେଭାୱୋ''ତି ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ''ପୁବ୍ବୋବ୍ଭାସୋ''ତି ଅବ୍ଭାସସଞ୍ଞା।

''ଅବ୍ଭାସେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୦୪।ହସ୍ସଜୋ।

ହକାରସ୍ସ ଅବ୍ଭାସେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ଜୋ ହୋତି। ''ଲୋପଞ୍ଚେତ୍ତ ମକାରୋ''ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପୋ, ୱୁଦ୍ଧି। ଜୁହୋତି।

ଲୋପାଭାୱେ ''ଝଲାନଂ, ସରେ''ତି ଚ ୱତ୍ତମାନେ –

୫୦୫।ଯୱକାରା ଚ।

ଝଲସଞ୍ଞାନଂ ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣାନଂ ଯକାରୱକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ସରେ ପରେତି ଅପଦନ୍ତସ୍ସ ଉକାରସ୍ସ ୱକାରୋ।

ଜୁହ୍ୱତି, ଜୁହୋତି, ଜୁହ୍ୱନ୍ତି, ଜୁହୋନ୍ତି। ଜୁହ୍ୱସି, ଜୁହୋସି, ଜୁହ୍ୱଥ, ଜୁହୋଥ। ଜୁହ୍ୱାମି, ଜୁହୋମି, ଜୁହ୍ୱାମ, ଜୁହୋମ।

କମ୍ମେ ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଦୀଘୋ, ହୂଯତେ, ହୂଯନ୍ତେ। ହୂଯତି, ହୂଯନ୍ତି।

ତଥା ଜୁହୋତୁ, ଜୁହୋନ୍ତୁ, ଜୁହ୍ୱନ୍ତୁ ୱା। ଜୁହେ, ଜୁହେୟ୍ୟ, ଜୁହେୟ୍ୟୁଂ। ଅଜୁହୱି, ଅଜୁହୱୁଂ। ଅଜୁହୋସି, ଅଜୁହୋସୁଂ। ଅହୂଯିତ୍ଥ ଅଗ୍ଗି। ଜୁହିସ୍ସତି, ଜୁହିସ୍ସନ୍ତି। ଜୁହୋସ୍ସତି, ଜୁହୋସ୍ସନ୍ତି ୱା। ଅଜୁହିସ୍ସ, ଅଜୁହିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହା ଚାଗେ, ପୁରେ ୱିଯ ଦ୍ୱେଭାୱଜାଦେସ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପା।

''ଅବ୍ଭାସେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୦୬।ରସ୍ସୋ।

ଅବ୍ଭାସେ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ସରସ୍ସ ରସ୍ସୋ ହୋତି।

ଜହାତି, ଜହନ୍ତି। ଜହାସି, ଜହାଥ। ଜହାମି, ଜହାମ।

କମ୍ମେ ''ଯମ୍ହି ଦାଧାମାଠାହାପାମହମଥାଦୀନମୀ''ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଈକାରୋ। ହୀଯତେ, ହୀଯନ୍ତେ, ହୀଯରେ। ହୀଯତି, ହୀଯନ୍ତି।

ତଥା ଜହାତୁ, ଜହନ୍ତୁ। ଜହେ, ଜହେୟ୍ୟ, ଜହେୟ୍ୟୁଂ। ହୀୟେଥ, ହୀୟେୟ୍ୟ। ଅଜହାସି, ଅଜହିଂସୁ, ଅଜହାସୁଂ। ପଜହି, ପଜହିଂସୁ, ପଜହଂସୁ, ପଜହୁଂ। କମ୍ମେ ପଜହୀୟିତ୍ଥ, ପଜହୀୟି। ପଜହିସ୍ସତି, ପଜହିସ୍ସନ୍ତି। ହୀୟିସ୍ସତି, ହୀୟିସ୍ସନ୍ତି। ପଜହିସ୍ସ, ପଜହିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦା ଦାନେ, ତ୍ୱାଦ୍ଧୁପ୍ପତ୍ତି, ଦ୍ୱେଭାୱରସ୍ସତ୍ତାନି, ଅପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଲୋପୋ, ଦଦାତି, ଦଦନ୍ତି। ଦଦାସି, ଦଦାଥ। ଦଦାମି, ଦଦାମ।

ଦ୍ୱିତ୍ତାଭାୱେ ମଣ୍ଡୂକଗତିୟା ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୦୭।ଦାଧାତୁସ୍ସ ଦଜ୍ଜଂ।

ଦାଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ ଦଜ୍ଜାଦେସୋ ହୋତି ୱା, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋୟଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ଅପ୍ପଚ୍ଚୟଲୋପୋ। ଦଜ୍ଜତି, ଦଜ୍ଜନ୍ତି। ଦଜ୍ଜସି, ଦଜ୍ଜଥ। ଦଜ୍ଜାମି, ଦଜ୍ଜାମ। ଦଜ୍ଜାଦେସାଭାୱେ ‘‘ଲୋପଞ୍ଚେତ୍ତମକାରୋ’’ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଏକାରୋ, ଦାନଂ ଦେତି, ଦେନ୍ତି। ଦେସି, ଦେଥ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୦୮।ଦାଦନ୍ତସ୍ସଂ ମିମେସୁ।

ଦାଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ଅଂ ହୋତି ୱା ମିମଇଚ୍ଚେତେସୁ ପରେସୁ, ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ୱଗ୍ଗନ୍ତତ୍ତଂ। ଦମ୍ମି, ଦମ୍ମ। ଦେମି, ଦେମ।

କମ୍ମେ ‘‘ଯମ୍ହି ଦାଧା’’ଇଚ୍ଚାଦିନା ଈକାରୋ, ଦୀୟତେ, ଦୀୟନ୍ତେ। ଦୀୟତି, ଦୀୟନ୍ତି। ଦୀୟ୍ୟତେ, ଦୀୟ୍ୟନ୍ତେ। ଦୀୟ୍ୟତି, ଦୀୟ୍ୟନ୍ତି ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦଦାତୁ , ଦଦନ୍ତୁ। ଦଦାହି, ଦଦାଥ। ଦଦାମି, ଦଦାମ। ଦଦତଂ, ଦଦନ୍ତଂ। ଦଦସ୍ସୁ, ଦଦୱ୍ହୋ। ଦଦେ, ଦଦାମସେ। ଦଜ୍ଜତୁ, ଦଜ୍ଜନ୍ତୁ ଇଚ୍ଚାଦି। ଦେତୁ, ଦେନ୍ତୁ। ଦେହି, ଦେଥ। ଦେମି, ଦେମ। କମ୍ମେ ଦୀୟତଂ, ଦୀୟନ୍ତଂ। ଦୀୟତୁ, ଦୀୟନ୍ତୁ।

ସତ୍ତମିୟଂ ଦଦେ, ଦଦେୟ୍ୟ, ଦଦେୟ୍ୟୁଂ। ଦଦେୟ୍ୟାସି, ଦଦେୟ୍ୟାଥ। ଦଦେୟ୍ୟାମି, ଦଦେୟ୍ୟାମ। ଦଦେଥ, ଦଦେରଂ। ଦଦେଥୋ, ଦଦେୟ୍ୟାୱ୍ହୋ। ଦଦେୟ୍ୟଂ, ଦଦେୟ୍ୟାମ୍ହେ। ଦଜ୍ଜେ, ଦଜ୍ଜେୟ୍ୟ।

‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଏୟ୍ୟସ୍ସାତ୍ତଞ୍ଚ, ଦଜ୍ଜା, ଦଜ୍ଜୁଂ, ଦଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ଦଜ୍ଜେୟ୍ୟାସି, ଦଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଦଜ୍ଜଂ, ଏୟ୍ୟାମିସ୍ସ ଅମାଦେସୋ ଚ, ଦଜ୍ଜେୟ୍ୟାମି, ଦଜ୍ଜେୟ୍ୟାମ। ଦ୍ୱିତ୍ତାଭାୱେ ଦେୟ୍ୟ, ଦେୟ୍ୟୁଂ। ଦେୟ୍ୟାସି, ଦେୟ୍ୟାଥ। ଦୀୟେଥ, ଦୀୟେୟ୍ୟ।

ହିୟ୍ୟତ୍ତନିୟଂ ଅଦଦା, ଅଦଦୂ। ଅଦଦୋ, ଅଦଦତ୍ଥ। ଅଦଦଂ, ଅଦଦମ୍ହା। ଅଦଦତ୍ଥ, ଅଦଦମ୍ହସେ। କମ୍ମେ ଅଦୀୟିତ୍ଥ।

ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ଅଦଦି, ଅଦଦିଂସୁ, ଅଦଦୁଂ। ଅଦଜ୍ଜି, ଅଦଜ୍ଜିଂସୁ। ଅଦାସି, ଅଦଂସୁ। ଅଦାସି, ଅଦୋ, ଅଦିତ୍ଥ। ଅଦାସିଂ, ଅଦାସିମ୍ହ, ଅଦମ୍ହା। ଅଦାଦାନଂ ପୁରିନ୍ଦଦୋ। କମ୍ମେ ଅଦୀୟିତ୍ଥ, ଅଦୀୟିତ୍ଥ।

ଭୱିସ୍ସନ୍ତିୟଂ ଇକାରାଗମୋ, ସରଲୋପାଦି, ଦଦିସ୍ସତି, ଦଦିସ୍ସନ୍ତି। ଦଜ୍ଜିସ୍ସତି, ଦଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଦସ୍ସତି, ଦସ୍ସନ୍ତି। ଦସ୍ସସି, ଦସ୍ସଥ। ଦସ୍ସାମି, ଦସ୍ସାମ। ଦସ୍ସତେ। ଦୀୟିସ୍ସତେ, ଦୀୟିସ୍ସତି।

କାଲାତିପତ୍ତିୟଂ ଅଦଦିସ୍ସ, ଅଦଜ୍ଜିସ୍ସ, ଅଦଜ୍ଜିସ୍ସା, ଅଦସ୍ସ, ଅଦସ୍ସା, ଅଦସ୍ସଂସୁ। ଅଦୀୟିସ୍ସଥ, ଅଦୀୟିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଧା ଧାରଣେ, ପୁରେ ୱିୟ ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି, ଦ୍ୱିତ୍ତରସ୍ସତ୍ତାନି, ଅପ୍ପଚ୍ଚୟଲୋପୋ ଚ, ‘‘ଦୁତିୟଚତୁତ୍ଥାନଂ ପଠମତତିୟା’’ତି ଧକାରସ୍ସ ଦକାରୋ, ଦଧାତି, ଦଧନ୍ତି। ଅପିପୁବ୍ବୋ ତସ୍ସ ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ଅକାରଲୋପୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଧକାରସ୍ସ ହକାରୋ, ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ, ଦ୍ୱାରଂ ପିଦହତି, ପିଦହନ୍ତି। ଦ୍ୱେଭାୱାଭାୱେ ନିଧିଂ ନିଧେତି, ନିଧେନ୍ତି।

କମ୍ମେ ଧୀୟତେ, ଧୀୟତି, ପିଧୀୟତେ, ପିଧୀୟତି।

ତଥା ଦଧାତୁ, ପିଦହତୁ, ନିଧେତୁ, ନିଧେନ୍ତୁ। ଦଧେ, ଦଧେୟ୍ୟ, ପିଦହେ, ପିଦହେୟ୍ୟ, ନିଧେ, ନିଧେୟ୍ୟ। ଦଧାସି, ପିଦହି। ଧସ୍ସତି, ପିଦହିସ୍ସତି, ପରିଦହେସ୍ସତି। ଅଧସ୍ସ, ପିଦହିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଜୁହୋତ୍ୟାଦିନୟୋ।

ଅଞ୍ଞୁଦ୍ଧିକା ତୁଦାଦୀ ଚ, ହୂଓ୍ୱାଦି ଚ ତଥାପରୋ;

ଜୁହୋତ୍ୟାଦି ଚତୁଦ୍ଧେଓ୍ୱଂ, ଞେୟ୍ୟା ଭୂଓ୍ୱାଦୟୋ ଇଧ।

ଭୂଓ୍ୱାଦିଗଣୋ।

ରୁଧାଦିଗଣ

ରୁଧ ଆଓ୍ୱରଣେ, ପୁରେ ଓ୍ୱିୟ ଧାତୁସଞ୍ଞାଦିମ୍ହି କତେ ଓ୍ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି।

''ଅ''ଇତି ଓ୍ୱତ୍ତତେ।

୫୦୯।ରୁଧାଦିତୋ ନିଗ୍ଗହୀତପୁବ୍ବଞ୍ଚ।

ଚତୁପ୍ପଦମିଦଂ। ରୁଧୈଚ୍ଚେଓ୍ୱମାଦିତୋ ଧାତୁଗଣତୋ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି କତ୍ତରି ଓ୍ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚୟେସୁ, ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚ ତତୋ ପୁବ୍ବଂ ହୁତ୍ୱା ଆଗମୋ ହୋତି, ତଞ୍ଚ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ପକତିୟା ସରାନୁଗତତ୍ତା ଧାତୁସ୍ସରତୋ ପରଂ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦେନ ଇଈଏଓପଚ୍ଚୟା ଚ, ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ଓ୍ୱଗ୍ଗନ୍ତତ୍ତଂ। ଇଧ ସଂୟୋଗନ୍ତତ୍ତା ନ ଓ୍ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି, ତଦାଗମସ୍ସ ତଗ୍ଗହଣେନ ଗହଣତୋ।

ସୋ ମଗ୍ଗଂ ରୁନ୍ଧତି, ରୁନ୍ଧନ୍ତି। ରୁନ୍ଧସି, ରୁନ୍ଧଥ। ରୁନ୍ଧାମି, ରୁନ୍ଧାମ। ରୁନ୍ଧତେ, ରୁନ୍ଧନ୍ତେ ଇଚ୍ଚାଦି, ଇକାରାଦିପ୍ପଚ୍ଚୟେସୁ ପନ ରୁନ୍ଧିତି, ରୁନ୍ଧୀତି, ରୁନ୍ଧେତି, ରୁନ୍ଧୋତୀତିପି ହୋତି।

କମ୍ମେ ନିପୁବ୍ବୋ ୟପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ''ତସ୍ସ ଚଓ୍ୱଗ୍ଗ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଝକାରେ କତେ ''ଓ୍ୱଗ୍ଗେ ଘୋସା''ତିଆଦିନା ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ମଗ୍ଗୋ ନିରୁଜ୍ଝତେ ତେନ, ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତେ। ପରସ୍ସପଦତ୍ତେ ନିରୁଜ୍ଝତି, ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ନିରୁଜ୍ଝସି, ନିରୁଜ୍ଝଥ। ନିରୁଜ୍ଝାମି, ନିରୁଜ୍ଝାମ।

ରୁନ୍ଧତୁ, ରୁନ୍ଧନ୍ତୁ। ରୁନ୍ଧାହି, ରୁନ୍ଧଥ। ରୁନ୍ଧାମି, ରୁନ୍ଧାମ। ରୁନ୍ଧତଂ, ରୁନ୍ଧନ୍ତଂ। ରୁନ୍ଧସ୍ସୁ, ରୁନ୍ଧଓ୍ୱ୍ହୋ। ରୁନ୍ଧେ, ରୁନ୍ଧାମସେ। ନିରୁଜ୍ଝତଂ, ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତଂ। ନିରୁଜ୍ଝତୁ, ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୁ। ରୁନ୍ଧେ, ରୁନ୍ଧେୟ୍ୟ, ରୁନ୍ଧେୟ୍ୟୁଂ। ରୁନ୍ଧେଥ, ରୁନ୍ଧେରଂ। ନିରୁଜ୍ଝେଥ, ନିରୁଜ୍ଝେୟ୍ୟ ଇଚ୍ଚାଦି। ରୁନ୍ଧି, ରୁନ୍ଧିଂସୁ। ଅରୁନ୍ଧି, ନିରୁଜ୍ଝିତ୍ଥ। ନିରୁଜ୍ଝି, ନିରୁଜ୍ଝିଂସୁ। ରୁନ୍ଧିସ୍ସତି, ରୁନ୍ଧିସ୍ସନ୍ତି। ନିରୁଜ୍ଝିସ୍ସତେ, ନିରୁଜ୍ଝିସ୍ସନ୍ତେ। ନିରୁଜ୍ଝିସ୍ସତି, ନିରୁଜ୍ଝିସ୍ସନ୍ତି। ଅରୁନ୍ଧିସ୍ସ, ଅରୁନ୍ଧିସ୍ସଂସୁ। ନିରୁଜ୍ଝିସ୍ସଥ, ନିରୁଜ୍ଝିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଛିନ୍ଦତି, ଛିନ୍ଦନ୍ତି। କମ୍ମେ ଛିଜ୍ଜତେ, ଛିଜ୍ଜନ୍ତେ। ଛିଜ୍ଜତି, ଛିଜ୍ଜନ୍ତି। ତଥା ଛିନ୍ଦତୁ, ଛିନ୍ଦନ୍ତୁ। ଛିଜ୍ଜତୁ, ଛିଜ୍ଜନ୍ତୁ। ଛିନ୍ଦେ, ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟ। ଛିଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଅଛିନ୍ଦି, ଛିନ୍ଦି, ଛିନ୍ଦିଂସୁ। ଅଛିଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଛିଜ୍ଜି। ଛିନ୍ଦିସ୍ସତି, ଛିନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି। ସ୍ସସ୍ସ ଛାଦେସେ – ଛେଚ୍ଛତି, ଛେଚ୍ଛନ୍ତି। ଛେଚ୍ଛିତି ଓ୍ୱା। କମ୍ମେ ଛିଜ୍ଜିସ୍ସତେ, ଛିଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତେ। ଛିଜ୍ଜିସ୍ସତି, ଛିଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ଅଛିନ୍ଦିସ୍ସ। ଅଛିଜ୍ଜିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭିଦି ଓ୍ୱିଦାରଣେ, ଭିନ୍ଦତି, ଭିନ୍ଦନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ୟୁଜ ୟୋଗେ, ୟୁଞ୍ଜତି, ୟୁଞ୍ଜନ୍ତି। ୟୁଜ୍ଜତେ, ୟୁଜ୍ଜନ୍ତେ। ୟୁଜ୍ଜତି, ୟୁଜ୍ଜନ୍ତି। ୟୁଞ୍ଜତୁ। ୟୁଜ୍ଜତଂ। ୟୁଞ୍ଜେ। ୟୁଜ୍ଜେଥ। ଅୟୁଞ୍ଜି, ଅୟୁଞ୍ଜିଂସୁ। ଅୟୁଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଅୟୁଜ୍ଜି। ୟୁଞ୍ଜିସ୍ସତି, ୟୁଞ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ୟୁଜ୍ଜିସ୍ସତେ, ୟୁଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତେ। ୟୁଜ୍ଜିସ୍ସତି, ୟୁଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ଅୟୁଞ୍ଜିସ୍ସ। ଅୟୁଜ୍ଜିସ୍ସଥ, ଅୟୁଜ୍ଜିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭୁଜ ପାଲନବ୍ୟଓ୍ୱହରଣେସୁ, ଭୁଞ୍ଜତି, ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଭଓ୍ୱିସ୍ସନ୍ତିୟଂ ''କରସ୍ସ ସପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ କାହୋ''ତି ସୁତ୍ତେ ସପ୍ପଚ୍ଚୟଗ୍ଗହଣେନ ଭୁଜତୋ ସ୍ସସ୍ସ ଖାଦେସୋ, ''କୋ ଖେ ଚା''ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ କକାରୋ, ଓ୍ୱୁଦ୍ଧି,

ଭୋକ୍ଖତି, ଭୋକ୍ଖନ୍ତି। ଭୋକ୍ଖସି, ଭୋକ୍ଖଥ। ଭୋକ୍ଖାମି, ଭୋକ୍ଖାମ। ଖାଦେସାଭାୱେ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସତି, ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ମୁଚ ମୋଚନେ, ମୁଞ୍ଚତି, ମୁଞ୍ଚନ୍ତି। ମୁଚ୍ଚତେ, ମୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ମୁଞ୍ଚତୁ, ମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ। ମୁଚ୍ଚତଂ, ମୁଚ୍ଚନ୍ତଂ। ମୁଞ୍ଚେ, ମୁଞ୍ଚେୟ୍ୟ, ମୁଞ୍ଚେୟ୍ୟୁଂ। ମୁଚ୍ଚେଥ, ମୁଚ୍ଚେରଂ। ଅମୁଞ୍ଚି, ଅମୁଞ୍ଚିଂସୁ। ଅମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ। ମୋକ୍ଖତି, ମୋକ୍ଖନ୍ତି। ମୁଞ୍ଚିସ୍ସତି, ମୁଞ୍ଚିସ୍ସନ୍ତି। ମୁଚ୍ଚିସ୍ସତେ, ମୁଚ୍ଚିସ୍ସନ୍ତେ। ଅମୁଞ୍ଚିସ୍ସ, ଅମୁଚ୍ଚିସ୍ସଥ ଇଚ୍ଚାଦି।

ରୁଧାଦିଗଣୋ।

ଦିୱାଦିଗଣ

ଦିୱୁ କୀଳାୱିଜିଗୀସାବ୍ୟୱହାରଜୁତିଥୁତିକନ୍ତିଗତୀସୁ। ପୁରେ ୱିୟ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିୟୋ।

୫୧୦।ଦିୱାଦିତୋୟୋ।

ଦିୱାଦିତୋ ଧାତୁଗଣତୋ ୟପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି କତ୍ତରି ୱିହିତେସୁ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚୟେସୁ।

''ୟଗ୍ଗହଣଂ, ଚୱଗ୍ଗ ୟକାର ୱକାରତ୍ତଂ ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ, ପୁବ୍ବରୂପ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୧୧।ତଥା କତ୍ତରି ଚ।

ୟଥା ଭାୱକମ୍ମେସୁ ୟପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସାଦେସୋ ହୋତି, ତଥା କତ୍ତରିପି ୟପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗ ୟକାରୱକାରାଦେସୋ, ପୁବ୍ବରୂପଞ୍ଚ କାତବ୍ବାନୀତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ୱକାରତ୍ତା ସହ ତେନ ୟକାରସ୍ସ ୱକାରେ କତେ ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ''ଦୋ ଧସ୍ସ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଚଗ୍ଗହଣେନ ''ବୋ ୱସ୍ସା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱକାରଦ୍ୱୟସ୍ସ ବକାରଦ୍ୱୟଂ, ଦିବ୍ବତି, ଦିବ୍ବନ୍ତି। ଦିବ୍ବସି, ଦିବ୍ବଥ। ଦିବ୍ବାମି, ଦିବ୍ବାମ।

କମ୍ମେ ଦିବ୍ବତେ, ଦିବ୍ବନ୍ତେ। ଦିବ୍ବତି, ଦିବ୍ବନ୍ତି। ଦିବ୍ବତୁ। ଦିବ୍ବତଂ। ଦିବ୍ବେ। ଦିବ୍ବେଥ। ଅଦିବ୍ବି। ଅଦିବ୍ବିତ୍ଥ। ଦିବ୍ବିସ୍ସତି। ଦିବ୍ବିସ୍ସତେ। ଅଦିବ୍ବିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସିୱୁ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ, ସିବ୍ବତି, ସିବ୍ବନ୍ତି। ସିବ୍ବତୁ। ସିବ୍ବେୟ୍ୟ। ଅସିବ୍ବି, ସିବ୍ବି। ସିବ୍ବିସ୍ସତି। ଅସିବ୍ବିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପଦ ଗତିମ୍ହି, ଉପୁବ୍ବୋ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ''ତଥା କତ୍ତରି ଚା''ତି ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ୟକାରସ୍ସ ଜକାରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ।

ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଉପ୍ପଜ୍ଜତେ, ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେ, ଉପ୍ପଜ୍ଜରେ।

କମ୍ମେ ପଟିପଜ୍ଜତେ, ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତେ। ପଟିପଜ୍ଜତି, ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି। ଭାୱେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତେ ତୟା।

ତଥା ଉପ୍ପଜ୍ଜତୁ। ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଉଦପଜ୍ଜା। ଉଦପଜ୍ଜଥ। ଉଦପାଦି, ଉପ୍ପଜ୍ଜୀ। ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ଥ। ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି। ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସ, ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସା ଇଚ୍ଚାଦି।

ବୁଧ ଅୱଗମନେ, ୟପ୍ପଚ୍ଚୟପରତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି, ଝକାରାଦେସୋୱ ୱିସେସୋ, ଧମ୍ମଂ ବୁଜ୍ଝତି, ବୁଜ୍ଝନ୍ତି। ବୁଜ୍ଝତେ, ବୁଜ୍ଝନ୍ତେ, ବୁଜ୍ଝରେ ୱା।

କମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝତେ ମୟା ଧମ୍ମୋ, ବୁଜ୍ଝନ୍ତେ। ବୁଜ୍ଝତି, ବୁଜ୍ଝନ୍ତି। ବୁଜ୍ଝତୁ। ବୁଜ୍ଝେୟ୍ୟ। ଅବୁଜ୍ଝି। ଅବୁଜ୍ଝିତ୍ଥ। ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତି। ଅବୁଜ୍ଝିସ୍ସ।

ୟୁଧ ସମ୍ପହାରେ, ୟୁଜ୍ଝତି, ୟୁଜ୍ଝନ୍ତି।

କୁଧ କୋପେ, କୁଜ୍ଝତି, କୁଜ୍ଝନ୍ତି।

ୱିଧ ତାଳନେ, ୱିଜ୍ଝତି, ୱିଜ୍ଝନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ନହ ବନ୍ଧନେ, ''ହ ୱିପରିୟୟୋ''ତି ୟୋଗୱିଭାଗେନ ୱିପରିୟୟୋ। ସନ୍ନୟ୍ହତି, ସନ୍ନୟ୍ହନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ମନ ଞାଣେ, ଞାଦେସୋୱ ୱିସେସୋ, ମଞ୍ଞତି, ମଞ୍ଞନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦା ଆଦାନେ, ସଂଆପୁବ୍ବୋ ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଯମ୍ହି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଇକାରୋ, ସୀଲଂ ସମାଦିଯତି, ସମାଦିଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୁସ ପୀତିମ୍ହି, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ପୁବ୍ବରୂପତ୍ତଂ, ତୁସ୍ସତି, ତୁସ୍ସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ସମୁ ଉପସମେ, ସମ୍ମତି, ସମ୍ମନ୍ତି।

କୁପ କୋପେ, କୁପ୍ପତି, କୁପ୍ପନ୍ତି।

ଜନଜନନେ, ‘‘ଜନାଦୀନମା ତିମ୍ହି ଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଜନାଦୀନମା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଯମ୍ହି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଆକାରୋ। ଜାଯତି, ଜାଯନ୍ତି। ଜାଯତେ, ଜାଯନ୍ତେ।

କମ୍ମେ ଜନୀଯତି, ଜନୀଯନ୍ତି। ଜାଯତୁ। ଜାଯେଯ୍ଯ। ଅଜାଯି, ଅଜନି। ଜାଯିସ୍ସତି, ଜନିସ୍ସତି। ଅଜାଯିସ୍ସ, ଅଜନିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦିୱାଦିଗଣୋ।

ସ୍ୱାଦିଗଣ

ସୁ ସୱଣେ, ପୁରେ ୱିଯ ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି।

୫୧୨।ସ୍ୱାଦିତୋ ଣୁଣାଉଣା ଚ।

ସୁଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଧାତୁଗଣତୋ ଣୁ ଣାଉଣାଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କତ୍ତରି ୱିହିତେସୁ ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ। ‘‘ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ଚଗ୍ଗହଣେନ ଣୁପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି। ତନ୍ନେୱାନୁୱତ୍ତିତୱାଗ୍ଗହଣେନ ସ୍ୱାଦୀନଂ ଣୁଣାଦୀସୁ ନ ୱୁଦ୍ଧି।

ଧମ୍ମଂ ସୁଣୋତି, ସରଲୋପାଦି, ସୁଣନ୍ତି। ସୁଣୋସି, ସୁଣୋଥ। ସୁଣୋମି, ସୁଣୋମ। ଣାପଚ୍ଚଯେ ସୁଣାତି, ସୁଣନ୍ତି। ସୁଣାସି, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସୁଣସି, ସୁଣାଥ, ସୁଣଥ। ସୁଣାମି, ସୁଣାମ।

କମ୍ମେ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଦୀଘୋ, ସୂଯତେ, ସୂଯନ୍ତେ। ସୂଯତି, ସୂଯନ୍ତି। ଦ୍ୱିତ୍ତେ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ସୁଯ୍ୟତି, ସୁଯ୍ୟନ୍ତି। ସୂଯ୍ୟତି, ସୂଯ୍ୟନ୍ତି ୱା।

ସୁଣୋତୁ, ସୁଣନ୍ତୁ। ସୁଣୋହି, ସୁଣୋଥ। ସୁଣୋମି, ସୁଣୋମ। ସୁଣାତୁ, ସୁଣନ୍ତୁ। ସୁଣ, ସୁଣାହି, ସୁଣାଥ। ସୁଣାମି, ସୁଣାମ। ସୁଣତଂ, ସୁଣନ୍ତଂ । ସୁଣସ୍ସୁ, ସୁଣୱ୍ହୋ। ସୁଣେ, ସୁଣାମସେ। କମ୍ମେ ସୂଯତଂ, ସୂଯନ୍ତଂ। ସୂଯତୁ, ସୂଯନ୍ତୁ।

ସୁଣେ, ସୁଣେଯ୍ଯ, ସୁଣେଯ୍ଯୁଂ। ସୁଣେଯ୍ଯାସି, ସୁଣେଯ୍ଯାଥ। ସୁଣେଯ୍ଯାମି, ସୁଣେଯ୍ଯାମ। ସୁଣେଥ, ସୁଣେରଂ। ସୁଣେଥୋ, ସୁଣେଯ୍ଯାୱ୍ହୋ। ସୁଣେଯ୍ଯଂ, ସୁଣେଯ୍ଯାମ୍ହେ। ସୂଯେଥ, ସୂଯେଯ୍ଯ।

ଅସୁଣି, ସୁଣି, ଅସୁଣିଂସୁ, ସୁଣିଂସୁ। ଅସୁଣି, ଅସୁଣିତ୍ଥ। ଅସୁଣିଂ, ସୁଣିଂ, ଅସୁଣିମ୍ହ, ସୁଣିମ୍ହା। ଅସୁଣିତ୍ଥ, ସୁଣିତ୍ଥ। ଣାପଚ୍ଚଯଲୋପୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ସସ୍ସ ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ସାଗମୋ, ଅସ୍ସୋସି, ଅସ୍ସୋସିଂସୁ, ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଅସ୍ସୋସି, ଅସ୍ସୋସିତ୍ଥ। ଅସ୍ସୋସିଂ, ଅସ୍ସୋସିମ୍ହ, ଅସ୍ସୋସିମ୍ହା ୱା, ଅସ୍ସୋସିତ୍ଥ। ଅସୂଯିତ୍ଥ, ଅସ୍ସୂଯି।

ସରଲୋପାଦି, ସୁଣିସ୍ସତି, ସୁଣିସ୍ସନ୍ତି। ସୁଣିସ୍ସସି, ସୁଣିସ୍ସଥ। ସୁଣିସ୍ସାମି, ସୁଣିସ୍ସାମ। ସୁଣିସ୍ସତେ, ସୁଣିସ୍ସନ୍ତେ। ସୁଣିସ୍ସସେ, ସୁଣିସ୍ସୱ୍ହେ। ସୁଣିସ୍ସଂ, ସୁଣିସ୍ସାମ୍ହେ। ଣାପଚ୍ଚଯଲୋପୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ସୋସ୍ସତି, ସୋସ୍ସନ୍ତି। ସୋସ୍ସସି, ସୋସ୍ସଥ। ସୋସ୍ସାମି, ସୋସ୍ସାମ। ସୋସ୍ସତେ। ସୂଯିସ୍ସତେ, ସୂଯିସ୍ସତି। ଅସୁଣିସ୍ସ। ଅସୂଯିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହି ଗତିମ୍ହି, ପପୁବ୍ବୋ ଣାପଚ୍ଚଯୋ, ପହିଣାତି, ପହିଣତି ୱା, ପହିଣନ୍ତି। ପହିଣାତୁ, ପହିଣନ୍ତୁ। ପହିଣେଯ୍ଯ। ପହିଣି, ଦୂତଂ ପାହେସି। ପହିଣିସ୍ସତି। ପହିଣିସ୍ସ

ଇଚ୍ଚାଦି।

ଖ୍ମୁ ସଂଖରଣେ, ଆଖ୍ମୁଣାତି, ଆଖ୍ମୁଣନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ମି ପକ୍ଖେପେ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଣସ୍ସ ନତ୍ତଂ, ମିନୋତି, ମିନନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅପ ପାପୁଣନେ, ପପୁବ୍ବୋ ସରଲୋପେ ''ଦୀଘ''ନ୍ତି ଦୀଘୋ, ଉଣାପଚ୍ଚୟୋ, ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପାପୁଣାତି, ପାପୁଣନ୍ତି। ପାପୁଣାସି, ପାପୁଣାଥ। ପାପୁଣାମି, ପାପୁଣାମ।

କମ୍ମେ ପାପୀୟତି, ପାପୀୟନ୍ତି। ତଥା ପାପୁଣାତୁ। ପାପୀୟତୁ। ପାପୁଣେ, ପାପୁଣେୟ୍ୟ। ପାପୀୟେୟ୍ୟ। ପାପୁଣି, ପାପୁଣିଂସୁ। ପାପୀୟି। ପାପୁଣିସ୍ସତି। ପାପୀୟିସ୍ସତି। ପାପୁଣିସ୍ସ। ପାପୀୟିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସକ ସତ୍ତିମ୍ହି, ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ସକ୍କୁଣାତି, ସକ୍କୁଣନ୍ତି। ଭାୱେ ''ପୁବ୍ବରୂପଞ୍ଚା''ତି ପୁବ୍ବରୂପତ୍ତଂ, ସକ୍କତେ ତୟା, ସକ୍କତି ୱା, ସକ୍କୁଣାତୁ। ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟ। ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ସକନ୍ତସ୍ସ ଖାଦେସୋ ଅଜ୍ଜତନାଦିମ୍ହି, ଅସକ୍ଖି, ସକ୍ଖି, ଅସକ୍ଖିଂସୁ, ସକ୍ଖିଂସୁ। ସକ୍ଖିସ୍ସତି, ସକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି। ଅସକ୍ଖିସ୍ସ, ଅସକ୍ଖିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସ୍ୱାଦିଗଣୋ।

କିୟାଦିଗଣ

କୀ ଦବ୍ବୱିନିମୟେ, ୱିପୁବ୍ବୋ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ପୁରେ ୱିୟ ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି।

୫୧୩।କିୟାଦିତୋ ନା।

କୀଇଚ୍ଚେୱ ମାଦିତୋ ଧାତୁଗଣତୋ ନାପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି କତ୍ତରି। ନାପରତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା କିୟାଦୀନଂ ନାମ୍ହି ରସ୍ସତ୍ତଂ, କୀତୋ ନାପଚ୍ଚୟନକାରସ୍ସ ଣତ୍ତଞ୍ଚ।

ଭଣ୍ଡଂ ୱିକ୍କିଣାତି, ୱିକ୍କିଣନ୍ତି। ୱିକ୍କୀୟତି, ୱିକ୍କୀୟନ୍ତି। ୱିକ୍କିଣାତୁ, ୱିକ୍କିଣନ୍ତୁ। ୱିକ୍କୀୟତୁ, ୱିକ୍କୀୟନ୍ତୁ। ୱିକ୍କିଣେ, ୱିକ୍କିଣେୟ୍ୟ । ୱିକ୍କୀୟେୟ୍ୟ, ୱିକ୍କୀୟେୟ୍ୟୁଂ। ଅୱିକ୍କିଣି, ୱିକ୍କିଣି। ୱିକ୍କୀୟିତ୍ଥ, ୱିକ୍କୀୟି। ୱିକ୍କିଣିସ୍ସତି, ୱିକ୍କିଣିସ୍ସନ୍ତି। ୱିକ୍କୀୟିସ୍ସତି, ୱିକ୍କୀୟିସ୍ସନ୍ତି। ଅୱିକ୍କିଣିସ୍ସ, ଅୱିକ୍କିଣିସ୍ସଂସୁ। ୱିକ୍କୀୟିସ୍ସ, ୱିକ୍କୀୟିସ୍ସଂସୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଜି ଜୟେ, କିଲେସେ ଜିନାତି, ଜିନନ୍ତି। ଜୀୟତି, ଜୀୟନ୍ତି। ଏୱଂ ଜିନାତୁ। ଜୀୟତୁ। ଜିନେୟ୍ୟ। ଜୀୟେୟ୍ୟ। ଅଜିନି, ଜିନି, ଅଜିନିଂସୁ, ଜିନିଂସୁ। ଅଜେସି, ଅଜେସୁଂ। ଅଜିନିତ୍ଥ। ଅଜୀୟିତ୍ଥ, ଅଜୀୟି। ଜିନିସ୍ସତି, ଜିନିସ୍ସନ୍ତି। ୱିଜେସ୍ସତି, ୱିଜେସ୍ସନ୍ତି। ଜୀୟିସ୍ସତି, ଜୀୟିସ୍ସନ୍ତି। ଅଜିନିସ୍ସ। ଅଜୀୟିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ଚି ଚୟେ, ଚିନାତି, ଚିନନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଞା ଅୱବୋଧନେ ନାପଚ୍ଚୟୋ।

''ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୧୪।ଞାସ୍ସ ଜା ଜଂ ନା।

ଞାଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଜା ଜଂ ନାଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା।

ଜାଦେସୋ ନାମ୍ହି ଜଂ ଞାମ୍ହି, ନାଭାୱୋ ତିମ୍ହି ଏୱିଧ;

ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥ-ୱାସଦ୍ଦସ୍ସାନୁୱତ୍ତନା;

ଧମ୍ମଂ ୱିଜାନାତି, ୱିନାଯତି ୱା, ୱିଜାନନ୍ତି।

କମ୍ମେ ୱିଞ୍ଞାଯତି, ୱିଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ଇୱଣ୍ଣାଗମେ ପୁବ୍ବଲୋପୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଏକାରୋ, ଦ୍ୱିଭଞ୍ଚ, ଞେୟ୍ୟତି, ଞେୟ୍ୟନ୍ତି। ୱିଜାନାତୁ, ୱିଜାନନ୍ତୁ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ୱିଜାନ, ୱିଜାନାହି, ୱିଜାନାଥ। ୱିଜାନାମି, ୱିଜାନାମ। ୱିଜାନତଂ, ୱିଜାନନ୍ତଂ। ୱିଜାନସ୍ସୁ। ୱିଞ୍ଞାଯତୁ, ୱିଞ୍ଞାଯନ୍ତୁ।

୫୧୫।ଏୟ୍ୟସ୍ସଞ୍ଞାତୋ ଇଯା ଞା ୱା।

ଏୟ୍ୟସ୍ସ ୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ଞାଇଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରସ୍ସ ଇଯା ଞାଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ସରଲୋପାଦି। ୱିଜାନିଯା।

ଞାଦେସେ ଞାସ୍ସ ଜଂଆଦେସୋ।

‘‘ଞାତୋ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୧୬।ନାସ୍ସ ଲୋପୋ ଯକାରତ୍ତଂ।

ଞାଇଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରସ୍ସ ନାପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି ୱା, ଯକାରତ୍ତଞ୍ଚ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ତେନ –

ଞାମ୍ହି ନିଚ୍ଚଞ୍ଚ ନାଲୋପୋ,

ୱିଭାସାଜ୍ଜତନାଦିସୁ;

ଅଞ୍ଞତ୍ର ନ ଚ ହୋତାଯଂ,

ନାତୋ ତିମ୍ହି ଯକାରତା।

ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ୱଗ୍ଗନ୍ତତ୍ତଂ, ୱିଜଞ୍ଞା, ୱିଜାନେୟ୍ୟ, ୱିଜାନେୟ୍ୟୁଂ। ୱିଜାନେୟ୍ୟାସି, ୱିଜାନେୟ୍ୟାଥ। ୱିଜାନେୟ୍ୟାମି, ୱିଜାନେୟ୍ୟାମ, ୱିଜାନେମୁ ୱା। ୱିଜାନେଥ। ୱିଞ୍ଞାଯେୟ୍ୟ, ୱିଞ୍ଞାଯେୟ୍ୟୁଂ।

ସମଜାନି, ସଞ୍ଜାନି, ସଞ୍ଜାନିଂସୁ। ନାଲୋପେ ଅଞ୍ଞାସି, ଅଞ୍ଞାସୁଂ। ୱିଜାନିତ୍ଥ। ୱିଞ୍ଞାଯିତ୍ଥ। ପଞ୍ଞାଯି, ପଞ୍ଞାଯିଂସୁ। ୱିଜାନିସ୍ସତି, ୱିଜାନିସ୍ସନ୍ତି। ଞସ୍ସତି, ଞସ୍ସନ୍ତି। ୱିଞ୍ଞାଯିସ୍ସତେ, ୱିଞ୍ଞାଯିସ୍ସନ୍ତେ। ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତି, ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସନ୍ତି। ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ସ୍ସସ୍ସ ହି ଚ, ପଞ୍ଞାଯିହିତି, ପଞ୍ଞାଯିହିନ୍ତି। ଅଜାନିସ୍ସ। ଅଜାନିସ୍ସଥ। ଅଞ୍ଞାଯିସ୍ସଥ, ଅଞ୍ଞାଯିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ମା ମାନେ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ମାନ୍ତସ୍ସ ଇକାରୋ, ମିନାତି, ମିନନ୍ତି। କମ୍ମେ ମୀଯତି, ମୀଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଲୂ ଛେଦନେ, ନାମ୍ହି ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଲୁନାତି, ଲୁନନ୍ତି। ଲୂଯତି, ଲୂଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଧୂ କମ୍ପନେ, ଧୁନାତି, ଧୁନନ୍ତି। ଧୂଯତି, ଧୂଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଗହ ଉପାଦାନେ, ନାମ୍ହି ସମ୍ପତ୍ତେ –

୫୧୭।ଗହାଦିତୋପ୍ପଣ୍ହା।

ଗହଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଧାତୁତୋ ପ୍ପ ଣ୍ହାଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କତ୍ତରି। ଆଦିସଦ୍ଦୋଯଂ ପକାରୋ।

‘‘ଗହସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୧୮। ହଲୋପୋ ଣ୍ହାମ୍ହି।

ଗହେଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ହକାରସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି ଣ୍ହାମ୍ହି ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ସୀଲଂ ଗଣ୍ହାତି, ରସ୍ସତ୍ତେ ଗଣ୍ହତି ୱା, ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଗଣ୍ହାସି, ଗଣ୍ହାଥ। ଗଣ୍ହାମି, ଗଣ୍ହାମ।

କମ୍ମେ ''ଯେ''ତି ୱତ୍ତମାନେ ''ହୱିପରିଯଯୋ ଲୋ ୱା''ତି ହକାରସ୍ସ ଯକାରେନ ୱିପରିଯଯୋ ହୋତି। ଗଯ୍ହତି, ଗଯ୍ହନ୍ତି।

ଗଣ୍ହାତୁ, ଗଣ୍ହନ୍ତୁ। ଗଣ୍ହ, ଗଣ୍ହାହି, ଗଣ୍ହାଥ। ଗଣ୍ହାମି, ଗଣ୍ହାମ। ଗଣ୍ହତଂ, ଗଣ୍ହନ୍ତଂ। ଗଯ୍ହତଂ, ଗଯ୍ହନ୍ତଂ। ଗଯ୍ହତୁ, ଗଯ୍ହନ୍ତୁ। ଗଣ୍ହେ, ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ଗଣ୍ହେଯ୍ୟୁଂ। ଗଯ୍ହେଯ୍ୟ, ଗଯ୍ହେଯ୍ୟୁଂ। ଅଗ୍ଗଣ୍ହି, ଗଣ୍ହି, ଅଗ୍ଗଣ୍ହିଂସୁ, ଗଣ୍ହିଂସୁ।

ଯଦା ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଅସଙ୍ଖଧାତୁକେ ୱିକରଣପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଲୋପୋ, ଇକାରାଗମସ୍ସ ଏକାରୋ ଚ, ତଦା ସାଗମୋ।

ଅଗ୍ଗହେସି, ଅଗ୍ଗହେସୁଂ। ଅଗ୍ଗହି, ଅଗ୍ଗହିଂସୁ, ଅଗ୍ଗହୁଂ। ଅଗ୍ଗଯ୍ହିତ୍ଥ, ଅଗ୍ଗଯ୍ହି। ଗଣ୍ହିସ୍ସତି, ଗଣ୍ହିସ୍ସନ୍ତି। ଗହେସ୍ସତି, ଗହେସ୍ସନ୍ତି। ଗହୀଯିସ୍ସତେ, ଗହୀଯିସ୍ସନ୍ତେ। ଗଯ୍ହିସ୍ସତି, ଗଯ୍ହିସ୍ସନ୍ତି। ଅଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସ, ଅଗ୍ଗହିସ୍ସ। ଅଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସଥ, ଅଗ୍ଗହିସ୍ସଥ। ଅଗ୍ଗଯ୍ହିସ୍ସଥ, ଅଗ୍ଗଯ୍ହିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ପ୍ପପଚ୍ଚଯେ –

୫୧୯। ଗହସ୍ସ ଘେ ପ୍ପେ।

ଗହେଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ ଘେଆଦେସୋ ହୋତି ପ୍ପପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ଘେପ୍ପତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କିଯାଦିଗଣୋ।

ତନାଦିଗଣ

ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ପୁରେ ୱିଯ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିଯୋ।

୫୨୦। ତନାଦିତୋ ଓଯିରା।

ତନୁଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଧାତୁଗଣତୋ ଓଯିରଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି କତ୍ତରି। କରତୋୱାଯଂ ଯିରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

ଧମ୍ମଂ ତନୋତି, ତନୋନ୍ତି। ତନୋସି, ତନୋଥ। ତନୋମି, ତନୋମ।

''ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୨୧। ଉତ୍ତମୋକାରୋ।

ତନାଦିତୋ ଓକାରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଉତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ୱିକରଣକାରିଯୱିଧିପ୍ପକରଣତୋ ''ଓକାରୋ''ତି ଓୱିକରଣଂ ଗଯ୍ହତି। ତନୁତେ, ବହୁୱଚନେ ''ଯୱକାରା ଚା''ତି ୱତ୍ତଂ, ତନ୍ୱନ୍ତେ। ତନୁସେ, ତନୁୱ୍ହେ। ତନ୍ୱେ, ତନୁମ୍ହେ।

କମ୍ମେ ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ତନୁଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଯମ୍ହି ଆକାରୋ, ପତାଯତେ, ପତାଯନ୍ତେ। ପତାଯତି, ପତାଯନ୍ତି। ଆକାରାଭାୱେ ପତଞ୍ଞତି, ପତଞ୍ଞନ୍ତି। ତନୋତୁ, ତନୋନ୍ତୁ। ତନେଯ୍ୟ, ତନେଯ୍ୟୁଂ। ଅତନି, ଅତନିଂସୁ। ଅତାଯିତ୍ଥ, ପତାଯି। ତନିସ୍ସତି, ତନିସ୍ସନ୍ତି। ପତାଯିସ୍ସତି, ପତାଯିସ୍ସନ୍ତି। ଅତନିସ୍ସା। ପତାଯିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

କର କରଣେ, ପୁଞ୍ଞଂ କରୋତି।

ବହୁୱଚନେ ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତମାନେ, ‘‘ଉତ୍ତମୋକାରୋ’’ତି ଉତ୍ତେ କତେ –

‘‘ୱା, ଉତ୍ତ’’ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୨୨।କରସ୍ସାକାରୋ ଚ।

କରୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅକାରୋ ଉତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ୱା। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ‘‘ଯୱକାରା ଚା’’ତି ଅପଦନ୍ତସ୍ସ ପରୌକାରସ୍ସ ୱକାରୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୁ’’ତିଆଦିନା ଧାତୁରକାରସ୍ସ ୱକାରସ୍ମିଂ ଲୋପୋ, ୱକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତେ ତସ୍ସ ‘‘ଙ୍ଵୋ ୱ୍ୱସ୍ସା’’ତି ବକାରଦ୍ୱଯଂ, କୁବ୍ବନ୍ତି, କରୋନ୍ତି। କରୋସି, କରୋଥ। କରୋମି, କରୋମ। ତଥା କୁରୁତେ, କୁବ୍ବନ୍ତେ। କୁରୁସେ, କୁରୁୱ୍ହେ। କୁବ୍ବେ, କୁରୁମ୍ହେ। ଯିରପ୍ପଚ୍ଚଯେ ରକାରଲୋପୋ, କଯିରତି, କଯିରନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମେଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ‘‘ଇୱଣ୍ଣାଗମୋ ୱା’’ତି ଇକାରାଗମୋ, ଯକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, କରୀଯ୍ଯତେ କତୋ ତେନ, କରୀଯ୍ଯତି, କରୀଯ୍ଯନ୍ତି। କରୀଯତି, କରୀଯନ୍ତି ୱା। ଇକାରାଭାୱେ ‘‘ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗ’’ଇଚ୍ଚାଦିନା ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଯକାରତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। କଯ୍ଯତି, କଯ୍ଯନ୍ତି। ଇକାରାଗମେ ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୁ’’ଇଚ୍ଚାଦିସୁତ୍ତେ ଚଗ୍ଗହଣେନ ରଯାନଂ ୱିପରିଯଯୋ, କଯିରତି କତୋ ତେନ, କଯିରନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା କୁସଲଂ କରୋତୁ, କୁରୁତୁ ୱା, କୁବ୍ବନ୍ତୁ, କରୋନ୍ତୁ। କରୋହି, କରୋଥ। କରୋମି, କରୋମ। କୁରୁତଂ, କୁବ୍ବନ୍ତଂ। କୁରୁସ୍ସୁ, କୁରସ୍ସୁ ୱା, କୁରୁୱ୍ହୋ। କୁବ୍ବେ, କୁବ୍ବାମସେ।

କମ୍ମେ କରୀଯତୁ, କରୀଯନ୍ତୁ, କଯ୍ଯତଂ, କଯିରତଂ, କଯିରତୁ।

ସତ୍ତମିଯଂ କରେ, କରେଯ୍ଯ, କରେଯ୍ଯୁଂ। କରେଯ୍ଯାସି, କରେଯ୍ଯାଥ। କରେଯ୍ଯାମି, କରେଯ୍ଯାମ। ଉତ୍ତେ କୁବ୍ବେ, କୁବ୍ବେଯ୍ଯ।

ଯିରପ୍ପଚ୍ଚଯେ –

ଯିରତୋ ଆତ୍ତମେଯ୍ଯସ୍ସ, ଏଥାଦିସ୍ୱେଯ୍ଯୁମାଦିସୁ;

ଏଯ୍ଯସଦ୍ଦସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୁ’’ତିଆଦିନା।

ସରଲୋପାଦି, କଯିରା, କଯିରୁଂ। କଯିରାସି, କଯିରାଥ। କଯିରାମି, କଯିରାମ। ଅତ୍ତନୋପଦେ କଯିରାଥ ଧୀରୋ, କୁବ୍ବେଥ, କରେଥ ୱା, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୁ’’ତିଆଦିନା କୁସ୍ସ କ୍ରୁ ଚ, କ୍ରୁବ୍ବେଥ, କ୍ରୁବ୍ବେରଂ। କ୍ରୁବ୍ବେଥୋ, କ୍ରୁବ୍ବେଯ୍ଯାୱ୍ହୋ। କ୍ରୁବ୍ବେଯ୍ଯଂ, କ୍ରୁବ୍ବେଯ୍ଯାମ୍ହେ। କମ୍ମେ କରୀଯେଯ୍ଯ, କରୀଯେଯ୍ଯୁଂ।

ହିଯ୍ଯତ୍ତନିଯଂ ‘‘କରସ୍ସ କା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କା ହୋତି, ସରଲୋପାଦି।

ଅକା, ଅକରା, ଅକରୂ। ଅକରୋ, ଅକତ୍ଥ, ଅକରୋତ୍ଥ। ଅକଂ, ଅକରଂ, ଅକମ୍ହ, ଅକରମ୍ହ। ଅକତ୍ଥ। ଅକରିଂ, ଅକରମ୍ହସେ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୨୩।କରସ୍ସ କାସତ୍ତମଜ୍ଜତନିମ୍ହି।

କର ଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସେୱ କାସତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ୱିଭତ୍ତିମ୍ହି ପରେ। ‘‘କାସତ୍ତ’’ମିତି ଭାୱନିଦ୍ଦେସେନ ଅଞ୍ଞସ୍ମାପି ଧାତୁତୋ ସାଗମୋ। ଅଥ ୱା ଯଦା କରସ୍ସ କା ହୋତି, ସତ୍ତଞ୍ଚାଗମୋ ଅଜ୍ଜତନିମ୍ହି ୱାତି ଅତ୍ଥୋ, ତଦା ‘‘ସତ୍ତମଜ୍ଜତନିମ୍ହୀ’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅଞ୍ଞସ୍ମାପି ଧାତୁତୋ ସାଗମୋପି ସିଜ୍ଝତି, ‘‘ଯୋଗୱିଭାଗତୋ ଇଟ୍ଠପ୍ପସିଦ୍ଧୀ’’ତି ଯେଭୁଯ୍ଯେନ ଦୀଘତୋୱ ହୋତି, ‘‘କରସ୍ସ କା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କାଭାୱୋ ଚ ହିଯ୍ଯତ୍ତନିଯଂ ସିଦ୍ଧୋ ହୋତି।

ଅକାସି, ଅକାସୁଂ। ଅକାସି, ଅକାସିତ୍ଥ। ଅକାସିଂ, ଅକାସିମ୍ହ। ଅକାସିତ୍ଥ। କାସତ୍ତାଭାୱେ ଅକରି, କରି, ଅକରିଂସୁ, କରିଂସୁ, ଅକଂସୁ, ଅକରୁଂ। ଅକରି,

ଅକରିତ୍ଥ। ଅକରିଂ, କରିଂ, ଅକରିମ୍ହ, କରିମ୍ହ। ଅକରିତ୍ଥ। ଅକରୀୟିତ୍ଥ, ଅକରୀୟି ୱା।

''ୱା, ଲୋପୋ, ଭୱିସ୍ସନ୍ତିମ୍ହି ସ୍ସସ୍ସ ଚା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୨୪।କରସ୍ସ ସପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ କାହୋ।

କରେଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ କାହାଦେସୋ ହୋତି ୱା ଭୱିସ୍ସନ୍ତିମ୍ହି, ସ୍ସସ୍ସ ଚ ଲୋପୋ ହୋତି। ଅଧିକଭୂତସପ୍ପଚ୍ଚୟଗ୍ଗହଣେନ ୱଚମୁଚଭୁଜାଦିତୋ ସ୍ସସ୍ସ ଖାଦେସୋ, ୱସ ଛିଦି ଲଭାଦିତୋ ଛାଦେସୋ ଚ ହୋତି।

କାହତି, କାହନ୍ତି। କାହସି, କାହଥ। କାହାମି, କାହାମ। ଇକାରାଗମେ କାହିତି, କାହିନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି। କାହାଭାୱେ କରିସ୍ସତି, କରିସ୍ସନ୍ତି। କରିସ୍ସସି, କରିସ୍ସଥ। କରିସ୍ସାମି, କରିସ୍ସାମ। କରିସ୍ସତେ, କରିସ୍ସନ୍ତେ। କରିସ୍ସସେ, କରିସ୍ସୱ୍ହେ। କରିସ୍ସଂ, କରିସ୍ସାମ୍ହେ। କରୀୟିସ୍ସତି, କରୀୟିସ୍ସନ୍ତି। ଅକରିସ୍ସ। ଅକରୀୟିସ୍ସା ଇଚ୍ଚାଦି।

ୟଦା ସଂପୁବ୍ବୋ, ତଦା ''ପୁରସମୁପପରୀହି କରୋତିସ୍ସ ଖ ଖରା ୱା''ତି ୟୋଗୱିଭାଗେନ ତ୍ୱାଦିୱିଭତ୍ତୀସୁପି ସଂପୁବ୍ବକରୋତିସ୍ସ ଖରାଦେସୋ।

ଅଭିସଙ୍ଖରୋତି, ଅଭିସଙ୍ଖରୋନ୍ତି। ଅଭିସଙ୍ଖରୀୟତି, ଅଭିସଙ୍ଖରୀୟନ୍ତି। ଅଭିସଙ୍ଖରୋତୁ। ଅଭିସଙ୍ଖରେୟ୍ୟ। ଅଭିସଙ୍ଖରି, ଖାଦେସେ ଅଭିସଙ୍ଖାସି ୱା। ଅଭିସଙ୍ଖରିସ୍ସତି। ଅଭିସଙ୍ଖରିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ସକ ସତ୍ତିମ୍ହି, ଓପଚ୍ଚୟୋ, ସକ୍କୋତି, ସକ୍କୋନ୍ତି। ସକ୍କୋସି, ସକ୍କୋଥ। ସକ୍କୋମି, ସକ୍କୋମ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅପ ପାପୁଣନେ, ପପୁବ୍ବୋ, ପପ୍ପୋତି, ପପ୍ପୋନ୍ତି। ପପ୍ପୋସି, ପପ୍ପୋଥ। ପପ୍ପୋମି, ପପ୍ପୋମ। ପପ୍ପୋତୁ, ପପ୍ପୋନ୍ତୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତନାଦିଗଣୋ।

ଚୁରାଦିଗଣ

ଧୁର ଥେୟ୍ୟେ, ପୁରେ ୱିୟ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି।

''ତଥା କତ୍ତରି ଚା''ତି ଇତୋ ''କତ୍ତରୀ''ତି ଚ ସୀହୱିଲୋକନେନ ଭାୱକମ୍ମଗ୍ଗହଣାନି ଚ ୱତ୍ତନ୍ତେ, ମଣ୍ଡୂକଗତିୟା କାରିତଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୫୨୫।ଚୁରାଦିତୋ ଣେଣୟା।

ଚୁରେଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଧାତୁଗଣତୋ ଣେ ଣୟେଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି କତ୍ତରି, ଭାୱେ ଚ କମ୍ମନି, ୱିଭତ୍ତିପ୍ପଚ୍ଚୟେସୁ। ''କାରିତଂ ୱିୟ ଣାନୁବନ୍ଧୋ''ତି ଣେ ଣୟାନଂ କାରିତବ୍ୟପଦେସୋ।

୫୨୬।କାରିତାନଂ ଣୋ ଲୋପଂ।

କାରିତପ୍ପଚ୍ଚୟାନଂ ଣକାରୋ ଲୋପମାପଜ୍ଜତେ।

୫୨୭।ଅସଂୟୋଗନ୍ତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି କାରିତେ।

ଅସଂୟୋଗନ୍ତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ କାରିତେ ପରେ ୱୁଦ୍ଧି ହୋତୀତି ଉକାରସ୍ସୋକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି।

ଧନଂ ଚୋରେତି, ଚୋରେନ୍ତି। ଚୋରେସି, ଚୋରେଥ। ଚୋରେମି, ଚୋରେମ। ଣୟପ୍ପଚ୍ଚୟେ – ଚୋରୟତି, ଚୋରୟନ୍ତି। ଚୋରୟସି, ଚୋରୟଥ। ଚୋରୟାମି, ଚୋରୟାମ। ଚୋରୟତେ, ଚୋରୟନ୍ତେ। ଚୋରୟସେ, ଚୋରୟୱ୍ହେ। ଚୋରୟେ, ଚୋରୟାମ୍ହେ।

କମ୍ମେ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଇକାରାଗମୋ, ସରଲୋପାଦି ଚ, ଚୋରୀଯତେ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ଚୋରୀଯତି, ଚୋରୀଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚୋରେତୁ , ଚୋରେନ୍ତୁ। ଚୋରେହି। ଚୋରଯତୁ, ଚୋରଯନ୍ତୁ। ଚୋରଯ, ଚୋରଯାହି।

ଚୋରେଯ୍ଯ, ଚୋରେଯ୍ଯୁଂ। ଚୋରଯେ, ଚୋରଯେଯ୍ଯୁଂ। ଅଚୋରେସି, ଚୋରେସି, ଅଚୋରେସୁଂ, ଚୋରେସୁଂ। ଅଚୋରଯି, ଚୋରଯି, ଅଚୋରଯିଂସୁ, ଚୋରଯିଂସୁ, ଅଚୋରଯୁଂ, ଚୋରଯୁଂ। ଅଚୋରେସି, ଅଚୋରେସିତ୍ଥ। ତ୍ୱଂ ଅଚୋରଯି, ଅଚୋରଯିତ୍ଥ। ଅଚୋରେସିଂ, ଅଚୋରେସିମ୍ହା ଅଚୋରଯିଂ, ଅଚୋରଯିମ୍ହା ଅଚୋରଯିତ୍ଥ। ଅଚୋରୀଯିତ୍ଥ, ଅଚୋରୀଯି।

ଚୋରିସ୍ସତି, ଚୋରିସ୍ସନ୍ତି। ଚୋରଯିସ୍ସତି, ଚୋରଯିସ୍ସନ୍ତି। ଚୋରୀଯିସ୍ସତେ, ଚୋରୀଯିସ୍ସନ୍ତେ। ଚୋରୀଯିସ୍ସତି, ଚୋରୀଯିସ୍ସନ୍ତି। ଅଚୋରିସ୍ସ, ଅଚୋରଯିସ୍ସ। ଅଚୋରୀଯିସ୍ସଥ, ଅଚୋରୀଯିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ଚିନ୍ତ ଚିନ୍ତାଯଂ, ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ୱୁଦ୍ଧିଅଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ।

ଚିନ୍ତେତି, ଚିନ୍ତଯତି, ଚିନ୍ତେନ୍ତି, ଚିନ୍ତଯନ୍ତି। ଚିନ୍ତେତୁ, ଚିନ୍ତଯତୁ। ଚିନ୍ତେଯ୍ଯ, ଚିନ୍ତଯେଯ୍ଯ। ଅଚିନ୍ତେସି, ଚିନ୍ତେସି, ଅଚିନ୍ତଯି, ଚିନ୍ତଯି। ଚିନ୍ତେସ୍ସତି, ଚିନ୍ତଯିସ୍ସତି। ଅଚିନ୍ତିସ୍ସ, ଅଚିନ୍ତଯିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ମନ୍ତ ଗୁତ୍ତଭାସନେ, ମନ୍ତେତି, ମନ୍ତଯତି ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିମସମଂ।

ପାଲ ରକ୍ଖଣେ, ଧମ୍ମଂ ପାଲେତି, ପାଲଯତି। ପାଲୀଯତି। ପାଲେତୁ, ପାଲଯତୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଘଟ ଘଟନେ, ଘାଟେତି, ଘାଟଯତି, ଘଟେତି, ଘଟଯତି, ଘଟାଦିତ୍ତା ୱିକପ୍ପେନ ୱୁଦ୍ଧି।

ୱିଦ ଞାଣେ, ୱେଦେତି, ୱେଦଯତି।

ଗଣ ସଙ୍ଖ୍ଯାନେ, ''ଘଟାଦୀନଂ ୱା''ତି ନ ୱୁଦ୍ଧି, ଗଣେତି, ଗଣଯତି ଇଚ୍ଚାଦି, ସବ୍ବତ୍ଥ ସୁବୋଧଂ।

ଚୁରାଦିଗଣୋ।

ଭୂୱାଦୀ ଚ ରୁଧାଦୀ ଚ, ଦିୱାଦୀ ସ୍ୱାଦଯୋ ଗଣା;

କିଯାଦୀ ଚ ତନାଦୀ ଚ, ଚୁରାଦୀ ଚିଧ ସତ୍ତଧା।

ୱିକରଣୱିଧାନଂ ସମତ୍ତଂ।

ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

ଅଥ ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ତତ୍ଥ ଧାତ୍ୱତ୍ଥେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖାଦିକାରିତନ୍ତା ପଚ୍ଚଯା ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯା ନାମ।

ତିଜ ନିସାନ ବନ୍ଧନଖମାସୁ, ଧାତୁସଞ୍ଞାଦି।

''ଧାତୁଲିଙ୍ଗେହି ପରା ପଚ୍ଚଯା''ତି ଇତୋ ଧାତୁଗ୍ଗହଣଂ ଅନୁୱତ୍ତତେ, ''ପରା, ପଚ୍ଚଯା''ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୫୨୮ ।ତିଜ ଗୁପ କିତ ମାନେହି ଖ ଛ ସା ୱା।

ତିଜ ଗୁପ କିତ ମାନ ଇଚ୍ଚେତେହି ଧାତୂହି ଖ ଛ ସ ଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ପରା ହୋନ୍ତି ୱା।

ତିଜତୋ ଖନ୍ତିଯଂ ଖୋୱ, ନିନ୍ଦାଯଂ ଗୁପତୋ ତୁ ଛୋ;

କିତା ଛୋ ସୋୱ ମାନମ୍ହା, ୱୱଛିତୱିଭାସତୋ।

''କ୍ୱଚାଦିୱଣ୍ଣାନମେକସ୍ସରାନଂ ଦ୍ୱେଭାୱୋ''ତି ଧାତ୍ୱାଦିସ୍ସ ଦ୍ୱିଭାୱୋ।

''ବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୫୨୯।କୋ ଖେ ଚ।

ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସ କକାରାଦେସୋ ହୋତି ଖପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ।

ତିତିକ୍ଖ ଇତି ଠିତେ –

ଧାତୁୱିହିତାନଂ ତ୍ୟାଦିୱିଭତ୍ତୀନଂ ଅଧାତୁତୋ ଅପ୍ପୱତ୍ତିଯମାହ।

୫୩୦।ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯେହି ୱିଭତ୍ତିଯୋ।

ଧାତ୍ୱତ୍ଥେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେହି ଖାଦିକାରିତନ୍ତେହି ପଚ୍ଚଯେହି ତ୍ୟାଦଯୋ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତୀତି ପୁରେ ୱିଯ ୱତ୍ତମାନାଦଯୋ ଯୋଜେତବ୍ବା।

ଅଧିୱାସନଂ ତିତିକ୍ଖତି, ତିତିକ୍ଖନ୍ତି। କମ୍ମେ ତିତିକ୍ଖୀଯତି। ତଥା ତିତିକ୍ଖତୁ, ତିତିକ୍ଖନ୍ତୁ। ତିତିକ୍ଖେଯ୍ଯ, ତିତିକ୍ଖେଯ୍ଯୁଂ। ଅତିତିକ୍ଖି, ଅତିତିକ୍ଖିଂସୁ। ତିତିକ୍ଖିସ୍ସତି। ଅତିତିକ୍ଖିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଖପ୍ପଚ୍ଚଯାଭାୱେ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଏକାରୋ, ତେଜେତି, ତେଜତି ୱା, ତେଜନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଗୁପ ଗୋପନେ, ଛପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ''ପୁବ୍ବୋବ୍ଭାସୋ''ତି ଅବ୍ଭାସସଞ୍ଞା, ''ଅବ୍ଭାସସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତମାନେ ''ଅନ୍ତସ୍ସିୱଣ୍ଣାକାରୋ ୱା''ତି ଅବ୍ଭାସନ୍ତସ୍ସିକାରୋ, ''କୱଗ୍ଗସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୋ''ତି ଅବ୍ଭାସଗକାରସ୍ସ ଜକାରୋ ଚ।

୫୩୧।ବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତସ୍ସ ଚୋ ଛପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ଚ।

ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସ ଚକାରାଦେସୋ ହୋତି ଛପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ପରେସୁ। ତତୋ ୱିଭତ୍ତିଯୋ, କାଯଂ ଜିଗୁଚ୍ଛତି, ଜିଗୁଚ୍ଛନ୍ତି। ସେସଂ ପୁରିମସମଂ। ଛାଭାୱେ ଗୋପେତି, ଗୋପେନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

କିତ ରୋଗାପନଯନେ, ଛପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ।

ଅବ୍ଭାସଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ ।

୫୩୨।ମାନକିତାନଂ ୱତତ୍ତଂ ୱା।

ଅବ୍ଭାସଗତାନଂ ମାନ କିତୈଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ୱକାରତକାରତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ଯଥାକ୍କମନ୍ତି ତକାରୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଚକାରୋ, ସେସଂ ସମଂ। ରୋଗଂ ତିକିଚ୍ଛତି, ତିକିଚ୍ଛନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି। ତକାରାଭାୱେ ''କୱଗ୍ଗସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୋ''ତି ଚକାରୋ, ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ୱିଚିକିଚ୍ଛନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ମାନ ୱୀମଂସପୂଜାସୁ, ସପ୍ପଚ୍ଚଯଦ୍ୱିଭାୱଇକାରୱକାରା।

୫୩୩।ତତୋ ପାମାନାନଂ ୱା ମଂ ସେସୁ।

ତତୋ ଅବ୍ଭାସତୋ ପରାସଂ ପାମାନାନଂ ଧାତୂନଂ ୱାମଂଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ଯଥାକ୍କମଂ ସପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ସେସୂତି ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ ପଯୋଗେପି ୱଚନୱିପଲ୍ଲାସଞ୍ଞାପନତ୍ଥଂ। ଅତ୍ଥଂ ୱୀମଂସତି, ୱୀମଂସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅଞ୍ଞତ୍ଥ "ଲୋପଞ୍ଚେତ୍ତମକାରୋ"ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସେକାରୋ, ମାନେତି, ମାନେନ୍ତି।

ଭୁଜ ପାଲନବ୍ଯୱହରଣେସୁ, ଭୋତ୍ତୁମିଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ –

"ଖ ଛ ସା, ୱା"ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୩୪।ଭୁଜ ଘସ ହର ସୁ ପାଦୀହି ତୁମିଚ୍ଛତ୍ଥେସୁ।

ଭୁଜ ଘସ ହର ସୁ ପା ଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ତୁମିଚ୍ଛତ୍ଥେସୁ ଚ ଖ ଛ ସୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ୱା। ତୁମିଚ୍ଛାନଂ, ତୁମନ୍ତଯୁତ୍ତେିଚ୍ଛାଯ ୱା ଅତ୍ଥା ତୁମିଚ୍ଛତ୍ଥା, ତେନ ତୁମନ୍ତରହିତେସୁ "ଭୋଜନମିଚ୍ଛତୀ"ତିଆଦୀସୁ ନ ହୋନ୍ତି, "ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ"ତି ୱାକ୍ଯସ୍ସ ଅପ୍ପଯୋଗୋ, ଧାତ୍ୱାଦିସ୍ସ ଦ୍ୱେଭାୱେ କତେ "ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥାନଂ ପଠମତତିଯା"ତି ଅବ୍ଭାସଭକାରସ୍ସ ବକାରୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ "କୋ ଖେ ଚା"ତି କକାରୋ, ବୁଭୁକ୍ଖତି, ବୁଭୁକ୍ଖନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱାତି କିମତ୍ଥଂ? ଭୋତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି, ଇଚ୍ଛତ୍ଥେସୂତି କିମତ୍ଥଂ? ଭୋତ୍ତୁଂ ଗଚ୍ଛତି।

ଘସ ଅଦନେ, ଘସିତୁମିଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ ଛପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ତତିଯ ଚୱଗ୍ଗ ଇକାର ଚକାରାଦେସା, ଜିଘଚ୍ଛତି, ଜିଘଚ୍ଛନ୍ତି।

ହର ହରଣେ, ହରିତୁମିଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ ସପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

୫୩୫।ହରସ୍ସ ଗୀ ସେ।

ହରୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ ଗୀ ହୋତି ସେ ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। "ଗୀସେ"ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଜିସ୍ସପି, ଠାନୂପଚାରେନାଦେସସ୍ସାପି ଧାତୁୱୋହାରତ୍ତା ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଜିଗୀସତି, ଜିଗୀସନ୍ତି।

ସୁ ସୱଣେ, ସୋତୁମିଚ୍ଛତି ସୁସ୍ସୂସତି, ସୁସ୍ସୂସନ୍ତି, "କ୍ୱଚି ଧାତୂ"ତିଆଦିନା ଦୀଘୋ।

ପା ପାନେ, ପାତୁମିଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ ସପ୍ପଚ୍ଚଯଦ୍ୱିତ୍ତରସ୍ସତ୍ତେିକାରାଦେସା, "ତତୋ ପାମାନାନଂ ୱାମଂ ସେସୂ"ତି ୱାଦେସୋ, ପିୱାସତି, ପିୱାସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଜି ଜଯେ, ୱିଜେତୁମିଚ୍ଛତି ୱିଜିଗୀସତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ସଙ୍ଘୋ ପବ୍ବତମିୱ ଅତ୍ତାନମାଚରତି, ପବ୍ବତୋ ଇୱ ଆଚରତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ –

୫୩୬।ଆଯ ନାମତୋ କତ୍ତୁପମାନାଦାଚାରେ।

ଆଚରଣକ୍ରିଯାଯ କତ୍ତୁନୋ ଉପମାନଭୂତମ୍ହା ନାମତୋ ଆଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ଆଚାରତ୍ଥେ। ଉପମୀଯତି ଏତେନାତି ଉପମାନଂ, କତ୍ତୁନୋ ଉପମାନଂ କତ୍ତୁପମାନଂ, "ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ"ତି ଇୱସଦ୍ଦନିୱତ୍ତି, ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତତ୍ତା "ତେସଂ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ଲୋପା ଚା"ତି ସୁତ୍ତେ ତେସଂଗହଣେନ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ, "ପକତି ଚସ୍ସ ସରନ୍ତସ୍ସା"ତି ପକତିଭାୱୋ, ସରଲୋପାଦି, "ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯେହି ୱିଭତ୍ତିଯୋ"ତି ୱିଭତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତି, ପବ୍ବତାଯତି ସଙ୍ଘୋ, ଏୱଂ ସମୁଦ୍ଦମିୱ ଅତ୍ତାନମାଚରତି ସମୁଦ୍ଦାଯତି, ଚିଚ୍ଚିଟମିୱ ଅତ୍ତାନମାଚରତି ଚିଚ୍ଚିଟାଯତି ସଦ୍ଦୋ। ଏୱଂ ଧୂମାଯତି।

‘‘ନାମତୋ, ଆଚାରେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୩୭।ଈଯୂପମାନା ଚ।

ଉପମାନଭୂତା ନାମତୋ ଈଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ଆଚାରତ୍ଥେ। ପୁନ ଉପମାନଗ୍ଗହଣଂ କତ୍ତୁଗ୍ଗହଣନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ତେନ କମ୍ମତୋପି ସିଜ୍ଝତି, ସେସଂ ସମଂ। ଅଛତ୍ତଂ ଛତ୍ତମିୱାଚରତି ଛତ୍ତୀଯତି, ଅପୁତ୍ତଂ ପୁତ୍ତମିୱାଚରତି ପୁତ୍ତୀଯତି ସିସ୍ସମାଚରିଯୋ।

ଉପମାନାତି କିଂ? ଧମ୍ମମାଚରତି, ଆଚାରେତି କିଂ? ଅଛତ୍ତଂ ଛତ୍ତମିୱ ରକ୍ଖତି।

‘‘ଈଯୋ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୩୮।ନାମମ୍ହାତ୍ତିଚ୍ଛତ୍ଥେ।

ନାମମ୍ହା ଅତ୍ତନୋ ଇଚ୍ଛତ୍ଥେ ଈଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତମିଚ୍ଛତି ପତ୍ତୀଯତି, ଏୱଂ ୱତ୍ଥୀଯତି, ପରିକ୍ଖାରୀଯତି, ଚୀୱରୀଯତି, ପଟୀଯତି, ଧନୀଯତି, ପୁତ୍ତୀଯତି।

ଅତ୍ତିଚ୍ଛତ୍ଥେତି କିମତ୍ଥଂ? ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପତ୍ତମିଚ୍ଛତି।

ଦଳ୍ହଂ କରୋତି ୱୀରିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥେ –

କାରିତଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ।

୫୩୯।ଧାତୁରୂପେନାମସ୍ମା ଣଯୋଚ।

ଧାତୁଯା ରୂପେ ନିପ୍ଫାଦେତବ୍ବେ, ‘‘ତଂ କରୋତି, ତେନ ଅତିକ୍କମତି’’ଇଚ୍ଚାଦିକେ ପଯୁଜ୍ଜିତବ୍ବେ ୱା ସତି ନାମମ୍ହା ଣଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, କାରିତସଞ୍ଞୋ ଚ। ଣଲୋପେ, ୱିଭତ୍ତିଲୋପସରଲୋପାଦୀସୁ କତେସୁ ୱିଭତ୍ତ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ଦଳ୍ହଯତି ୱୀରିଯଂ, ଏୱଂ ପମାଣଯତି, ଅମିସ୍ସଯତି, ତଥା ହତ୍ଥିନା ଅତିକ୍କମତି ଅତିହତ୍ଥଯତି, ୱୀଣାଯ ଉପଗାଯତି ଉପୱୀଣଯତି, ୱିସୁଦ୍ଧା ହୋତି ରତ୍ତି ୱିସୁଦ୍ଧଯତି, କୁସଲଂ ପୁଚ୍ଛତି କୁସଲଯତି ଇଚ୍ଚାଦି।

୫୪୦।ଧାତୂହି ଣେ ଣଯ ଣାପେ ଣାପଯା କାରିତାନି ହେତ୍ୱତ୍ଥେ।

ସବ୍ବେହି ଧାତୂହି ହେତ୍ୱତ୍ଥେ ଅଭିଧେଯ୍ୟେ ଣେ ଣଯଣାପେ ଣାପଯ ଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ପରା ହୋନ୍ତି, ତେ କାରିତସଞ୍ଞା ଚ ହୋନ୍ତି। ହେତୁଯେୱ ଅତ୍ଥୋ ହେତ୍ୱତ୍ଥୋ, ସୋ ଚ ‘‘ଯୋ କାରେତି ସ ହେତୂ’’ତି ଲଦ୍ଧହେତୁସଞ୍ଞୋ ସୁଦ୍ଧକତ୍ତୁନୋ ପଯୋଜକୋ ହେତୁକତ୍ତା, ଅତ୍ଥତୋ ପେସନଜ୍ଝେସନାଦିକୋ ପଯୋଜକବ୍ୟାପାରୋ ଇଧ ହେତୁ ନାମ।

ଏତ୍ଥ ଚ –

ଣେ ଣଯାୱ ଉୱଣ୍ଣନ୍ତା, ଆତୋ ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଛିମା ସିଯୁଂ;

ସେସତୋ ଚତୁରୋ ଦ୍ୱେ ୱା, ୱାସଦ୍ଦସ୍ସାନୁୱତ୍ତିତୋ।

ଅକମ୍ମା ଧାତୱୋ ହୋନ୍ତି, କାରିତେ ତୁ ସକମ୍ମକା;

ସକମ୍ମକା ଦ୍ୱିକମ୍ମାସ୍ସୁ, ଦ୍ୱିକମ୍ମା ତୁ ତିକମ୍ମକା।

ତସ୍ମା କତ୍ତରି କମ୍ମେ ଚ, କାରିତାଖ୍ୟାତସମ୍ଭୱୋ;

ନ ଭାୱେ ସୁଦ୍ଧକତ୍ତା ଚ, କାରିତେ କମ୍ମସଞ୍ଞିତୋ।

ନିଯାଦୀନଂ ପଧାନଞ୍ଚ, ଅପ୍ପଧାନଂ ଦୁହାଦିନଂ;

କାରିତେ ସୁଦ୍ଧକତ୍ତା ଚ, କମ୍ମମାଖ୍ୟାତଗୋଚରନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଯୋ କୋଚି ଭୱତି, ତମଞ୍ଞୋ ''ଭୱାହି ଭୱାହି'' ଇଚ୍ଚେୱଂ ବ୍ରୱୀତି, ଅଥ ୱା ଭୱନ୍ତଂ ଭୱିତୁଂ ସମତ୍ଥଂ ପଯୋଜଯତି, ଭୱିତୁଂ ପଯୋଜେତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ଇମିନା ଣେଣଯପ୍ପଚ୍ଚଯା, କାରିତସଞ୍ଞା ଚ, ''ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ''ତି ୱାକ୍ୟସ୍ସ ଅପ୍ପଯୋଗୋ, ''କାରିତାନଂ ଣୋ ଲୋପ''ନ୍ତି ଣଲୋପୋ, ''ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି କାରିତେ''ତି ଉକାରସ୍ସୋକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି।

''ଓ, ଏ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ, ଧାତୁଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ।

୫୪୧।ତେ ଆୱାଯା କାରିତେ।

ତେ ଧାତ୍ୱନ୍ତଭୂତା ଓକାରେକାରା ଆୱଆଯାଦେସେ ପାପୁଣନ୍ତି କାରିତେ ପରେ। ''ତେ ଆୱାଯା''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଝେଆଦୀନଂ ଅକାରିତେପି ହୋନ୍ତୀତି ଓକାରସ୍ସ ଆୱାଦେସୋ, ସରଲୋପାଦି, ''ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯେହି ୱିଭତ୍ତିଯୋ''ତି ତ୍ୟାଦଯୋ।

ସୋ ସମାଧିଂ ଭାୱେତି, ଭାୱଯତି, ଭାୱେନ୍ତି, ଭାୱଯନ୍ତି। ଭାୱେସି, ଭାୱଯସି, ଭାୱେଥ, ଭାୱଯଥ। ଭାୱେମି, ଭାୱଯାମି, ଭାୱେମ, ଭାୱଯାମ। ଭାୱଯତେ, ଭାୱଯନ୍ତେ।

କମ୍ମେ ଅତ୍ତନୋପଦଯପ୍ପଚ୍ଚଯଇକାରାଗମା, ସରଲୋପାଦି ଚ, ତେନ ଭାୱୀଯତେ ସମାଧି, ଭାୱୀଯନ୍ତେ। ଭାୱୀଯତି, ଭାୱୀଯନ୍ତି।

ତଥା ଭାୱେତୁ, ଭାୱଯତୁ, ଭାୱେନ୍ତୁ, ଭାୱଯନ୍ତୁ। ଭାୱେହି, ଭାୱଯ, ଭାୱଯାହି, ଭାୱେଥ, ଭାୱଯଥ । ଭାୱେମି, ଭାୱଯାମି, ଭାୱେମ, ଭାୱଯାମ। ଭାୱଯତଂ, ଭାୱଯନ୍ତଂ।

କମ୍ମେ ଭାୱୀଯତଂ, ଭାୱୀଯତୁ, ଭାୱୀଯନ୍ତୁ।

ଭାୱେଯ୍ୟ, ଭାୱଯେ, ଭାୱଯେଯ୍ୟ, ଭାୱେଯ୍ୟୁଂ, ଭାୱଯେଯ୍ୟୁଂ। ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଭାୱଯେଯ୍ୟାସି, ଭାୱେଯ୍ୟାଥ, ଭାୱଯେଯ୍ୟାଥ। ଭାୱେଯ୍ୟାମି, ଭାୱଯେଯ୍ୟାମି, ଭାୱେଯ୍ୟାମ, ଭାୱଯେଯ୍ୟାମ। ଭାୱେଥ, ଭାୱଯେଥ, ଭାୱେରଂ, ଭାୱଯେରଂ।

କମ୍ମେ ଭାୱୀଯେଯ୍ୟ, ଭାୱୀଯେଯ୍ୟୁଂ।

ଅଜ୍ଜତନିଯଂ ''ସତ୍ତମଜ୍ଜତନିମ୍ହୀ''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କାରିତନ୍ତାପି ଦୀଘତୋ ସକାରାଗମୋ।

ଅଭାୱେସି, ଭାୱେସି, ଅଭାୱଯି, ଭାୱଯି, ଅଭାୱେସୁଂ, ଭାୱେସୁଂ, ଅଭାୱଯିଂସୁ, ଭାୱଯିଂସୁ, ଅଭାୱଯୁଂ, ଭାୱଯୁଂ। ଅଭାୱେସି, ଅଭାୱଯସି, ଅଭାୱିତ୍ଥ, ଅଭାୱଯିତ୍ଥ। ଅଭାୱେସିଂ, ଭାୱେସିଂ, ଅଭାୱଯିଂ, ଭାୱଯିଂ, ଅଭାୱିମ୍ହ, ଅଭାୱଯିମ୍ହ।

କମ୍ମେ ଅଭାୱୀଯିତ୍ଥ, ଅଭାୱୀଯି।

ଭାୱେସ୍ସତି, ଭାୱଯିସ୍ସତି, ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି, ଭାୱଯିସ୍ସନ୍ତି। ଭାୱେସ୍ସସି, ଭାୱଯିସ୍ସସି, ଭାୱିସ୍ସଥ, ଭାୱଯିସ୍ସଥ। ଭାୱେସ୍ସାମି, ଭାୱଯିସ୍ସାମି, ଭାୱେସ୍ସାମ, ଭାୱଯିସ୍ସାମ।

କମ୍ମେ ଭାୱୀଯିସ୍ସତେ, ଭାୱୀଯିସ୍ସନ୍ତେ। ଭାୱୀଯିସ୍ସତି, ଭାୱୀଯିସ୍ସନ୍ତି।

ଅଭାୱିସ୍ସ, ଅଭାୱଯିସ୍ସ, ଅଭାୱିସ୍ସଂସୁ, ଅଭାୱଯିସ୍ସଂସୁ। କମ୍ମେ ଅଭାୱୀଯିସ୍ସଥ, ଅଭାୱୀଯିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ଯୋ କୋଚି ପଚତି, ତମଞ୍ଞୋ ‘‘ପଚାହି ପଚାହି’’ ଇଚ୍ଚେୱଂ ବ୍ରୱୀତି, ଅଥ ୱା ପଚନ୍ତଂ ପଯୋଜେତି, ପଚିତୁଂ ୱା ପଯୋଜେତୀତି ଅତ୍ଥେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଣେ ଣଯାଦଯୋ, ଅକାରସ୍ସାକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି, ସେସଂ ନେଯ୍ୟଂ।

ସୋ ଦେୱଦତ୍ତଂ ଓଦନଂ ପାଚେତି, ପାଚେନ୍ତି। ପାଚେସି, ପାଚେଥ। ପାଚେମି, ପାଚେମ। ପାଚଯତି, ପାଚଯନ୍ତି। ପାଚଯସି, ପାଚଯଥ। ପାଚଯାମି, ପାଚଯାମ। ଣାପେଣାପଯେସୁ ପନ ସୋ ପୁରିସୋ ତଂ ପୁରିସଂ ଓଦନଂ ପାଚାପେତି, ପାଚାପେନ୍ତି। ପାଚାପଯତି, ପାଚାପଯନ୍ତି।

କମ୍ମେ ସୋ ଓଦନଂ ପାଚୀଯତି ତେନ, ପାଚଯୀଯତି, ପାଚାପୀଯତି, ପାଚାପଯୀଯତି।

ତଥା ପାଚେତୁ, ପାଚଯତୁ, ପାଚାପେତୁ, ପାଚାପଯତୁ। ପାଚୀଯତଂ, ପାଚୀଯତୁ, ପାଚଯୀଯତଂ, ପାଚଯୀଯତୁ, ପାଚାପୀଯତଂ, ପାଚାପୀଯତୁ, ପାଚାପଯୀଯତଂ, ପାଚାପଯୀଯତୁ। ପାଚେଯ୍ୟ, ପାଚଯେଯ୍ୟ, ପାଚାପେଯ୍ୟ, ପାଚାପଯେଯ୍ୟ। ପାଚୀଯେଯ୍ୟ, ପାଚୀଯେଯ୍ୟୁଂ। ଅପାଚେସି, ଅପାଚଯି, ଅପାଚାପେସି, ଅପାଚାପଯି। ପାଚେସ୍ସତି, ପାଚଯିସ୍ସତି, ପାଚାପେସ୍ସତି, ପାଚାପଯିସ୍ସତି। ଅପାଚିସ୍ସ, ଅପାଚଯିସ୍ସ, ଅପାଚାପିସ୍ସ, ଅପାଚାପଯିସ୍ସ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଗନ୍ତୁଂ ୱା ପଯୋଜେତୀତି ଅତ୍ଥେ ଣେ ଣଯାଦଯୋ, ୱୁଦ୍ଧିଯଂ ସମ୍ପତ୍ତାଯଂ –

‘‘ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି କାରିତେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୪୨।ଘଟାଦୀନଂ ୱା।

ଘଟାଦୀନଂ ଧାତୂନଂ ଅସଂଯୋଗନ୍ତାନଂ ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି ୱା କାରିତେତି ଏତ୍ଥ ୱାଗ୍ଗହଣେନ ୱୁଦ୍ଧି ନ ହୋତି, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ।

ସୋ ତଂ ପୁରିସଂ ଗାମଂ ଗମେତି, ଗମଯତି, ଗଚ୍ଛାପେତି, ଗଚ୍ଛାପଯତି। ସୋ ଗାମଂ ଗମୀଯତି ତେନ, ଗମଯୀଯତି, ଗଚ୍ଛାପୀଯତି, ଗଚ୍ଛାପଯୀଯତି ଇଚ୍ଚାଦି। ସବ୍ବତ୍ଥ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଉପରିପି।

ଘଟ ଈହାଯଂ, ଘଟନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି, ଘଟେତି, ଘଟାଦୀନଂ ୱାତି ନ ୱୁଦ୍ଧି, ଘଟଯତି, ଘଟାପେତି, ଘଟାପଯତି।

‘‘କାରିତେ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୪୩।ଗୁହ ଦୁସାନଂ ଦୀଘଂ।

ଗୁହଦୁସିଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ସରୋ ଦୀଘମାପଜ୍ଜତେ କାରିତେ ପରେ, ୱୁଦ୍ଧାପୱାଦୋଯଂ।

ଗୁହ ସଂୱରଣେ, ଗୁହିତୁଂ ପଯୋଜଯତି ଗୂହଯତି, ଗୂହଯନ୍ତି। ଦୁସ ଅପ୍ପୀତିମ୍ହି, ଦୁସ୍ସନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଦୂସଯତି, ଦୂସଯନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ଇଚ୍ଛନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଇଚ୍ଛାପେତି, ଇଚ୍ଛାପଯତି, ଏସେତି, ଏସଯତି। ନିଯଚ୍ଛନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ନିଯାମେତି, ନିଯାମଯତି। ଆସନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଆସେତି, ଆସଯତି, ଅଚ୍ଛାପେତି, ଅଚ୍ଛାପଯତି। ଲଭନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଲାଭେତି, ଲାଭଯତି। ୱଚନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ୱାଚେତି, ୱାଚଯତି, ୱାଚାପେତି, ୱାଚାପଯତି। ଏୱଂ ୱାସେତି, ୱାସଯତି, ୱାସାପେତି, ୱାସାପଯତି। ୱାହେତି, ୱାହଯତି, ୱାହାପେତି, ୱାହାପଯତି। ଜୀରେତି, ଜୀରଯତି, ଜୀରାପେତି, ଜୀରାପଯତି। ମାରେତି, ମାରଯତି, ମାରାପେତି, ମାରାପଯତି। ଦସ୍ସେତି, ଦସ୍ସଯତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତଥା ତୁଦନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ତୋଦେତି, ତୋଦଯତି, ତୋଦାପେତି, ତୋଦାପଯତି। ପୱିସନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି, ପୱିସିତୁଂ ୱା ପୱେସେତି, ପୱେସଯତି, ପୱେସାପେତି , ପୱେସାପଯତି। ଉଦ୍ଦିସନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଉଦ୍ଦିସାପେତି, ଉଦ୍ଦିସାପଯତି। ପହୋନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ପହାୱେତି, ପହାୱଯତି। ସଯନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ସାଯେତି, ସାଯଯତି, ସାଯାପେତି, ସାଯାପଯତି। ଏତ୍ଥ ଏକାରସ୍ସ ଆଯାଦେସୋ, ସଯାପେତି, ସଯାପଯତି, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଣାପେଣାପଯେସୁ ଆଯାଦେସସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ନଯନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ନଯାପେତି, ନଯାପଯତି। ପତିଟ୍ଠନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ପତିଟ୍ଠାପେତି, ପତିଟ୍ଠାପଯତି, ପତିଟ୍ଠପେତି ୱା।

ହନନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତୀତି ଅତ୍ଥେ ଣେଣଯାଦଯୋ।

''ଣମ୍ହି''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୪୪।ହନସ୍ସ ଘାତୋ।

ହନିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଘାତାଦେସୋ ହୋତି ଣକାରୱତି କାରିତପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ଘାତେତି, ଘାତଯତି, ଘାତାପେତି, ଘାତାପଯତି, ''ୱଧୋ ୱା ସବ୍ବତ୍ଥା''ତି ୱଧାଦେସେ ୱଧେତି, ୱଧାପେତି।

ଜୁହୋନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଜୁହାୱେତି, ଜୁହାୱଯତି। ଜହନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଜହାପେତି, ଜହାପଯତି, ହାପେତି, ହାପଯତି। ଦଦନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଦାପେତି, ଦାପଯତି। ପିଦହନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ପିଧାପେତି, ପିଧାପଯତି, ପିଦହାପେତି, ପିଦହାପଯତି।

ରୁନ୍ଧନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ରୋଧେତି, ରୋଧଯତି, ରୋଧାପେତି, ରୋଧାପଯତି। ଛିନ୍ଦନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଛେଦେତି, ଛେଦଯତି, ଛେଦାପେତି, ଛେଦାପଯତି। ଯୁଞ୍ଜନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଯୋଜେତି, ଯୋଜଯତି, ଯୋଜାପେତି, ଯୋଜାପଯତି। ଭୁଞ୍ଜନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଭୋଜେତି, ଭୋଜଯତି, ଭୋଜାପେତି, ଭୋଜାପଯତି। ମୁଞ୍ଚନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ମୋଚେତି, ମୋଚଯତି, ମୋଚାପେତି, ମୋଚାପଯତି।

ଦିବ୍ବନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଦେୱେତି, ଦେୱଯତି। ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଉପ୍ପାଦେତି, ଉପ୍ପାଦଯତି। ବୁଜ୍ଝନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ବୋଧେତି, ବୋଧଯତି। ''ଦାଧାନ୍ତତୋ ଯୋ କ୍ୱଚୀ''ତି ଯକାରାଗମୋ, ବୁଜ୍ଝାପେତି, ବୁଜ୍ଝାପଯତି। ତୁସ୍ସନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ତୋସେତି, ତୋସଯତି, ତୋସାପେତି, ତୋସାପଯତି। ସମ୍ମନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ସମେତି, ସମଯତି, ଘଟାଦିତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି। କୁପ୍ପନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି କୋପେତି, କୋପଯତି। ଜାଯନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଜନେତି, ଜନଯତି, ଘଟାଦିତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି।

ସୁଣନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଧମ୍ମଂ ସାୱେତି, ସାୱଯତି। ପାପୁଣନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ପାପେତି, ପାପଯତି।

ୱିକ୍କିଣନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ୱିକ୍କାଯାପେତି, ୱିକ୍କାଯାପଯତି। ଜିନନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଜଯାପେତି, ଜଯାପଯତି। ଜାନନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଞାପେତି, ଞାପଯତି। ଗଣ୍ହନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଗାହେତି, ଗାହଯତି, ଗାହାପେତି, ଗାହାପଯତି, ଗଣ୍ହାପେତି, ଗଣ୍ହାପଯତି।

ୱିତନନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ୱିତାନେତି, ୱିତାନଯତି। ଯୋ କୋଚି କରୋତି, ତମଞ୍ଞୋ ''କରୋହି କରୋହି''ଇଚ୍ଚେୱଂ ବ୍ରୱୀତି, କରୋନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି, କାତୁଂ ୱା କାରେତି, କାରଯତି, କାରାପେତି, କାରାପଯତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚୋରେନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଚୋରାପେତି, ଚୋରାପଯତି। ଚିନ୍ତେନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ଚିନ୍ତାପେତି, ଚିନ୍ତାପଯତି , ପୂଜେନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ପୂଜାପେତି, ପୂଜାପଯତି ଇଚ୍ଚାଦି। ସବ୍ବତ୍ଥ ସୁବୋଧଂ।

ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯତୋ ଚାପି, କାରିତପ୍ପଚ୍ଚଯା ସିଯୁଂ;

ସକାରିତେହି ଯୁଣ୍ୱୂନଂ, ଦସ୍ସନଞ୍ଚେତ୍ଥ ଞାପକଂ।

ତେନ ତିତିକ୍ଖନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ତିତିକ୍ଖେତି, ତିତିକ୍ଖାପେତି। ତିକିଚ୍ଛନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ତିକିଚ୍ଛେତି, ତିକିଚ୍ଛଯତି, ତିକିଚ୍ଛାପେତି, ତିକିଚ୍ଛାପଯତି। ଏୱଂ ବୁଭୁକ୍ଖେତି, ବୁଭୁକ୍ଖଯତି, ବୁଭୁକ୍ଖାପେତି, ବୁଭୁକ୍ଖାପଯତି, ପବ୍ବତାଯନ୍ତଂ ପଯୋଜଯତି ପବ୍ବତାଯଯତି। ପୁତ୍ତୀଯଯତି ଇଚ୍ଚାଦିପି ସିଦ୍ଧଂ ଭୱତି।

ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ସାସନତ୍ଥଂ ସମୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ, ଆଖ୍ୟାତଂ ସକବୁଦ୍ଧିଯା;

ବାହୁସଚ୍ଚବଲେନୀଦଂ, ଚିନ୍ତଯନ୍ତୁ ୱିଚକ୍ଖଣା।

ଭୱତି ତିଟ୍ଠତି ସେତି, ଅହୋସି ଏୱମାଦୟୋ;

ଅକମ୍ମକାତି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କମ୍ମଲକ୍ଖଣୱିଞ୍ଞୁନା।

ଅକମ୍ମକାପି ହେତ୍ୱତ୍ଥ-ପ୍ପଚ୍ଚୟନ୍ତା ସକମ୍ମକା;

ତଂ ୟଥା ଭିକ୍ଖୁ ଭାୱେତି, ମଗ୍ଗଂ ରାଗାଦିଦୂସକନ୍ତି।

ଇତି ପଦରୂପସିଦ୍ଧିୟଂ ଆଖ୍ୟାତକଣ୍ଡୋ

ଛଟ୍ଠୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୭। କିଵିଧାନକଣ୍ଡ

ତେକାଲିକ

କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

ଅଥ ଧାତୂହିଯେଵ ଭାଵକମ୍ମକତ୍ତୁକରଣାଦିସାଧନସହିତଂ କିଵିଧାନମାରଭୀଯତେ।

ତତ୍ଥ କିଚ୍ଚକିତକଵସେନ ଦୁଵିଧା ହି ପଚ୍ଚଯା, ତେସୁ କିଚ୍ଚସଞ୍ଞାଯ ପଠମଂ ଵୁତ୍ତତ୍ତା, କିଚ୍ଚାନମପ୍ପକତ୍ତା ଚ କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯା ତାଵ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ''ଭୂଯତେ, ଅଭଵିତ୍ଥ, ଭଵିସ୍ସତେ ଵା ଦେଵଦତ୍ତେନା''ତି ଵିଗ୍ଗହେ –

''ଧାତୁଯା କମ୍ମାଦିମ୍ହି ଣୋ''ତି ଇତୋ ''ଧାତୁଯା''ତି ସବ୍ବତ୍ଥ ପଚ୍ଚଯାଦିଵିଧାନେ ଵତ୍ତତେ, ''ପରା, ପଚ୍ଚଯା''ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୫୪୫।ଭାଵକମ୍ମେସୁ ତବ୍ବାନୀଯା।

ଭାଵକମ୍ମେଚ୍ଚେତେସ୍ଵତ୍ଥେସୁ ସବ୍ବଧାତୂହି ତବ୍ବ ଅନୀଯେଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ପରା ହୋନ୍ତି। ଯୋଗଵିଭାଗେନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥାପି।

ତତ୍ଥ –

ଅକମ୍ମକେହି ଧାତୂହି, ଭାଵେ କିଚ୍ଚା ଭଵନ୍ତି ତେ;

ସକମ୍ମକେହି କମ୍ମତ୍ଥେ, ଅରହସକ୍କତ୍ଥଦୀପକା।

ତେ ଚ –

୫୪୬।ଣାଦଯୋତେକାଲିକା।

ତିକାଲେ ନିଯୁତ୍ତା ତେକାଲିକା, ଯେ ଇଧ ତତିଯେ ଧାତ୍ଵାଧିକାରେ ଵିହିତା ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠକାଲା ଣାଦଯୋ ପଚ୍ଚଯା, ତେ ତେକାଲିକା ହୋନ୍ତୀତି ପରିଭାସତୋ କାଲତ୍ତଯେପି ହୋନ୍ତି।

ସୀହଗତିଯା ''କ୍ଵଚୀ''ତି ଵତ୍ତତେ।

୫୪୭।ଯଥାଗମମିକାରୋ।

ଯଥାଗମଂ ଯଥାପଯୋଗଂ ଜିନଵଚନାନୁପରୋଧେନ ଧାତୂହି ପରୋ ଇକାରାଗମୋ ହୋତି କ୍ଵଚି ବ୍ଯଞ୍ଜନାଦିକେସୁ କିଚ୍ଚକିତକପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ, ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ଵୁଦ୍ଧି, ''ଓ ଅଵ ସରେ''ତି ଅଵାଦେସୋ, ''ନଯେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ''ତି ପରଂ ନେତବ୍ବଂ।

୫୪୮। ତେ କିଚ୍ଚା।

ଯେ ଇଧ ଵୁତ୍ତା ତବ୍ବାନୀଯଣ୍ୟ ତେଯ୍ଯ ରିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯା, ତେ କିଚ୍ଚସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତୀତି ଵେଦିତବ୍ବା। ତତୋ ''ଅଞ୍ଞେ କିତି''ତି ଵଚନତୋ କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯାନମକିତକତ୍ତା ନାମବ୍ଯପଦେସେ ଅସମ୍ପତ୍ତେ ''ତଦ୍ଧିତସମାସକିତକା ନାମଂଵାତଵେତୁନାଦୀସୁ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଚଗ୍ଗହଣେନ ନାମବ୍ଯପଦେସୋ, ତତୋ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି। ଭାଵେ ଭାଵସ୍ସେକତ୍ତା ଏକଵଚନମେଵ, ''ସି''ନ୍ତି ଅମାଦେସୋ। ଭଵିତବ୍ବଂ ଭଵତା ପଞ୍ଞେନ, ଭଵନୀଯଂ।

ଇଧ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦିତ୍ତାଭାୱା ଅନୁୱତ୍ତିତକ୍ୱଚିଗ୍ଗହଣେନ ଇକାରାଗମାଭାୱୋ। ଭାୱେ କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତା ନପୁଂସକା। କମ୍ମେ ତିଲିଙ୍ଗା।

କମ୍ମନି ଅଭିପୁବ୍ବୋ, ଅଭିଭୂଯତେ, ଅଭିଭୂଯିତ୍ଥ, ଅଭିଭୂଯିସ୍ସତେତି ଅଭିଭୱିତବ୍ବୋ କୋଧୋ ପଣ୍ଡିତେନ, ଅଭିଭୱିତବ୍ବା ତଣ୍ହା, ଅଭିଭୱିତବ୍ବଂ ଦୁକ୍ଖଂ, ଏୱଂ ଅଭିଭୱନୀଯୋ, ଅଭିଭୱନୀଯା, ଅଭିଭୱନୀଯଂ, ପୁରିସ କଞ୍ଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସଦ୍ଦନଯେନ ନେତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ।

ଏତ୍ଥ ହି –

ତବ୍ବାଦୀହେୱ କମ୍ମସ୍ସ, ୱୁତ୍ତତ୍ତାୱ ପୁନତ୍ତନା;

ୱତ୍ତବ୍ବସ୍ସ ଅଭାୱା ନ, ଦୁତିଯା ପଠମା ତତୋ।

ଆସ ଉପୱେସନେ, ଆସୀଯିତ୍ଥ, ଆସୀଯତେ, ଆସୀଯିସ୍ସତେତି ଆସିତବ୍ବଂ ତଯା, ଆସନୀଯଂ। କମ୍ମେ ଉପାସିତବ୍ବୋ ଗରୁ, ଉପାସନୀଯୋ।

ସୀ ସଯେ, ଅସୀଯିତ୍ଥ, ସୀଯତେ, ସୀଯିସ୍ସତେତି ସଯିତବ୍ବଂ ଭୱତା, ସଯନୀଯଂ, ''ଏ ଅଯା''ତି ଅଯାଦେସୋ, ଅତିସଯିତବ୍ବୋ ପରୋ, ଅତିସଯନୀଯୋ।

ପଦ ଗତିମ୍ହି, ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଉପ୍ପଜ୍ଜତେ, ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତେତି ଉପ୍ପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ତେନ, ଉପ୍ପଜ୍ଜନୀଯଂ, ଏତ୍ଥ ଚ ''କତ୍ତରୀ''ତି ଅଧିକାରଂ ୱିନା ''ଦିୱାଦିତୋ ଯୋ''ତି ୱିନାଧିକାରଯୋଗୱିଭାଗେନ ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗଯକାର''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଚୱଗ୍ଗୋ, ''ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ''ତି ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବୋ ମଗ୍ଗୋ, ପଟିପଜ୍ଜନୀଯୋ।

ବୁଧ ଅୱଗମନେ, ଅବୁଜ୍ଝିତ୍ଥ, ବୁଜ୍ଝତେ, ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତେତି ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ, ବୁଜ୍ଝନୀଯୋ।

ସୁ ସୱଣେ, ଅସୂଯିତ୍ଥ, ସୂଯତେ, ସୂଯିସ୍ସତେତି ସୋତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ, ଇଧ ଯଥାଗମଗ୍ଗହଣେନ ଇକାରାଗମାଭାୱୋ, ସୁଣିତବ୍ବୋ, ''ସ୍ୱାଦିତୋ ଣୁ ଣା ଉଣା ଚା''ତି ୱିନାଧିକାରଯୋଗୱିଭାଗେନ ଣାପଚ୍ଚଯୋ, ସୱଣୀଯୋ।

କର କରଣେ, କରୀଯିତ୍ଥ, କରୀଯତି, କରୀଯିସ୍ସତୀତି ଅଦ୍ଧେ ତବ୍ବା'ନୀଯା।

''ଅନ୍ତସ୍ସ, କରସ୍ସ, ଚ, ତତ୍ତ''ନ୍ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୪୯।ତୁଂତୁ ନ ତବ୍ବେସୁ ୱା।

କରୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତଭୂତସ୍ସ ରକାରସ୍ସ ତକାରତ୍ତଂ ହୋତି ୱା ତୁଂ ତୁ ନ ତବ୍ବୈଚ୍ଚେତେସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ପରେସୁ। କତ୍ତବ୍ବୋ ଭୱତା ଧମ୍ମୋ, କତ୍ତବ୍ବା ପୂଜା, କତ୍ତବ୍ବଂ କୁସଲଂ, ତତ୍ତାଭାୱେ ''କରୋତିସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତମାନେ ''ତୱେତୁନାଦୀସୁ କା''ତି ଏତ୍ଥ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ତବ୍ବେପି କାଦେସୋ, କାତବ୍ବଂ ହିତଂ।

୫୫୦।ରହାଦିତୋ ଣ।

ରକାର ହହାରାଦ୍ୟନ୍ତେହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ଅନାନୀଯାଦିନକାରସ୍ସ ଣକାରୋ ହୋତି। ଆଦିସଦ୍ଦେନ ରମ୍ମୁ ଅପଞ୍ଚାତାଦିତୋପି।

ରହାଦିତୋ ପରସ୍ସେତ୍ଥ, ନକାରସ୍ସ ଅସମ୍ଭୱା;

ଅନାନୀଯାଦିନସ୍ସେୱ, ସାମତ୍ଥ୍ୟାଯଂ ଣକାରତା।

କରଣୀଯୋ ଧମ୍ମୋ, କରଣାରହୋତି ଅତ୍ଥୋ, କରଣୀଯା, କରଣୀଯଂ।

ଭର ଭରଣେ, ଭରୀଯତୀତି ଭରିତବ୍ବୋ, ଭରଣୀଯୋ।

ଗହ ଉପାଦାନେ, ଅଗୟ୍ହିତ୍ଥ, ଗୟ୍ହତି, ଗୟ୍ହିସ୍ସତୀତି ଗହେତବ୍ବୋ, ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା ଇକାରସ୍ସେକାରୋ, ସଙ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ, ''ଗହାଦିତୋ ପ୍ପଣ୍ହା''ତି ୱିନାଧିକାରଯୋଗୱିଭାଗେନ ଣ୍ହାପଚ୍ଚଯୋ, ହଲୋପସରଲୋପାଦି, ସଙ୍ଗଣ୍ହଣୀଯୋ, ଗହଣୀଯୋ।

ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ରମୁ କୀଳାଯଂ, ରମୀଯିତ୍ଥ, ରମୀଯତି, ରମୀଯିସ୍ସତୀତି ରମିତବ୍ବୋ, ରମଣୀଯୋ ୱିହାରୋ।

ଅପ ପାପୁଣନେ, ଉଣାପଚ୍ଚଯୋ, ପାପୀଯତୀତି ପାପୁଣିତବ୍ବୋ, ''ଗୁପାଦୀନଞ୍ଚା''ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ, ଦ୍ୱିଭାୱୋ, ପତ୍ତବ୍ବୋ, ପତ୍ତେଯ୍ୟୋ, ପାପୁଣଣୀଯୋ, ପାପଣୀଯୋ।

''ଅନ୍ତସ୍ସ, ୱା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୫୧।ଗମ ଖନ ହନାଦୀନଂ ତୁଂତବ୍ବାଦୀସୁ ନ।

ଗମ ଖନ ହନିଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ମକାର ନକାରନ୍ତାନଂ ଧାତୂନମନ୍ତସ୍ସ ନକାରୋ ହୋତି ୱା ତୁଂ ତବ୍ବ ତୱେ ତୁନ ତ୍ୱାନତ୍ୱାଇଚ୍ଚେୱମାଦୀସୁ ତକାରାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ପରେସୁ। ଅଗଚ୍ଛୀଯିତ୍ଥ, ଗଚ୍ଛୀଯତି, ଗଚ୍ଛୀଯିସ୍ସତୀତି ଗନ୍ତବ୍ବୋ ମଗ୍ଗୋ, ଗମିତବ୍ବଂ, ଗମନୀଯଂ।

ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ, ଅଖଞ୍ଞିତ୍ଥ, ଖଞ୍ଞତି, ଖଞ୍ଞିସ୍ସତୀତି ଖନ୍ତବ୍ବଂ ଆୱାଟଂ, ଖନିତବ୍ବଂ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଖନନ୍ତସ୍ସ ଣତ୍ତଞ୍ଚ, ଖଣିତବ୍ବଂ, ଖଣଣୀଯଂ, ଖନନୀଯଂ ୱା।

ହନ ହିଂସା ଗତୀସୁ, ଅହଞ୍ଞିତ୍ଥ, ହଞ୍ଞତେ, ହଞ୍ଞିସ୍ସତେତି ହନ୍ତବ୍ବଂ, ହନିତବ୍ବଂ, ହନନୀଯଂ।

ମନ ଞାଣେ, ଅମଞ୍ଞିତ୍ଥ, ମଞ୍ଞତେ, ମଞ୍ଞିସ୍ସତେତି ମନ୍ତବ୍ବୋ, ମନିତବ୍ବୋ, ଯପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଚୱଗ୍ଗାଦି, ମଞ୍ଞିତବ୍ବଂ, ମଞ୍ଞନୀଯଂ।

ପୂଜ ପୂଜାଯଂ, ଅପୂଜୀଯିତ୍ଥ, ପୂଜୀଯତି, ପୂଜୀଯିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥେ ତବ୍ବାନୀଯା। ''ଚୁରାଦିତୋ ଣେ ଣଯା''ତି ଅକତ୍ତରିପି ଣେଣଯା, ଇକାରାଗମାନୀଯେସୁ ''ସରଲୋପୋ''ତିଆଦିନା କାରିତସରସ୍ସ ଲୋପୋ, ପୂଜେତବ୍ବୋ, ପୂଜଯିତବ୍ବୋ, ପୂଜନୀଯୋ ଭଗୱା।

''ତବ୍ବାନୀଯା''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କତ୍ତୁକରଣେସୁପି, ଯା ପାପୁଣନେ, ନିଯ୍ୟାତୀତି ନିଯ୍ୟାନୀକୋ ମଗ୍ଗୋ। ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଗମନୀଯା ଭୋଗା। ନହ ସୋଚେ, ନହାଯତି ଏତେନାତି ନହାନୀଯଂ ଚୁଣ୍ଣଂ।

''ଭାୱକମ୍ମେସୂ''ତି ଅଧିକାରୋ।

୫୫୨।ଣ୍ୟୋ ଚ।

ଭାୱକମ୍ମେସୁ ସବ୍ବଧାତୂହି ଣ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ଚଗ୍ଗହଣେନ ''ଞାତେଯ୍ୟ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ତେଯ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ।

୫୫୩।କାରିତଂ ୱିଯ ଣାନୁବନ୍ଧୋ।

ଅନୁବନ୍ଧୋ ଅପ୍ପଯୋଗୀ, ଣକାରାନୁବନ୍ଧୋ ପଚ୍ଚଯୋ କାରିତଂ ୱିଯ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି କାରିତବ୍ୟପଦେସୋ, ''କାରିତାନଂ ଣୋ ଲୋପ''ନ୍ତି ଣଲୋପୋ, ''ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି କାରିତେ''ତି ୱୁଦ୍ଧି, ଇକାରାଗମୋ, କତ୍ତବ୍ବଂ କାରିଯଂ।

ହର ହରଣେ, ଅହରୀଯିତ୍ଥ, ହରୀଯତି, ହରୀଯିସ୍ସତୀତି ୱା ହରିତବ୍ବଂ ହାରିଯଂ।

ଭର ଭରଣେ, ଭରିତବ୍ବଂ ଭାରିଯଂ।

ଲଭ ଲାଭେ, ଲଭିତବ୍ବଂ ଲବ୍ଭଂ, ''ଯୱତଂ ତଲନ''ଇଚ୍ଚାଦିସୁତ୍ତେ କାରଗ୍ଗହଣେନ ଯୱତୋ ଭକାରସ୍ସ ଭକାରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

ସାସ ଅନୁସିଟ୍ଠିମ୍ହି, ସାସିତବ୍ବୋ ସିସ୍ସୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଆକାରସ୍ସିକାରୋ।

ୱଚ ୱିଯଭିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଣ୍ହପଚ୍ଚଯାଦିମ୍ହି କତେ ''ଅନ୍ତାନଂ, ଣାନୁବନ୍ଧେ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୫୪।କଗାଚଜାନଂ।

ଚଜୈଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତ୍ୱନ୍ତାନଂ କକାର ଗକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ଣକାରାନୁବନ୍ଧେ ପଚ୍ଚଯେ ପରେତି ଚସ୍ସ କାଦେସୋ। ୱଚନୀଯଂ ୱାକ୍ୟଂ।

ଭଜ ସେୱାଯଂ, ଭଜନୀଯଂ ଭାଗ୍ୟଂ, ଜସ୍ସ ଗାଦେସୋ।

ଚି ଚଯେ, ଅଚୀଯିତ୍ଥ, ଚୀଯତି, ଚୀଯିସ୍ସତୀତି ଚେତଙ୍ଖଂ ଚେଯ୍ୟଂ, ଇକାରସ୍ସେକାରୋ ୱୁଦ୍ଧି, ଯକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ୱିନିପୁଙ୍ଖୋ ''ଦୋ ଧସ୍ସ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଚଗ୍ଗହଣେନ ଚକାରସ୍ସ ଛକାରୋ, ୱିନିଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ, ୱିନିଚ୍ଛିତଙ୍ଖଂ, ୱିନିଚ୍ଛନୀଯଂ। ''କିଯାଦିତୋ ନା''ତି ୱିନାଧିକାରଯୋଗୱିଭାଗେନ ତଙ୍ଖାନୀଯ ତୁଂ ତୁନା ଦୀସୁ ଚ ନାପଚ୍ଚଯୋ, ୱିନିଚ୍ଛିନିତଙ୍ଖଂ, ୱିନିଚ୍ଛିନନୀଯଂ।

ନୀ ପାପୁଣନେ, ଅନୀଯିତ୍ଥ, ନୀଯତି, ନୀଯିସ୍ସତୀତି ନେଯ୍ୟୋ, ନେଯ୍ୟା, ନେଯ୍ୟଂ। ନେତଙ୍ଖଂ।

ଣ୍ହଗ୍ଗହଣଂ ଛଟ୍ଠୀଯନ୍ତୱସେନାନୁୱତ୍ତତେ, ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ତତିଯନ୍ତୱସେନ।

୫୫୫।ଭୂତୋଙ୍ଖ।

ଭୂ ଇଚ୍ଚେତସ୍ମା ପରସ୍ସ ଣ୍ହପଚ୍ଚଯସ୍ସ ସହ ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ଅଙ୍ଖାଦେସୋ ହୋତି। ଭୱିତଙ୍ଖୋ ଭଙ୍ଖୋ, ଭଙ୍ଖା, ଭଙ୍ଖଂ।

''ଣ୍ହସ୍ସ, ଅନ୍ତେନା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୫୬।ୱଦ ମଦ ଗମୁ ଯୁଜ ଗରହାକାରାଦୀହି ଜ୍ଜମ୍ମଗ୍ଗଯ୍ହେଯ୍ୟାଗାରୋ ୱା।

ୱଦ ମଦ ଗମୁ ଯୁଜ ଗରହଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି, ଆକାରନ୍ତେହି ଚ ପରସ୍ସ ଣ୍ହପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ସହ ଯଥାକ୍କମଂ ଜ୍ଜ ମ୍ମ ଗ୍ଗ ଯ୍ହ ଏ ଯ୍ୟଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ଗରସ୍ସ ଚ ଗାରାଦେସୋ, ଗରହସ୍ସ ଗରସ୍ସେୱାଯଂ ଗାରୋ। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ।

ୱଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଅୱଜ୍ଜିତ୍ଥ, ୱଜ୍ଜତି, ୱଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ୱା ୱଜ୍ଜଂ ୱଦନୀଯଂ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ୱଜ୍ଜଂ ଦୋସୋ।

ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, ଅମଜ୍ଜିତ୍ଥ, ମଜ୍ଜତେ, ମଜ୍ଜିସ୍ସତି ଏତେନାତି ମଜ୍ଜଂ ମଦନୀଯଂ। ମଦଗ୍ଗହଣେନ କରଣେପି ଣ୍ହପଚ୍ଚଯୋ। ଗମୁ ସପ୍ପ ଗତିମ୍ହି, ଗନ୍ତଙ୍ଖଂ ଗମ୍ମଂ।

ଯୁଜ ଯୋଗେ, ଅଯୁଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଯୁଜ୍ଜତେ, ଯୁଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ଯୋଗ୍ଗଂ, ନିଯୋଜ୍ଜୋ ୱା।

ଗରହ ନିନ୍ଦାଯଂ, ଅଗରଯ୍ହିତ୍ଥ, ଗରହୀଯତି, ଗରହୀଯିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ହପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ମିମିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ସହ ଯ୍ହାଦେସୋ, ଗରସ୍ସ ଗାରାଦେସୋ ଚ, ଗାରଯ୍ହୋ, ଗାରଯ୍ହା, ଗାରଯ୍ହଂ, ଗରହଣୀଯଂ।

ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞେପି ଦମଜହନ୍ତା ଗଯ୍ହନ୍ତେ। ଗଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଗଜ୍ଜତେ, ଗଦନୀଯଂ ୱା ଗଜ୍ଜଂ। ପଦ ଗତିମ୍ହି, ପଜ୍ଜନୀଯଂ ପଜ୍ଜଂ ଗାଥା। ଖାଦ ଭକ୍ଖଣେ, ଖଜ୍ଜତେତି ଖଜ୍ଜଂ ଖାଦନୀଯଂ। ଦମୁ ଦମନେ, ଅଦମ୍ମିତ୍ଥ, ଦମ୍ମତେ, ଦମୀଯିସ୍ସତୀତି ଦମ୍ମୋ ଦମନୀଯୋ। ଭୁଜ ପାଲନବ୍ୟୱହରଣେସୁ, ଅଭୁଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଭୁଜ୍ଜତି, ଭୁଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ଭୋଗ୍ଗଂ, ଭୋଜ୍ଜଂ ୱା, କାରଗ୍ଗହଣେନ ଯସ୍ସ ଜକାରୋ। ଗହେତଙ୍ଖଂ ଗଯ୍ହମିଚ୍ଚାଦି।

ଆକାରନ୍ତତୋ ପନ ଦା ଦାନେ, ଅଦୀଯିତ୍ଥ, ଦୀଯତି, ଦୀଯିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ହପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ମିମିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ଆକାରେନ ସହ ଏଯ୍ୟାଦେସୋ, ଦେଯ୍ୟଂ, ଦାତଙ୍ଖଂ। ଅନୀଯେ ''ସରଲୋପୋ''ତିଆଦିନା ପୁଙ୍ଖସରସ୍ସ ଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ ତତ୍ଥେୱ ତୁଗ୍ଗହଣେନ ନିସେଧେତ୍ୱା ''ସରା ସରେ ଲୋପ''ନ୍ତି ଆକାରେ ଲୁତ୍ତେ ପରସରସ୍ସ ଦୀଘୋ, ଦାନୀଯଂ।

ପା ପାନେ, ଅପୀଯିତ୍ଥ, ପୀଯତି, ପୀଯିସ୍ସତୀତି ପେଯ୍ୟଂ, ପାତଙ୍ଖଂ, ପାନୀଯଂ। ହା ଚାଗେ, ଅହୀଯିତ୍ଥ, ହୀଯତି, ହୀଯିସ୍ସତୀତି ହେଯ୍ୟଂ, ହାତଙ୍ଖଂ,

ହାନୀୟଂ। ମା ମାନେ, ଅମୀୟିତ୍ଥ, ମୀୟତି, ମୀୟିସ୍ସତୀତି ମେତ୍ଯଂ, ମାତଵଂ, ମିନିତଵଂ, ମେତଵଂ ଵା। ଞା ଅଵବୋଧନେ, ଅଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ, ଞାୟତି, ଞାୟିସ୍ସତୀତି ଞେଯ୍ୟଂ, ଞାତଵଂ, ଞାତେଯ୍ୟଂ। ''ଞାସ୍ସ ଜା ଜଂ ନା''ତି ଜାଦେସେ ''କିୟାଦିତୋ ନା''ତି ଵିନାଧିକାରଯୋଗଵିଭାଗେନ ନାପଚ୍ଚଯୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ, ଜାନିତଵଂ, ଵିଜାନନୀୟଂ। ଖ୍ୟାପକଥନେ, ସଙ୍ଖ୍ୟାତଵଂ, ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

୫୫୭।କରମ୍ହା ରିଚ୍ଚ।

କରଧାତୁତୋ ରିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ଭାଵକମ୍ମେସୁ।

୫୫୮।ରମ୍ହି ରନ୍ତୋ ରାଦି ନୋ।

ରକାରାନୁବନ୍ଧେ ପଚ୍ଚଯେ ପରେ ସବ୍ବୋ ଧାତ୍ଵନ୍ତୋ ରାଦି ପଚ୍ଚୟରକାରମରିଯାଦୋ ନୋ ହୋତି, ଲୋପମାପଜ୍ଜତେତି ଅତ୍ଥୋ। ରନ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ରକାରୋ ସନ୍ଧିଜୋ, କତ୍ତବ୍ବଂ କିଚ୍ଚଂ। ''ରିଚ୍ଚା''ତି ଯୋଗଵିଭାଗେନ ଭରାଦିତୋପି ରିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଯଥା, ଭରୀୟତୀତି ଭଚ୍ଚୋ, ସରଲୋପୋ। ଇ ଗତିମ୍ହି, ପତି ଏତବ୍ବୋ ପଟିଚ୍ଚୋ।

୫୫୯।ପେସାତିସଗ୍ଗପତ୍ତକାଲେସୁ କିଚ୍ଚା।

ପେସ ଅତିସଗ୍ଗ ପତ୍ତକାଲିଚ୍ଚେତେସ୍ଵତ୍ଥେସୁ କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ପେସନଂ ନାମ ''କତ୍ତବ୍ବମିଦଂ ଭଵତା''ତି ଆଣାପନଂ, ଅଜ୍ଝେସନଞ୍ଚ। ଅତିସଗ୍ଗୋନାମ ''କିମିଦଂ ମୟା କତ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠସ୍ସ ଵା ''ପାଣୋ ନ ହନ୍ତବ୍ବୋ''ତିଆଦିନା ପଟିପତ୍ତିଦସ୍ସନମୁଖେନ ଵା କତ୍ତବ୍ବସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞା। ପତ୍ତକାଲୋ ନାମ ସମ୍ପତ୍ତସମଯୋ ଯୋ ଅତ୍ତନୋ କିଚ୍ଚକରଣସମଯମନୁପପରିକ୍ଖିତ୍ଵା ନ କରୋତି, ତସ୍ସ ସମଯାରୋଚନଂ, ନ ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝେସନମତ୍ଥୀତି। ତେ ଚ ''ଭାଵକମ୍ମେସୁ କିଚ୍ଚକ୍ତଖତ୍ଥା''ତି ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଭାଵକମ୍ମେସ୍ଵେଵ ଭଵନ୍ତି।

ପେସନେ ତାଵ – କରୀୟତୁ ଭଵତା କମ୍ମନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଇମିନା ତବ୍ବାନୀୟା, ସେସଂ ଵୁତ୍ତନୟମେଵ, କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ଭଵତା, କରଣୀୟଂ କିଚ୍ଚଂ ଭଵତା।

ଅତିସଗ୍ଗେ ଭୁଜ୍ଜତୁ ଭଵତାତି ଅତ୍ଥେ ତବ୍ବାଦି, ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ଵୁଦ୍ଧି।

''ତସ୍ସା''ତି ଵତ୍ତତେ।

୫୬୦।ଭୁଜାଦୀନମନ୍ତୋ ନୋ ଦ୍ଵି ଚ।

ଭୁଜିଚ୍ଚେଵମାଦୀନଂ ଜକାରାଦିଅନ୍ତାନଂ ଧାତୂନମନ୍ତୋ ନୋ ହୋତି, ପରସ୍ସ କିଚ୍ଚକିତକପ୍ପଚ୍ଚଯତକାରସ୍ସ ଚ ଦ୍ଵେଭାଵୋ ହୋତି। ଭୋତ୍ତବ୍ବଂ ଭୋଜନଂ ଭଵତା, ଭୋଜନୀୟଂ ଭୋଜ୍ଜଂ ଭଵତା।

ଇକାରାଗମଯୁତ୍ତତକାରେ ପନ – ''ନମକରାନମନ୍ତାନଂ ନିୟୁତ୍ତତମ୍ହି''ତି ଏତ୍ଥ ''ଅନ୍ତାନଂ ନିୟୁତ୍ତତମ୍ହି''ତି ଯୋଗଵିଭାଗେନ ଧାତ୍ଵନ୍ତଲୋପାଦିନିସେଧୋ, ''ରୁଧାଦିତୋ ନିଗ୍ଗହୀତପୁବ୍ବ''ନ୍ତି ଵିନାଧିକାରଯୋଗଵିଭାଗେନ, ''ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚା''ତି ଵା ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ତଯା, ଯୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ।

ସମଯାରୋଚନେ ପନ – ଇ ଅଜ୍ଝଯନେ ଅଧିପୁବ୍ବୋ, ଅଧୀୟତଂ ଭଵତାତି ଅତ୍ଥେ ତବ୍ବାନୀୟାଦି, ଇକାରାଗମଵୁଦ୍ଧିଅୟାଦେସଅତ୍ଥାଦେସା ଚ, ଣ୍ୟପ୍ପଚ୍ଚଯେ ତୁ ଵୁଦ୍ଧି, ୟକାରସ୍ସ ଦ୍ଵିତ୍ତଞ୍ଚ, ଅଜ୍ଝୟିତବ୍ବଂ, ଅଜ୍ଝେୟ୍ୟଂ ଭଵତା, ଅଜ୍ଝୟନୀୟଂ ଭଵତା, ଅଵସ୍ସଂ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଵାକ୍ୟେ ପନ ''କିଚ୍ଚା''ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ''ଅଵସ୍ସକାଧମିଣେସୁ ଣୀ ଚା''ତି ଅଵସ୍ସକାଧମିଣତ୍ଥେ ଚ ତବ୍ବାଦଯୋ, କତ୍ତବ୍ବଂ ମେ ଭଵତା ଗେହଂ, କରଣୀୟଂ, କାରିୟଂ। ଏଵଂ ଦାତବ୍ବଂ ମେ ଭଵତା ସତଂ, ଦାନୀୟଂ, ଦେୟ୍ୟଂ।

ଧର ଧାରଣେ, ଚୁରାଦିତ୍ତା ଣେଣୟା, ଵୁଦ୍ଧି, ଇକାରାଗମୋ ଚ, ଧାରେତବ୍ବଂ, ଧାରୟିତବ୍ବଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ନୁଦାଦୀହି ୟୁଣ୍ଣୂନମନାନନାକାନନକା ସକାରିତେହି ଚା''ତି ସକାରିତେହିପି ୟୁଣ୍ଣୂନମାଦେସଵିଧାନତୋଯେଵ ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚୟନ୍ତତୋପି

କିଙ୍କିତକପ୍ପଚ୍ଚଯା ଭୱନ୍ତୀତି ଦଟ୍ଠଵ୍ବୋ। ତେନ ତିତିକ୍ଖାପୀଯତୀତି ତିତିକ୍ଖାପେତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ତିକିଚ୍ଛାପେତବ୍ବୋ ତିକିଚ୍ଛାପନୀଯୋ। ଅଭାୱୀଯିତ୍ଥ, ଭାୱୀଯତି, ଭାୱୀଯିସ୍ସତୀତି ଭାୱେତବ୍ବୋ ମଗ୍ଗୋ। ଭାୱଯିତବ୍ବୋ, ଭାୱନୀଯୋ, ଭାୱନୀଯଂ, ଭାୱନୀଯା, ଅକାରୀଯିତ୍ଥ, କାରୀଯତି, କାରୀଯିସ୍ସତୀତି କାରେତବ୍ବଂ, କାରଯିତବ୍ବଂ, କାରାପେତବ୍ବଂ, କାରାପଯିତବ୍ବଂ, କାରାପନୀଯମିଚ୍ଚାଦି ଚ ସିଦ୍ଧଂ ଭୱତି।

କତ୍ତବ୍ବଂ କରଣୀଯଞ୍ଚ, କାରିଯଂ କିଚ୍ଚମିଚ୍ଚପି;

କାରେତବ୍ବଂ ତଥା କାରା-ପେତବ୍ବଂ କିଚ୍ଚସଙ୍ଗହୋ।

କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ତେକାଲିକ

କିତକପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

ଇଦାନି କିତକପ୍ପଚ୍ଚଯା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

କର କରଣେ, ପୁରେ ୱିଯ ଧାତୁସଞ୍ଞାଦି।

କୁମ୍ଭେକୁପପଦଂ, ତତୋ ଦୁତିଯା।

''କୁମ୍ଭଂ କରୋତି, ଅକାସି, କରିସ୍ସତୀ''ତି ୱା ୱିଗ୍ଗହେ –

''ପରା, ପଚ୍ଚଯା''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୬୧।ଧାତୁଯାକମ୍ମାଦିମ୍ହି ଣୋ।

କମ୍ମସ୍ମିଂ ଆଦିମ୍ହି ସତି ଧାତୁଯା ପରୋ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି।

ସୋ ଚ –

୫୬୨।ଅଞ୍ଞେ କିତ।

ତତିଯେ ଧାତ୍ୱାଧିକାରେ ୱିହିତା କିଚ୍ଚେହି ଅଞ୍ଞେ ପଚ୍ଚଯା କିତିଚ୍ଚେୱ ସଞ୍ଞା ହୋନ୍ତୀତି କିତସଞ୍ଞା କତା।

୫୬୩।କତ୍ତରି କିତ।

କତ୍ତରି କାରକେ କିତପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି ନିଯମତୋ କତ୍ତରି ଭୱତି, ସୋ ଚ ''ଣାଦଯୋ ତେକାଲିକା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା କାଲତ୍ତଯେ ଚ ହୋତି। ପୁରେ ୱିଯ କାରିତବ୍ବପଦେସଣଲୋପୱୁଦ୍ଧିଯୋ, ପଚ୍ଚଯନ୍ତସ୍ସାଲିଙ୍ଗତ୍ତା ସ୍ୟାଦିମ୍ହି ଅସମ୍ପତ୍ତେ ''ତଦ୍ଧିତସମାସକିତକା ନାମଂୱାତୱେତୁନାଦୀସୁ ଚା''ତି କିତକନ୍ତତ୍ତା ନାମଂୱ କତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ତତୋ କୁମ୍ଭଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥେ ''ଅମାଦଯୋ ପରପଦେଭୀ''ତି ଦୁତିଯାତପ୍ପୁରିସସମାସୋ, ''ନାମାନ''ନ୍ତିଆଦିନା ସମାସସଞ୍ଞା, ''ତେସଂ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ଲୋପା ଚା''ତି ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ, ''ପକତି ଚସ୍ସ ସରନ୍ତସ୍ସା''ତି ପକତିଭାୱୋ, ପୁନ ସମାସତ୍ତା ନାମମିୱ କତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି।

ସୋ କୁମ୍ଭକାରୋ, ତେ କୁମ୍ଭକାରା ଇଚ୍ଚାଦି। ଇତ୍ଥିଯଂ କୁମ୍ଭକାରୀ, କୁମ୍ଭକାରିଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି, ତଥା କମ୍ମଂ କରୋତୀତି କମ୍ମକାରୋ। ଏୱଂ ମାଲାକାରୋ, କଟ୍ଠକାରୋ, ରଥକାରୋ, ସୁୱଣ୍ଣକାରୋ, ସୁତ୍ତକାରୋ, ୱୁତ୍ତିକାରୋ, ଟୀକାକାରୋ।

ଗହ ଉପାଦାନେ, ପତ୍ତଂ ଅଗଣ୍ହି, ଗଣ୍ହାତି, ଗଣ୍ହିସ୍ସତୀତି ୱା ପତ୍ତଗ୍ଗାହୋ। ଏୱଂ ରସ୍ମିଗ୍ଗାହୋ, ରଜ୍ଜୁଗ୍ଗାହୋ।

ୱେ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ, ତନ୍ତଂ ଅୱାୟି, ୱାୟତି, ୱାୟିସ୍ସତୀତି ୱା ତନ୍ତୱାୟୋ, ‘‘ତେ ଆୱାୟା କାରିତେ’’ତି ଆୟାଦେସୋ, ୱାକ୍ମେ ପନେତ୍ଥ ‘‘ତେ ଆୱାୟା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଆୟାଦେସୋ। ଏୱଂ ତୁନ୍ନୱାୟୋ।

ମା ପରିମାଣେ, ଧଞ୍ଞଂ ଅମିନି, ମିନାତି, ମିନିସ୍ସତୀତି ୱା ଅଛେ ଣପ୍ପଚ୍ଚୟେ କତେ –

‘‘ଣମ୍ହି’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୬୪।ଆକାରନ୍ତାନମାୟୋ।

ଆକାରନ୍ତାନଂ ଧାତୂନଂ ଅନ୍ତସ୍ସ ଆୟାଦେସୋ ହୋତି ଣକାରାନୁବନ୍ଧେ ପଚ୍ଚୟେ ପରେ, ସରଲୋପାଦି। ଧଞ୍ଞମାୟୋ। ଏୱଂ ଦାନଂ ଦଦାତୀତି ଦାନଦାୟୋ।

କମୁ କନ୍ତିମ୍ହି, ଧମ୍ମଂ ଅକାମୟି, କାମୟତି, କାମୟିସ୍ସତୀତି ୱା ଧମ୍ମକାମୋ ପୁରିସୋ, ଧମ୍ମକାମା କଞ୍ଞା, ଧମ୍ମକାମଂ ଚିତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଅତ୍ଥକାମୋ, ହିତକାମୋ, ସୁଖକାମୋ, ଧମ୍ମଂ ପାଲେତୀତି ଧମ୍ମପାଲୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦମୁ ଦମନେ, ‘‘ଅରିଂ ଅଦମି, ଦମେତି, ଦମିସ୍ସତୀ’’ତି ୱିଗ୍ଗହେ ‘‘ଧାତୁୟା’’ତି ଅଧିକାରୋ, ‘‘କମ୍ମାଦିମ୍ହୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୬୫।ସଞ୍ଞାୟମନୁ।

କମ୍ମୂପପଦେ ଆଦିମ୍ହି ସତି ସଞ୍ଞାୟଂ ଗମ୍ମମାନାୟଂ ଧାତୁୟା ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ଉପପଦନ୍ତେ ନୁକାରାଗମୋ ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ନୁ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ପଦନ୍ତେ’’ତି ସୁତ୍ତେ ‘‘ପଦନ୍ତେ’’ତି ୱଚନତୋ ଉପପଦନ୍ତେଯେୱ ନୁକାରାଗମୋ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ଉକାରଲୋପୋ। ଅୟଂ ପନ ନ୍ୱାଗମୋ ସମାସଂ କତ୍ୱା ଉପପଦୱିଭତ୍ତିଲୋପେ କତେଯେୱ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୫୬୬।ନୁ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ପଦନ୍ତେ।

ଉପପଦଭୂତନାମପଦନ୍ତେ ୱତ୍ତମାନୋ ନୁକାରାଗମୋ ନିଗ୍ଗହୀତମାପଜ୍ଜତେ, ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ୱଗ୍ଗନ୍ତତ୍ତଂ, ସେସଂ ସମଂ, ୱୁଦ୍ଧାଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ, ଅରିନ୍ଦମୋ ରାଜା।

ତଥା ତର ତରଣେ, ୱେସ୍ସଂ ତରତୀତି ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ, ତଣ୍ହଂ କରୋତି ହିଂସତୀତି ତଣ୍ହଙ୍କରୋ ଭଗୱା। ଏୱଂ ମେଧଙ୍କରୋ, ସରଣଙ୍କରୋ, ଦୀପଙ୍କରୋ।

‘‘ଆଦିମ୍ହି, ଅ’’ଇତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୬୭।ପୁରେ ଦଦା ଚ ଇଂ।

ପୁରସଦ୍ଦେ ଆଦିମ୍ହି ସତି ‘‘ଦଦ ଦାନେ’’ଇଚ୍ଚେତାୟ ଧାତୁୟା ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ପୁରସଦ୍ଦେ ଅକାରସ୍ସ ଇଞ୍ଚ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ତଦନୁପରୋଧେନା’’ତି ପରିଭାସତୋ ପୁରସଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସେୱ ଇଂ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଣାଦୀନଂ ତେକାଲିକତ୍ତେପି ଉପପଦତ୍ଥୱିସେସେନ ଅତୀତେଯେୱାୟମପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ପୁରେ ଦାନଂ ଅଦଦୀତି ପୁରିନ୍ଦଦୋ ସକ୍କୋ। ଇଧାପି ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ କତେଯେୱ ଇଂଆଦେସୋ।

‘‘କମ୍ମାଦିମ୍ହି, ଅ’’ଇତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୬୮।ସବ୍ବତୋ ଣ୍ୱୁ ତ୍ୱାୱୀ ୱା।

ସବ୍ବତୋ ଧାତୁତୋ କମ୍ମାଦିମ୍ହି ୱା ଅକମ୍ମାଦିମ୍ହି ୱା ସତି ଅ ଣ୍ୱୁ ତୁ ଆୱୀ ଇଚ୍ଚେତେ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି। ୱାଗ୍ଗହଣଂ ‘‘ଅକମ୍ମାଦିମ୍ହି ୱା’’ତି

ୱିକପ୍ପନନ୍ତଂ।

ଅପ୍ପଚ୍ଚଯେ ତାୱ – ଧର ଧାରଣେ, ଧମ୍ମଂ ଅଧରି, ଧରତି, ଧରିସ୍ସତୀତି ୱା ଧମ୍ମଧରୋ। ଏୱଂ ୱିନଯଧରୋ। ତଥା ତଂ କରୋତୀତି ତକ୍କରୋ, ହ୍ୱିତ୍ତଂ। ଏୱଂ ହିତକରୋ, ଦିୱସକରୋ, ଦିନକରୋ, ଦିୱାକରୋ, ନିସାକରୋ, ଧନୁଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ଧନୁଗ୍ଗହୋ। ଏୱଂ କଟଗ୍ଗହୋ, ସବ୍ବକାମଂ ଦଦାତୀତି ସବ୍ବକାମଦଦୋ, ସବ୍ବଦଦୋ।

ଆତୋ ପନ – ଅନ୍ନଂ ଅଦାସି, ଦଦାତି, ଦଦିସ୍ସତୀତି ଅନ୍ନଦୋ। ଏୱଂ ଧନଦୋ, ସଚ୍ଚଂ ସନ୍ଧହତୀତି ସଚ୍ଚସନ୍ଧୋ। ପା ପାନେ, ମଜ୍ଜଂ ପିୱତୀତି ମଜ୍ଜପୋ। ତା ପାଲନେ, ଗୱଂ ସଦ୍ଦଂ ତାଯତୀତି ଗୋତ୍ତଂ। ଏୱଂ କତ୍ତରି।

ଅକମ୍ମାଦିମ୍ହି ପନ ‘‘ଯସ୍ମା ଦପେତୀ’’ତି ସୁତ୍ତେ ଭଯଗ୍ଗହଣେନ ସେସସାଧନେପି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

ନୀ ପାପୁଣନେ ୱିପୁବ୍ବୋ, ୱିନେସି, ୱିନେତି, ୱିନେସ୍ସତି ଏତେନ, ଏତ୍ଥାତି ୱା ୱିନଯୋ, ‘‘ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା’’ତି ୱୁଦ୍ଧି, ଅଯାଦେସୋ ଚ, ନଯନଂ ନଯୋ। ସି ସେୱାଯଂ ନିପୁବ୍ବୋ, ନିସ୍ସୀଯିତ୍ଥ, ନିସ୍ସୀଯତି, ନିସ୍ସୀଯିସ୍ସତୀତି ୱା ନିସ୍ସଯୋ। ସି ସଯେ, ଅନୁସଯି, ଅନୁସେତି, ଅନୁସେସ୍ସତୀତି ୱା ଅନୁସଯୋ।

ଇ ଗତିମ୍ହି ପତିପୁବ୍ବୋ, ପଟିଚ୍ଚ ଏକସ୍ମା ଫଲମେତୀତି ପଚ୍ଚଯୋ, ସମୁଦଯୋ। ଚି ଚଯେ, ୱିନିଚ୍ଛୀଯତେ ଅନେନ, ୱିନିଚ୍ଛଯନଂ ୱା ୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ଉଚ୍ଚଯନଂ ଉଚ୍ଚଯୋ, ସଞ୍ଚଯୋ, ଧମ୍ମଂ ୱିଚିନାତୀତି ଧମ୍ମୱିଚଯୋ। ଖୀ ଖଯେ, ଖଯନଂ ଖଯୋ। ଜି ଜଯେ, ୱିଜଯନଂ ୱିଜଯୋ, ଜଯୋ। କୀ ଦବ୍ବୱିନିମଯେ, ୱିକ୍କଯନଂ ୱିକ୍କଯୋ, କଯୋ। ଲୀ ସିଲେସନେ, ଅଲ୍ଲୀଯତି ଏତ୍ଥାତି ଆଲଯୋ, ଲଯୋ। ଏୱଂ ଇୱଣ୍ଣନ୍ତତୋ।

ଆସୁଣନ୍ତୀତି ଅସ୍ସୱା, ଅୱାଦେସୋ, ପଟିସ୍ସୱନଂ ପଟିସ୍ସୱୋ। ସୁ ଗତିମ୍ହି, ଆଭୱଗ୍ଗା ସୱନ୍ତୀତି ଆସୱା। ରୁ ସଦ୍ଦେ, ରୱତୀତି ରୱୋ। ଭୱତୀତି ଭୱୋ। ପଭୱତି ଏତସ୍ମାତି ପଭୱୋ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଲୱନଂ ଲୱୋ। ଏୱଂ ଉୱଣ୍ଣନ୍ତତୋ।

ନିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ନିଗ୍ଗହଣଂ ୱା ନିଗ୍ଗହୋ, ପଗ୍ଗହୋ, ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି ତେନ, ସଙ୍ଗହଣଂ ୱା ସଙ୍ଗହୋ। ୱର ୱରଣେ, ସଂୱରଣଂ ସଂୱରୋ। ଦର ଆଦରେ, ଆଦରଣଂ ଆଦରୋ। ଆଗଚ୍ଛତି, ଆଗମନନ୍ତି ୱା ଆଗମୋ, ଆଗମୀଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ, ଏତେନ ୱା ଅତ୍ଥାତି ଆଗମୋ ପରିଯତ୍ତି। ସପ୍ପତୀତି ସପ୍ପୋ। ଦିବ୍ବତୀତି ଦେୱୋ। କମୁ ପଦୱିକ୍ଖେପେ, ପକ୍କମନଂ, ପକ୍କମତୀତି ୱା ପକ୍କମୋ। ଏୱଂ ୱିକ୍କମୋ।

ଚର ଚରଣେ, ୱନେ ଚରତୀତି ୱନଚରୋ, କାମୋ ଅୱଚରତି ଏତ୍ଥାତି କାମାୱଚରୋ ଲୋକୋ, କାମାୱଚରା ସଞ୍ଞା, କାମାୱଚରଂ ଚିତ୍ତଂ। ଗାୱୋ ଚରନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଗୋଚରୋ, ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସୋ।

ପାଦେନ ପିୱତୀତି ପାଦପୋ। ଏୱଂ କଚ୍ଛପୋ, ତତିଯାତପ୍ପୁରିସୋ।

ରୁହ ଜନନେ, ସିରସ୍ମିଂ ରୁହତୀତି ସିରୋରୁହୋ, ଗୁହାଯଂ ସଯତୀତି ଗୁହାସଯଂ ଚିତ୍ତଂ। ଏୱଂ କୁଚ୍ଛିସଯା ୱାତା। ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି, ପବ୍ବତେ ଅଟ୍ଠାସି, ତିଟ୍ଠତି, ଠସ୍ସତୀତି ୱା ପବ୍ବତଟ୍ଠୋ ପୁରିସୋ, ପବ୍ବତଟ୍ଠା ନଦୀ, ପବ୍ବତଟ୍ଠଂ ଓସଧଂ। ଏୱଂ ଥଲଟ୍ଠଂ, ଜଲଟ୍ଠଂ, ସତ୍ତମୀତପ୍ପୁରିସୋ।

୫୬୯।ଗହସ୍ସୁପଧସ୍ସେ ୱା।

ଗହିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଉପଧସ୍ସ ଏତ୍ତଂ ହୋତି ୱା, ଉପଧାତି ଅନ୍ତକ୍ଖରତୋ ପୁବ୍ବକ୍ଖରସ୍ସ ପରସମଞ୍ଞା, ଗଯ୍ହତୀତି ଗେହଂ, ଗହଂ ୱା।

ଶୁପ୍ପଚ୍ଚଯେ ରଥଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥେ ଣୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ସୋ ଚ ‘‘ଅଞ୍ଞେ କିତ’’ତି କିତସଞ୍ଞତ୍ତା ‘‘କତ୍ତରି କିତ’’ତି କତ୍ତରିଯେୱ ଭୱତି, ତତୋ କାରିତବ୍ବପଦେସ ଣଲୋପୱୁଦ୍ଧିଯୋ।

୫୭୦।ଅନକା ଯୁଣୂନଂ।

ଯୁଣୁଇଚ୍ଚେତେସଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ଅନ ଅକିଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତୀତି ଅକାଦେସୋ। ସେସଂ କୁମ୍ଭକାରସଦ୍ଦସମଂ, ରଥକାରକୋ। ତଥା ଅନ୍ନଂ ଦଦାତୀତି ଅନ୍ନଦାଯକୋ, ‘‘ଆକାରନ୍ତାନମାଯୋ’’ତି ଆଯାଦେସୋ, ‘‘ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ’’ତି ଆପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା

ଅକାରସ୍ସ ଇକାରୋ, ଅନ୍ନଦାଯିକା କଞ୍ଞା, ଅନ୍ନଦାଯକଂ କୁଲଂ। ଲୋକଂ ନେତୀତି ଲୋକନାଯକୋ, ୱିନେତି ସତ୍ତେତି ୱିନାଯକୋ, ‘‘ତେ ଆୱାଯା କାରିତେ’’ତି ଆଯାଦେସୋ।

ଅକମ୍ମୁପପଦେ କରୋତୀତି କାରକୋ, କାରିକା, କାରକଂ। ଦଦାତୀତି ଦାଯକୋ, ଦାଯିକା, ଦାଯକଂ। ନେତୀତି ନାଯକୋ, ନାଯିକା, ନାଯକଂ। ଭଗୱତୋ ଓୱାଦାନୁସାସନିଂ ଅସୁଣି, ସୁଣାତି, ସୁଣିସ୍ସତୀତି ୱା ସାୱକୋ, ସାୱିକା, ଆୱାଦେସୋ। ଲୁନାତୀତି ଲାୱକୋ। ପୁ ପୱନେ, ପୁନାତୀତି ପାୱକୋ, ଭୱତୀତି ଭାୱକୋ, ଉପାସତୀତି ଉପାସକୋ, ଉପାସିକା। ଗଣ୍ହାତୀତି ଗାହକୋ।

ପଚତୀତି ପାଚକୋ। ଅଯଜି, ଯଜତି, ଯଜିସ୍ସତୀତି ୱା ଯାଜକୋ। ଏତ୍ଥ ହି ‘‘କଗା ଚଜାନ’’ନ୍ତି ଚଜାନଂ କଗତ୍ତେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

୫୭୧।ନକଗତ୍ତଂ ଚଜା ଣ୍ୱୁମ୍ହି।

ଧାତ୍ୱନ୍ତଭୂତା ଚକାରଜକାରା କକାର ଗକାରତ୍ତଂ ନାପଜ୍ଜନ୍ତେ ଣ୍ୱୁପଚ୍ଚଯେ ପରେତି ପଟିସିଦ୍ଧତ୍ତା ନ ଭୱତି।

ଜନ ଜନନେ, ଜନେତୀତି ଜନକୋ, ଜନିକା, ‘‘ଘଟାଦୀନଂ ୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ୱାଗ୍ଗହଣେନ ୱୁଦ୍ଧି ନ ହୋତି। ଏୱଂ ଖନତୀତି ଖନକୋ, ସମେତୀତି ସମକୋ, ଗମେତୀତି ଗମକୋ, ଦମେତୀତି ଦମକୋ, ଅହନି, ହନ୍ତି, ହନିସ୍ସତୀତି ୱା ୱଧକୋ, ‘‘ୱଧୋ ୱା ସବ୍ବତ୍ଥା’’ତି ହନସ୍ସ ୱଧାଦେସୋ, ହନ୍ତୀତି ଯାତକୋ, ‘‘ହନସ୍ସ ଘାତୋ’’ତି ଣ୍ୱୁମ୍ହି ଘାତାଦେସୋ, ଗାୱୋ ହନତୀତି ଗୋଘାତକୋ, ରୁନ୍ଧତୀତି ରୁନ୍ଧକୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି ହୋତି। ଏୱଂ ଭୁଞ୍ଜତୀତି ଭୁଞ୍ଜକୋ, କିଣାତୀତି କାଯକୋ, ପାଲେତୀତି ପାଲକୋ, ପୂଜେତୀତି ପୂଜକୋ।

୫୭୨।ନୁଦାଦୀହି ଯୁଣ୍ୱୂନମନାନନାକାନନକା ସକାରିତେହି ଚ।

ନୁଦାଦୀହି ଧାତୂହି, ସକାରିତେହି ଚ ଧାତୂହି ପରେସଂ ଯୁଣ୍ୱୁପଚ୍ଚଯାନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ଅନ ଆନନ ଅକ ଆନନକଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ହି –

ସକାରିତେହି ଯୁଣ୍ୱୂନଂ, କାରିଯସ୍ସ ୱିଧାନତୋ;

କିଚ୍ଚକିତ୍ତକପ୍ପଚ୍ଚଯେହିପି ୱେଦିଯୋ।

ନୁଦ ଖେପେ ପପୁଣ୍ଣୋ, ପନୁଦି, ପନୁଦତି, ପନୁଦିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୱୁପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ସିମିନା ଅକାଦେସୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ନୁଦିସ୍ସ ଦୀଘୋ, ପନୂଦକୋ।

ସୂଦ ପଗ୍ଘରଣେ, ସୂଦତୀତି ସୂଦକୋ। ଞା ଅୱବୋଧନେ, ଅଞ୍ଞାସି, ଜାନାତି, ଜାନିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୱୁପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ସାନେନ ଆନନକାଦେସୋ, ‘‘ଞାସ୍ସ ଜାଜଂନା’’ତି ଜାଦେସୋ, ସରଲୋପାଦି, ଜାନନକୋ।

ସକାରିତେହି ପନ ଆଣ ପେସନେ, ଆଣାପେସି, ଆଣାପେତି, ଆଣାପେସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ‘‘ସବ୍ବତୋ ଣ୍ୱୁତ୍ୱାୱୀ ୱା’’ତି ଣ୍ୱୁପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ସିମିନା ଅକାଦେସୋ, ସରଲୋପାଦି, ଆଣାପକୋ, ସଞ୍ଞାପେତୀତି ସଞ୍ଞାପକୋ, ସଞ୍ଜାନନକୋ, ଏତ୍ଥ ଆନନକାଦେସୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା କାରିତଲୋପୋ। ତଥା ଦାପେତୀତି ଦାପକୋ, ‘‘ଅନକା ଯୁଣ୍ୱୂନ’’ନ୍ତି ଅକାଦେସୋ, ପତିଟ୍ଠାପେତୀତି ପତିଟ୍ଠାପକୋ, ନିବ୍ବାନଂ ସମ୍ପାପେତୀତି ନିବ୍ବାନସମ୍ପାପକୋ, କାରାପେତୀତି କାରାପକୋ, କାରାପିକା ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୁପଚ୍ଚଯେ ଅକାସି, କରୋତି, କରିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ‘‘ସବ୍ବତୋ ଣ୍ୱୁତ୍ୱାୱୀ ୱା’’ତି ତୁପଚ୍ଚଯୋ, ସୋ ଚ କିତସଞ୍ଞତ୍ତା ଣ୍ୱୁପଚ୍ଚଯୋ ୱିଯ ସବ୍ବତ୍ଥ କତ୍ତରିଯେୱ ଭୱତି।

‘‘ଅନ୍ତସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୭୩।କରସ୍ସ ଚ ତତ୍ତଂ ତୁସ୍ମିଂ।

କରୈଚ୍ଛେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ରକାରସ୍ସ ତକାରତ୍ତଂ ହୋତି ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। ଚସଦ୍ଦେନ ଭରାଦୀନଞ୍ଚ, ତତୋ ନାମମିୱ କତେ ସ୍ଯାଦୁପ୍ପତ୍ତି, "ସତ୍ଥୁପିତାଦୀନମା ସିସ୍ମିଂ ସିଲୋପୋ ଚା"ତି ଆତ୍ତଂ, ସିଲୋପୋ, ତସ୍ସ କତ୍ତା ତକ୍କତ୍ତା, ଛଟ୍ଠୀସମାସୋ। ତଥା ଭରତୀତି ଭତ୍ତା।

ହର ହରଣେ, ହରତୀତି ହତ୍ତା, ଭିନ୍ଦତୀତି ଭେତ୍ତା, ଭେଦିତା ୱା, ଛିନ୍ଦତୀତି ଛେତ୍ତା, ଦଦାତୀତି ଦାତା, ଭୋଜନସ୍ସ ଦାତା ଭୋଜନଦାତା, ସନ୍ଦହତୀତି ସନ୍ଧାତା, ଅୱଚି, ୱଚତି , ୱକ୍ଖତୀତି ୱା ୱତ୍ତା, "ଭୁଜାଦୀନମନ୍ତୋ ନୋ ଦ୍ୱି ଚା"ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ଭୁଞ୍ଜତୀତି ଭୋତ୍ତା, ଅବୁଜ୍ଝି, ବୁଜ୍ଝତି, ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀତି ୱା ବୁଜ୍ଝିତା, ଯକାରିକାରାଗମା, ଜାନାତୀତି ଞାତା, ଜିନାତୀତି ଜେତା, ସୁଣାତୀତି ସୋତା, ଗଣ୍ହାତୀତି ଗହେତା, ଭୱତୀତି ଭୱିତା, ସରତୀତି ସରିତା, ଗଚ୍ଛତୀତି ଗନ୍ତା। "ଗମ ଖନ ହନାଦୀନଂ ତୁଂ ତବ୍ବାଦୀସୁ ନ"ଇତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ନତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଖନତୀତି ଖନ୍ତା, ହନତୀତି ହନ୍ତା, ମଞ୍ଞତୀତି ମନ୍ତା, ପାଲେତୀତି ପାଲେତା, ପାଲଯିତା।

କାରିତେ ଭାୱେତୀତି ଭାୱେତା, ଭାୱଯିତା। ଏୱଂ ସାରେତା, ସାରଯିତା, ଦାପେତା, ଦାପଯିତା, ହାପେତା, ହାପଯିତା, ନିରୋଧେତା, ନିରୋଧଯିତା, ବୋଧେତା, ବୋଧଯିତା, ଞାପେତା, ଞାପଯିତା, ସାୱେତା, ସାୱଯିତା, ଗାହେତା, ଗାହଯିତା, କାରେତା, କାରଯିତା, କାରାପେତା, କାରାପଯିତା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଆୱୀପଚ୍ଚଯେ ଦିସ ପେକ୍ଖନେ, ଭଯଂ ଅପସ୍ସି, ପସ୍ସତି, ପସ୍ସିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ଆୱୀପଚ୍ଚଯୋ, "କ୍ୱଚି ଧାତୂ"ତିଆଦିନା ଦିସସ୍ସ ଦସ୍ସାଦେସୋ, ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ଭଯଦସ୍ସାୱିନୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଦଣ୍ଡୀୱ ନେଯ୍ୟଂ। ଇତ୍ଥିଯଂ ଭଯଦସ୍ସାୱିନୀ। ନପୁଂସକେ ଭଯଦସ୍ସାୱି ଚିତ୍ତଂ।

ସାସ ଅନୁସିଟ୍ଠିମ୍ହି, ସଦେୱକଂ ଲୋକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାଦିୱସେନ ସାସତୀତି ଅତ୍ଥେ –

୫୭୪।ସାସାଦୀହି ରତ୍ଥୁ।

ସାସଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ରତ୍ଥୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି।

"ରମ୍ହି ରନ୍ତୋ ରାଦି ନୋ"ତି ରାଦିଲୋପୋ, ସରଲୋପାଦି, ନାମବ୍ୱପଦେସୋ, ସ୍ଯାଦୁପ୍ପତ୍ତି, ଆତ୍ତଂ, ସିଲୋପୋ। ସତ୍ଥା, ସତ୍ଥାରୋ।

ପା ରକ୍ଖଣେ, ପୁତ୍ତଂ ପାତୀତି ଅତ୍ଥେ –

୫୭୫।ପାଦିତୋରିତୁ।

ପାଇଚ୍ଚେୱମାଦିତୋ ଧାତୁଗ୍ଗଣତୋ ରିତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ରାଦିଲୋପୋ ସରଲୋପାଦି। ପିତା। ଧର ଧାରଣେ, ମାତାପିତୂହି ଧରୀଯତୀତି ଧୀତା, "କ୍ୱଚି ଧାତୂ"ତିଆଦିନା ଇକାରସ୍ସ ଦୀଘୋ।

ମାନ ପୂଜାଯଂ, ଧମ୍ମେନ ପୁତ୍ତଂ ମାନେତୀତି ଅତ୍ଥେ –

୫୭୬।ମାନାଦୀହି ରାତୁ।

ମାନ ଭାସଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ରାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ରାଦିଲୋପୋ, ମାତା। ଭାସ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ପୁବ୍ବେ ଭାସତୀତି ଭାତା ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱିସ ପୱେସନେ ପପୁବ୍ବୋ, ପାୱିସି, ପୱିସତି, ପୱିସିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ –

୫୭୭।ୱିସ ରୁଜ ପଦାଦିତୋ ଣ।

ୱିସ ରୁଜ ପଦଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ପରୋ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ସୋ ଚ କିତସଞ୍ଞତ୍ତା କତ୍ତରି ଭୱତି, କାରିତବ୍ୱପଦେସଣଲୋପ ୱୁଦ୍ଧିଯୋ, ପୱେସୋ।

ତଥା ରୁଜ ରୋଗେ, ଅରୁଜି, ରୁଜତି, ରୁଜିସ୍ସତୀତି ୱା ରୋଗୋ, ‘‘କଗାଚଜାନ’’ନ୍ତି ଜକାରସ୍ସ ଗକାରୋ, ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଉପ୍ପାଦୋ। ଫୁସ ଫୁସନେ, ଅଫୁସି, ଫୁସତି, ଫୁସିସ୍ସତି, ଫୁସନ୍ତି ୱା ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାତି ଫସ୍ସୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଫୁସସ୍ସ ଫସ୍ସୋ, ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି। ଭୱତୀତି ଭାୱୋ। ଉଚ ସମୱାଯେ, ଉଚତୀତି ଓକୋ, ଚକାରସ୍ସ କକାରୋ। ଅଯ ଗତିମ୍ହି, ଅଯି, ଅଯତି, ଅଯିସ୍ସତି, ଅଯତି ୱା ଇତୋତି ଆଯୋ। ବୁଧ ଅୱଗମନେ, ସମ୍ମା ବୁଜ୍ଝତୀତି ସମ୍ବୋଧୋ, ଆହରତୀତି ଆହାରୋ, ଉପହନତୀତି ଉପଘାତୋ, ‘‘ହନସ୍ସ ଘାତୋ’’ତି ଘାତାଦେସୋ।

ରଜ୍ଜ ରାଗେ, ରଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥେ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

୫୭୮। ନିଗ୍ଗହୀତ ସଂଯୋଗାଦି ନୋ।

ସଂଯୋଗସ୍ମିଂ ଆଦିଭୂତୋ ନକାରୋ ନିଗ୍ଗହୀତମାପଜ୍ଜତେ। ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ୱଗ୍ଗନ୍ତତ୍ତଂ, ଜକାରସ୍ସ ଗତ୍ତଂ, ରଙ୍ଗୋ।

୫୭୯। ଣମ୍ହି ରଜ୍ଜସ୍ସ ଜୋ ଭାୱକରଣେସୁ।

ରଜ୍ଜିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତଭୂତସ୍ସ ଜ୍ଜସ୍ସ ଜକାରାଦେସୋ ହୋତି ଭାୱକରଣିଚ୍ଚେତେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ୱିହିତେ ଣକାରୱତିପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ।

ଏତ୍ଥ ହି –

ଣମ୍ହି ରଜ୍ଜସ୍ସ କରଣେ, ଜାଦେସସ୍ସ ୱିଧାନତୋ;

ଅକତ୍ତରିପି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, କାରକେ ଣସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି।

ରଜ୍ଜନ୍ତି ଅନେନାତି ରାଗୋ, ରଞ୍ଜୀଯତି ଅନେନାତି ୱା ରାଗୋ, ସଯଂ ରଞ୍ଜତୀତିପି ରାଗୋ। ‘‘ଣମ୍ହି ରଜ୍ଜସ୍ସ ଜୋ’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଜକାରୋ। ପଜ୍ଜତେ ଅନେନାତି ପାଦୋ, ପତୁଜ୍ଜତେ ଅନେନାତି ପତୋଦୋ, ଜରୀଯତି ଅନେନାତି ଜାରୋ। ଏୱଂ ଦାରୋ। ତଥା କମ୍ମାଦୀସୁ, ଭୁଜ୍ଜତୀତି ଭୋଗୋ। ଏୱଂ ଭାଗୋ, ଭାରୋ, ଲବ୍ଭତୀତି ଲାଭୋ, ୱୋହରୀଯତୀତି ୱୋହାରୋ, ଦୀଯତୀତି ଦାଯୋ, ୱିହଞ୍ଞତି ଏତସ୍ମାତି ୱିଘାତୋ, ୱିହରନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱିହାରୋ, ଆରମନ୍ତି ଏତସ୍ମିନ୍ତି ଆରାମୋ। ଏୱଂ ପପାତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ଣ’’ଇତି ୱତ୍ତତେ।

୫୮୦। ଭାୱେ ଚ।

ଭାୱତ୍ଥେ ଭାୱାଭିଧେଯ୍ୟେ ଧାତୂହି ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଭୂଯତେ, ଭୱନଂ ୱା ଭାୱୋ, ପଚ୍ଚତେ, ପଚନଂ ୱା ପାକୋ, ‘‘କଗା ଚଜାନ’’ନ୍ତି କାଦେସୋ।

ସିଚ ପଗ୍ଘରଣେ, ସେଚନଂ ସେକୋ। ସୁଚ ସୋକେ, ସୋଚନଂ ସୋକୋ। ଚଜ ହାନିମ୍ହି, ଅଚଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଚଜ୍ଜତେ, ଚଜ୍ଜିସ୍ସତେ, ଚଜନଂ ୱା ଚାଗୋ। ଯଜ ଦେୱପୂଜାସଙ୍ଗତିକରଣଦାନେସୁ, ଇଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଇଜ୍ଜତେ, ଇଜ୍ଜିସ୍ସତେ, ଯଜନଂ ୱା ଯାଗୋ, ଯୁଞ୍ଜନଂ ଯୋଗୋ। ଭଜ ସେୱାଯଂ, ଅଭଜ୍ଜିତ୍ଥ, ଭଜ୍ଜତେ, ଭଜ୍ଜିସ୍ସତେ, ଭଜନଂ ୱା ଭାଗୋ, ଅରଜ୍ଜିତ୍ଥ, ରଜ୍ଜତେ, ରଜ୍ଜିସ୍ସତେ, ରଜନଂ ୱା ରାଗୋ, ଜସ୍ସ ଗକାରୋ।

ଦହ ଭସ୍ମୀକରଣେ, ପରିଡଯ୍ହିତ୍ଥ, ପରିଡଯ୍ହତି, ପରିଡଯ୍ହିସ୍ସତି, ପରିଡଯ୍ହନଂ ୱାତି ଅତ୍ଥେ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

‘‘ଣମ୍ହି, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୫୮୧। ଦହସ୍ସ ଦୋ ଲଂ।

ଦହିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଦକାରୋ ଲତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ଣପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ ୱା। ପରିଳାହୋ, ପରିଦାହୋ। ଭଜ୍ଜ ଅୱମଦ୍ଦନେ, ଭଞ୍ଜନଂ ଭଙ୍ଗୋ। ସଜ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ସଞ୍ଜନଂ ସଙ୍ଗୋ, ନସ୍ସ ନିଗ୍ଗହୀତଂ।

ପଚ୍ଚଯେହି ସଙ୍ଗମ୍ମ କରୀଯତି, ସଙ୍ଗରୀଯତି ତେନ ୱାତି ଅତ୍ଥେ ୱିସରୁଜପଦାଦିନା, ସଙ୍ଗରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ''ଭାୱେ ଚା''ତି ୱା ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

''ଣମ୍ହୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୮୨।ପୁରସମୁପପରୀହିକରୋତିସ୍ସ ଖଖରା ୱା ତପ୍ପଚ୍ଚଯେସୁ ଚ।

ପୁର ସଂ ଉପ ପରିଇଚ୍ଚେତେହି ପରସ୍ସ କରୋତିସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଖ ଖରେିଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା ତପ୍ପଚ୍ଚଯେ, ଣପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଚ ପରେ। ''ତପ୍ପଚ୍ଚଯେସୂ''ତି ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସେନ ତୁଂ ତ୍ୱାଦୀସୁପି। ଧାତ୍ୱାଦେସସ୍ସାପି ଠାନୋପଚାରେନ ଧାତୁୱୋହାରତୋ ''ଅସଂଯୋଗନ୍ତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି କାରିତେ''ତି ୱୁଦ୍ଧି, ସଙ୍ଖାରୋ। ଏୱଂ ପରିକ୍ଖାରୋ, ପୁରେକ୍ଖାରୋ।

ୱାତି କିଂ? ଉପକାରୋ।

ଲୁଭ ଗିଦ୍ଧିମ୍ହି, ଲୁବ୍ଭନ୍ତି ତେନ, ସଯଂ ୱା ଲୁବ୍ଭତି, ଲୁବ୍ଭନମତ୍ତମେୱ ୱା ତନ୍ତି ଲୋଭୋ। ଦୁସ ଅପ୍ପୀତିମ୍ହି, ଦୁସ୍ସନ୍ତି ତେନ, ସଯଂ ୱା ଦୁସ୍ସତି, ଦୁସ୍ସନମତ୍ତମେୱ ୱା ତନ୍ତି ଦୋସୋ। ମୁହ ୱେଚିତ୍ତେ, ମୁଯ୍ହନ୍ତି ତେନ, ସଯଂ ୱା ମୁଯ୍ହତି, ମୁଯ୍ହନମତ୍ତମେୱ ୱା ତନ୍ତି ମୋହୋ ଇଚ୍ଚାଦି କତ୍ତୁକରଣଭାୱେସୁ ଯଥାରହଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଗହ ଉପାଦାନେ, ଗଯ୍ହତୀତି ଅତ୍ଥେ ୱିସରୁଜପଦାଦିନା କମ୍ମନି ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

୫୮୩।ଗହସ୍ସ ଘର ଣେ ୱା।

ଗହଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଘରାଦେସୋ ହୋତି ୱା ଣପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ, ସରଲୋପାଦି, ଘରଂ, ଘରାନି।

ୱାତି କିଂ? ଗଣ୍ହାତି, ଗହଣଂ ୱା ଗାହୋ।

ସମ୍ଭୱତୀତି ଅତ୍ଥେ –

୫୮୪।କ୍ୱିଚ।

ସବ୍ବଧାତୂହି କ୍ୱିପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ସୋ ଚ କିତସଞ୍ଞୋ କତ୍ତରି ଭୱତି।

୫୮୫।କ୍ୱିଲୋପୋ ଚ।

କ୍ୱିନୋ ସବ୍ବସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି। କିତନ୍ତତ୍ତା ନାମମିୱ କତ୍ୱା ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ସିଲୋପୋ, ସମ୍ଭୂ। ଏୱଂ ୱିଭୱତୀତି ୱିଭୂ, ଅଭିଭୂ, ସଯମ୍ଭୂ।

ତଥା ଧୂ କମ୍ପନେ, ସନ୍ଧୁନାତୀତି ସନ୍ଧୂ। ଭା ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ୱିଭାତୀତି ୱିଭା, ପଭାତୀତି ପଭା, ସହ, ସଙ୍ଗମ୍ମ ୱା ଭନ୍ତି, ଭାସନ୍ତି ୱା ଏତ୍ଥାତି ସଭା, ସହସ୍ସ ସାଦେସୋ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ ଚ।

ଭୁଜେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

୫୮୬।ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ କ୍ୱିମ୍ହି।

ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପରେ। କ୍ୱିଲୋପୋ, ଭୁଜଗୋ। ଏୱଂ ଉରସା ଗଚ୍ଛତୀତି ଉରଗୋ, ତୁରଂ ସୀଘଂ ତୁରିତତୁରିତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ତୁରଗୋ, ଖେ ଗଚ୍ଛତୀତି ଖଗୋ, ୱିହାଯସେ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱିହଗୋ, ୱିହାଦେସୋ, ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗୋ, ନଗୋ।

ଖନୁ ଅୱଧାରଣେ ସଂପୁବ୍ବୋ, ସଙ୍ଖନି, ସଙ୍ଖନତି, ସଙ୍ଖନିସ୍ସତୀତି ୱା ସଙ୍ଖୋ। ରମୁ କୀଳଆଯଂ, କୁଞ୍ଜେ ରମତୀତି କୁଞ୍ଜରୋ। ଜନ ଜନନେ, କମ୍ମତୋ ଜାତୋତି ଅତ୍ଥେ କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପାଦି ପୁରିମସମଂ, ପଞ୍ଚମୀତପ୍ପୁରିସୋୱ ୱିସେସୋ। କମ୍ମଜୋ ୱିପାକୋ, କମ୍ମଜା ପଟିସନ୍ଧି, କମ୍ମଜଂ

ରୂପଂ । ଏୱଂ ଚିତ୍ତଜଂ, ଉତୁଜଂ, ଆହାରଜଂ, ଅତ୍ତଜୋ ପୁତ୍ତୋ। ୱାରିମ୍ହି ଜାତୋ ୱାରିଜୋ। ଏୱଂ ଥଲଜୋ, ପଙ୍କଜଂ, ଜଲଜଂ, ଅଣ୍ଡଜଂ, ସିରଜଂ, ସତ୍ତମୀସମାସୋ। ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଜାତୋ ଦ୍ୱିଜୋ, ପଚ୍ଛା ଜାତୋ ଅନୁଜୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱିଦ ଞାଣେ, ଲୋକଂ ଅୱେଦୀତି ଅତ୍ଥେ କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

''କ୍ୱିମ୍ହୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୮୭।ୱିଦନ୍ତେ ଊ।

ୱିଦଧାତୁନୋ ଅନ୍ତେ ଊକାରାଗମୋ ହୋତି କ୍ୱିମ୍ହି, କ୍ୱିଲୋପୋ। ଲୋକୱିଦୂ।

ଦିସ ପେକ୍ଖଣେ, ଇମମିୱ ନଂ ଅପସ୍ସି, ପସ୍ସତି, ପସ୍ସିସ୍ସତୀତି, ଅୟମିୱ ଦିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

''ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ କ୍ୱିମ୍ହୀ''ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

୫୮୮।ଇୟତମକିଏସାନମନ୍ତସ୍ସରୋ ଦୀଘଂ କ୍ୱଚି ଦିସସ୍ସ ଗୁଣଂ ଦୋ ରଂ ସକ୍ଖୀ ଚ।

ଇମ ୟ ତ ଅମ୍ହ କିଂ ଏତ ସମାନେଇଚ୍ଚେତେସଂ ସବ୍ବନାମାନଂ ଉପମାନୁପପଦଭାୱେନ ଦିସସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଗୁଣଭୂତାନଂ ଅନ୍ତୋ ସରୋ ଦୀଘମାପଜ୍ଜତେ, ଦିସେଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ସ କ୍ଖ ଈଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ଚ ହୋନ୍ତି। ଦିସସ୍ସ ଦକାରୋ ରକାରମାପଜ୍ଜତେତି କ୍ୱିମ୍ହି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ସସଦ୍ଦାଦେସଂ କତ୍ୱା କ୍ୱିଲୋପାଦିମ୍ହି ଚ କତେ ଇଇତି ନିପାତନେନ ଇମସଦ୍ଦସ୍ସିକାରେ, ତସ୍ସିମିନା ଦୀଘେ ଚ କତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି।

ଈଦିସୋ ପୁରିସୋ, ଈଦିସା କଞ୍ଞା, ଈଦିସୀ ୱା, ଈଦିସଂ ଚିତ୍ତଂ। ତଥା ୟମିୱ ନଂ ପସ୍ସତି, ୟୋ ୱିୟ ଦିସ୍ସତୀତି ୱା ୟାଦିସୋ, ୟାଦିସା, ୟାଦିସୀ, ୟାଦିସଂ। ତମିୱ ନଂ ପସ୍ସତି, ସୋ ୱିୟ ଦିସ୍ସତୀତି ୱା ତାଦିସୋ, ତାଦିସା, ତାଦିସୀ, ତାଦିସଂ। ମମିୱ ନଂ ପସ୍ସତି, ଅହଂ ୱିୟ ସୋ ଦିସ୍ସତୀତି ୱା ମାଦିସୋ, ମାଦିସା, ମାଦିସୀ, ମାଦିସଂ, ମୈତି ନିପାତନେନ ଅମ୍ହସଦ୍ଦସ୍ସ ମସଦ୍ଦାଦେସୋ। କିମିୱ ନଂ ପସ୍ସତି, କୋ ୱିୟ ଦିସ୍ସତୀତି ୱା କୀଦିସୋ, କୀଦିସା, କୀଦିସୀ, କୀଦିସଂ। ଏତମିୱ ନଂ ପସ୍ସତି, ଏସୋ ୱିୟ ଦିସ୍ସତୀତି ୱା ଏଦିସୋ, ଏତାଦିସୋ ୱା, ଏଦିସା, ଏଦିସୀ, ଏଦିସଂ, ଏଇତି ନିପାତନେନ ଏତସଦ୍ଦସ୍ସ ଏକାରୋ। ସମାନଂ କତ୍ୱା ନଂ ପସ୍ସତି, ସମାନୋ ୱିୟ ଦିସ୍ସତୀତି ସାଦିସୋ, ସଦିସୋ, ସୈତି ନିପାତନେନ ସମାନସ୍ସ ସାଦେସୋ, ତଦନ୍ତସ୍ସ ୱା ଦୀଘୋ, ସାଦିସା, ସାଦିସୀ, ସଦିସା, ସଦିସୀ, ସାଦିସଂ, ସଦିସଂ।

ଦକାରସ୍ସ ରକାରାଦେସେ ପନ ଈରିସୋ, ୟାରିସୋ, ତାରିସୋ, ମାରିସୋ, କୀରିସୋ, ଏରିସୋ, ସାରିସୋ, ସରିସୋ। କ୍ଖାଦେସେ ଈଦିକ୍ଖୋ, ୟାଦିକ୍ଖୋ, ତାଦିକ୍ଖୋ, ମାଦିକ୍ଖୋ, କୀଦିକ୍ଖୋ, ଏଦିକ୍ଖୋ, ସାଦିକ୍ଖୋ, ସଦିକ୍ଖୋ। ରକାରାଦେସେ ସାରିକ୍ଖୋ, ସରିକ୍ଖୋ, ଈକାରାଦେସେ ଈଦୀ, ୟାଦୀ, ତାଦୀ, ମାଦୀ, କୀଦୀ, ଏଦୀ, ସାଦୀ।

ଚସଦ୍ଦେନ ତୁମ୍ହାଦିଉପପଦେପି ତୁମ୍ହେ ୱିୟ ଦିସ୍ସତୀତି ତୁମ୍ହାଦିସୋ, ତୁମ୍ହାଦିସୀ, ଖନ୍ଧା ୱିୟ ଦିସ୍ସନ୍ତୀତି ଖନ୍ଧାଦିସା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଧର ଧାରଣେ, ଅପାୟେସ୍ୱପତମାନେ ଅଧିଗତମଗ୍ଗାଦିକେ ସତ୍ତେ ଧାରେତି, ଧରନ୍ତି ତେନାତି ୱା, ସଲକ୍ଖଣଂ ଧାରେତି ୱା, ପଚ୍ଚୟେହି ଧରୀୟତି ୱାତି ଅତ୍ଥେ –

୫୮୯।ଧରାଦୀହିରମ୍ମୋ।

ଧରଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ରମ୍ମପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି।

ସୋ ଚ –

କମ୍ମଗ୍ଗହଣତୋ ଭାୱ- କମ୍ମେସ୍ୱତେତ୍ଥ ୱେଦିୟୋ;

ଅକତ୍ତରିପି ହୋତୀତି, କାରକେ ରମ୍ମପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

ରାଦିଲୋପୋ, ଧମ୍ମୋ, ଏୱଂ କରୀଯତୀତି କମ୍ମଂ। ୱର ୱରଣେ, ୱମ୍ମଂ।

ସଂସ ପସଂସନେ ପପୁବ୍ବୋ, ପିଯୈକ୍କୁପପଦଂ, ପିଯଂ ପସଂସିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ପିଯଂ ପସଂସନସୀଲୋ, ପିଯଂ ପସଂସନଧମ୍ମୋ, ପିଯଂ ପସଂସନେ ସାଧୁକାରୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ –

୫୯୦।ତସ୍ସୀଲାଦୀସୁ ଣୀତ୍ୱାୱୀ ଚ।

ସୀଲଂ ପକତି, ତସ୍ସୀଲ ତଦ୍ଧମ୍ମ ତସ୍ସାଧୁକାରୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଗମ୍ଯମାନେସୁ ସବ୍ବଧାତୂହି ଣୀ ତୁ ଆୱୀଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତୀତି କତ୍ତରି ଣୀପଚ୍ଚଯୋ, ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତାନ ୱୁଦ୍ଧି। ସେସଂ ନେଯ୍ଯଂ।

ପିଯପସଂସୀ ରାଜା। ଅଥ ୱା ପିଯଂ ପସଂସି, ପସଂସତି, ପସଂସିସ୍ସତି ୱା ସୀଲେନ ୱା ଧମ୍ମେନ ୱା ସାଧୁ ୱାତି ପିଯପସଂସୀ, ପିଯପସଂସିନୀ, ପିଯପସଂସି କୁଲଂ। ବ୍ରହ୍ମଂ ଚରିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ବ୍ରହ୍ମଂ ଚରତି ସୀଲେନ, ଧମ୍ମେନ, ସାଧୁ ୱାତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ, ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୀ, ବ୍ରହ୍ମଚାରି। ଏୱଂ ସଚ୍ଚୱାଦୀ, ଧମ୍ମୱାଦୀ, ସୀଘଯାଯୀ, ପାପକାରୀ, ମାଲାକାରୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚସଦ୍ଦେନ ଅତ୍ତମାନେପି ଣୀ, ପଣ୍ଡିତଂ ଅତ୍ତାନଂ ମଞ୍ଞତୀତି ପଣ୍ଡିତମାନୀ ବାଲୋ, ବହୁସ୍ସୁତମାନୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱତୁ ୱତ୍ତନେ ପପୁବ୍ବୋ, ପସଯ୍ହ ପୱତ୍ତିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ଅତ୍ଥେ ଇମିନା ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ପସଯ୍ହପୱତ୍ତା। ଅଥ ୱା ୱଚ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ପସଯ୍ହ ପୱତ୍ତିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ପସଯ୍ହପୱତ୍ତା, ପସଯ୍ହପୱତ୍ତାରୋ, ଭୁଜାଦିତ୍ତା ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପଦ୍ୱିତ୍ତାନି, ସେସଂ କତ୍ତୁସମଂ।

ଭଯଂ ପସ୍ସିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ଭଯଂ ଦସ୍ସନସୀଲୋ, ଭଯଂ ଦସ୍ସନଧମ୍ମୋ, ଭଯଂ ଦସ୍ସନେ ସାଧୁକାରୀତି ୱା ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ଭଯଦସ୍ସାୱିନୀ, ଭଯଦସ୍ସାୱି ଚିତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ।

''ତସ୍ସୀଲାଦୀସୂ''ତି ଅଧିକାରୋ।

୫୯୧।ସଦ୍ଦ କୁ ଧ ଚ ଲ ମ ଣ୍ଡ ତ୍ଥ ରୁଚାଦୀହି ଯୁ।

ସଦ୍ଦ କୁ ଧ ଚ ଲ ମଣ୍ଡତ୍ଥେହି ଧାତୂହି, ରୁଚାଦୀହି ଚ ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ତସ୍ସୀଲାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ।

ଘୁସ ସଦ୍ଦେ, ଘୋସିତୁଂ ସୀଲଂ ଅସ୍ସାତି ୱା ଘୋସନସୀଲୋତି ୱା ଅଘୋସଯି, ଘୋସଯତି, ଘୋସଯିସ୍ସତି ସୀଲେନ, ଧମ୍ମେନ, ସାଧୁ ୱାତି ଅତ୍ଥେ ଇମିନା ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ସ ''ଅନକା ଯୁଣ୍ୱୂନ''ନ୍ତି ଅନାଦେସୋ, ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ୱୁଦ୍ଧି, ସୋ ଘୋସନୋ, ସା ଘୋସନା। ଭାସ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଭାସିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ୱା ଭାସନସୀଲୋ, ଭାସନଧମ୍ମୋ, ଭାସନେ ସାଧୁକାରୀତି ୱା ଭାସନୋ।

କୁଧ କୋପେ, କୁଜ୍ଝିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ୱା କୁଜ୍ଝନସୀଲୋତି ୱା କୋଧନୋ, କୋଧନା, କୋଧନଂ।

ରୁସ ରୋସେ, ରୋସିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ୱା ରୋସନସୀଲୋତି ୱା ରୋସନୋ।

ଚଲ କମ୍ପନେ, ଚଲିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ଚଲତି ସୀଲେନାତି ୱା ଚଲନୋ। କପିଚଲନେ, କମ୍ପିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ଅକମ୍ପି, କମ୍ପତି, କମ୍ପିସ୍ସତି ସୀଲେନାତି ୱା କମ୍ପନୋ, ଇକାରାନୁବନ୍ଧିଧାତୁସରତୋ ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା, ''ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚା''ତି ୱା ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଫଦି କିଞ୍ଚିଚଲନେ, ଫନ୍ଦିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ଫନ୍ଦତି ସୀଲେନାତି ୱା ଫନ୍ଦନୋ।

ମଡି ଭୂସାଯଂ, ମଣ୍ଡଯିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ମଣ୍ଡଯତି ସୀଲେନାତି ୱା ମଣ୍ଡନୋ। ଭୂସ ଅଲଙ୍କାରେ, ଭୂସନସୀଲୋତି ୱା ଅଭୂସଯି, ଭୂସଯତି, ଭୂଯଯିସ୍ସତି ସୀଲେନାତି ୱା ଭୂସନୋ, ଭୂସନା, ଭୂସନଂ।

ରୁଚ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ଅରୁଚି, ରୁଚତି, ରୁଚିସ୍ସତି ସୀଲେନାତି ୱା ରୋଚନୋ। ଜୁତ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ଅଜୋତି, ଜୋତତି, ଜୋତିସ୍ସତି ସୀଲେନାତି ୱା ଜୋତନୋ। ୱଡ୍ଢ ୱଡ୍ଢନେ, ୱଡ୍ଢିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ୱଡ୍ଢନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

୫୯୨।ପାରାଦିଗମିମ୍ହା ରୂ।

ପାରାଦିଉପପଦେହି ପରସ୍ମା ଗମିଇଚ୍ଚେତସ୍ମା ଧାତୁମ୍ହା ପରୋ ରୂପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ତସ୍ସୀଲାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ କତ୍ତରିଯେୱ। ପାରୋ ଆଦି ଯେସଂ ତେ ପାରାଦଯୋ, ପାରାଦୀହି ଗମି ପାରାଦିଗମି। ରାଦିଲୋପୋ, ଭୱପାରଂ ଗନ୍ତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ଭୱପାରଂ ଗମନସୀଲୋ, ଭୱପାରଂ ଗମନଧମ୍ମୋ, ଭୱପାରଂ ଗମନେ ସାଧୁକାରୀତି ୱା ଭୱପାରଗୂ, ଭୱପାରଗୁନୋ। ଅନ୍ତଂ ଗମନସୀଲୋ ଅନ୍ତଗୂ। ଏୱଂ ୱେଦଗୂ, ଅଦ୍ଧଗୂ।

''ରୂ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୯୩।ଭିକ୍ଖାଦିତୋ ଚ।

ଭିକ୍ଖଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ରୂପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ତସ୍ସୀଲାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ। ଭିକ୍ଖ ଯାଚନେ, ଭିକ୍ଖିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସାତି ୱା ଅଭିକ୍ଖି, ଭିକ୍ଖତି, ଭିକ୍ଖିସ୍ସତି ସୀଲେନାତି ୱା ଭିକ୍ଖନଧମ୍ମୋତି ୱା ଭିକ୍ଖନେ ସାଧୁକାରୀତି ୱା ଭିକ୍ଖୁ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଇକ୍ଖ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁ, ସଂସାରେ ଭଯଂ ଇକ୍ଖତୀତିପି ଭିକ୍ଖୁ, ୱିଜାନିତୁଂ ସୀଲଂ ଯସ୍ସ, ୱିଜାନନସୀଲୋତି ୱା ୱିଞ୍ଞୂ, ସବ୍ବଂ ଜାନାତୀତି ସବ୍ବଞ୍ଞୂ। ଏୱଂ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ, ଧମ୍ମଞ୍ଞୂ, ଅତ୍ଥଞ୍ଞୂ, କାଲଞ୍ଞୂ, କତଞ୍ଞୂ ଇଚ୍ଚାଦଯୋ।

୫୯୪।ହନତ୍ୟାଦୀନଂ ଣୁକୋ।

ହନତ୍ୟାଦୀନଂ ଧାତୂନମନ୍ତେ ଣୁକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ତସ୍ସୀଲାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ କତ୍ତରି, ଅନ୍ତାପେକ୍ଖାଯଂ ଛଟ୍ଠୀ, ଣକାରୋ ୱୁଦ୍ଧତ୍ଥୋ। ଆହନନସୀଲୋ ଆଘାତୁକୋ, ଘାତାଦେସୋ, ସରଲୋପାଦି, କରଣସୀଲୋ କାରୁକୋ ସିପ୍ପି। ଭୀ ଭଯେ, ଭାଯନସୀଲୋ ଭୀରୁକୋ, ରକାରାଗମୋ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ, ଆୱୁକୋ ପିତା।

୫୯୫।ସଂହନଞ୍ଞାଯ ୱା ରୋ ଘୋ।

ସଂପୁବ୍ବାଯ ହନଇଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା, ଅଞ୍ଞାଯ ଚ ଧାତୁଯା ପରୋ ରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ହନସ୍ସ ଘୋ ଚ। ୱାଗ୍ଗହଣଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥଂ, ୱିକପ୍ପନତ୍ଥଂ ୱା, ତେନ ସଙ୍ଘାତୋତିପି ସିଦ୍ଧଂ ହୋତି।

ହନସ୍ସେୱାଯଂ ଘୋ ହୋତି, ଅଭିଧାନାନୁରୂପତୋ;

ଅସଂପୁବ୍ବା ଚ ରୋ ତେନ, ପଟିଘୋତିପି ସିଜ୍ଝତି।

ହନ ହିଂସାଗତୀସୁ ସଂ ପୁବ୍ବୋ, ସଂହନତି ସମଗ୍ଗଂ କମ୍ମଂ ସମୁପଗଚ୍ଛତି, ସନ୍ନଦେୱ କିଲେସଦରଥେ ହନତୀତି ୱା ସଙ୍ଘୋ, ରାଦିଲୋପୋ , ସମନ୍ତତୋ ନଗରସ୍ସ ବାହିଯେ ଖଞ୍ଞତୀତି ପରିଖା, ଇଛିଯଂ ଆପଚ୍ଚଯୋ, ଅନ୍ତଂ କରୋତୀତି ଅନ୍ତକୋ ମଚ୍ଚୁ।

''ଭାୱକମ୍ମେସୂ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୯୬।ନନ୍ଦାଦୀହି ଯୁ।

ନନ୍ଦଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ପରୋ ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ଭାୱକମ୍ମେସୁ। ''ଅନକା ଯୁଣ୍ୱୂନ''ନ୍ତି ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଅନାଦେସୋ, ନନ୍ଦ ସମିଦ୍ଧିମ୍ହି, ନନ୍ଦ ନନ୍ଦନେ ୱା। ଭାୱେ – ନନ୍ଦୀଯତେ ନନ୍ଦନଂ। କମ୍ମେ – ଅନନ୍ଦୀଯିତ୍ଥ, ନନ୍ଦୀଯତି, ନନ୍ଦୀଯିସ୍ସତି, ନନ୍ଦିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ନନ୍ଦନଂ ୱନଂ, ଗଯ୍ହତି, ଗହଣୀଯଂ ୱା ଗହଣଂ, ଗଣ୍ହନଂ ୱା, ଚରିତବ୍ବଂ ଚରଣଂ, ଭୂଯତେ ଭୱନଂ, ହୂଯତେ ହୱନଂ। ରୁନ୍ଧିତବ୍ବଂ ରୁନ୍ଧନଂ, ରୋଧନଂ ୱା, ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଭୁଞ୍ଜନଂ, ଭୋଜନଂ ୱା। ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ ବୁଜ୍ଝନଂ, ବୋଧନଂ ୱା। ସୂଯତି, ସୁତି ୱା ସୱଣଂ, ପାପୀଯତୀତି ପାପୁଣନଂ, ପାପନଂ ୱା, ପାଲୀଯତୀତି ପାଲନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ଯୂ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୫୯୭।କତ୍ତୁକରଣପଦେସେସୁ ଚ।

କତ୍ତୁକରଣପଦେସେିଚ୍ଚେତେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଚ ସଚ୍ଚଧାତୂହି ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପଦେସୋତି ଅଧିକରଣକାରକଂ ୱୁଚ୍ଚତି। କତ୍ତରି ତାୱ – ରଜଂ ହରତୀତି ରଜୋହରଣଂ ତୋଯଂ। ଆରମଣଂ ୱିଜାନାତୀତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଜାନନଂ ୱା, ଆନନଜାଦେସୋ। ଘା ଗନ୍ଧୋପାଦାନେ, ଘାଯତୀତି ଘାନଂ, ଝେ ଚିନ୍ତାଯଂ, ଝାଯତୀତି ଝାନଂ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଆତ୍ତଂ।

କରଣେ– କର କରଣେ, କରୋତି ତେନାତି କରଣଂ, ଯଥାସରୂପଂ ସଦ୍ଦା ବ୍ୟାକରୀଯନ୍ତି ଏତେନାତି ବ୍ୟାକରଣଂ। ପୂର ପୂରଣେ, ପୂରଯତି ତେନାତି ପୂରଣଂ। ଦୀଯତି ଅନେନାତି ଦାନଂ, ପମୀଯତି ଅନେନାତି ପମାନଂ, ୱୁଚ୍ଚତି ଅନେନାତି ୱଚନଂ, ପନୁଦତି, ପନୁଜ୍ଜତେ ଅନେନାତି ୱା ପନୂଦନୋ। ସୂଦ ପଗ୍ଘରଣେ, ସୂଦତି, ସୁଜ୍ଜତେ ଅନେନାତି ୱା ସୂଦନୋ, ସୁଣାତି, ସୂଯତି ଏତେନାତି ୱା ସୱଣଂ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଲୁନାତି, ଲୂଯତି ଅନେନାତି ୱା ଲୱନଂ, ଲୱଣଂ, ଲୋଣଂ ୱା। ନଯତି, ନୀଯତି ଏତେନାତି ୱା ନଯନଂ। ପୂ ପୱନେ, ପୁନାତି, ପୂଯତେ ଅନେନାତି ୱା ପୱନୋ, ସମେତି, ସମୀଯତି ୱା ପାପଂ ଅନେନାତି ସମଣୋ, ସମଣଂ ୱା। ତଥା ଭାୱେତି, ଭାୱୀଯତି ଏକାଯାତି ୱା ଭାୱନା। ଏୱଂ ପାଚନଂ, ପାଚାପନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅଧିକରଣେ – ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି, ତିଟ୍ଠତି ତସ୍ମିନ୍ତି ଠାନଂ। ଏୱଂ ସଯନଂ, ସେନଂ ୱା, ଆସନଂ, ଅଧିକରୀଯତି ଏତ୍ଥାତି ଅଧିକରଣଂ।

ଚସଦ୍ଦେନ ସମ୍ପଦାନାପାଦାନେସୁପି – ସମ୍ମା ପକାରେନ ଦଦାତି ଅସ୍ସାତି ସମ୍ପଦାନଂ, ଅପେଚ୍ଚ ଏତସ୍ମା ଆଦଦାତୀତି ଅପାଦାନଂ।

୫୯୮।ସଞ୍ଞାଯଂ ଦାଧାତୋ ଇ।

ସଞ୍ଞାଯଂ ଗମ୍ୟମାନାଯଂ ଦାଧାଇଚ୍ଚେତେହି ଧାତୂହି ଇପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ଭାୱକମ୍ମାଦିଅଧିକାରେୱାଯଂ, ସରଲୋପାଦି। ଦା ଦାନେ ଆପୁବ୍ବୋ, ଆଦୀଯତୀତିଆଦି। ଏୱଂ ଉପାଦି। ଧା ଧାରଣେ , ଉଦକଂ ଦଧାତୀତି ଉଦଧି, ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧିଲୋପାଦିନା ସଞ୍ଞାଯଂ ଉଦକସ୍ସ ଉଦାଦେସୋ। ଜଲଂ ଧୀଯତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଜଲଧି, ୱାଲାନି ଦଧାତି ତସ୍ମିନ୍ତି ୱାଲଧି, ସନ୍ଧୀଯତି, ସନ୍ଦଧାତୀତି ୱା ସନ୍ଧି, ନିଧୀଯତୀତି ନିଧି। ଏୱଂ ୱିଧୀଯତି, ୱିଦଧାତି, ୱିଧାନଂ ୱା ୱିଧି, ସମ୍ମା, ସମଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଆଦଧାତୀତି ସମାଧି।

୫୯୯।ଇତ୍ଥିଯମତିଯୱୋ ୱା।

ଇତ୍ଥିଯଂ ଅଭିଧେଯ୍ୟାଯଂ ସଚ୍ଚଧାତୂହି ଅକାରତିଯୁଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ୱା ଭାୱକମ୍ମାଦୀସୁ। ଅପ୍ପଚ୍ଚଯେ ତାୱ ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି, ଜୀରତି, ଜୀରଣନ୍ତି ୱା ଜରା, ‘‘ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ’’ତି ଆପଚ୍ଚଯୋ, ପଟିସମ୍ଭିଜ୍ଜତୀତି ପଟିସମ୍ଭିଦା। ପଟିପଜ୍ଜତି ଏତାଯାତି ପଟିପଦା। ଏୱଂ ସମ୍ପଦା, ଆପଦା। ଉପାଦୀଯତୀତି ଉପାଦା। ସଞ୍ଜାନାତୀତି ସଞ୍ଞା, ପଜାନାତୀତି ପଞ୍ଞା। ଉପେକ୍ଖତୀତି ଉପେକ୍ଖା। ଚିନ୍ତନଂ ଚିନ୍ତା। ପତିଟ୍ଠାନଂ ପତିଟ୍ଠା। ସିକ୍ଖ ୱିଜ୍ଜୋପାଦାନେ, ସିକ୍ଖନଂ, ସିକ୍ଖୀଯତୀତି ୱା ସିକ୍ଖା। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖା। ଝେ ଚିନ୍ତାଯଂ, ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅଭିମୁଖଂ ଝାଯତୀତି ଅଭିଜ୍ଝା, ହିତେସିତଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଝାଯତୀତି ଉପଜ୍ଝା, ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ସମ୍ମା ଝାଯତି ଏତ୍ଥାତି ସଜ୍ଝା।

ଇସୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଏସନନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ଇସୁ ଯମୂନମନ୍ତୋ ଚ୍ଛୋ ୱା’’ତି ଚ୍ଛାଦେସୋ, ଇଚ୍ଛା। ପୁଚ୍ଛ ପୁଚ୍ଛନେ, ପୁଚ୍ଛନଂ ପୁଚ୍ଛା, ତିକିଚ୍ଛନଂ ତିକିଚ୍ଛା, ଘସିତୁମିଚ୍ଛା ଜିଘଚ୍ଛା, ତିତିକ୍ଖା, ବୁଭୁକ୍ଖା, ପାତୁମିଚ୍ଛା ପିପାସା, ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ୱାଧିକାରତୋ ୱାଦେସାଭାୱୋ। ଞାପିତୁମିଚ୍ଛା ୱିଚ୍ଛା ଇଚ୍ଚାଦି।

ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେ ସମ୍ଭୱନଂ ସମ୍ଭୂତି। ୱାଧିକାରତୋ ତିପ୍ପଚ୍ଚଯମ୍ହି ନ ୱୁଦ୍ଧି, ସୱଣଂ ସୁତି, ନଯନଂ, ନୀଯତି ଏତାଯାତି ୱା ନୀତି। ମନ ଞାଣେ, ମଞ୍ଞତୀତି ମତି।

‘‘ତେ, ନୋ, ତିମ୍ହୀ’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୬୦୦।ଗମଖନହନରମାଦୀନମନ୍ତୋ।

ଗମ ଖନ ହନ ରମିଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ମକାରନକାରନ୍ତାନଂ ଧାତୂନଂ ଅନ୍ତୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନୋ ନୋ ହୋତି ତପ୍ପଚ୍ଚଯେ, ତିମ୍ହି ଚାତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ଗମନଂ, ଗନ୍ତବ୍ବାତି ୱା ଗତି, ଉପହନନଂ ଉପହତି, ରମନ୍ତି ତାଯ, ରମଣଂ ୱା ରତି। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ତନନଂ ତତି। ଯମୁ ଉପରମେ, ନିଯମନଂ ନିଯତି।

‘‘ରମତୋ, ରମତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ପନ ଅକାରବ୍ୟଵହିତତ୍ତା ନ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଭୁଞ୍ଜନଂ ଭୁତ୍ତି, ଯୁଞ୍ଜନଂ ଯୁତ୍ତି, ‘‘ଭୁଜାଦୀନମନ୍ତୋ ନୋ ଦ୍ୱି ଚା’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ସମାପଜ୍ଜନଂ, ସମାପଜ୍ଜତେତି ୱା ସମାପତ୍ତି, ସମ୍ପତ୍ତି, ‘‘ଗୁପାଦୀନଞ୍ଚା’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପଦ୍ୱିତ୍ତାନି। ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ହାଦିତୋ ତିସ୍ସ ନି ହୋତି। ହାନି, ଜାନି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯେ ଚିତ ସଞ୍ଚେତନେ, ଚେତଯତୀତି ଅତ୍ଥେ ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଅନାଦେସଵୁଦ୍ଧୀ, ଆପଚ୍ଚଯୋ, ଚେତନା। ୱିଦ ଅନୁଭଵନେ , ୱେଦଯତୀତି ୱେଦନା। ଦିସୀ ଉଚ୍ଚାରଣେ, ଦେସୀଯତୀତି ଦେସନା, ଭାୱୀଯତୀତି ଭାୱନା ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ଇତ୍ଥିଯଂ, ୱା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୬୦୧।କରତୋ ରିରିଯ।

କରଧାତୁତୋ ଇତ୍ଥିଯମନିତ୍ଥିଯଂ ୱା ଅଭିଧେଯ୍ୟାଯଂ ରିରିଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ରାଦିଲୋପୋ। କତ୍ତବ୍ବା କିରିଯା। କରଣୀଯଂ କିରିଯଂ।

‘‘କତ୍ତରୀ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୦୨।ଜିତୋ ଇନ ସବ୍ବତ୍ଥ।

ଜିଇଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରୋ ଇନପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ସବ୍ବକାଲେ କତ୍ତରି। ଜି ଜଯେ, ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅଜିନି, ଜିନାତି, ଜିନିସ୍ସତୀତି ୱା ଜିନୋ।

‘‘ଇନା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୦୩।ସୁପତୋ ଚ।

ସୁପୈଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ଚ ପରୋ ଇନପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ସୁପ ସଯେ, ସୁପତି, ସୁପନ୍ତି ୱା ସୁପିନୋ, ସୁପିନଂ।

ସୀ ସଯେ, ‘‘ଈସଂ’’ଇତି ଉପପଦଂ, ଈସଂ ସୀଯତି ଭୱତାତି ଅତ୍ଥେ –

୬୦୪।ଈସଂଦୁସୁହି ଖ।

ଈସଂଦୁସୁଇଚ୍ଚେତେହି ଉପପଦେହି ପରେହି ଧାତୂହି ଖପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି।

ସୋ ଚ –

୬୦୫।ଭାୱକମ୍ମେସୁକିଚ୍ଚକ୍ତକ୍ଖତ୍ଥା।

ଭାୱକମ୍ମୈଚ୍ଚେତେସ୍ୱେୱେସୁ କିଚ୍ଚକ୍ତକ୍ଖତ୍ଥୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତୀତି ନିଯମତୋ ଭାୱକମ୍ମେସ୍ୱେୱ ହୋତି। ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତି କ୍ଖକାରାନୁବନ୍ଧସ୍ସ ଲୋପୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ଅଯାଦେସଦ୍ୱିତ୍ତାନି, ଈସସ୍ସଯୋ ଭୱତା, ଦୁକ୍ଖେନ ସୀଯତି ଦୁସ୍ସଯୋ, ସୁଖେନ ସୀଯତି ସୁସ୍ସଯୋ।

କମ୍ମେ – ଈସଂ କରୀଯତୀତି ଈସକ୍କରଂ କମ୍ମଂ ଭୱତା। ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖେନ କରୀଯତୀତି ଦୁକ୍କରଂ ହିତଂ ଭୱତା, ସୁକରଂ ପାପଂ ବାଲେନ, ଦୁକ୍ଖେନ ଭରୀଯତୀତି ଦୁବ୍ଭରୋ ମହିଚ୍ଛୋ। ସୁଖେନ ଭରୀଯତୀତି ସୁଭରୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ। ଦୁକ୍ଖେନ ରକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଦୁରକ୍ଖଂ ଚିତ୍ତଂ। ଦୁକ୍ଖେନ ପସ୍ସିତବ୍ବୋତି ଦୁଦ୍ଦସୋ ଧମ୍ମୋ। ସୁଖେନ ପସ୍ସିତବ୍ବନ୍ତି ସୁଦସ୍ସଂ ପରୱଜ୍ଜଂ। ଦୁକ୍ଖେନ ଅନୁବୁଜ୍ଝିତବ୍ବୋତି ଦୁରନୁବୋଧୋ ଧମ୍ମୋ। ସୁଖେନ ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବନ୍ତି ସୁବୋଧମିଚ୍ଚାଦି।

ବୁଧ ଅୱଗମନେ, ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖତାସଙ୍ଖତସମ୍ମୁତିଭେଦେ ଧମ୍ମେ ଅବୁଜ୍ଝି, ବୁଜ୍ଝତି, ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ –

‘‘ତ’’ଇତି ୱତ୍ତତେ।

୬୦୬।ବୁଧଗମାଦିତ୍ଥେ କତ୍ତରି।

ବୁଧଗମୁଇଚ୍ଚେଗମାଦୀହି ଧାତୂହି ତଦତ୍ଥେ ଗମ୍ମମାନେ କତ୍ତରି ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ସବ୍ବକାଲେ।

‘‘ତସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୦୭।ଧଢଭହେହି ଧ ଢା ଚ।

ଧଢନ୍ତ ଭହନ୍ତେହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ପଚ୍ଚଯତକାରସ୍ସ ଯଥାକ୍କମଂ ଧକାରଢକାରାଦେସା ହୋନ୍ତୀତି ଧଭତୋ ତକାରସ୍ସ ଧକାରୋ, ‘‘ହଚତୁତ୍ଥାନ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ହକାରଗ୍ଗହଣତୋ ହକାରତୋପି କ୍ୱଚି ଧତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥୱଧାନେ ଚାଯଂ, ତେନ ‘‘ରୁନ୍ଧତି, ଆରାଧିତୋ, ୱଡ୍ଢିତୋ, ଲଭିତ୍ୱା, ଗହିତୋ’’ତିଆଦୀସୁ ପଚ୍ଚଯାଗମବ୍ୟୱହିତତ୍ତା ନ ଭୱତି।

୬୦୮।ହଚତୁତ୍ଥାନମନ୍ତାନଂ ଦୋ ଧେ।

ହକାରୱଗ୍ଗଚତୁତ୍ଥାନଂ ଧାତ୍ୱନ୍ତଭୂତାନଂ ଦକାରାଦେସୋ ହୋତି ଧକାରେ ପରେ। ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା। ସରଣଂ ଅଗଚ୍ଛି, ଗଚ୍ଛତି, ଗଚ୍ଛିସ୍ସତୀତି ୱା ସରଣଙ୍ଗତୋ ଉପାସକୋ, ‘‘ଗମଖନହନରମାଦୀନମନ୍ତୋ’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ଏୱଂ ଜାନାତୀତି ଞାତୋ। ଇ ଗତିମ୍ହି, ଉପେତୀତି ଉପେତୋ। ଚିନ୍ତ ଚିନ୍ତାଯଂ, ଚିନ୍ତେତୀତି ଚିତ୍ତଂ, ‘‘ଗୁପାଦୀନଞ୍ଚା’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପଦ୍ୱିତ୍ତାନି। ସଜ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ରୂପାଦୀସୁ ଅସଜ୍ଜି, ସଜ୍ଜତି, ସଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ୱା ସତ୍ତୋ, ‘‘ଭୁଜାଦୀନମନ୍ତୋ ନୋ ଦ୍ୱି ଚା’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ।

‘‘ସଞ୍ଞାଯ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୬୦୯।ତିକିଚ୍ଚାସିଟ୍ଠେ।

ସଞ୍ଞାଯମଭିଧେଯ୍ୟାଯଂ ଆସିଟ୍ଠେ ଗମ୍ମମାନେ ଧାତୂହି ତିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, କିତପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ଜିନୋ ଏନଂ ବୁଜ୍ଝତୂତି ଜିନବୁଦ୍ଧି, ଧକାରଦକାରାଦେସା, ଧନମସ୍ସ ଭୱତୂତି ଧନଭୂତି।

କିତପଚ୍ଚଯେ ଭୱତୂତି ଭୂତୋ, ଧମ୍ମୋ ଏନଂ ଦଦାତୂତି ଧମ୍ମଦିନ୍ନୋ, ‘‘ଭିଦାଦିତୋ ଇନ୍ନ ଅନ୍ନ ଈଣା ୱା’’ତି ତପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଇନ୍ନାଦେସୋ। ୱଡ୍ଢତୂତି ୱଡ୍ଢମାନୋ, ‘‘ଭୂୱାଦିତୋ ଅ’’ଇତି ମାନନ୍ତେସୁ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ନନ୍ଦତୂତି ନନ୍ଦକୋ, ଜୀୱତୂତି ଜୀୱକୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୧୦।ଆଗମାତୁକୋ।

ଆପୁବ୍ବା ଗମିତୋ ତୁକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, କିତକତ୍ତା କତ୍ତରି। ଆଗଚ୍ଛତୀତି ଆଗନ୍ତୁକୋ।

‘‘ଗମା’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୧୧।ଭବ୍ବେ ଇକ।

ଗମିତୋ ଇକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ଭବ୍ବତ୍ଥେ। ଗନ୍ତୁଂ ଭବ୍ବୋତି ଗମିକୋ ଭିକ୍ଖୁ।

ତେକାଲିକପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ଅତୀତପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

୬୧୨।ଅତୀତେ ତ ତୱନ୍ତୁ ତାୱୀ।

ଅତୀତେ କାଲେ ସବ୍ବେହି ଧାତୂହି ତ ତୱନ୍ତୁ ତାୱୀ ଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି। ଏତେ ଏୱ ପରସମଞ୍ଞାୟ ନିଟ୍ଠସଞ୍ଞକାପି, ତେ ଚ କିତସଞ୍ଞତ୍ତା କତ୍ତରି ଭୱନ୍ତି। ଅଭୱୀତି ଭୂତୋ, ଭୂତା, ଭୂତଂ, ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ଏତ୍ଥାନୁୱତ୍ତିତୱାଗ୍ଗହଣେନ ତ ତୱନ୍ତୁତାୱୀସୁ ୱୁଦ୍ଧି ନ ହୋତି। ହୁ ଦାନାଦନହବ୍ୟପ୍ପଦାନେସୁ, ଅହୱୀତି ହୁତୋ ଅଗ୍ଗିଂ।

ତୱନ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚୟେ – ''ଆ ସିମ୍ହୀ''ତି ଆକାରୋ, ଅଗ୍ଗିଂ ହୁତୱା, ହୁତୱନ୍ତୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଗୁଣୱନ୍ତୁସମଂ। ତାୱୀମ୍ହି – ଅଗ୍ଗିଂ ହୁତାୱୀ, ଅଗ୍ଗିଂ ହୁତାୱିନୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଦଣ୍ଡୀସମଂ। ଇତ୍ଥିୟଂ ଇନୀପଚ୍ଚୟୋ – ହୁତାୱିନୀ, ନପୁଂସକେ – ରସ୍ସତ୍ତଂ ହୁତାୱି।

ୱସ ନିୱାସେ, ୱୁସ୍ସଂ ଅୱସୀତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ସକାରନ୍ତତ୍ତା ''ସାଦିସନ୍ତ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଠାଦେସେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

''ତସ୍ସା''ତି ଅଧିକାରୋ, ''ସାଦୀ''ତି ଚ।

୬୧୩।ୱସତୋଉତ୍ଥ।

ୱସୈଚ୍ଚେତସ୍ମା ଧାତୁମ୍ହା ପରସ୍ସ ତକାରସ୍ସ ସହାଦିବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ଉତ୍ଥାଦେସୋ ହୋତି, ସରଲୋପାଦି। ୱସ୍ସଂ ୱୁତ୍ଥୋ, ୱୁତ୍ଥା ସା, ''ସରଲୋପୋ''ତିଆଦିସୁତ୍ତେ ତୁଗ୍ଗହଣତୋ ପୁବ୍ବଲୋପାଭାୱେ ''ଅଧିୱୁତ୍ଥା ଦେୱତା, ୱୁତ୍ଥବ୍ବ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ପରଲୋପୋ।

''ୱସସ୍ସା''ତି ୱିପରିଣାମେନ ୱତ୍ତତେ।

୬୧୪।ୱସ୍ସ ୱା ୱୁ।

ୱସୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ୱକାରସ୍ସ ତକାରେ ପରେ ଉକାରୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ୱକାରାଗମୋ ଚ ୱା ହୋତି। ନିଚ୍ଚତକାରେ ଏୱାୟଂ। ଅଥ ୱା ''ୱୁ''ତି ଏତ୍ଥ ୱକାରୋ ସନ୍ଧିଜୋ, ତନ୍ତଞ୍ଞାଯେନ ଦୁତିୟଞ୍ଚେତ୍ଥ ୱାଗ୍ଗହଣମିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ, ତେନ ଅକାରସ୍ସପି ଉକାରୋ ସିଦ୍ଧୋ ଭୱତି, ଉସିତୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ୱୁସିତୋ, ତଥା ୱୁସିତୱା, ୱୁସିତାୱୀ, ଇକାରାଗମେନ ବ୍ୟୱହିତତ୍ତା ଉତ୍ଥାଦେସୋ ନ ଭୱତି।

ଭୁଜ ପାଲନବ୍ୟୱହରଣେସୁ, ଓଦନଂ ଅଭୁଞ୍ଜୀତି ଅତ୍ଥେ ତତୱନ୍ତୁତାୱୀ, ''ଭୁଜାଦୀନମନ୍ତୋ ନୋ ଦ୍ୱି ଚା''ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ତକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ଭୁତ୍ତୋ, ଭୁତ୍ତୱା, ଭୁତ୍ତାୱୀ। ତଥା ରଞ୍ଜ ରାଗେ, ଅରଞ୍ଜୀତି ରତ୍ତୋ, ରତ୍ତା, ରତ୍ତଂ। ଯୁଜ ଯୋଗେ, ଅଯୁଞ୍ଜୀତି ଯୁତ୍ତୋ, ଯୁତ୍ତା, ଯୁତ୍ତଂ। ୱିଚ ୱିୱେଚନେ ୱିପୁବ୍ବୋ, ୱିୱିଚୀତି ୱିୱିତ୍ତୋ, ୱିୱିତ୍ତା, ୱିୱିତ୍ତଂ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ଅମୁଚୀତି ବନ୍ଧନା ମୁତ୍ତୋ। ତଥା ତିପ୍ପଚ୍ଚୟେପି ଇମିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପଦ୍ୱିତ୍ତାନି, ଆସଜ୍ଜନଂ ଆସତ୍ତି, ୱିମୁଚ୍ଚନଂ, ୱିମୁଚତି ଏତାୟାତି ୱା ୱିମୁତ୍ତି।

କୁଧ କୋପେ, ଅକୁଜ୍ଝୀତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ତସ୍ସ ''ଧଢଭହେହି ଧଢା ଚା''ତି ଧତ୍ତଂ, ''ହଚତୁତ୍ଥାନମନ୍ତାନଂ ଦୋଧେ''ତି ଧକାରସ୍ସ ଦକାରୋ, କୁଦ୍ଧୋ। ଯୁଧ ସମ୍ପହାରେ, ଅଯୁଜ୍ଝୀତି ଯୁଦ୍ଧୋ, ଯୁଦ୍ଧଂ। ସିଧ ସଂସିଦ୍ଧିମ୍ହି, ଅସିଜ୍ଝୀତି ସିଦ୍ଧୋ। ଆପୁବ୍ବୋ ରଭ ରାଭସ୍ସେ, ଆରଭୀତି ଆରଦ୍ଧୋ ଗନ୍ତୁଂ। ନହ ବନ୍ଧନେ ସଂପୁବ୍ବୋ, ସନ୍ନୟ୍ହୀତି ସନ୍ନଦ୍ଧୋ, ''ଧଢଭହେହି ଧଢା ଚା''ତି ନହାଦିତୋ ତକାରସ୍ସ ଧକାରୋ।

ୱଢ୍ଢ ୱଢ୍ଢନେ, ଅୱଡ୍ଢୀତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ତସ୍ସ ଢତ୍ତଂ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଧାତ୍ୱାକାରସ୍ସୁତ୍ତଂ, ଡଲୋପୋ ଚ।

''ହଚତୁତ୍ଥାନମନ୍ତାନ''ନ୍ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୧୫।ଡୋ ଢକାରେ।

ହଚତୁତ୍ଥାନଂ ଧାତ୍ୱନ୍ତାନଂ ଡକାରାଦେସୋ ହୋତି ଢକାରେ ପରେ। ୱୁଡ୍ଢୋ, ୱୁଡ୍ଢୀ, ''ବୋ ୱସ୍ସା''ତି ବତ୍ତେ ବୁଡ୍ଢୋ। ତିପ୍ପଚ୍ଚୟେ – ବୁଜ୍ଝନଂ, ବୁଜ୍ଝତି ୱା ଏତାୟାତି ବୁଦ୍ଧି। ଏୱଂ ସିଦ୍ଧି, ୱଡ୍ଢି। ତବ୍ବପ୍ପଚ୍ଚୟେ – ବୋଦ୍ଧବ୍ବମିଚ୍ଚାଦି।

''ଅନ୍ତୋ, ନୋ''ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୬୧୬।ତରାଦୀହି ଇଣ୍ଣୋ।

ତରୈଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ତପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଇଣ୍ଡାଦେସୋ ହୋତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତୋ ଚ ନୋ ହୋତି, ସରଲୋପାଦି। ତର ତରଣେ, ସଂସାରଣ୍ଣୱଂ ଅତରୀତି ତିଣ୍ଣୋ ତାରେଯ୍ୟଂ। ଏୱଂ ଉତ୍ତିଣ୍ଣୋ, ତିଣ୍ଣଂ ୱା। ପୂର ପୂରଣେ, ସଂପୂରୀତି ସଂପୁଣ୍ଣୋ, ‘‘ସରଲୋପୋ’’ତିଆଦିସୁତ୍ତେ ତୁଗ୍ଗହଣତୋ ପୁବ୍ବଲୋପାଭାୱେ ଉୱଣ୍ଣତୋ ପରସ୍ସ ‘‘ୱା ପରୋ ଅସରୂପା’’ତି ଲୋପୋ, ସଂଯୋଗେ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ତୁର ୱେଗେ, ଅତୁରୀତି ତୁଣ୍ଣଂ , ତୁରିତଂ ୱା। ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି, ପରିଜୀରୀତି ପରିଜିଣ୍ଣୋ। କିର ୱିକିରଣେ, ଆକିରୀତି ଆକିଣ୍ଣୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୧୭।ସୁସ ପଚ ସକତୋ କ୍ଖକ୍କା ଚ।

ସୁସ ପଚ ସକୈଚ୍ଚେତେହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ତପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ କ୍ଖକ୍କାଦେସା ହୋନ୍ତି, ଅନ୍ତୋ ଚ ବ୍ଯଞ୍ଜନୋ ନୋ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦେନ ମୁଚାଦିତୋ କ୍କାଦେସୋ। ସୁସ ସୋସନେ, ଅସୁସ୍ସୀତି ସୁକ୍ଖୋ ରୁକ୍ଖୋ। ଅପଚୀତି ପକ୍କଂ ଫଲଂ। ସକ ସାମତ୍ଥେ, ଅସକ୍କୀତି ସକ୍କୋ ଅସ୍ସ, ଓମୁଚୀତି ଓମୁକ୍କା ଉପାହନା। ‘‘ପଚିତୁଂ, ପଚିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ପନ ନ ଭୱତି, ଇକାରେନ ବ୍ଯୱହିତତ୍ତା। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ବ୍ଯୱଧାନେ ନ ଭୱତି।

ସୀହଗତିଯା ତିଗ୍ଗହଣମନୁୱତ୍ତତେ।

୬୧୮।ପକ୍କମାଦୀହି ନ୍ତୋ ଚ।

ପକ୍କମୈଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ମକାରନ୍ତେହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ତପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ନ୍ତାଦେସୋ ହୋତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତୋ ଚ ନୋ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦେନ ତିପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ ନ୍ତି ଚ ହୋତି। କମୁ ପଦୱିକ୍ଖେପେ, ପକ୍କମୀତି ପକ୍କନ୍ତୋ। ଏୱଂ ସଙ୍କନ୍ତୋ, ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ‘‘ଦୋ ଧସ୍ସ ଚା’’ତି ସୁତ୍ତେ ଚଗ୍ଗହଣେନ କସ୍ସ ଖତ୍ତଂ। ଭମୁ ଅନୱଟ୍ଠାନେ, ୱିବ୍ଭମୀତି ୱିବ୍ଭନ୍ତୋ, ଭନ୍ତୋ। ଖମୁ ସହନେ, ଅକ୍ଖମୀତି ଖନ୍ତୋ। ସମୁ ଉପସମେ, ଅସମୀତି ସନ୍ତୋ। ଦମୁ ଦମନେ, ଅଦମୀତି ଦନ୍ତୋ।

ତିମ୍ହି – ସଙ୍କମନଂ ସଙ୍କନ୍ତି। ଏୱଂ ଓକ୍କନ୍ତି, ୱିବ୍ଭନ୍ତି, ଖନ୍ତି, ସନ୍ତି ଦନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୧୯।ଜନାଦୀନମାତିମ୍ହି ଚ।

ଜନୈଚ୍ଚେୱମାଦୀନଂ ଧାତୂନମନ୍ତସ୍ସ ବ୍ଯଞ୍ଜନସ୍ସ ଆତ୍ତଂ ହୋତି ତପ୍ପଚ୍ଚଯେ, ତିମ୍ହି ଚ। ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅଞ୍ଞତ୍ରାପି। ଜନ ଜନନେ, ଅଜନୀତି ଜାତୋ, ୱିଜାଯୀତି ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାତା, ଜନନଂ ଜାତି। ତପ୍ପଚ୍ଚଯେ ସତିପି ତକାରେ ପୁନ ତିଗ୍ଗହଣକରଣଂ ପଚ୍ଚଯନ୍ତରତକାରେ ଆତ୍ତନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ, ଯଥା – ଜନ୍ତୁ। ‘‘ଜନିତ୍ୱା, ଜନିତୁ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ପନ ଇକାରେନ ବ୍ଯୱହିତତ୍ତା ନ ଭୱତି।

‘‘ଆ, ତିମ୍ହି, ଚା’’ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୬୨୦।ଠାପାନମିଈ ଚ।

ଠା ପାଇଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ଅନ୍ତସ୍ସ ଆକାରସ୍ସ ଯଥାକ୍କମଂ ଇକାରଈକାରାଦେସା ହୋନ୍ତି ତପ୍ପଚ୍ଚଯେ, ତିମ୍ହି ଚ। ଚସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞତ୍ରାପି କ୍ୱଚି। ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି, ଅଟ୍ଠାସୀତି ଠିତୋ, ଉପଟ୍ଠିତୋ ଗରୁଂ, ଠିତୱା, ଅଧିଟ୍ଠିତ୍ୱା, ଠାନଂ ଠିତି। ପା ପାନେ, ଅପାଯୀତି ପୀତା, ଯାଗୁଂ ପୀତୱା, ପାନଂ ପୀତି, ପୀତ୍ୱା।

୬୨୧।ହନ୍ତେହି ହୋ ହସ୍ସ ଳୋ ୱା ଅଦହନହାନଂ।

ହକାରନ୍ତେହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ତପ୍ପଚ୍ଚଯସ୍ସ, ତିସ୍ସ ଚ ହକାରାଦେସୋ ହୋତି, ହସ୍ସ ଚ ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲକାରୋ ହୋତି ୱା ଦହନହେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା, ଢତ୍ତାପୱାଦୋଯଂ। ରୁହ ଜନନେ, ଅରୁହୀତି ଆରୁଳ୍ହୋ ରୁକ୍ଖଂ। ଲଢଆନମୱିସେସୋ, ଆରୁଲ୍ହୋ ୱା, ରୁହନଂ ରୁଳ୍ହୀ। ଗାହୁ ୱିଲୋଳନେ, ଅଗାହୀତି ଗାଳ୍ହୋ, ଅଜ୍ଝୋଗାଳ୍ହୋ ମହଣ୍ଣୱଂ। ବହ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି, ଅବହୀତି ବାଳ୍ହୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଦୀଘୋ। ମୁହ ୱେଚିତ୍ତେ, ଅମୁଯ୍ହୀତି ମୂଳ୍ହୋ। ଗୁହ ସଂୱରଣେ, ଅଗୁହୀତି ଗୂଳ୍ହଂ। ୱହ ପାପୁଣନେ , ଉପୱହୀତି ଉପୱୁଳ୍ହୋ, ‘‘ୱଚ ୱସ ୱହାଦୀନମୁକାରୋ ୱସ୍ସା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଉତ୍ତଂ।

ଅଦହନହାନନ୍ତି କିମତ୍ଥଂ? ଦଡ୍ଢୋ, ସନ୍ନଦ୍ଧୋ। ୱାତି କିଂ? ଦୁଦ୍ଧୋ, ସିନିଦ୍ଧୋ। ''ଗହିତଂ, ମହିତ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ପନ ଇକାରାଗମେନ ବ୍ୟୱହିତତ୍ତା ନ ଭୱତି।

ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚୟନ୍ତତୋପି ''ଅତୀତେ ତ ତୱନ୍ତୁତାୱୀ''ତି ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଅବୁଭୁକ୍ଖୀତି ବୁଭୁକ୍ଖିତୋ। ଏୱଂ ଜିଘଚ୍ଛିତୋ, ପିପାସିତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଏୱଂ କତ୍ତରି ନିଟ୍ଠନୟୋ।

''ଅତୀତେ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୨୨।ଭାୱକମ୍ମେସୁ ତ।

ଅତୀତେ କାଲେ ଗମ୍ୟମାନେ ସବ୍ବଧାତୂହି ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି ଭାୱକମ୍ମେଚ୍ଚେତେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ।

ଭାୱେ ତାୱ –

ଗେ ସଦ୍ଦେ, ଗାୟନଂ, ଅଗାୟିତ୍ଥାତି ୱା ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

୬୨୩।ସବ୍ବତ୍ଥ ଗେ ଗୀ।

ଗେଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଗୀଆଦେସୋ ହୋତି ସବ୍ବତ୍ଥ, ତପ୍ପଚ୍ଚୟତିପଚ୍ଚୟେସ୍ୱେୱାୟଂ। ତସ୍ସ ଗୀତଂ, ଗାୟନଂ, ଗାୟିତବ୍ବାତି ୱା ଗୀତି।

ଭାୱେ – ତପ୍ପଚ୍ଚୟନ୍ତା ନପୁଂସକା। କମ୍ମନି – ତିଲିଙ୍ଗା।

ନତ ଗତ୍ତୱିନାମେ, ନଚ୍ଚନଂ, ଅନଚ୍ଚିତ୍ଥାତି ୱା ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

୬୨୪।ପଚ୍ଚୟା ଦନିଟ୍ଠା ନିପାତନା ସିଜ୍ଝନ୍ତି।

ଯେ ଇଧ ସପ୍ପଚ୍ଚୟା ସଦ୍ଦା ପଚ୍ଚୟେହି ନ ନିଟ୍ଠଂ ଗତା, ତେ ନିପାତନତୋ ସିଜ୍ଝନ୍ତୀତି ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ସହ ତପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଚ୍ଚ ଚ୍ଚାଦେସୋ। ନଚ୍ଚଂ, ନଚ୍ଚଂ। ହସ ହସନେ, ହସନଂ ହସିତଂ, ଇକାରାଗମୋ। ଗମନଂ ଗତଂ। ଏୱଂ ଠିତଂ, ସୟିତଂ, ୱାଧିକାରସ୍ସ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ତା ୱୁଦ୍ଧି। ରୁଦ ଅସ୍ସୁୱିମୋଚନେ, ଅରୁଜ୍ଝିତ୍ଥାତି ରୋଦିତଂ, ରୁଣ୍ଣଂ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

କମ୍ମନି –

ଅଭିଭୂୟିତ୍ଥାତି ଅଭିଭୂତୋ କୋଧୋ ଭୱତା, ଅଭିଭୂତା, ଅଭିଭୂତଂ। ଭାସ ବ୍ୟତ୍ତିୟଂ ୱାଚାୟଂ, ଅଭାସିତ୍ଥ ତେନାତି ଭାସିତୋ ଧମ୍ମୋ, ଭାସିତା ଗାଥା, ଭାସିତଂ ସୁତ୍ତଂ। ଦିସୀ ଉଚ୍ଚାରଣେ, ଚୁରାଦିତ୍ତା ଣେ। ଅଦେସୀୟିତ୍ଥାତି ଦେସିତୋ ଧମ୍ମୋ ଭଗୱତା, ଇକାରାଗମେ କାରିତସରଲୋପୋ। ଜି ଜୟେ, ଅଜୀୟିତ୍ଥାତି ଜିତୋ ମାରୋ। ନୀ ପାପୁଣନେ, ଅନୀୟିଂସୂତି ନୀତା ଗାମମଜା, ସୁତୋ ତୟା ଧମ୍ମୋ, ଞାତୋ।

ସାସ ଅନୁସିଟ୍ଠିମ୍ହି, ଅନୁସାସୀୟିତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

୬୨୫।ସାସଦିସତୋ ତସ୍ସ ରିଟ୍ଠୋ ଚ।

ସାସଦିସିଚ୍ଚେତେହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ତପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ରିଟ୍ଠାଦେସୋ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ତିସ୍ସ ରିଟ୍ଠି ଚ, ଦିସତୋ କିଚ୍ଚତକାରତୁଂତ୍ୱାଦୀନଞ୍ଚ ରଟ୍ଠ ରଟ୍ଠୁଂ ରଟ୍ଠାଦେସା ଚ ହୋନ୍ତି, ରାଦିଲୋପୋ, ଅନୁସିଟ୍ଠୋ ସୋ ମୟା, ଅନୁସିଟ୍ଠା ସା, ଅନୁସିଟ୍ଠଂ। ଦିସ ପେକ୍ଖଣେ, ଅଦିସ୍ସିତ୍ଥାତି ଦିଟ୍ଠଂ ମେ ରୂପଂ।

ତିମ୍ହି – ଅନୁସାସନଂ ଅନୁସିଟ୍ଠି, ଦସ୍ସନଂ ଦିଟ୍ଠି।

କିଚ୍ଚାଦୀସୁ – ଦସ୍ସନୀୟଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ଦଟ୍ଠେୟ୍ୟଂ, ପସ୍ସିତୁନ୍ତି ଦଟ୍ଠୁଂ ଗଚ୍ଛତି, ପସ୍ସିତ୍ୱାତି ନେକ୍ଖମ୍ମଂ ଦଟ୍ଠୁଂ, ଦଟ୍ଠା, ଇକାରାଗମେନ ଅନ୍ତରିକସ୍ସ ନ ଭୱତି, ଯଥା –

ଅନୁସାସିତଂ, ଅନୁସାସିତଙ୍କଂ, ଅନୁସାସିତୁଂ, ଅନୁସାସିତ୍ୱା, ଦସ୍ସିତଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୁସ ପୀତିମ୍ହି, ଅତୁସ୍ସୀତି ଅତ୍ଥେ କତ୍ତରି ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

''ତସ୍ସା''ତି ଅଧିକାରୋ।

୬୨୬।ସାଦି, ସନ୍ତପୁଚ୍ଛଭଞ୍ଜହଂସାଦୀହି ଟ୍ଠୋ।

ଆଦିନା ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସାଦି। ସକାରନ୍ତେହି, ପୁଚ୍ଛ ଭଞ୍ଜହଂସିଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଚ ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ଅନନ୍ତରିକସ୍ସ ତକାରସ୍ସ ସହାଦିବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ଧାତ୍ୱନ୍ତେନଟ୍ଠାଦେସୋ ହୋତି। ହଂସସ୍ସ ସତିପି ସନ୍ତତ୍ତେ ପୁନଗ୍ଗହଣଂ କ୍ୱଚି ଟ୍ଠାଦେସସ୍ସ ଅନିଚ୍ଚତାଦୀପନତ୍ଥଂ, ତେନ ''ୱିଦ୍ଧସ୍ତୋ ଉତ୍ରସ୍ତୋ''ତିଆଦୀସୁ ନ ହୋତି। ତୁଟ୍ଠୋ, ସନ୍ତୁସିତୋ। ଭସ ଭସ୍ସନେ, ଅଭସ୍ସୀତି ଭଟ୍ଠୋ, ଭସ୍ସିତୋ। ନସ ଅଦସ୍ସନେ, ନସ୍ସୀତି ନଟ୍ଠୋ। ଦଂସ ଦଂସନେ, ଅଦଂସୀଯିତ୍ଥାତି ଦଟ୍ଠୋ ସପ୍ପେନ, ଡଂସିତୋ ୱା, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଦସ୍ସ ଡତ୍ତଂ। ଫୁସ ଫସ୍ସନେ, ଅଫୁସୀଯିତ୍ଥାତି ଫୁଟ୍ଠୋ ରୋଗେନ, ଫୁସ୍ସିତୋ ୱା। ଇସୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଏସୀଯିତ୍ଥାତି ଇଟ୍ଠୋ, ଇଚ୍ଛିତୋ, ଏସିତୋ। ମସ ଆମସନେ, ଆମସୀଯିତ୍ଥାତି ଆମଠୋ। ୱସସେଚନେ, ଅୱସ୍ସୀତି ୱୁଟ୍ଠୋ ଦେୱୋ, ପୱିସୀଯିତ୍ଥାତି ପୱିଟ୍ଠୋ, ଉଦ୍ଦିସୀଯିତ୍ଥାତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ପୁଚ୍ଛ ପୁଚ୍ଛନେ, ଅପୁଚ୍ଛୀଯିତ୍ଥାତି ପୁଟ୍ଠୋ ପଞ୍ହଂ, ପୁଚ୍ଛିତୋ। ଭଞ୍ଜ ଅୱମଦ୍ଦନେ, ଅଭଞ୍ଜୀଯିତ୍ଥାତି ଭଟ୍ଠଂ ଧଞ୍ଞଂ। ହଂସ ପୀତିମ୍ହି, ଅହଂସୀତି ହଟ୍ଠୋ, ପହଟ୍ଠୋ, ପହଂସିତୋ।

ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଯଜ ଦେୱପୂଜାସଙ୍ଗତିକରଣଦାନେସୁ, ଇଜ୍ଜିତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଟ୍ଠସ୍ସ ଟ୍ଠାଦେସୋ।

୬୨୭।ଯଜସ୍ସ ସରସ୍ସି ଟ୍ଠେ।

ଯଜିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସରସ୍ସ ଇକାରାଦେସୋ ହୋତି ଟ୍ଠେ ପରେ। ଯିଟ୍ଠୋ ମୟା ଜିନୋ। ସଜ ୱିସ୍ସଗ୍ଗେ ସଂପୁକ୍କେ, ସଂସଜ୍ଜିତ୍ଥାତି ସଂସଟ୍ଠୋ ତେନ, ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ। ମଜ ସୁଦ୍ଧିମ୍ହି, ଅମଜ୍ଜୀତି ମଟ୍ଠୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

କିଚ୍ଚତକାରାଦୀସୁ ତୁସ୍ସିତଙ୍କଂ ତୋଟ୍ଠଙ୍କଂ, ଫୁସିତଙ୍କଂ ଫୋଟ୍ଠଙ୍କଂ, ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ପୁଟ୍ଠୁଂ, ଯଜିତୁଂ ଯିଟ୍ଠୁଂ, ଅଭିହରିତୁଂ ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ, ତୋସନଂ ତୁଟ୍ଠି, ଏସନଂ ଏଟ୍ଠି, ୱସ୍ସନଂ ୱୁଟ୍ଠି, ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠି ଇଚ୍ଚାଦି।

''ତସ୍ସ, ସାଦୀ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୬୨୮।ଭଞ୍ଜତୋ ଗ୍ଗୋ ଚ।

ଭଞ୍ଜତୋ ଧାତୁମ୍ହା ତପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ସହାଦିବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ଗ୍ଗୋ ଆଦେସୋ ହୋତି। ଭଗ୍ଗୋ ରାଗୋ ଅନେନ। ୱସନିୱାସେ, ପରିୱସୀଯିତ୍ଥାତି ପରିୱୁଟ୍ଠୋ ପରିୱାସୋ, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ଉଟ୍ଠ ଉଆଦେସା। ୱସ ଅଚ୍ଛାଦନେ, ନିୱସୀଯିତ୍ଥାତି ନିୱତ୍ଥଂ ୱତ୍ଥଂ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ସ୍ତକାରସଂଯୋଗସ୍ସ ତ୍ଥତ୍ତଂ, ଏୱଂ ନିୱତ୍ଥଙ୍କଂ। ସଂସ ପସଂସନେ, ପସଂସୀଯିତ୍ଥାତି ପସତ୍ଥୋ ପସଂସିତୋ, ପସଂସନଂ ପସତ୍ଥି। ବଧ ବନ୍ଧନେ, ଅବଜ୍ଝିତ୍ଥାତି ବଦ୍ଧୋ ରଜ୍ଜୁଯା, ଅଲଭୀଯିତ୍ଥାତି ଲଦ୍ଧଂ ମେ ଧନଂ, ଧତ୍ତଦଦ୍ଧାନି। ରଭ ରାଭସ୍ସେ, ଆରଭୀଯିତ୍ଥାତି ଆରଦ୍ଧଂ ୱୀରିୟଂ। ଦହ ଭସ୍ମୀକରଣେ , ଅଦୟ୍ହିତ୍ଥାତି ଦଡ୍ଢଂ ୱନଂ, ଅଭୁଞ୍ଜିତ୍ଥାତି ଭୁତ୍ତୋ ଓଦନୋ, ଭୁଜାଦିତ୍ତା ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ଚଜ ହାନିମ୍ହି, ପରିଚ୍ଚଜୀଯିତ୍ଥାତି ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ଧନଂ, ଅମୁଚ୍ଚିତ୍ଥାତି ମୁତ୍ତୋ ସରୋ।

ୱଚ ୱିଯତ୍ତିୟଂ ୱାଚାୟଂ, ଅୱଚୀଯିତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥେ ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ।

''ଅନ୍ତୋ, ନୋ, ଦ୍ୱି, ଚା''ତି ଚ ଅଧିକାରୋ।

୬୨୯।ୱଚ ୱା ୱୁ।

ଚତୁପ୍ପଦମିଦଂ। ୱଚିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ୱକାରସ୍ସ ଉକାରାଦେସୋ ହୋତି ୱା, ଧାତ୍ୱନ୍ତୋ ଚ ଚକାରୋ ନୋ ହୋତି, ତପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଚ ଦ୍ୱିଭାୱୋ ହୋତି। ୱାଗ୍ଗହଣମୱଧାରଣତ୍ଥଂ, ଧାତ୍ୱାଦିମ୍ହି ୱକାରାଗମୋ। ୱୁତ୍ତମିଦଂ ଭଗୱତା, ଉତ୍ତଂ ୱା।

୬୩୦। ଗୁପାଦୀନଞ୍ଚ।

ଗୁପୈଚ୍ଚେଓମାଦୀନଂ ଧାତୂନମନ୍ତୋ ଚ ବ୍ୟଞ୍ଜନୋ ନୋ ହୋତି, ପରସ୍ସ ତକାରସ୍ସ ଚ ଦ୍ୱିଭାୱୋ ହୋତି। ଗୁପ ଗୋପନେ, ସୁଗୋପୀୟିତ୍ଥାତି ସୁଗୁତ୍ତୋ, ସୁଗୋପିତୋ, ଇକାରେନ ବ୍ୟୱହିତତ୍ତା ନ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ''ଅଞ୍ଜ୍ଞେସୁ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ୱାଧିକାରସ୍ସ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ତା ନିଟ୍ଠତକାରେପି କ୍ୱଚି ୱୁଦ୍ଧି। ଗୋପନଂ ଗୁତ୍ତି।

ଲିପ ଲିମ୍ପନେ, ଅଲିମ୍ପୀୟିତ୍ଥାତି ଲିତ୍ତୋ ସୁଗନ୍ଧେନ। ତପ ସନ୍ତାପେ, ସନ୍ତପୀୟିତ୍ଥାତି ସନ୍ତତ୍ତୋ ତେଜେନ। ଦୀପ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ଆଦୀପୀୟିତ୍ଥାତିଆଦିତ୍ତୋ ଅଗ୍ଗିନା, ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଦୀପନଂ ଦିତ୍ତି। ଅପ ପାପୁଣନେ, ପାପୀୟିତ୍ଥାତି ପତ୍ତୋ ଗାମୋ, ପାପୁଣୀତି ପତ୍ତୋ ସୁଖଂ, ପାପୁଣନଂ ପତ୍ତି, ପତ୍ତବ୍ବଂ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, ପମଜ୍ଜୀତି ପମତ୍ତୋ। ସୁପ ସୟନେ, ଅସୁପୀତି ସୁତ୍ତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚର ଚରଣେ, ଅଚରୀୟିତ୍ଥାତି ଚିଣ୍ଣୋ ଧମ୍ମୋ, ଇଣ୍ଣାଦେସୋ, ଚରିତୋ ୱା। ଏୱଂ ପୁଣ୍ଣୋ, ପୂରିତୋ।

ନୁଦ ଖେପେ, ପନୁଜ୍ଜିତ୍ଥାତି ପଣୁନ୍ନୋ, ନସ୍ସ ଣତ୍ତଂ, ପନୁଦିତୋ। ଦା ଦାନେ, ଆଦୀୟିତ୍ଥାତିଆଦିନ୍ନୋ, ଅତ୍ତୋ ୱା, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଦାସଦ୍ଦସ୍ସ ତକାରୋ, ରସ୍ସତ୍ତଂ।

୬୩୧। ଭିଦାଦିତୋ ଇନ୍ନଅନ୍ନଈଣା ୱା।

ଭିଦୈଚ୍ଚେଓମାଦୀହି ଧାତୂହି ପରସ୍ସ ତପ୍ପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଇନ୍ନ ଅନ୍ନଈଣୈଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ଅନ୍ତୋ ଚ ନୋ ହୋତି। ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋୟଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ସରଲୋପାଦି।

ଭିଦି ୱିଦାରଣେ, ଅଭିଜ୍ଜିତ୍ଥାତି ଭିନ୍ନୋ ଘଟୋ ଭୱତା, ଭିଜ୍ଜୀତି ୱା ଭିନ୍ନୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ। ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଅଛିଜ୍ଜିତ୍ଥାତି ଛିନ୍ନୋ ରୁକ୍ଖୋ, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଚୀୱରଂ, ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜୀତି ଉଚ୍ଛିନ୍ନୋ। ଅଦୀୟିତ୍ଥାଭି ଦିନ୍ନୋ ସୁଙ୍କୋ। ସଦ ୱିସରଣଗତ୍ୟାୱସାନେସୁ, ନିସୀଦୀତି ନିସିନ୍ନୋ। ଖିଦ ଉତ୍ତାସନେ, ଖିଦ ଦୀନଭାୱେ ୱା, ଅଖିଜ୍ଜୀତି ଖିନ୍ନୋ।

ଅନ୍ନାଦେସେ ଛଦ ଅପୱାରଣେ, ଅଚ୍ଛାଦୀୟିତ୍ଥାତି ଛନ୍ନୋ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଗେହଂ, ପସୀଦୀତି ପସନ୍ନୋ। ପଦ ଗତିମ୍ହି, ଉପ୍ପଜ୍ଜୀତି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଝାନଂ ସମାପନ୍ନୋ। ରୁଦି ଅସ୍ସୁୱିମୋଚନେ, ରୁଣ୍ଣୋ, ପରଲୋପୋ।

ଖୀ ଖୟେ ଈଣାଦେସୋ, ଅଖୀୟୀତି ଖୀଣୋ ଦୋସୋ, ଖୀଣା ଜାତି, ଖୀଣଂ ଧନଂ। ହା ଚାଗେ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ହାଦିତୋ ଈଣାଦେସେ ଣକାରସ୍ସ ନତ୍ତଂ, ପହୀୟିତ୍ଥାତି ପହୀନୋ କିଲେସୋ, ପରିହାୟୀତି ପରିହୀନୋ। ଆସ ଉପୱେସନେ , ଅଚ୍ଛୀତି ଆସୀନୋ। ଲୀ ସିଲେସନେ, ଲୀୟୀତି ଲୀନୋ, ନିଲୀନୋ। ଜି ଜୟେ, ଜିୟୀତି ଜୀନୋ ୱିତ୍ତମନୁସୋଚତି, ଜିତୋ ୱା। ଦୀ ଖୟେ, ଦୀନୋ। ପୀ ତପ୍ପନେ, ପୀନୋ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଲୂୟିତ୍ଥାତି ଲୂନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱମୁ ଉଗ୍ଗିରଣେ, ୱମୀୟିତ୍ଥାତି ୱନ୍ତଂ, ୱମିତଂ, ''ପଞ୍ଚମାଦୀହି ନ୍ତୋ''ତି ନ୍ତାଦେସୋ। ଅଗଚ୍ଛୀୟିତ୍ଥାତି ଗତୋ ଗାମୋ ତୟା, ଗାମଂ ଗତୋ ୱା, ''ଗମଖନହନରମାଦୀନମନ୍ତୋ''ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ଅଖଞ୍ଞିତ୍ଥାତି ଖତୋ କୂପୋ, ଉପହଞ୍ଞିତ୍ଥାତି ଉପହତଂ ଚିତ୍ତଂ, ଅରମୀତି ରତୋ, ଅଭିରତୋ। ମନ ଞାଣେ, ଅମଞ୍ଞିତ୍ଥାତି ମତୋ, ସମ୍ମତୋ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ଅତନିତ୍ଥାତି ତତଂ, ୱିତତଂ। ୟମୁ ଉପରମେ, ନିୟଚ୍ଛୀତି ନିୟତୋ।

''ନୋ, ତମ୍ହି, ତିମ୍ହୀ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୬୩୨। ରକାରୋ ଚ।

ରକାରୋ ଚ ଧାତୂନମନ୍ତଭୂତୋ ନୋ ହୋତି ତପ୍ପଚ୍ଚୟେ, ତିପ୍ପଚ୍ଚୟେ ଚ ପରେ। ପକରୀୟିତ୍ଥାତି ପକତୋ କଟୋ ଭୱତା, କତା ମେ ରକ୍ଖା, କତଂ ମେ ପୁଞ୍ଞଂ। ''ଦୋ ଧସ୍ସ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦେନ ଟୋ ତସ୍ସ, ୟଥା – ସୁକଟଂ, ଦୁକ୍କଟଂ, ପୁରେ ଅକରୀୟିତ୍ଥାତି ପୁରକ୍ଖତୋ, ''ପୁରସମୁପପରୀହି କରୋତିସ୍ସ ଖଖରା ୱା ତପ୍ପଚ୍ଚୟେସୁ ଚା''ତି ଖକାରୋ, ପଚ୍ଚୟେହି ସଙ୍ଗମ୍ମ କରୀୟିତ୍ଥାତି ସଙ୍ଖତୋ, ଅଭିସଙ୍ଖତୋ, ଉପକରୀୟିତ୍ଥାତି ଉପକ୍ଖତୋ, ଉପକ୍କଟୋ, ପରିକରୀୟିତ୍ଥାତି ପରିକ୍ଖତୋ।

ତିପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପକରଣ ପକତି। ସର ଗତିଚିନ୍ତାଯଂ, ଅସରୀତି ସତୋ, ୱିସରୀତି ୱିସଟୋ, ସରଣଂ, ସରତି ଏତାଯାତି ୱା ସତି, ନୀହରୀଯିଛାତି ନୀହଟୋ। ଧର ଧାରଣେ, ଉଦ୍ଧରୀଯିଛାତି ଉଦ୍ଧଟୋ, ଅଭରୀଯିଛାତି ଭଟୋ, ଭରଣଂ, ଭରତି ଏତାଯାତି ୱା ଭତି।

ଇକାରାଗମଯୁତ୍ତେସୁ ''ଗମିତୋ''ତିଆଦୀସୁ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପେ ସମ୍ପତ୍ତେ –

''ଲୋପୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୩୩।ନମକରାନମନ୍ତାନଂ ନିଯୁତ୍ତତମ୍ହି।

ନକାର ମକାର କକାର ରକାରାନଂ ଧାତ୍ୱନ୍ତାନଂ ଲୋପୋ ନ ହୋତି ଇକାରାଗମଯୁତ୍ତେ ତକାରେ ପରେତି ଲୋପାଭାୱୋ। ଅଗଚ୍ଛୀ, ଗମୀଯିଛାତି ୱା ଗମିତୋ, ରମିଛାତି ରମିତୋ। ଏୱଂ ୱମିତୋ, ନମିତୋ। ସକି ସଙ୍କାଯଂ, ସଙ୍କିତୋ, ସରିତୋ, ଭରିତୋ। ତଥା ଖନିତଙ୍ଗଂ, ହନିତଙ୍ଗଂ, ଗମିତଙ୍ଗଂ, ରମିତଙ୍ଗଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ନିଧୀଯିଛାତି ନିହିତୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଧିସ୍ସ ହି ତପ୍ପଚ୍ଚଯେ। ଏୱଂ ୱିହିତୋ।

କାରିତେ ଅଭାୱୀଯିଛାତି ଅତ୍ଥେ ''ଭାୱକମ୍ମେସୁ ତ''ଇତି ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''ଯଥାଗମମିକାରୋ''ତି ଇକାରାଗମୋ, ସରଲୋପାଦି, ଭାୱିତୋ ମଗ୍ଗୋ ତେନ, ଭାୱଯିତୋ, ଅପାଚୀଯିଛାତି ପାଚିତୋ ଓଦନଂ ଯଞ୍ଞଦତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତେନ, ପାଚଯିତୋ, ପାଚାପିତୋ, ପାଚାପଯିତୋ, କମ୍ମଂ କାରୀଯିଛାତି କାରିତୋ, କାରଯିତୋ, କାରାପିତୋ, କାରାପଯିତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ଭାୱକମ୍ମେସୁ ତ''ଇତି ଏତ୍ଥ ''ତ''ଇତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅଚଲନ ଗତି ଭୋଜନତ୍ଥାଦୀହି ଅଧିକରଣେପି ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଯଥା – ଆସ ଉପୱେସନେ, ଅଧିକରଣେ ଅଚ୍ଛିଂସୁ ଏତ୍ଥ ତେତି ଇଦଂ ତେସଂ ଆସିତଂ ଠାନଂ। ଭାୱେ ଇଧ ତେହି ଆସିତଂ। କମ୍ମନି ଅଯଂ ତେହି ଅଜ୍ଝାସିତୋ ଗାମୋ। କତ୍ତରି ଇଧ ତେ ଆସିତା। ତଥା ଅଟ୍ଠଂସୁ ଏତ୍ଥାତି ଇଦଂ ତେସଂ ଠିତଂ ଠାନଂ, ଇଧ ତେହି ଠିତଂ, ଅଯଂ ତେହି ଅଧିଟ୍ଠିତୋ ଓକାସୋ, ଇଧ ତେ ଠିତା। ନିସୀଦିଂସୁ ଏତ୍ଥାତି ଇଦଂ ତେସଂ ନିସିନ୍ନଂ ଠାନଂ, ଅଯଂ ତେସଂ ନିସିନ୍ନକାଲୋ, ତେ ଇଧ ନିସିନ୍ନା। ନିପଜ୍ଜିଂସୁ ଏତ୍ଥାତି ଇଦଂ ତେସଂ ନିପନ୍ନଂ ଠାନଂ, ଇଧ ତେ ନିପନ୍ନା।

ଯା ଗତିପାପୁଣନେ। ଅଯାସୁଂ ତେ ଏତ୍ଥାତି ଅଯଂ ତେସଂ ଯାତୋ ମଗ୍ଗୋ, ଇଧ ତେହି ଯାତଂ, ଅଯଂ ତେହି ଯାତୋ, ମଗ୍ଗୋ, ଇଧ ତେ ଯାତା। ତଥା ଇଦଂ ତେସଂ ଗତଟ୍ଠାନଂ, ଅଯଂ ତେସଂ ଗତକାଲୋ, ଇଧ ତେହି ଗତଂ, ଅଯଂ ତେହି ଗତୋ ଗାମୋ, ଇଧ ତେ ଗତା।

ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ ଏତସ୍ମିନ୍ତି ଇଦଂ ତେସଂ ଭୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ, ଅଯଂ ତେସଂ ଭୁତ୍ତକାଲୋ, ଇଧ ତେହି ଭୁତ୍ତୋ ଓଦନୋ, ଇଧ ତେ ଭୁତ୍ତା। ପିୱିଂସୁ ତେ ଏତ୍ଥାତି ଇଦଂ ତେସଂ ପୀତଂ ଠାନଂ, ଇଧ ତେହି ପୀତା ଯାଗୁ, ଇଧ ତେ ପୀତା। ଦିସ୍ସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଇଦଂ ତେସଂ ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

''କତ୍ତରି କିତି''ତି ଇତୋ ମଣ୍ଡୂକଗତିଯା ''କତ୍ତରୀ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୩୪।କମ୍ମନି ଦୁତିଯାଯଂ କ୍ତୋ।

କମ୍ମତ୍ଥେ ଦୁତିଯାଯଂ ୱିଭତ୍ତିଯଂ ୱିଜ୍ଜମାନାଯଂ ଧାତୂହି କତ୍ତରି କ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଇଦମେୱ ୱଚନଂ ଞାପକଂ ଅଭିହିତେ କମ୍ମାଦିମ୍ହି ଦୁତିଯାଦୀନମଭାୱସ୍ସ। ଦାନଂ ଅଦାସୀତି ଅତ୍ଥେ କ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ପଚ୍ଚଯକକାରସ୍ସ ଲୋପୋ, ତସ୍ସ ଇନ୍ନାଦେସୋ, ଦାନଂ ଦିନ୍ନୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ। ରକ୍ଖ ପାଲନେ, ସୀଲଂ ଅରକ୍ଖୀତି ସୀଲଂ ରକ୍ଖିତୋ, ଭତ୍ତଂ ଅଭୁଞ୍ଜୀତି ଭତ୍ତଂ ଭୁତ୍ତୋ, ଗରୁଂ ଉପାସୀତି ଗରୁମୁପାସିତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୩୫।ଭ୍ୟାଦୀହି ମତିବୁଧିପୂଜାଦୀହି ଚ କ୍ତୋ।

ଭୀଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି, ମତି ବୁଧି ପୂଜାଦୀହି ଚ କ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ସୋ ଚ ''ଭାୱକମ୍ମେସୁ କିଚ୍ଚତ୍ତକ୍ଖତ୍ଥା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଭାୱକମ୍ମେସ୍ୱେୱ ଭୱତି।

ଭୀ ଭଯେ, ଅଭାଯିଛାତି ଭୀତଂ ଭୱତା। ସୁପ ସଯେ, ଅସୁପୀଯିଛାତି ସୁତ୍ତଂ ଭୱତା। ଏୱଂ ସଯିତଂ ଭୱତା। ଅସ ଭୋଜନେ, ଅସିତଂ ଭୱତା,

ପଚିତୋ ଓଦନୋ ଭଖତା।

ଇଧ ମତ୍ତାଦଯୋ ଇଚ୍ଛନ୍ତା, ବୁଧିଆଦଯୋ ଞାଣନ୍ତା।

ମନ ଞାଣେ ସଂପୁଚ୍ଚୋ, ‘‘ବୁଧଗମାଦିନ୍ଥେ କତ୍ତରୀ’’ତି ତପ୍ପଚ୍ଚଯେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଇମିନା କମ୍ମନି କ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ଗମ ଖନା’’ତିଆଦିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ରଞ୍ଜ୍ଞା ସମ୍ମତୋ। କପ୍ପ ତକ୍କନେ, ସଙ୍କପ୍ପିତୋ। ଧର ଧାରଣେ, ଚୁରାଦିତ୍ତା ଣେ, ଵୁଦ୍ଧି, ଇକାରାଗମୋ, ସରଲୋପାଦି, ଅଵଧାରିତୋ।

ବୁଧ ଅଵଗମନେ, ଅଵବୁଜ୍ଝିଯ୍ୟାତି ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା ମହେସକ୍ଖେହି ଦେଵମନୁସ୍ସେହି। ଇ ଅଜ୍ଝଯନେ, ଅଧୀଯିଯ୍ୟାତି ଅଧୀତୋ।

ଇ ଗତିମ୍ହି, ଅଭିସମିତୋ। ଵିଦ ଞାଣେ, ଅଵେଦୀଯିଯ୍ୟାତି ଵିଦିତୋ। ଞା ଅଵବୋଧନେ, ଅଞ୍ଞାଯିଯ୍ୟାତି ଞାତୋ। ଵିଧ ଵେଧନେ, ପଟିଵିଜ୍ଝିଯ୍ୟାତି ପଟିଵିଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମୋ। ତକ୍କ ଵିତକ୍କେ, ତକ୍କିତୋ।

ପୂଜନତ୍ଥେସୁ –

ପୂଜ ପୂଜାଯଂ, ଅପୂଜୀଯିଯ୍ୟାତି ପୂଜିତୋ ଭଗଵା। ଚାଯ ସନ୍ତାନପୂଜନେସୁ ଅପଚୁଦ୍ଧୋ, ଅପଚାଯିତୋ। ମାନ ପୂଜାଯଂ, ମାନିତୋ। ଚି ଚଯେ, ଅପଚିତୋ। ଵନ୍ଦ ଅଭିଵାଦନେ, ଵନ୍ଦିତୋ। କର କରଣେ, ସକ୍କତୋ। ସକ୍କାର ପୂଜାଯଂ, ସକ୍କାରିତୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହୁତୋ ହୁତାଵୀ ହୁତଵା, ଵୁଟ୍ଠୋ ଵୁସିତ ଜିଣ୍ଣକୋ;

ପକ୍କଂ ପକ୍କନ୍ତକୋ ଜାତୋ, ଠିତୋ ରୁଳ୍ହୋ ବୁଭୁକ୍ଖିତୋ।

ଗୀତଂ ନଚ୍ଚଂ ଜିତୋ ଦିଟ୍ଠୋ, ତୁଟ୍ଠୋ ଯିଟ୍ଠୋ ଚ ଭଗ୍ଗଵା;

ଵୁତ୍ତଞ୍ଚ ଗୁତ୍ତୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ନୋ, ପହୀନୋ ଗମିତୋ ଗତୋ।

କତୋଭିସଙ୍ଖତୋ ଭୁତ୍ତଂ, ଠାନଂ ଗରୁମୁପାସିତୋ;

ଭୀତଞ୍ଚ ସମ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ପୂଜିତୋତୀତକାଲିକା।

ଅତୀତପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ତଵେତୁନାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

‘‘ପୁଞ୍ଞାନି କାତୁମିଚ୍ଛି, ଇଚ୍ଛତି, ଇଚ୍ଛିସ୍ସତି ଵା’’ତି ଵିଗ୍ଗହେ –

୬୩୬।ଇଚ୍ଛତ୍ଥେସୁ ସମାନ କତ୍ତୁ କେସୁ ତ ଵେ ତୁଂ ଵା।

ଇଚ୍ଛା ଅତ୍ଥୋ ଯେସଂ ତେ ଇଚ୍ଛତ୍ଥା, ତେସୁ ଇଚ୍ଛତ୍ଥେସୁ ଧାତୂସୁ ସମାନକତ୍ତୁକେସୁ ସନ୍ତେସୁ ସଦ୍ଧାତୂହି ତଵେତୁଂଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ଵା, ‘‘ତଵେତୁଂ ଵା’’ତି ଯୋଗଵିଭାଗେନ ତଦତ୍ଥକ୍ରିଯାଯଞ୍ଚ, ତେ ଚ କିତକତ୍ତା କତ୍ତରି ହୋନ୍ତି।

‘‘କରୋତିସ୍ସ, ଵା’’ତି ଚ ଵତ୍ତତେ।

୬୩୭।ତଵେତୁନାଦୀସୁ କା।

ତଵେତୁନୈଚ୍ଚେଵମାଦୀସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ପରେସୁ କରୋତିସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ କାଦେସୋ ହୋତି ଵା, ଆଦିସଦ୍ଦେନ ତୁଂତ୍ୱାନ ତ୍ୱା ତବ୍ବେସୁ ଚ।

‘‘ତଦ୍ଧିତସମାସକିତକା ନାମଂୱାତୱେତୁନାଦୀସୁ ଚା’’ତି ଏଣ୍ଥ ‘‘ଅତୱେ ତୁନାଦୀସୂ’’ତି ନାମବ୍ଯପଦେସସ୍ସ ନିସେଧନତୋ ତଦନ୍ତାନଂ ନିପାତତ୍ତଂ ସିଦ୍ଧଂ ଭୱତି, ତତୋ ନିପାତତ୍ତା ତୱେତୁନମନ୍ତତୋ ‘‘ସଙ୍ଖାସମାୱୁସୋ’’ତିଆଦିନା ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ। ସୋ ପୁଞ୍ଞାନି କାତୱେ ଇଚ୍ଛତି, କାତୁମିଚ୍ଛତି।

କାଦେସାଭାୱେ ‘‘ତୁଂତୁନତଙ୍ଖେସୁ ୱା’’ତି ରକାରସ୍ସ ତତ୍ତଂ। କତ୍ତୁଂ କାମେତୀତି କତ୍ତୁକାମୋ, ଅଭିସଙ୍ଖରିତୁମାକଙ୍ଖତି। ତଥା ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ସୋତୱେ, ସୋତୁଂ, ସୁଣିତୁଂ ୱା ପହ୍ନେତି। ଏୱଂ ଅନୁଭୱିତୁଂ, ପଚିତୁଂ, ଗନ୍ତୁଂ, ଗମିତୁଂ, ଖନ୍ତୁଂ, ଖନିତୁଂ, ହନ୍ତୁଂ, ହନିତୁଂ, ମନ୍ତୁଂ, ମନିତୁଂ, ହରିତୁଂ, ଅନୁସ୍ସରିତୁମିଚ୍ଛତି, ଏଣ୍ଥ ଇକାରଯୁତ୍ତତମ୍ହି ‘‘ନମକରାନ’’ମିଚ୍ଚାଦିନା ପଟିସିଦ୍ଧତ୍ତା ନ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ।

ତଥା ତୁଦବ୍ଯଥନେ, ତୁଦିତୁଂ, ପୱିସିତୁଂ, ଉଦ୍ଦିସିତ୍ତୁଂ, ହୋତୁଂ, ସୟିତ୍ତୁଂ, ନେତୁଂ, ଜୁହୋତୁଂ, ପଜହିତୁଂ, ପହାତୁଂ, ଦାତୁଂ। ରୋଦ୍ଧୁଂ, ରୁନ୍ଧିତୁଂ, ତୁଂତୁନାଦୀସୁପି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କତ୍ତରି ୱିକରଣପ୍ପଚ୍ଚୟା, ସରଲୋପାଦି ଚ। ଭୋତ୍ତୁଂ, ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ଛେତ୍ତୁଂ, ଛିନ୍ଦିତୁଂ। ସିଞ୍ଚିତୁଂ, ବୋଦ୍ଧୁଂ, ବୁଜ୍ଝିତୁଂ। ଜାୟିତୁଂ, ଜନିତୁଂ। ପତ୍ତୁଂ, ପାପୁଣିତୁଂ। ଜେତୁଂ, ଜିନିତୁଂ, କେତୁଂ, କିଣିତୁଂ, ୱିନିଚ୍ଛେତୁଂ, ୱିନିଚ୍ଛିନିତୁଂ, ଞାତୁଂ, ଜାନିତୁଂ, ଗହେତୁଂ, ଗଣ୍ହିତୁଂ। ଚୋରେତୁଂ, ଚୋରୟିତୁଂ, ପାଲେତୁଂ, ପାଲୟିତୁଂ।

କାରିତେ ଭାୱେତୁଂ, ଭାୱୟିତୁଂ, କାରେତୁଂ, କାରୟିତୁଂ, କାରାପେତୁଂ, କାରାପୟିତୁମିଚ୍ଛତି ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ତୱେତୁଂ ୱା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ କ୍ରିୟତ୍ଥକ୍ରିୟାୟଞ୍ଚ ଗମ୍ମମାନାୟଂ ତୁଂପଚ୍ଚୟୋ। ଯଥା – ସୁବୁଦ୍ଧୁଂ ୱଜ୍ଜାମି, ଭୋତ୍ତୁଂ ୱଜତି, ଭୋଜନାୟ ୱଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ଗଚ୍ଛତି, ଗନ୍ତୁମାରଭତି, ଗନ୍ତୁଂ ପୟୋଜୟତି, ଦସ୍ସେତୁମାହ ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘ତୁ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୬୩୮।ଅରହସକ୍କାଦୀସୁ ଚ।

ଅରହସକ୍କଭବ୍ବାନୁଚ୍ଛୱିକାନୁରୂପୈଚ୍ଛେୱମାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ପୟୁଜ୍ଜମାନେସୁ ସବ୍ବଧାତୂହି ତୁଂପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ କାଲସମୟୱେଲାଦୀସୁପି। ନିନ୍ଦ ଗରହାୟଂ, କୋ ତଂ ନିନ୍ଦିତୁମରହତି , ରାଜା ଅରହସି ଭୱିତୁଂ, ଅରହୋ ଭୱଂ ୱତ୍ତୁଂ। ସକ୍କା ଜେତୁଂ ଧନେନ ୱା, ସକ୍କା ଲଦ୍ଧୁଂ, କାତୁଂ ସକ୍କୁଣାତି। ଭବ୍ବୋ ନିୟାମଂ ଓକ୍କମିତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ କାତୁଂ। ଅନୁଚ୍ଛୱିକୋ ଭୱଂ ଦାନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ। ଇଦଂ କାତୁଂ ଅନୁରୂପଂ। ଦାନଂ ଦାତୁଂ ୟୁତ୍ତଂ, ଦାତୁଂ ୱତ୍ତୁଞ୍ଚ ଲଭତି, ଏୱଂ ୱଟ୍ଟତି ଭାସିତୁଂ, ଛିନ୍ଦିତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତି ଇଚ୍ଚାଦି। ତଥା କାଲୋ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ସମୟୋ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ୱେଲା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ।

‘‘ତୁ’’ମିତି ୱତ୍ତତେ।

୬୩୯।ପତ୍ତୱଚନେ ଅଲମତ୍ଥେସୁ ଚ।

ଅଲମତ୍ଥେସୁ ପତ୍ତୱଚନେ ସତି ସବ୍ବଧାତୂହି ତୁଂପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ଅଲଂସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥା ଅଲମତ୍ଥା ଭୂସନପରିୟତ୍ତିନିୱାରଣା, ତେସୁ ଅଲମତ୍ଥେସୁ। ପତ୍ତସ୍ସ ୱଚନଂ ପତ୍ତୱଚନଂ, ଅଲମେୱ ଦାନାନି ଦାତୁଂ, ଅଲମେୱ ପୁଞ୍ଞାନି କାତୁଂ, ସମ୍ପତ୍ତମେୱ ପରିୟତ୍ତମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

କତ୍ୱା କମ୍ମଂ ଅଗଚ୍ଛି, ଗଚ୍ଛତି, ଗଚ୍ଛିସ୍ସତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ –

୬୪୦।ପୁବ୍ବକାଲେକକତ୍ତୁକାନଂ ତୁନ ତ୍ୱାନ ତ୍ୱା ୱା।

ପୁବ୍ବକାଲୋତି ପୁବ୍ବକ୍ରିୟା, ଏକୋ କତ୍ତା ୟେସଂ ତେ ଏକକତ୍ତୁକା, ତେସଂ ଏକକତ୍ତୁକାନଂ ସମାନକତ୍ତୁକାନଂ ଧାତୂନମନ୍ତରେ ପୁବ୍ବକାଲେ ୱତ୍ତମାନଧାତୁମ୍ହା ତୁନ ତ୍ୱାନ ତ୍ୱାଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି ୱା।

ୱାସଦ୍ଦସ୍ସ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ତା ତୁନପ୍ପଚ୍ଚୟୋ କତ୍ଥଚିଦେୱ ଭୱତି। ତେ ଚ କିତସଞ୍ଞତ୍ତା, ‘‘ଏକକତ୍ତୁକାନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ କତ୍ତରିୟେୱ ଭୱନ୍ତି। ତୁନେ ‘‘ତୱେତୁନାଦୀସୁ କା’’ତି କାଦେସୋ, ନିପାତତ୍ତା ସିଲୋପୋ। ସୋ କାତୁନ କମ୍ମଂ ଗଚ୍ଛତି, ଅକାତୁନ ପୁଞ୍ଞଂ କିଲମିସ୍ସନ୍ତି ସତ୍ତା।

ତ୍ୱାନତ୍ୱାସୁ ‘‘ରକାରୋ ଚା’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, କମ୍ମଂ କତ୍ୱାନ ଭଦ୍ରକଂ, ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ସଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛତି, ଅଭିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା, କରିତ୍ୱା। ତଥା

ସିଜ୍ଜିତ୍ୱା, ଜାୟିତ୍ୱା, ଜନିତ୍ୱା, ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା, ସୁତ୍ୱାନ ଧମ୍ମଂ ମୋଦତି, ସୁଣିତ୍ୱା, ପତ୍ୱା, ପାପୁଣିତ୍ୱା। କିଣିତ୍ୱା, ଜେତ୍ୱା, ଜିନିତ୍ୱା, ଜିତ୍ୱା। ଚୋରେତ୍ୱା, ଚୋରୟିତ୍ୱା, ପୂଜେତ୍ୱା, ପୂଜୟିତ୍ୱା। ତଥା ମେତ୍ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା, ଭାୱୟିତ୍ୱା, ୱିହାରଂ କାରେତ୍ୱା, କାରୟିତ୍ୱା, କାରାପେତ୍ୱା, କାରାପୟିତ୍ୱା ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ପୁବ୍ବକାଲେତି କିମତ୍ଥଂ? ପଠତି, ପଚତି। ଏକକତ୍ତୁକାନନ୍ତି କିଂ? ଭୁତ୍ତେ ଦେୱଦତ୍ତେ ଯଞ୍ଞଦତ୍ତୋ ୱଜତି।

''ଅପତ୍ୱାନ ନଦିଂ ପବ୍ବତୋ, ଅତିକ୍କମ୍ମ ପବ୍ବତଂ ନଦୀ''ତିଆଦୀସୁ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ ''ଭୱତୀ''ତି ସମ୍ବନ୍ଧତୋ ଏକକତ୍ତୁକତା, ପୁବ୍ବକାଲତା ଚ ଗମ୍ମତେ।

''ୱା''ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୪୧।ସବ୍ବେହି ତୁନାଦୀନଂ ଯୋ।

ସବ୍ବେହି ସୋପସଗ୍ଗାନୁପସଗ୍ଗେହି ଧାତୂହି ପରେସଂ ତୁନାଦୀନଂ ପଚ୍ଚୟାନଂ ଯସଦାଦେସୋ ହୋତି ୱା। ୱନ୍ଦ ଅଭିୱନ୍ଦନେ ଅଭିପୁବ୍ବୋ, ତ୍ୱାପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଯୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ, ଅଭିୱନ୍ଦିଯ ଭାସିସ୍ସଂ, ଅଭିୱନ୍ଦିତ୍ୱା, ୱନ୍ଦିଯ, ୱନ୍ଦିତ୍ୱା। ତଥା ଅଭିଭୁୟ୍ୟ, ଦ୍ୱିତ୍ତରସ୍ସତ୍ତାନି, ଅଭିଭୱିତ୍ୱା, ଅଭିଭୋତ୍ୱା।

ସି ସେୱାଯଂ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଇକାରସ୍ସ ଆତ୍ତଂ, ନିସ୍ସାଯ, ନିସ୍ସିତ୍ୱା।

ଭଜ ସେୱାଯଂ, ''ତଥା କତ୍ତରି ଚା''ତି ପୁବ୍ବରୂପତ୍ତଂ, ୱିଭଜ୍ଜ, ୱିଭଜିଯ, ୱିଭଜିତ୍ୱା।

ଦିସ ଅତିସଜ୍ଜନେ, ଉଦ୍ଦିସ୍ସ, ଉଦ୍ଦିସିଯ, ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା। ପୱିସ୍ସ, ପୱିସିଯ, ପୱିସିତ୍ୱା।

ନୀ ପାପୁଣନେ, ଉପନୀଯ, ଉପନେତ୍ୱା। ଅତିସେଯ୍ୟ, ଅତିସୟିତ୍ୱା। ଓହାଯ, ଓହିତ୍ୱା, ଜହିତ୍ୱା, ହିତ୍ୱା। ଆଦାଯ, ଆଦିୟିତ୍ୱା, ''ଦିୱାଦିତୋ ଯୋ''ତି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସିକାରୋ ଚ, ଦତ୍ୱା, ଦତ୍ୱାନ। ପିଧାଯ, ପିଦହିତ୍ୱା। ଭୁଞ୍ଜିଯ, ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା, ଭୋତ୍ୱା। ୱିଚେଯ୍ୟ, ୱିଚିନିତ୍ୱା। ୱିଞ୍ଞାଯ, ୱିଜାନିତ୍ୱା, ଞତ୍ୱା।

''ଯଥାଗମଂ, ତୁନାଦୀସୂ''ତି ଚ ୱତ୍ତତେ।

୬୪୨।ଦଧନ୍ତତୋ ଯୋ କ୍ୱଚି।

ଦକାରଧକାରନ୍ତେହି ଧାତୂହି ଯଥାଗମଂ ଯକାରାଗମୋ ହୋତି କ୍ୱଚି ତୁନାଦୀସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ। ଯୱତୋ ଦକାରସ୍ସ ଜକାରୋ, ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା, ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା, ଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା, ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗତୋ। ବୁଧ ଅୱଗମନେ, ''ତଥା କତ୍ତରି ଚା''ତି ସଖାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଯକାରସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗୋ, ବୁଜ୍ଝିଯ, ବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା। ୱିରଜ୍ଝିଯ, ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା। ରୁନ୍ଧିଯ, ରୁନ୍ଧିତ୍ୱା।

''ତୁନାଦୀନ''ନ୍ତି ଅଧିକାରୋ, ''ୱା''ତି ଚ।

୬୪୩।ଚନନ୍ତେହି ରଚ୍ଚଂ।

ଚକାରନକାରନ୍ତେହି ଧାତୂହି ପରେସଂ ତୁନାଦୀନଂ ପଚ୍ଚୟାନଂ ରଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି ୱା, ''ରଚ୍ଚ''ନ୍ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅଞ୍ଞସ୍ମାପି, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ, ରାଦିଲୋପୋ। ୱିଚ ୱିୱେଚନେ ୱିପୁବ୍ବୋ, ୱିୱିଚ୍ଚ, ୱିୱିଚିତ୍ୱା, ''ଯୋ କ୍ୱଚୀ''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଯକାରାଗମୋ।

ପଚ ପାକେ, ପଚ୍ଚ, ପଚ୍ଚିଯ, ପଚିତ୍ୱା। ୱିମୁଚ୍ଚ, ୱିମୁଚିତ୍ୱା।

ହନ ହିଂସାଗତୀସୁ, ଆହଚ୍ଚ, ଉପହଚ୍ଚ, ଆହନ୍ତ୍ୱା, ଉପହନ୍ତ୍ୱା।

ୱାତି କିଂ? ଅୱମଞ୍ଞ, ଅୱମଞ୍ଞିତ୍ୱା, ମନ୍ତ୍ୱା, ନସ୍ସଞ୍ଞକାରୋ।

ଇ ଗତିମ୍ହି, ଯୋଗୱିଭାଗେନ ରଚ୍ଚାଦେସୋ, ପଟିଚ୍ଚ, ଅୱେଚ୍ଚ, ଉପେଚ୍ଚ ଉପେତ୍ୱା। କର କରଣେ, ସଙ୍କଚ୍ଚ, ଅଧିକିଚ୍ଚ, ଇକାରାଗମୋ, କରିଯ।

ଦିସ ପେକ୍ଖଣେ –

୬୪୪।ଦିସା ସ୍ୱାନସ୍ୱାନ୍ତଲୋପୋ ଚ।

ଦିସୈଚ୍ଚେତାଯ ଧାତୁଯା ପରେସଂ ତୁନାଦୀନଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ସ୍ୱାନ ସ୍ୱାଇଚ୍ଚାଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ଦିସ୍ୱାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି, ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା।

ୱାତି କିଂ? ନେକ୍ଖମ୍ମଂ ଦଟ୍ଠୁଂ, ଦଟ୍ଠା। ପସ୍ସିଯ, ପସ୍ସିତୂନ, ପସ୍ସିତ୍ୱା।

ଅନ୍ତଗ୍ଗହଣଂ ଅନ୍ତଲୋପଗ୍ଗହଣଞ୍ଚାନୁୱତ୍ତତେ।

୬୪୫।ମ ହ ଦ ଭେହି ମ୍ମ ୟ୍ହ ଜ୍ଜ ବ୍ଭ ଦ୍ଧା ଚ।

ମ ହ ଦ ଭୈଚ୍ଚେୱମନ୍ତେହି ଧାତୂହି ପରେସଂ ତୁନାଦୀନଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ମ୍ମ ୟ୍ହ ଜ୍ଜ ବ୍ଭ ଦ୍ଧାଇଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି ୱା, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ ଚ। ମକାରନ୍ତେହି ତାୱ ଆଗମ୍ମ, ଆଗନ୍ତ୍ୱା। କମୁ ପଦୱିକ୍ଖେପେ, ଓକ୍କମ୍ମ, ଓକ୍କମିତ୍ୱା, ନିକ୍ଖମ୍ମ, ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା, ଅଭିରମ୍ମ, ଅଭିରମିତ୍ୱା।

ହକାରନ୍ତେହି ପଗ୍ଗୟ୍ହ, ପଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା, ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ମୁହ ୱେଚିତ୍ତେ, ସମ୍ମୁୟ୍ହ, ସମ୍ମୁୟ୍ହିତ୍ୱା, ଯକାରାଗମୋ, ଆରୁୟ୍ହ, ଆରୁହିତ୍ୱା, ଓଗୟ୍ହ, ଓଗହେତ୍ୱା।

ଦକାରନ୍ତେହି ଉପ୍ପଜ୍ଜ, ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା, ପମଜ୍ଜ, ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା, ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ, ଉପସମ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା। ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଅଚ୍ଛିଜ୍ଜ, ଛିଜ୍ଜ, ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା, ଛିନ୍ଦିଯ, ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା, ଛେତ୍ୱା।

ଭକାରନ୍ତେହି ରଭ ରାଭସ୍ସେ, ଆରବ୍ଭ କଥେସି, ଆରଦ୍ଧା, ଆରଭିତ୍ୱା। ଲଭ ଲାଭେ, ଉପଲବ୍ଭ, ଉପଲଦ୍ଧା, ସଦ୍ଧଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୱେତୁନାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ୱତ୍ତମାନକାଲିକମାନନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

୬୪୬।ୱତ୍ତମାନେ ମାନନ୍ତା।

ଆରଦ୍ଧୋ ଅପରିସମତ୍ତୋ ଅତ୍ଥୋ ୱତ୍ତମାନୋ, ତସ୍ମିଂ ୱତ୍ତମାନେ କାଲେ ଗମ୍ମମାନେ ସବ୍ବଧାତୂହି ମାନଅନ୍ତୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ତେ ଚ କିତସଞ୍ଞତ୍ତା ‘‘କତ୍ତରି କିତ’’ତି କତ୍ତରି ଭୱନ୍ତି।

ଅନ୍ତମାନପ୍ପଚ୍ଚଯାନଞ୍ଚେତ୍ଥ ‘‘ପରସମଞ୍ଞାପଯୋଗେ’’ତି ପରସମଞ୍ଞାୱସେନ ପରସ୍ସପଦତ୍ତନୋପଦସଞ୍ଞତ୍ତା ଦ୍ୱାଦୀସୁ ୱିଯ ଅନ୍ତମାନେସୁ ଚ ୱିକରଣପ୍ପଚ୍ଚଯା ଭୱନ୍ତି।

ତେନେୱ ମାନପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ‘‘ଅତ୍ତନୋପଦାନି ଭାୱେ ଚ କମ୍ମନୀ’’ତି ଭାୱକମ୍ମେସୁପି ହୋତି, ତସ୍ସ ଚ ‘‘ଅତ୍ତନୋପଦାନି ପରସ୍ସପଦତ୍ତ’’ନ୍ତି କ୍ୱଚି ଅନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯାଦେସୋ ଚ।

ଗମୁ, ସପ୍ପ ଗତିମ୍ହି, ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ ଅନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ଭୂୱାଦିତୋ ଅ’’ଇତି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ଗମିସ୍ସନ୍ତୋ ଛୋ ୱା ସବ୍ବାସୂ’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଛାଦେସୋ, ସରଲୋପାଦି, ନାମବ୍ୟପଦେସେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତ ସି ଇତୀଧ ‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତମାନେ ‘‘ସିମ୍ହି ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅଂ’’ ଇତି ନ୍ତସ୍ସ ଅମାଦେସୋ।

ୱାସଦ୍ଦସ୍ସ ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତ୍ତା ଏକାରୋକାରପରସ୍ସ ନ ଭୱତି, ସରଲୋପାଦି, ସୋ ପୁରିସୋ ଗଚ୍ଛଂ, ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗଣ୍ହାତି, ସେସଂ ଗୁଣୱନ୍ତୁସମଂ।

ଇତ୍ଥିଯଂ ‘‘ନଦାଦିତୋ ୱା ଈ’’ତି ଈପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ସେସେସୁ ନ୍ତୁୱା’’ତି ନ୍ତୁବ୍ୟପଦେସେ ‘‘ୱା’’ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ନ୍ତୁସ୍ସ ତମୀକାରେ’’ତି ତକାରେ

ସରଲୋପସିଲୋପା, ସା କଞ୍ଞା ଗଚ୍ଛତୀ, ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଇଚ୍ଚାଦି ଇତ୍ଥିସମଂ।

ନପୁଂସକେ ପୁରେ ୱିଯ ନ୍ତସ୍ସ ଅମାଦେସୋ, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛଂ, ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଗଚ୍ଛନ୍ତାନି ଇଚ୍ଚାଦି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗସମଂ।

ତଥା ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ ମାନପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଛାଦେସାଦି ଚ, ସୋ ଗଚ୍ଛମାନୋ ଗଣ୍ହାତି, ତେ ଗଚ୍ଛମାନା ଇଚ୍ଚାଦି ପୁରିସସଦ୍ଦସମଂ। ସା ଗଚ୍ଛମାନା, ତା ଗଚ୍ଛମାନାଯୋ ଇଚ୍ଚାଦି କଞ୍ଞାସଦ୍ଦସମଂ। ତଂ ଗଚ୍ଛମାନଂ, ତାନି ଗଚ୍ଛମାନାନି ଇଚ୍ଚାଦି ଚିତ୍ତସଦ୍ଦସମଂ।

ଗଚ୍ଛୀଯତୀତି ଅତ୍ଥେ ''ଅତ୍ତନୋପଦାନି ଭାୱେ ଚ କମ୍ମନୀ''ତି କମ୍ମନି ମାନପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''ଭାୱକମ୍ମେସୁ ଯୋ''ତି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''ଇୱଣ୍ଣାଗମୋ ୱା''ତି ଇକାରାଗମୋ, ଛାଦେସୋ, ସୋ ତେନ ଗଚ୍ଛିଯମାନୋ, ସା ଗଚ୍ଛିଯମାନା, ତଂ ଗଚ୍ଛିଯମାନଂ।

ଛାଦେସାଭାୱେ ''ପୁବ୍ବରୂପଞ୍ଚା''ତି ଯକାରସ୍ସ ମକାରୋ, ଧମ୍ମୋ ଅଧିଗମ୍ମମାନୋ ହିତାଯ ଭୱତି, ଅଧିଗମ୍ମମାନା, ଅଧିଗମ୍ମମାନଂ।

ତଥା ମହ ପୂଜାଯଂ, ମହତୀତି ମହଂ, ମହନ୍ତୋ, ମହତୀ, ମହନ୍ତୀ, ମହଂ, ମହନ୍ତଂ, ମହମାନୋ, ମହମାନା, ମହମାନଂ। କମ୍ମନି ''ଯମ୍ହି ଦାଧାମାଠାହାପା ମହ ମଥାଦୀନମୀ''ଇତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଅକାରସ୍ସ ଈକାରୋ, ମହୀଯମାନୋ, ମହୀଯମାନା, ମହୀଯମାନଂ।

ଏୱଂ ଚରତୀତି ଚରଂ, ଚରତୀ, ଚରନ୍ତୀ, ଚରନ୍ତଂ, ଚରମାନୋ, ଚରିଯମାନୋ, ପଚତୀତି ପଚଂ, ପଚତୀ, ପଚନ୍ତୀ, ପଚନ୍ତଂ, ପଚମାନୋ, ପଚ୍ଚମାନୋ, ''ତସ୍ସ ଚୱଗ୍ଗ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ଚୱଗ୍ଗତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ।

ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ଭୱତୀତି ଅତ୍ଥେ ଅନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସାଦି, ସୋ ଭୱଂ, ଭୱନ୍ତୋ। ଇତ୍ଥିଯଂ ଈପଚ୍ଚଯୋ, ''ଭୱତୋ ଭୋତୋ''ତି ଭୋତାଦେସୋ, ଭୋତୀ, ଭୋତୀ, ଭୋତିଯୋ। ନପୁଂସକେ ଭୱଂ, ଭୱନ୍ତଂ, ଭୱନ୍ତାନି, ଅଭିଭୱମାନୋ। ଭାୱେ ଭୂଯମାନଂ। କମ୍ମନି ଅଭିଭୂଯମାନୋ।

ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି, ''ଜର ମରାନ''ନ୍ତିଆଦିନା ଜୀର ଜୀଯ୍ୟାଦେସା, ଜୀରତୀତି ଜୀରଂ, ଜୀରନ୍ତୀ, ଜୀରନ୍ତଂ, ଜୀରମାନୋ, ଜୀରୀଯମାନୋ, ଜୀଯଂ, ଜୀଯନ୍ତୀ, ଜୀଯନ୍ତଂ, ଜୀଯମାନୋ, ଜୀଯ୍ୟମାନୋ।

ମର ପାଣଚାଗେ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଏକସ୍ସ ଯକାରସ୍ସ ଲୋପୋ, ମରତୀତି ମୀଯଂ, ମୀଯନ୍ତୀ, ମୀଯନ୍ତଂ, ମୀଯମାନୋ, ମୀଯ୍ୟମାନୋ, ମରଂ, ମରନ୍ତୀ, ମରନ୍ତଂ, ମରମାନୋ, ମରୀଯମାନୋ। ଲଭଂ, ଲଭନ୍ତୀ, ଲଭନ୍ତଂ, ଲଭମାନୋ, ଲବ୍ଭମାନୋ। ୱହଂ, ୱହନ୍ତୀ, ୱହନ୍ତଂ, ୱହମାନୋ, ୱୁଯ୍ହମାନୋ। ''ଇସୁଯମୂନମନ୍ତୋ ଛୋ ୱା''ତି ଛାଦେସୋ, ଇଚ୍ଛତୀତି ଇଚ୍ଛଂ, ଇଚ୍ଛନ୍ତୀ, ଇଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଇଚ୍ଛମାନୋ, ଇଚ୍ଛୀଯମାନୋ, ଇସ୍ସମାନୋ।

''ଦିସସ୍ସ ପସ୍ସଦିସ୍ସଦକ୍ଖା ୱା''ତି ପସ୍ସ ଦିସ୍ସ ଦକ୍ଖାଦେସା, ପସ୍ସତୀତି ପସ୍ସଂ, ପସ୍ସନ୍ତୀ, ପସ୍ସନ୍ତଂ, ପସ୍ସମାନୋ, ୱିପସ୍ସୀଯମାନୋ, ଦିସ୍ସମାନୋ, ଦିସ୍ସନ୍ତୋ, ମାନସ୍ସ ଅନ୍ତାଦେସୋ, ଦିସ୍ସଂ, ଦିସ୍ସନ୍ତୀ, ଦିସ୍ସନ୍ତଂ, ଦକ୍ଖଂ, ଦକ୍ଖନ୍ତୀ, ଦକ୍ଖନ୍ତଂ, ଦକ୍ଖମାନୋ ଦକ୍ଖିଯମାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ତୁଦ ବ୍ୟଥନେ, ତୁଦତୀତି ତୁଦଂ, ତୁଦନ୍ତୀ, ତୁଦନ୍ତଂ, ତୁଦମାନୋ, ତୁଜ୍ଜମାନୋ। ପୱିସତୀତି ପୱିସଂ, ପୱିସନ୍ତୀ, ପୱିସନ୍ତଂ, ପୱିସମାନୋ, ପୱିସୀଯମାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହୂ,ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଲୋପୋ, ପହୋତୀତି ପହୋନ୍ତୋ, ପହୋନ୍ତୀ, ପହୋନ୍ତଂ, ପହୂଯମାନଂ ତେନ। ସେତୀତି ସେନ୍ତୋ, ସେନ୍ତୀ, ସେନ୍ତଂ, ସେମାନୋ, ସଯଂ, ସଯନ୍ତୀ, ସଯନ୍ତଂ, ସଯମାନୋ, ସଯାନୋ ୱା, ମାନସ୍ସ ଆନାଦେସୋ, ଅତିସୀଯମାନୋ।

ଅସ ସବ୍ଭୁୱେ, ''ସବ୍ବତ୍ଥାସସ୍ସାଦିଲୋପୋ ଚା''ତି ଅକାରସ୍ସ ଲୋପୋ, ଅତ୍ଥୀତି ସଂ, ସନ୍ତୋ, ସତୀ, ସନ୍ତୀ, ସନ୍ତଂ, ସମାନୋ, ସମାନା, ସମାନଂ।

ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି, ''ୱା''ତି ୱତ୍ତମାନେ ''ଠା ତିଟ୍ଠୋ''ତି ତିଟ୍ଠାଦେସୋ, ତିଟ୍ଠଂ, ତିଟ୍ଠନ୍ତୀ, ତିଟ୍ଠନ୍ତଂ, ତିଟ୍ଠମାନୋ। ତିଟ୍ଠାଭାୱେ ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଠାତୋ ହକାରାଗମୋ, ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ, ଉପଟ୍ଠହଂ, ଉପଟ୍ଠହନ୍ତୀ, ଉପଟ୍ଠହନ୍ତଂ, ଉପଟ୍ଠହମାନୋ। ଠୀଯମାନଂ ତେନ, ଉପଟ୍ଠୀଯମାନୋ, ଉପଟ୍ଠହୀଯମାନୋ।

ପା ପାନେ, ''ପା ପିବୋ''ତି ପିବାଦେସୋ, ପିବତୀତି ପିବଂ, ପିବନ୍ତୀ, ପିବନ୍ତଂ, ପିବମାନୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ବକାରସ୍ସ ୱତ୍ତଂ, ପିୱଂ,

ପିୱନ୍ତୀ, ପିୱନ୍ତଂ, ପିୱମାନୋ, ପୀଯମାନୋ, ପୀଯମାନା, ପୀଯମାନଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

ହୁ ଦାନାଦନହବ୍ୟପ୍ପଦାନେସୁ, ଅପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପୁରେ ୱିଯ ଦ୍ୱିଭାୱାଦି, ଜୁହୋତୀତି ଜୁହଂ, ଜୁହନ୍ତୀ, ଜୁହନ୍ତଂ, ଜୁହମାନୋ, ହୂଯମାନୋ। ଏୱଂ ଜହଂ, ଜହନ୍ତୀ, ଜହନ୍ତଂ, ଜହମାନୋ, ଜହୀଯମାନୋ। ଦଦାତୀତି ଦଦଂ, ଦଦନ୍ତୀ, ଦଦନ୍ତଂ, ଦଦମାନୋ, ଦ୍ୱିଭାଭାୱେ ଦାନଂ ଦେନ୍ତୋ, ଦେନ୍ତୀ, ଦେନ୍ତଂ, ଦୀଯମାନୋ।

ରୁଧି ଆୱରଣେ, ‘‘ରୁଧାଦିତୋ ନିଗ୍ଗହୀତପୁବ୍ବଞ୍ଚା’’ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯନିଗ୍ଗହୀତାଗମା, ରୁନ୍ଧତୀତି ରୁନ୍ଧଂ, ରୁନ୍ଧନ୍ତୀ, ରୁନ୍ଧନ୍ତଂ, ରୁନ୍ଧମାନୋ, ରୁଜ୍ଝମାନୋ। ଭୁଞ୍ଜତୀତି ଭୁଞ୍ଜଂ, ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀ, ଭୁଞ୍ଜନ୍ତଂ, ଭୁଞ୍ଜମାନୋ, ଭୁଜ୍ଜମାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଦିୱୁ କୀଳଆଯଂ, ‘‘ଦିୱାଦିତୋ ଯୋ’’ତି ଯପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ତଥା କତ୍ତରି ଚା’’ତି ପୁବ୍ବରୂପତ୍ତଂ, ବତ୍ତଞ୍ଚ, ଦିବ୍ବତୀତି ଦିବ୍ବଂ, ଦିବ୍ବନ୍ତୀ, ଦିବ୍ବନ୍ତଂ, ଦିବ୍ବମାନୋ। ଏୱଂ ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୁଜ୍ଝଂ, ବୁଜ୍ଝନ୍ତୋ, ବୁଜ୍ଝମାନୋ, ଚୱଗ୍ଗାଦେସୋ। ଜନୀ ପାତୁଭାୱେ, ‘‘ଜନାଦୀନମା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ଆତ୍ତଂ, ଜାଯତୀତି ଜାଯଂ, ଜାଯମାନୋ, ଜଞ୍ଞମାନୋ।

ସୁ ସୱଣେ, ‘‘ସ୍ୱାଦିତୋ’’ତିଆଦିନା ଣୁ ଣା ଉଣା ଚ, ସୁଣାତୀତି ସୁଣଂ, ସୁଣନ୍ତୋ, ସୁଣମାନୋ, ସୂଯମାନୋ, ସୁୟ୍ୟମାନୋ। ପାପୁଣାତୀତି ପାପୁଣଂ, ପାପୁଣମାନୋ, ପାପୀଯମାନୋ।

‘‘କିଯାଦିତୋ ନା’’ତି ନା, ରସ୍ସତ୍ତଂ, କିଣାତୀତି କିଣଂ, କୀଣମାନୋ, କୀଯମାନୋ। ୱିନିଚ୍ଛିନାତୀତି ୱିନିଚ୍ଛିନଂ, ୱିନିଚ୍ଛିନମାନୋ, ୱିନିଚ୍ଛୀଯମାନୋ, ଚିନଂ, ଚୀଯମାନୋ। ଜାନାତୀତି ଜାନଂ, ଜାନମାନୋ, ଜାଦେସୋ, ଞାଯମାନୋ। ଗଣ୍ହାତୀତି ଗଣ୍ହଂ, ଗଣ୍ହମାନୋ, ଗୟ୍ହମାନୋ।

କର କରଣେ, କରୋତୀତି ଅତ୍ଥେ ‘‘ୱତ୍ତମାନେ ମାନନ୍ତା’’ତି ଅନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ‘‘ତନାଦିତୋ ଓଯିରା’’ତି ଓ, ‘‘ତସ୍ସ ୱା’’ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ‘‘ଉତ୍ତମୋକାରୋ’’ତି ଉତ୍ତଂ, ‘‘କରସ୍ସାକାରୋ ଚା’’ତି ଅକାରସ୍ସୁକାରୋ। ‘‘ଯୱକାରା ଚା’’ତି ସରେ ଉକାରସ୍ସ ୱତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ‘‘ବୋ ୱସ୍ସା’’ତି ବକାରଦ୍ୱଯଞ୍ଚ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ରଲୋପୋ, ସୋ କୁବ୍ବଂ, କୁବ୍ବନ୍ତୋ, କୁବ୍ବତୀ, କୁବ୍ବନ୍ତୀ, କୁବ୍ବନ୍ତଂ। ଉତ୍ତାଭାୱେ – କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ, କରୋନ୍ତୀ, କରୋନ୍ତଂ। ମାନେ – ଉତ୍ତଦ୍ୱଯଂ, କୁରୁମାନୋ, କୁରୁମାନା, କୁରୁମାନଂ, କୁବ୍ବାନୋ ୱା। କମ୍ମନି କଯିରମାନୋ, କରୀଯମାନୋ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚୁର ଥେଯ୍ୟେ, ‘‘ଚୁରାଦିତୋ’’ତିଆଦିନା ଣେ ଣଯା, ଚୋରେତୀତି ଚୋରେନ୍ତୋ, ଚୋରେନ୍ତୀ, ଚୋରେନ୍ତଂ, ଚୋରଯଂ, ଚୋରଯତୀ, ଚୋରଯନ୍ତଂ, ଚୋରଯମାନୋ, ଚୋରୀଯମାନୋ। ପାଲେତୀତି ପାଲେନ୍ତୋ, ପାଲେନ୍ତୀ, ପାଲେନ୍ତଂ, ପାଲଯଂ, ପାଲଯନ୍ତୀ, ପାଲଯନ୍ତଂ, ପାଲଯମାନୋ, ପାଲୀଯମାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

କାରିତେ ଭାୱେତୀତି ଭାୱେନ୍ତୋ, ଭାୱେନ୍ତୀ, ଭାୱେନ୍ତଂ, ଭାୱଯଂ, ଭାୱଯନ୍ତୀ, ଭାୱଯନ୍ତଂ, ଭାୱଯମାନୋ, ଭାୱୀଯମାନୋ। କାରେତୀତି କାରେନ୍ତୋ, କାରେନ୍ତୀ, କାରେନ୍ତଂ, କାରଯଂ, କାରଯନ୍ତୀ, କାରଯନ୍ତଂ, କାରଯମାନୋ, କାରୀଯମାନୋ, କାରାପେନ୍ତୋ, କାରାପେନ୍ତୀ, କାରାପେନ୍ତଂ, କାରାପଯଂ, କାରାପଯନ୍ତୀ, କାରାପଯନ୍ତଂ, କାରାପଯମାନୋ, କାରାପୀଯମାନୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

ୱତ୍ତମାନକାଲିକମାନନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ଅନାଗତକାଲିକପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

‘‘କାଲେ’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୬୪୭।ଭୱିସ୍ସତି ଗମାଦୀହି ଣୀ ଘିଣ।

ଭୱିସ୍ସତି କାଲେ ଗମ୍ମମାନେ ଗମାଦୀହି ଧାତୂହି ଣୀ ଘିଣଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ଣକାରା ୱୁଦ୍ଧତ୍ଥା। ଆଯତି ଗମନଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ଅତ୍ଥେ ଣୀ, ୱୁଦ୍ଧିଣଲୋପା। ଗାମୀ, ଗାମିନୋ, ଆଗାମୀ କାଲୋ। ଘିଣପଚ୍ଚଯେ – ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଘଲୋପୋ, ଗାମଂ ଗାମି, ଗାମୀ, ଗାମଯୋ।

ଭଜ ସେୱାଯଂ, ଆଯତି ଭଜିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ଭାଜୀ, ଭାଜି, ‘‘ନ କଗତ୍ତଂ ଚଜା’’ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ନିସେଧନତୋ ‘‘ସଚଜାନଂ କଗା ଣାନୁବନ୍ଧେ’’ତି ଗତ୍ତଂ ନ ଭୱତି।

ସୁ ଗତିମ୍ହି, କାରିତେ ୱୁଦ୍ଧିଆୱାଦେସା ଚ, ଆଯତି ପସ୍ସୱିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ପସ୍ସାୱୀ, ପସ୍ସାୱି। ଆଯତି ପଟ୍ଠାନଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ପଟ୍ଠାଯୀ, ପଟ୍ଠାଯି, ‘‘ଆକାରନ୍ତାନମାଯୋ’’ତି ଆଯାଦେସୋ।

‘‘ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୬୪୮।କିରିଯାଯଂଣ୍ୱୁତୱୋ।

କିରିଯାଯଂ କିରିଯତ୍ଥାଯଂ ଗମ୍ମମାନାଯଂ ଧାତୂହି ଣ୍ୱୁତୁଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ଭୱିସ୍ସତି କାଲେ। ଣ୍ୱୁମ୍ହି – ଣଲୋପୱୁଦ୍ଧିଅକାଦେସା, କରିସ୍ସଂ ୱଜତୀତି କାରକୋ ୱଜତି।

ତୁମ୍ହି – ‘‘କରସ୍ସ ଚ ତତ୍ତଂ ତୁସ୍ମିଂ’’ନ୍ତି ତକାରୋ, ସେସଂ କତ୍ତୁସମଂ, କତ୍ତା ୱଜତି, କତ୍ତୁଂ ୱଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ପଚିସ୍ସଂ ୱଜତୀତି ପାଚକୋ ୱଜତି, ପଚିତା ୱଜତି। ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସଂ ୱଜତୀତି ଭୁଞ୍ଜକୋ ୱଜତି, ଭୋତ୍ତା ୱଜତି ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୪୯।କମ୍ମନି ଣୋ।

କମ୍ମସ୍ମିଂ ଉପପଦେ ଧାତୂହି ଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି ଭୱିସ୍ସତି କାଲେ ଣଲୋପୱୁଦ୍ଧୀ। ନଗରଂ କରିସ୍ସତୀତି ନଗରକାରୋ ୱଜତି। ଲୂ ଛେଦନେ, ସାଲିଂ ଲୱିସ୍ସତୀତି ସାଲିଲାୱୋ ୱଜତି। ୱପ ବୀଜସନ୍ତାନେ, ଧଞ୍ଞଂ ୱପିସ୍ସତୀତି ଧଞ୍ଞୱାପୋ ୱଜତି। ଭୋଗଂ ଦଦିସ୍ସତୀତି ଭୋଗଦାଯୋ ୱଜତି, ସିନ୍ଧୁଂ ପିୱିସ୍ସତୀତି ସିନ୍ଧୁପାଯୋ ୱଜତି ଇଚ୍ଚାଦି।

‘‘କମ୍ମନୀ’’ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୫୦।ସେସେ ସ୍ସଂ ନ୍ତୁ ମାନାନା।

କମ୍ମସ୍ମିଂ ଉପପଦେ ସେସେ ଅପରିସମତ୍ତତ୍ଥେ ଧାତୂହି ସ୍ସଂନ୍ତୁ ମାନ ଆନଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି ଭୱିସ୍ସତି କାଲେ ଗମ୍ମମାନେ, ତେ ଚ କିତକତ୍ତା କତ୍ତରି ଭୱନ୍ତି। କମ୍ମଂ କରିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥେ ସ୍ସଂପଚ୍ଚଯୋ, ଇକାରାଗମୋ, ସିଲୋପୋ, କମ୍ମଂ କରିସ୍ସଂ ୱଜତି, ସାପେକ୍ଖତ୍ତା ନ ସମାସୋ। ନ୍ତୁପଚ୍ଚଯେ ‘‘ତନାଦିତୋ ଓଯିରା’’ତି ଓ, ‘‘ସିମ୍ହି ୱା’’ତି ନ୍ତ୍ୱ’ନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ, କମ୍ମଂ କରିସ୍ସତୀତି କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ୱଜତି ଇଚ୍ଚାଦି ଗୁଣୱନ୍ତୁସମଂ।

ଅଥ ୱା ‘‘ଭୱିସ୍ସତି ଗମାଦୀହି ଣୀ ଘିଣ’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ୱଚନତୋ ‘‘ସ୍ସନ୍ତୁ’’ଇତି ଏକୋୱ ପଚ୍ଚଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ତତୋ ‘‘ସିମ୍ହି ୱା’’ତି ଅତ୍ତଂ, ‘‘ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅ’’ମିତିଯୋଗୱିଭାଗେନ ଅମାଦେସୋ, ସିଲୋପୋ, କରିସ୍ସଂ କରିସ୍ସନ୍ତୋ, କରିସ୍ସନ୍ତା, କରିସ୍ସନ୍ତଂ, କରିସ୍ସନ୍ତେ, କରିସ୍ସତା କରିସ୍ସନ୍ତେନ, କରିସ୍ସନ୍ତେହି, କରିସ୍ସତୋ କରିସ୍ସନ୍ତସ୍ସ, କରିସ୍ସତଂ କରିସ୍ସନ୍ତାନଂ, କରିସ୍ସତା, କରିସ୍ସନ୍ତେହି, କରିସ୍ସତୋ କରିସ୍ସନ୍ତସ୍ସ, କରିସ୍ସତଂ କରିସ୍ସନ୍ତାନଂ, କରିସ୍ସତି କରିସ୍ସନ୍ତେ, କରିସ୍ସନ୍ତେସୂତିଆଦି ଗୁଣୱନ୍ତୁସଦିସଂ ନେଯ୍ୟଂ।

ମାନମ୍ହି – ଓକାରାକାରାନଂ ଉତ୍ତଂ, କମ୍ମଂ କରିସ୍ସତୀତି କମ୍ମଂ କୁରୁମାନୋ, କମ୍ମଂ କରାନୋ ୱଜତି। ଏୱଂ ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସଂ ୱଜତି, ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ, ଭୁଞ୍ଜମାନୋ, ଭୁଞ୍ଜାନୋ ୱଜତି।

ସବ୍ବତ୍ଥ କତ୍ତରି ନ୍ତୁମାନେସୁ ସକସକୱିକରଣପ୍ପଚ୍ଚଯୋ କାତବ୍ବୋ।

ଖାଦନଂ ଖାଦିସ୍ସତୀତି ଖାଦନଂ ଖାଦିସ୍ସଂ ୱଜତି, ଖାଦନଂ ଖାଦନ୍ତୋ, ଖାଦନଂ ଖାଦମାନୋ, ଖାଦନଂ ଖାଦାନୋ ୱଜତି। ମଗ୍ଗଂ ଚରିସ୍ସତୀତି ମଗ୍ଗଂ ଚରିସ୍ସଂ, ମଗ୍ଗଂ ଚରନ୍ତୋ, ମଗ୍ଗଂ ଚରମାନୋ, ମଗ୍ଗଂ ଚରାନୋ ୱଜତି। ଭିକ୍ଖ ଆଯାଚନେ, ଭିକ୍ଖଂ ଭିକ୍ଖିସ୍ସତୀତି ଭିକ୍ଖଂ ଭିକ୍ଖିସ୍ସଂ ଚରତି, ଭିକ୍ଖଂ ଭିକ୍ଖନ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖଂ ଭିକ୍ଖମାନୋ, ଭିକ୍ଖଂ ଭିକ୍ଖାନୋ ଚରତି ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅନାଗତକାଲିକପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ଉଣାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯ

ଅଥ ଉଣାଦୟୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

‘‘ଧାତୁୟା’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୬୫୧।କାଲେ ୱତ୍ତମାନାତୀତେ ଣ୍ୱାଦୟୋ।

ଅତୀତେ କାଲେ, ୱତ୍ତମାନେ ଚ ଗମ୍ୟମାନେ ଧାତୂହି ଣୁପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। ଆଦିସଦ୍ଦେନ ୟୁ କ୍ତ ମିଇଚ୍ଚାଦୟୋ ଚ ହୋନ୍ତି।

କର କରଣେ, ଅକାସି, କରୋତୀତି ୱା ଅତ୍ଥେ ଣୁପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଣଲୋପୋ, ୱୁଦ୍ଧି, କାରୁ ସିପ୍ପୀ, କାରୂ କାରଣ୍ୱୋ। ୱା ଗତିଗନ୍ଧନେସୁ, ଅୱାୟି, ୱାୟତୀତି ୱା ୱାୟୁ, ଆୟାଦେସୋ। ସଦ ଅସ୍ସାଦନେ, ଅସ୍ସାଦୀୟତୀତି ସାଦୁ। ରାଧ, ସାଧ ସଂସିଦ୍ଧିମ୍ହି, ସାଧୀୟତି ଅନେନ ହିତନ୍ତି ସାଧୁ। ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନେ, ଅତ୍ତନି ପରଂ ବନ୍ଧତୀତି ବନ୍ଧୁ। ଚକ୍ଖ ୱିୟତ୍ତିୟଂ ୱାଚାୟଂ, ଚକ୍ଖତୀତି ଚକ୍ଖୁ। ଇ ଗତିମ୍ହି, ଏନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତେନାତି ଆୟୁ। ଦର ୱିଦାରଣେ, ଦରୀୟତୀତି ଦାରୁ କଟ୍ଠଂ। ସନୁ ଦାନେ। ସନୋତୀତି ସାନୁ ପବ୍ବତେକଦେସୋ। ଜନୀୟତୀତି ଜାନୁ ଜଙ୍ଘାସନ୍ଧି। ଚରୀୟତୀତି ଚାରୁ ଦସ୍ସନୀୟୋ। ରହ ଚାଗେ, ରହୀୟତୀତି ରାହୁ ଅସୁରିନ୍ଦୋ। ତର ତରଣେ, ତାଲୁ, ଲୋ ରସ୍ସ।

ମରାଦୀନଂ ପନେତ୍ଥ ଣୁମ୍ହି ‘‘ଘଟାଦୀନଂ ୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ୱାସଦ୍ଦେନ ନ ୱୁଦ୍ଧି, ମରୁ, ତରୁ, ତନୁ, ଧନୁ, ହନୁ, ମନୁ, ଅସୁ, ୱସୁ, ୱଟୁ, ଗରୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

ଚଦି ହିଲାଦନେ, ୟୁପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ‘‘ନୁଦାଦୀହି ୟୁଣ୍ୱୂନମନାନନାକାନନକା ସକାରିତେହି ଚା’’ତି ଅନାଦେସୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ, ଚନ୍ଦନଂ। ଭୱତି ଏତ୍ଥାତି ଭୁୱନଂ, ‘‘ଝଲାନମିୟୁୱାସରେ ୱା’’ତି ଉୱାଦେସୋ। କିର ୱିକ୍ଖେପେ, କିରଣୋ। ୱିଚକ୍ଖଣୋ, କମ୍ପନଂ କରୋତୀତି କରୁଣା, ଅକାରସ୍ସୁତ୍ତଂ।

କ୍ତପ୍ପଚ୍ଚୟେ – କଲୋପୋ, ଅଭୱି, ଭୱତୀତି ୱା ଭୂତଂ ୟକ୍ଖାଦି, ଭୂତାନି। ୱାୟତୀତି ୱାତୋ, ତାୟତୀତି ତାତୋ। ମିମ୍ହି – ଭୱନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଭୂମି, ନେତୀତି ନେମି ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୫୨।ଖ୍ୟାଦୀହି ମନ ମ ଚ ତୋ ୱା।

ଖୀ ଭୀ ସୁ ରୁ ହୁ ୱା ଧୂ ହି ଲୂପୀ ଅଦିଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ମନପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ମସ୍ସ ଚ ତୋ ହୋତି ୱା।

ଅଦଧାତୁପରସ୍ସେୱ, ମକାରସ୍ସ ତକାରତା;

ତଦଞ୍ଞତୋ ନ ହୋତାୟଂ, ୱୱତ୍ଥିତୱିଭାସତୋ।

ଖୀ ଖୟେ, ଖୀୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଉପଦ୍ଦୱୁପସଗ୍ଗାଦୟୋତି ଅତ୍ଥେ ମନପଚ୍ଚୟୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ନଲୋପୋ, ‘‘ଅଞ୍ଞେସୁ ଚା’’ତି ୱୁଦ୍ଧି, ଖେମୋ। ତଥା ଭୀ ଭୟେ, ଭାୟନ୍ତି ଏତସ୍ମାତି ଭୀମୋ, ୱାଧିକାରତୋ ନ ୱୁଦ୍ଧି। ସୁ ଅଭିସୱେ, ସୱତୀତି ସୋମୋ। ରୁ ଗତିମ୍ହି, ରୋମୋ। ହୁ ଦାନାଦନହବ୍ୟପ୍ପଦାନେସୁ, ହୂୟତୀତି ହୋମୋ। ୱା ଗତିଗନ୍ଧନେସୁ, ୱାମୋ। ଧୂ କମ୍ପନେ, ଧୁନାତୀତି ଧୂମୋ। ହି ଗତିମ୍ହି, ହିନୋତୀତି ହେମୋ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଲୂୟତୀତି ଲୋମୋ। ପୀ ତପ୍ପନେ, ପୀଣନଂ ପେମୋ। ଅଦ ଭକ୍ଖଣେ, ଅଦତୀତି ଅତ୍ଥେ ମନ, ମସ୍ସ ଚ ୱା ତକାରୋ, ‘‘ତୋ ଦସ୍ସା’’ତି ତକାରୋ, ଅତ୍ତା, ଆତୁମା, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଅଦସ୍ସ ଦୀଘୋ, ଉକାରାଗମୋ ଚ। ୟା ପାପଣେ, ୟାମୋ।

‘‘ୱା’’ତି ୱତ୍ତମାନେ –

୬୫୩।ସମାଦିହି ଥମା।

ସମଦମଦର ରହ ଲପ ୱସ ୟୁ ଦୁ ହି ସି ଦା ସା ଠା ଭସ ବହୌସୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ଥ ମୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି ୱା।

ସମ ଉପସମେ, କ୍ୱଚିଗ୍ଗହଣାଧିକାରା ନ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, କିଲେସେ ସମେତୀତି ସମଥୋ ସମାଧି। ଏୱଂ ଦମନଂ ଦମଥୋ। ଦର ଦାହେ, ଦରଣଂ ଦରଥୋ ପରିଦାହୋ। ରହ ଉପାଦାନେ, ରହୀୟତୀତି ରଥୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ହଲୋପୋ। ସପ ଅକ୍କୋସେ, ସପନଂ ସପଥୋ। ୱସ

ନିୱାସେ, ଆୱସନ୍ତି ଏତସ୍ମିନ୍ତି ଆୱସଥୋ। ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଯୂଥୋ, ଦୀଘୋ। ଦୁ ଗତିୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି, ଦୱତି ୱଡ୍ଢତୀତି ଦୁମୋ। ହିନୋତୀତି ହିମୋ ଉସ୍ମାୱୋ। ସି ବନ୍ଧନେ, ସୀୟତୀତି ସୀମା, ଦୀଘୋ। ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ, ଦାମୋ। ସା ସାମନ୍ତେ, ସାମୋ। ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି, ଥାମୋ, ଠସ୍ସ ଥତ୍ତଂ। ଭସ ଭସ୍ମୀକରଣେ, ଭସ୍ମା, ବ୍ରହ୍ମାଦିତ୍ତା "ସ୍ମା ଚା"ତି ଆତ୍ତଂ। ବହ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି, ବ୍ରହ୍ମା, ନିପାତନତୋ ବ୍ରୋ ବସ୍ସ। ଉସୁ ଦାହେ, ଉସ୍ମା ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୫୪।ମସୁସ୍ସ ସୁସ୍ସ ଚ୍ଛ ର ଚ୍ଛେରା।

ମସୁଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ସୁସ୍ସ ଚ୍ଛରଚ୍ଛେରୈଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି। ମସୁ ମଚ୍ଛେରେ, କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଚ୍ଛରଚ୍ଛେରାଦେସା, ମଚ୍ଛରୋ, ମଚ୍ଛେରୋ।

"ଚ୍ଛର ଚ୍ଛେରା"ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୫୫।ଆପୁବ୍ବଚରସ୍ସ ଚ।

ଆପୁବ୍ବସ୍ସ ଚରୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଚ୍ଛରଚ୍ଛେରାଦେସା ହୋନ୍ତି, ଚସଦ୍ଦେନ ଚ୍ଛରିୟାଦେସୋ ଚ। ଭୁସୋ ଚରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥେ କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଚ୍ଛରିୟାଦିଆଦେସୋ, ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ। ଅଚ୍ଛରିୟଂ , ଅଚ୍ଛରଂ, ଅଚ୍ଛେରଂ। ଅଚ୍ଛରଂ ପହରିତୁଂ ଯୁତ୍ତନ୍ତିପି ଅଚ୍ଛରିୟଂ।

୬୫୬।ଅଲ କଲ ସଲେହି ଲୟା।

ଅଲ କଲ ସଲ ଇଚ୍ଚେତେହି ଧାତୂହି ଲ ଯୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ଅଲ ପରିସମତ୍ତିମ୍ହି, ଅଲ୍ଲଂ, ଅଲ୍ଯଂ। କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, କଲ୍ଲଂ, କଲ୍ଯଂ। ସଲ, ହୁଲ, ପଦ ଗତିମ୍ହି, ସଲ୍ଲଂ, ସଲ୍ଯଂ।

"କଲ ସଲେହୀ"ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୫୭।ଯାଣ ଲାଣା।

ତେହି କଲ ସଲୈଚ୍ଚେତେହି ଧାତୂହି ଯାଣ ଲାଣପ୍ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। କଲ୍ଯାଣଂ, ପଟିସଲ୍ଯାଣଂ, କଲ୍ଲାଣୋ, ପଟିସଲ୍ଲାଣୋ। ଯଦା ପନ ଲୀ ସିଲେସନେତି ଧାତୁ, ତଦା "ପଟିସଲ୍ଲୟନଂ, ପଟିସଲ୍ଲାଣ"ନ୍ତି ଯୁପ୍ପଚ୍ଚଯେନ ସିଦ୍ଧଂ, ଉପସଗ୍ଗନ୍ତସ୍ସ ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ଲତ୍ତଂ, ରହାଦିପରତ୍ତା ନସ୍ସ ଣତ୍ତଂ, ଏକାରସ୍ସ "କ୍ୱଚି ଧାତୂ"ତିଆଦିନା ଅତ୍ତଞ୍ଚ।

୬୫୮।ମଥିସ୍ସ ଥସ୍ସ ଲୋ ଚ।

ମଥୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ଥସ୍ସ ଲାଦେସୋ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ଲପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ମଥ ୱିଲୋଲ୍ଥନେ, ମଲ୍ଲୋ, ସୋ ଏୱ ମଲ୍ଲକୋ, ଯଥା ହୀନକୋ।

"କିଚ୍ଚା"ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୫୯।ଅୱସ୍ସକାଧମିଣେସୁ ଣୀ ଚ।

ଅୱସ୍ସକ ଅଧମିଣୈଚ୍ଚେତେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ, ଣୀପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, କିଚ୍ଚା ଚାତି ଣୀପଚ୍ଚଯୋ, ଣଲୋପ ୱୁଦ୍ଧିସିଲୋପା, ଅୱସ୍ସଂ ମେ କମ୍ମଂ କାତୁଂ ଯୁତ୍ତୋସୀତି କାରୀସି ମେ କମ୍ମଂ ଅୱସ୍ସଂ, କାରିନୋ ମେ କମ୍ମଂ ଅୱସ୍ସଂ, ହାରୀସି ମେ ଭାରଂ ଅୱସ୍ସଂ।

ଅଧମିଣେ – ସତଂ ମେ ଇଣଂ ଦାତୁଂ ଯୁତ୍ତୋସୀତି ଦାଯୀସି ମେ ସତଂ ଇଣଂ, ଧାରୀସି ମେ ସହସ୍ସଂ ଇଣଂ ଇଚ୍ଚାଦି, କିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯା ପନ ହେଟ୍ଠାଯେୱ ଦସ୍ସିତା।

୬୬୦।ୱଜାଦୀହି ପବ୍ବଜାଦଯୋ ନିପଚ୍ଚନ୍ତେ।

ଆକତିଗଣୋୟଂ। ୱଜୈଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ପଚ୍ଚଯାଦେସଲୋପାଗମନିସେଧଲିଙ୍ଗାଦିୱିଧିନା ଯଥାଭିଧାନଂ ପବ୍ବଜାଦଯୋ ସଦ୍ଦା ନିପଚ୍ଚନ୍ତେ।

ୱଜ ଗତିମ୍ହି ପପୁବ୍ବୋ, ପଠମମେୱ ୱଜିତଵନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ''ଭାୱକମ୍ମେସୁ''ତି ଅଧିକିଚ୍ଚ ''ଣ୍ୱୋଚା''ତି ଣ୍ୱପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଣଲୋପାଦି। ''ପଓ୍ୱଜ୍ଜ''ନ୍ତି ରୂପେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଇମିନା ଞ୍ଚସ୍ସ ଜ୍ଜାଦେସୋ, ୱକାରଦ୍ୱୟସ୍ସ ବକାରଦ୍ୱୟଂ, ୱୁଦ୍ଧିନିସେଧୋ, ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ ନିପଚ୍ଚନ୍ତେ, ପଵଜ୍ଜା।

ତଥା ଇଞ୍ଜ କମ୍ପନେ, ଇଞ୍ଜନଂ ଇଜ୍ଜା। ଯଜ ଦେୱପୂଜାୟଂ, ଯଜନଂ ଇଜ୍ଜା, ''ଯଜସ୍ସାଦିସ୍ୱୀ''ତି ଇତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଜ ବ୍ୟତ୍ତିଗତୀସୁ ସଂପୁବ୍ବୋ, ସମଞ୍ଜନଂ ସମଜ୍ଜା, ଞ୍ଜସ୍ସ ଜ୍ଜାଦେସୋ। ସଦ ୱିସରଣଗତ୍ୟାୱସାନେସୁ, ନିସୀଦନଂ ନିସଜ୍ଜା। ୱିଦ ଞାଣେ, ୱିଜାନନଂ, ୱିଦତୀତି ୱା ୱିଜ୍ଜା। ସଜ ୱିସ୍ସଗ୍ଗେ, ୱିସ୍ସଜନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜା। ପଦ ଗତିମ୍ହି, ନିପଜ୍ଜନଂ ନିପଜ୍ଜା।

ହନ ହିଂସାଗତୀସୁ, ହନ୍ତଵନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୱମ୍ହି କତେ ''ୱଧୋ ୱା ସଵତ୍ଥା''ତି ହନସ୍ସ ୱଧାଦେସୋ, ଝସ୍ସିମିନା ଜ୍ଝାଦେସୋ ଚ, ସୋ ୱଜ୍ଝୋ, ସା ୱଜ୍ଝା। ସୀ ସୟେ, ସୟନଂ, ସୟନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ସେୟ୍ୟା, ୱୁଦ୍ଧି, ଯକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ । ଧା ଧାରଣେ ସଂପୁବ୍ବୋ, ସମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ନିଧେତି ଏତାୟ, ସୟଂ ୱା ସଦ୍ଦହତୀତି ଅତ୍ଥେ ''ଇତ୍ଥିୟମତିୟୱୋ ୱା''ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ''ସଦ୍ଧା''ତି ରୂପେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଇମିନା ନକାରସ୍ସ ଦକାରୋ, ସଦ୍ଧା। ଚର ଚରଣେ, ଚରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୱପ୍ପଚ୍ଚୟେ, ଇକାରାଗମେ ଚ କତେ ଇମିନା ୱୁଦ୍ଧିନିସେଧୋ, ଚରିୟା।

ରୁଜ ରୋଗେ, ରୁଜନନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଇମିନା ଛପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ''ବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତସ୍ସ ଚୋ ଛପ୍ପଚ୍ଚୟେସୁ ଚା''ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଚକାରୋ, ରୁଚ୍ଛା, ରୁଜାତି ଅପ୍ପଚ୍ଚୟେନ ସିଦ୍ଧଂ। ତଥା କୁଚ ସଙ୍କୋଚନେ, ଛପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, କୋଚନଂ କୁଚ୍ଛା। ଲଭ ଲାଭେ, ଛମ୍ହି ଚାଦେସୋ, ଲଚ୍ଛା। ରଦ ୱିଲେଖନେ, ରଚ୍ଛା। ମୁହ ୱେଚିତ୍ତେ, ମୁୟ୍ହନଂ ମୁଚ୍ଛା, ମୁଚ୍ଛନଂ ୱା ମୁଚ୍ଛା। ୱସ ନିୱାସେ, ୱଚ୍ଛା। କଚ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, କଚ୍ଛା। କଥ କଥନେ ସଂପୁବ୍ବୋ, ସଦ୍ଧିଂ କଥନନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୱପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଇମିନା ଥସ୍ସ ଚ୍ଛାଦେସୋ, ସଂସଦ୍ଦସ୍ସ ସାଦେସୋ ଚ, ସାକଚ୍ଛା। ତୁଦ ବ୍ୟଥନେ, ତୁଚ୍ଛା। ପଦ ଗତିମ୍ହି, ବ୍ୟାପଜ୍ଜନନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଣ୍ୱମ୍ହି କତେ ''ବ୍ୟାପାଦ୍ୟା''ତି ରୂପେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଇମିନା ନିପାତନେନ ଦ୍ୟସ୍ସ ଜ୍ଜାଦେସୋ, ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ, ବ୍ୟାପଜ୍ଜା।

ମର ପାଣଚାଗେ, ମରତି ମରଣନ୍ତି ଚ ଅତ୍ଥେ ଇମିନା ତ୍ୟତ୍ତୁପ୍ପଚ୍ଚୟା, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋଚ, ତତୋ ''ଯୱତ''ମିଚ୍ଚାଦିନା ଚକାରୋ, ମଚ୍ଚୋ, ମଚ୍ଚୁ। ସତ ସାତଚ୍ଚେ, ଇମିନା ଯପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ତ୍ୟସ୍ସ ଚକାରୋ, ସଚ୍ଚଂ। ତଥା ନତ ଗତ୍ତୱିନାମେ, ନଚ୍ଚଂ। ନିତି ନିଚ୍ଚେ, ନିଚ୍ଚଂ। ମା ମାନେ, ମାୟା। ଜନ ଜନନେ, ଜାୟା, କନ ଦିତ୍ତିକନ୍ତୀସୁ, ନ୍ୟସ୍ସ ଞତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, କଞ୍ଞା। ଧନ ଧଞ୍ଞେ, ଧଞ୍ଞଂ। ପୁନାତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ, ନକାରାଗମୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୬୧।ୱେପୁ ସୀ ଦୱୱ ମୁ କୁ ଦା ଭୂହ୍ୱାଦୀହି ଥୁତ୍ତିମ ଣିମା ନିଵତ୍ତେ।

ୱେପୁସୀଦୱୱମୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି, କୁ ଦା ଭୂଆଦିତୋ, ହ୍ୱାଦିତୋ ଚ ଯଥାକ୍କମଂ ଥୁତ୍ତିମଣିମୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି ନିଵତ୍ତତ୍ଥେ। ୱେପୁ କମ୍ପନେ, ଥୁପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଅକାରାଗମୋ, ଅଥ ୱା ''ଅଥୂ''ତି ୱତ୍ତଵ୍ବେ ସରଲୋପଂ କତ୍ୱା ''ଥୂ''ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠଵଂ, ୱେପେନ ନିଵତ୍ତୋ ୱେପଥୁ। ସୀ ସୟେ, ସୟନେନ ନିଵତ୍ତୋ ସୟଥୁ। ଦୱ ଦୱନେ, ଦୱେନ ନିଵତ୍ତୋ ଦୱଥୁ। ୱମୁ ଉଗ୍ଗିରଣେ, ୱମେନ ନିଵତ୍ତୋ ୱମଥୁ।

କୁତ୍ତି କରଣଂ, ତେନ ନିଵତ୍ତଂ କୁତ୍ତିମଂ, ''କୁ''ଇତି ନିପାତନତୋ କରସ୍ସ କୁତ୍ତଂ। ଦା ଦାନେ, ଦାତି ଦାନଂ, ତେନ ନିଵତ୍ତଂ ଦତ୍ତିମଂ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଭୂତି ଭୱନଂ, ତେନ ନିଵତ୍ତଂ ଭୋତ୍ତିମଂ। ଅୱହୁତି ଅୱହନଂ, ତେନ ନିଵତ୍ତଂ ଓହାୱିମଂ, ଣଲୋପୱୁଦ୍ଧିଆୱାଦେସା।

୬୬୨।ଅକ୍କୋସେ ନମ୍ହାନି।

ଅକ୍କୋସେ ଗମ୍ମମାନେ ନମ୍ହି ନିପାତେ ଉପପଦେ ସତି ଧାତୁତୋ ଆନିପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। ନ ଗମିତଵୋ ତେ ଜମ୍ମ ଦେସୋତି ଅତ୍ଥେ ଆନିପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, କିତକତ୍ତା ନାମମିୱ କତ୍ୱା ସିମ୍ହି କତେ ନ ଗମାନୀତି ଅତ୍ଥେ କମ୍ମଧାରୟସମାସୋ, ନସ୍ସ ଅତ୍ତଂ, ପୁନ ସମାସତ୍ତା ନାମମିୱ କତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ଅଗମାନି ତେ ଜମ୍ମ ଦେସୋ। ନ କତ୍ତଵଂ ତେ ଜମ୍ମ କମ୍ମନ୍ତି ଅକରାନି ତେ ଜମ୍ମ କମ୍ମଂ।

ନମ୍ହୀତି କିଂ? ୱିପତ୍ତି ତେ। ଅକ୍କୋସେତି କିଂ? ଅଗତି ତେ।

୬୬୩।ସୁନସ୍ସୁନସ୍ସୋଣୱାନୁୱାନୁନୁନଖୁଣାନା।

ସୁନୈଚ୍ଚେତସ୍ସ ପାଟିପଦିକସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧିନୋ ଉନସଦ୍ଦସ୍ସ ଓଣ ୱାନ ଉୱାନ ଉନ ଉନଖ ଉଣ ଆ ଆନୈଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି। ସୁନସ୍ସୁନସ୍ସ ଓଣାଦିଆଦେସେ, ପରନୟନେ ଚ କତେ ସ୍ୟାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ସୋଣୋ, ସୋଣା, ସ୍ୱାନୋ, ସ୍ୱାନା, ସୁୱାନୋ, ସୁୱାନା, ସୁନୋ, ସୁନା, ସୁନଖୋ, ସୁନଖା,

ସୁଣୋ, ସୁଣା, ସା ସାନୋ, ସାନା ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୬୪।ତରୁଣସ୍ସ ସୁସୁ ଚ।

ତରୁଣିଚ୍ଚେତସ୍ସ ସଦ୍ଦସ୍ସ ସୁସୁଇଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦୋ ଅନିୟମତ୍ଥୋ, ସୁସୁ, ତରୁଣୋ ୱା।

୬୬୫।ୟୁୱସ୍ସୁୱସ୍ସୁୱୁୱାନୁନୂନା।

ୟୁୱିଚ୍ଚେତସ୍ସ ପାଟିପଦିକସ୍ସ ଉୱସଦ୍ଦସ୍ସ ଉୱୌୱାନୌନଉନିଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି। ୟୁୱା ତିଟ୍ଠତି, ୟୁୱାନୋ ତିଟ୍ଠତି, ୟୁନୋ ତିଟ୍ଠତି, ୟୂନୋ ତିଟ୍ଠତି।

୬୬୬।ଛଦାଦୀହି ତତ୍ରଣ।

ଛଦିଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ତତ୍ରଣିଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି। ଛଦ ଅପୱାରଣେ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ତକାରୋ। ଆତପଂ ଛାଦେତୀତି ଛତ୍ତଂ, ଛତ୍ରଂ, ବ୍ୟଞ୍ଜନଉୟେ ସରୂପାନମେକସ୍ସ ଲୋପୋ।

ଚିନ୍ତ ଚିନ୍ତାୟଂ, ଚିନ୍ତେତୀତି ଚିତ୍ତଂ, ନକାରସ୍ସ ସଂୟୋଗାଦିତ୍ତା ନିଗ୍ଗହୀତଂ, ତସ୍ସ ‘‘ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ଚା’’ତି ଲୋପୋ, ଚିତ୍ରଂ, ‘‘ଘଟାଦୀନଂ ୱା’’ତି ନ ୱୁଦ୍ଧି।

ସୁ ଅଭିସୱେ, ‘‘ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ’’ତି ତସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥେ ଅଭିସୱେତୀତି ସୁତ୍ତଂ, ସୁତ୍ରଂ।

ସୂଦ ପଗ୍ଘରଣେ, ଅତ୍ଥେ ସୂଦେତୀତି ସୁତ୍ତଂ, ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଭୁଜାଦିତ୍ତା ଦଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ସୁ ସୱନେ, ସୁଣାତୀତି ସୋତଂ, ସୋତ୍ରଂ, ୱୁଦ୍ଧି।

ନି ପାପଣେ, ନେତୀତି ନେତ୍ତଂ, ନେତ୍ରଂ। ୱିଦ ମଙ୍ଗଲ୍ଲେ, ତୋ ଦସ୍ସ, ପୱିତ୍ତଂ, ପୱିତ୍ରଂ। ପୂ ପୱନେ, ପୁନାତୀତି ପୱିତ୍ତଂ, ପୱିତ୍ରଂ, ଇକାରାଗମୋ, ୱୁଦ୍ଧିଅୱାଦେସା ଚ।

ପତ ଗତିମ୍ହି, ପତତୀତି ପତ୍ତଂ, ପତ୍ରଂ, ପତତୋ ତାୟତୀତି ପତ୍ତୋ, ପତ୍ରୋ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ତଞ୍ଞତୀତି ତନ୍ତଂ, ତନ୍ତ୍ରଂ। ୟତ ୟତନେ, ୟତ୍ତଂ, ୟତ୍ରଂ। ୟା ପାପଣେ, ୟାପନା ୟତ୍ରା। ୟମୁ ଉପରମେ, ୟନ୍ତଂ, ୟନ୍ତ୍ରଂ। ଅଦ ଭକ୍ଖଣେ, ଅଦତୀତି ଅତ୍ତଂ, ଅତ୍ରଂ। ୟୁଜ ୟୋଗେ, ୟୁଞ୍ଜତୀତି ୟୋତ୍ତଂ, ୟୋତ୍ରଂ, ଭୁଜାଦିତ୍ତା ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପଦ୍ୱିତ୍ତାନି।

ୱତୁ ୱତ୍ତନେ, ୱତ୍ତଂ, ୱତ୍ରଂ। ମିଦ ସିନେହନେ, ମିଜ୍ଜତୀତି ମିତ୍ତଂ, ମିତ୍ରଂ। ମା ପରିମାଣେ, ମତ୍ତା ପରିମାଣଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତରସ୍ସତ୍ତାନି। ଏୱଂ ପୁନାତୀତି ପୁତ୍ତୋ, ପୁତ୍ରୋ। କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, କଲତ୍ତଂ, କଲତ୍ରଂ ଭରିୟା। ୱର ସଂୱରଣେ, ୱରତ୍ତଂ, ୱରତ୍ରଂ ଚମ୍ମମୟୟୋତ୍ତଂ। ୱେପୁ କମ୍ପନେ, ୱେପତୀତି ୱେତ୍ତଂ, ୱେତ୍ରଂ।

ଗୁପ ସଂୱରଣେ, ଗୋତ୍ତଂ, ଗୋତ୍ରଂ, ‘‘ଗୁପାଦୀନଞ୍ଚା’’ତି ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ଗତ୍ତଂ ୱା, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଉକାରସ୍ସ ଅକାରୋ। ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ, ଦାତ୍ତଂ, ଦାତ୍ରଂ। ହୁ ହୱନେ, ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ। ୱହ ପାପଣେ, ୱହିତ୍ତଂ, ୱହିତ୍ରଂ। ଚର ଚରଣେ, ଚରିତ୍ତଂ, ଚରିତ୍ରଂ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ମୁତ୍ତଂ ପସ୍ସାୱୋ। ଭାସ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ଭସ୍ତା ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୬୭।ୱଦାଦୀହିଣିତ୍ତୋ ଗଣେ।

ୱଦ ଚର ୱରିଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ଣିତ୍ତପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି ଗଣେ ଗମ୍ମମାନେ। ୱଦ ୱିୟତ୍ତୱିୟଂ ୱାଚାୟଂ, ୱଦିତାନଂ ଗଣୋ ୱାଦିତ୍ତଂ। ଚର ଚରଣେ, ଚରିତାନଂ ଗଣୋ ଚାରିତ୍ତଂ। ୱର ୱରଣେ, ୱରିତାନଂ ଗଣୋ ୱାରିତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ଚରନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ପରିପୂରକାରିତାୟାତି ଚାରିତ୍ତଂ। ୱାରିତଂ ତାୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ, ଏତେନାତି ୱା ୱାରିତ୍ତଂ।

୬୬୮।ମିଦାଦୀହି ତ୍ତିତିୟୋ।

ମିଦ ପଦ ରଞ୍ଜ ତନୁ ଧାଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ୟଥାଭିଧାନଂ ତ୍ତି ତିଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି। ମିଜ୍ଜତି ସିନିୟ୍ହତୀତି ମେତ୍ତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ।

ପଜ୍ଜତୀତି ପତ୍ତି। ରଜ୍ଜ ରାଗେ, ରଜ୍ଜତି ଏତ୍ଥାତି ରତ୍ତି। ଊତ୍ଥାରୀୟତୀତି ତନ୍ତି। ଧାରେତୀତି ଧାତି। ପା ରକ୍ଖଣେ, ପାତି। ୱସ ନିୱାସେ, ୱସତି।

୬୬୯।ଉସୁରଜ୍ଜଦଂସାନଂ ଦଂସସ୍ସ ଦଡ୍ଢୋ ଢ ଠା ଚ।

ଉସୁ ରଜ୍ଜ ଦଂସିଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ଅନ୍ତରେ ଦଂସସ୍ସ ଦଡ୍ଢାଦେସୋ ହୋତି, ସେସେହି ଧାତୂହି ଢ ଠିଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି। ଉସୁ ଦାହେ, ରଜ୍ଜ ରାଗେ, ଢ ଠପ୍ପଚ୍ଚୟା, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଉଡ୍ଢୋ, ରଟ୍ଠଂ। ଦଂସ ଦଂସନେ, କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, କ୍ୱିଲୋପୋ, ଦଂସସ୍ସ ଦଡ୍ଢାଦେସୋ ଚ, ଦଡ୍ଢଂ।

୬୭୦।ସୂୱୁସାନମୂୱୁସାନମତୋ ଥୋ ଚ।

ସୂ ୱୁ ଅସିଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ଊ ଉ ଅସାନଂ ଅତ୍ତିଚ୍ଚାଦେସୋ ହୋତି, ଅନ୍ତେ ଥପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ଚ।

ସୂ ହିଂସାୟଂ, ସତ୍ଥଂ। ୱୁ ସଂୱରଣେ, ୱତ୍ଥଂ। ଅସ ଭୁୱି, ଅତ୍ଥୋ। ୟଦା ପନ ସସୁ ହିଂସାୟଂ, ୱସ ଅଚ୍ଛାଦନେ, ଅର ଗତିମ୍ହୀତି ଚ ଧାତୁ, ତଦା ‘‘ସମାଦୀହି ଥ ମା’’ତି ଥପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ‘‘ୱଗ୍ଗେ ଘୋସା’’ତିଆଦିନା ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ସସତୀତି ସତ୍ଥଂ, ୱସୀୟତୀତି ୱତ୍ଥଂ, ଅରୀୟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୭୧।ରଜ୍ଜୁଦାଦୀହି ଧଦିଦ୍ଦକିରା କ୍ୱଚି ଜ ଦ ଲୋପୋ ଚ।

ରଜ୍ଜ ଉଦିଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ଧ ଦ ଇଦ୍ଦ କ ଇରିଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି କ୍ୱଚି, ଧାତ୍ୱନ୍ତାନଂ ଜଦାନଂ ଲୋପୋ ଚ ହୋତି।

ରଜ୍ଜ ରାଗେ, ଧପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଜଲୋପୋ ଚ, ରନ୍ଧଂ। ଉଦି ପସୱନକ୍ଲେଦନେସୁ ସଂପୁବ୍ବୋ, ଦପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ସମୁଦ୍ଦୋ, ଉଦ୍ଦୋ। ଖୁଦ ପିପାସାୟଂ, ଖୁଦ୍ଦୋ। ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଛିଦ୍ଦୋ। ରୁଦି ହିଂସାୟଂ, ରୁଦ୍ଦୋ, ଲୁଦ୍ଦୋ, ଲୋ ରସ୍ସ। ଭଦି କଲ୍ୟାଣେ, ଭଦ୍ଦୋ। ନିଦି କୁଚ୍ଛାୟଂ, ନିଦ୍ଦା। ମୁଦ ହାସେ, ମୁଦ୍ଦା। ଦଲ ଦୁଗ୍ଗତିମ୍ହି, ଇଦ୍ଦପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଦଲିଦ୍ଦୋ।

ସୁସ ସୋସନେ, ସୁଚ ସୋକେ ୱା, କପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ କକାରୋ, ସୁକ୍କଂ। ୱଚ ୱିୟତ୍ତିୟଂ ୱାଚାୟଂ, ୱକ ଆଦାନେ ୱା, ୱକ୍କଂ। ସକ ସତ୍ତିମ୍ହି, ସକ୍କୋ। ଉସୁ ଦାହେ, ଉକ୍କା।

ୱଜ ଗତିମ୍ହି, ଇରପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ଅପ୍ପଟିହତଂ ୱଜତୀତି ୱଜିରଂ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, ମଦିରା। ଏୱଂ ମନ୍ଦିରଂ, ରୁଧିରଂ, ରୁହିରଂ, ରୁଚିରଂ। ବଧ ବନ୍ଧନେ, ବଧିରୋ, ବଧିରା, ବଧିରଂ, ତିମିରୋ, ତିମିରଂ, ସିରୋ। ସର ହିଂସାୟଂ, ସରିରଂ। ‘‘କଲିଲଂ, ସଲିଲ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଲୋ ରସ୍ସ। କୁଟିଲୋ, କୋକିଲୋ ଇଚ୍ଚାଦୟୋ।

୬୭୨।ପଟିତୋହିସ୍ସ ହେରଣ ହୀରଣ।

ପଟିତୋ ପରସ୍ସ ହିଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ହେରଣ ହୀରଣିଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି। ହି ଗତିମ୍ହି ପଟିପୁବ୍ବୋ, ପଟିପକ୍ଖେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥେ ‘‘କ୍ୱି ଚା’’ତି କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, କ୍ୱିଲୋପୋ, ଇମିନା ହେରଣ ହୀରଣଆଦେସା, ଣଲୋପୋ, ‘‘ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା ପଟିସଦ୍ଦାଦିସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି, ପାଟିହେରଂ, ପାଟିହୀରଂ, ୟଦା ପନ ହର ହରଣେତି ଧାତୁ, ତଦା ପଟିପକ୍ଖେ ହରତୀତି ‘‘ପାଟିହାରିୟ’’ମିତି ଣ୍ୟେନପି ସିଦ୍ଧଂ।

୬୭୩।କଡ୍ୟାଦୀହି କୋ।

କଡିଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି କପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି।

କଡି ଛେଦନେ, କପ୍ପଚ୍ଚୟେ କତେ ‘‘କ୍ୱଚି ଧାତୂ’’ତିଆଦିନା, ‘‘ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚା’’ତି ୱା ଇକାରାନୁବନ୍ଧସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, କଲୋପୋ ଚ, ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ୱଗ୍ଗନ୍ତତ୍ତଂ, କଣ୍ଡୋ ଉସୁ, ପରିମାଣଞ୍ଚ। ଏୱଂ ଘଟି ଘଟ୍ଟନେ, ଘଣ୍ଟୋ, ଘଣ୍ଟା ୱା। ୱଟି ଆୱତ୍ତନେ, ୱଟି ଧାରଣବନ୍ଧନସଙ୍ଘାତେସୁ ୱା, ୱଣ୍ଟୋ। କରଡି ଭାଜନତ୍ଥେ, କରଣ୍ଡୋ। ମଡି ମଣ୍ଡନତ୍ଥେ, ମଣ୍ଡୋ। ସଡି ଗୁମ୍ବତ୍ଥେ, ସଣ୍ଡୋ। ଭଡି ଭଣ୍ଡତ୍ଥେ, ଭଣ୍ଡଂ। ପଡି ଲିଙ୍ଗୱେକଲ୍ଲତ୍ଥେ, ପଣ୍ଡୋ, ସୋ

ଏୱଂ ପଣ୍ଡକୋ। ଦଡି ଆଣାଯଂ, ଦଣ୍ଡୋ। ରଡି ହିଂ ସାଯଂ, ରଣ୍ଡୋ। ତଡି ଚଲନତ୍ଥେ, ୱିତଣ୍ଡୋ। ଚଡି ଚଣ୍ଡତ୍ଥେ, ଚଣ୍ଡୋ। ଗଡି ସନ୍ନିଚଯେ, ଗଣ୍ଡୋ। ଅଡି ଅଣ୍ଡତ୍ଥେ, ଅଣ୍ଡୋ। ଲଡି ଜିଗୁଚ୍ଛାଯଂ, ଲଣ୍ଡଂ। ମେଡି କୁଟିଲତ୍ଥେ, ମେଣ୍ଡୋ, ମେଣ୍ଡକୋ ୱା। ଏରଡି ହିଂସାଯଂ, ଏରଣ୍ଡୋ। ଖଡି ଛେଦନତ୍ଥେ, ଖଣ୍ଡୋ। ମଦି ହାସେ, ମନ୍ଦୋ। ଇଦି ପରମିସ୍ସରିଯେ, ଇନ୍ଦୋ। ଚଦି ଇଚ୍ଛାକନ୍ତୀସୁ, ଚନ୍ଦୋ। ଖୁର ଛେଦନେ, ଖୁରୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

''କୋ''ତି ୱତ୍ତତେ।

୬୭୪।ଖାଦାମଗମାନଂଖନ୍ଧନ୍ଧଗନ୍ଧା।

ଖାଦ ଅମ ଗମୁଇଚ୍ଚେତେସଂ ଧାତୂନଂ ଖନ୍ଧ ଅନ୍ଧ ଗନ୍ଧିଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି, କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ ହୋତି। ଖାଦ ଭକ୍ଖନେ, ଜାତିଜରାମରଣାଦୀହି ସଂସାରଦୁକ୍ଖେହି ଖଜ୍ଜତୀତି ଖନ୍ଧୋ। ଅମ ରୋଗେ, ଅନ୍ଧୋ। ଗମୁ, ସପ୍ପ ଗତିମ୍ହି, ଗନ୍ଧୋ। କ୍ୱଚିଗ୍ଗହଣେନ କଲୋପାଭାୱେ ଖନ୍ଧକୋ, ଅନ୍ଧକୋ, ଗନ୍ଧକୋ। ଅଥ ୱା ରାସଟ୍ଠେନ ଖନ୍ଧୋ। ଗନ୍ଧ ସୂଚନେ, ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସଯସ୍ସ ଗନ୍ଧନତୋ ସୂଚନତୋ ଗନ୍ଧୋ।

୬୭୫।ପଟାଦୀହ୍ୟଲଂ।

ପଟିଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି, ପାଟିପଦିକେହି ଚ ଅଲପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଅଟ, ପଟ ଗତିମ୍ହି, ପଟେ ଅଲଂ ସମତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥେ ଇମିନା ଅଲପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''ସି''ନ୍ତି ଅମାଦେସୋ, ପଟଲଂ, ପଟଲାନି। ତଥା କଲ କଲଲେ, କଲଲଂ। କୁସ ଛେଦନଭୂତ ଦାନ ସଞ୍ଚଯେସୁ, କୁସଲଂ, ଯଦା ପନ ସଲ ଲୂ ଲାଇତି ଧାତୁ, ତଦା କୁଚ୍ଛିତାନଂ ସଲନତୋ, କୁସାନଂ ଲୱନତୋ, କୁସୋ ୱିଯ ଲୱନତୋ ୱା କୁସେନ ଲାତବ୍ବତ୍ତା କୁସଲନ୍ତି ଅପ୍ପଚ୍ଚଯେନ କପ୍ପଚ୍ଚଯେନ ୱା ରୂପସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା।

କଦ ମଦେ, କଦଲଂ। ଭଗନ୍ଦ ସେଚନେ, ଭଗନ୍ଦଲଂ। ମେଖ କଟିଓ୍ୱିଚିତ୍ତେ, ମେଖଲଂ, ମେଖଲା ୱା। ୱକ୍କ ରୁକ୍ଖତଚେ, ୱକ୍କଲଂ। ତକ୍କ ରୁକ୍ଖସିଲେସେ, ତକ୍କଲଂ। ପଲ୍ଲ ନିନ୍ନଟ୍ଠାନେ, ପଲ୍ଲଲଂ। ସଦ୍ଦ ହରିତେ, ସଦ୍ଦଲଂ, ପରଲୋପୋ। ମୂଲ ପତିଟ୍ଠାଯଂ, ମୂଲାଲଂ, ରସ୍ସତ୍ତଂ। ବିଲ ନିସ୍ସଯେ, ବିଲାଲଂ। ୱିଦ ସତ୍ତାଯଂ, ୱିଦାଲଂ। ଚଡି ଚଣ୍ଡିକ୍କେ, ଚଣ୍ଡାଲୋ, ଦୀଘତ୍ତଂ। ୱା ଗତିଗନ୍ଧନେସୁ, ୱାଲଂ। ୱସ ଅଚ୍ଛାଦନେ, ୱସଲୋ। ପଚି ୱିତ୍ଥାରେ, ପଚଲୋ, ପଞ୍ଚାଲୋ , ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ଅଲନ୍ତିପି ପଞ୍ଚାଲୋ। ମଚ ଚୋରେ, ମଚଲୋ। ମୁସ ଥେଯ୍ୟେ, ମୁସଲୋ।

ଗୋହୁ ୱଂସେ, ଗୋହୁଲୋ। ପୁଥୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ପୁଥୁଲୋ। ବହୁ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ବହୁଲଂ, ପରଲୋପୋ। ଯଦା ପନ ଲା ଆଦାନେ ଇତି ଧାତୁ, ତଦା ଗୋହୁଂ ଲାତୀତି ଗୋହୁଲୋ। ଏୱଂ ପୁଥୁଲୋ, ବହୁଲଂ।

ମଙ୍ଗ ମଙ୍ଗଲ୍ୟେ, ମଙ୍ଗଲଂ। ବହ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି, ବହଲଂ। କମ୍ବ ସଞ୍ଚଲନେ, କମ୍ବଲଂ। ସବି ମଣ୍ଡଲେ, ସମ୍ବଲଂ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ସବଲୋ ୱା। ଅଗ୍ଗ ଗତିକୋଟିଲ୍ଲେ, ଅଗ୍ଗଲଂ। ମଡି ଭୂସାଯଂ, ମଣ୍ଡଲଂ। କୁଡି ଦାହେ, କୁଣ୍ଡଲଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୭୬।ପୁଥସ୍ସ ପୁଥୁପଥାମୋ ୱା।

ପୁଥିଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁସ୍ସ ପୁଥୁ ପଥିଚ୍ଚେତେ ଆଦେସା ହୋନ୍ତି, ଅମପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ଚ ହୋତି ୱା, କ୍ୱଚତ୍ଥୋଯଂ ୱାସଦ୍ଦୋ। ପୁଥ ୱିତ୍ଥାରେ, ପତ୍ଥଟାତି ଅତ୍ଥେ କ୍ୱିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ଇମିନା ପୁଥସ୍ସ ପୁଥୁପଥାଦେସା, କ୍ୱିଲୋପୋ। ଇତ୍ଥିଯଂ ଈପଚ୍ଚଯୋ, ''ଓ ସରେ ଚା''ତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ଅୱାଦେସୋ, ପୁଥୱୀ, ପଥୱୀ, ପଧୱୀ, ଥସ୍ସ ୱତ୍ତଂ, ଅମପ୍ପଚ୍ଚଯେ ପଥାଦେସୋ, ପଥମୋ।

୬୭୭।ସସ୍ୱାଦୀହି ତୁଦୱୋ।

ସସୁଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ତୁ ଦୁଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ସସୁ ହିଂସାଗତୀସୁ, ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ତକାରୋ, ସତ୍ତୁ। ଜନ ଜନନେ, ଜତ୍ତୁ। ଦଦ ଦାନେ, ଦଦ୍ଦୁ କୁଟ୍ଠୱିସେସୋ। ଅଦ ଭକ୍ଖଣେ, ଅଦ୍ଦୁ। ମଦୌମ୍ମାଦେ, ମଦ୍ଦୁ ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୭୮।ଝାଦୀହିଈୱରୋ।

ଚିପାଧାଇଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ଈୱରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଚି ଚଯେ, ଚୀଯତୀତି ଚୀୱରଂ। ପା ପାନେ, ପାତୀତି ପୀୱରୋ ପୀନୋ। ଧା ଧାରଣେ,

ଧୀୱରୋ କେୱଟ୍ଟୋ।

୬୭୯।ମୁନାଦୀହି ଚି।

ମୁନାଦୀହି ଧାତୂହି ଇପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ପାଟିପଦିକେହି ଚ। ମୁନ ଞ୍ଜାଣେ, ମୁନାତୀତି ମୁନି, ୱାଧିକାରା ନ ୱୁଦ୍ଧି। ଯତ ଯତନେ, ଯତତୀତି ଯତି। ଅଗ୍ଗ ଗତିକୋଟିଲ୍ଲେ, ଅଗ୍ଗି। ପତ ଗତିମ୍ହି, ପତି। ସୁଚ ସୋଚକମ୍ମନି, ସୁଚି। ରୁଚ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ରୁଚି। ଇସ ପରିଯେସନେ, ସୀଲାଦିଗୁଣେ ଏସତୀତି ଇସି। କୁ ସଦ୍ଦେ, କୱି, ୱୁଦ୍ଧି, ଅୱାଦେସୋ ଚ। ରୁ ସଦ୍ଦେ, ରୱି, ଦଧି, କୁଟି। ଅସୁ ଖେପନେ, ଅସି। ରାଜ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ରାଜି। ଗପୁ, ସପ୍ପ ଗତିମ୍ହି, ସପ୍ପି। ଅଚ୍ଚ ପୂଜାଯଂ, ଅଚ୍ଚି। ଜୁତ ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ଜୋତି, ନନ୍ଦି, ଦୀପି, କିମି, ଅକାରସ୍ସ ଇତ୍ତଂ। ତମୁ କଙ୍ଖାଯଂ, ତିମି। ବୁଧ ବୋଧନେ, ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୋଧି। କସ ୱିଲେଖନେ, କସି। କପି ଚଲନେ, କପି, କଲି, ବଲି, ମସି, ଧନି, ହରି, ଅରି, ଗିରି ଇଚ୍ଚାଦଯୋ।

ପାଟିପଦିକତୋ ପନ ମହାଲି, ଭଦ୍ଦାଲି, ମଣି, ଅରଣି, ତରଣି, ଧରଣି, ସରଣି, ଧମଣି, ଅୱନି, ଅସନି, ୱସନି ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୮୦।ୱିଦାଦୀହୂରୋ।

ୱିଦଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ଊରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ୱିଦ ଲାଭେ, ୱନ୍ଦିତୁଂ ଅଲଂ ଅନାସନ୍ନତ୍ତାତି ଅଦ୍ଧେ ଊରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ୱିଦୂରୋ, ୱିଜୂରୋ ୱା, ୱିଦୂରେ ଜାତୋ ୱେଦୂରୋ ମଣି। ୱଲ,ୱଲ୍ଲ ସାଧାରଣବନ୍ଧନେସୁ, ୱଲ୍ଲୂରୋ। ମସ ଆମସନେ, ମସୂରୋ। ସିଦ ସିଙ୍ଗାରେ, ସିନ୍ଦୂରୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଦୁ ଗତିମ୍ହି, ଦୂରୋ। କୁ ସଦ୍ଦେ, କୂରୋ। କପୁ ହିଂସାତକ୍କଲଗନ୍ଧେସୁ, କପ୍ପୂରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ମଯ ଗତିମ୍ହି, ମଯୂରୋ, ମହିଯଂ ରୱତୀତି ୱା ମଯୂରୋତି।

''ୱଣ୍ଣାଗମୋ ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ ଚ,

ଦ୍ୱେ ଚାପରେ ୱଣ୍ଣୱିକାରନାସା;

ଧାତୁସ୍ସ ଚତ୍ଥାତିସଯେନ ଯୋଗୋ,

ତଦୁଚ୍ଚତେ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ନିରୁତ୍ତ''ନ୍ତି –

ୱୁତ୍ତନିରୁତ୍ତିଲକ୍ଖଣାନୁସାରେନ ''ତେସୁ ୱୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ଚ ରୂପସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା।

ଉଦି ପସୱନକ୍ଲେଦନେସୁ, ଉନ୍ଦିତୁମଲଂ ସମତ୍ଥୋତି ଉନ୍ଦୂରୋ। ଖଜ୍ଜ ଭକ୍ଖଣେ, ଖାଦିତୁଂ ଅଲନ୍ତି ଖଜ୍ଜୂରୋ। କୁର ଅକ୍କୋସେ, ଅକ୍କୋସିତୁମଲନ୍ତି କୁରୂରୋ। ସୁ ହିଂସାଯଂ, ସୂରୋ।

୬୮୧।ହନାଦୀହି ଣୁନୁତୱୋ।

ହନଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି ଣୁ ନୁ ତୁଇଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ଣୁପ୍ପଚ୍ଚଯେ ହନ ହିଂସାଗତୀସୁ, ହନତୀତି ହଣୁ। ଜନ ଜନନେ, ଜାଯତୀତି ଜାଣୁ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଦୀଘୋ। ଭା ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ଭାତୀତି ଭାଣୁ। ରି ସନ୍ତାନେ, ରଯତୀତି ରେଣୁ ରଜୋ। ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ, ଖନ୍ତି, ଖଞ୍ଞତୀତି ୱା ଖାଣୁ। ଅମ ଗତ୍ୟାଦୀସୁ, ଅମତୀତି ଅଣୁ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ।

ନୁପ୍ପଚ୍ଚଯେ – ୱେ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ, ୱାଯତୀତି ୱେନୁ, ୱେଣୁ ୱା। ଧେ ପାନେ, ଧାଯତି ୱଚ୍ଛଂ ପାଯେତୀତି ଧେନୁ, ଭାତୀତି ଭାନୁ।

ତୁପ୍ପଚ୍ଚଯେ – ଧା ଧାରଣେ, କ୍ରିଯଂ, ଲକ୍ଖଣଂ ୱା ଧାରେତୀତି ଧାତୁ। ସି ବନ୍ଧନେ, ସୀଯତି ବନ୍ଧୀଯତୀତି ସେତୁ। କୀ ଧନୱିଯୋଗେ, କି ଉନ୍ନତିମ୍ହି, ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତୀତି କେତୁ। ହି ଗତିମ୍ହି, ହିନୋତୀତି ହେତୁ। ଜନ ଜନନେ, ଜାଯତୀତି ଜନ୍ତୁ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ତନୋତୀତି ତନ୍ତୁ। ୱସ ନିୱାସେ, ୱସତି ଏତ୍ଥ ଫଲଂ ତଦାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିତାଯାତି ୱତ୍ଥୁ, ''କ୍ୱଚି ଧାତୂ''ତିଆଦିନା ସତକାରସଂଯୋଗସ୍ସ ତ୍ଥାଦେସୋ।

୬୮୨।କୁଟାଦୀହିଠୋ।

କୁଟାଦୀହି ଧାତୂହି ଠପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। କୁଟ ଛେଦନେ, କୁଟତି ଛିନ୍ଦତୀତି କୁଟ୍ଠୋ ବ୍ଯାଧି। କୁସ ଛେଦନପୂରଣଗନ୍ଧେସୁ, କୁସତୀତି କୋଟ୍ଠୋ ଉଦରଂ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପଦ୍ୱିତ୍ତାନି। କଟମଦ୍ଦନେ, କଟତି ମଦ୍ଦତୀତି କଟ୍ଠଂ। କଣ ନିମୀଲନେ, କଣ୍ଠୋ।

୬୮୩।ମନୁପୂରସୁଣାଦୀହି ଉସ୍ସନୁସିସା।

ମନୁ ପୂର ସୁଣୈଚ୍ଚେୱମାଦୀହି ଧାତୂହି, ପାଟିପଦିକେହି ଚ ଉସ୍ସନୁସୈସୈଚ୍ଚେତେ ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି।

ମନୁ ବୋଧନେ, ଉସ୍ସ ନୁସା, ମନତେ ଜାନାତୀତି ମନୁସ୍ସୋ, ମାନୁସୋ ୱା, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଆତ୍ତଂ।

ପୂର ଦାନପୂରଣେସୁ, ପୂରତୀତି ପୁରିସୋ, ରସ୍ସତ୍ତଂ, ପୋସୋ, ରକାରିକାରାନଂ ଲୋପୋ, ୱୁଦ୍ଧି ଚ, ପୁରେ ଉଚ୍ଚେ ଠାନେ ସେତୀତି ପୁରିସୋ।

ସୁଣ ହିଂସାକୁଲସନ୍ଧାନେସୁ, ସୁଣତି କୁଲଂ ସନ୍ଦହତୀତି ସୁଣିସା। କୁ କୁଚ୍ଛିତେ, କୱୀଯତୀତି କରୀସଂ ମଲଂ, କୁସ୍ସ କରତ୍ତଂ, ଦୀଘୋ ଚ। ସୁ ହିଂସାଯଂ, ଅନ୍ଧକାରୱିଧମନେନ ସତ୍ତାନଂ ଭଯଂ ହିଂସତୀତି ସୂରିଯୋ, ରକାରାଗମୋ, ସକାରସ୍ସ ଯତ୍ତଞ୍ଚ। ମହ ପୂଜାଯଂ, ମହତୀତି ମହିସୋ, ମହିଯଂ ସେତୀତିପି ମହିସୋ। ସି ବନ୍ଧନେ, ସୀଯତି ବନ୍ଧୀଯତୀତି ସୀସଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୮୪।ଅକ୍ଖରେହି କାର।

ଅକ୍ଖରେହି ଅକ୍ଖରୱାଚକେହି ୱଣ୍ଣେହି କାରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ତଦ୍ଧିତାଦିସୁତ୍ତେ ଚଗ୍ଗହଣେନ ନାମବ୍ଯପଦେସେ ସ୍ଯାଦ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି, ଅକାରୋ, ଅକାରଂ, ଅକାରେନ ଇଚ୍ଚାଦି, ଆକାରୋ, ଓକାରୋ, କକାରୋ, ଯକାରୋ, ହକାରୋ, ଝଅକାରୋ। ଏୱକାରାଦୀସୁ ପନ କରୀଯତି ଉଚ୍ଚାରୀଯତୀତି କାରୋ ସଦ୍ଦୋ, ଏୱ ଚ ସୋ କାରୋ ଚାତି ଏୱକାରୋ। ଏୱଂ ଧିକାରୋ, ହୁଂକାରୋ, ସାଧୁକାରୋ।

ଇକାରୋ ଧାତୁନିଦ୍ଦେସେ, ୱିକରଣନ୍ତିତୋତି ଚ;

ଭୱନ୍ତେତ୍ଥ ଗମିସ୍ସାଦି, ହନତ୍ଯାଦୀତି ଞାପକା।

ଉଣାଦିପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତନଯୋ।

ତଚ୍ଚାଦୀ ଣାଦଯୋ ନିଟ୍ଠା, ତୱେ ତୁନାଦଯୋ ତଥା;

ମାନନ୍ତାଦି ଉଣାଦୀତି, ଛଦ୍ଧା କିତକସଙ୍ଗହୋ।

ଇତି ପଦରୂପସିଦ୍ଧିଯଂ କିବ୍ବିଧାନକଣ୍ଡୋ

ସତ୍ତମୋ।

ନିଗମନ

ସନ୍ଧି ନାମଂ କାରକଞ୍ଚ, ସମାସୋ ତଦ୍ଧିତଂ ତଥା;

ଆଖ୍ଯାତଂ କିତକଂ କଣ୍ଡା, ସତ୍ତିମେ ରୂପସିଦ୍ଧିଯଂ।

ତେଧା ସନ୍ଧିଂ ଚତୁଦ୍ଧା ପଦମପି ଚତୁଧା ପଞ୍ଚଧା ନାମିକଞ୍ଚ,

ଛ୍ୱାସା ଛକ୍କାରକଂ ଛସ୍ସମସନମପି ଛବ୍ଭେଦତୋ ତଦ୍ଧିତଞ୍ଚ;

ଆଖ୍ଯାତଂ ଅଟ୍ଠଧା ଛବ୍ବିଧମପି କିତକଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ପଭେଦା,

ଦୀପେନ୍ତୀ ରୂପସିଦ୍ଧୀ ଚିରମିଧ ଜନତାବୁଦ୍ଧିୱୁଦ୍ଧିଂ କରୋତୁ।

ୱିଖ୍ୟାତାନନ୍ଦଥେରୱ୍ହୟୱରଗୁରୁନଂ ତମ୍ବପଣ୍ଣିଦ୍ଧଜାନଂ,

ସିସ୍ସୋ ଦୀପଙ୍କରାଖ୍ୟଦମିଠଅୱସୁମତୀ ଦୀପଲଦ୍ଧପ୍ପକାସୋ;

ବାଲାଦିଚ୍ଚାଦିୱାସଦ୍ୱିତୟମଧିୱସଂ ସାସନଂ ଜୋତୟୀ ୟୋ,

ସୋୟଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପିୟୱ୍ହୋ ୟତି ଇମମୁଜୁକଂ ରୂପସିଦ୍ଧିଂ ଅକାସି।

ଇତି ପଦରୂପସିଦ୍ଧିପକରଣଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।